Francis Parkman

PE CALEA OREGONULUI

Francis Parkman

PE CALEA OREGONULUI

Traducere şi note de D. Mazilu
Prefaţă şi tabel cronologic de Dan Grigorescu

Biblioteca Pentru Toţi

Editura Minerva
Bucureşti, 1978

Titlul original:

FRANCIS PARKMAN
The Oregon Trail
Bantam Books, 1938

PREFAŢĂ

Povestea Drumului spre Vest are, în istoria americană, semnificaţia pe care, în epoca formării naţiunilor europene, o avuseseră faptele narate în *Cântecul lui Roland*, în *Nibelungii* sau în *Cidul*. Dar isprăvile eroului eposului american se măsurau într-un chip diferit de către fiecare generaţie care îşi avea propria interpretare a vechiului ideal al „frontierei” – noţiune încă ambiguă în studiile de istorie publicate chiar şi în ultimele decenii. S-ar spune că, de fapt, cuvântul are un înţeles mai curând moral decât pur geografic şi că, fără multe excepţii, sensul lui e cel care derivă dintr-o celebră definiţie a lui Frederick Jackson Turner, veche de peste optzeci de ani. În vara lui 1893, la Congresul de la Chicago al Asociaţiei istoricilor americani, tânărul profesor din Wisconsin susţinea ideea că „existenţa unor pământuri libere, necontenita lor retragere din faţa aşezărilor americane care se întind spre vest explică dezvoltarea Americii”[1]. O dezvoltare care, însă, într-o surprinzătoare viziune romantică, provenea din întoarcerea la condiţiile existenţei primitive de-a lungul unei frontiere aflate într-o necontenită mişcare, „punct de întâlnire al sălbăticiei şi civilizaţiei”.

Şi eroul „frontierei” era astfel definit: „Aici, inteligenţa americană îşi dobândeşte cele mai izbitoare caracteristici. Asprimea şi forţa, combinate cu ascuţimea minţii şi cu simţul proprietăţii; însuşirile practice, inventive, ale unei minţi care ştie să găsească repede soluţii la cele mai diverse probleme; cuprinderea măiastră a lucrurilor materiale, căreia îi lipseşte simţul artistic, dar are puterea să obţină rezultate grandioase; energia veşnic neastâmpărată; individualismul acţionând în

[1] Cf. G. W. Pierson: *The Frontier and Frontiersmen of Turner’s Essays (Frontiera şi oamenii frontierei în eseurile lui Turner), Pennsylvania Magazine of History and Biography*, LXIV (1940), p. 412.

numele unor scopuri bune, ca şi în acela al unor scopuri rele; şi, mai presus de orice, vigoarea şi exuberanţa pe care le aduce libertatea: acestea sunt trăsăturile frontierei, sau trăsăturile pe care le regăsim pretutindeni, *din cauza* existenţei frontierei."[2]

Frontiera crea, în această viziune romantică, milioane de Robinsoni, luptând cu natura sălbatică, supunând-o, transformând-o într-o realitate prietenoasă, prielnică întemeierii unei civilizaţii robuste, lipsite de dramele confruntărilor ce însoţiseră afirmarea civilizaţiilor europene. Se omitea, totuşi, din această Poveste a Vestului, a Frontierei, amănuntul că noii Robinsonii desţeleneau pământurile şi defrişau pădurile unor teritorii care, de drept, aparţineau unor stăpâni mai vechi, deposedaţi cu sila şi alungaţi spre pământurile aride, botezate, cu un act arbitrar al guvernului federal, „Teritorii indiene". Sau, punând bazele unei convenţii ce avea să stăruie îndelung, scriitorii proiectau adesea imaginea unor triburi ce duceau o viaţă înapoiată; tradiţiile culturii lor erau privite cu un fel de spaimă, pentru că nu erau înţelese, iar pieirea lor lentă era interpretată ca o necesitate („crudă, nedreaptă" – spuneau unii, fără a încerca, însă, a i se opune) a istoriei.

Era, totuşi, adevărat că pionierii americani, aceşti oameni energici, muncitori, aspri, erau purtătorii unei civilizaţii noi, necunoscute în Europa secolului al XIX-lea. Aşa cum va releva Lenin, orice proletar din fabricile de pe Coasta de Est putea deveni, în schimbul unei neînsemnate sume de bani, proprietar de pământ, liber de exploatare, liber de relaţiile capitaliste. Epopeea Vestului crea acest tip de eroi care întrupau nu numai idealul de energie creatoare, ci şi pe acela de libertate. Învăluiţi în legendă, pionierii îndepărtatelor pământuri cu nume ciudate se transformau în personaje înzestrate cu însuşiri mitologice. Ei erau exploratori ai unor drumuri necunoscute, soldaţi în detaşamentele trimise să lupte împotriva indienilor, precum Simon Kenton din Ohio, Daniel Boones din Kentucky, Jim Bridger din Marile Câmpii sau

[2] *Ibid*. p 415.

Lewis Wetzel din Virginia de Vest; călăuze ale marilor expediţii, soldaţi ai războaielor cu mexicanii, ca faimosul Kit Carson ale cărui isprăvi erau cântate pe valea lui Missouri şi de-a lungul asprului Drum spre Santa Fe; vizitii ai diligenţelor de pe drumurile pândite de tâlhari, oameni ai legii în ţinuturi care nu cunoşteau încă legea, aşa ca Bill Hickock „cel Neînduplecat" din Kansas; navigatori pe apele pline de primejdii ale lui Mississippi şi Ohio, ca Mike Fink, a cărui biografie s-a topit cu totul în legendă, astfel încât etnografii au notat 11 versiuni ale morţii sale, povestite la popasurile caravanelor din Vestul Mijlociu şi din Munţii Stâncoşi; tăietori de lemne, ca Paul Bunyan care, cu o singură lovitură de topor a despicat stâncile, deschizând fluviului Colorado înalta poartă a Marelui Canion sau, altă dată, aducând apele Pacificului până adânc în ţinuturile de la poalele Munţilor Cascadei, în acel fiord, Puget Sound, pe malurile căruia cresc magnolii; dar şi John Chapman, căruia i s-a spus „Johny Appleseed" („Sâmbure-de-măr"), cântat de pionierii din Pennsylvania, Ohio, Indiana, Illinois, pentru că-i învăţase pe părinţii lor să sădească arbori în pământurile acoperite până atunci de ierburile înalte ale preriilor.

„Aproape fiecare an, începând din primul deceniu al secolului trecut, a fost martorul unui nou impuls, plin de energie, mânându-i pe americani către Vest."[3] Căruţe mari cu coviltir, vase cu aburi, bărci navigând de-a lungul noilor canale săpate între largile fluvii şi lacurile întinse asemenea mării porneau spre noile pământuri încorporate în teritoriul Statelor Unite în 1803, când – pentru mai puţin de 15 milioane de dolari – se cumpărase de la Franţa întinderea dintre Golful Mexic şi Marile Lacuri de-a lungul lui Mississippi şi spre apus, departe, până în Munţii Stâncoşi.[4]

---

[3] J. C. Furnas: *The Americans; a Social History of the United States, 1587–1914 (Americanii, o istorie socială a Statelor Unite, 1587–1914)*, New York, 1969, p. 362.

[4] Cunoscut în istoria Statelor Unite sub numele de „Achiziţionarea Louisianei", tratatul cu Franţa sporea teritoriul ţării cu 140% şi cuprindea actualele state Missouri, Nebraska, Iowa, Arkansas, Dakota de Nord, Dakota de Sud, însemnate suprafeţe din Louisiana, Kansas, Minnesota,

În 1804, preşedintele Jefferson a obţinut finanţarea unei expediţii al cărei scop era „explorarea văii lui Missouri şi, desigur, a felului în care comunicarea cu apele Pacificului poate oferi condiţiile inaugurării unui drum sigur de-a latul continentului, prielnic dezvoltării comerţului”. Exploratorii erau instruiţi să-şi noteze „observaţiile cu toată grija şi cu deosebită răspundere”. Ei urmau să raporteze asupra „solului şi înfăţişării ţinuturilor, a vegetaţiei, în special asupra produselor agricole care nu se găsesc în Statele Unite”, „a animalelor şi a mineralelor de tot felul”, „a climei, aşa cum o caracterizează temperatura, proporţia zilelor ploioase, înnorate şi senine, manifestările electrice, grindina, zăpada, perioadele geroase, direcţia, puterea şi durata vânturilor, datele la care diversele plante răsar, îşi scutură floarea sau frunza, momentele în care se ivesc diferitele păsări, reptile sau insecte”. Preşedintele atrăgea atenţia asupra obligaţiei ca băştinaşii întâlniţi în drum să fie trataţi „în chipul cel mai paşnic şi mai prietenesc cu putinţă, aşa cum îngăduie propriile lor obiceiuri: evitaţi orice fel de neînţelegeri…; faceţi-i să înţeleagă intenţiile de pace şi interesele comerciale ale ţării noastre, dorinţa noastră de a le fi vecini buni, prietenoşi, folositori”.[5]

În mai 1804, căpitanii Merriwether Lewis, secretar particular al lui Thomas Jefferson, şi William Clark, care se distinsese în campaniile întreprinse împotriva indienilor aliaţi cu englezii, plecau cu trei ambarcaţiuni şi cu patruzeci de oameni în susul râului Missouri. În noiembrie ajungeau în preajma aşezărilor indienilor Mandan, unde construiau un fort pe locul unde se află astăzi oraşul Bismarck, capitala statului Dakota de Nord. Indienii i-au ajutat să treacă prin dificultăţile unei ierni aspre, cu zăpezi mari şi cu vânturi puternice. În aprilie, când – în sfârşit – drumul părea să li se deschidă în faţă, lipsit de pericole, Lewis şi Clark şi-au urmat călătoria de-a lungul lui Missouri. Tălmaci le era un canadian a cărui soţie,

---

Montana, Wyoming, părţi din Colorado şi din Oklahoma.

[5] Thomas Jefferson: *Instrucţiuni către căpitanul Lewis* în *Webster’s Guide to American History (Călăuză în istoria americană)*, Springfield, 1971, p. 101.

Sacagawea, a devenit personaj al legendelor ce aveau să învăluie isprăvile celor doi exploratori. Ajunşi în teritoriile indienilor Shoshone, americanii au primit de la ei cai deprinşi cu potecile prăpăstioase ale Munţilor Stâncoşi şi, traversând povârnişurile acoperite cu gheţuri, au coborât în canoe pe râurile Clearwater, Snake şi, apoi, pe largul fluviu Columbia care i-a dus până la Pacific, unde au ajuns în noiembrie 1805, la un an şi jumătate de la plecarea lor din St. Louis, pe Missouri.

De acum înainte, episoadele Drumului spre Vest se succed tot mai des. În 1811, de pildă, cel dintâi vas cu aburi lansat în apele Pacificului acostează în estuarul fluviului Columbia: exploratorii, conduşi de Gabriel Franchère, au construit acolo un post de schimb pentru comerţul cu blănuri. Oraşul care se va ridica în acel loc, Astoria (după numele proprietarului Companiei Americane de Blănuri, John Jacob Astor), va fi – multe decenii după aceasta – simbolul depărtărilor misterioase, al acelui *Far West* care-i chema pe aventurieri şi pe cei dornici de înavuţire. Curând, Astoria va trece în stăpânirea întreprinzătoarei Companii a Golfului Hudson şi nenumăraţi vânători şi negustori de blănuri vor porni în lunga călătorie de-a latul continentului, atraşi de fantasticele poveşti de îmbogăţire a celor îndrăzneţi. Întreprinderea se dovedi a fi rentabilă, iar pământurile Teritoriului Oregon erau atât de fertile, încât în 1829, în Massachusetts, în tradiţionala Nouă Anglie, s-a constituit o „Societate pentru încurajarea Migraţiei spre Oregon”. Şi, aşa cum dovedesc documentele epocii, rezultatele obţinute au fost dintre cele mai spectaculoase. Ignorând conflictul de frontieră între Statele Unite şi Anglia (amândouă reclamând stăpânirea Teritoriului), fără să le pese prea mult dacă vor rămâne cetăţeni americani sau supuşi ai Maiestăţii sale Britanice, sute de colonişti veneau să se aşeze în valea Columbiei, străbătând Drumul Oregonului pe care-l deschisese expediţia lui Lewis şi Clark.

Infiltraţia americană în California – pe atunci parte a teritoriului mexican – s-a produs într-un chip diferit. În 1796 se semnala prezenţa celui dintâi cetăţean al Statelor Unite pe ţărmul californian: un negustor din Noua Anglie, cu o corabie

sub drapelul tinerei republici, ocolise Capul Horn, urcase de-a lungul coastei Americii de Sud şi, după multe săptămâni de navigaţie, ajunsese în Golful Monterey. Pe drumul acesta anevoios, l-au urmat alte nave, din ce în ce mai numeroase, înviorând treptat toropitele târguşoare San Diego, Los Angeles, Santa Barbara, San Francisco. Măruntele aşezări ridicate în preajma misiunilor franciscane cădeau sub influenţa aventurierilor americani, despoţi atotputernici şi care, nu o dată, se dovediră politicieni abili, ţesând intrigi împotriva administraţiei spaniole şi, mai târziu, a celei mexicane şi pregătind în secret anexarea la Statele Unite. „Yankeii aduceau mărgele, cuţite, praf de puşcă, rom şi cumpărau în schimb piei – cărora aveau să li se spună «bancnote de California» – pentru fabricile de încălţăminte din Massachusetts”[6]. Se povesteşte, printre altele, că un căpitan de vas a cumpărat în câteva ore 560 de blănuri de focă, pentru care a dat în schimb mărfuri în valoare de 2 dolari: profitul net obţinut din vânzarea blănurilor a fost de 22.398 dolari.[7]

Moravurile din aceste locuri îndepărtate sunt sugerate de biografia unui oarecare Don Abel Stearns, negustor în măruntul târg Los Angeles: surprins de autorităţi în flagrant delict de contrabandă, s-a proclamat de îndată, fără încuviinţarea cuiva, inspector al vămilor, funcţie la adăpostul căreia a putut să-şi continue netulburat rentabilele ocupaţii[8].

Dar acest mitic Eldorado nu atrăgea încă prea mulţi aventurieri dornici de înavuţire rapidă: perspectiva lungii călătorii pe la Capul Horn îi descuraja chiar şi pe cei mai îndrăzneţi. Fapt pe care-l aveau în vedere şi autorităţile mexicane, de vreme ce nu socoteau necesare nici un fel de măsuri de limitare a imigraţiei americane. Când a apărut, în 1840, jurnalul ele voiaj al lui Richard Dana, *Doi ani în faţa*

---

[6] John A. Berger: *The Franciscan Missions of California (Misiunile franciscane din California)*, New York, 1941, p. 89.

[7] Charles A. Beard, Mary R. Beard: *The Rise of American Civilization (Ascensiunea civilizaţiei americane)*, New York, 1930, 3, p. 588.

[8] Arthur M. Schlesinger: *Paths to the Present (Drumuri spre prezent)*, New York, 1949, p. 62.

catargului, a fost primit de cititorii din Statele Unite ca o descriere a unor fabuloase pământuri îndepărtate, a unei călătorii pe drumuri primejdioase şi pline de mister.

Americanii au început să se simtă, parcă, mai aproape de ţinuturile de pe ţărmul Pacificului, după ce Jedidiah Smith – un negustor de blănuri din Noua Anglie – a ajuns, în noiembrie 1826, în fruntea unei cete de vânători, la poarta misiunii San Gabriel, în California de Sud. Fără să fi cerut permisiunea guvernatorului mexican, fără să-şi fi pierdut vremea cu întocmirea vreunor acte pentru obţinerea paşaportului, el traversase continentul, venind din St. Louis în căutarea preţioaselor blănuri de focă. N-a luat în seamă primirea foarte rece de care a avut parte şi, vreme de un deceniu, a bătut drumurile Californiei, a explorat fertilele văi Sacramente şi San Joaquin, a deschis o cale între California şi Oregon şi s-a întors, lăudând frumuseţea ţinuturilor de lângă Pacific, cu asemenea exaltare, încât „se părea că, în sfârşit, paradisul terestru a fost descoperit”[9].

Călătoria lui Smith a avut efectul „unei explozii care aruncă în aer un dig, lăsând râul să pornească la vale”[10]. Migraţia nu încetează să fie privită ca o dovadă a marii cutezanţe, pământurile de dincolo de Munţii Stâncoşi şi de pustiurile Nevadei nu îşi pierd aura de legendă; însă drumurile deschise de călătorii spre Pacific sunt mai uşor de parcurs şi durează din ce în ce mai puţin. În 1829, Erwin Young inaugura un drum comercial care pornea din Santa Fe şi ajungea în California. Din nefericire, pe la 1840, foca şi nutria – vânate cu sălbăticie – dispăruseră aproape cu totul de pe ţărmurile Pacificului, la sud de Oregon.

În 1841, o caravană condusă de John Bidwell, învăţător din New York, a traversat cu mari dificultăţi continentul şi, abia târându-se prin pustiul Nevadei şi prin trecătorile înalte ale Munţilor Stâncoşi, a ajuns în rodnica vale San Joaquin: în căruţele cu coviltir veniseră, nu cu gândul să se îmbogăţească peste noapte şi să se întoarcă spre est, ci să se aşeze aici

---

[9] *Ibid.*, p. 173.

[10] Charles A. Beard, Mary R. Beard: *op. cit*. p. 589.

pentru totdeauna, familii întregi. Exemplul lor a fost urmat de îndată de alte sute de oameni, atraşi de faima fertilelor pământuri ascunse dincolo de munţi şi de nisipurile fierbinţi ale Nevadei.

Nu toate călătoriile acestea de-a latul continentului păreau, însă, a fi cu desăvârşire lipsite de raţiuni politice ascunse. Expediţiile conduse de locotenentul cartograf John Frenont au căpătat încuviinţarea guvernatorului mexican, care a fost convins că ele „urmăresc scopuri pur ştiinţifice”, dar nu pare a fi o simplă coincidenţă că tânărul ofiţer se afla în California în vară lui 1846, când locuitorii anglo-saxoni ai provinciei au proclamat întemeierea unei republici care s-a declarat independentă de Mexic. De altminteri, Fremont organizase un detaşament de cavalerie (alcătuit, în bună parte, din „echipa” sa de cartografi) şi va participa la luptele împotriva armatelor mexicane.

Migraţia masivă schimbase mult echilibrul din teritoriile de pe ţărmul Pacificului. Aşa se explică, de exemplu, că pionierii stabiliţi de curând în Oregon au avut destulă putere să adopte, în 1843, o constituţie care proclama apartenenţa *întregului* ţinut la Statele Unite, inclusiv a zonei cuprinsă între fluviul Columbia şi paralela 54°40’ – zonă îndelung disputată cu Anglia. Presa întreţinea o atmosferă în care izbucnirile şovine deveniseră fireşti: în iulie 1845, John L. O’Sullivan, redactorul lui *United States Magazine and Democratic Review* afirma că e *„destinul evident”* al Statelor Unite să stăpânească întregul continent dintre Atlantic şi Pacific. Expresia se răspândeşte cu repeziciune şi, la începutul anului următor, un membru al Camerei Reprezentanţilor o rostea, afirmând că *„destinul evident* al americanilor e să se răspândească fi să devină stăpâni pe tot pământul acestui continent”**[11]**.

„În 1845, râuleţul care înaintase până atunci lent de-a lungul Drumului spre Oregon a devenit un fluviu: în acel an, mai mult de trei mii de oameni s-au aşezat în valea râului

[11] Cf. *Webster’s Guide to American History*, p. 179.

Willamette."[12] Imaginea acestei mulţimi care se punea în mişcare în zorii zilei, când răsunau strigătele vizitiilor, îndemnurile celor care păzeau cirezile de vite, zgomotele căldărilor de aramă agăţate în pirostrii, mugetul boilor înjugaţi la căruţele înalte cu coviltir a rămas fixată în literatura şi, mai târziu, în filmele Vestului Îndepărtat. Caravanele erau comandate de căpetenii cărora li se încredinţase puterea absolută de a hotărî drumul şi de a face dreptate în aceste adevărate orăşele mişcătoare. La căderea nopţii se înălţa tabără: căruţele erau aşezate roată, bărbaţii se culcau în afara cercului, femeile, copiii, animalele – înăuntru. Se rânduiau schimburile santinelelor, puştile şi muniţia erau puse la îndemână. De-a lungul călătoriei se celebrau căsătorii, se năşteau copii, oameni extenuaţi de drum erau îngropaţi în morminte săpate în pripă, uneori fără ca locul mormântului să poarte vreun semn, pentru că în prerie lemnul nu se găsea şi nimeni nu-şi îngăduia să întocmească din două crengi o cruce: crengile erau din cale-afară de scumpe – ele trebuiau să înteţească focul, să alunge jivinele primejdioase. Când boii sau catârii slăbiţi de oboseală nu mai puteau urni din loc căruţele grele, oamenii erau siliţi să-şi lase avutul în drum. Câteodată, epidemiile de holeră, frigul, foamea, setea, întâlnirile cu fiarele preriei prefăceau călătoria într-un adevărat infern.

În 1846, o caravană de 87 de oameni, condusă de George Donner, un bătrân fermier din Illinois, a fost surprinsă de venirea timpurie a iernii într-o trecătoare înaltă din Sierra Nevada. Nepregătită pentru vremea rea, prost echipată, lipsită de experienţă, caravana a rămas blocată în mijlocul zăpezilor. Boii şi catârii au fost sacrificaţi. Dar vremea trecea şi iarna devenea pe zi ce trece mai aspră. Din cei care plecaseră la începutul primăverii din Marile Câmpii, numai 41 au supravieţuit. Într-o încercare deznădăjduită, nouă bărbaţi şi şase femei au pornit prin zăpezile înalte, spre California: doi bărbaţi şi cinci femei au ajuns, sfârşiţi, şi le-au povestit celor

---

[12] Allan Nevis, Henry Steele Commager: *History of the United States (Istoria Statelor Unite)*, New York, 1951, pp, 191, 193.

de la poalele munţilor nenorocirea caravanei. O echipă de salvare n-a mai găsit decât o mână de bieţi nefericiţi, cu mintea rătăcită de suferinţă, care se hrăniseră săptămâni în şir cu fiertură de oase din cadavrele animalelor. Şi, spre spaima lor, salvatorii şi-au dat seama că, în iadul acela se săvârşiseră abominabile acte de antropofagie. Zvonul s-a răspândit repede şi unii dintre cei care au fost aduşi în California au trăit până la sfârşitul zilelor ca nişte adevăraţi surghiuniţi, alungaţi în locuri sihastre, de care oamenii se fereau să se apropie. Tragedia din Sierra Nevada, din locul care se numeşte azi Pasul Donner (bătrânul murise şi el în acele zile de spaimă), a inspirat teribilele pagini cu care se deschide *Gabriel Conroy*, romanul din 1876 al lui Bret Harte, şi una din cărţile cele mai reprezentative ale lui Vardis Fisher, *O saga americană a curajului*, din 1943.

În anul în care caravana lui Donner pierea tragic în Sierra Nevada, un tânăr jurist pleca din Independence, pe Missouri, tradiţionalul punct de pornire spre Vestul îndepărtat. Francis Parkman nu împlinise încă 23 de ani, dar constituţia lui fizică firavă îi îndemnase pe părinţi, bostonieni înstăriţi, stimaţi în cercurile puritane, conservatoare, să se îngrijească de cele mai potrivite leacuri pentru sănătatea şubredă a fiului lor. În concepţia lor, călătoria de-a lungul Drumului spre Oregon era un întăritor cât se poate de nimerit, aşa cum, cu câţiva ani în urmă, fusese şi voiajul din Europa (care, e adevărat, durase un an, în 1843–44, dar nu adusese ameliorările sperate, ceea ce fusese pus pe seama „aerului nu îndeajuns de curat din Lumea Veche”). Acum nu existau temeiuri de îngrijorare: puritanii din Noua Anglie credeau fără şovăire în virtuţile aerului din Vestul îndepărtat şi, mai ales, în foloasele efortului fizic, excelent întăritor în medicaţia aspră din epoca pionierilor. De altminteri, ei îşi aduceau aminte foarte bine că, în adolescenţă, când fiul lor pornea adesea în lungi excursii în ţinuturile împădurite din Vermont, New Hampshire şi Maine, era mult mai sănătos şi nu avea înfăţişarea bolnăvicioasă care-i speriase atâta în ultima vreme.

După întoarcerea din Europa, se înscrisese la Şcoala de Drept a Universităţii Harvard – fără îndoială, cea mai

respectată instituţie de acest fel din Statele Unite. Luase licenţa în 1846, dar nu va cere niciodată să fie admis în barou. În aprilie se afla la St. Louis şi se pregătea să plece în susul râului Missouri şi apoi, de-a lungul lui Platte River, spre Wyoming. Traseul era cel obişnuit al jumătăţii de est a Drumului spre Oregon: 1.800 de mile, adică aproximativ distanţa dintre Helsinki şi Madrid. Parkman era însoţit de vărul său, Quincy Adams Shaw. Călătoria lor nu se deosebeşte prea mult de acelea care deveniseră îndeajuns de obişnuite după 1830, când cele dintâi căruţe cu coviltir trecuseră pe aici spre Oregon şi spre California. Acum pe Drumul Oregonului nu se mai vedeau decât rareori grupuri ale negustorilor de blănuri, ci caravane ale emigranţilor plecaţi spre pământurile de pe Valea Columbiei şi a râului Willamette, cu gândul să se aşeze pentru totdeauna acolo. Cei doi tineri, Parkman şi Shaw, îi întâlneau şi umblau împreună cu ei o bucată de drum. Erau vânători de bizoni, soldaţi ai regimentelor trimise să întărească autoritatea guvernului federal în teritoriile în care legea însemna voinţa celui mai puternic.

Dar evenimentele care marchează cel mai limpede lucrurile care-l interesau pe tânărul bostonian sunt întâlnirile lui cu indienii. Încă de pe vremea când colinda prin pădurile din nordul Noii Anglii, îşi propusese – aşa cum va mărturisi câteva decenii mai târziu – să cunoască şi să înţeleagă „existenţa zilnică a celor dintâi locuitori ai acestei ţări”, să le ştie „arta, cântecele de război şi de pace”, „incantaţiile din zile de restrişte, leacurile pentru bolnavi”, „gândurile, credinţele, istoria”[13]. După cum se vede, un interes etnografic larg care se înscrie în tendinţa generală a antropologiei americane din prima jumătate a secolului trecut.

Viziunii fabuloase, precumpănitoare în literatura, dar şi în multe cărţi de istorie ale secolelor al XVII-lea şi al XVIII-lea îi lua locul un studiu sistematic, iniţiat la început de pionierii aşezaţi în regiunile de frontieră şi de misionarii care colindau îndepărtatele ţinuturi locuite pe atunci de indienii ce nu

[13] Scrisoare din 17.VI.1887, în Francis Parkman: *Journals*, II, New York, 1947, p. 366.

fuseseră încă strămutaţi spre vest. În 1819 apăruse *Relatarea istoriei, purtărilor şi obiceiurilor naţiunilor indiene care au locuit cândva în Pennsylvania*, scrisă de misionarul moravian John Gottlied Ernestus Heckewelder, proiecţie încă romantică a existenţei băştinaşilor, al cărei autor se dovedea a fi un prieten al triburilor Delaware şi adversar al irochezilor (atitudine ce avea să-l influenţeze pe Fenimore Cooper, ale cărui romane din ciclul *Ciorapului-de-piele* foloseau fapte şi observaţii cuprinse în cartea lui Heckewelder). Etnologul Henry Rowe Schoelcraft, care însoţise expediţiile spre lacurile Michigan şi Superior, publicase în 1839 *Cercetări despre triburile algice* – nume convenţional (şi nu îndeajuns de precis), sub care erau cuprinşi indienii din regiunea munţilor Allegheni şi de pe coasta Atlanticului; şi, chiar cu un an înaintea plecării în călătorie a lui Parkman, scrisese masivul tratat *Oneóta sau caracteristicile rasei indiene din America*. Dar mărturiile cele mai bine cunoscute despre viaţa indienilor fuseseră consemnate în cele două volume ale pictorului George Catlin, *Purtările, obiceiurile şi felul de viaţă al indienilor din America de Nord*, publicate în 1841: 300 de gravuri, însoţite de un text descriptiv, bogat în detalii ale existenţei diverselor triburi, mai ales ale celor din Marile Câmpii şi din văile Munţilor Stâncoşi. Parkman ştia cartea şi o va socoti „unul dintre cele mai complete documente despre viaţa adevărată a Americii pe care le-a avut la îndemână generaţia ce se forma în jurul lui 1840”[14].

Interesul lui Parkman pentru viaţa indienilor corespundea, deci, unei tendinţe îndeajuns de clar conturate spre mijlocul secolului trecut. „Evoluţia de la exotismul unei descripţii convenţional romantice la o analiză ştiinţifică, bazată pe datele antropologiei şi etnografiei, e marcată de scrierile lui Schoolcraft, Parkman şi Lewis Morgan. Nu neapărat observaţia directă constituie meritul principal al acestor texte, pentru că şi înaintaşii lor, etnografii de factură romantică, şi-au extras informaţia din experienţa unor contacte cu

---

[14] Cf. Mason Wade: *Francis Parkman, Heroic Historian (Francis Parkman, istoricul erou)*, New York, 1942, p. 73.

populaţiile băştinaşe. Ci înlocuirea prejudecăţilor exotismului decorativ cu studiul aprofundat al indivizilor şi al raporturilor dintre ei într-un spaţiu etnografic specific.”[15]

Întâlnirea cu indienii Sioux după plecarea de la Fort Laramie, în Wyoming, nu-i stârneşte lui Parkman o simplă curiozitate care, de altfel, ar fi fost întru totul explicabilă la un om aparţinând unui tip diferit de civilizaţie, descoperind însăşi materializarea legendei ce-i fermecase copilăria. El urmează, evident, un program de cercetare a unei teme de etnografie a cărei importanţă îi e clară. Dar atitudinea lui nu e nici aceea a unui cercetător care operează cu nişte obiecte de pur interes ştiinţific – aşa cum se întâmplă, totuşi, într-o măsură în studiile lui Schoolcraft. Dimpotrivă, Parkman dovedeşte că încearcă să înţeleagă lumea indienilor americani în întreaga ei înfăţişare umană şi paginile în care sunt descrise zilele petrecute în mijlocul tribului Sioux constituie unul dintre cele mai substanţiale documente despre viaţa naţiunii indiene, pe care legendele de mai târziu, convenţiile filmului *western* aveau s-o deformeze într-o mare măsură. Cu atât mai mult cu cât cartea lui Parkman este unul dintre primele studii consacrate Vestului, cei mai mulţi antropologi de până atunci oprindu-se în zona Marilor Câmpii sau în aceea a Pădurilor de Răsărit (singura excepţie notabilă e Catlin, care colindase un vast teritoriu, de pe malurile râului Yellowstone, în Montana, până în Florida, însă atitudinea lui e în primul rând a unui om care *constată* şi nu caută – ca Parkman – cauzele).

E adevărat, descrierea – deopotrivă a peisajului şi a oamenilor – se face în termeni ce reflectă forţa cu care acţionau tradiţiile stilului romantic; se cuvine, însă, amintit că, în jurul lui 1845, romantismul american abia îşi dobândise o personalitate şi că era întru totul normal într-o carte care nu năzuia să fie, de fapt, decât un jurnal de călătorie şi nu cu tot dinadinsul un studiu ştiinţific. De altfel, *Pe calea Oregonului* impresionează, în primul rând, prin maiestatea şi culoarea descrierilor: povârnişurile munţilor, întinderea nesfârşită a

[15] James C. Miller: *A History of American Ethnology (Istoria etnologiei americane)*, Boston, 1972, p. 243.

câmpiilor, râurile largi, torentele năpustindu-se în văi niciodată luminate de soare. Şi, mai ales, momentele vieţii indiene: vânătorile de bizoni, ceremonialurile misterioase, de o teribilă energie a gestului, toate descrise cu un simţ sigur al picturalului care nu alunecă defel spre pitoresc.

Dar călătoria în Wyoming nu l-a întremat; încă din vremea în care se afla printre indienii Sioux, el se simţea slăbit şi doar cu preţul unor eforturi chinuitoare îşi ascundea suferinţa, socotind că numai astfel îşi poate păstra respectul gazdelor şi – prejudecată la care nu va renunţa – se poate salva de atacurile lor. Când s-a întors, în octombrie 1846, la Boston, era extenuat şi medicii se temeau că întregul sistem nervos era în mare primejdie. „Parkman se afla într-o stare în care era aproape sigur pentru toată lumea că va rămâne un biet invalid. Pentru toată lumea, dar nu pentru el. Doctorii îi spuneau că va muri. Dar el le răspundea că va trăi; ei i-au interzis orice activitate intelectuală, pentru că numai o «odihnă completă» ar fi putut să-l mai salveze; dar, cu toate că nu le punea la îndoială diagnosticul, el nu le-a urmat sfatul. Creierul era obosit, ochii refuzau să-l mai slujească; dar nimic n-a fost în stare să-i doboare vitalitatea intelectuală şi cu fiecare încercare fizică, spiritul i se înălţa deasupra sărmanului trup slăbit şi-l silea să se supună neînfrântei voinţe de a supravieţui şi de a lucra”.[16]

Ochii îi erau atât de slăbiţi, încât nu putea să-i ţină deschişi şi să scrie câteva cuvinte pe foaia de hârtie care aştepta descrierea călătoriei sale, făgăduită unei reviste newyorkeze. La început îi dicta lui Quincy Adams Shaw: cel mult o pagină de însemnări despre drumul spre Munţii Stâncoşi, despre oamenii şi peisajele întâlnite în ţinuturile acestea îndepărtate. „Am început să mă simt mai bine, nota el cu un tragic optimism la începutul lui 1848: pot scrie singur, într-o singură zi, şase rânduri!”[17] Şi-a imaginat un instrument, un fel de cadru metalic, cu ajutorul căruia putea scrie fără să privească

---

[16] Julius H. Ward: *Francis Parkman and His Work (Francis Parkman şi opera sa)*, în *The Forum*, vol. XVI, 1893, p. 421.

[17] *Journals*, I, p. 300.

pagina de hârtie.

În 1847, însemnările lui au apărut, în foileton, în *Knickerbocker Magazine*, revista editată de grupul lui Washington Irving. Simplul fapt al tipăririi foiletoanelor sale într-o publicaţie printre colaboratorii căreia se numărau Longfellow, Paulding, Holmes, Hawthorne, Whittier, Bryant – nume de înalt prestigiu în literatura vremii – era o imensă onoare, în stare să-l întremeze sufleteşte pe invalidul care, la 24 de ani, trăia într-o odaie întunecoasă, la ferestrele căreia storurile erau mereu trase, să nu lase lumina să se strecoare şi să-i rănească ochii bolnavi. Foiletoanele, publicate sub titlul *Pe calea Oregonului* au fost foarte bine primite într-o vreme în care Vestul îndepărtat devenise o temă atât de frecvent abordată în literatură şi în pictură, când exploratorii, pionierii, vânătorii de bizoni, mecanicii de locomotivă, soldaţii care luptau cu triburile din preajma Munţilor Stâncoşi se transformaseră în eroi ai baladelor folclorice.

Însemnările lui Parkman apăruseră într-un moment prielnic şi, pentru mulţi americani din acea vreme, numele autorului lor se identifica perfect cu acela al unui personaj de legendă, pornit să înfrunte necunoscutele primejdii ale ţinuturilor spre care se îndreptau mii de oameni. Imagine evident greşită, care – însă – va stărui îndelung.

Într-un timp în care aproape toţi indienii de la est de Mississippi fuseseră strămutaţi cu sila, când ultimul stat de la răsărit de marele fluviu fusese admis în Uniune şi scena expansiunii americane se deplasase, astfel, spre apus, era firesc ca proza lui Parkman care „absorbise priveliştile, sunetele, sentimentul neliniştii ce tulbura peisajul teritoriilor aproape necunoscute”[18], să stârnească un imens interes. Mai cu seamă după o întâmplare care avea să înrâurească atât de adânc istoria Statelor Unite din deceniile următoare.

În ianuarie 1843, James William Marshall, muncitor care lucra la un gater din valea lui American River, nu departe de Sacramento, a găsit în prundiş o pepită de aur. O vreme, ştirea s-a răspândit numai printre locuitorii din preajma „morii

[18] J. L. Walker: *Francis Parkman*, în *The Nation*, vol. LVII, 1893, p. 367.

lui Sutter” (numele proprietarului gaterului, care va ajunge curând un simbol al îmbogăţirii, ţel al anevoiosului drum spre vest). La început, Sutter a încercat să ascundă întâmplarea, de teamă că pământul îi va fi invadat de cei dornici să se îmbogăţească peste noapte. Istoricii cred că şi ofiţerii celor câteva detaşamente ale armatei americane, venite aici să lupte cu mexicanii, au încurajat discreţia lui Sutter, gândindu-se (nu fără temei) că ştirea ar fi complicat tratativele de pace, aflate tocmai în curs de desfăşurare, că mexicanii n-ar mai fi vrut să cedeze un pământ în care aurul lucea în prundişurile râurilor. Dar, prin mai, zvonul a fost adeverit de o iscoadă trimisă de negustorii din Monterey: „Meşteşugarii şi-au lepădat uneltele, fermierii şi-au lăsat vitele să moară de foame în grajduri şi grânele să putrezească pe câmp, avocaţii şi-au părăsit clienţii în plata Domnului, învăţătorii şi-au aruncat cărţile, predicatorii şi-au dezbrăcat sutanele, marinarii şi-au lăsat corăbiile pustii, femeile şi-au azvârlit oalele – şi cu toţii s-au năpustit spre ţinutul aurului. În oraşe, afacerile n-au mai interesat pe nimeni; comerţul cu valori imobiliare a început să lâncezească; case şi magazine părăsite de proprietarii lor au căzut în ruină… Dorinţa de îmbogăţire era aţâţată de poveştile aduse cu fiecare suflare a vântului. În mai puţin de-o săptămână, se spunea, doi oameni au găsit aur în valoare de 17.000 dolari, pe o parcelă de numai câţiva zeci de metri pătraţi. Un ziarist sărac, căruia nu i se mai publicau demult reportajele, înarmat cu un târnăcop, o lopată şi un fel de tigaie, a strâns aur de mai multe sute de dolari, doar în câteva ceasuri. Altcineva a adunat în cincisprezece minute un kilogram şi mai bine de aur curat.”[19]

Între timp, pacea cu Mexicul a fost încheiată, tratatul ratificat de parlamentele celor două ţări şi aurul, pe care-l căutaseră, cu un fel de febră bolnăvicioasă, vreme de trei sute de ani urmaşii conchistadorului Pizarro, a trecut – cu pământurile în care se ascundea, cu tot – în stăpânire americană.

---

[19] Charles A. Beard, Mary R. Beard: *op. cit.*, pp. 609–10.

Aşa încât, în decembrie, preşedintele Polk a putut să pomenească, în mesajul său anual, întâmplarea de la „moara lui Sutter”. Efectul a fost imediat: ştirea a trecut în ziarele de mare tiraj, ocupând – săptămâni în şir – coloanele primei pagini. S-au format zeci de companii care se ofereau să pună la îndemâna celor care voiau să plece spre California „tot ce le era necesar: ghiduri geografice, obiecte utile în tabără, unelte”, şi, printre multe altele, „conserve de varză murată, garantate pentru 21 de ani”[20]. Un întreprinzător proprietar de hotel a organizat „un grup de fete, toate peste 25 de ani, gata să plece în California şi să se mărite cu domnii mineri care au dobândit avere”[21]. Fotografii îi îndemnau pe cei care se pregăteau de plecare să lase celor dragi un dagherotip menit „să-i apere de uitarea celor rămaşi acasă”. Spiţerii anunţau descoperirea tămadelor „pentru orice fel de boală ce i-ar fi ameninţat pe muritori” şi negustori de tot felul se lăudau că „tocmai au inventat aparate care depistează aurul, fără greş, chiar şi în ascunzători mai adânci de o sută cincizeci de metri”.

Porneau la drum nu numai oameni din Noua Anglie, din Sud, şi din Vestul Mijlociu al Statelor Unite, ci şi din Anglia, din Irlanda şi din ţări ale Europei Centrale. Drumurile pe ocean erau anevoioase şi scumpe: cel pe la Capul Horn dura între şase şi nouă luni, cel până la Istmul Panama, pe care-l traversa relativ repede, şi continua în Pacific, până la San Francisco, includea cei 250 de kilometri prin ţinuturi mlăştinoase, sub un soare ucigaş, ţinuturi năpădite de şerpi veninoşi, de insecte otrăvitoare şi de tot soiul de jivine primejdioase. Drumul pe uscat, prin Santa Fe, trecând prin fierbintele deşert al Nevadei, unde temperatura atingea adesea 55°C, îi atrăgea, de asemenea, prea puţin pe căutătorii de aur.

Rămânea astfel, ca unică soluţie, Drumul către Oregon cu toate obstacolele lui, cu vastele câmpii sărace în apă, cu

---

[20] S.C. Goodwin: *Trans-Mississippi Vest, 1802–1853*, Chicago, 1918, p. 127.

[21] *Ibid.*, p. 128.

lanţurile de munţi prăpăstioşi, de numele cărora se lega amintirea tragediei lui Donner. Se spune că între Marele Lac Sărat şi coasta Pacificului, o mie cinci sute de morminte au fost săpate numai în cursul lui 1849. Dar, după cifre greu de verificat, în acel an 80.000 de căutători de aur au străbătut vechea cale a mirajului. În orice caz, California – care, la recensământul din 1850 număra 92.000 de locuitori – va avea peste zece ani aproape 400.000.

Acestea sunt împrejurările în care, în 1849, foiletoanele din *Knickerbocker Magazine* erau publicate de Parkman în volum, sub titlul *Drumul către California şi Oregon*. Se înţelege, deci, cauza pentru care numele autorului a devenit celebru într-un scurt timp. Oricum, la mijlocul secolului trecut, nici Schoolcraft, nici Heckewelder nu erau consideraţi specialiştii cei mai vrednici de stimă în privinţa studiilor referitoare la etnologia indienilor americani: onoarea aceasta era acordată lui Francis Parkman, Şi, cu toate că *Pe calea Oregonului* nu foloseşte un aparat ştiinţific pus la punct, şi nici nu-şi propune să devină o cercetare riguroasă, ci vrea să rămână, pur şi simplu, un jurnal de călătorie, cartea va fi adesea citată (chiar şi în bibliografiile incomparabil mai pretenţioase din ultimele decenii) printre volumele fundamentale, necesare oricui investighează istoria Vestului îndepărtat. O carte, desigur obiectivă, scrisă cu preocuparea de a informa exact asupra unor realităţi cu care cititorul american luase contact aproape exclusiv prin intermediul fabulaţiei romantice. Dar al cărei principal merit este acela că „a apărut la timp, fiind transformată într-un argument al certitudinii că «Drumul către Oregon» nu e câtuşi de puţin impracticabil şi că, acolo unde a reuşit Parkman, pot reuşi şi alţii, dornici de avere, hotărâţi s-o obţină cu orice preţ”[22].

Dar Parkman nu socotea că publicarea cărţii îi demonstrase îndeajuns puterea de a învinge izolarea în odaia cu storurile trase. Încă înainte de publicarea în volum a *Căii Oregonului*, el proiectase compunerea unei istorii monumentale a Americii din vremurile coloniale, a luptelor dintre cele două mari puteri

[22] Mason Wade: *op. cit.*, p. 31.

ale secolelor trecute – Anglia şi Franţa – pentru dominaţia în pământurile virgine de dincolo de Atlantic. Volumele nu urmau să apară într-o ordine strict cronologică: Parkman l-a scris pe primul, „urmărind să explice unul dintre acele puncte nodale unde se strâng în mănunchi tendinţe ale îndelungatei opoziţii anglo-franceze”[23]. „Punctul nodal” era, de data aceasta, Războiul de şapte ani, aşa cum s-a desfăşurat în America de Nord; cartea se intitula *Conspiraţia lui Pontiac*.

E greu de spus dacă Parkman şi-a început istoria cu evenimentele anilor 1763–65, pentru că – învăluite demult în legendă – ele asigurau o largă popularitate primului volum. Fapt e că, după apariţia cărţii, autorul ei care se bucura până atunci de stimă ca etnograf al Vestului îndepărtat, a fost proclamat de îndată „unul dintre cei mai reprezentativi istorici din noua generaţie de cărturari, ale cărui scrieri au nu numai însuşiri dintre cele mai alese în privinţa exactităţii ştiinţifice, ci şi frumoase calităţi literare în care îl putem descoperi pe autorul descrierilor pline de culoare din *Pe calea Oregonului*. Cu atât mai mult cu cât faptele relatate în această carte sunt, ele însele, pline de culoare şi de dinamism: Parkman, un savant de numai 28 de ani, e una din marile speranţe ale istoriografiei americane, ale unei ştiinţe ce trăieşte un binecuvântat reviriment.”[24]

Parkman a fost unul dintre cei dintâi istorici ai războaielor franco-engleze din secolul al XVIII-lea care au despărţit adevărul de mitul romantic. În cartea lui, Pontiac nu este, aşa cum îl înfăţişase literatura mai veche (chiar şi aceea scrisă de unii participanţi la întâmplările din 1763, de pildă Robert Rogers, fost ofiţer al armatei engleze, autor, în 1766, al unei drame populare, *Ponteach sau Sălbaticii din America)*, conducătorul suprem al indienilor aliaţi cu francezii. El se ilustrase în luptele împotriva englezilor, fiind mai puţin un partizan al francezilor, cât un strateg care socotea că alianţa cu „armata regelui Ludovic” îi va da putinţa să câştige

[23] *Ibid.*, p. 112.

[24] Francis Bowen: *A Sound Historical View (O perspectivă istorică solidă)*, în North American Review, vol. VII, 1851, p. 188.

teritoriul de la vest de râul Ohio pe care să-l păstreze pentru triburile indiene, primejduite – după părerea lui – de înaintarea „armatei regelui George”.

La 10 februarie 1763, prin Tratatul de la Paris, aceste pământuri erau cedate indienilor; era, însă, prea târziu, indienii porniseră războiul împotriva englezilor, rămaşi stăpâni ai fostelor posesiuni franceze din America de Nord. De la începutul primăverii până în pragul iernii, Pontiac a condus asediul împotriva Fortului Detroit (ai cărui apărători erau comandaţi de maiorul Robert Rogers, viitorul dramaturg). Însă frontul de la Detroit reprezenta numai o parte a vastului câmp de bătălie care cuprindea şi coloniile din Est – Maryland, Pennsylvania, Virginia. E adevărat că Pontiac a continuat lupta mult după înfrângerea celorlalte căpetenii indiene, în august 1764, şi că a semnat tratatul cu înaltul comisar britanic abia în iulie al anului următor. E neîndoielnic că această rezistenţă înverşunată a unui conducător, rămas singur împotriva întregii armate engleze, l-a transformat pe Pontiac într-un erou. Parkman a fost cel dintâi istoric care, fără a diminua meritele lui Pontiac, pentru că l-a proiectat pe eroul războiului din 1763 într-un spaţiu mai vast, i-a dat adevărata înfăţişare, alungând legendele ce ascundeau adevărul. Deşi, aici – ca şi în *Pe calea Oregonului* – Parkman nu pare să înţeleagă tragedia indienilor şi o cercetează cu o detaşare care a fost, mai târziu, dezavuată de partizanii acordării drepturilor fundamentale celor dintâi locuitori ai Americii. El rămâne, totuşi, un patrician bostonian, izolat nu numai de o boală groaznică, ci şi de o mentalitate evident conservatoare. Indienii şi invadatorii albi sunt priviţi, deopotrivă, cu un fel de sentiment de superioritate; cei dintâi, „aducători de tulburări şi primejdioşi”, ceilalţi – „cea mai primitivă şi mai ignorantă dintre toate populaţiile de la frontieră”. „Conştient şi dezgustat de schimbările inevitabile ce se anunţau în acea epocă, Parkman nu a dat importanţă epicului potenţial al migraţiei spre vest şi s-a îndreptat spre crearea unei opere riguroase, dar care privea înapoi, spre o

Americă a întinderilor virgine pe cale să piară."[25]

Conspiraţia lui Pontiac era, însă, unul dintre cele dintâi studii de istorie întemeiate pe o concepţie care se opunea grandilocvenţei romantice. Modelul tinerei generaţii de istorici fusese monumentala *Istorie a Statelor Unite* a lui George Bancroft, a cărei publicare începuse în 1834 (şi se va încheia după 42 de ani). Dar stilul pe care voia să-l impună Bancroft era de un retorism care li se părea tinerilor absolvenţi ai Harvardului că-i imită prea fidel pe istoricii englezi. Exemplul ştiinţific şi literar ales de ei era cel al *Istoriei Spaniei* a lui William Prescott, tipărită începând din 1829. Triumful adevărat al acestui cărturar din Noua Anglie a fost apariţia celor trei volume ale *Istoriei cuceririi Mexicului*, în 1843; cercetarea într-un domeniu neglijat până atunci de istorici era prezentată într-o formă literară foarte accesibilă, o arhitectură dramatică amplă, în centrul căreia se aflau Cortés şi Montezuma.

Prescott, aproape orb, le sugera unora amintirea lui Milton asemenea căruia „îşi compunea epopeea, privind faptele cu ochii dinlăuntru care-i dezvăluiau proporţiile uriaşe ale lumii descrise de el"[26].

Mai tânăr decât Prescott, John Lothorp Motley era şi el odrasla unei familii patriciene din Massachusetts; debutase cu două romane care nu îl făcuseră, însă, cunoscut. După o îndelungată şi sârguincioasă documentare, va publica în 1836 *Ascensiunea Republicii Olandeze*, datorită căreia va fi proclamat de îndată „unul dintre cei trei istorici de seamă ai Americii". Stilul său, la fel cu acela al lui Prescott, tindea să echilibreze exactitatea informaţiei şi frazarea armonioasă, lipsită de grandilocvenţă, dar năzuind să ajungă de-a dreptul la cititor, să-i câştige atenţia, să-l capteze cu limpezimea, plină – totuşi – de culoare, a stilului.

„Cel de-al treilea istoric de seamă" era Parkman. După ce în 1856 îşi întrerupsese realizarea proiectului de a compune o

---

[25] Martin S. Day: *History of American Literature*, I, Garden City, 1970, p. 123.

[26] George Echvard Woodberry: *America in Literature*, New York, 1903, p. 88.

Istorie a luptelor pentru stăpânirea America de Nord şi publicase un roman cu puternic caracter autobiografic, *Vassall Morton*, conţinând dureroase descrieri ale bolii de care suferea[27], a vrut să se întoarcă la planurile seriei sale de tratate de istorie, a căror suită era amănunţit proiectată şi o bună parte din informaţia de arhivă sortată în dosare. Dar o nouă criză, deosebit de gravă, l-a silit să renunţe: în 1858 pleca iarăşi în Europa, căutând să se tămăduiască de o boală care i se părea „o nedreptate atât de flagrantă, încât nimeni nu se încumeta să creadă că poate să lovească într-un om ce n-are forţă să lupte împotrivă-i”[28].

La sfatul unui medic, se dedică horticulturii. „Există nădejdea că viaţa în aer curat îmi va da puterea să rezist; preţul e, însă, prea mare: nu mi se îngăduie să citesc nici măcar ziarul.”[29] Se dedică studiului florilor cu o pasiune care va face din el unul dintre cei mai reputaţi specialişti: după ce, în 1866, publicase o *Carte a trandafirilor*, foarte preţuită de botanişti, în 1871 va fi numit profesor de horticultură la Harvard. Pasiunea lui rămânea, însă istoria. Între timp, publicase cel de-al doilea volum din seria la care ţinea cu atâta deznădejde: „Numai dacă voi izbuti să termin istoria la care nu mi se îngăduie să mă întorc, voi simţi că mă justific ca fiinţă umană, în stare să lupt cu slăbiciunile trupului şi să le înving”[30] – scrisese el în 1854.

---

[27] „Despre *Vassall Morton* se poate spune că importanţa lui, astăzi, e aceea că reflectă caracterul lui Parkman însuşi... Parkman vorbeşte despre propria infirmitate cu o detaşare care face ca romanul să nu poarte nici o undă maladivă. Doar o anume crispare a stilului aminteşte de realitatea biografică. Portretele sunt desenate precis, descrierile de natură sunt vii; e întrucâtva melodramatic, conversaţiile sunt puţin cam prea scânteietoare, dar e interesant şi nu merită să fie uitat, cu toate că Parkman n-a vrut să-l includă în volumele lui de *Opere*, ba chiar – se zice – nici nu-i plăcea să audă că i se pomeneşte titlul. Era, probabil, singura abdicare de la admirabilul stoicism al celui care nu vorbea despre teribilele lui suferinţe.” (Edward Gayord Bourne: *Essays in Historical Criticism*, New York, 1901, p. 283).

[28] *Journals*, p, 333.

[29] Ibid., p. 302.

[30] Ibid., p 239.

În *Pionierii francezi în Lumea Nouă* (1865), el urmărea conflictul dintre hughenoţii veniţi din Franţa şi catolicii spanioli, fiecare dintre ei urmărind să stăpânească Florida, spre sfârşitul secolului al XVI-lea. După doi ani, Parkman publica *Iezuiţii în America de Nord în secolul al XVII-lea*, relatând unul dintre episoadele cele mai grăitoare ale luptei indienilor din zona lacurilor Erie şi Ontario, faimoşii irochezi, care – opunându-se creştinării silite – năzuiau să-şi păstreze identitatea etnică, vechile tradiţii şi obiceiuri. În 1869 apărea *Descoperirea Vestului întins*, în care Parkman relata etapele colonizării de către francezii conduşi de La Salle, a văii lui Mississippi.

Vechiul regim din Canada (1874) era o analiză dintre cele mai profunde din câte fuseseră publicate până atunci (specialiştii susţin că ea rămâne încă una dintre cele mai temeinice cercetări şi azi, după o sută de ani de la publicare) a colonizării Acadiei (actuala Noua Scoţie) de către francezi, a activităţii misionarilor (condamnată pentru „totala neînţelegere a adevăratelor probleme ale indienilor”,) a gravelor erori comise de guvernarea autocratică. În 1877, Parkman publica una dintre cele mai frumos scrise cărţi ale lui: *Contele Frontenac şi Noua Franţă sub Ludovic al XIV-lea.* Portretul bătrânului guvernator al Noii Franţe, visând independenţa politică a Canadei, împotriva intrigilor curtenilor da la Versailles (care au obţinut, la un moment dat, rechemarea lui pentru nesupunere), e desenat cu o linie încărcată de poezie, cu admiraţie adesea mărturisită. Luptele cu irochezii, la sfârşitul secolului al XVII-lea, sprijinul acordat exploratorilor francezi care coborau pe Mississippi în ţinuturi necunoscute, victoria împotriva englezilor sunt relatate într-un stil vrednic de romanele lui Walter Scott. De altfel, Frontenac va deveni unul dintre eroii cei mai energic modelaţi în povestirea istorică modernă, în *Umbre pe stâncă* a Willei Cather (1931), unde figura guvernatorului este clar inspirată de cartea lui Parkman.

Urmează, în 1884, *Montcalm şi Wolfe* – evocând evenimentele războiului de şapte ani în America. În titlu erau pomenite două personalităţi al căror destin îi impresionase pe

contemporani. Marchizul de Montcalm fusese legendarul învingător de la Fortul Ticonderoga (1758), când – în fruntea a 3.000 de francezi – pusese pe fugă o armată de 17.000 de englezi care, în retragere, lăsaseră pe câmpul de luptă aproape 2.000 de morţi şi de răniţi. La mai puţin de trei săptămâni după aceea, un corp de armată englez cucerise Louisburgul, luând 6.000 de prizonieri: printre cei care se ilustrează în bătălie fusese şi tânărul general de brigadă James Wolfe. După un an, cei doi se întâlneau în faţa Quebecului, asaltat de Wolfe, apărat de Montcalm; surprinşi de o manevră neaşteptată a englezilor, francezii s-au predat, consemnând una din înfrângerile lor cele mai grave şi grăbind, astfel, victoria finală a englezilor în Canada. Dar, înainte ca oraşul să fi capitulat, cei doi comandanţi, căzuseră în luptă.

În 1892, Parkman încheia ciclul dedicat istoriei Americii coloniale, cu o lucrare al cărei titlu rezuma întregul sens al evenimentelor evocate de el în cele şapte cărţi publicate până atunci: *O jumătate de secol de conflict;* necontenitele hărţuieli de-a lungul mişcătoarei frontiere între 1700 şi 1741 şi primele semne ale prăbuşirii imperiului colonial francez în America.

Se clădise astfel una dintre cele mai masive opere ale istoriografiei americane, datorată unui om pentru care fiecare pagină, fiecare rând însemnase un efort chinuitor, epuizant. I se pot obiecta multe. Viziunea lui simplifica, desigur, lucrurile: istoria acelor locuri i se înfăţişa ca o permanentă confruntare dintre două forţe: progresul şi reacţiunea, primul – reprezentat de englezi, cealaltă – de francezi. Cel dintâi – o „democraţie disciplinată”, cea de-a doua – un „despotism militar”. Fireşte, diferenţele erau, în această privinţă, mult mai puţin tranşante. Nu înseamnă, însă, că Parkman s-ar fi declarat partizan al vreuneia dintre aceste formule politice, aşa cum le definea el. Se considera – după cum recunoştea el însuşi în *Vechiul regim în Canada* – un om a cărui „credinţă politică se plasează între două extreme la fel de periculoase: democraţia şi absolutismul… Nu obiectez împotriva unei monarhii constituţionale bune, dar prefer o republică

conservatoare”[31]. Dorind să urmeze „drumul de mijloc”, considerându-se permanent un conservator, el n-a izbutit întotdeauna să-şi depăşească, în meticuloasele lui cercetări, punctul de vedere limitat. Era, de fapt, punctul de vedere al unui om care ştia prea puţin despre realităţile contemporane: în odaia unde se însingurase, bolnav, în grădina cu trandafiri, pe care-i îngrijea cu neasemuită pricepere, răzbăteau puţine ecouri din afară. De aceea, poate, nici documentul istoric, cercetat întotdeauna cu adâncă luare aminte, nu i-a comunicat în permanenţă întregul său înţeles.

Dar istoricul, călătorul pe Drumul spre Oregon a fost unul dintre cei care au statuat exigenţele limbii literare moderne din America. O constata, la apariţia *Vechiului regim din Canada*, un creator de seamă al stilului literar modern din America: William Dean Howells. „Sobrietatea şi claritatea arhitecturii narative combină talentul explicit al istoricului cu cel al romancierului… Oameni din diferite straturi sociale se mişcă în chip firesc, se grupează astfel încât ne dau putinţa să observăm simţul artistic al unui savant preocupat de exactitatea faptelor. Parkman reprezintă gradul cel mai înalt al picturalului în şcoala americană de istorie. E un stilist, e un portretist, narator şi peisagist dintre cei mai vrednici de stimă din câţi are America astăzi.”[32]

DAN GRIGORESCU

[31] Francis Parkman, Works, XIX, Boston, 1922, p. 229.

[32] William Dean Howells, *Mr. Parkman’s Histories (Istoriile domnului Parkman)*, în Atlantic Monthly, vol. XXXIV, 1874, pp. 602–603.

TABEL CRONOLOGIC

1823 16 septembrie: Se naşte, la Boston, Francis Parkman.

Preşedintele Monroe elaborează principiile doctrinei care-i poartă numele, susţinând politica de noninterventie în Europa şi declarând orice încercare a europenilor de a se amesteca în afacerile Statelor Unite drept „act de agresiune”.

Fenimore Cooper – *Pilotul; Pionierii*. James Kirk Paulding – *Koningsmarke, finlandezul cel înalt*. John Neal – *Şaptezeci şi şase; Randolph*.

Stendhal – *Racine şi Shakespeare*. Scott – *Quentin Durward*.

1824: Jedediah Strong Smith deschide un nou drum spre Oregon, descoperind Trecătoarea de Sud din Munţii Stâncoşi.

Royal Tyler – *Castanul*. William Cullen Bryant – *Muntele Monument*. Washington Irving – *Povestirile unui călător*. Lydia Maria Child – *Hobomok*.

1825: John Quincy Adams devine al 6-lea preşedinte al S.U.A.

Bryant – *Un imn al pădurii*. Cooper – *Lionel Lincoln*. Nicholas Marcellus Hentz – *Tandeuskund, ultimul rege din Lenape*. Samuel Woodworth – *Fiul văduvei*.

Micu, Maior – *Lexiconul de la Buda*.

1826: Prima expediţie transcontinentală spre California.

Cooper – *Ultimul mohican*. J.H. Payne – *Richelieu*. Woodworth – *Melodii, duete, cântece*.

1827: Tratat între Statele Unite şi Anglia pentru ocuparea în comun a teritoriului Oregon.

E. A. Poe – *Tamerlan şi alte poeme*. William Gilmore Simms – *Poeme*. Cooper – *Preria*. Anne Newport Royall – *Cel din*

Tennessee.

Hugo – *Cromwell*. Heine – *Cartea cântecelor*.

1828: În S.U.A. iau fiinţă Partidul Democrat (pe baza fostului Partid Republican al lui Jefferson) şi Partidul Naţional Republican.

John Greenleaf Whittier – *Călătoria căpitanului Ireson*. Nathaniel Hawthorne – *Fanshawe*. Irving – *Viaţa şi călătoriile lui Cristofor Columb*.

„The Cherokee Phoenix” (1835).

1829: Andrew Jackson (preşedintele Partidului Democrat), al 7-lea preşedinte al Statelor Unite; ia fiinţă Partidul Muncitorilor.

Poe – *Al Aaraf*. Irving – *Cronică a cuceririi Granadei*. James Athearn Jones – *Povestiri dintr-o tabără indiană*. William Apes – *Un fiu al pădurii*. John Augustus Stone – *Metamora, sau Ultimul wampanoag*.

Mérimée – *Cronica domniei lui Carol IX*.

„Curierul românesc”; „Albina românească”.

Pacea de la Adrianopol.

1830: Este votată legea potrivit căreia indienii din est urmează a fi strămutaţi în teritoriul Oklahoma.

Revoluţiile din Franţa şi din Polonia.

W. J. Snelling – *Povestiri din nord-vest, sau Schiţe despre viaţa şi firea indienilor*. Cooper – *Aventurierul*. Paulding – *Leul din Vest*.

Hugo – *Hernani*. Stendhal – *Roşu şi negru*. Balzac – *Gobsek*. Pann – *Versuri muziceşti*. Cârlova – *Ruinurile Târgoviştei*.

1831: Răscoala sclavilor din Virginia, conduşi de Nat Turner.

Poe – *Poeme*. Bryant – *Cântecul ostaşilor lui Marion*. Oliver Wendell Holmes – *Ultima frunză*. Whittier – *Legende ale Noii Anglii*. Paulding – *Căminul olandezului*.

Leopardi – *Cântece*. Puşkin – *Boris Godunov*. Grillparzer – *Valurile mării şi ale dragostei*. Hugo – *Notre Dame de Paris*.

1832: Triburile indiene conduse de Şoim Negru sunt masacrate de miliţia comandată de generalul Atkinson. Călătoria spre vest a lui Washington Irving (pe care o va descrie în *O călătorie în prerii)*.

Cooper – *Castelul Heidenmauer*. Hawthorne – *Înmormântarea lui Roger Malvin*. Benjamin Bussey Thatcher – *Biografii indiene*.

Pellico – *Închisorile mele*. Hugo – *Regele petrece*. Lenau – *Poezii*. Gr. Alexandrescu – *Poezii*.

1833: Se întemeiază Societatea Americană Antisclavagistă. Jackson este ales pentru a doua oară preşedinte.

Poe – *Manuscris găsit într-o sticlă*. Cooper – *Călăul*. Longfellow – *Dincolo de mare*. David Crockett – *Schiţe şi excentricităţi*. Carlyle – *Sartor Resartus*. Michelet – *Istoria Franţei*. Balzac – *Moş Goriot*. Krasinski – *Comedie nedivină*.

1834: Se organizează Partidul Liberal, ca formaţiune de opoziţie faţă de politica federalistă a lui Jackson.

Emerson – *Rododendronul*, Poe, – *Uneia, în paradis*. W. G. Simms – *Guy Rivers*. H. J. Scott – *Povestirile unui călător*. Albert Pike – *Schiţe în proză şi poezie, scrise în ţinuturile din Vest*.

„Southern Literary Messenger” (– 1864).

Lenau – *Faust*. Mickiewicz – *Pan Tadeusz*.

1835: Războiul cu indienii seminoli din Florida, care refuză să-şi părăsească pământurile – aşa cum le impunea guvernul american.

W. S. Simms – *Partizanul; Indianul yemassee*. Irving – *O călătorie în prerii*. Poe – *Nemaipomenita întâmplare a unui oarecare Hans Pfaal*. Hawthorne – *Tânărul Brown cel cumsecade*. John Trat Irving – *Schiţe indiene*. Charles Fenno Hoffmann – *O iarnă în vest*.

„Almanahurile lui Crockett”; „The Western Messenger” (– 1841).

Musset – *Nopţile*. Balzac – *Crinul din vale*. Büchner –

Moartea lui Danton. Andersen – *Poveşti*. Lönnrot – *Kalevala*.

1836: Texasul, fostă provincie mexicană, se declară republică independentă; Arkansas devine cel de-al 25-lea stat al Uniunii.

Holmes – *Poeme*. Simms – *Mellichampe*, Irving – *Astoria*. Hawthorne – *Armindenii la Merrymount*. Emerson – *Natură*. Albert Gallatin – *Tabel sinoptic al triburilor indiene din America de Nord*. James Halle – *Istoria triburilor indiene*. Dickens – *Pickwick*. Eckermann – *Convorbiri cu Goethe*. Musset – *Confesiunile unui copil al secolului*. Dumas – *Kean*.

1837: Martin van Buren, al 8-lea preşedinte al S.U.A.; Michigan admis în Uniune ca al 26-lea stat.

R. M. Bird – *Nick-al-pădurii sau Ucigă-l toaca*. Hawthorne – *Povestiri repovestite*. Emerson – *Cărturarul american*. Washington Irving – *Aventurile căpitanului Bonneville, U.S.A*. Musset – *Un capriciu*. Carlyle – *Istoria revoluţiei franceze*. Gogol – *Taras Bulba*.

1838: Preşedintele Van Buren declară că Statele Unite rămân neutre în problema răscoalei canadienilor împotriva Angliei.

Whittier – *Poeme scrise în timpul discutării abolirii sclaviei*. Cooper – *Spre casă, sau Urmărirea; Casa, aşa cum am găsit-o*. Simms – *Richard Hardis*. Poe – *Povestea lui Arthur Gordon Pym din Nantucket; Ligeia*. Pierre Etienne Du Ponceau – *Sistemul gramatical al unor limbi vorbite de naţiunile indiene din America de Nord*.

Hugo – *Ruy Blas*.

În Anglia ia fiinţă mişcarea chartistă.

1839: Se întemeiază Partidul Libertăţii, cu program antisclavagist.

Emerson – *Bondarul*. Longfellow – *Glasuri ale nopţii*. Poe – *Palatul bântuit de duhuri; Prăbuşirea casei Usher; Povestiri ale grotescului şi arabescului*. Cornelius Mathews – *Behemoth, legendă a constructorilor de movile*. Caroline Kikland – *Un nou*

cămin.

Stendhal – *Mănăstirea din Parma*.

1840: Simms – *Poveste de pe Mississippi*. Richard Henry Dana – *Doi ani în faţa catargului*. Poe – *Jurnalul lui Julius Rodman*.

„The Naţional Anti-Slavery Standard” (–1872): „The Dial” (–1844).

Sainte-Beuve – *Port-Royal*, Lermontov – *Un erou al timpului nostru*. Espronceda – *Diavolul-Lume*.

1841: Liberalul William Henry Harrison e ales al 9-lea preşedinte al S.U.A.; moare după o lună de la alegeri, şi vicepreşedintele John Tyler devine al 10-lea preşedinte al Statelor Unite. John Bidwell, plecat din Missouri, ajunge în California; călătoria va fi descrisă într-o carte publicată în anul următor.

Longfellow – *Balade şi alte poeme*. Adrien Emmanuel Rouquette – *Savanele*. Cooper – *Vânătorul de cerbi*. Simms – *Rudele*. Poe – *Coborâre în Maleström; Crimele din strada Morgue*. Solon Robinson – *Testamentul, o povestire despre Lacul Cedrilor Roşii şi despre Shabbona*. Thomas Bangs Thorpe – *Ursul cel mare din Arkansas*. John Beauchamp Jones – *Scene din Vestul Sălbatic*. William Davis Gallagher – *Selecţii din literatura poetică a Vestului.* William Leete Stone – *Istoria şi poezia din Wyoming*. John Lloyd Stephens – *Peripeţii dintr-o călătorie în America Centrală, Chiapas şi Yucatan*.

1842: Parkman întreprinde o lungă călătorie în Europa.

Longfellow – *Poeme despre sclavie*. Elizabeth Oakes Smith – *Prizoniera din Vest*. Walt Whitman – *Franklin Evans*. Poe – *Masca morţii roşii*. Bidwell – *Călătorie spre California*. Dickens – *Note din America*. Gogol – *Mantaua; Suflete moarte*.

1843: Parkman îşi încheie studiile universitare generale la Harvard.

O expediţie condusă de locotenentul John Frémont stabileşte drumul cel mai uşor de acces spre teritoriul Oregon.

Whittier – *Massachusetts către Virginia*. John Pierpont – *Poeme antisclavagiste*. Hawthorne – *Calea ferată cerească*. Poe – *Puţul şi pendulul; Gândacul de aur*. Longfellow – *Poetul spaniol*. William Hickling Prescott – *Cucerirea Mexicului*.

1844: Lowell – *Poeme*. Poe – *Tărâm de vis*. William H.C. Homer – *Yonondio, sau Războinicii din tribul Genessee*. Hawthorne – *Fiica lui Rappaccini; Artistul frumosului*. Poe – *Farsa balonului*.

Dickens – *Martin Chuzzlewit*. Dumas – *Cei trei muşchetari*. Petöfi – *Poezii*. Heliade – *Zburătorul*.

1845: James K. Polk, al 11-lea preşedinte al S.U.A.; Florida devine al 27-lea stat al Uniunii; Texasul e anexat la Statele Unite şi devine al 28-lea stat al Uniunii.

Longfellow – *Clopotniţa din Bruges*. Poe – *Corbul*. Cooper – *Satanstoe*. Simms – *Wigwamul şi coliba*. Johnson Jones Hooper – *Unele aventuri ale căpitanului Simon Suggs, fost în detaşamentele de voluntari din Tallapoosa*.

Mérimée – *Carmen*. Wagner – *Tannhäuser*. Kogălniceanu – *Letopiseţele Ţării Moldovei*.

1846: Parkman îşi ia licenţa în drept la Harvard; în aprilie porneşte de la St. Louis, într-o călătorie în Wyoming, pentru a întreprinde studii despre triburile indiene şi „a-şi ameliora sănătatea"; se întoarce în august, istovit de marile oboseli ale drumului.

În „The Knickerbocker Magazine" apare în foileton *Pe calea Oregonului* de Parkman.

Un grup de emigranţi, pornit spre Vest, e surprins de iarnă în Munţii Stâncoşi: cei mai mulţi dintre ei mor de frig şi de foame („tragedia grupului Donner").

Migraţia spre vest a membrilor sectei mormonilor: un grup de rezidenţi din California proclamă întemeierea „Republicii California" (după câteva luni e anexată la Statele Unite); izbucneşte războiul cu Mexicul, ca urmare a anexării Texasului; prin tratat cu Anglia, Teritoriul Oregon e încorporat Statelor Unite.; Iowa, al 29-lea stat al Uniunii.

Lowell – *Scrisorile lui Biglow*. Melville – *Typee*. Cooper – *Pieile Roşii*. Hawthorne – *Mucegai dintr-o veche casă parohială*. Thorpe – *Misterele din Backwoods*. Poe – *Filosofia compoziţiei*.

Dostoievski – *Oameni sărmani*. Balzac – *Verişoara Bette*. George Sand – *Balta diavolului*. Bălcescu – *Puterea armată şi arta militară la români*.

1847: Armatele americane îi înving pe mexicani.

Longfellow – *Evangeline*. Poe – *Ulalume*. Emerson – *Poeme*. Epes Sargent – *Cântecele mării*. Melville – *Omoo*.

John Mason Peck – *Viaţa lui Daniel Boone*. Charles Summerfield – *„Desperados” din sud-vest*. Joel Palmer – *Jurnal de călătorie peste Munţii Stâncoşi*. Pierre Jean de Smet – *Istoria cuceririi Perului*.

Emily Brontë – *La răscruce de vânturi*. Thackeray – *Bâlciul deşertăciunilor*. Charlotte Brontë – *Jane Eyre*. Balzac – *Vărul Pons*. Pann – *Povestea vorbei*.

1848: Prin tratatul de pace cu Mexicul, Statele Unite anexează California de Nord şi întregul teritoriu de la nord de Rio Grande. Wisconsin, al 30-lea stat al Uniunii. Ia fiinţă Partidul Pământului liber, organizaţie antisclavagistă.

Manifestul Comunist; revoluţii în Franţa, Germania; Austria, Ungaria, Boemia, Italia, Ţările Române.

Lowell – *O fabulă pentru critici*. Poe – *Evrika*. Cooper – *Luminişul dintre stejari*. George Frederik Ruxton – *Viaţa din Vestul îndepărtat*. Charles Wilkins Webber – *Bătrânul Hicks, călăuza*. Ephraim George Squier – *Vechi monumente de pe valea lui Mississippi*.

1849: Parkman publică în volum, sub titlul *Pe calea spre California şi Oregon*, foiletoanele publicate în 1847, în „Knickerbocker Magazine”. Ediţiile următoare ale cărţii vor relua titlul cu care apăruseră foiletoanele din revistă.

Începe marea migraţie spre California a căutătorilor de aur.

Zachary Taylor, al 12-lea preşedinte al S.U.A.

Poe – *Clopotele*. Whittier – *Poeme*. Melville – *Mardi*.

Longfellow – Kavanagh. Webber – *Minele de aur de la Gila*. Mary Eastman – *Dacotah, sau Viaţa şi legendele indienilor Sioux din jurul fortului Snelling*. Thoreau – *Rezistenţă împotriva guvernului civil*. Paulding – *Puritanul şi fiica sa*.

1850: Incendiul catastrofal de la San Francisco. California, al 31-lea stat al Uniunii. Moartea preşedintelui Taylor. Vicepreşedintele Miliard Fillmore devine ale 13-lea preşedinte al S.U.A.

Longfellow – *Pe malul mării şi la gura sob*ei. Whittier – *Cântecele muncii*. Hawthorne – *Litera stacojie*. Melville – *Cojocelul alb*. Maine Reid – *Jandarmii călări*. Emerson – *Oameni reprezentativi*. Lewis H. Garrard – *Wah-to'yah şi drumul Taosului*. Taylor – *Eldorado*. George Copway – *Istoria tradiţională a poporului Ojibway*. Dickens – *David Copperfield*. Chateaubriand – *Amintiri de dincolo de mormânt*.

1851: Parkman – *Istoria conspiraţiei lui Pontiac*.

Indienii Sioux îşi cedează pământurile din Iowa şi Minnesota.

Hawthorne – *Casa cu şapte frontoane*. Melville – *Moby-Dick*. Beecher-Stowe – *Coliba unchiului Tom*. Longfellow – *Legenda de aur*. E.G. Squier – *Monumente băştinaşe din statul New York*. H.R. Schoolcraft – *Informaţii istorice şi statistice privind istoria, viaţa actuală şi perspectivele triburilor indiene din Statele Unite*. Lewis Henry Morgan – *Liga triburilor irocheze*.

1852: Hawthorne – *Povestea de dragoste de la Blithedale*. Melville – *Pierre*. George Henry Miles – *Hernando de Soto*.

„The Golden Era" (– 1893).

Leconte de Lisle – *Poeme antice*. Storm – *Nuvele*. Turgheniev – *Povestirile unui vânător*. Alecsandri – *Poezii populare*.

1853: Franklin Pierce, al 14-lea preşedinte al S.U.A.; Statele Unite cumpără de la guvernul mexican întinse regiuni din Arizona şi Noul Mexic.

Simms – *Spada şi fusul de tors*. Thoreau – *Un yankeu în*

Canada. Joseph Glover Baldwin – *Vremuri de avânt în Alabama şi Mississippi*. Wagner – *Inelul Nibelungilor*. Hugo – *Blestemele*. Alecsandri – *Doine şi lăcrămioare*.

1854: Întemeierea Partidului Republican, al cărui program e net antisclavagist; Lincoln – cel dintâi preşedinte al partidului.

Whittier – *Maud Müller*. John Rollin Ridge – *Viaţa şi aventurile lui Joaquin Murieta, faimosul bandit din California*. Thoreau – *Walden*. Thorpe – *Stupul prisăcarului*. Louise Smith Clappe – *Scrisori*.

Nerval – *Fiicele focului*. Jókai – *Ultimele zile ale ienicerilor*. Keller – *Heinrich cel verde*.

1855: Whitman – *Fire de iarbă*. Longfellow – *Hiawatha*. Melville – *Israel Potter*. Samuel Adams Hammett – *Minunatele aventuri ale căpitanului Priest*. Augusta Jarte Evans – *Inez, povestire din Alamo*. Hinton Rowan Helper – *Ţara aurului*.

1856: Parkman – *Vassall Morton*.

Whittier – *Panorama*. Beecher-Stowe – *Dred*. T.D. Bonner – *Viaţa şi aventurile lui James P. Beckwourth, muntean, cercetaş, pionier şi căpetenie a naţiunii indienilor Crow*. Melville – *Povestiri de pe verandă*. Cornelius Mathews – *Cartea cu poveşti indiene*. John Lothrop Motley – *Ridicarea republicii olandeze*.

Hugo – *Contemplaţii*.

1857: John Buchanan, al 15-lea preşedinte al S.U.A. În Kansas e aleasă o administraţie antisclavagistă.

Emerson – *Brahma*. Melville – *Şarlatanul*. Stoddard – *Cântecele verii*. Boucicault – *Săracii din New York*.

„Atlantic Monthly”.

Flaubert – *Doamna Bovary*. Baudelaire – *Florile răului*. Eliot – *Silas Marner*.

1858: Parkman suferă un nou şoc nervos; pleacă într-o călătorie în Europa, cu speranţa că se va vindeca.

Minnesota – al 32-lea stat al Uniunii.

Longfellow – *Miles Standish în peţit*. Whittier – *Vorbind cu albinele*. Holmes – *Autocratul la micul dejun*. John Beauchamp Jones – *Cărarea războiului*. Thorpe – *Imaginile din Arkansas ale colonelului Thorpe*. Hammett – *Cârciuma „La pădurea de pini” sau Sam Slick în Texass*.

Goncearov – *Oblomov*.

1859: Întors din Europa, fără ca sănătatea sa să se fi ameliorat prea mult, Parkman se dedică horticulturii:

Grupuri de guerilă antisclavagiste conduse de John Brown ocupă arsenalul de la Harpers Ferry; învins, John Brown e executat. În Nevada se descoperă mari zăcăminte de argint. Oregonul devine cel de-al 33-lea stat al Uniunii.

John Turville Adams – *Căpetenia albă printre Pieile-Roşii*. Simms – *Sutana lui Kiawah*.

Boucicault – *Mulatra*. Mistral – *Mireille*. Hugo – *Legenda secolelor*. Darwin – *Originea speciilor*.

1860: Prima poştă călare („poney express mail”) pleacă din Missouri la 3 aprilie şi soseşte în California la 13 aprilie; Carolina de Sud se retrage din Uniunea Statelor Unite.

Whittier – *Balade, poeme şi poezii lirice de-acasă*. Timrod – *Poeme*. Hawthorne – *Faunul de marmură*. William Gilpin – *În centrul regiunii aurului*. William Turner Coggeshall – *Poeţii şi poezia Vestului*.

Ostrovski – *Furtuna*. Turgheniev – *Părinţi şi copii*. Odobescu – *Mihnea Vodă cel Rău; Doamna Chiajna*.

1861: Izbucneşte războiul civil dintre Nord şi Sud. Lincoln, al 16-lea preşedinte al S.U.A.; Kansas – al 34-lea stat al Uniunii.

Longfellow – *Coana lui Paul Revere*. Timrod – *Etnogeneză*. Holmes – *Elsie Venner*.

Dostoievski – *Amintiri din casa morţilor*. Goncourt – *Sora Philomène*.

1862: Războiul civil continuă fără ca vreuna din armate să obţină o victorie hotărâtoare.

Julia Ward Howe – *Imnul de luptă al Republicii*. William Hoss Wallace – *Clopotul libertăţii*.
Hugo – *Mizerabili*. Flaubert – *Salammbo*. Leconte de Lisle – *Poeme barbare. Nibelungii*.

1863: Lincoln emite Proclamaţia de emancipare a sclavilor; Virgina de Vest, al 35-lea stat al Uniunii; victorii ale Uniunii statelor de nord la Gettysburg şi Chattanooga.
Longfellow – *Povestiri dintr-un han la margine de drum*. Hawthorne – Vechiul nostru cămin. Thoreau – *Excursii*. Emerson – *Voluntarii*.
Fromentin – *Dominique*. Gautier – *Căpitanul Fracasse*.
Fondarea „Junimii”.

1864: Generalul Sherman ocupă Georgia, înfrângând rezistenţa sudistă; Nevada, al 36-lea stat al Uniunii.
Whittier – *În vreme de război*. J. T. Trowbridge – *Peştera lui Cudjo*. Taylor – *Norocul lui John Godfrey*. Thomas Low Nicholas – *Patruzeci de ani din viaţa Americii*.
Tennysonn – *Enoch Arden*. Browning – *Dramatis personnae*. Vigny – *Destine*.

1865: Parkman – *Pionierii francezi în Lumea Nouă*.
Lincoln e reales preşedinte; armata sudistă capitulează; asasinarea lui Lincoln. Vicepreşedintele Andrew Johnson devine al 17-lea preşedinte al S.U.A.
Whitman – *Răpăit de tobe*. Lowell – *Odă recitată la ceremonia închinată soldaţilor în viaţă şi celor morţi, de la Universitatea Harvard*. R. H. Sloddard – *Abraham Lincoln*. Twain – *Faimoasa broască săltăreaţă din ţinutul Calaveras*. Henry Wheeler Shaw – *Josh Billings, zicerile sale*.
Lev Tolstoi – *Război şi pace.* Wagner – *Tristan şi Isolda*. Lewis Carroll – *Alice în ţara minunilor*. Haşdeu – *Ion Vadă cel Cumplit*.

1866: Parkman – *Cartea trandafirilor* (rezultat al pasionatelor cercetări de horticultură ale autorului).

Indienii sunt exceptaţi de la libertăţile acordate cetăţenilor americani prin Actul drepturilor civile.

Whittier – *Înzăpeziţi*. Melville – *Piese de luptă şi aspecte ale războiului*. W. D. Howells – *Viaţă veneţiană*. Emerson – *Cuvântări, conferinţe şi eseuri*.

Daudet – *Scrisori din moara mea*. Swinburne – *Poezii şi balade*. Ibsen – *Brand*. Dostoievski – *Crimă şi pedeapsă*. De Sanctis – *Scrieri critice*. Bolintineanu – *Florile Bosforului*.

1867: Parkman – *Iezuiţii în America de Nord*.

Nebraska – al 37-lea stat al Uniunii; Statele Unite cumpără Alaska de la Rusia; Legile Reconstrucţiei stabilesc trecerea treptată la administraţia civilă în statele din Sud şi acordarea dreptului de vot foştilor sclavi.

Emerson – *Armindeni*. Whittier – *Cortul de pe plajă*. George Washington Harris – *Sut Lovingwood*. Daly – *Sub lumina lămpii de gaz*. Montley – *Istoria Olandei unite*.

1868: Se proclamă amnistie generală pentru „participanţii la insurecţie sau rebeliune” – adică pentru soldaţii fostei armate sudiste. Ia fiinţă organizaţia ultrareacţionară Ku-Klux-Klan.

Longfellow – *Tragediile din Noua Anglie*. Joaquin Miller – *Eşantioane* (autorul, socotit pe atunci un „Byron al Oregonului”, va fi uitat de generaţia următoare). O. W. Holmes – *Îngerul păzitor*. Louisa May Alcott – *Micile doamne*. Bret Harte – *„The Luck” din Roaring Camp*.

Browning – *Inelul şi cartea*. Baudelaire – *Arta romantică*. Botev – *Poezii*. Dostoievski – *Idiotul*.

1869: Parkman – *La Salle şi descoperirea Vestului întins*.

Generalul Ulysses S. Grant devine al 18-lea preşedinte al S.U.A.

Whittier – *Printre coline*. Lowell – *Catedra*. Twain – *Ageamii în străinătate*. Bret Harte – *Exilaţii din Poker Fiat; Tovarăşul lui Tennessee*.

Flaubert – *Educaţie sentimentală*. Prudhomme – *Solitudini*. Verlaine – *Serbările galante*. Lautréamont – *Ciuturile lui*

Maldorar.

1870: Primii reprezentanţi ai populaţiei de culoare sunt aleşi în Congresul Statelor Unite.

Bret Harte – *Sincerul James*. Howard – *Saratoga*. Emerson – *Societate şi solitudine*. Kimball – *Astăzi în New York*.

Dostoievski – *Demonii*.

1871: Parkman e numit profesor de horticultura la Harvard.

Focul catastrofal de la Chicago.

Longfellow – *Divina tragedie*. Whittier – *Miriam*. John Hay – *Balade din districtul Pike*. Howells – *Călătoria lor de nuntă*. George Cary *Eggleston – învăţătorul din Indiana*. Henry James – *Un pelerin plin de pasiune*. Daly – *Orizont*. Whitman – *Perspective democratice*.

Rimbaud – *Corabia beată*.

1872: la fiinţă Partidul pentru o Reformă a Muncii. La New York se întruneşte Convenţia Naţională a Muncitorilor.

Longfellow – *Christus*. Ingraham – *Spionul mascat*. Hawthorne – *Septimius Felton*. Holmes – *Poetul la micul dejun*. Twain – *Asprindu-l*. Frank Murdoch – *Davy Crockett*. Clarence King – *Colindând Sierra Nevada*.

Daudet – *Tartarin*. Butler – *Erewhon*. Nietzsche – *Originea tragediei*. Macedonski – *Prima verba*.

1873: Criză economică provocată de eliminarea argintului din sistemul monetar; Grant este reales preşedinte.

Howells – *Cunoştinţă întâmplătoare*. Twain şi Warner – *Vârsta de aur*. Lew Wallace – *Zeul cel drept sau ultimul tzin*. Joaquin Miller – *Viaţa în mijlocul indienilor modoci*. Edward Judson – *Cercetaţii din câmpii*.

Pérez Galdós – *Episoadele naţionale*. Corbiere – *Amoruri galbene*. Rimbaud – *Un anotimp în infern*. Tolstoi – *Anna Karenina*. Verga – *Nedda*.

1874: Parkman – *Vechiul regim din Canada*.

Eggleston – *Parohul*. Rebecca H. Davis – *John Andross*. Hubert Howe Bancroft – *Neamurile băştinaşe*.

Alarcón – *Tricornul*, Barbey d'Aurevilly – *Diabolicele*. Flaubert – *Ispitirea Sfântului Antonie*. Odobescu – *Pseudo-kinnegetikos*.

1875: Whittier – *Flori de corn*. Sydney Lanier – *Simfonia*. Taylor – *Pastorale, balade şi poeme lirice domestice*. Howells – *Concluzie pripită*. Maurice Thompson – *Mozaicuri din Indiana*. Whitman – *Memorii din timpul războiului.*

1876: Colorado, al 38-lea stat al Uniunii.

Melville – *Clarel*. Henry James – *Roderick Hudson*. Hawthorne – *Povestea de dragoste din Dolliver*. Twain – *Tom Sawyer*. Asa Gray – *Darwiniana*.

Mallarmé – *După-amiaza unui faun*. Jacobsen – *Doamna Marie Grubbe*. Conta – *Teoria ondulaţiei universale*.

1877: Parkman – *Contele Frontenac şi Noua Franţă sub Ludovic al XIV-lea*.

Rutherford A. Hayes – al 19-lea preşedinte al S.U.A. Tribul indian Nez Percé declară război Statelor Unite, cerând restituirea pământurilor. Ia fiinţă Partidul Socialist Muncitoresc American.

Lanier – *Poeme*. James – *Americanul*. William Wright – *Povestea marii îmbogăţiri*.

Carducci – *Ode barbare*. Alecsandri – *Ostaşii noştri*.

1878: Whittier – *Viziunea lui Echard*. James – *Europenii; Daisy Miller*. Eggleston – *Roxy*.

Collodi – *Pinocchio*. Meredith – *Egoistul*. Hasdeu – *Cuvente den betrani*.

1879: Răscoala indienilor Ute din Colorado e înăbuşită şi întregul trib strămutat într-o regiune pustie din Utah.

Howells – *Doamna de pe „Aroostook"*. J. W. Crawford – *Poetul cercetaş*. James – *Un episod internaţional*. A. E. Rouquette – *Noua Atala*. G. W. Cable – *Vremurile de odinioară*

ale creolilor. Henry George – *Progres şi sărăcie*.

Strindberg – *Camera roşie*. Dostoievski. – *Fraţii Karamazov*. Ibsen – *Nora*. Caragiale – *O noapte furtunoasă*.

1880: Henry Adams – *Democraţie*. Wallace – *Ben Hur*. Twain – *O haimana în străinătate*. Hale – *Hârtiile doamnei Peterkin*.

Maupassant – *Bulgăre de seu*. Verlaine – *Cuminţenie*. Alecsandri – *Despot Vodă*.

1881: James A. Garfield, al 20-lea preşedinte al S.U.A.; după câteva luni de la instalare, este asasinat; vicepreşedintele Chester A. Arthur îi succede, devenind al 21-lea preşedinte al S.U.A.

James – *Portretul unei doamne. Washington Square*. J. C. Harris – *Moş Remus*. H. H. Jackson – *Un secol de ruşine*.

Anatole France – *Crima lui Sylvestre Bonnard*. Verga – *Familia Malavoglia*. Ibsen – *Strigoii*. Spitteler – *Prometeu şi Epimeteu*. Creangă – *Amintiri din copilărie*.

1882: Congresul american votează o lege care limitează drastic emigrarea în Statele Unite a unor categorii de străini, printre care şi aceea a săracilor.

Whitman – *Zile de încercare şi zile obişnuite*. Howells – *O pildă de viaţă modernă*. Twain – *Prinţ şi cerşetor*. Frank Hamilton Cushing – *Mituri ale creaţiei* (traducerea unui poem epic al tribului Zuni din Noul Mexic). Daniel Garrison Brinton – *Biblioteca de literatură americană indigenă*.

1883: Twain – *Viaţa pe Mississippi*. Hawthorne – *Secretul doctorului Grimshawe*. Lanier – *Cântecul fluviului Chattahoochee*. Benj F. Johnson – *Vechiul iaz* (poeme în dialectul din Vestul Mijlociu). Eggleston – *Şcolarul din Indiana*. Katharine Sherwood MacDowell – *Povestiri în dialect*. W. F. Cody (cunoscut sub numele Buffalo Bill) pune în scenă spectacolul Vestul sălbatic.

Villiers de l’Isle-Adam – *Povestiri crude*. Stevenson – *Insula comorii*. Nietzsche – *Aşa grăit-a Zaratkustra*. Björnson – *Mai*

presus de puterile omeneşti. Eminescu – *Poezii*.

1884: Parkman – *Montcalm şi Wolfe*.

Partidul Drepturilor Egale, înfiinţat în acest an, cerea drepturi egale pentru femei.

Twain – *Huckleberry Finn*. Mary Noailles Murfree – *În munţii din Tennessee*. Harris – *Mingo*. Lowell – *Despre democraţie*.

Huysmans – *În răspăr*. Caragiale – *O scrisoare pierdută*.

1885: Parkman – *Ghid istoric al drumului spre nord*.

Grover Cleveland, al 22-lea preşedinte al S.U.A.

Howells – *Silas Lapham*. Holmes – *Duşmănie de moarte*. J. E. Cooke – *Doamna Pocahontas*.

Zola – *Germinal*. Fogazzaro – *Daniele Cortis*.

1886: O demonstraţie muncitorească e risipită de poliţia din Chicago: 7 morţi şi 70 de răniţi; organizatorii sunt arestaţi: 7 dintre ei vor fi condamnaţi la moarte.

W. E. Channing – *John Brown*. Henry James – *Prinţesa Casamassima; Bostonienii*. Howells – *Vară târzie*. Frances Hodgson Burnett – *Micul lord Fauntleroy*.

Rimbaud – *Iluminări*. Cehov – *Povestiri*. Tolstoi – *Puterea întunericului*. Hasdeu – *Etymologicum Magnum Romaniae*.

1887: Se întemeiază Confederaţia Americană a Muncii.

Lizette Woodworth Reese – *Creangă de mai*. Jeseph Kirkland – *Zury, cel mai abject individ din comitatul Spring* (demitizare a imaginii convenţional romantice a Vestului Mijlociu). Alice French – *Ţesători în soare*. T. N. Page – *În vechea Virginie*.

„Scribner's Magazine” (–1939).

Eça de Quieroz – *Relicva*. Strindberg – *Tatăl*. Dobrogeanu-Gherea – *Tendenţionismul şi tezismul în artă*.

1888: Whitman – *Ramuri de noiembrie*. Melville – *John Marr*. Howells – *Speranţe de april*. James – *Scrisorile lui Aspern*. Lowell – *Eseuri politice*.

„Collier's” (–1957).

Jarry – *Ubu rege*. Verga – *Mastro Don Gesualdo*.

1889: Benjamin Harrison, al 23-lea preşedinte al S.U.A. Teritoriul Oklahoma e deschis celor ce vor să lucreze pământul deţinut până de curând de indieni. Dakota de Nord şi de Sud, Montana şi Washington – admise în Uniunea care numără, astfel, 42 de state.

Eugène Field – *Cărticică de versuri din Vest*. Howells – *Annie Kilburn*. Twain – *Un yankeu din Connecticut la curtea regelui Arthur*. Lafcadio Hearn – *Chita*.

Jerome K. Jerome – *Trei într-o barcă*. Bourget – *Discipolul*. Sudermann – *Onoare*. Tolstoi – *Sonata Kreutzer*. Maiorescu – *Eminescu şi poeziile lui*.

1890: Idaho (al 43-lea) şi Wyoming (al 44-lea stat) – admise în Uniune.

Publicarea *Poemelor* lui Emily Dickinson; Whittier – *În amurg*. James – *Muza tragică*. Howells – *Primejdia noilor averi*. Opie Read – *Un colonel din Kentucky.* J. A. Riis – *Cum trăieşte cealaltă jumătate*.

„Literary Digest” (–1933).

Wilde – *Portretul lui Dorian Gray*. Claudel – *Cap-de-aur*. Ştefan George – *Imnuri*. Ibsen – *Hedda Gabler*. Hamsun – *Foamea*. Caragiale – *Năpasta*.

1891: Înfiinţarea Partidului Populist, organizaţie a micilor fermieri.

Whitman – *Adio, iubirea mea*. Melville – *Timoleon*. Reese – *Un pumn de levănţică*. W. O. Stoddard – *Little Smoke, poveste despre indienii Sioux*. Sarah Barnwell Elliot – *Jerry*. Hamlin Garland – *Drumuri bătătorite*. Ambrose Bierce – *Povestiri despre soldaţi şi despre civili*. Rebecca Davis – *Gallegher*. Augustus Thomas – *Alabama*. W. H. Venable – *Începuturile culturii literare din valea lui Ohio*. Howells – *Critică şi proză literară*.

Conan Doyle – *Sherlock Holmes*. Hardy – *Tess d’Urberville*. Selma Lagerlof – *Gösta Berling*.

1892: Parkman – *O jumătate de secol de conflict*.

Harriet Monroe – *Odă columbiană*. Hamlin Garland – *Jason Edwards; Compromiterea unei slujbe; Un membru al Camerei a treia*. Twain – *Pretendentul american*. J. L. Allen – *Regiunea ierbii albastre a lui Kentucky*. Riis – *Copiii săracilor*.

Hauptmann – *Ţesătorii*. D'Annunzio – *Inocentul*. Croce – *Istoria privită în conceptul general, de artă*. Caragiale – *Note şi schiţe; Păcat*.

1893: Grover Cleveland, ales pentru a doua oară devine al 24-lea preşedinte al S.U.A.

E. F. Fenollosa – *Răsărit şi Apus: Descoperirea America şi alte poeme*. Stephen Crane – *Maggie*. Bierce – *Pot exista asemenea lucruri?*. James A. Herne – Pogoanele de pe ţărm.

Maeterlinck. – *Pelléas şi Mélisande*. Kipling – *Cărţile junglei*. Hérédia – *Trofee*.

1893 8 noiembrie: Francis Parkman moare la Jamaica Plain, în apropiere de Boston.

Jurnalele sale, regăsite târziu, au fost editate în 1943; *Scrisorile* au fost tipărite, într-o masivă ediţie, în 1960.

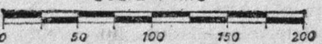
Dan Grigorescu

Călătoria lui Parkman pe Calea Oregonului

Itinerariul urmat de Parkman

După harta lui Frémont folosită de Parkman.

Rîul La Bonté
Rîul Horseshoe
Rîul Bitter
Fortul Laramie
Rîul Laramie
Cîmpiile Laramie
Dealurile Negre
Rîul Horse
Rîpele lui Scott
Rîul Smith
Brațul de nord al fluviului Platte
Brațul de sud al fluviului Platte
INDIENI DIN NEAMUL SIOUX
Fortul Saint Vrain
Parcul vechi
Rîul Kiowan
Rîul Bijon
Rîul Beaver
INDIENI DIN NEAMUL ARAPAHOE
INDIENI DIN NEAMUL CHEYENNE
Pueblo
Fortul Bent
Fluviul Arkansas
Itinerariul lui Frémont
Itinerariul lui Parkman
Brațul Grand South
Brațul Smoky Hill
Drumul indienilor Pawnee
Satul indienilor Pawnee
INDIENI DIN NEAMUL PAWNEE
Brațul Solomon
Marele Nemaha
Bellevue
Fluviul Missouri
Fortul Leavenworth
Fluviul Kansas
Westport
Elm Grove
Fluviul Mississippi
Itinerariul lui Parkman
Saint Louis
Cahokia

PE CALEA OREGONULUI

I. FRONTIERA

Primăvara din urmă, cea a anului 1046, a fost o perioadă de activitate febrilă în oraşul Saint Louis. Nu numai emigranţii veniţi din toate colţurile ţării se pregăteau pentru expediţii către Oregon şi California, dar şi un neobişnuit de mare număr de neguţători îşi puneau la punct căruţele şi organizau grupuri ce aveau să plece spre Santa Fe. Hotelurile erau ticsite, iar şelarii şi armurierii trudeau zi şi noapte la echipamentele şi armele diferitelor cete de călători. Ambarcaţii cu aburi plecau de la debarcadere şi porneau în sus pe Missouri, încărcate cu pasageri porniţi la drum înspre frontieră.

Pe un astfel de vas, cu numele „Radnor" şi care nu mult după aceea s-a lovit de o stâncă ascunsă şi s-a scufundat, am părăsit, împreună cu ruda şi prietenul meu Quincy Adams Shaw, oraşul Saint Louis la 20 aprilie, şi mânaţi de curiozitate şi de dorinţa de distracţii am pornit într-o excursie către Munţii Stâncoşi. Vasul era atât de încărcat, încât apa începuse să dea din când în când peste borduri. Puntea de sus era plină de căruţe mari şi cu o formă specială, care urmau să fie vândute la Santa Fe, iar în cală stăteau îngrămădite până la refuz tot felul de lucruri cu aceeaşi destinaţie. Se mai aflau pe vas echipamentele şi proviziile unui grup de emigranţi către Oregon, mai mulţi catâri şi cai, grămezi de şei şi hamuri şi o mulţime mare de articole cu neputinţă de descris, dintre acelea neapărat trebuitoare vieţii în prerie. Aproape cu totul ascunsă în harababura asta se găsea o căruţă mică şi fără coviltir, de modă franţuzească, dintre acelea cărora dincolo de frontieră îi se spune foarte pe bună dreptate „moartea catârilor", iar ceva mai încolo, un cort înconjurat de tot soiul de lăzi şi butoiaşe. Toate acestea nu alcătuiau deloc ceva cu

înfăţişare capabilă să te ademenească; totuşi, aşa cum se arăta, alcătuirea asta era menită să străbată un drum lung şi anevoios, pe care va fi însoţită de cititorul stăruitor şi statornic.

Pasagerii de pe „Radnor” se arătau a fi pe potriva încărcăturii. La cabine se adunaseră neguţători, cartofori, speculanţi şi aventurieri din Santa Fe, cu fel de fel de înfăţişări, iar sub punte stăteau îngrămădiţi emigranţi către Oregon, „oameni din munţi”, negri şi o ceată de indieni Kanzas veniţi să vadă şi ei oraşul Saint Louis.

Astfel încărcat, vasul s-a luptat vreo şapte sau opt zile să înainteze împotriva curentului puternic al lui Missouri, frecându-se de cioturi de stânci ori rădăcini ascunse sub apă şi rămânând uneori câte două sau trei ore împotmolit pe bancuri de nisip. Am pătruns pe gura Missouriului pe-o ploaie măruntă, dar nu după multă vreme cerul s-a luminat lăsându-ne să vedem bine fluviul larg şi năvalnic, să-i cercetăm cu ochii vârtejurile, bancurile de nisip, insulele parcă zdrenţuite şi malurile acoperite de păduri. Missouri îşi schimbă într-una cursul; roade malurile dintr-o parte şi clădeşte altele noi în partea cealaltă. Firul apei sale e veşnic nestatornic. Insule răsar în matca lui, pe urmă sunt surpate şi smulse cu totul, iar în vreme ce pădurile bătrâne de pe un mal sunt săpate pe dedesubt şi măturate de acolo, mlădiţe noi prind să crească pe pământul proaspăt de pe celalalt. Din pricina atâtor schimbări, apele sunt atât de încărcate de mii şi de nisip încât primăvara devin cu desăvârşire opace, şi în câteva minute pot depune pe fundul unui pahar mâl gros de două-trei degete. Acum apele fluviului erau umflate; dar toamna, când călătorisem în josul său, scăzuse mult de tot şi toate capcanele viclene de pe fundul acum apropiat se arătau vederii. Era înfricoşător să vezi copacii morţi şi sfărâmaţi, aşezaţi în straturi groase ca într-o abatiză ridicată de militari, straşnic implântaţi în nisip şi toţi cu vârfurile îndreptate în josul fluviului, gata să tragă în ţeapă orice nefericit vas cu aburi dintre acelea care atunci când apele sunt umflate trec peste ei fără grijă.

Peste cinci-şase zile am început să băgăm de seamă semne

ale uriaşei mişcări către Vest ce se desfăşura pe atunci. Grupuri de emigranţi, cu căruţe şi corturi, poposiseră în tabere ridicate prin luminişurile de pe maluri, toţi fiind porniţi către locul comun de întâlnire de la Independence. Şi într-o zi ploioasă, către asfinţitul soarelui, am ajuns la aşezarea asta, aflată la câteva mile depărtare de fluviu, la graniţa dinspre Vest a statului Missouri. Scena era întru totul caracteristică, fiindcă aici ţi se înfăţişau dintr-odată vederii cele mai de seamă aspecte din acea regiune sălbatică şi aflată în plină tensiune. Pe malul noroios stăteau vreo treizeci sau patruzeci de spanioli tuciurii cu înfăţişare slugarnică şi se uitau cu priviri tâmpe strecurate pe sub borurile largi ale pălăriilor. Erau însoţitorii unei companii de la Santa Fe ale cărei căruţe se aflau îngrămădite laolaltă pe malurile mai înalte. În mijlocul cetei, chirciţi în jurul unui foc aproape stins, se aflau vreo câţiva indieni dintr-un îndepărtat trib mexican. Unul său doi vânători francezi coborâţi din munţi, cu plete lungi şi haine din piele de căprioară, se uitau la vasul nostru; şi nu prea departe, aşezaţi pe un trunchi de copac, se aflau trei bărbaţi cu puştile puse pe genunchi. Cel care atrăgea în primul rând atenţia, un bărbat înalt, impozant, cu ochi albaştri limpezi şi figură deschisă, inteligentă, ar fi putut foarte bine reprezenta acea nepotolită şi întreprinzătoare rasă de pionieri ale căror topoare şi puşti au deschis calea de la Alegani către preriile din Vest. Pornise către Oregon, pentru el probabil un ţinut mult mai prielnic decât toate cele ce rămăseseră acum dincoace de Marile Câmpii.

A doua zi dis-de-dimineaţă am ajuns la Kanzas, cam la cinci sute de mile de gura fluviului Missouri. Aici am debarcat şi după ce ne-am lăsat lucrurile în grija colonelului Chick, a cărui cabană de bârne ţinea loc de han, am plecat cu o căruţă spre Westport, unde trăgeam nădejde să putem face rost de catâri şi cai pentru drum.

Era o dimineaţă de mai deosebit de înviorătoare şi frumoasă. Pădurile pe care le străbăteam mergând pe un drumeag ca vai de el erau luminate de razele strălucitoare ale soarelui şi însufleţite de marea mulţime a păsărilor. Urmându-ne calea, i-am ajuns din urmă pe foştii noştri tovarăşi de

drum, indienii Kanzas care, înveşmântaţi în hainele şi cu podoabele lor cele mai de falǎ, se îndreptau cu pas voios către casă; şi indiferent de cum ni s-ar fi părut că arătau la bordul vasului, în mijlocul pădurii alcătuiau o privelişte deosebit de impresionantă şi pitorească.

În Westport mişunau indienii, iar micuţii lor cai păroşi stăteau priponiţi cu zecile de-a lungul clădirilor şi gardurilor. Indieni din triburile Sac şi Foxes, cu ţestele rase şi feţele vopsite, cei din triburile Shawanee şi Delaware, îmbrăcaţi în veşmintele lor de stambă şi cu turbane pe cap, indieni din tribul Wyandot, îmbrăcaţi ca şi albii, câţiva pricăjiţi din tribul Kanzas înfăşuraţi în pături vechi – toţi se vânzoleau pe străzi ori pierdeau vremea plin lăuntrul şi prin preajma prăvăliilor şi caselor.

Pe când stăteam în uşa hanului, văzui venind pe stradă o persoană cu totul deosebită. Avea chipul îmbujorat de sănătate şi înconjurat de ţepii roşii ai bărbii şi mustăţilor; pe-o ureche îi atârna o beretă rotundă cu moţ în vârf, aşa cum poartă uneori muncitorii scoţieni; haina lui vădea o alcătuire greu de descris, făcută din pătură scoţiană de culoare cenuşie, cu ciucuri atârnând pretutindeni; pantalonii îi erau croiţi din pănură aspră, iar în picioare încălţase bocanci cu ţinte; în afară de toate acestea, mai ducea şi o pipă mică şi neagră înfiptă într-un colţ al gurii. Sub, asemenea înfăţişare ciudată l-am recunoscut pe căpitanul C., din armata britanică, despre care ştiam că împreună cu fratele său şi cu domnul R., un gentleman englez, porniseră într-o expediţie de vânătoare de-a lungul şi de-a latul continentului. Pe căpitan şi pe tovarăşii săi îi întâlnisem la Saint Louis. De câtăva vreme se aflau la West port, punându-şi la punct pregătirile de plecare şi aşteptând anumite întăriri, deoarece erau prea puţini ca să pornească singuri la asemenea ispravă. Ce-i drept, ar fi putut să se alăture vreunuia dintre grupurile de emigranţi care tocmai se pregăteau să pornească din zi în zi la drum către Oregon sau California; numai că ei îşi mărturiseau marea aversiune faţă de orice legătură cu „ăia din Kentucky”.

Acum căpitanul se porni să stăruie pe lângă noi ca să ne unim puterile şi să plecăm împreună în munţi. Cum nici noi nu

nutream simţăminte mai favorabile decât ei faţă de întovărăşirea cu emigranţii, am considerat că aranjamentul acesta ar fi potrivit şi am spus că ne învoim. Viitorii noştri tovarăşi de drum se instalaseră într-o casă mică ridicată din bârne, şi acolo i-am găsit înconjuraţi de şei, harnaşamente, puşti, pistoale, ocheane, cuţite, pe scurt – tot ce-şi pregătiseră ei pentru prerii. R., mare iubitor de ştiinţe naturale, stătea la o masă şi împăia o ciocănitoare; fratele căpitanului, irlandez de neam, stătea pe duşumea şi împletea un odgon. Cu multă bucurie, căpitanul ne arată toate lucrurile ce alcătuiau echipamentul lor şi ne spuse:

— După cum vedeţi, noi toţi suntem călători vechi. Sunt convins că nici un alt grup n-a plecat în prerie mai bine echipat.

Vânătorul angajat de ei, un canadian morocănos şi încruntat, pe nume Sorel, şi catârgiul, un pungaş american de la Saint Louis, leneveau prin jurul casei. Într-un grajd mic, ridicat tot din bârne şi aflat foarte aproape, stăteau caii şi catârii lor, aleşi cu mare pricepere de către căpitan.

I-am lăsat pe ei să-şi încheie pregătirile, iar noi ne-am apucat să le ducem la bun sfârşit pe ale noastre cât mai repede cu putinţă. Emigranţii cei atât de dispreţuiţi de prietenii noştri, îşi aşezaseră tabăra în prerie, la depărtare de vreo opt-zece mile, erau în număr de vreo mie sau chiar mai mulţi şi noi grupuri veneau mereu dinspre Independence ca să li se alăture. Se aflau în mare fierbere, ţineau adunări, votau rezoluţii şi stabileau reglementări, dar nu erau în stare să se înţeleagă asupra alegerii conducătorilor ce aveau să-i îndrumeze peste prerii. Într-o zi, când n-aveam treabă, m-am dus călare la Independence. Oraşul era înţesat de lume. O mulţime de prăvălii răsăriseră ca din pământ spre a oferi emigranţilor şi neguţătorilor din Santa Fe cele trebuitoare pentru drum; zgomote de ciocăneli şi izbituri se revărsau fără contenire dintr-o duzină de şoproane de fierari, unde erau reparate căruţele cele mari şi potcoviţi caii şi boii. Străzile gemeau de mulţimea oamenilor, cailor şi catârilor. În vremea cât m-am aflat eu în oraş, a sosit pe acolo o caravană de căruţe ale unor emigranţi din Illinois şi îndreptându-se către

tabăra aşezată în prerie, a făcut popas pe strada principală. Un roi de capete de copii sănătoşi a răsărit de sub coviltirele căruţelor. Ici şi colo se zărea câte o cuconiţă vioaie, bine înţepenită în şa şi ţinând deasupra chipului ars de soare umbrele sau umbreluţe vechi care fuseseră cândva destul de elegante, dar acum ajunseseră jalnic de decolorate. Bărbaţii, nişte ţărani falnici, trebăluiau pe lângă boi; din trecere am băgat de seamă trei bătrâni stând deoparte cu bicele lor lungi în mână şi discutând cu aprindere despre doctrina regenerării. Dar nu toţi emigranţii sunt oameni de soiul ăsta. Printre ei se află şi unii dintre cei mai înrăiţi oameni fără căpătâi din ţara asta. Deseori am fost de-a dreptul uluit când mi-am dat seama de diversele pricini şi scopuri aflate la originea acestei migraţii; dar oricare ar fi ele, nesăbuita speranţă că-şi va îmbunătăţi traiul, dorinţa de a scăpa de sub opreliştile impuse de lege şi societate, sau pur şi simplu neastâmpărul, este absolut sigur că foarte mulţi dintre ei regretă amarnic călătoria făcută şi, după ca au ajuns în pământul făgăduinţei, sunt cum nu se poate mai fericiţi să scape de acolo.

În răstimp de şapte sau opt zile, dusesem pregătirile noastre aproape de capăt. În vremea aceasta, prietenii noştri le încheiaseră pe ale lor şi, sătui până-n gât de Westport, ne spuseră că au s-o ia înainte şi-au să ne-aştepte la răscrucea de la Kanzas. Aşa că R. şi catârgiul au luat-o înainte cu căruţa şi cortul, iar căpitanul şi fratele său, dimpreună cu Sorel şi un puitor de capcane pe nume Boisverd, care li se alăturase, au pornit în urma lor ducând şi pâlcul de cai. Începutul călătoriei a fost rău prevestitor, fiindcă abia ajunsese căpitanul la cel mult o milă depărtare de Westport, mergând el călare în frunte, în chip de conducător al grupului, şi ducându-şi de căpăstru calul menit special vânătorii de bizoni, când se porni o furtună cumplită care îi udă pe toţi până la piele. Atunci au grăbit pasul ca să ajungă cât mai repede la locul ştiut, cale de vreo şapte mile, unde R. trebuia să aibă tabăra gata pregătită să-i primească. Numai că, om prevăzător, când văzuse că se apropie furtuna, R. alesese în pădure un loc adăpostit unde ridicase cortul şi îşi sorbea liniştit cafeaua întremătoare în

vreme ce căpitanul galopa mile întregi mai departe sub revărsarea ploii, trudindu-se să dea de el. În cele din urmă furtuna a trecut şi ochiul de vultur al puitorului de capcane a izbutit să descopere cortul; în vremea asta R. terminase de băut cafeaua, şedea tolănit pe-o piele de bizon şi trăgea din pipă. Căpitanul era unul dintre cei mai blajini oameni din lume, aşa că-şi îndură ghinionul cu toată stăpânirea de sine, împărţi cu frate-su zaţul cafelei şi se culcă înveşmântat în hainele ude leoarcă.

Am avut şi noi partea noastră de potop. Când s-a dezlănţuit furtuna, noi duceam la Kanzas o pereche de catâri. Nu mai văzusem în viaţa mea asemenea orbitoare şi necontenite săgetări de fulgere, asemenea asurzitoare şi neîntrerupte bubuituri de tunet. Pânzele piezişe de apă ce se revărsau cu mare zgomot şi săreau cu stropi grei de pe pământ cufundau pădurea în adânc întuneric, iar pâraiele se umflau cu atâta repeziciune, încât doar cu mare trudă izbuteam să le trecem. În cele din urmă, abia desluşindu-se prin ploaie, ni se arătă casa de bârne a colonelului Chick, care ne întâmpină cu obişnuita-i caldă ospitalitate; cât despre nevastă-sa, deşi se vedea bine că e cam înăcrită şi sătulă de atâta viaţă de tabără, nu ne arătă mai puţină bunăvoinţă decât bărbată-su şi ne dădu cele de trebuinţă pentru a mai scăpa de urmările ploii. După ce trecu furtuna, cam către apusul soarelui, o privelişte minunată ni se deschise înaintea ochilor pe când stăteam în faţa casei colonelului, aşezată pe culmea unei coline înalte. Printre norii destrămaţi, razele soarelui se revărsau peste iutele şi mâniosul Missouri şi peste nesfârşitele întinderi împădurite ce se desfăşurau de la malurile lui şi până la râpele pierdute în zare.

A doua zi, pe când ne aflam din nou la Westport, am primit o veste de la căpitan; se întorsese călare pentru a ne-o comunica personal, dar aflând că suntem la Kanzas, lăsase vorbă unei cunoştinţe de-ale sale pe nume Vogel, proprietarul unei mici prăvălii cu articole de băcănie şi băuturi spirtoase. Şi fiindcă veni vorba, la Westport whiskyul circulă mai din belşug decât ar fi sănătos într-un loc unde fiecare om poartă la el pistol încărcat. Pe când treceam noi prin faţa prăvăliei,

văzurăm că pe uşă se iţeşte chipul lătăreţ, de neamţ, al lui Vogel. Ne spuse că are să ne dea o veste şi ne pofti să tragem o duşcă. Nici băutura şi nici vestea dată de el n-au fost prea plăcute. Căpitanul se întorsese ca să ne spună că R., conducătorul grupului său, hotărâse să apuce pe altă parte decât pe unde hotărâserăm împreună; în loc de a urma calea folosită de neguţători, se hotărâse să o apuce spre nord prin Fort Leavenworth şi să urmeze calea deschisă de trupele de cavalerie în expediţia lor din vara trecută. Am fost de părere că o astfel de hotărâre luată fără a fi şi noi măcar întrebaţi arată o purtare trufaşă; totuşi, stăpânindu-ne nemulţumirea atât cât ne-a stat în putinţă, ne-am hotărât să-i ajungem din urmă la Fort Leavenworth, unde urmau să ne aştepte.

Şi în felul acesta, după ce am încheiat toate pregătirile, într-o preafrumoasă dimineaţă am încercat să pornim la drum. Cel dintâi pas a fost un pas nefericit. Abia izbutisem să punem hamurile pe cai, când catârca rotaşă începu să zvârle şi să sară în două picioare, rupse toate odgoanele şi curelele şi fu cât pe ce să arunce căruţa în Missouri. Văzând că nu e chip s-o domolim cât de cât, am schimbat-o cu o alta, pe care ne-a pus-o la dispoziţie prietenul nostru domnul Boone din Westport, un nepot de-al lui Daniel Boones[33], pionierul. Arvuna asta din desfătările vieţii de prerie fu repede urmată de o alta. Abia pierdusem Westportul din raza vederii şi dădurăm peste un făgaş de apă nămolos, dintr-acelea pe care, mai târziu aveam să le cunoaştem mult prea îndeaproape, şi-acolo ne-a rămas căruţa înţepenită vreun ceas şi mai bine.

---

[33] Colonist american (1734–1820). În 1769 a înfiinţat prima aşezare statornică din Kentucky, numită Boonesborough. El i-a slujit lui Fenimore Cooper ca model pentru personajele sale mult idealizate din categoria lui Ochi-de-vultur şi Ciorap-de-piele.

II. SPARGEREA GHEŢII

După ce am scăpat din gropile nămoloase de la Westport, ne-am urmat o vreme calea de-a lungul şleaului îngust, prin razele de soare strecurate printre ramuri şi pe sub umbra pădurii, până când am ieşit la lărgime şi am lăsat în urmă poalele cele mai înaintate ale codrilor necuprinşi ce se întindeau odinioară de la câmpiile din vest şi până la ţărmurile Atlanticului. Privind peste un brâu de tufărişuri mărginaşe zărirăm verdea întindere ca de ocean a preriei, desfăşurată val după val până în adâncurile zării.

Era o zi de primăvară blândă şi liniştită; o zi dintre-acelea ce te fac să te simţi înclinat mai degrabă spre meditaţie şi visare, decât spre acţiune, iar cea mai duioasă parte din firea ta e gata să te ia în stăpânire deplină. Am mers călare în fruntea grupului câtă vreme am trecut prin tufăriş, iar atunci când un petic de iarbă verde s-a arătat prea ispititor, am descălecat şi m-am întins pe ea. Toţi copacii, bătrâni şi tineri, erau în floare ori abia îşi arătau frunzuliţele tinere; ciorchinii roşii ai florilor de arţar şi florile bogate ale merilor pădureţi împânziseră împrejurimile; şi-atunci parcă simţeam cât de rău îmi pare că las în urma mea ţărmurile grădinilor şi le schimb eu priveliştile aspre şi neînduplecate ale preriilor şi ale munţilor, între timp străbătu şi restul grupului tufărişurile şi se arătă la vedere. În frunte venea Henry Chatillon, călăuza şi vânătorul grupului nostru, un om impozant şi atletic, călare pe un vânjos căluţ Wyandot cu părul sur. Era îmbrăcat cu o haină albă de pătură, pălărie mare de pâslă, mocasini şi pantaloni din piele de căprioară împodobiţi pe cusătură cu şiruri de ciucuri lungi. Cuţitul îi stătea înfipt la cingătoare; într-o parte îi atârna punga de gloanţe şi cornul de pulbere, iar puşca o ţinea în faţă; sprijinită pe oblâncul înalt al şeii care şi ea, ca şi toate celelalte lucruri ale lui, avusese de împlinit slujbe grele şi se vedea că fuseseră îndelung puse la treabă. Aproape în urma lui venea Shaw, călare pe un roib mărunţel şi ducând după el de funie un alt cal mai mare. Îmbrăcămintea şi echipamentul lui, asemănătoare cu ale

mele, fuseseră alcătuite mai curând în vederea utilităţii decât a ornamentaţiei. Avea o şa obişnuită spaniolă de culoare neagră, cu coburi pentru pistoale grele, o pătură făcută sul şi legată la spatele ei, iar funia stătea legată cu un capăt de gâtul calului şi atârna colac prinsă la oblânc. El avea o puşcă mare cu două ţevi neghintuite, pe câtă vreme eu, îmi luasem o puşcă ghintuită grea de vreo cincisprezece funturi. Pe atunci înfăţişarea noastră, deşi departe de a fi elegantă, mai păstra unele semne ale civilizaţiei şi ar fi constituit un foarte avantajos contrast faţă de neasemuita ponoseală a înfăţişării ce-am avut-o la sfârşitul călătoriei. Câte o cămaşă roşie de flanel, legată la mijloc ca o rochie, ne îmbrăca partea de sus a trupului; mocasinii luaseră locul cizmelor rupte; cealaltă piesă importantă de îmbrăcăminte consta dintr-un lucru cu totul neobişnuit, făcut de o *squaw*[34] din piele de căprioară afumată. Catârgiul nostru, Deslauriers, încheia convoiul venind cu căinţa; se bălăcea în noroi cufundat până la glezne şi ba pufăia din lulea, ba striga în jargonul lui de prerie: *Sacrée enfant de garce!*[35], dacă vreunul dintre catâri dădea semne de şovăială în faţa unei băltoace neobişnuit de adânci. Căruţa era de tipul acelora ce pot fi văzute cu zecile prin jurul pieţei din Quebec şi avea un fel de coviltir alb menit să apere cele aflate sub el. Adică proviziile şi un cort, dimpreună cu muniţie, pături şi daruri pentru indieni.

Eram cu totul patru oameni şi opt animale; căci în afară de caii de rezervă al meu şi al lui Shaw, duceam cu noi şi un catâr de rezervă pentru a face faţă vreunei eventuale întâmplări neplăcute.

După această trecere în revistă a forţelor noastre, poate că n-ar fi nepotrivit să aruncăm o privire şi asupra firii celor doi bărbaţi care ne însoţeau.

Deslauriers era canadian şi avea toate trăsăturile specifice unui Jean Baptiste[36] – veritabil. Nici oboseala, nici primejdiile şi nici munca pe rupte n-ar fi izbutit vreodată să-i tulbure

[34] Denumire dată femeilor indiene.

[35] Afurisit fecior de târfă! (fr.).

[36] Adică om care nu-şi pierde calmul şi nu-şi iese din fire, indiferent de gravitatea loviturilor primite sau a greutăţilor întâmpinate.

buna dispoziţie şi voioşia, sau politeţea faţa de cei cărora el le spunea *bourgeois*[37]; la căderea nopţii, se aşeza totdeauna lângă foc, trăgea din lulea şi cu cea mai mare încântare înşira la poveşti. Preria îl făcea să se simtă în elementul său. Henry Chatillon era croit din altă ştofă. Pe când ne aflam la Saint Louis, mai mulţi domni de la *Fur Company*[38] s-au oferit cu amabilitate să ne facă rost de un vânător şi călăuză potrivit cu nevoile noastre, şi într-o după-amiază, când am trecut pe la birouri, am găsit acolo un bărbat înalt şi grozav de bine îmbrăcat, ca un chip atât de luminos şi deschis, încât imediat ne-a atras atenţia. Ne-am mirat auzind că el este cel care ar dori să ne călăuzească în munţi. Se născuse într-un orăşel franţuzesc de lângă Saint Louis, iar de la vârsta de cincisprezece ani rămăsese fără întrerupere prin vecinătatea Munţilor Stâncoşi, aflându-se cea mai mare parte din timp în serviciul companiei cu misiunea de a asigura aprovizionarea cu carne de bizon a forturilor. Ca vânător, n-avea în toată regiunea decât un singur concurent, un oarecare Simenon, şi spre cinstea amândoura păstrau între ei cea mai strânsă prietenie. Sosise la Saint Louis abia cu o zi înainte, venind din munţi, unde rămăsese vreme de patru ani; acum nu cerea decât răgaz să-şi vadă o zi mama, şi-apoi era gata să pornească într-o nouă expediţie. Avea vreo treizeci de ani; era înalt de şase picioare, cu un corp atletic şi graţios. Preria fusese pentru el singura şcoală; nu ştia nici să scrie şi nici să citească dar era înzestrat cu o delicateţe şi o puritate de suflet cum rareori poţi găsi chiar la o femeie. Pe chipul lui bărbătesc se oglindeau limpede onestitatea, simplitatea şi blândeţea; mai mult, dispunea de o fină putere de pătrundere a caracterelor şi un tact capabile să-l ferească de greşeli supărătoare în mijlocul oricărei societăţi. Henry n-avea energia nestăvilită a unui anglo-american. Era mulţumit să ia lucrurile aşa cum le afla; cusurul lui de căpetenie provenea dintr-o generozitate exagerată, care în lumea noastră nu favorizează prosperarea. Totuşi, cu privire la el era îndeobşte

[37] Aici cu sensul de „patron”, „stăpân” (fr.).
[38] În traducere: Compania blănurilor (engl.).

cunoscut că indiferent de cum înţelegea să se poarte cu bunurile proprii, cele ce aparţineau altora se aflau totdeauna în siguranţă în mâinile sale. În munţi, vitejia îi era la fel de lăudată ca şi priceperea într-ale vânătorii; caracteristic pentru el era însă faptul că pe nişte meleaguri unde puşca este arbitrul suprem între oameni, el se afla foarte rar amestecat în certuri. De câteva ori, ce-i drept, firea lui blândă şi liniştită fusese greşit interpretată şi apreciată, dar greşeala avusese asemenea urmări, că absolut niciodată nu se întâmplase să fie făcută şi a doua oară. Toată lumea ştia că omorâse mai mult de treizeci de urşi grizzly şi nimeni n-ar fi putut cere o mai convingătoare dovadă de curaj şi dibăcie. Era o pildă vie de ceea ce poate realiza uneori Natura neajutorată de nimeni. Nici în oraşe şi nici în pustietăţi n-am întâlnit vreodată un om mai întreg şi mai de ispravă decât sincerul meu prieten Henry Chatillon.

Curând am scăpat şi de pădure şi de tufărişuri şi am ieşit la lărgimea preriei. Din când în când câte un indian Shawanoe trecea pe lângă noi călare pe căluţul său păros care înainta în „sărituri”; cămaşa de stambă, eşarfa elegantă, basmaua în culori vii legată în jurul şuviţelor de păr ca nişte şerpi îi fluturau în vânt. La amiază ne-am oprit să ne odihnim în preajma unui pârâiaş plin de broaşte şi pui de broască ţestoasă. Pe locul acela se aflase o tabără indiană şi scheletele colibelor încă mai stăteau în picioare ajutându-ne să ne adăpostim de soare cu uşurinţă, doar întinzând pe ele o pătură sau două. La un astfel de adăpost ne-am aşezat pe şei şi pentru prima oară Shaw şi-a aprins favorita lui pipă indiană; în vremea asta Deslauriers stătea chircit lângă un morman de cărbuni aprinşi, îşi apăra ochii cu o mână şi-în cealaltă ţinea un beţigaş cu care umbla în conţinutul sfârâitor al unei tigăi. Caii îi lăsaserăm să pască printre tufele mărunte dintr-o pajişte joasă şi cu multă umezeală. O primăvăratică zăpuşeală aromitoare se răspândise în întreg văzduhul, iar glasurile a mii şi mii de broaşte şi gângănii abia trezite la viaţă se înălţau în felurite coruri dinspre pârâu şi dinspre pajişti.

Abia ne aşezasem, când un oaspete se apropie de noi. Era

un bătrân indian Kanzas; un om de vază, dacă l-ai fi judecat după îmbrăcăminte. Avea ţeasta rasă şi vopsită în roşu, iar din smocul de păr lăsat pe creştetul capului atârnau mai multe pene de vultur şi două sau trei cozi de şarpe. Obrajii îi erau şi ei boiţi în stacojiu; urechile împodobite cu cercei de sticlă verde; un colier din gheare de urs grizzly îi înconjura gâtul şi şiraguri lungi de scoici îi atârnau pe piept. După ce ne scutură mâinile mormăind ceva în semn de salut, bătrânul îşi luă de pe umeri pătura de culoare roşie, o lăsă să cadă pe pământ şi se aşeză pe ea încrucişându-şi picioarele. I-am oferit o cană cu apă îndulcită din care bătrânul gustă exclamând „Bun!” şi tocmai începuse să ne spună ce mare om este el şi cât de, mulţi războinici din tribul Pawnee răpusese, când pe neaşteptate o gloată pestriţă apăru bălăcindu-se prin pârâu şi venind în direcţia noastră. Trecură înainte repede, unul în urma celuilalt – bărbaţi, femei şi copii; unii călări, alţii pe jos, dar toţi la fel de prăpădiţi şi mizeri. Bătrâne *squaws* călări pe căluţi rebegiţi şi păroşi, cu câte un copil sau doi cu ochi ca de şarpe aşezaţi la spatele lor şi agăţaţi de păturile zdrenţuite; tineri înalţi şi costelivi mergeau pe jos, ducând în mâini arcuri şi săgeţi; şi fete a căror urâţenie din naştere nu putea fi ascunsă de oricâte farmece ale mărgelelor de sticlă şi ale veşmintelor roşii, alcătuiau procesiunea; doar ici şi colo mai putea fi zărit câte un bărbat care, asemenea musafirului nostru, părea să mai păstreze totuşi un anume rang în această respectabilă comunitate. Erau drojdiile neamului Kanzas pornite, după ce îşi părăsiseră aşezarea, într-o expediţie de cerşetorie la Westport, în vremea când cei mai buni dintre ei plecaseră la vânătoare de bizoni.

Când s-a încheiat jalnica defilare, am prins caii, am pus şeile pe ei, i-am înhămat şi am pornit, iar la drum. Am trecut pârâul şi atunci ni s-au arătat, către stângă, câteva acoperişuri joase ale unor clădiri rudimentare risipite printr-un crâng de copaci răzleţi şi printre limbi de pădure: mergând mai departe pe un făgaş îngust şi prelung, străjuit de mulţimea trandafirilor sălbatici şi a florilor timpurii de primăvară, am dat peste biserica de bârne şi barăcile ce

adăposteau şcoala înfiinţată de *Methodist Shawanoe Mission*[39]. Indienii tocmai se pregăteau să înceapă o întrunire religioasă. Câteva zeci de oameni, înalţi la trup şi cu îmbrăcăminte pe jumătate civilizată, stăteau sub copaci, aşezaţi pe bănci de lemn, iar caii lor aşteptau priponiţi de şoproane sau de garduri. Mai marele lor, Parks pe nume, un bărbat voinic şi cu înfăţişare atletică, sosise chiar atunci de la Westport, unde avea o întreprindere de negoţ. În afară de asta, era proprietarul unei ferme întinse şi a unui important număr de sclavi. Indienii Shawanoe făcuseră cu adevărat în agricultură progrese mult mai însemnate decât orice alt trib de la frontiera de pe Missouri; atât în înfăţişare cât şi în modul de trai se aflau într-un vădit contrast cu vechile noastre cunoştinţe, indienii Kanzas.

După câteva ceasuri de mers ajunserăm la malurile râului Kanzas. Străbătând pădurile ce se întindeau pe maluri şi târându-ne prin nisipurile adânci, am poposit în cele din urmă nu departe de mal, la răscrucea de la Delawareul de jos. Pentru prima oară am înălţat cortul pe o pajişte de lângă marginea pădurii, iar după ce încheiarăm pregătirea taberei, am început să ne gândim şi la cină. O bătrână indiană Delaware care trebuie să fi cântărit cam vreo trei sute de funturi stătea în pragul colibei de bârne aflate chiar pe malul apei, în vreme ce o fată foarte drăguţă, pe jumătate indiană şi pe jumătate albă, se trudea să hrănească, sub îndrumarea bătrânei, un cârd mare de curci care se tot înfoiau şi chiorcăiau prin faţa uşii. Numai că nici cu bani şi nici cu tutun n-am izbutit a o îndupleca pe bătrână să se despartă de vreunul dintre odoarele ei; aşa că n-am avut încotro: mi-am luat puşca şi m-am dus să văd dacă pădurea sau râul au să ne ofere ceva. O mulţime de pitpalaci se jeluiau pe pajişti, dar nimic potrivit pentru puşca mea ghintuită nu-mi ieşi în cale, afară de trei ulii de prerie cocoţaţi pe crăcile fantomatice ale umil bătrân sicomor uscat prăvălii deasupra râului şi cu rădăcinile în masa densă, a frunzişului proaspăt şi scăldat de soare. Stăteau cu capetele lor dizgraţioase înfundate între

[39] Misiunea metodistă de la Shawanoe.

umeri şi păreau a se desfăta în lumina blinda a razelor soarelui coborât către asfinţit. Cum nu-mi ofereau deloc ispita unor alese delicii, m-am ferit să le tulbur tihna; m-am mulţumit să contemplu frumuseţea blajină a apusului de soare – căci râul ce se învârtejea iute pe sub umbrele de un roşu aprins de la marginile pădurii oferea o privelişte sălbatică dar duios liniştitoare.

Când m-am întors la cort, i-am găsit pe Shaw şi pe un bătrân indian stând jos şi cufundaţi într-o solemnă consfătuire, trecându-şi mereu pipa umil altuia. Bătrânul indian îi explica răbdător că el îi iubeşte pe albi şi are o deosebită slăbiciune pentru tutun. Deslauriers rânduia pe pământ serviciul nostru de căni şi farfurii de tablă; şi cum altfel de bucate n-aveam de unde lua, ne puse dinainte o cină alcătuită din biscuiţi şi şuncă; dimpreună cu o oală mare de cafea. Ne scoaserăm cuţitele din teacă şi ne aruncarăm asupra bucatelor, înfulecând cea mai mare parte din ele, şi dând indianului resturile. În vremea asta caii noştri, pentru prima oară împiedicaţi, stăteau printre copaci cu picioarele dinainte legate unul de altul, tare scârbiţi şi tare miraţi. Nu păreau deloc dispuşi să savureze această primă gustare din cele ce aveau să-i aştepte. Mai ales al meu părea cuprins de un dezgust ucigător pentru viaţa de prerie. Unul dintre ei, botezat de noi Hendrick, o vietate ale cărei unice calităţi erau puterea şi curajul şi care nu se supunea decât numai şi numai argumentelor convingătoare ale biciului, se uita la noi cu o expresie de adâncă indignare, ca şi cum ar fi vrut să spună c-are să-şi răzbune el toate necazurile, cu o simplă lovitură de copită. Celălalt, Pontiac, un cal de nădejde, deşi de origine plebee, îşi ţinea capul în pământ şi lăsa coama să i se reverse poşte ochi. Cu aerul îndurerat şi ursuz al unui puşti neajutorat trimis la şcoală cu sila. Şi presimţirile lui nu erau decât prea întemeiate; fiindcă ultima dată când am avut veşti despre el, se afla sub stăpânirea biciuştii unui războinic Ogillallah, pornit în expediţie împotriva indienilor Crow.

Pe măsură ce întunericul se înteţea, ciripelile rândunicilor de noapte luau locul trilurilor de pitpalac; ne-am aşezat şeile în cort aşa ca să le folosim drept perne, am întins păturile pe

pământ şi ne-am pregătit să petrecem prima noapte de bivuac din cursul călătoriei noastre. Fiecare dintre noi şi-a ales locul pe care avea să-l ocupe de-acum încolo în cort până la sfârşitul drumului. Lui Deslauriers i-am rezervat însă căruţa unde pe vreme ploioasă se putea strecura şi putea să afle adăpost mult mai prielnic decât cel rezervat în cort celor cărora el le spunea *bourgeois*.

În locul acela Kanzasul este hotar între ţinuturile triburilor Shawanoe şi Delaware. Am trecut râul în ziua următoare ducând cu multă anevoie pe plute caii şi echipamentul şi descărcând căruţa ca să putem urca pe malul foarte pieptiş de dincolo. Era într-o duminică dimineaţă; caldă, liniştită şi senină; o tăcere desăvârşită domnea peste ogrăzile şi câmpurile în paragină ale indienilor Delaware, şi nu se auzea decât zumzetul şi ţârâitul miriadelor de insecte. Din când în când câte un indian trecea călare pe lângă noi urmându-şi drumul către casa de întruniri, sau puteam zări în pragul vreunei dărăpănate colibe de bârne câte o femeie bătrână bucurându-se de toate desfătările leneviei. În aşezarea aceea nu exista clopot, pentru că indienii Delaware nu au asemenea lucruri; şi cu toate astea asupra acelei aşezări aspre şi pierdute în pustietăţi domnea acelaşi spirit al sărbătorii sabatului şi al liniştei, ca şi într-un sat oarecare din Noua Anglie, pierdut printre munţii din New Hampshire sau prin pădurile din Vermont.

Un drum militar ducea de aici şi până la Fort Leavenworth şi pe-o întindere de multe mile fermele şi colibele indienilor Delaware stăteau risipite la mici distanţe pe o parte şi pe cealaltă. Măruntele şi sărăcăcioasele construcţii de bârne ridicate de obicei la marginile unei regiuni împădurite dădeau o notă de pitoresc peisajului. Dar priveliştile nu aveau nevoie de ajutor din afară. Natura le înzestrase din belşug; iar alternarea bogatelor prerii înverzite cu crângurile adunate în ciorchini ori întinse pe malurile numeroaselor pârâiaşe avea întreaga frumuseţe blajină şi cizelată a unor meleaguri ce s-ar fi aflat de veacuri sub lucrarea omului. Şi, mai cu seamă, în acel început de primăvară totul atinsese culmea splendorii. Pădurile erau spuzite de roşeaţa bobocilor de arţar; deseori

vedeam tufe înflorite necunoscute în răsărit; iar valurile verzi ale preriei erau din belşug presărate cu flori.

După ce făcurăm popas lângă un pârâu, dimineaţa următoare ne reluarăm călătoria şi pe la vremea prânzului ajunserăm la câteva mile depărtare de Fort Leavenworth. Drumul ducea peste o apă străjuită de copaci deşi şi aflată pe fundul unei văi adânci şi împădurite. Tocmai când ne pregăteam să coborâm în ea, se ivi o ceată învălmăşită şi dezordonată care trecu prin râu şi începu să urce pe priporul pieptiş la capătul căruia ne aflam noi. Ne-am oprit, ca să le facem loc. Se dovediră a fi indieni Delaware abia întorşi dintr-o expediţie de vânătoare. Toţi, atât femeile cât şi bărbaţii, erau călări şi duceau după ei un mare număr de catâri de povară încărcaţi cu blănurile adunate, laolaltă cu piei de bizon, oale şi alte lucruri din echipamentul lor şi toate, ca şi îmbrăcămintea şi armele, aveau o înfăţişare obosită şi neîngrijită, arătând că fuseseră supuse la trudă aspră în vremea din urmă. La coada convoiului venea un bătrân şi când ajunse în dreptul nostru se opri să stea de vorbă cu noi. Călărea pe un căluţ voinic şi păros, cu coada şi coama pline de scaieţi şi în gură cu o zăbală spaniolească ruginită, legată în loc de dârlogi eu o fâşie de piele netăbăcită. Şaua, pradă luată probabil de la un mexican, nu avea acoperământ şi nu era decât un fel de butuc de lemn cu formă de şa spaniolă şi cu o fâşie de piele de urs grizzly aşezată deasupra, cu scări de lemn legate de el şi, în lipsă de chingă, cu o bucată de piele crudă trecută pe sub burta calului. Trăsăturile călăreţului, pielea întunecată şi ochii ca de şarpe nu lăsau nici o îndoială că aveam de-a face cu un indian. Purta o tunică din piele de căprioară la fel de lustruită şi înnegrită de grăsime ca şi pantalonii cu franjuri, iar o basma veche îi stătea legată în jurul capului: Sprijinită de şa în faţa lui se afla puşca ghintuită, armă în mânuirea căreia indienii Delaware sunt foarte iscusiţi, cu toate că fiind tare grea, cei din adâncurile preriei se arată prea leneşi ca s-o poarte.

— Cine-i şeful vostru? întrebă el numaidecât.

Henry Chatillon arătă spre noi. Bătrânul Delaware îşi aţinti o clipă asupra noastră ochii scrutători şi pe urmă spuse fără

drept de replică:

— Nu-i bun! Prea tânăr! Şi cu acest comentariu măgulitor ne părăsi şi se luă după ai săi.

Oamenii aceştia, indienii din tribul Delaware, cândva paşnicii aliaţi ai lui William Penn[40], plătind tribut cuceritorilor Irochezi, sunt în ziua de azi cei mai înverşunaţi şi temuţi războinici de pe întinsul preriilor. Pornesc războaie împotriva unor triburi depărtate, al căror nume nici măcar nu era cunoscut de părinţii lor pe vremea când trăiau la vechile sălaşuri din Pennsylvania şi duc astfel de campanii cu o încrâncenare într-adevăr indiană, trimiţându-şi pâlcurile de război până în Munţii Stâncoşi şi în Teritoriile Mexicane. Vecinii şi foştii lor confederaţi, indienii Shawanoe, fermieri destul de îndemânateci, au ajuns la o situaţie prosperă; dar cei din tribul Delaware dau an de an îndărăt, din pricina marelui număr de bărbaţi căzuţi în expediţiile lor războinice.

Curând după ce ne-am despărţit de ceata indienilor, văzurăm întinzându-se către dreapta pădurile ce însoţesc cursul lui Missouri şi valea adâncă şi împădurită prin care trece în locurile acelea. Nu prea departe în faţa noastră se aflau cazărmile albe de la Fort Leavenworth, dar abia le zăream printre copacii de pe o ridicătură de deasupra unui cot al fluviului. Între noi şi Missouri se întindea o pajişte verde, netedă ca suprafaţa unui lac, iar acolo, lângă un pâlc de copaci de pe malul unui pârâu, se înălţa cortul căpitanului şi al tovarăşilor săi, înconjurat de caii lăsaţi să pască în voie; dar dintre ei nu se zărea nici unul. Doar Wright, catârgiul lor, şedea pe oiştea căruţii şi dregea nişte hamuri. Boisverd stătea în uşa cortului şi-şi curăţa puşca, iar Sorel lenevea prin preajmă. Dar după ce ne uitarăm mai bine îl văzurăm în cort şi pe fratele căpitanului, Jack, aplecat asupra îndeletnicirii lui favorite: împletirea odgoanelor. Ne ură bun sosit cu lăbărţată lui vorbire irlandeză şi ne spuse că frate-său pescuia în fluviu, iar R. se dusese la fort. Amândoi se întoarseră înainte de apusul soarelui. Între timp noi ne ridicaserăm cortul în

[40] Teolog englez (1644–1718); fondatorul statului Pennsylvania şi al oraşului Philadelphia (1682).

apropiere, iar după cină am ţinut sfat şi am hotărât să rămânem o zi la Fort Leavenworth şi în cea următoare să spunem un ultim adio frontierei, sau, cum se zicea prin locurile acelea, să „sărim dincolo”. Discuţiile noastre au fost străjuite de lumina roşiatică venită de pe o ridică tură îndepărtată din prerie pe care ardeau ierburile înalte şi uscate ale verii trecute.

III. FORT LEAVENWORTH[41]

A doua zi dimineaţa ne-am dus călări la Fort Leavenworth. Colonelul, acum generalul Kearney[42], căruia avusesem onoarea de a-i fi prezentat pe când mă aflam la Saint Louis, tocmai sosise în fort şi ne primi la postul de comandament cu obişnuita sa curtenie. De fapt, Fort Leavenworth nu e un fort, fiindcă nu dispune de nici un fel de întărituri de apărare, cu excepţia a două turnuri. Până acum nici un zvon de război nu-i tulburase liniştea. În careul acoperit de iarbă şi împrejmuit de clădirile cazărmilor şi ale locuinţelor corpului ofiţeresc, oamenii se vânzoleau de colo până colo ori îşi pierdeau vremea printre copaci; totuşi, la câteva săptămâni după aceea avea să fie altfel; fiindcă aici s-au adunat pleava şi scursorile frontierei ca să pregătească expediţia împotriva oraşului Santa Fe[43].

După ce am vizitat garnizoana, am pornit către satul Kickapoo, cale de vreo cinci ori şase mile. Drumul, un drumeag cam nesigur şi înşelător, ne ducea pe deasupra malurilor înalte şi râpoase de pe marginile fluviului Missouri; uitându-ne când la stângă şi când la dreapta ne puteam desfăta cu un straniu contrast de privelişti. Spre stângă se întindea preria cu ridicăturile ei unduioase spuzite de mulţimea florilor, sau desfăşurându-se cu graţie în vaste adâncituri, acoperite de iarbă pe distanţe de mile întregi; iar pe înălţimile ce unduiau în zare se zăreau păduri scăldate de lumina soarelui; prospeţimea anotimpului şi blândeţea atmosferei făceau aceste privelişti şi mai încântătoare. Mai

---

41 Înfiinţat în 1827 pe locul ales de colonelul Henry Leavenworth în regiunea unde drumul către Santa Fe trece peste râul Arkansas. A jucat un rol important în pregătirea şi desfăşurarea multor campanii militare în Vestul îndepărtat.

42 *Stephen Watts Kearney* (1794–1848) general american. La începutul războiului mexican (1846–1848) a fost înălţat la rangul de general şi a comandat corpul expediţionar trimis în New Mexico şi California.

43 Fondat de spanioli în 1609, oraşul avea să devină Capitala viitorului teritoriu New Mexico (1850) şi al viitorului stat cu acelaşi nume (1912); a fost ocupat de trupele generalului Kearney în august 1846.

jos de noi, către dreapta, se întindea o pădure răvăşită şi tocată. Ne uitam de sus şi vedeam doar vârfuri de copaci, unii verzi şi alţii uscaţi; unii stând drept în picioare şi alţii povârniţi în toate părţile şi în unele locuri îngrămădiţi de-a valma de trecerea vreunui uragan. Iar dincolo de marginile ei, se zăreau printre ramuri apele tulburi ale lui Missouri rostogolindu-se năvalnic la poalele înclinate ale celuilalt mal.

Nu după mult timp drumul se despărţi de mal şi o luă către interior; şi, pe când străbăteam o poiană întinsă, văzurăm un ciorchine de clădiri aşezate pe o înălţime din faţa noastră şi în jurul lor mulţime de oameni. Era vorba de magazia, casele şi grajdurile de la aşezarea de negoţ Kickapoo. Din întâmplare, tocmai atunci aşezarea era năpădită de jumătate dintre indienii din satul învecinat. Îşi legaseră cu zecile căluţii prăpădiţi şi neîngrijiţi de-a lungul gardurilor şi pe lângă acareturi, iar ei ori căscau gura primprejur, ori se îngrămădeau în magazin. Erau acolo chipuri; de felurite culori: roşii, verzi, albe şi negre, amestecate în ciudate feluri şi întinse pe feţe după tot soiul de modele. Cămăşi, de stambă, pături roşii şi albastre, cercei de bronz, şiraguri de scoici se vedeau pretutindeni. Negustorul, un bărbat cu ochi albaştri şi faţa deschisă, nu trăda nici prin purtări şi nici prin înfăţişare vreo urmă din asprimile frontierei, deşi chiar în clipa aceea trebuia să fie cu ochii în patru asupra muşteriilor, femei şi bărbaţi, agăţaţi de-a valma de tejgheaua lui, sau aşezaţi printre lăzi şi baloturi.

Satul nu se afla prea departe şi ilustra îndeajuns starea nefericiţilor şi uitaţilor săi locuitori. Închipuiţi-vă un pârâu cu ape repezi urmându-şi cursul întortocheat pe fundul unei văi împădurite, câteodată ascuns cu totul de butuci şi copaci prăbuşiţi, alteori revărsat într-un fel de iaz larg şi limpede; iar pe malurile lui, prin colţişoare risipite în pădure, pitice colibe de bârne, neîngrijite şi dărăpănate. Un labirint de poteci înguste şi întunecoase leagă între ele colibele. Uneori întâlneam câte un viţel rătăcit, un porc sau un cal aparţinând vreunuia dintre localnicii care îndeobşte stăteau tolăniţi la soare dinaintea colibelor şi când ne apropiam se uitau la noi cu priviri aspre şi bănuitoare. Ceva mai departe, în locul

colibelor de bârne din Kickapoo am dat peste bordeiele *pukwi* ale vecinilor acestora, Pottawattamie, a căror stare nu părea să fie mai bună.

În cele din urmă, plictisiţi şi epuizaţi de căldura dogoritoare şi înăbuşitoare a zilei, ne-am întors la prietenul nostru negustorul. La vremea aceea, mulţimea din jurul lui se risipise şi îl lăsase să mai răsufle. Ne invită acasă la el, într-o căsuţă vopsită în alb şi verde, după chipul vechilor aşezări franţuzeşti, unde ne primi într-o odaie curată şi cu mobilă frumoasă. Obloanele erau închise şi stăvileau arşiţa şi strălucirea soarelui; înăuntru domnea o răcoreală ca de peşteră. Covoarele de pe jos arătau şi ele frumos, şi nu ne-am fi aşteptat deloc să găsim la frontieră o mobilă atât de aleasă. Canapelele, scaunele, mesele şi un dulap de bibliotecă bine înzestrat n-ar fi făcut de ruşine nici un oraş din răsărit; totuşi existau unele semne mărunte în stare să reamintească nesiguranţa stării de civilizaţie a ţinutului. Pe consolă se vedea un pistol încărcat şi cu capsele puse; iar prin geamul bibliotecii, ivindu-se pe deasupra operelor lui John Milton, licărea mânerul unui cuţit teribil de ameninţător.

Gazda ieşi şi se întoarse cu apă la gheaţă, pahare şi o sticlă de vin roziu excelent – trataţie cum nu se poate mai binevenită în copleşitoarea dogoare a zilei; şi nu mult după aceea apăru o femeie veselă şi surâzătoare ce trebuie să fi fost, cu un an sau doi mai înainte, un foarte înzestrat exemplar de frumuseţe creolă. Venise să ne spună că prânzul e gata şi ne aşteaptă în încăperea de alături. Se vedea limpede că amfitrioana noastră trăia doar partea însorită a vieţii, nu-şi bătea capul şi nici nu voia să ştie de necazurile ei. Se aşeză împreună cu noi şi în timpul mesei ne întreţinu cu snoave despre pescari, despre ofiţerii de la fort şi alte ghiduşii. Luându-ne în cele din urmă rămas bun de la ospitalierul negustor şi prietena lui, ne-am întors la fort.

Shaw s-a dus mai departe către tabără, iar eu am rămas să fac o viaţă colonelului Kearney. L-am găsit tot stând la masă. Împreună cu el se afla şi prietenul nostru căpitanul, îmbrăcat în aceleaşi veşminte uimitoare cunoscute de noi încă de la Westport; atâta doar că de data asta lipsea luleaua cea

neagră. Îşi sălta în mână bereta micuţă şi vorbea despre cursele cu obstacole, aducând în trecere vorba din când în când şi despre viitoarele lui isprăvi la vânătoarea de bizoni. Tot acolo se mai afla şi R., îmbrăcat oarecum ceva mai elegant. Pentru ultima oară gustarăm din deliciile civilizaţiei, şi am închinat de adio bând un vin îndeajuns de bun pentru a ne face să regretăm despărţirea. Pe urmă am încălecat şi ne-am îndreptat împreună spre tabără, unde totul era gata pentru pornirea de-a doua zi dimineaţa.

IV. „SĂRITURA DINCOLO”

Tovarăşii noştri de dincolo de Atlantic erau bine echipaţi pentru călătorie. Aveau o căruţă trasă de şase catâri şi îndesată cu provizii îndestulătoare pe un răstimp de şase luni, în afară de muniţie suficientă pentru un întreg regiment; puşti de rezervă şi alte arme mai uşoare pentru vânătoarea de păsăret, funii şi hamuri, bagaje personale şi o mulţime de tot felul de alte lucruri. Cât mai bune să pricinuiască mari încurcături. Îşi împodobiseră de-asemenea înfăţişarea cu ocheane şi busole portabile şi pe lângă toate astea aveau şi puşti englezeşti cu două ţevi, de mai multe calibre, pe care le purtau prinse la şa după modelul dragonilor.

Pe la răsăritul soarelui, în ziua de 23 mai, terminasem cu masa de dimineaţă; corturile fuseseră strânse, caii înşeuaţi şi înhămaţi şi toate pregătite. *Avance donc!* La drum! le strigă Deslauriers catârilor. Wright, catârgiul prietenilor noştri, izbuti şi el să-şi pună în mişcare îndărătnicul lui atelaj, dar numai după o seamă de înjurături zdravene şi sprijinindu-se cu nădejde pe bici, aşa că întregul convoi o porni la drum. Şi astfel ne luarăm pentru lungă vreme bun rămas de la masă şi casă şi de la principiile *Comentariilor* lui Blackstone[44]. Ziua începea în chip bine prevestitor; dar cu toate acestea, Shaw şi cu mine parcă încercam unele negre presimţiri şi viitorul avea să arate că erau mai mult decât bine întemeiate. Tocmai aflaserăm că deşi R. îşi luase răspunderea de a stabili această nouă rută fără măcar să ne întrebe, nici unul din convoi nu cunoştea traseul; în curând, absurditatea situaţiei şi a procedeului ieşi pe deplin la iveală. Planul lui. R. era să urmăm drumul mai multor detaşamente de cavalerişti care vara trecută întreprinseseră sub comanda colonelului Kearney

---

[44] *Sir William Blackstone* (1723–1780), jurist şi profesor englez. A întreprins prima cercetare sistematică a Dreptului englez, fiindcă până atunci (1758) studiile academice aveau ca obiect Dreptul roman. Prelegerile ţinute la Oxford şi le-a adunat în lucrarea *Commentaries on the Law of England (Comentarii asupra Dreptului englez)* (1765–1769). Lucrarea a fost deseori republicată şi continuă şi astăzi să fie folosită în studiile şi practica judiciară curentă.

o expediţie până la Fort Laramie, şi în felul acesta să răzbată la marea cale a emigranţilor înspre Oregon, de-a lungul râului Platte.

Merserăm aşa vreun ceas ori două şi văzurăm un mănunchi de clădiri de felul celor cu care ne obişnuiserăm, aşezate pe o ridicătură. *„Hallo!* – ne strigă peste gard un neguţător de pe la Kickapoo – încotro vă duceţi?” Probabil că din rândurile noastre au izbucnit câteva exclamaţii destul de energice, în clipa când am aflat că ne abătusem cu mile întregi de la drumul cuvenit şi că nu ne apropiasem nici cu o palmă de Munţii Stâncoşi. Aşa că a trebuit să cotim în direcţia indicată de neguţător; şi luând soarele drept călăuză, am pornit în „zbor de pasăre” peste prerie. Ne-am chinuit să trecem prin pădurici şi printre şiruri înguste de copaci; ne-am bălăcit prin pâraie şi ochiuri de apă; am trecut peste prerii verzi ca smaraldul ce se întindeau înaintea noastră milă după milă, mai imense şi mai sălbatice decât acelea peste care alerga Mazeppa.

Nici om, nici jivină
Prin câmpul ierbos n-au trecut;
Nici semn de copită sau pas,
De drum sau de plug n-a rămas:
Văzduhul e mut.

Călăream mult înaintea convoiului în vreme ce străbăteam o astfel de câmpie nesfârşită, când uitându-ne înapoi văzurăm şirul de călăreţi răsfirat pe o milă ori chiar mai bine; şi mult în urma lor, profilate peste marginea zării, căruţele albe târându-se domol înainte. „În sfârşit am ajuns!” strigă căpitanul. Şi, într-adevăr, dădusem peste urmele unui însemnat detaşament de cavalerişti. Ne-am corectat cu bucurie calea şi am apucat într-o direcţie nouă, simţindu-ne ceva mai încrezători în soarta noastră; aşa că înspre apusul soarelui am făcut tabără pe o ridicătură înaltă din mijlocul preriei, la poalele căreia un fir de apă se scurgea alene printre petece de pământ năpădite de buruieni. Se lăsa întunericul. Am dat drumul cailor la păscut.

— Înfigeţi cât mai adânc ţăruşii corturilor, o să avem de furcă, ne spuse Henry Chatillon.

Aşa am făcut, şi am asigurat corturile cât ne-am priceput mai bine, căci culoarea cerului se schimbase cu desăvârşire, şi o mireasmă nouă, încărcată de umezeală, venea pe adierile vântului vestindu-ne că o noapte aducătoare de furtuni părea să urmeze acelei zile fierbinţi şi senine. Preria luase şi ea o nouă înfăţişare şi uriaşele-i valuri deveniseră întunecate şi posomorâte sub umbrele norilor. Tunetele începură să bubuie în depărtare. După ce am priponit şi împiedicat toţi caii în iarba bogată de la poalele coastei unde făcusem tabără, abia apucarăm să intrăm la adăpost când se porni ploaia; am rămas în uşa cortului şi ne uitam la cele ce făcea căpitanul. Sfidând ploaia, păşea maiestuos printre cai, înfăşurat într-o pătură scoţiană veche. Era chinuit de o mare grijă, căci se temea să nu scape vreunul dintre favoriţii săi, ori să li se întâmple cine ştie ce; din când în când arunca priviri îngrijorate înspre trei lupi care se tot furişau pe întinderea întunecată a câmpiei, ca şi cum s-ar fi temut de vreo acţiune duşmănoasă din partea lor.

În dimineaţa următoare nu străbătuserăm decât o milă sau două când dădurăm de un larg cordon de pădure prin mijlocul căreia curgea o apă largă, adâncă şi cu un aspect deosebit de mâlos şi primejdios. Deslauriers şi căruţa lui se aflau în frunte; îşi smulse luleaua din gură, se puse eu biciul pe catâri şi revărsă un potop de înjurături canadiene. Căruţa pătrunse în râu, dar la mijlocul apei rămase înţepenită. Deslauriers se lăsă în apa ce-i ajungea până la genunchi, şi folosind tot soiul de *sacrés*[45] dar mai cu seamă mânuind cu străşnicie biciul, împinse catârii dincolo de smârc. Pe urmă se apropie lungul atelaj şi căruţa cea grea a prietenilor noştri; dar se opri pe mal.

— Acuma… părerea mea ar fi… începu căpitanul după ce se uitase îndelung la apa mâloasă.

— Daţi-i înainte! strigă R.

Dar Wright, catârgiul, părea că încă nu ajunsese, în sinea

[45] Adică înjurând în fel şi chip.

lui, la o hotărâre; aşa că stătea neclintit în şa, pe unul din catârii rotaşi, şi fluiera doar pentru sine, domol şi gânditor.

— Sfatul meu ar fi, reluă căpitanul, să descărcăm; pariez cu fiecare pe câte cinci lire că de-om încerca să trecem aşa, o să ne împotmolim.

— Pe legea mea c-o să ne împotmolim! strigă asemenea unui ecou şi Jack, fratele căpitanului, clătinând din capul lui mare, cu o expresie de fermă convingere.

— Daţi-i înainte! Daţi-i înainte! striga R. nerăbdător.

— Bine! exclamă căpitanul întorcându-se către noi, care stăteam deoparte pe deplin lămuriţi de acest incident petrecut între tovarăşii noştri. Eu nu pot decât să-mi spun părerea şi să dau un sfat, iar dacă oamenii nu vor să înţeleagă, n-au decât, îi priveşte!

Se părea că între timp Wright se hotărâse; fiindcă deodată dezlănţui un potop de înjurături şi blesteme care pe lângă sudălmile franţuzeşti ale lui Deslauriers sunau ca un foc susţinut de artilerie grea după trosnetele unui joc de artificii. În acelaşi timp abătu o ploaie de lovituri asupra catârilor care se repeziră în mlaştină trăgând după ei căruţa greoaie. Deocamdată nu puteai spune ce-o să iasă. Wright se zbuciuma în şa, înjura şi izbea cu biciul ca un ieşit din minţi; dar cine se poate bizui pe un atelaj de catâri pe jumătate sleiţi de puteri? În momentul hotărâtor, când totul ar fi trebuit să se desfăşoare în armonie şi cu puteri unite, perfidele lighioane începură s-o ia fiecare în altă parte şi se îngrămădiră buluc pe malul celălalt. Căruţa rămase cufundată până la butuci în mîl şi vedeai cu ochii cum se cufundă mereu mai adânc. Nu mai rămânea nimic de făcut decât să descărcăm; pe urmă să luăm cu lopata mâlul din faţa roţilor şi să facem acolo un pat de crengi şi tufişuri. Şi treaba asta plăcută fiind încheiată, până la urmă traserăm şi căruţa pe mal; cum însă astfel de poticneli s-au întâmplat cel puţin de patru sau cinci ori pe zi vreme de două săptămâni, înaintarea noastră către râul Platte n-a fost scutită de piedici.

Am mai mers şase ori şapte mile şi am făcut „popas de amiază” lângă un pârâu. Când eram gata să pornim iar la drum şi duceam caii la adăpat, viteazul meu Pontiac, chinuit

de dorul de casă, făcu o săritură în lături şi o luă în trap întins către aşezările omeneşti părăsite de noi. Am încălecat pe calul celălalt şi am pornit în urmărire. Făcând un ocol, am ieşit înaintea fugarului cu gândul de a-l sili să se întoarcă la tabără, dar el numaidecât se lansă în galop şi porni într-o cursă dezlănţuită peste prerie, scăpându-mi astfel din nou. Am încercat acelaşi sistem de mai multe ori, dar cu rezultat identic; se vedea limpede că Pontiac e dezgustat de prerie, aşa că am părăsit planul eşuat şi am adoptat altul, mergând în trap domol pe urnele lui, cu nădejdea că aş putea ajunge încet-încet destul de aproape de el ca să-i apuc funia legată la gât şi care se târâia la douăsprezece picioare în urmă. Urmărirea devenea interesantă. Milă după milă am mers pe urmele hoţomanului având cea mai mare grijă să nu-l sperii, şi treptat-treptat m-am apropiat până ce bătrânul Hendrick a ajuns cu botul lângă coada nebănuitorului Pontiac. Fără să strâng dârlogii, m-am lăsat să alunec uşor la pământ numai că mă încurca puşca mea, greşi, şi zgomotul slab pe care îl făcea lovindu-se de oblânc îl, sperie pe Pontiac şi-l făcu să ciulească urechile şi s-o ia la fugă. „Amice, îmi spuneam încălecând la loc, o dată să mai faci aşa, şi te împuşc!”

Fort Leavenworth se afla cam la patruzeci de mile depărtare şi eram hotărât să mă duc după el. Până acolo, îmi pusesem în gând să petrec noaptea în singurătate şi fără să pun nimic în gură, iar dimineaţa să pornesc din nou la drum. Mai rămânea, totuşi, o nădejde, râul în care se împotmolise căruţa se afla drept în faţa noastră; poate că lui Pontiac i-o fi sete după atâta alergătură şi o să se oprească să se adape. Mă ţineam cât mai aproape de el cu putinţă, luând toate măsurile ca să nu-l mai sperii; şi rezultatele se dovediră a fi pe măsura speranţelor, fiindcă Pontiac o luă repede printre copaci şi se aplecă spre râu să bea apă. Am coborât de pe cal, l-am tras pe bietul Hendrick prin nămol şi cu un simţământ de nesfârşită mulţumire am apucat de capătul lunecos al funiei şi am înfăşurat-o de trei ori pe după mână. „Ei, acuma să te văd eu că mai fugi!” am spus în gând urcându-mă la loc în şa. Numai că Pontiac se codea teribil să se întoarcă; şi Hendrick, la rândul lui, după ce fără îndoială se

legănase visuri deşarte, se arătă şi el nespus de scârbit de perspectiva întoarcerii la tabără şi bombăni în felul său special, când se văzu silit să facă stânga-mprejur. Dar o lovitură zdravănă de bici îi readuse buna dispoziţie; aşa că, târând după mine pe chiulangiul adus pe calea cea bună, am pornii în căutarea taberei. Au trecut un ceas sau două şi în fine, către asfinţit, am sărit corturile aşezate pe o ridicătură a preriei, dincolo de un pâlc de pădure, şi caii păscând pe-o pajişte joasă din apropiere. Jack C., aşezat turceşte la soare, împletea o funie; ceilalţi stăteau întinşi pe iarbă, fumau şi depanau la palavre. În noaptea aceea ne-am delectat cu o serenadă a lupilor, una mai înfocată decât toate cele ascultate până atunci; dimineaţa unul dintre cântăreţi s-a arătat la vedere, nu prea departe de corturi, culcat senin între cai şi uitându-se la noi cu nişte ochi mari cenuşii: văzând însă o puşcă îndreptată spre el, sări în sus şi o luă la sănătoasa cât îl ţineau picioarele.

Trec peste următoarele două sau trei zile ale călătoriei noastre, fiindcă în timpul lor nu s-a petrecut nimic demn de povestit. Dacă s-ar întâmpla cumva ca vreunul dintre cititori să se vadă nevoit să străbată preriile, şi dacă ar alege calea râului Platte (probabil cea mai nimerită dintre câte pot fi alese), îl pot asigura că nu-i nevoie să-şi închipuie că va da dintr-odată peste paradisul visat. O tristă pregătire, o îndelung prelungită trecere peste prag îi aşteaptă înainte de a se vedea cu adevărat la hotarele „marelui deşert american”[46] – acele nesfârşite întinderi golaşe, tărâmurile bântuite ele bizoni şi de indieni, pe unde cele mai slabe umbre de civilizaţie sunt rămase cu sute de leghe în urma lui. Ţinutul acesta despărţitor, întinsul şi roditorul brâu desfăşurat pe mai multe sute de mile dincolo de cele mai îndepărtate margini ale frontierei, va corespunde probabil destul de bine cu imaginea avută dinainte cu privire la prerie; fiindcă lui i se datoresc imaginile despre prerie în ansamblul ei, aşa cum le

[46] Multă vreme – până aproape de 1350 – s-a crezut că ţinuturile locuibile de pe teritoriul actual al Statelor Unite şi-ar avea limita de vest la marginile statelor de azi Missouri, Arkansas şi Louisiana. Regiunea dintre aceste locuri şi Munţii Stâncoşi era numită „marele deşert american”.

înfăţişează turiştii amatori de pitoresc, pictorii, poeţii şi romancierii care arareori au mers mai departe. Dacă omul are ochi de pictor, s-ar putea să-şi dea seama că perioada de adaptare nu este cu totul lipsită de interes. Priveliştile, deşi fără nimic deosebit, sunt atrăgătoare şi pline de farmec. Într-un loc dai peste câmpii netede, prea vaste ca să poată fi cuprinse cu privirea; unduiri verzi, ca nişte valuri încremenite pe faţa oceanului; mulţime de cursuri de apă, cu toate şerpuirile străjuite de şiruri de copaci şi crânguri răzleţe. Dar oricât de înflăcărat ar fi el, ar da peste destule lucruri în stare să-l potolească. Nu peste multă vreme, căruţa i se va împotmoli în nămoale; caii îi vor scăpa de sub mână; hamurile au să se rupă; osiile au să se dovedească nu îndeajuns de trainice. Patul lui are să fie un pat moale, adesea durat din mâl negru uscat şi tare ca piatra. În ce priveşte hrana, trebuie să se mulţumească doar cu pesmet şi sărătură; fiindcă, oricât de ciudat ar părea, în ţinuturile acelea se află foarte puţin vânat. Ce-i drept, pe măsură ce va înainta are să vadă putrezind în iarba de pe marginile drumului său uriaşe coarne de elan, iar încă şi mai departe albele ţeste ale bizonilor odinioară mişunând cu miile pe aceste locuia acum pustiite. S-ar putea, aşa cum ni s-a întâmplat nouă, să umble două săptămâni la şir şi să nu vadă nici măcar urmele copitelor unui cerb; primăvara, nu poţi face rost nici baremi de o găinuşă de prerie.

Totuşi, pentru a fi despăgubit de această neprevăzută lipsă a vânatului, se va vedea împresurat din toate părţile de nenumărate „lighioane”. Noaptea lupii îl vor desfăta cu concerte, iar ziua îi vor da mereu târcoale, pe furiş, atât de aproape cât să rămână dincolo de bătaia puştii; calul are să i se împiedice călcând în gropi de bursuc; din fiecare mlaştină şi din fiece baltă au să-l întâmpine orăcăielile, răgetele şi bolboroselile oştirilor de broaşte de toate culorile, de toate formele şi de toate mărimile câte pot fi închipuite pe lumea asta. Şerpi fără de număr se vor târî iute pe sub picioarele calului său, sau îl vor vizita neauziţi, noaptea, în cort; şi toată vremea bâzâitul îndărătnic al nenumăraţilor ţânţari nu va îngădui somnului să i se apropie de pleoape. Când are să fie

chinuit de sete, după un drum greu sub un soare arzător de-a lungul unei nesfârşite întinderi de prerie şi în cele din urmă o să ajungă la un ochi de apă şi o să descalece să şi-o potolească, are să descopere pe fundul cănii o armie de mormoloci porniţi la întrecere. Adăugaţi la asta amănuntul că în fiece dimineaţă soarele revarsă asupra lui o văpaie sufocantă şi copleşitoare, iar apoi, cu duşmănoasă uniformitate, cam pe la ceasurile patru ale după-amiezii, se porneşte furtuna şi îl udă până la piele.

Într-o zi, după un drum mai prelungit, ne-am oprit să ne odihnim de amiază în mijlocul preriei întinse. Nu se zărea nici un copac; dar aproape de noi un pârâiaş se scurgea alene împleticindu-se dintr-o parte într-alta pe fundul unei adâncituri; când se oprea în loc formând ochiuri de apă stătătoare, când aluneca uşurel peste mâl curgând aproape fără să-ţi poţi da seama, printr-un desiş de tufe firave sau smocuri înalte de ierburi viguroase. Era o vreme deosebit de caldă şi înăbuşitoare. Caii şi catârii se tăvăleau pe iarbă ca să se mai răcorească, sau păşteau printre tufele de pe adâncitură. Mâncasem; pufăind din lulea, Deslauriers îngenunchease pe iarbă şi spăla farfuriile de tablă. Shaw stătea tolănit la umbră, sub căruţă, să se mai odihnească puţin până avea să audă vorba „pornim”. Înainte de-a se întinde şi el, Henry Chatillon se uită atent după semne de şerpi, singurele vieţuitoare de care îi era lui teamă, şi începu să scoată fel de fel de exclamaţii ce-i arătau scârba, fiindcă găsise prin preajma căruţii nişte găuri suspecte. M-am aşezat şi eu sprijinindu-mă cu spatele de roată, într-o sărmană dâră de umbră, şi m-am apucat să fac nişte piedici în locul celor rupte în noaptea dinainte de îndărătnicul meu telegar Pontiac. În tabăra prietenilor noştri, aflată la câţiva metri, domnea aceeaşi atmosferă de lenevealâ tihnită.

— Hallo! strigă Henry înălţând ochii de pe locurile unde căuta găuri de şerpi. Uitaţi-vă, vine căpitanul.

Căpitanul se apropie şi stătu o vreme uitându-se la noi în tăcere. Apoi zise:

— Ia priveşte, Parkman. Îl vezi pe Shaw cum doarme acolo, sub căruţă, şi păcura de la butucul roţii îi curge pe umăr?

Shaw auzi şi se ridică în picioare, cu ochii doar pe jumătate deschişi, pipăi locul indicat de colonel şi văzu că mâna îi rămâne lipită de cămaşa roşie de flanel.

— Are s-arate falnic când o ajunge printre *squaws*, nu-i aşa? adăugă căpitanul zâmbind.

Pe urmă se vârî sub căruţă şi începu să depene la snoave, articol de care dispunea în cantităţi nesfârşite. Totuşi, mai în fiece clipă arunca înspre cai câte-o căutătură plină de nelinişte. În cele din urmă sări în sus, alarmat la culme şi strigă:

— Ia uitaţi-vă la calul ăla! Uite colo – calul ăla care tocmai urcă pe deal, Doamne-dumnezeule! E calul tău cel mare, Shaw; nu, nu-i al tău, e al lui Jack. Jack! Jack! Alo, Jack!

Auzindu-se strigat, Jack sări de la locul lui şi se uită la noi cu ochi rătăciţi.

— Du-te şi prinde-ţi calul, dacă nu vrei să rămâi fără el, detună căpitanul.

Jack o zbughi numaidecât la goană prin iarbă şi pantalonii largi îi fluturau în jurul picioarelor. Căpitanul îi urmări cu priviri îngrijorate până ce văzu că a prins calul, pe urmă se aşeză şi el, dar păstrând aceeaşi înfăţişare grijulie şi îngândurată; într-un târziu, ne spuse:

— Ascultaţi-mă voi pe mine, povestea asta n-are să meargă cum trebuie niciodată. Mai curând sau mai târziu o să pierdem toţi caii, şi atunci să vedem pe unde scoatem cămaşa! Eu sunt adânc încredinţat că singura noastră ieşire e să punem cu rândul pe câte unul dintre noi de pază la cai, de fiecare dată când facem popas. Ia să zicem că o sută de indieni dau de-odată năvală de-acolo, de peste vale, urlând şi fluturându-şi fustele de piele de bizon, după cum au ei obiceiul! Ce să mai vorbim, în două clipe nu mai rămânem nici măcar cu un fir de coadă de cal.

Atunci i-am atras căpitanului atenţia asupra faptului că de-or da năvală o sută de indieni, oricum au să-l facă praf pe cel ce ar sta de pază la cai şi ar încerca să se apere împotriva lor.

— În orice caz, reluă căpitanul fără să ţină seama de ce îi spusesem, întregul nostru sistem de pază este greşit; de asta sunt cu totul convins; nu ţine seama de nici o regulă militară.

Nu vă daţi seama? Aşa cum mergem noi, desfăşuraţi prin prerie pe cale de-o milă, orice inamic îi poate ataca pe cei din frunte şi-i poate lichida înainte de-a ajunge ceilalţi să le dăm vreun ajutor.

— Deocamdată nu suntem pe teritoriu vrăjmaş, spuse Shaw. Când om fi, o să mergem în grup.

— Şi-atunci, urmă căpitanul, ar putea să ne atace tabăra. Nu punem nici un fel de santinelă; taberele le ţinem în cea mai mare dezordine; nu luăm nici o măsură pentru a ne pregăti împotriva surprizelor. Sunt convins că ar trebui să aşezăm taberele în careu şi cu focurile la mijloc, să punem santinele şi să stabilim câte o altă parolă pentru fiecare seară. În afară de asta, ar trebui să trimitem iscoade s-o ia înainte, să aleagă din vreme locul de tabără şi să ne dea de veste dacă se arată cumva nişte duşmani. Eu sunt încredinţat că numai aşa ar fi bine, dar de dat ordine nu vreau să dau ordin nimănui. Dau numai sfaturi, după cât mă ajută şi pe mine mintea, şi-atât; încolo, facă fiecare cum îi place.

Se părea că mai cu seamă ţine la planul lui de a trimite înainte iscoade; şi cum în privinţa asta nimeni nu se arata dispus să-l asculte, luă hotărârea de a se duce chiar ei înaintea celorlalţi în după-amiaza aceea, dar îmi spuse:

— Hai, Parkman, vrei să vii cu mine?

Am plecat împreună şi am luat-o cu o milă sau doua înaintea celorlalţi. De-a lungul, celor douăzeci de ani petrecuţi în armata britanică, blajinul căpitan avusese prilej să înveţe multe lucruri; şi cum era din fire un om foarte de treabă, se dovedi a fi şi un foarte plăcut tovarăş de drum. Un ceas sau două depănă fără întrerupere tot soiul de glume şi snoave; până când, uitându-ne noi îndărăt, văzurăm doar întinderea pustie a preriei, goală până în zare, fără vreo urmă de călăreţ sau căruţă. Şi căpitanul îmi spuse:

— Ei, acuma aş zice eu că iscoadele se cuvine să aştepte până ce vine şi grosul trupei.

Am fost de aceeaşi părere. Chiar în faţa noastră aveam un pâlc des de copaci printre care se scurgea un fir de apă. După ce am trecut apa, am dat pe malul celălalt de-o poiană netedă, pe jumătate înconjurată de pădure. Ne-am priponit

caii de nişte tufişuri, ne-am întins pe iarbă, şi luând-drept ţintă un trunchi de copac uscat, m-am apucat să dovedesc superioritatea vechilor arme renumite prin codrii Americii faţă de cele aparţinând ultimului model străin, folosite de căpitan. La o vreme au început să se audă glasuri apropiindu-se de dincolo de perdeaua copacilor.

— Uite că vin şi ceilalţi, spuse căpitanul. Haide să mergem şi să-i vedem cum trec prin apă.

Am încălecat şi ne-am dus până la malul apei, la locul unde se vedeau urme de vad. Era acolo o vale destul de adâncă, acoperită de pădure deasă. Dar când am ajuns noi să ne uităm, am văzut trecând prin apă o liotă întreagă de călăreţi; iar printre ponositele vestminte ale tovarăşilor noştri străluceau uniformele a patru dragoni.

Shaw fu cel dintâi care urcă pe mal luând-o înaintea celorlalţi, dar biciuindu-şi calul şi cu o mutră plină de indignare. Primele lui cuvinte fură nişte binecuvântări fierbinţi invocate asupra lui R., care venea trist şi abătut în coada convoiului. Mulţumită găselniţelor iscusite ale acestui *gentleman*, ne abătuserăm cu totul de pe calea căutată, ne rătăciserăm, şi ne găseam aproape nu de râul Platte, ci de aşezarea unor indieni Iowa. Asta am aflat-o de la dragoni, care dezertaseră nu de multă vreme de la Fort Leavenworth. Tot ei ne-au spus că cea mai felicită ieşire pentru noi ar fi s-o ţinem drept către nord, până ce aveam să dăm peste urmele lăsate de mai multe convoaie de emigranţi către Oregon, plecaţi nu cu mult în urmă de la Saint Joseph, din Missouri.

Cum nu se poate mai necăjiţi, am făcut popas în acel loc de rău augur, pe câtă vreme dezertorii, a căror situaţie nu îngăduia zăbava, şi-au văzut de drum cu mare grabă. În ziua următoare, dând de urmele celor plecaţi de la Saint Joseph, ne-am îndreptat caii către Fort Laramie, aflat cam la vreo şapte sute de mile de acolo, către vest.

V. „ALBASTRUL MARE”

La uriaşa amestecătură de emigranţi porniţi înspre Oregon şi California, aflată în taberele de pe lângă Independente, ajunsese vestea că şi alte convoaie sunt gata să plece către Saint Joseph, adică mai departe spre nord. Aproape toată lumea credea că ar fi fost vorba de nişte mormoni, vreo două mii şi trei sute de suflete; şi ca urmare s-a dezlănţuit o mare fierbere. Cei de prin Illinois şi Missouri, prin urmare imensa majoritate a emigranţilor, nu se avuseseră niciodată prea bine cu „sfinţii zilei de apoi”; şi doar ştie fiecare cât de mult sânge s-a vărsat în certurile dintre mormoni şi ceilalţi, chiar şi în cuprinsul aşezărilor omeneşti statornice[47]. Nimeni n-ar fi putut spune dinainte ce-avea să iasă până la urmă, atunci când un număr mare dintre aceştia, înarmaţi şi fanatici cum erau, aveau să dea ochi cu cei mai înverşunaţi şi înrăiţi duşmani ai lor pe întinsul nesfârşit al preriilor, acolo unde nici legea şi nici armata nu aveau vreo putere. Femeile şi copiii de la Independence au început să se vaite în gura mare; chiar şi bărbaţii erau tare îngrijoraţi; şi după cum aveam să aflu mai târziu, au trimis vorbă colonelului Kearney, cerând să li se dea o escortă de dragoni până la fluviul Platte. Cererea asta a fost refuzată şi, fapt dovedit după aceea, nici nu era cazul să li se dea escortă. Fiindcă, emigranţii de la Saint Joseph erau la fel de buni creştini şi la fel de înverşunaţi duşmani ai mormonilor ca şi ceilalţi; iar cele câteva familii de „sfinţi”, care porniseră atunci înspre fluviul Platte, au rămas pe loc până ce s-a scurs marele val de emigranţi, fiind ei la fel de temători de „mireni” ca şi „mirenii” de ei.

Ne aflam acum pe această cale dinspre Saint Joseph. Urmele arătau limpede că foarte mari convoaie trecuseră pe acolo cu câteva zile înaintea noastră; şi cum după câte bănuiam era vorba de mormoni, ne temeam să nu ni se întâmple ceva.

---

[47] Între 1844 şi 1846, au avut loc o scrie de ciocniri sângeroase între mormoni şi nemormoni – mai ales în statul Illinois – cunoscute în istoria S.U.A. chiar sub numele de „războiul mormonilor”.

Călătoria devenise plictisitoare. Într-o zi am mers ceasuri întregi fără să zărim vreun copac sau vreun tufiş: în faţă, în spate şi pe amândouă laturile se întindea numai preria nemărginită cu ondulările ei graţioase, toate acoperite de neîntreruptul covor al ierburilor verzi şi fragede. Din loc în loc doar câte o cioară, un corb sau vreun vultur mai spărgea monotonia.

„Oare de unde o să facem diseară rost de apă şi de lemne pentru foc?” ne întrebam mereu unul pe celălalt, fiindcă mai era cam un ceas până la apusul soarelui. În cele din urmă, departe către dreapta, se zări o pată de culoare verde-închisă: era vârful unui copac înălţat pe creasta unei ridicături; atunci părăsirăm şleaul lăsat de cei ce trecuseră pe acolo înaintea noastră şi ne îndreptarăm cu mare grabă către copac. Se dovedi că aveam de-a face cu avangarda unui pilc de tufişuri şi copaci mărunţi împrăştiaţi împrejurul unor ochiuri de apă de pe fundul unei văi adânci, aşa că am făcut tabără acolo, pe un loc ceva mai înalt.

Shaw şi cu mine stăteam în cort când Deslauriers îşi vârî prin deschizătură chipul lui negricios şi pălăria străveche şi, căscând ochii cât putea mai tare, ne vesti că e gata cina. Cănile de tinichea şi lingurile de fier erau frumos rânduite pe iarbă, iar în mijlocul lor trona oala de cafea. Masa se termină repede, dar Henry Chatillon rămase mai departe aşezat turceşte şi savurându-şi resturile cafelei, băutură folosită pretutindeni în prerie şi mai cu seamă apreciată de călăuza noastră, O prefera întotdeauna cu aroma ei naturală, nealterată de zahăr sau smântână; de data asta cafeaua era întru totul pe gustul său, fiind foarte tare sau, cum spunea el, „neagră-neagră”.

Contemplarăm un splendid apus de soare; strălucirea roşiatică a cerului se reflecta în ochiurile mari de apă întinse pe fundul văii printre umbrele subţiratice ala arboretului.

— În seara asta trebuie să fac o baie, spuse Shaw. Ce zici, Deslauriers? putem găsi un loc unde să înotăm puţin?

— De, ştiu şi eu ce să zic? Cum credeţi dumneavoastră, *Monsieur*, răspunse Deslauriers înălţând din umeri, stingherit de slabele lui cunoştinţe de limbă engleză şi dornic să

împlinească în toate privinţele voia stimaţilor săi *bourgeois*.

— Uită-te la mocasinii lui, îi spusei eu lui Shaw.

Se vedea cât de colo că de puţină vreme călcaseră prin noroi gros şi negru.

— Hai să mergem, îmi spuse Shaw. Cel puţin să vedem cu ochii noştri.

Plecarăm împreună; dar de îndată ce ne apropiarăm de tufişurile aflate la oarecare distanţă, văzurăm că terenul devine foarte nesigur. Nu puteam înainta decât călcând pe smocuri bogate de iarbă înaltă înconjurate de ochiuri de apă adâncă, asemeni unor nenumărate insuliţe mişcătoare într-un ocean de nămol, unde un pas greşit ne-ar fi atras cizmele, într-o catastrofă asemănătoare celei prin care trecuseră mocasinii lui Deslauriers. Ne cam pierduserăm nădejdea, dar ne-am despărţit ca să căutăm fiecare în altă parte. Shaw luând-o la dreapta, iar eu ţinând-o tot înainte. În cele din urmă am ajuns la marginea tufişurilor – era vorba de sălcii plângătoare foarte tinere, acoperite de mulţimea mâţişorilor ca nişte omizi, dar între ele şi ultimul smoc de iarbă se afla o mlaştină adâncă şi neagră, peste care am izbutit să sar doar sforţându-mă din răsputeri. Pe urmă m-am strecurat printre sălcii, aplecându-le şi călcând pe ele, până ce am ajuns la un curs larg de apă adânc de vreo trei *inches*[48] ce se scurgea alene pe un strat neted de nămol. Sosirea mea a produs multă agitaţie. Un broscoi verde, mare cât toate zilele, orăcăi, plin de indignare şi sări de pe mal în râu cu un plescăit zgomotos; picioarele cu membrane late se zbătură pe fâţa apei, mişcate cu energie, şi îl văzui cum se scufundă în nămolul moale de pe fund, trimiţând la suprafaţă bulbuci mari de aer ce abia se mişcau pe sub unde. Câteva broscuţe bălţate urmară pilda patriarhului; pe urmă trei broscuţe ţestoase, nu mai mari decât o monedă de un dolar fiecare, se răsturnară de pe o foaie lată de nufăr, unde stătuseră să se odihnească. Tot atunci un şarpe, viu colorat în negru şi galben, se târî de pe mal în râu şi începu să se unduiască înspre malul dimpotrivă.; iar un ochi mie de apă stătătoare, în

[48] 1 inci – 2,54 cm.

care din greşeală împinsei cu piciorul un bolovan, se însufleţi numaidecât de mulţimea fără număr a unor mormoloci negri.

— E rost de făcut vreo baie pe-acolo pe unde eşti? îmi strigă Shaw de la oarecare distanţă.

Răspunsul nu fu deloc încurajator. Am făcut calea-ntoarsă printre sălcii şi după ce ne adunarăm cu toţii laolaltă, hotărârăm să continuăm cercetările în grup: Nu prea departe către dreapta, o ridicătură de pământ acoperită cu copaci şi tufişuri părea să se lase dintr-odată: în apă, aşa că ne dădu noi speranţe; şi înspre locul acela ne-am îndreptat paşii. Când ajunserăm acolo ne dădurăm seama că nu era defel treabă uşoară să ne strecurăm printre poalele malului abrupt şi marginea apei, fiindcă ne stăteau în cale o mulţime de mesteceni tineri, tari şi nedispuşi să se mlădieze şi în plus întreţesuţi de nenumărate viţe sălbatece. În lumina amurgului şi ca să fim mai siguri pe picioare ne sprijineam din când în când şi de rămurelele plăpânde ale unor soiuri de măceş. Shaw, care se afla în frunte, scoase deodată o exclamaţie monosilabică. Mă uitai la el şi îl văzui sprijinindu-se cu o mână de un copac tânăr şi cu un picior cufundat în apă, de unde uitase să-l mai scoată afară, cu întreaga atenţie concentrată asupra mişcărilor unui şarpe de apă lung de vreo cinci picioare, cu un desen ciudat de pătrăţele negre şi verzi rânduit pe spate, şi care înota cu nădejde de-a curmezişul bălţii. Neavând la îndemână nici un băţ sau vreo piatră ca să azvârlim în el, îl privirăm o vreme cu scârbă tăcută şi pe urmă ne văzurăm de drum. Stăruinţa ne-a fost în cele din urmă răsplătită, căci la câteva zeci de paşi mai departe dădurăm peste un colţişor de poiană netedă acoperită de iarbă şi tufişuri mărunte, iar printr-o foarte fericită vrere a sorţii aici rădăcinile şi gătejele nu erau ca în alte părţi împrăştiate pe toată suprafaţa apei, ci parcă se adunaseră deoparte, lăsând chiar în faţa acestui loc binecuvântat o întindere de apă limpede de câţiva yarzi. O măsurarăm cu un băţ: era adâncă de patru picioare: luarăm apă în pumni şi ne uitarăm la ea: părea deştul de limpede, aşa încât doriserăm că a sosit vremea să trecem la acţiune. Numai că desfătarea ne-a fost deodată curmată de zeci de mii de înţepături ca nişte ace

otrăvite şi de bâzâitul a miliarde de ţânţari uriaşi, înălţaţi de pretutindeni din nămolul lor originar şi porniţi cu multă încrâncenare la ospăţul neaşteptat. Deci ne-am văzut siliţi să batem în retragere cu mare iuţeală.

O luarăm de-a dreptul către corturi, foarte răcoriţi de baia cea atât de insistent cerută de arşiţa vremii şi de prejudecăţile noastre.

— Ce-o fi cu căpitanul? Ia uitaţi-vă la el, zise deodată Shaw.

Căpitanul stătea singur în prerie şi îşi rotea cu violenţă pălăria împrejurul capului, ridicând ba un picior ba pe celălalt, fără să se mişte din loc. Mai întâi privi spre pământ făcând o mutră de nemărginită scârbă; apoi înălţă privirile luând o expresie de adâncă uimire şi indignare, ca şi cum ar fi încercat să urmărească zborul unui vrăjmaş nevăzut. Strigarăm la el ca să aflăm despre ce este vorba, dar nu ne răspunse decât cu blesteme îndreptate către o ţintă necunoscută. Ne-am apropiat şi atunci urechile ne-au fost întâmpinate de un zumzet puternic ce ne-a făcut să ne gândim la douăzeci de roiuri de albine ce s-ar fi dezlănţuit dintr-odată. Deasupra noastră văzduhul mişuna de insecte mari şi negre, într-o stare de cumplită agitaţie, şi foarte multe zburau chiar pe jos, la firul ierbii.

— Nu vă fie frică, strigă căpitanul văzându-ne că-ne ferim. Lighioile astea nu înţeapă.

Auzind aşa, am trântit unul la pământ cu pălăria, şi mi-am dat seama că nu e altceva decât un soi de cărăbuş; iar după ce am cercetat mai amănunţit, am văzut că tot pământul de pe jos era sfredelit de găurile lor.

Ne-am despărţit în grabă de această prosperă colonie şi am început să urcăm la deal înspre corturi, unde am găsit focul lui Deslauriers încă arzând cu vigoare. Ne-am aşezat împrejurul vetrei, iar Shaw a început să vorbească pe larg despre admirabilele condiţii de îmbăiere descoperite de noi, sfătuindu-l cu căldură şi insistenţă pe căpitan să se ducă şi el acolo chiar mâine dimineaţă, înainte de masă. Căpitanul tocmai se pregătea să declare că n-ar fi crezut cu putinţă una ca asta, când se opri brusc din vorbă şi se lovi cu palma peste obraz, exclamând: „Uite că gângăniile astea infecte iar se iau

de capul meu!”

Într-adevăr, începurăm să auzim nişte şuierături, de parcă mulţime de gloanţe ar fi zburat prin jurul nostru. Peste o clipă, ceva mă izbi puternic în frunte, pe urmă pe gât, şi numaidecât după aceea simţii un mare număr de gheare ascuţite şi tari ca sârma pornite în mişcare iute, ca şi cum posesorul lor ar fi ţinut să-şi dovedească hotărârea de a duce explorările tot mai departe. L-am prins şi l-am aruncat în foc. Grupul nostru se destrămă numaidecât şi cu toţii ne îndreptarăm către corturile respective unde, astupând straşnic, deschizăturile, nădăjduiam să scăpăm de invazie. Numai că toate măsurile de prevedere se dovediră inutile. Cărăbuşii au bâzâit prin corturi şi s-au plimbat pe obrajii noştri până la ziuă; iar în zori, când am desfăcut păturile, am găsit duzini întregi de cărăbuşi atârnaţi pe ele cu cea mai straşnică îndărătnicie. Prima scenă de care am dat cu ochii dimineaţa a fost Deslauriers care s-ar fi zis că-şi ceartă amarnic cratiţa ţinând-o de coadă, la capătul braţului întins. Se părea că seara o lăsase lângă foc; şi acolo rămăsese peste noapte; acum tot fundul îi era acoperit de cărăbuşi înfipţi zdravăn în resturile prăjelii. Sute de alte asemenea vietăţi, arse şi încreţite în fel şi chip, stăteau împrăştiate prin cenuşă.

Caii şi catârii îi lăsasem să pască liberi. Abia ne aşezasem la masa de dimineaţă, sau mai bine zis ne întinsesem, după moda clasică, şi o exclamaţie de-a lui Henry Chatillon însoţită de un strigăt de alarmă al căpitanului, ne dădură de veste că se întâmplă ceva, iar când ridicarăm privirile văzurăm că întreaga herghelie de animale, douăzeci şi trei la număr, porniseră înspre aşezările statornice; în frunte se afla incorigibilul Pontiac, înaintând cu picioarele împiedecate în salturi mai mult zvâcnite decât. Graţioase.. Boi sau trei dintre noi o luarăm la fugă pentru a le ieşi înainte, sărind cum ne pricepeam mai bine prin iarba înaltă spuzită de strălucirea picăturilor de rouă. După o alergătură de o milă sau chiar mai mult, Shaw izbuti să prindă un cal. Făcând din funia de la gât un fel de căpăstru petrecut pe după botul calului şi sărindu-i în spate, ajunse înaintea celorlalţi fugari, în vreme ce noi, gonindu-i pe toţi laolaltă, îi adunarăm îndărăt către corturi,

unde fiecare îl prinse pe al său şi puse şaua pe el. Pe urmă se auziră tot felul de jeluiri şi blesteme; jumătate din cai rupseseră piedicile şi mulţi se juliseră serios la picioare în încercările de a alerga împiedecaţi.

În dimineaţa aceea abia târziu am izbutit să plecăm iar la drum; şi după-amiaza devreme am fost siliţi să aşezăm tabără din pricina unei furtuni cu tunete şi trăsnete, venită pe neaşteptate să ne înfăşoare în şuvoaie de apă mânate de vânt. Cu mare trudă izbutirăm să înălţăm corturile sub bătaia furtunii, şi cât a fost noaptea de lungă tunetele au huruit şi au bubuit pe deasupra noastră. Dimineaţa, ropote blânde de ploaie luară locul potopului ce ne udase până la piele, trecând prin foile corturilor. Şi către amiază, când se arătară câteva semne înşelătoare de vreme frumoasă, ne puserăm din nou în mişcate.

Nici o adiere de aer nu se simţea peste vasta şi deschisa întindere a preriei; norii, arătau ca nişte uşoare grămezi de bumbac: iar acolo unde putea fi zărit, albastrul cerului avea o înfăţişare neguroasă şi abătută. Soarele revărsa peste noi o dogoare sufocantă şi copleşitoare, aproape cu neputinţă de îndurat, şi în vreme ce grupul nostru înainta domol târându-se pe întinderea nesfârşită, caii îşi plecau spre pământ capetele, înotând în noroi până la chişiţe, iar oamenii se aplecau în şei pentru a le uşura cât mai mult povara. În cele din urmă, către seară, masele negre acum atât de bine cunoscute ale norilor grei de fulgere se înălţară iute deasupra zării, şi aceeaşi adâncă învolburare a tunetelor îndepărtate ce devenise tovarăşa nedespărţită a după-amiezelor noastre începu să se rostogolească amarnic peste prerie. Au trecut doar câteva minute şi cerul întreg s-a ascuns în spatele linţoliului întunecos, iar preria şi cele câteva pâlcuri de copaci din faţa noastră s-au învestmântat într-o ceaţă roşiatică, sub umbrela de cerneală ale norilor. Dintr-odată, din straturile cele mai dense ale norilor a ţâşnit vâlvătaia prăvălindu-se apoi la nesfârşit către marginile preriei; în aceeaşi clipă s-a dezlănţuit izbucnirea asurzitoare a tunetului, rostogolindu-se ca într-un cutremur prin tăriile văzduhului. Un vânt rece, încărcat de miresmele ploii, se revărsă asupra noastră culcând la pământ

ierburile de pe marginea făgaşului.

— Haide, trebuie să-i dăm bătaie! strigă Shaw trecând. Pe lângă mine în galop întins şi cu calul de rezervă sforăind cu botul la scara lui.

Întreg grupul am pornit-o în galop mare, îndreptându-ne către copacii aflaţi în faţa noastră. Trecurăm de ei şi dădurăm peste un luminiş doar pe jumătate înconjurat de crâng. Ne repezirăm într-acolo claie peste grămadă, surirăm jos de pe cai, desfăcurăm chingile; peste o clipă toţi eram aplecaţi la picioarele cailor. Le fixarăm piedicile şi le dădurăm drumul; pe urmă, în vreme ce căruţele veneau în goană hodorogind înspre locul de popas, ne-am aruncat la ţăruşi, şi în clipa când ploaia se dezlănţui, eram gata s-o întâmpinăm. Se lăsase atunci o întunecime ca în toiul nopţii: copacii, deşi erau foarte aproape, fuseseră cu totul învăluiţi de rafalele vuitoare ale ploii.

Şedeam în cort când Deslauriers, cu pălăria lui mare de pâslă îndesată până pe urechi şi umerii strălucind de udeală, vârî capul înăuntru şi întrebă:

— *Voulez vous du souper, tout de suite*?[49] Pot să fac focul *sous la charette*[50] – eu aşa cred – eu încerc.

— Las-o naibi de cină, măi omule; vino încoace şi fugi deacolo din ploaie.

Ca urmare, Deslauriers se ghemui la intrarea cortului, fiindcă modestia nu-i îngăduia să pătrundă mai departe.

Cortul nostru era departe de a fi cea mai bună pavăză împotriva unor asemenea torente dezlănţuite. Ploaia nu putea pătrunde dintr-odată, dar se strecura prin pânză într-o cernere fină în stare să ne ude la fel de zdravăn. Stăteam aşezaţi pe şei, cu nişte mutre ca de înmormântare, în vreme ce apa tot picura de pe cozoroaceie şepcilor şi ne şiroia pe obraji. De pe haina mea de cauciuc se scurgeau pe pământ douăzeci de pârâiaşe repezi; haina de pătură a lui Shaw se îmbibase ca un burete. Dar ceea ce ne îngrijora cel mai mult erau câteva băltoace pe care le vedeam adunindu-se cu

---

[49] Doriţi să luaţi cina chiar acum? (fr.).

[50] Sub căruţă (fr.).

repeziciune; mai ales una dintre ele. Cea din jurul stâlpului din centru al cortului, părea că ameninţă să se întindă pe toată suprafaţa de sub cort, oferindu-ne astfel foarte zgârcite promisiuni în privinţa odihnei de peste noapte. Se întâmplă totuşi ca înspre asfinţit furtuna să înceteze la fel de brusc precum se pornise. O fâşie strălucitoare de cer senin şi roşu se întinse peste marginea de apus a preriei, razele orizontale ale soarelui ce sta să se scufunde se revărsară pe sub marginea norilor şi scânteiară în mii de licăriri colorate, pe copacii picurând şi pe iarba culcată la pământ. Băltoacele din cort începură să scadă şi pătrunseră în pământul îmbibat de apă.

Numai că toate speranţele noastre s-au dovedit înşelătoare. Abia se lăsase noaptea, şi urgia se dezlănţui din nou. Pe aici tunetul nu e ca tunetele blânde de pe coasta Atlanticului. Explodând într-o detunătură înspăimântătoare drept deasupra capetelor noastre, ele îşi rostogoleau bubuiturile pe întinderile fără margini ale preriei, părând să invadeze tot cuprinsul cerului şi pământului cu reverberaţii specifice şi cutremurătoare. Fulgerele săgetară toată noaptea jucându-şi livide străluciri orbitoare peste copacii din preajmă, arătând vederii uriaşe întinderi de câmpie şi pe urmă lăsându-ne ca întemniţaţi într-un neîndurător zid de întunecime.

Cu toate acestea, furtuna nu ne necăjea prea tare. Din când în când câte un bubuit ne trezea din toropeală şi ne făcea să ne dăm seama de bătălia electrică aflată în toiul ei şi de torentele de apă ce năboiau peste foile corturilor întinse ocrotitor deasupra capetelor noastre. Stăteam întinşi pe culcuşuri alcătuite din foi de cauciuc puse între pământ şi pături. Pentru o vreme foile de cauciuc au oprit de minune apa; numai că de la un timp, după ce apa a crescut, s-au dovedit la fel de harnice în a nu o lăsa să se scurgă, aşa încât pe la sfârşitul nopţii ne-am aflat, fără să ne dăm seama, zăcând fiecare într-o mică băltoacă de apă de ploaie.

Dimineaţa, când ne-am deşteptat, ne-am dat seama că n-avem în faţă perspective prea îmbucurătoare. Ploaia nu mai cădea în rafale; dar continua să ropotească uniform şi stăruitor peste foile întinse şi doldora de udeală. Ne-am tras

de sub păturile acoperite peste tot de stropi de apă ca nişte mărgele şi ne-am uitat afară pe cer, cu speranţa iluzorie de a-vedea vreun semn de înseninare. Norii, adunaţi în uriaşe fuioare plumburii, atârnau peste mohorâtele margini ale preriei sau zăceau neclintiţi deasupra capetelor noastre, iar pământul avea un aspect întru nimic mai îmbietor decât cerul, arătându-ne doar ochiuri de apă, iarbă bătătorită de ploaie şi noroi bine frământat de copitele cailor şi catârilor noştri. Cortul celălalt, parcă şi el copleşit de uitare şi suferinţă neştiută, ca şi căruţele aflate în aceeaşi stare, murate de ploaie şi cu aspect jalnic, se găseau la o aruncătură de băţ. Căpitanul tocmai se întorcea de la obişnuita inspecţie matinală a cailor. Păşea dârz prin aburi şi ploaie, cu pătura pusă pe după umeri, în gură cu pipa cea mică, făloasă ca o relicvă antică ivită de sub mustaţă şi urmat îndeaproape de fratele său Jack.

La prânz, cerul se însenină şi pornirăm mai departe târându-ne cu greu prin nămol şi mâluri adânci de cinci inci. În noaptea aceea am fost scutiţi de obişnuitul calvar al îmbăierii în ploaie.

După-amiaza următoare ne-a găsit mişcându-ne domol tot înainte, prin apropierea unui petic de pădure ce se întindea pe dreapta. Jack C. Mergea călare puţin mai înaintea celorlalţi – „Cât fu ziua de lungă, o vorbă nu scoase” – când deodată făcu stânga-mprejur, arătă către pădure şi strigă înspre frate-său:

— Hei, Bill, uite-o vacă!

Căpitanul o şi zbughi la galop şi împreună cu Jack încercară zadarnic să pună mâna pe pradă; numai că vaca, pe bună dreptate neîncrezătoare în planurile lor, aflã scăpare printre copaci. R. li se alătură atunci fără să stea pe gânduri, şi curând după aceea ieşiră din pădure gonind-o din urmă. N-aveam altceva de făcut decât să-i urmărim cu privirea cum îi dau târcoale în galop şi cum încearcă zadarnic s-o prindă în laţ cu funiile lor transformate anume pentru acea împrejurare în *lariettes*[51]. Până la urmă s-au mulţumit cu rezultate mai

[51] Însemn (de la spaniolul „la reata” – funie).

puţin hotărâtoare, adică au minat vaca în urma convoiului nostru. N-a mai trecut mult şi ne-am pomenit peste noi cu obişnuita furtună şi cu un vânt atât de crâncen încât purta şuvoaiele ploii aproape orizontal peste întinsul preriei, cu urlete ca de cascadă. Caii se întoarseră cu cozile împotriva furtunii şi îşi lăsară capetele între picioarele dinainte, ca şi cum ar fi fost copleşiţi de sfială şi neputinţă; noi ne-am vârât capetele între umeri şi ne-am ghemuit aplecaţi înainte, ca să facem din spinări adăposturi pentru restul trupurilor. Profilând de strâmtorarea celorlalţi, vaca o luă la goană, spre marele necaz al căpitanului. În ciuda furtunii, îşi îndesă adânc şapca pe ochi, smulse din coburi un pistol cât toate zilele, şi în galop întins porni pe urmele vacii. O vreme n-am mai ştiut nimic despre ei, din pricina vălului de nepătruns al aburului şi al ploii; dar după un timp auzirăm strigătele căpitanului şi îl zărirăm iţindu-se prin furtuna dezlănţuită – emoţionantă imagine de cavaler irlandez cu pistolul înălţat mult deasupra capului pentru o mai mare siguranţă şi cu o înfăţişare ce trăda grijă şi nelinişte. Vaca înainta la trap în faţa lui, însă dând semne grăitoare că ar fi dorit mult să-şi ia din nou tălpăşiţa, iar căpitanul striga la noi cât îl ţinea gura, ca să-i ieşim înainte. Numai că ploaia ne pătrunsese pe sub gulerele hainelor şi ni se scurgea pe spinări în nenumărate râuleţe şi nouă ne era teamă să facem vreo mişcare din cap ca să nu deschidem apei cale şi mai largă, aşa că stăteam încremeniţi şi nu făceam nici cel mai mic gest, mulţumindu-ne să ne uităm chiorâş la el şi la gesturile lui dezlănţuite. Până la urmă vaca făcu un salt neaşteptat şi o luă iar la fugă; căpitanul îşi încleşta degetele pe tocul pistolului, dădu pinteni calului şi porni în galop după ea, lăsând să se vadă limpede că e pus pe rele. Peste câteva clipe auzirăm un pocnet stins, înăbuşit de ploaie, iar după aceea apărură, învingătorul şi învinsa lui, ultima lovită de glonţ şi abia târându-se. N-a mai trecut mult şi ploaia s-a potolit, iar noi ne-am reluat înaintarea. Vaca se târa cu greu după convoi sub îndrumarea lui Jack, în grija căruia o încredinţase: căpitanul trecui din nou pe vechea lui funcţie de iscoadă şi deci aflat mult înaintea noastră. Ajunserăm destul de aproape de un lung şir de copaci

presăraţi pe marginea unui curs de apă ivit în calea noastră la destul de mare distanţă şi deodată ne zărirăm iscoada galopând îndărăt, foarte agitat, după cile s-ar fi putut bănui, dar cu un zâmbet larg întins peste toată faţa. Ne strigă de departe:

— Lăsaţi dracului vaca! O să dăm chiar acum peste stăpânii ei!

Şi într-adevăr, pe măsură ce ne apropiam de şirul de copaci, zăream din ce în ce mai desluşit dincolo de ei ceva alb şi urare ce părea a fi un cort. Totuşi, după ce ne apropiarăm îndestul, dădurăm nu peste o tabără de mormoni, aşa cum ne-am fi aşteptat, ci pur şi simplu peste preria pustie şi peste o stancă mare şi albă aşezată la marginea şleaului. Aşa că vaca îşi reluă locul în alaiul nostru. Se târî şi ea târâş-grăpiş până când făcurăm popas, iar acolo R. îşi luă puşca englezească, aceea cu două ţevi, ţinti inima bietei vietăţi şi descărcă mai întâi un glonţ, apoi şi pe celălalt. Pe urmă biata vacă a fost tăiată în bucăţi, după cele mai lăudate reguli vânătoreşti, şi astfel a izbutit să adauge un foarte bine venit articol la altminteri destul de sărăcăcioasa noastră listă de bucate.

Peste o zi sau două am ajuns la râul cunoscut sub numele de „Albastrul mare”. Mai toate cursurile de apă din regiunea aceea au nume la fel de distinse. În toată dimineaţa dinainte ne chinuisem prin şanţuri şi pâraie; dar străbătând pădurile dese de pe malurile Albăstruiul, am ajuns să ne dăm seama că, greutăţi şi mai mari ne stăteau în faţă fiindcă apa, umflată, de ploi, se arătă a fi şi lată, şi adâncă, şi repede.

De cum ajunserăm pe mal, R. îşi aruncă hainele de pe el şi se îndreptă înot către malul dimpotrivă, ori se bălăci prin locurile puţin adânci, ţinând între dinţi un capăt de funie. Toţi ne uitam la el plini de admiraţie, întrebându-ne ce-ar putea oare sa urmărească prin asemenea preparative pline de energie; dar nu trecu mult şi îl auzirăm strigând:

— Răsuciţi funia după trunchiul acela de copac. Hei, Sorel, n-auzi? Acuma fii atent tu, Boisverd, fii atent. Veniţi încoace unul dintre voi, să-mi daţi o mână de ajutor.

Cei cărora le fuseseră adresate poruncile astea nu-le

dădură nici cea mai mică atenţie, deşi dispoziţiile se revărsau fără pauză între ele şi fără contenire. Henry Chatillon luă atunci conducerea treburilor, şi toate începură să meargă liniştit şi cu spor. Glasul piţigăiat şi hodorogit al lui R. continua să răsune într-una; şi el însuşi sărea de colo-colo, adâncit într-o activitate febrilă. Directivele lui aveau destul haz şi nici un fel de rost; fiindcă de îndată ce văzu că oamenii nu-i dau ascultare, se acomoda şi el situaţiei şi cu cea mai tare străşnicie le porunci să facă tocmai ce începuseră a duce la bun sfârşit, ceea ce voia să spună că îşi amintise bine de povestea cu Mohamed şi cu muntele încăpăţânat. Shaw zâmbi; R. observă şi, apropiindu-se de el cu o înfăţişare bătăioasă, încercă să facă pe grozavul, dar fu numaidecât redus la tăcere.

În cele din urmă pluta a fost alcătuită aşa cum se cuvenea. Ne-am îngrămădit lucrurile pe ea, toate în afară de arme, pe care am preferat să le ducem cu noi. Sorel, Boisverd, Wright şi Deslauriers şi-au ocupat fiecare postul la cele patru colţuri ale plutei, ca s-o conducă cu pricepere şi îndemânare, şi au pornit peste râu; numai cu o clipă mai târziu, toate bunurile noastre pământeşti pluteau pe apele tulburi ale Albăstruiul Mare. Noi stăteam pe mal şi ne uitam la ele cu încordare, până ce văzurăm, pluta oprindu-se cu bine într-un golfuleţ de pe malul celălalt. Căruţele goale au trecut cu uşurinţă; după aceea toţi am încălecat şi am trecut apa, animalele de rezervă urmându-ne singure, de buna lor voie.

VI. RÂUL PLATTE ŞI DEŞERTUL

Ajunsesem acum la capătul rătăcirilor noastre singuratece pe drumul de la Saint Joseph. În seara zilei de douăzeci şi trei mai, făcurăm tabără aproape de răspântia unde drumul nostru se întâlnea cu cel folosit îndeobşte de emigranţii către Oregon. În după-amiaza aceea umblaserăm îndelung, aşteptând zadarnic să dăm peste pădure şi apă, până când în cele din urmă văzurăm soarele în amurg oglindit într-o întindere de apă înconjurată de stânci şi tufărişuri. Apa se afla pe fundul unei adâncituri înconjurate pe toate părţile de unduirile graţioase, ca nişte valuri de ocean, ale preriei nesfârşite. Ne-am aşezat corturile la marginile ei; totuşi nu înainte ca ochii pătrunzători ai lui Henry Chatillon să fi zărit ceva ciudat pe cea mai îndepărtată culme învăluită în ceaţă. Numai că în aerul umed şi neguros al înserării, era cu neputinţă să distingi ceva precis. După cină, pe când stăteam în jurul focului, ne ajunse la ureche un zgomot surd şi îndepărtat, destul de straniu în pustietatea preriei – hohote de râs şi glasuri de bărbaţi şi femei. Vreme de opt zile nu întâlnisem făptură omenească, şi această neaşteptată vestire a unei vecinătăţi ne emoţiona adânc.

Se făcuse aproape întuneric când un flăcău palid la chip coborî călare pe coastă şi împroşcând prin apă veni până la corturi. Era îmbrăcat într-o manta largă, şi de pe borurile largi ale pălăriei de pâslă îi lăcrimau pe lângă urechi stropi adunaţi din umezeala serii. În urma lui veni un altul, un bărbat vânjos, îndesat şi cu privire inteligentă, care ne vesti că el este conducătorul unui convoi de emigranţi, aşezat în tabără cam la o milă depărtare de noi, în susul dramului. Ne mai spuse că erau vreo douăzeci de căruţe împreună cu el; restul convoiului se afla dincolo de Albastrul Mare, rămas să aştepte o femeie aflată în durerile facerii şi totodată ocupaţi să se certe între ei.

Aceştia erau primit emigranţi pe care îi ajunseserăm din urmă, deşi de-a lungul călătoriei dăduserăm peste destule semne jalnice ale trecerii lor pe acolo. Câteodată întâlneam

mormântul unuia care se îmbolnăvise pe drum şi murise. De obicei pământul era răscolit şi bătătorit de urme de lupi. Câte unii scăpaseră de această profanare, într-o dimineaţă ne atrase atenţia o bucată de scândură înfiptă drept pe culmea unei coline bogate în iarbă, şi îndreptându-ne caii într-acolo, văzurăm următoarele cuvinte, scrise pe ea foarte grosolan, probabil cu un fier înroşit.

MARY ELLIS.
Răposată la 7 mai 1845,
În vârstă de 2 luni.

Cu asemenea mărturii eram acum obişnuiţi.

În dimineaţa următoare am cam întârziat cu ridicarea taberei şi abia apucasem să străbatem o milă când văzurăm, departe înaintea noastră, întinsă pe marginea zării, o linie de obiecte înşiruite la intervale regulate. Nu trecu mult şi o colină ni le ascunse vederii, până când, cam peste vreun sfert de ceas, urcând şi noi acolo, văzurăm în faţa noastră caravana emigranţilor şi căruţele lor albe şi grele târându-se domol înainte, urmate de o cireada mare de vite. Vreo jumătate de duzină de missourieni gălbejiţi la faţă mergeau călări printre ele, înjurând şi strigând într-una, şi se vedea bine că trupurile deşirate şi ciolănoase poartă pe ele veşminte alcătuite din postav de casă, croite şi cusute de mâinile unor croitorese casnice. De îndată ce ne apropiarăm, începură să ne strige:

— Cum vă merge, băieţi? Înspre Oregon ori înspre California?

În vreme ce noi treceam înainte pe lângă căruţe, chipuri de copii se iveau de sub coviltire; mame chinuite de griji şi cu trupuri împuţinate, sau fete drăguţe la înfăţişare stăteau în faţă şi cele mai multe se îndeletniceau cu împletitul pe care îl lăsau deoparte şi se uitau la noi cu mirare şi curiozitate. Pe lângă fiece căruţă înainta fără grabă proprietarul, îndemnându-şi boii răbdători ce se proţăpeau în juguri şi împingeau cu greu, pas cu pas, poverile, în interminabila lor călătorie. Era uşor de văzut că teama şi neînţelegerile

domneau printre ei; unii bărbaţi – dar aceştia, cu o singură excepţie, erau oameni fără legături de familie – se uitau cu alean la noi cum trecem repede şi fără greutate pe lângă ei, apoi îşi îndreptau nerăbdători privirile către propriile căruţe ce abia se hurducau şi către boii cu pas greoi. Alţii nu voiau cu nici un chip să meargă mai departe, până ce n-aveau să sosească şi cei lăsaţi în urmă. Mulţi murmurau împotriva conducătorului ales de ei şi ar fi vrut să-l schimbe; nemulţumirea aceasta era aţâţată de câţiva ambiţioşi – care trăgeau nădejde să-i poată lua locul. Femeile îşi împărţeau simţămintele între regretul după gospodăriile părăsite şi teama de pustietăţile şi sălbaticii ce le stăteau în faţă.

Curând îi lăsarăm mult în urmă, şi nutream speranţa că ne luasem rămas bun pentru totdeauna; numai că tovarăşii noştri rămaseră atât de multă vreme împotmoliţi cu cruţa într-un şanţ adânc şi nămolos, încât nici n-apucaseră bine să iasă la liman, şi caravana apăru din nou, coborând pe-o coastă din apropiere. Căruţele lor se chinuiră una câte una prin noroi şi izbutiră; cum era aproape de amiază, iar locul acela făgăduia şi apă şi umbră, cu multă mulţumire am văzut că se hotărâseră să aşeze tabăra. Destul de repede căruţele au fost rânduite în cerc; vitele au fost lăsate să pască pe pajişti, iar bărbaţii, cu chipuri morocănoase şi îndârjite, umblau în căutare de apă şi hrană. Se păţea însă că nu obţineau decât succese îndoielnice. Când părăseam locurile acelea, îl văzui pe-un flăcău înalt şi-adus de spate cum se uită în cana lui de tinichea, abia umplută cu apă, şi spune cu un accent nazal, „de-acolo, din răsărit”:

— Hei, ia vino şi te uită; mişună de vietăţi!

Şi când arătă cana la vedere, se dovedi că făcuse rost de o extraordinar de bogată mostră de viaţă animală şi vegetală, de toate soiurile.

De pe o mică înălţime ne uitarăm îndărăt spre pajişte, şi ne puturăm uşor da seama că în tabăra emigranţilor lucrurile nu mergeau prea bine. Bărbaţii se strânseseră laolaltă şi se părea că sunt încleştaţi într-o discuţie aprinsă. R. lipsea de la locul lui obişnuit din convoi, iar căpitanul ne spuse că a rămas în urmă ca să-şi dea calul la potcovit unui potcovar din

tabără. Parcă ne şoptea cineva la ureche că se pregăteşte ceva neplăcut; bineînţeles, ne-am văzut de-ale noastre şi, ajungând destul de repede la un curs de apă mai ca lumea, ne-am oprit să mâncăm şi să ne mai odihnim. Totuşi, absentul nu se arăta. Într-un târziu, cam la o milă depărtare se iviră deodată pe creastă el şi calul lui, limpede desenaţi pe azuriul cerului; şi, numaidecât în urmă, ni se arătă venind încet ceva alb şi mătăhălos.

— Ce-o fi mai ducând cu el nătărăul ăla?

Un minut mai târziu, toată taina fu dezlegată. Încet şi cu fală, unul în urma celuilalt, patru lungi atelaje de boi şi patru căruţe de emigranţi se prelinseră peste creasta colinei şi începură să coboare solemn, avându-l pe R. drept conducător de mare rang. Se părea că în timpul potcoviră calului, neînţelegerile mocnite dintre emigranţi ajunseseră dintr-odată la ruptură deschisă. Unii insistau să continuie drumul, alţii să rămână acolo unde se aflau, iar alţii să se întoarcă de unde veniseră. Kearsley, căpitanul lor, se lepădase de comandă cu toată scârba, zicând:

— Şi-acum, băieţi, dacă cineva dintre voi este de părere să meargă înainte, n-are decât să vină împreună cu mine.

Patru căruţe, cu zece bărbaţi, o femeie şi un copil mic au alcătuit efectivele detaşamentului „înainte”, iar R., cu obişnuitul lui talent de a face boacăne, îi invită să se alăture grupului nostru. Teama de indieni – căci alt motiv nu-mi pot închipui – trebuie să-l fi îndemnat să caute o alianţă atât de împovărătoare. În orice caz, atitudinea noastră a fost destul de rece. Noii noştri tovarăşi erau, ce e drept, bărbaţi întocmai aşa cum ne-am fi putut dori, cu apucături într-adevăr grosolane, dar deschişi la fire, energici şi inteligenţi. Să le spunem că nu vrem să călătorim împreună cu ei, nici nu putea fi vorba. M-am mulţumit doar să-i reamintesc lui Kearsley că în cazul când boii lor n-au să izbutească a ţine pasul cu caii şi catârii noştri, ar trebui să înţeleagă singur că s-ar putea să-i lăsăm în urmă, deoarece ne-ar fi cu neputinţă să acceptăm alte întârzieri în drumul plănuit; el îmi răspunse însă numaidecât că boii lui *„trebuie* să ţină pasul; iar dacă n-au s-o facă, ei, atuncea, o să văd eu cum îi ajut”.

Se întâmplă însă că nu mai târziu de a doua zi, însoţitorii noştri englezi rupseră osia căruţii şi toate marafeturile lor împovărătoare căzură claie peste grămadă în albia unui pârâu. Asta ne-a prilejuit irosirea unei zile întregi de muncă. Între timp tovarăşii noştri emigranţi şi-au văzut de drum, şi cu atâta spor şi-au îndemnat la treabă boii lor vânjoşi încât, din pricina osiei rupte şi a altor necazuri, a trecut o săptămână întreagă până i-am ajuns din urmă; când în sfârşit am dat de ei, într-o după-amiază, i-am găsit târându-se domol pe malurile înalte şi nisipoase ale râului Platte. Dar între timp trecuserăm noi înşine prin felurite încercări.

Era de bănuit că în această etapă a călătoriei, indienii Pawnee au să-ncerce să ne prade. Din pricina asta am început să punem cu rândul oameni de strajă, împărţind noaptea în trei schimburi şi punând în fiecare schimb câte doi oameni. Deslauriers şi cu mine făceam de gardă împreună. Noi nu mergeam de colo-colo, cu precizie militărească, prin faţa corturilor: disciplina noastră nu era nici pe departe atât de strictă. Ne-am înfăşurat în pături şi ne-am aşezat lângă foc; iar Deslauriers, îmbinând îndatoririle culinare cu cele de santinelă, se îndeletnicea cu fierberea unui cap de antilopă pentru masa noastră de dimineaţă, de-a doua zi. Totuşi, în comparaţie cu alţi oameni din grup, noi eram modele de vigilenţă; fiindcă practica obişnuită a celor de gardă era să-şi culce puşca pe pământ, să-şi vâre nasul în pătură şi să se gândească la iubită sau la orice altceva le-ar fi făcut mai mare plăcere. O astfel de pază putea fi socotită îndestulătoare atâta vreme cât te aflai printre indieni a căror ostilitate nu mergea de obicei mai departe de a-i prăda pe călători de cai şi catâri, cu toate că, de fapt, nu e bine să te bizui întotdeauna pe îngăduinţa pawnezilor; dar în anumite regiuni mai îndepărtate, din vest, santinela trebuie să ia seama cum se plasează faţă de lumina focului, pentru ca nu cumva vreun ţintaş cu privire ageră să stea la pândă şi să-i trimită din întuneric un glonte ori o săgeată.

Între feluritele povestiri care circulau printre noi în jurul focului, se număra şi una spusă de Boisverd, şi nu nepotrivită cu starea noastră. Se afla odată plecat la aşezare de capcane,

împreună, cu alţi vânători, pe la marginile regiunii indienilor Blackfoot. Cel pus de pază atunci, ştiind că nu-i poate prinde decât bine să-şi ia cele mai drastice măsuri de prevedere, stătea ferit de lumina focului şi se uita atent în toate părţile. La o vreme observă o siluetă întunecată strecurându-se ghemuită şi fără cel mai mic zgomot în cercul de lumină. Numaidecât înălţă cocoşul puştii, dar ţăcănitul ascuţit al armei ajunse la urechile indianului Blackfoot, care stătea cu toate simţurile încordate şi înălţându-şi săgeata gata prinsă în coardă, o slobozi în direcţia ţăcănitului. Atât de bun ţintaş era. Încât îl lovi chiar în gât pe nefericitul pus de pază şi pe urmă, scoţând un urlet puternic, dispăru din preajma taberei.

Pe când mă uitam la camaradul meu de pază, aplecat asupra focului şi suflând şi pufăind, mi-a trecut prin cap că în caz de nevoie s-ar putea să nu se dovedească ajutorul cel mai de nădejde.

— Deslauriers, l-am întrebat, dacă pawnezii ar începe să tragă în noi, ai lua-o la fugă?

— *Ah! Oui, oui, Monsieur!*[52] îmi răspunse cu toată convingerea.

Chiar în clipa aceea o uluitoare amestecătură de glasuri felurite – lătrături, urlete, schelălăituri, scâncete – toate laolaltă, se înălţară dinspre prerie, nu departe de noi, ca şi cum un sobor de lupi de toate vârstele şi sexele s-ar fi aflat adunaţi acolo. Deslauriers îşi luă privirile de la foc şi începu să râdă, apoi se porni să imite acest potpuriu de glasuri, cu o fidelitate plină de tot hazul. Atunci sunetele dintâi fură reluate cu de două ori mai multă putere, ca şi cum muzicantul ar fi vrut să arate cât de adânc îl jigneşte succesul imitatorului. Toate aceste sunete porneau de la un lup mic, nu mai trupeş decât un prepelicar, aflat de unul singur la oarecare distanţă. Făcea parte din specia numită „lup de prerie”: un animal mărunt, cu înfăţişare fioroasă dar întru nimic periculos, a cărui cea mai supărătoare îndeletnicire e că se strecoară printre cai şi roade funiile de piele neargăsită cu care aceştia sunt priponiţi în jurul corturilor. Alte fiare colindă preriile, mult

---

[52] A! Da, da, domnule! (fr.).

măi fioroase ca înfăţişare şi năravuri. Aşa sunt lupii cei mari albi şi cenuşii, ale căror urlete guturale aveam prilej să le auzim din când în când, şi de aproape şi de departe.

Până la urmă am început să moţăi, iar când mi-am venit în fire l-am găsit pe Deslauriers dormind buştean. Indignat de atâta lipsă de disciplină, tocmai mă pregăteam să-i întăresc vigilenţa aţâţându-l puţin cu patul puştii; numai că mila s-a dovedit mai tare şi m-am hotărât să-l las să doarmă o vreme, iar pe urmă să-l scol şi să-i administrez o mustrare bine meritată pentru o asemenea nesocotire a datoriei. Din când în când dădeam câte o raită pe la caii cei tăcuţi, să văd dacă totul e în ordine. Noaptea era răcoroasă, umedă şi întunecată, iar firele înalte de iarbă se aplecau sub povara stropilor de rouă reci ca gheaţa. De la depărtare de câteva zeci de paşi corturile nu se mai vedeau deloc şi de fapt nu puteai să distingi nimic în afară de siluetele întunecate ale cailor care răsuflau zgomotos, tresăreau neliniştiţi prin somn, sau încă mai ronţăiau iarba. Departe de tot, dincolo de marginile întunecate ale preriei, se zărea o lumină roşiatică ce creştea încet-încet, ca strălucirea unui mare incendiu;. Până în clipa când discul larg al lunii, de-un roşu ca de sânge şi mărit gigantic de aburii preriilor, s-a înălţat domol deasupra întunecimii, pătat de unul sau doi norişori, iar în vreme ce lumina se revărsa peste câmpia posomorâtă, un urlet mânios şi sumbru, venit de aproape, păru s-o întâmpine ca pe un musafir nepoftit. Locul şi ceasul acela stăteau sub semnul a ceva impresionant şi teribil; căci pe întindere de multe leghe de jur-împrejur, doar eu şi sălbăticiunile eram făpturi înzestrate cu conştiinţă.

Următoarele câteva zile ne-au adus până aproape de râul Platte. Într-o dimineaţă se apropiară de noi doi călăreţi şi ne-am uitat la ei cu interesul şi curiozitatea stârnite totdeauna de o asemenea întâlnire în singurătatea preriilor. Se vedea limpede că sunt albi, după felul cum călăreau, deşi, contrar obiceiului din acele regiuni, nici unul dintre ei nu avea puşcă.

— Ce netoţi! exclamă Henry Chatillon. Să umbli aşa prin prerie; pawnezii au să dea peste ei – şi atunci or să se-nveţe minte.

Pawnezii îi şi găsiseră, iar ei ajunseseră foarte aproape de „a se învăţa minte”; căci într-adevăr, nu scăpaseră decât datorită apariţiei grupului nostru. Pe unul dintre ei îl cunoşteam şi eu şi Shaw: îl chema Turner şi-l întâlnisem la Westport. Şi el şi tovarăşul său făceau parte dintr-un convoi de emigranţi aflaţi în tabără la câteva mile de locul unde ne găseam, şi plecaseră să caute nişte boi răzleţiţi, iar ca dovadă de nechibzuinţă ori neştiinţă, nu-şi luaseră cu ei puştile. Neglijenţa asta era să-i coste scump; fiindcă doar cu un minut înainte de apariţia noastră,. Vreo cinci-şase indieni se apropiaseră de ei şi, văzând că după câte se părea n-aveau cum să se apere, unul dintre roşii înhăţă de frâu calul lui Turner şi-i porunci acestuia să descalece. Turner era cu totul neînarmat; celălalt scoase însă din buzunar un pistol în faţa căruia indianul dădu îndărăt; şi cum tocmai atunci se iviră în depărtare câţiva dintre ai noştri, toţi cei şase dădură bice căluţilor păroşi, luând-o la goană. Deloc intimidat, Turner stăruia în prostia de a-şi continua drumul.

Mult după ce ne-am despărţit de el, către sfârşitul după-amiezii, pe o câmpie neprimitoare şi stearpă, am dat pe neaşteptate peste drumul cel mare al pawnezilor ducând de la sălaşul lor de pe Platte către câmpiile de război şi vânătoare dinspre sud. În fiece vară se adună acolo o pestriţă îngrămădeală: mii de băştinaşi, bărbaţi, femei, copii şi cai ori catâri încărcaţi cu armele şi calabalâcul stăpânilor. Însoţiţi de nenumărate haite de câini cu aspect de lup, veşnic agitaţi, nedeprinşi nici măcar cu acea realizare a civilizaţiei care e lătratul, ci rămaşi la urletul verilor sălbatici de pe întinsul preriei.

Sălaşurile statornice, de iarnă, ale pawnezilor se află pe cursul-inferior al râului Platte, dar cât e vara de lungă cea mai mare parte a locuitorilor colindă preriile. Anul trecut, un războinic din tribul Dahcotah a săvârşit o ispravă de răsunet într-una din aşezările astea, în toiul unei nopţi întunecoase a pătruns singur în sat, s-a căţărat pe partea din afară a unei colibe – toate sunt în formă de semisferă – şi s-a uitat înăuntru pe gaura rotundă făcută deasupra pentru ieşirea fumului. Lumina slabă venită de la jarul din vatră i-a îngăduit

să vadă siluetele celor culcaţi înăuntrul colibei; s-a strecurat binişor prin deschizătură, şi-a tras cuţitul din teacă, a aţâţat focul şi cu sânge rece şi-a ales victimele. I-a înjunghiat şi i-a scalpat pe toţi, unul câte unul; deodată un copil s-a trezit din somn şi-a început să ţipe. Atunci a ţâşnit afară din colibă, a scos strigătul de război al siouxilor, cu glas mare, sfidător şi triumfător şi-a strigat numele, apoi a pornit ca vântul peste prerie, lăsând în urma lui întregul sat într-o zăpăceală cumplită, înecat în urletele şi schelălăiturile cânilor, ţipetele femeilor şi strigătele războinicilor turbaţi de furie.

După cum aveam să aflăm când l-am reîntâlnit, prietenul nostru Kearsley se remarcase printr-o ispravă mai puţin sângeroasă. El şi însoţitorii lui erau prin păduri vânători cum nu se poate mai iscusiţi, tare îndemânateci în mânuirea puştii, dar în prerie se treziră deodată cu totul în afara elementului lor. Nici unul dintre ei nu zărise vreodată un bizon şi n-aveau decât idei foarte vagi despre înfăţişarea şi obiceiurile acestora. A doua zi după ce ajunseră pe Platte, uitându-se ei către o colină din depărtare, văzură mişcându-se pe ea în sus o mulţime mare de pete negre.

— Luaţi-vă puştile, băieţi, le spuse el celorlalţi. Diseară avem la cină carne proaspătă. Îndemnul se dovedi mai mult decât îndestulător. Cei zece bărbaţi îşi părăsiră căruţele şi porniră cu mare grabă, unii călări alţii pe jos, în urmărirea presupuşilor bizoni. În răstimp o ridicătură înaltă şi ierboasă le acoperi vederea către vânat; şi după ce au urcat-o alergând pe jos sau călare o jumătate de ceas, dădură deodată nas în nas cu vreo treizeci de pawnezi călări. Ambele tabere au rămas uluite şi consternate. Neavând alte arme în afară de arcuri şi săgeţi, indienii îşi închipuiră că le-a sosit sorocul şi că avea să le sune ceasul de pe urmă. Aşa că începură cu toţii într-un glas să scoată cele mai înflăcărate strigăte de bună întâmpinare, alergând în goana cailor, arşi de nerăbdarea de a strânge mâinile missourienilor la rândul lor nu mai puţin bucuroşi decât ceilalţi să scape de temuta încăierare.

O suprafaţă de nisipuri, joasă şi ondulată, închidea zarea înaintea noastră. În ziua aceea am mers zece ore la şir şi amurgul coborî înainte de-a apuca noi să pătrundem pe văile

şi trecătorile acelor mohorâte coline scunde. În sfârşit ajunserăm pe culme, şi multaşteptata vale a râului Platte se întindea dinaintea noastră. Cu toţii am strâns dârlogii şi am rămas pe loc, contemplând plini de bucurie priveliştea ce ni se arăta. Părea o adevărată urare de buh venit; ciudată şi în acelaşi timp capabilă să înflăcăreze imaginaţia, deşi nu oferea privirii nici un aspect frumos ori pitoresc; şi nici vreuna din trăsăturile măreţiei, în afară de întindere nemărginită, singurătate şi sălbăticie. Mai jos de locul unde ne aflam, leghe după leghe, se întindea o câmpie netedă ca un lac; împărţit ici şi colo în braţe ca nişte sfori, râul o traversa, şi câte un pâlc de pădure ridicat în mijlocul său ca o insulă înşelătoare sublinia monotonia spaţiului necuprins. În tot peisajul acesta vast nu se mişca nici o vietate în afară de şopârlele ce săgetau pe nisip, prin ierburile viguroase, sau printre cactuşii de la picioarele noastre.

Încheiasem partea cea mai anevoioasă a călătoriei; dar între noi şi Fort Laramie tot se mai aflau peste patru sute de mile; şi ca să ajungem acolo a trebuit să plătim preţul a încă trei săptămâni de drum. În tot acest timp am străbătut mijlocul unei câmpii lungi, înguste şi nisipoase, întinsă ca un brâu larg în preajma Munţilor Stâncoşi. Două şiruri de dealuri nisipoase, tăiate deseori în cele mai sălbatice şi stranii forme, mărgineau valea la distanţă de o milă sau două de-a dreapta şi de-a stânga; dincolo de ele se aflau locuri sterpe, pustiuri de nimeni călcate ce se întindeau pe sute de mile către Arkansas într-o parte şi către Missouri, în cealaltă. Înaintea şi în urma noastră, cât puteai cuprinde cu ochii, nimic nu spărgea monotonia netedă a câmpiei. Uneori strălucea în soare – spaţiu vast de nisip gol şi fierbinte; alteori îşi punea vălul unor ierbi lungi şi ţepoase. Căpăţâni şi oase de bizon albite zăceau împrăştiate pretutindeni’; câmpia era străbătută de largi căi bătătorite de mii şi mii de bizoni şi adesea vedeai amprentele circulare lăsate pe locurile unde se tăvăliseră la vreme de arşiţă. De pe fiecare trecătoare ori vale deschisă dinspre dealuri se abăteau şleauri adânci, tare bătătorite, pe unde bizonii coborau de două ori pe zi în cirezi compacte, ca să bea apă din Platte. Râul, o pânză subţire de apă repede şi

tulbure, lată de o jumătate de milă şi adâncă de cel mult două picioare; se scurge prin mijloc. Malurile lui joase, în cea mai mare parte fără urmă de tufiş ori copac, sunt alcătuite numai din nisip şi apa este atât de nisipoasă încât scrâşneşte în dinţi când o bei. În sine, peisajul cu totul lipsit de verdeaţă este posomorât şi monoton; şi totuşi animalele sălbatice şi oamenii sălbatici ce pot fi ades întâlniţi pe valea lui Platte fac din ea un ţinut în stare să trezească întreg interesul şi adânca emoţie a călătorului. Dintre toţi cei care au trecut vreodată pe acolo, doar câte unul, poate; nu-şi aduce aminte, cu un regret duios, de calul şi de puşca lui.

În dimineaţa următoare ajungerii noastre la Platte; foarte devreme, un jalnic convoi de băştinaşi se apropie de tabăra noastră.. Toţi veneau pe jos, fiecare ducându-şi calul cu o funie de piele de bivol. Îmbrăcămintea indienilor consta doar dintr-o vag îndestulătoare centură şi o veche mantie din piele de bizon atârnată pe umeri, zdrenţuită şi mânjită în toate felurile de o mult prea îndelungată folosire. Fiecare membru al convoiului avea capul ras ca-n palmă, cu excepţia unei coame pornite de la mijlocul frunţii şi mergând peste creştet, foarte asemănătoare cu ţepii cei mari de pe spinarea hienei; în mână lucea arcul şi săgeţile, iar căluţul era încărcat cu carne de bizon uscată, produsul trudei lui de vânător. Aşa arătau cele dintâi exemplare de băştinaşi din prerie întâlnite de noi – şi prezenţa noastră îi lăsa cu totul indiferenţi.

Erau pawnezii întâlniţi de Kearsley cu o zi înainte şi făceau parte dintr-o numeroasă expediţie vânătorească despre care se ştia că bântuie preriile prin împrejurimi. Trecură grăbiţi pe la vreo două sute de paşi de corturile noastre, aşa cum fac indienii când se gândesc la rele ori se simt cu musca pe căciulă. M-am dus în întâmpinarea lor, am avut o convorbire amicală cu căpetenia şi i-am dăruit o jumătate de funt de tutun, generozitate cu nimic meritată, dar faţă de care a arătat multă mulţumire. Oamenii aceştia, sau unii dintre tovarăşii lor, săvârşiseră o ticăloşie; împotriva unei cete de emigranţi aflată înaintea noastră. Doi bărbaţi se depărtaseră puţin de ceată şi indienii puseseră mâna pe ei, dar oamenii scăpaseră, dăduseră bice cailor şi o luaseră la goană. Atunci

pawnezii începuseră să urle şi să tragă asupra lor străpungându-l prin spate cu mai multe săgeţi pe cel rămas în urmă, în timp ce tovarăşul lui continuase goana şi dusese vestea în tabără. Cuprinşi de panică, emigranţii rămăseseră pe loc mai multe zile, neîndrăznind nici măcar să trimită pe cineva în căutarea celui mort.

Faţă de cel de la Platte, climatul nostru din Noua Anglie este blând şi cumpănit. Chiar în dimineaţa aceea, de pildă, vremea era închisă şi înăbuşitoare, iar căldura soarelui difuză şi greu de suportat; când deodată întunecimea se adună înspre apus şi o furioasă vijelie de lapoviţă şi grindină se dezlănţui asupra noastră, rece ca gheaţa şi cu asemenea putere drăcească, încât părea o furtună de ace. Ciudat era felul cum reacţionau caii; o înfruntau cu cea mai mare neplăcere, îşi ţineau cozile între picioare cum şi le ţin câinii bătuţi şi dârdâiau sub rafalele neîndurătoare ce urlau mai cu putere decât lupii dezlănţuiţi în concert. Lungul şir de catâri al lui Wright se adună iute sub bătaia vijeliei, ca un stol de păsări de zăpadă gonite de vânturile unei furtuni de iarnă. Pe urmă ne oprirăm cu toţi; pe loc vreme de câteva minute, ghemuiţi aproape de gâturile cailor, mult prea necăjiţi ca să mai scoatem vreo vorbă, deşi într-un rând căpitanul îşi înălţă capul din gulerul hainei, cu obrajii roşii ca sângele şi muşchii guri; înţepeniţi de frig într-un foarte comic rânjet agonic. Mormăi ceva ce aducea a înjurătură adresată, crezurăm noi, nefericitului ceas când îi trecuse pentru prima oară prin cap să plece de acasă. Era prea de tot ca să poată ţine mult; în clipa când opintelile vântului se mai potoliră, ne ridicarăm corturile şi rămaserăm în tabără tot restul acelei zile mohorâte şi triste. Emigranţii făcură şi ei tabără lângă noi. Cum sosiserăm primii acolo, adunaserăm toate lemnele ce puteau fi găsite primprejur; aşa că numai focul nostru ardea vesel. Şi repede se strânseră în preajma lui o seamă de mogâldeţe rebegite, tremurând sub burniţă. Printre acestea atrăgeau mai cu seamă atenţia doi sau trei oameni pe jumătate sălbatici, care îşi petrecuseră viaţa nepăsătoare de primejdii punând capcane prin Munţii Stâncoşi sau făcând negoţ prin aşezările indiene pe seama lui *Fur Company*. Toţi

erau canadieni de baştină; de sub glugile mantiilor albe feţele lor aspre, tăbăcite de vânturi, şi mustăţile stufoase apăreau cu o înfăţişare răutăcioasă şi brutală, de parcă posesorii ar fi fost unelte gata pregătite pentru orice ticăloşie. Şi, de fapt, aşa şi era firea multora dintre oamenii aceştia.

A doua zi am ajuns din urmă căruţele lui Kearsley şi după aceea, o săptămână sau două, am fost tovarăşi de drum. Întovărăşirea asta a avut cel puţin o urmare bună: a împuţinat simţitor ostenelile statului de strajă, căci fiind acum mai mulţi la număr, rândul fiecăruia venea la intervale mai meri.

VII. BIZONII

De patru zile prin vecinătatea râului Platte, şi încă nici urmă de bizon! Semnele rămase de anul trecut erau enervant de numeroase; şi cum lemne găseam cu foarte mare greutate, le-am aflat un minunat înlocuitor în *bois de vache*[53], ceva mai bun pentru foc decât cărbunele de turbă şi care arde fără vreun miros neplăcut. Într-o bună dimineaţă căruţele părăsiseră tabăra, Shaw şi cu mine eram urcaţi pe cai, dar Henry Chatillon încă mai şedea turceşte lângă jarul focului şi, dus pe gânduri, se juca mereu cu închizătorul puştii, în vreme ce vânjosul lui cal *wyandot* stătea liniştit în spate şi se uita peste capul său. Până la urmă se sculă de jos, îşi bătu calul pe gât (cal pe care exagerându-i mult meritele, îl botezase „Cinci-sutare-de-dolari”), iar apoi încălecă păstrând un aer melancolic.

— Ce-i cu tine, Henry?

— Ei, m-au cuprins şi pe mine dorurile; n-am mai călcat niciodată pe-aici, dar dincolo de dealurile astea, hăt departe dincolo, văd preria neagră – neagră toată de bizoni.

După-amiază ne-am despărţit de caravană amândoi, şi eu şi ei, şi am plecat să căutăm o antilopă; am mers până când, la depărtare de vreo milă sau două spre dreapta, căruţele cele mari şi albe şi micile pete întunecate ale călăreţilor abia se mai zăreau, înaintând atât de încet încât păreau nemişcate; departe, spre stânga, se înălţa linia ferăstruită a colinelor de nisip sterpe şi scorojite de arşiţă. Pe câmpia întinsă ondula înaltă şi bogată iarba ce ajungea până la burţile cailor; se legăna înainte şi înapoi tălăzuită de adierile domoale ale vântului uşor, iar prin ea – şi aproape şi în depărtare – vedeam umblând antilope şi lupi, spinările păroase ale acestora din urmă ivindu-se. Şi pierind în jocul salturilor stângace; antilopele însă, împinse de curiozitatea naivă sădită în firea lor, se apropiau câteodată destul de mult de noi şi le vedeam cornițele şi beregăţile albe înălţate

---

[53] Literal: „lemne de vacă” (fr.), adică oase uscate folosite drept combustibil.

deasupra ierbii; ne priveau atente, cu ochii lor rotunzi şi negri.

Am descălecat şi m-am amuzat o vreme trăgând după lupi. Henry cerceta cu multă luare-aminte peisajul din jur; în cele din urmă scoase un strigăt şi apoi îmi spuse să încalec, arătând în direcţia colinelor de nisip. La o milă şi jumătate depărtare de noi, două pete negre traversau domol suprafaţa goală şi strălucitoare a uneia dintre ele şi curând dispărură dincolo de creastă.

— Hai să mergem! îmi strigă Henry frământând coastele lui Cinci-sutare-de-dolari.

Am luat-o pe urmele lui şi împreună am gonit iute în galop prin iarba înaltă, către poalele colinelor. Printr-o deschizătură dintre ele cobora o trecătoare joasă, din ce în ce mai largă înspre ieşirea la prerie. Pe acolo am pornit şi ne-am îndreptat la galop pe urcuş, trezindu-ne peste o clipă printre pleşuvele coline de nisip. Jumătate din coastele lor pieptişe arătau cu totul golaşe; restul era acoperit cu rare smocuri de iarbă şi diverse plante rebegite, printre care atrăgeau luarea-aminte siluetele de reptilă ale cactuşilor. Colinele erau spintecate de nenumărate râpe; şi cum cerul se întunecase fără veste şi se porniseră nişte rafale învârtejite de vânt rece, tufişurile stranii şi colinele mohorâte păreau de două ori mai sălbatice şi mai deznădăjduite. Dar pe chipul lui Henry nu se putea citi decât înfrigurare şi neastâmpăr. Smulse un fir de păr din pielea de bizon aflată sub şaua lui şi-l aruncă în sus ca să vadă dincotro bate vântul. Bătea direct din spatele nostru. Vânatul se afla deci în direcţia vântului şi era nevoie de cea mai mare iuţeală ca să-i putem da ocol.

Ne strecurăm prin defileul aceia şi, galopând mai departe prin văi, ajunserăm repede la un altul, cotit ca un şarpe printre coline şi atât de adânc încât ne ascundea pe de-a-ntregul. Mergeam tot printre pereţii lui şi ne uităm la tufişurile de pe ei, dar la o vreme Henry smunci brusc de dârlogi şi coborî din şa. La un sfert bun de milă, pe întinderea colinei celei mai depărtate, o lungă procesiune de bizoni înainta în şir indian, cu cea mai mare solemnitate şi hotărâre; pe urmă apărură alţii urcând dintr-o adâncitură apropiată şi continuându-şi drumul, unul în urma celuilalt, pe coasta

bogată în iarbă a altei coline, apoi, dintr-un defileu apropiat, se iviră capul miţos şi o pereche de coarne scurte, iar cu pas domol şi falnic, una după alta, sălbăticiunile acelea uriaşe se arătară la vedere şi-şi văzură de drumul lor peste vale, fără umbră de bănuială despre existenţa vreunui vrăjmaş. Într-o clipită, Henry şi trecu la treabă croindu-şi drum cu burta pe pământ, prin iarbă şi printre cactuşi, către nebănuitoarele lui victime. Avea cu el şi puşca lui şi puşca mea. Curând dispăru complet din raza vederii mele, şi totuşi bizonii continuau să pătrundă pe vale. Vreme îndelungă domni deplină tăcere. Eu stăm şi ţineam şi calul lui, tot întrebându-mă cu ce s-o fi îndeletnicind, când deodată, una după alta, izbucniră detunăturile seci ale celor două puşti, iar întregul şir de bizoni, înteţindu-şi pasul într-un trap neîndemânatec, dispăru treptat dincolo de creasta dealului, Henry se ridică în picioare, şi rămase cu privirile aţintite pe urmele lor.

— Nu i-ai nimerit? îl întrebai eu.

— Nu, îmi răspunse Henry. Hai să mergem.

Coborî şi el în defileu, încarcă amândouă puşti şi încalecă pe cal.

Pornirăm călare pe colină în sus, pe urma bizonilor. Turma nu se mai vedea nicăieri când ajunserăm noi pe creastă, dar întinşi pe iarbă, nu prea departe, un bizon îşi dăduse duhul şi celălalt se zbătea în ultimele spasme ale agoniei.

— Vezi bine că nu i-am nimerit! glumi Henry.

Trăsese de la o distanţă de peste o sută şi cincizeci de yarzi şi amândouă gloanţele trecuseră prin plămâni – adevărata ţintă la vânătoarea de bizoni.

Întunericul se înteţise şi o furtună năprasnică îşi vestea apropierea. După ce priponi caii de coarnele vietăţilor răpuse, Henry începu sângeroasa operaţie a tranşării, mânuind cuţitul cu ştiinţa şi îndemânarea unui om de meserie, în vreme ce eu zadarnic mă chinuiam să-i urmez pilda. Bravul Hendrick se feri cu dezgust şi indignare atunci când mă apucai să leg carnea de curelele de piele crudă totdeauna pregătite pentru asemenea rost şi atârnate la spatele şeii. Cu oarecare greutate izbutirăm să înlăturăm scrupulele lui Hendrick; şi încărcaţi din greu cu cele mai alese bucăţi din carnea

bizonilor, făcurăm cale întoarsă. Abia izbutiserăm să ne desprindem din labirintul de văi şi defileuri şi să ieşim la prerie deschisă, când lapoviţa înţepătoare se dezlănţui cu furie, rafală după rafală, drept în feţele noastre. Era ciudat de întuneric, deşi până la apusul soarelui trebuia să mai treacă vreun ceas. Ploaia îngheţată ne pătrunse repede până la piele, dar trapul trudit al cailor noştri atât de greu încărcaţi ne ajuta să ne încălzim suficient, căci trebuia să-i silim într-una să meargă drept împotriva furtunii, folosind mai ales argumentele convingătoare ale bicelor indiene. Pe acolo preria era tare şi netedă. O înfloritoare colonie de câini de prerie îşi săpaseră vizuini pretutindeni şi grămăjoarele de pământ proaspăt din jurul gropilor erau tot atât de dese ea şi muşuroaiele într-un lan de porumb; dar nu se auzea nici cel mai slab lătrat; nu se zărea nici urmă de câine; toţi se trăseseră în adâncurile vizuinilor, iar nouă nu ne rămânea decât să le invidiem tihna locuinţelor uscate şi confortabile. După un ceas de trudnic umblet călare, zărirăm corturile conturându-se vag prin furtună, cu o parte umflată de puterea vântului iar cealaltă turtită în aceeaşi măsurii, în vreme ce sărmanii cai dârdâiau pe loc în apropiere şi vântul şuiera jalnic printre crăcile de deasupra ale celor trei copaci bătrâni pe jumătate uscaţi. Ca un patriarh, Shaw şedea aşezat pe şa, la intrarea în cort, cu luleaua în gură şi braţele încrucişate şi admira, cu mulţumire senină, grămezile de carne aruncate pe pământ, la picioarele lui. A urmat o noapte întunecoasă şi tristă; dar veni şi răsăritul soarelui, cu o zăpuşeală atât de sufocantă şi moleşitoare. Încât căpitanul găsi cu cale să se scuze pentru faptul că avea de gând să pândească un bizon bătrân care cu solemnitate nătângă străbătea preria ducându-se să se adape la râu. Atât despre climatul de pe Platte.

Dar nu numai vremea era pricina bruştei scăderi a zelului vânătoresc proclamat până atunci fără contenire, de către căpitan. În după-amiaza trecută plecase pe prerie împreună cu alţi câţiva membri ai grupului său; numai că această expediţie vânătorească nu avusese alt rezultat în afară de pierderea unuia dintre cei mai bum cai ai lor, grav vătămat de

Sorel în urmărirea zadarnică a unui bizon rănit. Cum toate ideile lui despre călăria în condiţii de teren primejdioase erau de origine transatlantică şi atât, căpitanul se arătă mai mult decât uluit de isprăvile lui Sorel care sărise în galop peste hârtoape, urcase şi coborâse în goana cea mai mare pe coastele prăpăstioase ale dealurilor, biciuindu-şi într-una calul, cu înverşunarea unui adevărat călăreţ din Munţii Stâncoşi. Spre nenorocirea lui, bietul animal era proprietatea lui R., faţă de care Sorel nutrea o neţărmurită antipatie. Se părea că şi căpitanul vrusese el însuşi să „alerge” un bizon, dar deşi era fără îndoială un călăreţ bun şi încercat, se lăsase repede păgubaş, fiind uluit şi profund dezgustat de alcătuirea terenului pe care l-ar fi avut de străbătut.

— Uite-i pe năzdrăvanii de Papin şi Frederic, c-au venit de la Fort Laramie! strigă Henry a doua zi dimineaţa, când ne întorceam dintr-un tur de recunoaştere.

Întâlnirea asta o aşteptam noi de câteva zile. Papin era *bourgeois* sau „boss” la Fort Laramie. Cobora în josul râului cu piei de bizon şi blănuri de castor, rodul neguţătorii lor din iarna trecută. Prin bagajele noastre aveam o scrisoare şi aş fi vrut s-o încredinţez în mâinile lor; aşa că după ce l-am rugat pe Henry să reţină bărcile, dacă poate, până la întoarcerea mea. Am plecat în căutarea căruţelor. Ca să ajung la ele aveam cale de vreo patru mile. Într-o jumătate de ceas le-am străbătut, am luat scrisoarea şi am pornit în trap pe urmele lăsate la venire, şi uitându-mă cu grijă în timp ce mergeam, am zărit un pilc de copaci răpuşi de furtună, iar apropiindu-mă am mai desluşit nişte pete negre ce păreau a fi oameni şi cai. Ducându-mă acolo, am dat peste o îngrămădeală ciudată. Bărcile, unsprezece la numai, încărcate din greu cu piei, trăseseră pe lângă mal ca să nu fie cumva luate de curenţii repezi ai apei; Când ajunsei eu la mal, vâslaşii – nişte mexicani tuciurii şi ca vai de ei – înălţară chipurile lor aspre şi se uitară la mine. Papin şedea în mijlocul unei bărci, aşezat pe prelata ce acoperea şi proteja încărcătura. Era un bărbat înalt şi voinic, cu ochi mici, cenuşii, veşnic agitaţi de clipiri scurte. „Frederic”, la rândul lui, îşi întinsese trupul lung şi ciolănos alături de *bourgeois*, şi tot din grup mai făceau parte câţiva

„munteni”: unii leneveau în bărci, alţii umblau pe mal; unii gătiţi în mantii de piele de bizon viu colorate, ca filfizonii indieni; unii cu părul năclăit de vopsea roşie şi lipit pe la tâmple; unul era boit cu purpuriu pe frunte şi pe fiecare obraz. Făceau parte dintr-o rasă de oameni amestecată; dar se părea că sângele franţuzesc are totuşi supremaţia: ce-i drept, la câţiva puteai să observi ochii negri şi ca de şarpe ai celor cu sângele pe jumătate indian şi, de la mic la mare, toţi păreau să dorească asimilarea cu tovarăşii lor roşii.

Am dat mâna cu *bourgeois* cel din Fort Laramie şi i-am înmuiat scrisoarea; după aceea bărcile au cotit către curent şi au luat-o la vale. Aveau toate motivele să se grăbească, fiindcă de pe acum drumul de la Fort Laramie le luase o lună de zile, iar apele râului deveneau din zi în zi mai puţin adânci. De cincizeci de ori pe zi li se împotmoliseră bărcile; căci într-adevăr, a coborî cu barca pe Platte înseamnă să pierzi jumătate din timp pe bancurile de nisip. Două dintre cele unsprezece bărci, conduse de chiar proprietarii lor, s-au despărţit mai târziu de restul grupului şi s-au împotmolit fără nădejde de scăpare pe aproape de un sălaş al pawnezilor, iar la scurtă vreme s-au trezit înconjuraţi de un roi de localnici. Au luat cu ei tot ce li s-a părut mai de preţ, printre care şi cea mai mare parte din piei şi blănuri; pe urmă s-au distrat legându-i pe cei rămaşi de pază şi bătându-i zdravăn cu nuielele.

În noaptea aceea aşezarăm tabăra pe malul râului. Printre emigranţi se afla şi un băiat cu trupul crescut fără noimă, în vârstă de vreo optsprezece ani, cu un cap rotund şi mare cât bostanul, iar desele accese de malarie îi coloraseră faţa tot după chipul acelui fruct. Purta pe cap o pălărie veche şi albă, legată cu o batistă pe sub bărbie; trupul îi era scurt şi îndesat, dar picioarele îi crescuseră disproporţionat şi cumplit de lungi. Mă uitam la el către asfinţitul soarelui, cum lua pieptiş dealul făcând paşi de-o leghe şi cum se oprea pe creastă, desenat pe cer ca un soi de ciudat cleşte uriaş. Peste o clipă îl auzirăm urlând înfricoşător dincolo de marginea zării, şi nu mai încăpea îndoială că nimerise pe mâna indienilor ori a vreunui urs grizzly, aşa că vreo câţiva oameni din convoi îşi luară

puştile şi dădură fuga să-i sară într-ajutor. Numai că urletele lui nu erau decât urmarea unei stări de nemaiîntâlnită bucurie; gonise doi pui de lup până la vizuină, se lăsase în genunchi şi scormonea precum un câine la gura ei, ca să dea de pui.

Până dimineaţa mai pricinui în tabără şi alte încurcături neplăcute. Îi venise rândul să facă de caraulă în straja a doua; numai că de îndată ce fu chemat, îşi aşternu foarte senin o desagă de oblânc sub o căruţă, puse capul pe ea, închise ochii, deschise gura şi se cufundă în somn. Caraula din partea noastră de tabără, socotind că nu-i treaba lui să vadă şi de vitele emigranţilor, se mulţumi să ia seama la caii şi catârii noştri; lupii, avea să ne spună el, se arătară deosebit de gălăgioşi; totuşi nimeni nu se gândi la vreun lucru rău până când răsări soarele, şi-atunci nu mai era de zărit nici un corn şi nici o copită. În vreme ce Tom îi trăgea liniştit la aghioase, lupii puseseră vitele pe goană.

Astfel am cules noi roadele preţiosului plan al lui R. de a ne uni la drum cu emigranţii. Ca să-i lăsăm în starea aceea jalnică nimănui nu putea să-i treacă prin cap, şi ne-am simţit datori să aşteptăm până ce aveau să-şi caute vitele şi, dacă era cu putinţă, să le aducă înapoi. Dar poate că cititorul e dornic să afle ce pedeapsă îl aştepta pe delăsătorul Tom. După foarte sănătoasa lege a preriei, cine adoarme în post e condamnat să meargă pe jos toată ziua următoare, ducându-şi calul de căpăstru; şi ne-am făcut foarte vinovaţi faţă de tovarăşii noştri, atunci când nu i-am obligat să aplice vinovatului pedeapsa pomenită. Deşi, ca să vorbim drept, chiar dacă ar fi făcut parte din grupul nostru, nu mă îndoiesc nici o clipă că tot la fel ar fi scăpat nepedepsit. Numai că emigranţii nu s-au arătat doar îngăduitori: au hotărât că de vreme ce Tom nu e în stare să stea de strajă fără să adoarmă, n-are să mai stea niciodată de pază şi, deci, de atunci înainte, somnul nu avea să-i mai fie tulburat. Stabilirea unei asemenea răsplăţi pentru un mare tăndălos nu putea să aibă vreo influenţă binefăcătoare asupra vigilenţei caraulelor noastre; fiindcă e departe de a fi plăcut ca după ce mergi călare de la răsăritul şi până la apusul soarelui, să-ţi vezi

aţipeala întreruptă de-o ţeavă de puşcă ce-ţi mingile coastele şi să auzi cum un glas răpus de somn îţi mormăie la ureche că trebuie să te scoli, să dârdâi şi să îngheţi vreme de trei ceasuri nesfârşite, taman în crucea nopţii.

— Bizoni! Bizoni!

Nu era decât un taur bătrân şi îndârjit, retras în singurătate din silă faţă de semeni şi pornit să colinde de unul singur preria; dar s-ar fi putut ca dincolo de dealuri să fie mulţi alţii. Fiindu-ne lehamite de monotonia şi lâncezeala din tabără, Shaw şi cu mine ne-am înşeuat caii, am prins în catarame tocurile pistoalelor la oblânc şi am pornit împreună cu Henry Chatillon în căutarea vânatului. Cum Henry n-avea de gând să ia parte la vânătoare, şi mergea numai ca să ne îndrume pe noi, îşi luă puşca, pe câtă vreme noi le lăsarăm pe ale noastre în cort, să nu ne stânjenească. Am tot mers călare vreo cinci sau şase mile şi n-am zărit nici o altă vietate în afară de lupi, şerpi şi câini de prerie.

— Asta n-o să iasă deloc aşa cum trebuie, zise Shaw.

— Ce n-o să iasă cum trebuie?

— Nu se vede pe aici nici urmă de pădure, ca să avem cu ce face o targă pentru rănit; am eu impresia că înainte de lăsatul serii unul dintre noi o să aibă nevoie de aşa ceva.

O astfel de impresie nu venea din vânt, fiindcă terenul era departe de a fi cum nu se poate mai bun pentru o cursă călare, şi pe măsură ce înaintam devenea mereu mai accidentat; nu trecu mult şi dădurăm doar de coaste abrupte şi văi adânci întretăiate de defileuri greu de străbătut. Fină la urmă, cam la o milă depărtare, zărirăm o cireadă de bizoni. Câţiva păşteau împrăştiaţi pe o coastă înverzită, ceilalţi fiind adunaţi grămadă pe valea largă de la poale. Făcând un înconjur, ca să ne ascundem vederii, ne îndreptarăm înspre ei până când ajunserăm să urcăm un deal, pe la vreo două sute de paşi de cireadă, iar de aici nu mai era nimic ce ne-ar fi putut oferi putinţa să ne ascundem. Descălecarăm mai jos de creastă, tocmai atât cât să nu fim văzuţi, strânserăm chingile, cercetarăm pistoalele, şi încălecând din nou, trecurăm creasta, apoi începurăm coborârea către ei, în galop mărunt şi ţinându-ne cât mai lipiţi de gâturile cailor. Numaidecât au

prins de veste: cei de pe coastă coborâră, cei din vale se strânseră grămadă şi cu toţii se puseră în mişcare, umăr la umăr, pornind într-un galop chinuit. Ne luarăm după ei, dând pinteni cailor şi împingându-i la galopul cel mare; şi în vreme ce goana bizonilor se dezlănţui plină de groază şi cu mare zgomot printr-o deschizătură dintre coline, noi ne aflam chiar în urma lor, pe jumătate sufocaţi de norii de praf. Dar cu cât ne apropiam, cu atât creştea şi spaima şi viteza bizonilor; caii, pedeprinşi cu, asemenea treabă, dădeau semne vădite de teamă cumplită şi cu cât eram mai aproape, cu atât mai des săreau în lături, refuzând să se vâre printre bizoni. La o vreme cireada s-a despărţit în mai multe grupuri mici ce s-au împrăştiat peste dealuri în toate direcţiile, iar atunci nu l-am mai văzut pe Shaw; nici unul dintre noi nu ştia încotro apucase celălalt. Curajosul Pontiac galopa ca un elefant înnebunit, în sus pe o coastă şi în jos pe cealaltă, iar copitele lui grele izbeau pământul ca nişte baroase. Lăsa să se vadă o ciudată amestecătură de îndrăzneală şi teamă, forţându-se să ajungă din urmă cireada înnebunită de groază, dar de fiecare dată se ferea cu spaimă când ajungeam în preajma ei. Ce-i drept, nici fugarii nu ofereau un spectacol prea atrăgător, cu bogatele lor coame şi resturile jumulite ale părului de iarnă ce le acopereau spinările cu dâre şi pete neregulate care se desprindeau de pe ei şi erau luate de vânt. În cele din urmă mi-am îndemnat calul cât mai aproape în urma unui bizon, şi, după ce am încercat zadarnic, folosind şi pintenii şi biciul, să trec lângă el, am tras din poziţia aceea nefavorabilă, Detunătura i-a făcut pe Pontiac să se ferească în lături atât de stăruitor, încât din nou am rămas binişor în urma vânatului. Glonţul, pătruns într-o parte mult prea din urmă a trupului, nu izbutise să-l schilodească; pentru că bizonul trebuie lovit în anumite puncte precise, altminteri îţi scapă în mod sigur. Grupul de bizoni o luă în goană pe o coastă în sus, iar eu continuai urmărirea. Pe când Pontiac se repezea la vale pe partea cealaltă, i-am văzut pe Shaw şi pe Henry coborând dinspre dreapta, în galop uşor; înaintea lor bizonii tocmai dispăreau după creasta dealului următor, cu cozile scurte înălţate şi copitele licărind printr-un nor de praf.

În clipa aceea am auzit că Shaw şi cu Henry îmi striga ceva; numai că nici muşchii unui braţ mult mai vânjos decât al meu n-ar fi putut opri dintr-odată goana dezlănţuită a lui Pontiac, a cărui gură devenise insensibilă ca o piele tăbăcită. În afară de asta, în dimineaţa aceea îi pusesem frâu fără zăbală, fiindcă în ziua dinainte scosesem de la frâul cu zăbală strunga pe care o foloseam de obicei pentru calul celălalt. O vietate mai încăpăţânată şi mai dezlănţuită nu călcase până atunci pe prerie; unde mai pui că prima întâlnire cu bizonii îl umpluse de groază, şi lansat în goana cea mare, devenise aproape de nestăpânit. Când am ajuns pe creastă, n-am mai văzut nici urmă de bizon; toţi se topiseră prin reţeaua încurcată de văi şi dealuri Mi-am reîncărcat pistoalele, cât mai bine mi-a fost cu putinţă, şi am mers mai departe în galop până ce i-am zărit iarăşi gonind pe lângă poalele colinei, parcă ceva mai puţin înspăimântaţi. Şi din nou s-a repezit Pontiac asupra lor, făcându-i să se împrăştie ba la stânga ba la dreapta; atunci iar am început o goană lungă. În faţa noastră se aflau vreo zece bizoni ce se năpusteau peste dealuri şi se prăvăleau peste văi cu o forţă şi o furie uluitoare, pentru ca o dată mai mult să se repeadă în galop obosit pe altă înălţime. În ciuda pintenilor şi biciului, Pontiac tot nu vroia că se apropie de ei. Până la urmă un bizon a rămas puţin în urma celorlalţi, şi cu preţul multor eforturi am izbutit să-mi împing calul la şase ori opt yarzi depărtare de el, pe-o parte. Spinarea îi era înnegrită de sudoare; răsufla greu şi limba îi atârna lungă de un cot. Treptat-treptat am ajuns la aceeaşi linie cu el şi-l tot îndemnam pe Pontiac, din dârlogi şi din pulpe, mereu mai aproape, când deodată l-am văzut că face ce fac toţi bizonii şi totdeauna în asemenea situaţii: şi-a potolit goana şi s-a întors către noi cu o înfăţişare de furie amestecată cu neputinţă, şi-a plecat în pământ capul enorm şi miţos, pregătindu-se de atac, Pontiac a sforăit şi s-a zvârlit cu groază în lături, aproape aruncându-mă la pământ, căci eram cu totul nepregătit pentru această mişcare. Cuprins de furie, ara ridicat pistolul cu gândul să-l pocnesc în cap, dar chibzuind mai bine, am tras după bizonul care îşi reluase goana; pe urmă am smuncit dârlogii şi am hotărât să mă întorc la prietenii mei. Era şi

timpul. Aerul ţâşnea zgomotos pe nările lui Pontiac şi sudoarea îi curgea în stropi mari de pe coaste; eu însumi mă simţeam ca şi cum aş fi fost scufundat în apă fierbinte. Făgăduindu-mi solemn să-mi iau revanşa cu o ocazie viitoare, am privit în jur căutând vreun semn după care să înţeleg unde mă aflu şi încotro ar trebui s-o apuc; tot aşa de bine aş fi putut să mă uit după pietre de hotar pe întinsul oceanului. Câte mile galopasem şi în ce direcţie – habar n-aveam; iar în jurul meu preria se întindea în ridicături şi pante abrupte, fără o singură trăsătură deosebită în stare să-mi slujească drept punct de orientare. Aveam o busolă mică agăţată la gât; şi, fără să cunosc faptul că în acel punct Platte avea o orientam foarte deosebită de cursul lui estic, îmi spuneam că ţinând-o mereu către nord am să ajung la râu. Aşa că ara cotit şi vreme de vreo două ceasuri am mers în direcţia aceea. Pe măsură ce înaintam preria îşi schimba aspectul şi se domolea în ondulări mai puţin accentuate, dar nu se zărea nimic care să aducă a Platte şi nici vreun semn de făptură omenească. Aceeaşi întindere de sălbăticie fără sfârşit zăcea neclintită de jur-împrejurul meu; după toate aparenţele, mă aflam mai departe ca niciodată de locul unde ar fi trebuit să mă aflu. Începui să gândesc că mă pândeşte primejdia de a mă rătăci, şi atunci strunii calul şi îmi adunai toate puţinele cunoştinţe vânătoreşti de care dispuneam, pentru a vedea cum să ies din încurcătură. Mi-a trecut prin cap că bizonii mi-ar putea fi cea mai bună călăuză. Nu peste mult timp am întâlnit un şleau făcut de ei în drum către râu: mergea aproape în unghi drept cu vechea mea direcţie; şi când am întors calul pe şleaul bizonilor, mersul lui zglobiu şi urechile ciulite m-au asigurat că sunt pe calea cea bună.

De-acum încolo drumul meu a fost departe de a fi un drum singuratic. Cât vedeai cu ochii într-o parte şi-n alta, faţa pământului era punctată de nenumărate sute de bizoni. Umblau pretutindeni în şiruri sau coloane, tauri, vaci şi viţei peste coastele înverzite ce-mi stăteau în faţă. Se împrăştiaseră pe toate colinele din dreapta şi din stânga; şi până hăt departe, dealurile scăldate în aburi albăstrii apăreau punctate de pete fără număr. Uneori dădeam pe neaşteptate

peste câte un taur bătrân şi păros păscând de unul singur sau dormind în dosul crestelor pe unde treceam. La apropierea mea săreau în picioare, se uitau prosteşte la mine prin coamele încâlcite, şi pe urmă se depărtau în galop greoi. Erau şi foarte multe antilope; şi cum sunt pline de curaj atunci când se află în preajma bizonilor, se apropiau ca să se uite la mine, mă priveau încordat cu uriaşii lor ochi rotunzi şi negri, apoi deodată săreau într-o parte, îşi întindeau graţios trupurile pe deasupra preriei şi se depărtau cu iuţeala unui cal de curse. Lupi jigăriţi, cu înfăţişare tâlhărească, se furişau prin văile şi defileurile nisipoase. De mai multe ori am trecut prin sate de câini de prerie, aşezaţi fiecare la gaura vizuinii şi ţinându-şi labele dinainte îndoite într-o atitudine de rugă, urlând din când în când cu toată puterea şi la fiece sunet bătând din cozile scurte. Câinii de prerie nu fac mofturi în privinţa tovărăşiei altor vietăţi; tot soiul de şerpi lungi şi cadrilaţi se prăjeau la soare în mijlocul satului, bufniţe cafenii, micuţe şi sfioase, cu câte un cerc mare şi alb în jurul fiecărui ochi, stăteau alături de legiuiţii locuitori ai satului. Preria forfotea de viaţă. Mă uitam într-una pe coastele dimprejur şi prin mulţimea de pe ele eram uneori convins că am zărit călăreţi, dar dacă mă apropiam, pe jumătate cu nădejde şi pe jumătate cu teamă, fiindcă bântuiau şi indienii pe acolo, vedeam cum se preschimbă într-un cârd de bizoni. În mijlocul acestui furnicar de vietăţi sălbatice, nimic nu îmbrăca formă omenească.

După ce am părăsit şleaul bizonilor, preria mi s-a părut schimbată; doar câte un lup sau doi lunecau din când în când prin faţa mea ca nişte tâlhari spăşiţi, fără să arunce vreo privire la stânga sau la dreapta. Nemaifiind apăsat de nici o grijă, aveam tot răgazul să cercetez cu luare-aminte lucrurile din jurul meu; şi aici, pentru prima oară, am observat insecte întru totul deosebite de feluritele specii întâlnite mai departe în răsărit. Fluturi ciudat şi ţipător coloraţi fâlfâiau peste capul lui Pontiac; gândaci cu forme stranii sclipeau în luciri metalice şi se urcau pe plante de un soi cum nu mai întâlnisem eu niciodată; mulţime mare de şopârle, ce asemenea, săgetau ca fulgerul pe suprafaţa nisipurilor.

Galopasem până la mare depărtare de râu. A trebuit să străbat cale lungă pe şleaul bizonilor până ce am ajuns să văd, de pe creasta unei coline nisipoase, suprafaţa pală a lui Platte licărind în mijlocul albiei sale pustii şi linia estompată a crestelor de dincolo de el şerpuind pe marginile cerului. Din locul unde mă aflam, nu se zărea nici măcar un copac, nici un tufiş, nici o urmă de viaţă pe toată întinderea aceea de pământ scorojit de soare. Peste o jumătate de ceas am ajuns la calea bătută, nu departe de râu; şi văzând că nu se aflau urme care să trădeze trecerea convoiului nostru, am luat-o spre răsărit ca să le ies în întâmpinare, iar trapul întins al bietului Pontiac m-a încredinţat că procedasem aşa cum se cuvenea. Cum încă dimineaţa, la plecarea din tabără, nu mă simţisem prea bine, cele şase sau şapte ceasuri de mers călare în goană îndrăcită mă obosiseră cumplit. Aşa că destul de curând am făcut popas, am aruncat şaua la pământ, apoi cu capul sprijinit de ea şi funia lui Pontiac înfăşurată după încheietura mâinii, am stat întins în aşteptarea tovarăşilor mei, gândindu-mă între timp la rănile grave ale calului. După o vreme, coviltirele albe ale căruţelor s-au arătat la marginea câmpiei. Printr-o ciudată coincidenţă, aproape în aceeaşi clipă apărură dinspre dealuri doi călăreţi. Erau Shaw şi Henry; mă căutaseră o vreme în cursul dimineţii, dar dându-şi foarte bine seama de zădărnicia unei asemenea încercări într-o regiune atât de accidentată, se urcaseră pe creasta celei mai înalte coline pe care o putuseră găsi, şi priponind caii chiar lângă ei, ca un fel de semn pentru mine, se întinseseră pe pământ şi adormiseră. După câte ne spuneau emigranţii, vitele rătăcite fuseseră aduse îndărăt cam pe la amiază. Până la apusul soarelui am tot mers înainte şi am mai străbătut opt mile.

7 IUNIE 1846. – *Lipsesc patru oameni: R., Sorel şi doi emigranţi. Astăzi de dimineaţă au plecat să vâneze bizoni, şi până acum încă nu s-au întors; n-avem de unde şti dacă s-au rătăcit ori au fost omorâţi*.

Dau peste notiţa asta în caietul meu de însemnări şi îmi aduc bine aminte de sfatul ţinut în împrejurarea de atunci. Fundalul al întregii scene a fost focul de tabără; cum Henry

Chatillon era de departe cel mai experimentat şi mai iscusit dintre toţi, orice om din caravana noastră lui i se adresa dacă ajungea la ananghie. În seara aceea stătea lângă foc şi turna gloanţe, iar căpitanul se apropie de el cu o înfăţişare neliniştită şi îngrijorată, simţăminte la fel de limpede zugrăvite şi pe chipul lui Jack, aflat la un pas în urma căpitanului. După aceea emigranţii începură a se desprinde de lângă căruţe, îndreptându-se către centrul comun al taberei. S-au propus fel de fel de explicaţii pentru lămurirea lipsei celor patru, iar unul sau doi dintre emigranţi au spus că, în vreme ce umblau după vitele pierdute, văzuseră indieni tot dându-le târcoale şi târându-se ca nişte lupi pe crestele dealurilor. Auzind asta, căpitanul clătină încetişor din cap, cu gravitate de două ori mai mare decât de obicei, şi spuse solemn:

— Să călătoreşti prin blestemata asta de sălbăticie este un lucra foarte serios!

Opinie cu care se întâmplă ca Jack să fie întru totul de acord. Henry nu dorea să se angajeze în nici un fel exprimând o părere precisă.

— Poate că doar au fugărit bizonii până în locuri prea depărtate; poate i-au omorât indienii; poate s-au rătăcit; eu n-am de unde să ştiu.

Auditoriul se văzu silit să se mulţumească şi cu atât; emigranţii, fără a se arăta deloc alarmaţi, deşi curioşi să afle de soarta celor doi tovarăşi ai lor, se întoarseră la căruţe, iar căpitanul plecă înspre cortul său, cufundat în gânduri. Show şi cu mine i-am urmat pilda.

VIII. O ŞTERGEM FRANŢUZEŞTE[54]

În ziua de 3 iunie, la ceasurile unsprezece, ajunserăm la South Fork, ramura de sud a râului Platte, acolo unde se făcea de obicei trecerea prin vad. Leghe după leghe, monotonia pustie a întinderilor din jur rămânea aproape cu totul netulburată; colinele erau punctate cu smocuri mărunte de iarbă zgârcită, iar printre ele strălucea în soare albeaţa nisipului; cursul apei, aflat aproape la acelaşi nivel cu câmpia, nu era decât un imens pat de nisip, lat de cam o jumătate de milă. Apa îl acoperea, dar o apă atât de împuţinată că aproape se vedea fundul albiei; căci, oricât este el de larg, în punctul acela Platte are o adâncime ce nu depăşeşte îndeobşte un picior şi jumătate. Am oprit aproape de mal, am adunat *bois de vache* şi am pregătit o masa cu carne de bizon. În depărtare, pe malul celălalt, se întindea o pajişte verde şi pe ea se vedeau corturile şi căruţele albe ale unei tabere de emigranţi; chiar în dreptul nostru puteam deosebi un grup de oameni şi animale veniţi la malul apei. În curând vreo patru-cinci călăreţi pătrunseră în râu, iar peste zece minute îl trecuseră şi urcau pe malul de nisip alinat. Arătau ca vai de ei, împuţinaţi la trup şi negri la faţă, cu chipurile măcinate de griji şi buzele strânse, parcă înlemnite. Aveau şi de ce se plânge; aşezaseră tabără acolo cu trei zile în urmă, şi chiar în prima noapte după sosire pierduseră o sută şi douăzeci şi trei de capete de vite dintre cele mai bune, puse pe goană de lupi din pricina indolenţei celui rânduit să stea de caraulă. Nenorocirea asta deprimantă şi plină de ameninţări nu era cea dintâi abătută pe capul lor. Încă de când părăsiseră aşezările statornice, nu avuseseră parte decât de năpaste. Câţiva dintre ei muriseră; unul fusese omorât de pawnezi; şi, cu o săptămână în urmă, fuseseră prădaţi de indieni Dahcotah care le luaseră toţi caii mai buni, bietele animale încălecate acum de musafirii noştri fiind singurele

[54] Atunci când e vorba de o plecare cam furişă, francezii (şi alţii) pun asemenea apucături pe seama englezilor, iar anglo-saxonii pe seama francezilor.

rămase. Ne povestiră cum aşezaseră tabăra în apropiere de Platte când mai era puţin până la asfinţitul soarelui, cum boii se răzleţiseră pe pajişte şi caii păşteau liniştiţi ceva mai la o parte. Şi deodată crestele dealurilor din jur prinseseră viaţă din pricina unui furnicar de indieni, cel puţin şase sute la număr, care se revărsară pe coaste gonind şi urlând înspre tabără şi se strânseseră apoi buluc la câteva zeci de paşi depărtare, spre marea spaimă a emigranţilor; pe urmă, brusc, cotiseră într-o parte şi se desfăşuraseră în jurul cârdului de cai, şi peste cinci minute dispăruseră cu prada prin defileurile dintre dealuri.

În vreme ce emigranţii aceştia îşi depănau povestea, văzurăm alţi patru oameni apropiindu-se. Se dovediră a fi R. şi tovarăşii lui, care nu dăduseră peste nici un necaz, ci doar se depărtaseră prea mult în urmărirea vânatului. Spuseră că nu au zărit nici picior de indian, ci numai „milioane de bizoni"; şi atât R. cât şi Sorel aveau legate hălci de carne la spatele şeilor.

Emigranţii au trecut râul îndărăt, iar noi ne-am pregătit să-i urmăm. Mai întâi au coborât malul căruţele cele grele trase de boi şi s-au târâit încet peste bancurile de nisip; uneori copitele boilor abia ajungeau să se ude în pânza subţire de apă; dar în clipa următoare şuvoiul se izbea de coastele lor şi se învârtejea în jurul roţilor. Pas cu pas se depărtau de mal, micşorându-se din ce în ce, până când ni se păru că plutesc departe prin mijlocul râului. Ne aştepta însă o încercare şi mai grea, deoarece căruţa noastră uşoară, pentru catâri, era nepotrivită la trecerea unui curent de apă aşa de iute. Ne uitarăm la ea cu grijă, până ce văzurăm că a rămas doar o pată albă şi nemişcată pe întinsul apei; şi era cu adevărat nemişcată, fiindcă se împotmolise adânc în nisipul mişcător. Catâri pierdeau pământul de sub picioare, roţile se scufundau mereu mai adânc, iar apa începu să pătrundă prin fundul cărații şi să ude lucrurile dinăuntru. Toţi cei care rămăseserăm pe malul de pornire ne repezirăm în galop ca să dăm ajutor; bărbaţii săriră în apă şi adăugară puterea lor la aceea a catârilor, până ce cu mult chin scoaserăm căruţa din strânsoare şi o trecurăm cu bine dincolo.

De îndată ce ajunserăm pe malul celălalt, ne trezirăm înconjuraţi de un grup de oameni cu înfăţişare aspră. Nu erau voinici, nici bine făcuţi, dar lăsau să se vadă că dispun de o energie neînfrântă. Dacă la sălaşurile lor nu găsiseră cum să-şi folosească forţele, îşi luaseră catrafusele şi porniseră în prerie; în aceştia părea să fi reînviat, cu puteri îndoite, acea pornire aprigă ce-i minase pe străbunii lor, nu mult mai neînfrânaţi decât ei, să părăsească fără regret codrii germanici pentru a se revărsa asupra Europei şi a da peste cap Imperiul Roman. Peste două săptămâni, acest mult încercat convoi avea să treacă pe la Fort Laramie, când noi ne aflam de multişor acolo. Nici măcar unul dintre boii pierduţi nu fusese regăsit, deşi rămăseseră o săptămână întreagă în acelaşi loc, ca să-i caute; mai mult decât atât: se văzuseră nevoiţi să se lepede de o parte din bagaje şi provizii, să înjuge vacile şi viţelele la căruţe, ca să se poată duce mai departe pe drumul acela a cărui cea mai grea şi mai primejdioasă porţiune avea să înceapă abia de acum încolo.

Demn de luat aminte este faptul că pe valea lui Platte poţi vedea uneori şi resturile hârbuite ale vreunor mese cu picioarele în labă de leu, bine frecate şi lustruite, sau birouri masive din stejar sculptat. Acestea, unele dintre ele fără îndoială rămăşiţe ale unei străbune prosperităţi din perioada colonială, trebuie să fi trecut prin ciudate încercări. Probabil au fost aduse mai întâi din Anglia; apoi, odată cu irosirea bunăstării proprietarilor, s-au văzut cărate peste Munţii Alegani către ţinuturile sălbatice din Ohio ori Kentucky; după aceea în Illinois sau Missouri; şi acum, în sfârşit, stăteau aşezate cu grijă duioasă în căruţa familiei, pentru calea cea fără de capăt către Oregon. Dar cumplitele greutăţi ale drumului sunt doar în mică măsură prevăzute înainte de plecare. Îndrăgita relicvă se vede curând aruncată şi lăsată să crape şi să se scorojească pe întinsul fierbinte al preriei.

Am pornit mai departe; dar abia făcuserăm o milă, când R. strigă din coada convoiului:

— Aici facem tabără.

— De ce vrei să facem tabără? Uită-te la soare. Na-s încă nici ceasurile trei.

— Aici facem tabără!

De alt răspuns nu furăm în nici un fel învredniciţi. Deslauriers şi căruţa lui se aflau înainte. Văzând căruţa cu catâri abătându-se din drum, începu şi el să dea roată ca să vină în acelaşi loc.

— Mână tot înainte, Deslauriers.

Căruţa cea mică îşi văzu de drum. Şi pe când noi continuam să înaintăm, auzirăm căruţa confraţilor noştri scârţâind şi hodorogind în urmă şi pe vizitiu, Wright, revărsând valuri îndârjite de sudalme asupra catârilor; fără îndoială că-şi descărca asupra lor mânia pe care nu îndrăznea s-o îndrepte direct spre un obiectiv mult mai potrivit.

Lucruri de felul acesta se întâmplaseră deseori. Tovarăşul nostru englez nu ni se arăta deloc binevoitor şi am avut impresia că observăm în purtarea lui dorinţa de a ne pune beţe în roate şi de a ne sâcâi, mai ales făcând tot ce-i stătea în putinţă pentru a încetini înaintarea convoiului, deşi ştia că noi ne străduim să mergem cât mai repede. De aceea insista să facem tabără la orele cele mai nepotrivite, susţinând că cincisprezece mile sunt prea îndeajuns pentru o zi. Când ne-am dat seama că nu se ţine socoteală de dorinţele noastre, am luat asupră-ne conducerea treburilor. Păstrându-ne mereu în frunte, spre indescriptibila indignare a lui R., aşezam tabăra la timpul şi în locul ce ni se păreau cele mai potrivite, fără să ne pese prea mult dacă ceilalţi preferă sau nu să ne urmeze pilda. De fapt întotdeauna se luau după noi, înălţându-şi cortul alături de al nostru, dar făcând nişte mutre acre şi mânioase.

În asemenea condiţii călătoria laolaltă începuse a nu ne mai fi pe plac, şi de la o vreme ne cam gândeam la despărţire. Am hotărât deci să plecăm dimineaţa devreme şi să ne îndreptăm către Fort Laramie cât mai repede cu putinţă, sperând să putem ajunge acolo, cu eforturi susţinute, în patru sau cinci zile. Nu peste multă vreme căpitanul a venit în trap alături de noi şi i-am explicat ce intenţii avem.

— E un mod de a proceda cu totul neobişnuit, pe cuvântul meu! observă căpitanul.

Se vedea limpede că în mintea lui aspectul cel mai

important era acela că dezertăm din grupul său tocmai în ceea ce i se părea a fi etapa cea mai primejdioasă a călătoriei. Am încercat să-i spunem că noi nu eram decât patru oameni, în timp ce grupul lui număra şaisprezece; iar cum noi aveam ş-o luăm înainte şi ei aveau să ne urmeze, o bună parte din primejdiile întrevăzute de el urmau în chip firesc să rămână pe seama noastră. Totuşi încruntarea de pe chipul căpitanului nu se risipea.

— E un mod de a proceda cu totul neobişnuit, domnilor!

Şi cu aceste cuvinte îşi struni calul şi porni îndărăt, să ţină sfat cu mai-marele său.

A doua zi dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui, cortul nostru era strâns, înhămasem la căruţă caii cei mai buni şi părăsiserăm tabăra. Dar mai înainte de asta strânsesem mâinile prietenilor noştri emigranţi care cu toată sinceritatea ne urară călătorie fără primejdii, deşi o altă parte a grupului lor s-ar fi consolat foarte uşor dacă ar fi dat Dumnezeu să ne întâlnim pe drum cu o expediţie războinică de-a indienilor. Căpitanul şi fratele său stăteau pe creasta unei coline, înfăşuraţi în paturi ca nişte duhuri ale ceţurilor cu ochii aţintiţi asupra cârdului de cai de pe coastă. De cum ne urnirăm din loc le făcurăm cu mâna semne de adio. Căpitanul ne răspunse cu un salut de cea mai aleasă ţinută, iar Jack încercă să-l imite, însă fără succes deplin.

În cinci minute ajunserăm la poalele dealurilor, dar acolo a trebuit să ne oprim. Hendrick era mijlocaş, între hulube, şi fiind el întruchiparea celei mai înrăite şi prosteşti îndărătnicii, refuza cu orice chip să meargă mai departe. Deslauriers începu să înjure şi să lucreze cu biciul până îl lăsară puterile, dar Hendrick rămânea ca de stâncă, mormăind în felul său şi privindu-şi chiondorâş duşmanul, până ce i se păru că s-a ivit un moment prielnic pentru răzbunare, şi atunci zvârli pe sub hulubă cu atâta înverşunare şi vădită rea intenţie, încât Deslauriers izbuti să scape de izbitură doar printr-un fulgerător salt în aer, aşa cum numai un franţuz ar fi fost în stare să facă. Pe urmă el şi eu Shaw şi-au unit forţele şi au început să-l biciuiască deodată, unul pe o parte şi altul pe cealaltă. Bestia rămase neclintită o vreme, până ce nu mai

putu să îndure, apoi începu să zvârle şi să se smuncească ameninţând să distrugă cu totul şi căruţa şi hamurile. Atunci ne-am uitat îndărăt către tabăra aflată încă în plină vedere. Nevrând să se lase mai prejos, tovarăşii noştri strângeau corturile şi adunau vitele şi caii.

— Scoateţi-l de-acolo, am spus eu.

Am luat şaua de pe Pontiac şi am pus-o pe Hendrick; cel dintâi a fost într-o clipă înhămat la căruţă, şi Deslauriers strigă:

— *Avance donc!*

Pontiac urcă dealul la trap, trăgând după el căruţa cea mică de parcă ar fi fost ca fulgul de uşoară; şi cu toate că atunci, când am ajuns pe creastă am văzut cum căruţele prietenilor noştri rămaşi pe loc tocmai se puneau în mişcare, nu mai aveam nici o grijă că ar putea să ne prindă din urmă.

Părăsirăm şleaul şi o luarăm de-a dreptul peste câmpie, apucând pe scurtătura cea mai directă către cursul principal al râului Platte. Pe neaşteptate dădurăm peste o vâgăună râpoasă. I-am cercetat marginile până ce-am descoperit unele mai puţin abrupte şi am coborât în ea cum ne-am priceput mai bine. După ce-am trecut dincolo de vâgăunile nisipoase numite „Groapa de cenuşă”, am făcut un scurt popas de amiază, la marginea unui ochi de apă de ploaie; am pornit repede din nou la drum şi cu câteva ceasuri înainte de apusul soarelui coboram văile şi defileurile ce se deschid la vale înspre Platte, la apus de „Groapa de cenuşă”. Caii se scufundau până la chişiţe în nisip; soarele ardea ca focul şi prin aer roiau ţânţarii şi muştele de nisip, în cele din urmă ajunserăm la Platte. Mergând de-a lungul lui cale de vreo cinci mile, zărirăm, chiar când soarele sta să se scufunde, o pajişte întinsă şi punctată cu sute de vite, iar dincolo de ele o tabără de emigranţi. Câţiva dintre ei ne ieşiră în întâmpinare şi la început se uitară la noi bănuitori şi cu multă răceală. Văzând cum apar deodată dinspre dealuri patru oameni cu altă înfăţişare şi altfel îmbrăcaţi decât ei, ne luaseră drept avangardă a mult-temuţilor mormoni, cu care n-ar fi avut deloc chef să dea ochi. Am spus deschis cine suntem şi ce anume e cu noi, şi atunci ne-au salutat cu toată bunăvoinţa.

S-au arătat foarte miraţi că un grup atât de mic are îndrăzneala să treacă prin acea regiune, deşi asemenea încercări sunt deseori întreprinse de puitorii de capcane şi de cei ce fac negoţ cu indienii. Ne-am dus cu toţii la ei în tabără. Ca de obicei, căruţele – vreo cincizeci la număr – şi cele câteva corturi fuseseră aranjate în cerc; caii cei mai buni îi priponiseră pe întinderea dinăuntru şi pe întreg rotocolul taberei licăreau luminile sărace ale focurilor, scoţând la iveală siluetele femeilor şi copiilor adunaţi în jur. Scena asta patriarhală era destul de ciudată şi surprinzătoare, dar am căutat să scăpăm de acolo cât mai curând ne-a fost cu putinţă, chinuiţi fiind de întrebările care de care mai neaşteptate ale oamenilor ce se strânseseră ciotcă în jurul nostru. Curiozitatea yankeilor e o nimica toată pe lângă a oamenilor acestora. Ne întrebau cum ne cheamă, de unde venim, încotro ne ducem şi cu ce treburi umblăm. Ultima întrebare ne punea cel mai mult în încurcătură; fiindcă a umbla prin părţile acelea, sau a umbla pe oriunde urmărind orice altă ţintă în afară de câştig, li se părea un lucru mai presus de puterea de înţelegere a cuiva. Şi totuşi erau nişte oameni grozav de simpatici, cu suflet deschis, generoşi, ba chiar curtenitori, întrucât proveneau dintr-unul dintre ţinuturile cele mai puţin barbare din regiunile de frontieră.

Am mai străbătut vreo milă dincolo de sălaşul lor şi am aşezat tabăra. Fiind prea puţini la număr ca să stăm de strajă fără să ne obosim peste măsură, am stins focul, de teama ca nu cumva, să atragem atenţia vreunui indian rătăcitor; după ce am priponit caii cât mai aproape de noi. Am dormit netulburaţi până dimineaţa. Vreme de trei zile am călătorit fără întrerupere, iar la seara celei de a treia am aşezat tabăra lângă binecunoscutul Izvor de la Scott's Bluff [55].

Henry Chatillon şi cu mine am plecat dimineaţa şi după ce ne-am lăsat pe partea vestică a râpei, am pornit pe câmpia ce se întindea de acolo înainte. La o vreme zărirăm ceva ce mie mi se părea a fi un şir de bizoni coborând pe coastele dealurilor aflate la câteva mile la faţa noastră. Dar Henry

[55] Râpa lui Scott (engl.).

strânse dârlogii şi uitându-se peste prerie cu un ochi mai ager şi mai experimentat decât al meu, îşi dădu repede seama, ce anume era în realitate.

— Indieni! exclamă el. Colibele lui Old Smoke[56] – aşa cred. Gata. Hai să mergem! Diii! Acuma să te văd Cinci-sutare-de-dolari, băiatule!

Şi folosind fără înverşunare biciul, porni la galop drept înainte, iar eu la coasta lui. Nu mult mai târziu, o pată neagră apăru pe întinsul preriei, la vreo două mile bune depărtare. Creştea din ce în ce; până când luă forma limpede de cal şi călăreţ; şi, foarte curând după aceea, deosebirăm un indian gol venind către noi la galop întins. Când ajunse la câteva zeci de paşi de noi, îşi mână calul într-un cerc larg şi îl făcu să execute pe prerie mai multe feluri de figuri magice; numaidecât Henry îl sili pe Cinci-sutare-de-dolari să repete şi el manevre asemănătoare.

— E într-adevăr vorba de sălaşul lui Old Smoke, îmi spuse Henry interpretând acele semnale. Nu ţi-am spus eu?

Indianul se apropie şi noi rămaserăm pe loc să-l aşteptăm, când deodată dispăru, ca şi cum ar fi intrat la pământ. Dăduse peste una dintre acele spărturi adânci ce întretaie pretutindeni preriile de pe acolo. Peste o clipă, capul neţesălat al calului săltă peste marginea adânciturii şi cal şi călăreţ se ridicară deasupra, apoi veniră în salturi până la noi; o smucitură bruscă de frâu făcu animalul ce răsufla din greu să împietrească pe loc. După aceea urmă inevitabila solemnitate a strângerii mâinilor. Nu mai ţin minte ce nume avea noua noastră cunoştinţă. Era un flăcău tânăr şi nu purta semnul distinctiv al vreunui neam anume; dar după înfăţişare şi îmbrăcăminte se vedea că avem de-a face cu un exemplar de elită al războinicilor Dahcotah în costumaţie obişnuită de călătorie. Asemenea celor mai mulţi dintre ai săi, era înalt de aproape şase picioare; trupul – mlădios şi plin de graţie, deşi foarte vânjos; iar pielea – deosebit de fină şi deschisă la culoare. Nu se dăduse cu nici un fel de vopsea; umbla cu capul gol; părul lung îl avea adunat la ceafă într-un singur

[56] În traducere: Fum cel bătrân (engl.).

mănunchi deasupra căruia stătea pus transversal, şi ca podoabă şi ca talisman, fluierul magic făcut din osul aripei vulturului de război şi înzestrat cu felurite puteri ascunse. De la ceafă îi atârna un şir de plăcuţe de bronz, mergând de la mărimea unui dublon până la aceea a unui bănuţ, podoabă stânjenitoare aflată la mare cinste printre indienii Dahcotah şi pentru care sunt dispuşi să plătească negustorilor preţuri dintre cele mai absurde; pieptul şi braţele îi erau goale, căci tunica din piele de bizon menită să le acopere, atunci când stătea pe loc, căzuse până la brâu şi rămăsese prinsă acolo cu o centură. Aceasta şi mocasinii viu coloraţi îi completau îmbrăcămintea. Ca arme purta pe spate o tolbă din piele de câine iar în mână ţinea un arc rudimentar însă puternic. Calul nu avea frâu; doar o funie împletită din păr şi prinsă în jurul botului. Şaua era de lemn şi acoperită cu piei crude, atât oblâncul cât şi partea din spate ridicându-se perpendicular la cel puţin optsprezece inci, aşa încât războinicul se afla bine înfipt în şa, de unde nimic nu l-ar fi putut clinti, în afară de ruperea chingii.

Mergând mai departe împreună cu noul nostru tovarăş, dădurăm peste mai mulţi oameni din neamul lui, aşezaţi în cerc pe creasta unei coline; în acelaşi timp, o procesiune jalnică se scurgea de-a lungul văii alăturate: bărbaţi, femei sau copii mânau caii care târâiau după ei stâlpii colibelor. Toată dimineaţa aceea, în vreme ce mergeam înainte, am văzut şiruri de băştinaşi înalţi scurgându-se mândri şi tăcuţi pe lângă noi. La amiază am ajuns la Horse Creek[57]. Cea mai mare parte dintre indieni sosiseră acolo înaintea noastră. Pe malul celălalt stătea un bărbat înalt şi voinic, ţinând un cal alb legat cu o funie lungă, şi cercetându-ne cu privirea pe când ne apropiam. Era căpetenia, căruia Henry îi spunea „Old Smoke”. Numaidecât în spatele lui, călare pe un catâr de toată frumuseţea, se afla cea mai tânără *squaw* a sa, favorita; catârul era înveşmântat în valtrapuri de piele albită împodobite cu şiruri de mărgele albastre şi albe şi tivite cu mici ornamentaţii de metal care clincăneau la fiece mişcare a

---

[57] Pârâul Galului (engl.).

animalului. Femeia avea faţă luminoasă şi de o culoare deschisă, înveselită de câte un rotocol roşu pe fiecare obraz; zâmbi, ca să nu spun rânji, către noi arătându-ne două şiruri de dinţi de-o albeaţă strălucitoare. În mână ţinea suliţa lungă şi îmbrăcată în pene fluturătoare a necurtenitorului său stăpân; scutul lui alb şi rotund atârna la coasta catârului; pipa căpeteniei stătea agăţată cu o cureluşă pe spatele ei, îmbrăcămintea femeii era alcătuită dintr-o tunică de piele de căprioară frumos albită cu ajutorul anumitor feluri de lut găsit pe prerie, împodobită cu mărgele rânduite în chip mai degrabă vesel decât cu gust, şi cu franjuri lungi pe la toate cusăturile. Nu departe de căpetenie se afla un grup de figuri impunătoare, cu mantiile albe de piele de bizon aruncate pe umeri, şi care ne priveau cu indiferenţă; iar mai în spate, pe mai mulţi acri, pământul era acoperit de o aşezare vremelnică. Războinici, femei şi copii forfoteau ca albinele; sute de câini, de toate mărimile şi de toate colorituri le, alergau neobosiţi încolo şi încoace; şi, foarte aproape, în, apa râului lat şi puţin adânc, băieţi, fete şi tinere *squaws* se bălăceau, ţipau şi râdeau cu mare veselie. În acelaşi timp trecea râul o caravană de emigranţi cu căruţele lor greoaie ce se târau în şir domol pe lângă aşezarea poporului pe care ei şi urmaşii lor, în răstimp de un veac, îl vor şterge de pe faţa pământului.

Aşezarea nu era de fapt decât o tabără vremelnică, doar pentru partea de mare arşiţă a zilei. Nici un cort nu fusese ridicat; dar grelele lor acoperăminte, de piele şi stâlpii lungi meniţi să le susţină zăceau împrăştiate peste tot, printre arme, obiecte casnice şi hamurile grosolane ale cailor şi catârilor. Fiecare *squaw* durase pentru leneşul său războinic un adăpost umbros întinzând pe pari câteva piei de bizon sau un colţ de acoperământ de cort; şi acolo stătea el la umbră, probabil împreună cu favorita, o *squaw* tânără înzorzonată cu cele mai uluitoare găteli, în faţa lui se află însemnul rangului ocupat în rândul războinicilor, scutul alb din piele de taur, traista cu farmece, arcul şi tolba de săgeţi, suliţa şi pipa, toate atârnate pe un trepied de pari. În afară de câini, vieţuitoarele cele mai active şi mai gălăgioase din tabără erau

femeile bătrâne, urâte ca vrăjitoarele din *Macbeth*, cu părul despletit în bătaia vântului şi nimic altceva decât zdrenţele unor vechi mantii de piele de bizon puse să le acopere mădularele zbârcite. Vremea situaţiei lor privilegiate a trecut încă de acum două generaţii; astăzi cele mai grele munci din tabere cad în sarcina lor; ele trebuie să înhame caii, să înalţe corturile, să coase mantiile de piele de bizon şi să pună carnea dinaintea vânătorilor. Glasurile sparte ale acestor cotoroanţe, gălăgia făcută de câini, strigătele şi râsetele băieţilor şi fetelor, dimpreună cu lenevia netulburată a războinicilor alcătuiau laolaltă o scenă mult mai pitorească şi vie ca să poată fi uşor dată uitării.

Ne-am oprit nu departe de aşezarea indienilor, şi cum poftisem la masă o seamă de căpetenii şi războinici, le-am oferit drept bucate pesmeţi şi cafea. Aşezaţi turceşte în semicerc, oaspeţii au venit repede de hac bucatelor. Când, după-amiază, am pornit iarăşi la drum, o seamă dintre foştii noştri invitaţi ne-au însoţit pe cale. Printre ceilalţi, se afla şi un băştinaş buhav, cântărind cel puţin trei sute de funturi şi botezat *Le cochon*[58] din pricina proporţiilor de pomină ale trupului şi a altor trăsături potrivite cu numele, înrădăcinate în firea sa. Purcelul încăleca un căluţ mărunţel şi alb abia în stare să se urnească din loc sub apăsarea acelei poveri uriaşe, dar care totuşi mai putea fi ajutat să se târâie târâş, grăpiş, prin folosirea neîntreruptă a unor imbolduri potrivite, căci bătrânul bâţâia într-una din picioare lovindu-l când în coastele stângi când în cele din dreapta. Bătrânul acesta nu era căpetenie; niciodată nu avusese destulă ambiţie ca să ajungă aşa ceva; nu era nici războinic şi nici vânător, fiind prea greoi şi trândav pentru asemenea îndeletniciri; era însă cel mai avut om din aşezarea lor. Printre indienii Dahcotah averile se socotesc în cai, şi dintre aceştia „Purcelul” agonisise mai mult de treizeci. Avea de pe acum de zece ori mai mulţi decât i-ar fi făcut trebuinţă, totuşi lăcomia lui după cai nu-şi mai afla saţiu. Se sili cât se sili, ajunse lângă mine, şi trăgându-mă de mână îmi dădu a înţelege că îmi este cel mai

[58] Porcul (fr.).

credincios prieten; după care continuă cu felurite semne şi gesturi, chipul unsuros fiindu-i veşnic sub stăpânirea zâmbetelor, şi ochii miei plini de sticliri viclene strecurate printre grămezile de carne care aproape le închideau vederea. Nepricepând nimic la vrem a aceea din limbajul gesticulat al indienilor, îi puteam cel mult presupune înţelesurile. Aşa că l-am rugat pe Henry să mă lămurească.

După câte s-ar fi părut, „Purcelul” ardea de nerăbdare să încheie cu mine un târg matrimonial şi ar fi vrut să-mi dea pe una dintre fiicele lui în schimbul calului pe care mă vedea călărind. Am găsit cu cale să resping asemenea avansuri; şi atunci „Purcelul”, continuând să râdă cu netulburată voioşie, îşi strânse mantia peste umeri şi luă drumul îndărăt.

În locul unde făcurăm tabără în seara aceea un braţ al lui Platte curgea printre râpe înalte; era la fel de tulbure şi vijelios ca şi în alte părţi, doar că pe aici creşteau şi copaci pe malurile lui râpoase, iar între apă şi poalele dealului se afla un colţişor acoperit de iarbă. Nici n-am apucat bine să ajungem pe acel colţişor, şi am zărit tabăra emigranţilor aşezată pe dreapta, la vreo două sau trei mile depărtare; în vremea asta toate adunăturile jalnice de indieni se scurgeau pe coastele dealurilor din preajmă, dornice să mai întâlnească şi alţi oameni asemenea nouă şi să fie la fel întâmpinaţi. În împrejurimile sălbatice ale taberei noastre, doar susurul râului tulbura tăcerea. Printre crengile zdrenţuite ale copacilor mohorâţi şi pe jumătate uscaţi, văzurăm soarele scufundându-se în zarea purpurie de peste Black Hills[59]; adâncurile zbuciumate ale râului se scăldau în roşeaţă; peste corturile noastre albe jucau umbre roşietice, iar râpele golaşe, de la poale şi până la cununa lor de stânci, se desfătau sub aceeaşi alintare a lucirii roşietice revărsate dinspre apus. Dar luminile s-au risipit repede; nu mai rămaseră decât vâlvătăile focului nostru zvâcnind înalt printre tufişuri şi copaci zvelţi chiar şi atunci când noi rămăseserăm înfăşuraţi în pături, fumând şi sporovăind până pe la jumătatea nopţii.

---

[59] Colinele negre. Masiv în Munţii Stâncoşi. (engl.).

Dimineaţa următoare străbăturăm o câmpie scorojită de arşiţa soarelui; marginea ei cea mai depărtată era însemnată de şirul de plopi de pe malul râului. În depărtare, chiar în dosul şirului de plopi, zărirăm cuibărit ceva ce aducea a clădire. Pe măsură ce ne apropiam căpăta forme şi dimensiuni tot mai limpezi şi se dovedi a fi o construcţie de bârne făcută cam la repezeală. Era un fort de negoţ, proprietatea a doi tovarăşi care lucrau pe cont propriu; la început fusese plănuit, ca toate forturile de prin părţile acelea, să alcătuiască un pătrat alcătuit din încăperi pentru locuinţe şi magazii deschise către interior. Dar nu fuseseră ridicate decât două laturi; acum clădirea era tot atât de puţin potrivită pentru apărare ca şi oricare altă căsuţă de bârne dintre cele deseori apărate cu folos împotriva unor numeroase cete de indieni la frontiera noastră veşnic schimbătoare. Alături de fort se aflau două colibe; soarele bătea peste ele şi scorojea bârnele; nu se zărea nici o altă făptură vie în afară de o bătrână *squaw*, care îşi îţi capul rotund la intrarea celei mai apropiate, şi trei sau patru căţelandri rotofei stând la adăpost şi cercetându-ne cu priviri iscoditoare. Peste câteva clipe se deschise o uşă şi pe ea se arătă un franţuz mărunţel, smead la faţă şi cu ochi negri. Purta îmbrăcăminte destui de ciudată; părul negru şi cârlionţat era despărţit de cărare în mijlocul capului şi pe laturi îi cădea până mai jos de umeri; avea pe trup o bluză strâmtă din piele de căprioară afumată, împodobită ţipător cu ornamente făcute din ţepi de porc-spinos. Mocasinii şi jambierele îi erau la fel de ţipător decorate cu acelaşi material; ultimele mai aveau şi câte un şir de franjuri bogate de-a lungul cusăturilor. Trupul mărunţel al lui Richard, fiindcă aşa ne spuse Henry că îl chema pe franţuz, arăta cum nu se poate mai atletic şi mei viguros. Nu avea nici un dram de carne de prisos, şi rareori se întâmplă să fie altminteri la albii din ţinuturile acelea, iar fiece mădular îi era îndesat şi vânjos; fiecare muşchi îşi păstra neştirbită puterea şi elasticitatea, şi făptura lui întreagă respira un aer de forţă şi vioiciune.

Richard încredinţa caii noştri unui sclav din neamul Navajo, un om cu înfăţişare jalnică, luat prizonier la frontiera

mexicană; apoi, după ce cu multă curtenie ne uşură de puşti, ne conduse în încăperea principală a aşezării sale. Era o odaie pătrată, cu latura de zece picioare. Pereţii şi podelele fuseseră bătute cu pământ negru, iar tavanul alcătuit din bârne necioplite; se mai afla acolo o vatră uriaşă, făcută din patru lespezi de piatră culese de pe prerie. Un arc indian şi o tolbă din piele de vidră, câteva articole cam ţipătoare împodobite cu zorzoanele obişnuite prin Munţii Stâncoşi, o desagă de farmece indiene, o pipă şi o pungă de tutun îmbrăcau pereţii, iar puştile fuseseră rânduite într-un colţ. Nu se vedea nici un fel de mobilă, cu excepţia unei bănci rudimentare acoperită cu piei de bizon pe care stătea tolănit un metis înalt cu părul lipit la tâmple în gheme mari şi năclăite de vopsea roşie. Doi sau trei alţi „munteni” şedeau turceşte pe podea. Îmbrăcămintea acestora nu era mult deosebită de a lui Richard; dar figura cea mai impozantă din tot grupul era un băiat indian de vreo şaisprezece ani, cu pieptul gol, chip frumos, bine legat şi bine proporţionat la trup, aşezat comod în colţul cel mai apropiat de uşă. Nici un muşchi nu i s-a clintit măcar cât un fir de păr; ochii îi stăteau încremeniţi şi pironiţi nu asupra vreunuia dintre cei de faţă ci, după câte se părea, asupra colţului ieşit în afară al vetrei din faţa lui.

Pe prerie, obiceiul de a fuma împreună cu prietenii e rareori trecut cu vederea, fie că e vorba de indieni, fie că e vorba de albi. Aşa că pipa a fost luată de pe perete şi găvanul ei roşu îndesat cu tutun şi *shongsasha*[60], amestecate în proporţii potrivite. Pe urmă fu trecută din om în om în jurul cercului, fiecare trăgând câteva fumuri şi înmânând-o apoi vecinului. După ce am petrecut aici o jumătate de ceas, ne-am luat rămas bun: dar mai întâi i-am poftit pe noii noştri prieteni la o cană de cafea în locul unde aveam să aşezăm tabăra, la o milă în susul râului.

La vremea aceea ajunseserăm cam zdrenţăroşi: hainele ni se rupseseră în zdrenţe şi fâşii; şi mai rău decât toate, era că

[60] Coaja urnii anumit soi de salcie, uscată şi tocată, pentru a fi amestecată cu tutun.

nu prea aveam cu ce le drege. Până la Fort Laramie ne mai rămâneau de făcut doar şapte mile. Cum nu ne surâdea deloc să ne arătăm în asemenea hal în orice societate care s-ar fi putut lăuda că e oarecum civilizată, ne-am oprit pe malul râului să ne facem toaleta cât puteam mai bine. Am atârnat oglinjoarele pe copaci şi ne-am bărbierit, îndeletnicire dată uitării vreme de şase săptămâni; de scăldat ne-am scăldat în Platte, deşi folosul unei asemenea osteneli rămânea mai mult decât îndoielnic, apa arătând aidoma unei ceşti de şocolată, iar malurile fiind alcătuite din cel mai moale şi mai îmbelşugat mâl galben, aşa că pentru pregătire am fost nevoiţi să încropim un fel de dig din ramuri şi crengi. După ce ne-am încălţat cu nişte mocasini arătoşi, cumpăraţi de la o *squaw* din sălaşul lui Richard, şi am făcut, şi alte mici îmbunătăţiri, atâtea câte ne îngăduiau împrejurările acelea de strâmtorare, ne-am aşezat pe iarbă însufleţiţi de un simţământ de demnitate mult sporită şi am rămas în aşteptarea oaspeţilor. Au venit; am încheiat banchetul şi am fumat pipa. După care, luându-ne rămas bun, am întors caii cu capetele către fort.

Trecu un ceas. Colinele golaşe se închideau înaintea noastră, şi dincolo de ele nu mai vedeam nimic; până ce, ajungând pe crestele lor, la poalele coastei ni se arătă un curs iute de apă ce dădea năvală în Platte; dincolo de el se întindea o pajişte verde, presărată cu tufişuri, iar în mijlocul lor, la locul unde se întâlneau cele două cursuri de apă, se aflau zidurile scunde ale unui fort clădit din lut. Acesta nu era Fort Laramie, ci un alt post, ceva mai vechi, căzut acum în părăsire şi ruină şi scufundat în uitare din pricina potrivnicului său victorios. Peste puţină vreme colinele părură că se trag la o parte din calea noastră şi ne descoperă vederii însăşi aşezarea Fort Laramie, cu bastioanele sale înalte şi zidurile drepte de lut încoronând o înălţime aflată către stânga, dincolo de râu, având întinse dincolo de ea un şir de coame sterpe şi uscate, iar în spatele lor, încă mai departe, ridicate la şapte mii de picioare, se înălţau mohorâtele Black Hills.

Încercarăm să trecem prin vad Laramie Creek pe la locul cel mai apropiat de fort, dar şuvoaiele umflate de ploi erau prea repezi. Pornirăm deci pe mai înainte, să căutăm un loc

de trecere mai prielnic. Lumea se strânsese pe ziduri şi se uita la noi.

— Uite-l pe Bordeaux! strigă Henry cu chipul strălucind de bucurie, când îşi revăzu un cunoscut. Ăla-i, ăla cu ocheanul. Şi uite-l pe Vaskiss, pe Tucker şi pe May. Aoleu, pe legea mea, ăla-i Simoneau!

Acest Simoneau era prietenul bun al lui Henry şi singurul om din toată regiunea care se putea măsura cu el într-ale vânătorii.

Am găsit repede un vad. Henry mergea înainte şi căluţul lui se apropie de mal păstrând o atitudine de totală indiferenţă, proptindu-se cu picioarele de mal şi alunecând îndărăt în apă fără să se tulbure câtuşi de puţin. Am pornit şi noi după el; apa se învârtejea împrejurul şeilor, dar caii ne-au scos cu uşurinţă dincolo. Sărmanii catâri, mai scunzi, fură cât p-aci să fie luaţi de şuvoiul apei, cu căruţă cu tot; şi ne uitam la ei nu fără recunoştinţă cum se opinteau pe bolovanii rotunzi şi mişcători de pe fund şi cum se luptau din răsputeri cu năvala şuvoiului. Până la urmă toţi şi toate au trecut dincolo cu bine; străbăturăm o câmpie îngustă, apoi coborârăm într-o vale şi, după ce urcarăm un mal pieptiş, ne trezirăm la porţile Fortului Laramie, sub bastionul impresionant, înălţat deasupra ca să apere intrarea.

IX. SCENE DE LA FORT LARAMIE[61]

După trecerea unui an, privind îndărăt la Fort Laramie şi la oamenii de acolo, nu-ţi vine să crezi că e vorba de o realitate, ci mai degrabă de-un tablou plin de fantezie al unor vremuri de demult; într-atât de deosebite erau lucrurile de tot ce-ar putea să înfăţişeze partea mai aşezată a lumii. Indieni înalţi, înfăşuraţi în mantiile lor albe din piele de bizon, păşeau solemn prin incinta fortului, ori stăteau tolăniţi cât erau de lungi pe acoperişurile joase ale clădirilor care o înconjurau. Numeroase *squaws*, ţipător înzorzonate, zăboveau în grupuri pe dinaintea camerelor unde locuiau: plozii lor, amestecătură de toate rasele, neastâmpăraţi şi gălăgioşi, mişunau pretutindeni în fort; apoi vânătorii, neguţătorii şi diverşii *engagés*[62] ai fortului erau ocupaţi ori cu munca, ori cu distracţiile.

De aşteptat ne aşteptau la poartă, dar în nici un caz nu s-ar putea spune că ne-au întâmpinat cu bucurie. S-ar fi zis că într-adevăr aveau temeiuri de neîncredere şi bănuială, până dând Henry Chatillon i-a lămurit că nu suntem negustori, iar noi, ca dovadă, i-am prezentat lui *bourgeois* o scrisoare de recomandaţie din partea mai marilor săi. A luat scrisoarea, a întors-o pe-o parte şi pe alta, şi-a încercat s-o citească; dar cum priceperea lui în ale scrisului nu era pe măsura unei asemenea sarcini, a cerut ajutorul unui funcţionar, un flăcău subţiratic şi zâmbăreţ, cu numele de Monihalon. După ce i se citi scrisoarea, Bordeaux (aşa-l chema pe *bourgeois)* a părut a începe să înţeleagă din ce în ce mai bine ce anume aşteptam din partea lui. Deşi bunele intenţii nu-i lipseau, se dovedi a fi

---

[61] Fortul Laramie a fost înfiinţat în Iunie 1834, la confluenţa râurilor Platte de Nord şi Laramie, de către negustorii de blănuri. În 1836 este cumpărat de *American Fur Company* şi multă vreme constituie centrul comercial al unor vaste regiuni, slujind totodată ca loc de aprovizionare şi ultime pregătiri pentru emigranţii porniţi pe Calea Oregonului. În 1849 este cumpărat de guvernul american şi transformat în fort militar, devenind apoi sediul Cartierului General al armatelor angajate în campaniile împotriva indienilor.

[62] Slujbaşi (fr.).

cu totul străin de îndatoririle unui maestru de ceremonii. Lăsând la o parte orice formalităţi, nu ne-a onorat nici cu un singur cuvânt, ci a pornit cu pas iute prin incinta fortului, iar noi l-am urmat, cu oarecare admiraţie, către o balustradă şi către o scară cu mai multe trepte aflate faţă în faţă cu poarta. Ne-a făcut semn c-am face bine să legăm caii la balustradă; pe urmă a urcat treptele scării, a tropotit de-a lungul unei galerii rudimentare şi, deschizând cu piciorul o uşă, ne-a arătat o cameră mare, ceva mai bine mobilată decât un grajd. Drept mobilă se aflau acolo un schelet de pat, fără curmezişuri şi saltea: două scaune, un scrin, o găleată de tablă pentru păstrat apa şi un fund de lemn pentru tocat tutunul. Un crucifix de bronz atârna pe perete şi foarte la vedere un scalp proaspăt, cu părul lung de un yard întreg pus într-un cui. Voi avea prilejul să mai pomenesc de acest sumbru trofeu, povestea lui. Fiind legată, de cele ce-au să urmeze.

Apartamentul acesta, cel mai acătării din Fort Laramie, era de regulă rezervat pentru Papin, adevăratul *bourgeois*, în lipsa căruia comanda îi revenea lui Bordeaux. Acesta din urmă, un omuleţ vânjos şi fără ascunzişuri, foarte plin de noua sa autoritate, începu să zbiere după piei de bizon. Şi pieile de bizon, când fură aduse şi întinse pe podele, alcătuiră paturile noastre; mult mai bune decât cele cu care ne obişnuisem de multă vreme încoace. Isprăvind cu asemenea aranjamente, am ieşit pe galerie ca să cercetării mai în tihnă raiul cel atât de îndelungă vreme râvnit şi pe care în sfârşit îl dobândisem. Mai jos de noi se afla incinta pătrată înconjurată de cămăruţe, sau mai degrabă celule, care toate dădeau spre ea. Încăperile acestea aveau destinaţii diferite, dar serveau în primul rând ca locuinţe pentru bărbaţii angajaţi la fort, sau pentru tot atât de numeroasele *squaws* pe care bărbaţii aveau îngăduinţa să le ţină alături de ei. Chiar în faţa noastră se înălţa clădirea ce stătea de strajă porţilor. Era împodobită cu imaginea unui cal pornit în goana mare. Zugrăvit pe bârne cu vopsea roşie şi dovedind o iscusinţă ce-ar putea să rivalizeze cu aceea arătată da indieni la ornarea veşmintelor şi corturilor. În incintă se desfăşura o scenă de intensă

activitate. Căruţele lui Vaskiss, un neguţător bătrân, se pregăteau de plecare înspre un post îndepărtat din munţi, şi canadienii îşi îndeplineau treburile făcând cea mai mare zarvă cu putinţă, în vreme ce ici şi colo câte un indian stătea şi privea cu netulburată solemnitate.

Fort Laramie e unul dintre posturile înfiinţate de *American Fur Company*, care aproape că monopolizează întregul negoţ cu indienii în regiunea respectivă. Reprezentanţii ei stăpânesc regiunile cu puteri absolute, braţul Statelor Unite fiind aici mult prea slab, deoarece la vremea când ne aflam noi acolo, cele mai înaintate puncte de sprijin ale trupelor se găseau la şapte sute de mile depărtare spre est. Fortul acesta micuţ e clădit din cărămizi uscate la soare şi, privit din exterior, are o formă dreptunghiulară, cu bastioane de lut, de formă obişnuită pentru întărituri, la două dintre colţuri. Zidurile au cam cincisprezece picioare înălţime şi se termină cu o palisadă destul de fragilă. Acoperişurile locuinţelor dinăuntru, construite chiar lângă zid, slujesc de banchete. Incinta fortului e împărţită în mai multe sectoare: de-o parte se află curtea pătrată, înconjurată de magazii, birouri şi locuinţe ale angajaţilor; de cealaltă parte este corral-ul, o porţiune îngustă, înconjurată cu ziduri înalte de pământ, şi unde noaptea, sau atunci când sunt prin apropiere indieni primejdioşi, apărătorii îngrămădesc caii şi catârii fortului, ca să-i pună la adăpost. Intrarea principală are două porţi, şi între ele se află un pasaj boltit. Într-o încăpere alăturată pasajului, mult deasupra podelei, se deschide o fereastră pe latura din afară, în aşa fel ca atunci când poarta interioară e închisă şi zăbrelită, cineva din exterior să poată totuşi vorbi cu cei dinăuntru, prin deschiderea aceea îngustă. Astfel poate fi înlăturată primejdia de a da cale liberă în fort, pentru interese de negoţ, indienilor primejdioşi; căci în cazul când există temeri de primejdie, poarta interioară este închisă şi ferecată şi toate legăturile se stabilesc cu ajutorul ferestruicii. Deşi necesară la unele posturi ale Companiei, această măsură de prevedere este arareori folosită la Fort Laramie; fiindcă pe-aici, cu toate că destui oameni sunt ucişi, nu se întrevede nici un semn de ostilitate organizată din partea indienilor.

Nu ne-a fost dat să ne bucurăm multă vreme nestingheriţi de noul nostru sălaş. Uşa s-a deschis încet şi fără zgomot, şi doi ochi imenşi şi o faţă neagră ca noaptea pătrunseră înăuntru să ne cerceteze; pe urmă s-au strecurat în odaie un braţ şi un umăr roşu şi un indian înalt apăru, ne strânse mâinile, mormăi cuvintele sale de salut, apoi se aşeză pe podea. Urmară alţii, cu chipuri neboite, şi, după ce lăsară să le cadă de pe umeri mantiile grele, îşi ocupară locurile, fără nici un fel de jenă, şi alcătuiri un semicerc în faţa noastră. Acum pipa se cerea aprinsă şi trecută de la unul la altul; deocamdată atâta semn de ospitalitate se aştepta din partea noastră. Musafirii aceştia erau taţii, fraţii sau alte rude ale acelor *squaws* care se aflau în fort, unde îi se îngăduia şi lor să stea în totală inactivitate. Toţi cei ce fumau împreună cu noi erau oameni cu poziţie şi faimă. Dar mai picară şi vreo doi-trei alţii: flăcăi tineri pe care nici vârsta şi nici isprăvile înfăptuite nu-i îndrituiau să stea în rând cu cei bătrâni şi cu războinicii de frunte şi care, intimidaţi de prezenţa mai-marilor lor stăteau retraşi şi nici o clipă nu-şi luau ochii de la noi. Aveau obrajii sulemeniţi cu roşu, urechile împodobite cu pandantive de scoici şi la gât purtau mărgele. Cum încă nu izbutiseră să se remarce prin nici o deosebită ispravă de vânătoare şi nici să îndeplinească fapta de cinste a uciderii unui om, nu prea erau luaţi în seamă, aşa că rămâneau la locul lor, retraşi şi ruşinoşi. Năvala musafirilor aducea cu sine unele neajunsuri foarte supărătoare. Erau înclinaţi să cerceteze fiecare lucruşor din încăpere; echipamentul ca şi îmbrăcămintea noastră au trecut deopotrivă prin controlul lor minuţios, fiindcă deşi s-a afirmat contrariul, puţine fiinţe pe lume sunt mai curioase decât indienii atunci când e vorba de lucruri aflate în cuprinderea sferei lor de gândire. În rest, ce-i drept, par a rămâne cu totul indiferenţi. Niciodată n-au să-şi dea osteneala să se intereseze de ceva ce nu pot înţelege, ci vor fi foarte mulţumiţi să-şi pună mâna peste gură în semn de adâncă mirare, şi să exclame; „mare vrăjitorie!” Şi cu soluţia asta larg cuprinzătoare, un indian nu rămâne niciodată în pagubă. Niciodată nu se lansează în speculaţii şi presupuneri; gândirea sa merge numai pe cărări bătătorite. Sufletul său e

în stare de adormire şi nici un fel de strădanii ale misionarilor, fie ei jesuiţi sau puritani, din lumea veche ori din lumea nouă, n-au izbutit să-l trezească.

La apusul soarelui, stând noi pe zid şi uitându-ne la câmpiile pustii din jurul fortului, observarăm un fel de ciorchine de obiecte ciudate, ca nişte estrade, înălţându-se în depărtare, proiectate pe cerul roşiatic dinspre apus. Estradele astea parcă susţineau nişte poveri cu înfăţişare neobişnuită, iar la picioarele lor lucea ceva albicios, ca un fel de oseminte. Era locul de veşnică odihnă al unor căpetenii din tribul Dahcotah, ai căror supuşi fuseseră foarte fericiţi să-i aşeze în preajma fortului, nădăjduind că astfel vor feri rămăşiţele pământeşti de profanarea duşmanilor. Totuşi se întâmplase ca cete de războinici ai indienilor Crow, cutreierând ţinutul, să dea peste ele, să azvârle leşurile de pe estrade şi să le sfărâme în bucăţi, fără să ia seama la urletele de furie ale celor din tribul Dahcotah, care rămăseseră închişi în fort. Prea puţini la număr ca să apere de pângărire veneratele rămăşiţe. Lucrurile albicioase de pe pământ erau căpăţâni de bizon, rânduite în cerc magic, aşa cum se poate vedea de obicei pe prerie, la locurile de veşnică odihnă ale indienilor.

Curând observarăm, în lumina amurgului, un cârd de cincizeci sau şaizeci de cai apropiindu-se de fort. Erau caii aşezării; fuseseră duşi la păscut pe pajiştile din apropiere. Sub supravegherea a doi paznici înarmaţi, şi acum erau aduşi acasă, să petreacă noaptea în *corral*. Fu deschisă o poartă a acestei împrejmuiri şi lângă ea se arătă un paznic, un canadian bătrân, cu sprâncene cărunte şi stufoase şi cu un pistol militar înfipt la cingătoare. În vremea asta tovarăşul său călare, cu puşca sprijinită de-a curmezişul pe oblâncul şeii şi păru-i lung fluturând pe dinaintea feţei oacheşe, venea în urma trupei dezordonate şi-o îndemna să urce mai iute. Într-o clipă îngrădirea strâmtă s-a umplut de caii pe jumătate sălbatici şi care, îngrămădiţi la strâmtoare, zvârleau, se muşcau şi se-nghesuiau unul într-altul.

Dangătul discordant al unui clopot, tras din curte de un canadian, ne chemă la cină. Bucatele au fost servite pe o masă de lemn negeluit, într-o încăpere de jos a fortului, fiind

ele alcătuite din turte de pâine şi carne de bizon uscată – lucruri cum nu se poate mai prielnice întăririi dinţilor. În afară de noi, la masa asta au luat parte mai mulţi *bourgeois* şi alte figuri de seamă aflate în fort, printre care s-a numărat pe deplin merit şi Henry Chatillon. Abia am isprăvit noi, că masa a fost din nou întinsă (de data asta, însă, dezmăţul cu pâinea fiind înlăturat) întru folosul unor vânători şi puitori de capcane de rang mai neînsemnat; canadienii cu stare de *engagés* s-au ospătat cu carne uscată în una dintre încăperile rezervate lor ca locuinţă. Întru ilustrarea economiei casnice de la Fort Laramie, poate că n-ar fi nepotrivit să fac aici loc şi unei snoave foarte la modă în fort, în vremea cât ne-am aflat noi acolo.

Era odată un moşneag cu numele de Pierre, care avea îndatorirea s-aducă de la magazie carnea pentru masă. Şi bătrânul Pierre, fiind el om cu inimă caldă, avea obiceiul s-aleagă pentru tovarăşii săi bucăţile cele mai grase şi mai gustoase. Numai că treaba n-a putut multă vreme scăpa ochiului de vultur al lui *bourgeois*, care mult s-a mai necăjit de asemenea risipă, şi s-a dat de ceasul morţii să găsească o cale ca să-i pună capăt. Şi până la urmă a iscodit un plan de minune potrivit cu ce-şi pusese el în gând să îndeplinească. Alături de magazia de carne, şi despărţită doar de-un perete de lut, se afla o altă încăpere, care slujea la păstrarea blănurilor. Încăperea asta n-avea ieşire către fort, alta decât o mică spărtură pătrată făcută în peretele despărţitor şi se înţelege de la sine că era cu totul întunecată. Şi-aşa într-o seară, *bourgeois* pândind o clipă când nimeni nu lua seama la el, intră tiptil în magazia de carne, se strecură prin gaura pătrată, şi se ascunse printre blănurile şi pieile de bizon de-acolo. Nu trecu mult şi sosi şi bătrânul Pierre, cu felinarul aprins şi mormăind în legea lui, cum avea obiceiul. Fără să zăbovească, începu a căuta printre hălcile de carne, trudindu-se să dea de cele mai grase. Dar de-odată, dinspre încăperea de dincolo se auzi un glas spart şi ca venit de pe alt tărâm: „Pierre, Pierre! Lasă-n pace carnea cea grasă. Ia numai din cea slabă”. Pierre scăpă felinarul din mână şi ţâşni pe uşă afară văicărindu-se, cu moartea-n suflet de spaimă că

necuratul îşi făcuse sălaş în magazie; dar se împiedica de prag, se prăvăli pe pietriş şi rămase fără simţire, aiurit fiind de căzătură. Canadienii dădură fuga să vadă ce s-a întâmplat şi să-i dea o mână de ajutor. Câţiva îl ridicară de jos pe sărmanul Pierre; iar alţii, făcând la iuţeală un crucifix din două beţe, se pregăteau de luptă împotriva necuratului. În însuşi bârlogul lui, când, cu o mutră spăşită, *bourgeois* se arătă în uşă. Şi, pentru ca umilirea să-i fie şi mai deplină, se văzu nevoit să-i destăinuie lui Pierre întreaga scornire, fiind altminteri nu fu chip să-l readucă în simţiri.

În dimineaţa zilei următoare, şedeam în locul de trecere dintre porţi şi sporovăiam cu neguţătorii Yaskiss şi May. Aceştia doi, dimpreună cu prietenul nostru subţiratic, funcţionarul Monthalon, erau, cred, singurele persoane din fort în stare să scrie şi să citească. May istorisise o ciudată povestire despre un anume Catlin, când un indian urât şi pirpiriu, călare pe un cal ca vai de el, veni în galop şi pătrunse în fort în goana mare. Întrebat, spuse că oamenii lui Smoke se află foarte aproape. Şi într-adevăr, nu trecură decât vreo câteva minute şi colinele de dincolo de râu fură acoperite de un furnicar de băştinaşi, unii călări şi alţii pe jos. May abia apucase să-şi sfârşească istorisirea; în vremea asta întreaga mulţime coborâse până la Laramie Creek şi pornise să treacă buluc apa. M-am dus şi eu aproape de mal. Apa e lată, avea atunci cam trei-patru picioare adâncime şi curentul era deosebit de vijelios. Pe-o lăţime destul de mare, apa mişuna de mulţimea indienilor, cu câinii şi caii lor. Parii cei lungi folosiţi la ridicarea corturilor sunt purtaţi de cai, legaţi câte doi sau trei de capetele mai groase şi prinşi în amândouă părţile de un soi rudimentar de şa de povară, capetele mai subţiri fiind lăsate să se târâie pe pământ. Cam la un picior în urma calului, stă legat zdravăn de pari câte un coş sau paner uriaş, atârnat ca între nişte hulube. Pe spinarea calului sunt îngrămădite tot soiul de bagaje; coşul este şi el plin ochi cu ustensile gospodăreşti sau, la fel de adesea, cu căţei abia născuţi, cu copii mici sau cu câte un moşneag greu încărcat de numărul anilor. Multe asemenea ciudate vehicule,

traineaux[63] ori, cum le zic canadienii, *travaux*[64], se bălăceau acum laolaltă în apa râului. Printre ele înotau nenumăraţi câini, deseori înhămaţi la nişte *traineaux* pitice; şi înaintând făloşi prin mulţime, cu câte o siluetă de băieţandru cu ochi de linx în spatele lor, pe cai, veneau războinicii. Femeile stăteau cocoţate în şeile de povară, adăugând nu puţină greutate la poverile şi aşa prea mari ale bieţilor cai. Era o harababură cumplită. Câinii schelălăiau şi urlau în cor, căţeii din *traineaux* scheunau nemulţumiţi că apa le inundă culcuşul atât de tihnit; copii micuţi şi cu ochi negri, de un an sau ceva mai măricei, se ţineau voiniceşte cu mânuţele încleştate de marginile coşurilor şi se uitau speriaţi la apa care curgea atât de aproape de nasurile lor, scuipau şi se strâmbau când stropii săreau şi-i udau pe faţă. Unii câini, stânjeniţi de poveri, erau luaţi la vale de curent şi schelălăiau cu disperare; se întâmpla ca vreuna dintre bătrâne să-şi vadă favoritul în primejdie, şi-atunci se arunca în apă, îl prindea de gât şi-l scotea la mal.

De îndată ce ieşea din apă, fiece cal se căţăra pe mal aşa cum putea. Cai rătăciţi şi noateni se amestecau printre ceilalţi, deseori speriindu-se şi luând-o la goană prin mulţime, urmăriţi de bătrâne cotoroanţe care urlau după obiceiul lor mai toată vremea. Tinere *squaws* durdulii, strălucind în toate nuanţele de roşu, se zăreau ici şi colo pe mal, ţinând în aer suliţa stăpânului, ca semnal pentru adunarea laolaltă a tuturor părticelelor gospodăriei. În câteva minute, mulţimea a dispărut din văzul nostru; fiecare familie, cu caii şi vehiculele ei, s-a scurs înspre câmpia din spatele fortului; şi aici, în răstimp de o jumătate de ceas, s-au înălţat şaizeci sau şaptezeci de corturi de formă conică. Peste puţin, caii păşteau cu sutele pe preria dimprejur şi câinii mişunau pretutindeni. Fortul gemea de războinici, iar copiii strigau şi urlau fără încetare pe la poalele zidului.

Noii veniţi abia sosiseră, când Bordeaux străbătu în goană incinta fortului strigând către *squaw* a lui să-i aducă

[63] Sănii (fr.).

[64] Lucrări (fr.).

numaidecât ocheanul. Supusa Marie, adevărat model de *squaw*, îi aduse de îndată unealta, iar Bordeaux o luă şi dădu fuga înspre zid. Îndreptând ocheanul către răsărit, strigă, înjurând de mama focului că sosesc familiile. Trecură doar câteva minute până ce greoaia caravană alcătuită din căruţele emigranţilor se arătă vederii, apropiindu-se domol dinspre coline. Ajunseră la râu şi, fără să ocolească ori să facă popas, intrară în apă, o trecură, urcară domol pe mal şi pe urmă îşi văzură mai departe de drum, pe lângă fort şi pe lângă sălaşul indian, până ce, aflând un loc prielnic la vreun sfert de milă depărtare, dădură roată şi închiseră cercul de tabără. Câtva timp, nimic nu ne-a tulburat liniştea. Emigranţii îşi aşezau tabăra; dar numaidecât după ce isprăviră, Fort Laramie se văzu luat cu asalt. O mulţime de oameni cu pălării cu borurile late, chipuri prelungi şi ochi iscoditori, apăru dintr-odată la porţi. Bărbaţi înalţi, neîndemânateci, în haine cafenii ţesute în casă; femei cu feţe livide şi trupuri împuţinate veneau şi se îngrămădeau laolaltă şi, stăpânite parcă de însuşi demonul iscodirii, scotoceau fiecare cotlon şi fiecare colţişor al fortului. Consternaţi de asemenea invazie, ne-am retras cu toată graba în odaia noastră, nădăjduind zadarnic că s-ar putea dovedi un refugiu sigur. Emigranţii îşi continuară cercetările cu neobosită străşnicie. Intrară prin camerele, sau mai degrabă vizuinile unde se adăposteau uluitele *squaws*. Hotărâţi să cerceteze până în adânc fiecare taină, intrară chiar în locuinţele bărbaţilor, până şi într-al Mariei şi al lui *bourgeois*. În cele din urmă o delegaţie numeroasă se înfăţişă şi la odaia noastră, dar nu fu în nici un fel încurajată să stăruie.

Satisfăcându-şi în cele din urmă curiozitatea, trecură numaidecât la afaceri. Bărbaţii căutară să-şi procure cele necesare pentru continuarea drumului; fie cumpărând, fie dând în schimb felurite lucruri ce le prisoseau.

Emigranţii nu puteau deloc să-i înghită pe, indienii franţuji, cum le spuneau ei puitorilor de capcane şi neguţătorilor. Credeau, şi nu fără oarecare temei, că aceştia nu le sunt nici pe departe binevoitori. Mulţi dintre ei erau adânc încredinţaţi că francezii îi aţâţă pe indieni să-i atace şi să-i nimicească.

Vizitându-le tabăra, ne-am dat numaidecât seama cu mirare de extraordinara încurcătură şi nehotărâre care domnea în rândurile lor. Păreau nişte oameni cu totul dezrădăcinaţi: uluiţi şi zăpăciţi, ca un grup de şcolari rătăciţi prin pădure. Era cu neputinţă să stai mai multă vreme printre ei şi să nu-ţi dai seama de bărbăţia şi cutezanţa cu care erau înzestraţi cei mai mulţi dintre ei. Dar pădurea este universul familiar al coloniştilor care şi-au creat aşezările prin defrişări. Pe preria singuratecă sunt cu totul dezorientaţi. Diferenţa dintre ei şi adevăratul „muntean” e tot atât de mare ca şi aceea dintre voiajorul canadian care-şi conduce canoele prin cataractele de la Otawa şi, marinarul american încleştat în luptă cu furtunile de la capul Horn. Prietenul meu şi cu mine încă nu izbuteam să înţelegem destul de bine această tulburare a stării lor sufleteşti. Despre laşitate nu putea fi vorba: oamenii aceştia erau croiţi din aceeaşi stofă ca şi voluntarii de la Monterrey şi Buena Vista[65]. Cu toate astea majoritatea se dovedeau a fi cei mai neciopliţi şi mai ignoranţi dintre localnicii de la frontieră; nu ştiau absolut nimic despre regiunile acelea şi despre locuitorii lor; trecuseră prin încercări cumplite şi prevedeau că vor avea de întâmpinat altele, nu ştiau nimic despre omenire şi niciodată nu-şi puseseră puterile la încercare.

Am fost întâmpinaţi cu multă neîncredere şi bănuială. Fiind străini, eram socotiţi duşmani. Având nevoie, de pildă, de plumb şi alte câteva lucruri mai mărunte, ne duceam la emigranţi ca să facem rost de ele. După o anumită şedere în cumpănă, după câteva priviri neîncrezătoare şi scotoceli cu mâinile prin buzunare, ajungeam să ne înţelegem asupra condiţiilor, să convenim asupra preţului, şi emigrantul pleca să aducă marfa respectivă. Aşteptam până ce ajungeam la capătul răbdării, şi atunci ne duceam să-l căutăm şi-l găseam

[65] La Buena Vista a avut loc în cursul războiului mexican o bătălie în care trupe ale Statelor Unite, pornite de la Monterrey şi comandate de generalul Zachary Taylor, au înfrânt un detaşament mexican mult superior numericeşte. În jurul acestei victorii s-a făcut multă vâlvă. Generalul Taylor izbutind ulterior să devină cel de al doisprezecelea preşedinte al S.U.A.

aşezat pe inima căruţii.

— Ştii, străinule, ne zicea când ne apropiam de el, cred că n-o să facem târgul.

Nişte prieteni de-ai lui se luaseră după el când văzuseră că sfârşisem tocmeala şi-i şoptiseră la ureche că fără îndoială umblăm să-l păcălim, şi c-ar fi mai bine să n-aibă cu noi nici în din nici în mânecă.

Starea asta de veşnică teamă şi neîncredere a emigranţilor era cât se poate de nefericită, cu atât mai mult cu cât îi expunea la primejdii adevărate. Poartă-te faţă de indieni în chip curajos, rezervat şi totuşi atent şi prevăzător, şi-ai să afli în ei nişte vecini destul de cumsecade. Numai că siguranţa ta atârnă de respectul şi teama pe care eşti în stare să le-o insufli. Dacă te dai de gol că eşti temător sau nehotărât, îi transformi imediat în vrăjmaşi vicleni şi primejdioşi. Indienii Dahcotah au văzut destui de limpede starea de tulburare a emigranţilor, şi numaidecât s-au grăbit să tragă foloase. Au devenit teribil de pretenţioşi. Au căpătat obiceiul statornic de a se duce la fiecare tabără făcută de vreun convoi – şi treceau pe lângă fort unul după altul – şi de a cere să li se ofere o serbare. Cei din aşezarea lui Smoke veniseră cu scopul acesta bine stabilit, şi făcuseră o călătorie de câteva zile fără altă ţintă decât aceea de a se ospăta cu o ceaşcă de cafea şi doi sau trei pesmeţi. Aşa că au cerut să li se ofere o „serbare”, iar emigranţii n-au îndrăznit să refuze, într-o seară, către amurg, aşezarea lui Smoke a rămas pustie. Ne-am trezit cu bătrâni, cu războinici, *squaws* şi copii în veşminte de sărbătoare mişunând prin tot fortul cu înfăţişări care parcă trezeau bănuiala că aşi captă ceva. Şi de îndată ce-au sosit la fort, s-au aşezat în semicerc Smoke stătea în mijloc, iar războinicii se aşezară de-a dreapta şi de-a stângă lui; pe urmă veneau tinerii şi băieţandrii, iar tăcutele *squaws* şi copiii alcătuiau colţurile semilunii. Cafeaua şi pesmeţii au fost numaidecât împărţiţi, emigranţii privând cu gurile căscate la neobişnuiţii lor musafiri. Şi la fiecare nou convoi de emigranţi sosit la Fort Laramie, scena se repeta, iar indienii deveneau din zi în zi mai lacomi şi mai impertinenţi. Într-una din seri au făcut fărâme, din pură destrăbălare, toate cănile din care se ospătaseră; iar

treaba asta i-a scos până într-atât din fire pe emigranţi, încât mulţi dintre ei au pus mâna pe puşti şi cu mare greutate au putut fi opriţi să nu tragă în indieni. Înainte de plecarea noastră din regiune, această primejdioasă stare de spirit a neamurilor Dahcotah întrecuse toate limitele. Începuseră să-i ameninţe în chip deschis pe emigranţi cu nimicirea, şi chiar au tras asupra câtorva convoaie. În regiunea asta periculoasă este neapărată nevoie de forţă militară şi lege militară, şi dacă la Fort Laramie sau în alt punct apropiat nu vor fi grabnic staţiona le trupe, atât emigranţii cât şi alţi călători vor avea de înfruntat riscuri dintre cele mai grave.

Grupurile Ogillallah, Brule şi alte cete din triburile Dahcotah şi Sioux sunt cu totul sălbatici şi nici un fel de legături cu civilizaţia n-au avut vreo influenţă, fie ea cât de slabă, asupra lor. Nici unul dintre ei nu e în stare să vorbească vreo limbă europeană, şi n-a vizitat niciodată vreo aşezare americană. Până acum un an sau doi, când emigranţii au început să treacă prin ţinuturile lor în drum spre Oregon, nici nu văzuseră albi, în afara celor câţiva angajaţi de la posturile stabilite de *Fur Company*. Atunci îi socoteau pe albi oameni înţelepţi, aproape tot atât de înţelepţi şi iscusiţi ca şi ei, fiindcă trăiau în adăposturi de piei, aidoma cu ale lor, şi toată viaţa lor se întemeia pe ce le puteau oferi bizonii. Dar când s-au văzut invadaţi de roiul de *Meneaska*, de mulţimea aceea de oameni cu boi şi căruţe, uimirea lor n-a mai cunoscut margini. Nu le venea să creadă că pământul cuprinde atâta potop de oameni albi. Uimirea este acum pe cale de a se transforma în indignare; iar rezultatul, dacă nu se iau de urgenţă măsuri dintre cele mai ferme, ar putea fi un adevărat dezastru.

Dar să aruncăm o privire în interiorul unui adăpost Indian. Shaw şi cu mine obişnuiam să le vizităm destul de des, şi ne petreceam prin ele aproape toate serile. Faptul că Shaw se dăduse drept meşter în leacuri ne oferea un pretext destul de potrivit. Cu titlu de exemplu, am să descriu o asemenea vizită. Soarele abia apusese şi caii fuseseră aduşi în *corral*. Cocoş-de-prerie, un berbant cu mare trecere, venise pe poartă însoţit de un cârd de fete tinere şi împreună cu ele

începuse un dans în curtea fortului; le învârtea mereu în cerc, în timp ce el îşi zguduia pieptul şi emitea un şir de strigăte monotone cărora fetele le ţineau isonul cu o cântare ca de jale. În afara porţilor, tineri şi băieţandri se zbenguiau; în preajma lor şi supraveghindu-i cu priviri încruntate, şedea un războinic cu mantia pe umeri şi cu chipul boit în negru de cărbune, drept semn că nu demult luase scalpul unui indian pawnee. Mai încolo, între noi şi cerul înflăcărat al amurgului, se înălţau siluetele înalte şi întunecate ale corturilor. Ne-am îndreptat numaidecât înspre cortul lui Old Smoke însuşi. Nu era cu nimic mai acătării decât celelalte, ba la drept vorbind arăta cam dărăpănat, fiindcă în comunitatea lor democratică, o căpetenie nu-şi arogă niciodată o situaţie privilegiată. Smoke stătea turceşte pe-o piele de bizon, iar mormăielile lui de salut din clipa când intrarăm erau neobişnuit de însufleţite, fără îndoială ca semn de consideraţie pentru reputaţia de vraci a lui Shaw. În jurul cortului şedeau aşezate mai, multe *squaws* şi mulţime mare de copii. De cele mai multe ori plângerile pacienţilor lui Shaw se refereau la o gravă inflamaţie a ochilor, pricinuită de prea îndelungata expunere la soare, soi de boală tratată de el nu fără oarecare succes. Avea asupra lui o trusă de medicamente homeopatice şi a fost, bănuiesc, cel dintâi care a introdus acest neprimejdios sistem de tratament printre indienii Ogillallah. De îndată ce o mantie a fost întinsă în partea din faţă a cortului pentru folosul nostru şi ne-am aşezat pe ea, a şi sosit o pacientă: o fiică a căpeteniei însăşi, iar ca să fim drepţi trebuie să recunoaştem că era cea mai arătoasă fată din aşezare. Aflându-se în relaţii dintre cele mai bune cu doctorul, s-a pus numaidecât la dispoziţia lui şi a primit îngrijirile cu toată liniştea, râzându-i într-una în faţă, fiindcă o indiancă nu prea se pricepe să zâmbească. Odată cazul acesta rezolvat, s-a prezentat un altul, de altă natură. În cel mai întunecat ungher al cortului stătea o bătrână hidoasă, cu trupul împuţinat, şi se bălăbănea mereu înainte şi înapoi din pricina durerii, iar ca să-şi ferească ochii de lumină îşi apăsa pe faţă palmele ambelor mâini. La porunca lui Smoke ieşi în faţă, codindu-se nevoie mare, şi lăsă la vedere nişte ochi aproape cu totul

îngropaţi în imensitatea umflăturii. Dar doctorul nu apucă bine să pună mâna pe ea, că şi începu să scoată gemete de nemulţumire şi se zbătu aşa de vajnic, încât bietul Shaw îşi pierdu toată răbdarea; fiind însă hotărât să-şi impună punctul de vedere, până la urmă izbuti să-i aplice leacurile lui preferate.

— E ciudat cum de nu mi-am luat cu mine trusa cu cantaride, spuse Shaw după ce termină tratamentul. Ne-ar trebui neapărat pe-aici ceva pe care să-l putem folosi ca antiiritant.

Ca urmare, în lipsă de altceva mai bun, luă din foc un vreasc făcut jar şi-l aplică lângă tâmpla bătrânei *squaw*, care scoase un urlet nepământesc ce-avu darul să stârnească hohotele restului familiei.

În timpul acestor îndeletniciri doftoriceşti, cea mai vârstnică *squaw* a lui Smoke intră în cort purtând în mână un ciocan de piatră aidoma cu cele scoase cândva din pământ pe ogoarele din Noua Anglie şi legat de coadă cu o împletitură de piele crudă. Ceva mai înainte observasem câţiva căţei negri mărişori cuibăriţi cu mare grijă într-un culcuş de piei de bizon, pe-o latură a cortului; noua venită le strică dintr-odată tihna; apucându-l pe unul dintre ei de labele dindărăt, îl trase din culcuş, îl duse până la intrarea în cort şi-i dădu cu ciocanul în cap până îl omorî. Dându-mi seama încotro ţinteau asemenea pregătiri, m-am uitat pe-o gaură către spatele cortului, ca să văd ce operaţii urmează. Atunci văzui cum femeia ţinea mai departe căţelul de labele dinapoi şi îl bălăbănea prin flăcările focului, continuând să facă aşa până când îl pârli bine. După ce termină, trase cuţitul din teacă şi tăie căţelul în bucăţele mărunte, iar bucăţelele le azvârli în oala, ca să fiarbă. Nu trecu mult şi ni se puse dinainte o farfurie mare de lemn, plina cu deliciosul preparat. Un ospăţ cu carne de căţel este cel mai înalt semn de consideraţie pe care o căpetenie Dahcotah o poate oferi oaspeţilor săi; ştiind deci că a refuza să te ospătezi din asemenea bucate ar fi o grea jignire, am atacat sărmanul căţel şi l-am devorat sub ochii nepăsătorilor săi părinţi, între timp, Smoke pregătea pipa lui cea de cinste. A aprins-o de-abia după ce-am terminat noi de mâncat, şi ne-

am trecut-o unul altuia până ce căuşul a rămas gol. Toate astea odată sfârşite, ne-am luat rămas bun fără alt protocol, am bătut la poarta fortului şi, după ce am fost recunoscuţi, am pătruns înăuntru.

X. CETELE DE RĂZBOI

Vara anului 1846 a fost o perioadă de fierbere războinică printre toate ramurile apusene ale tribului Dahcotah. În 1845 suferiseră grele înfrângeri. Multe cete de război porniseră în expediţie; unele dintre ele fuseseră nimicite, iar altele se întorseseră zdrobite şi demoralizate; aşa că neamul întreg era în doliu. Dintre ceilalţi, zece războinici plecaseră către ţinutul indienilor Snake, având în frunte pe fiul unei căpetenii de seamă din ramura Ogillallah, cu numele de Vifor. Pe când treceau pe câmpiile de lângă Laramie, au întâlnit o ceată de vrăjmaşi mult mai numeroasă, au fost înconjuraţi şi ucişi până la unul. După ce au săvârşit asemenea ispravă, pe indienii Snake au început să-i ia grijile, fiindu-le teamă de mânia Dahcotahilor, aşa că s-au grăbit să-şi arate dorinţa de pace trimiţând rudelor şi celorlalţi din acelaşi trib scalpul tânărului conducător ucis, dimpreună cu un pacheţel de tutun. Folosiseră ca mesager pe bătrânul neguţător Vaskiss, şi scalpul era chiar cel care atârna într-un cui în odaia noastră de la fort. Numai că Vifor se arătă neînduplecat. Deşi firea lui nu prea se potriveşte de fel cu numele, Vifor e totuşi indian, şi îi urăşte pe cei din neamul Snake cu toată ardoarea sufletului său. Cu mult înainte de sosirea scalpului, el şi începuse pregătirile pentru răzbunare. Trimisese soli cu daruri şi tutun la toate seminţiile Dahcotah aflate pe o rază de trei sute de mile, cu propunerea de a alcătui o mare coaliţie menită să-i pedepsească aspru pe cei din tribul Snake, stabilind şi o dată şi un loc de adunare.

Planul a fost deîndată acceptat de toţi, şi atunci când ne aflam noi la Fort Laramie multe aşezări, cuprinzând probabil cu totul cinci sau şase mii de suflete, se târau încet peste prerii îndreptându-se spre ţinta comună – tabăra „La Bonte”, pe râul Platte. Aici urmau să se desfăşoare, cu solemnitate deosebită, ritualurile lor de război, şi, după câte se spunea, o mie de războinici aveau să plece către ţara vrăjmaşului. Rezultatul tipic al unui asemenea soi de pregătiri are să se vadă în cele ce urmează.

Când am aflat veştile astea m-am bucurat foarte mult, venisem pe aceste meleaguri mai ales ca să cercetez firea băştinaşilor. Pentru a-mi atinge ţinta era nevoie să trăiesc în mijlocul indienilor şi să devin, cum s-ar spune, unul de-ai lor. Mi-am pus în gând să mă alătur unei aşezări, unui sat, şi să fiu pur şi simplu un locatar ca oricare altul al vreunui cort; şi de acum încolo, povestirea de faţă are să fie înainte de toate, în ceea ce mă priveşte pe mine, o relatare a progreselor realizate către această ţintă, şi a neaşteptatelor piedici ce mi s-au ivit în cale.

Amândoi ne-am pus în gând să nu pierdem cu nici un chip întâlnirea de la tabăra „La Bonte”. Plănuisem să-l lăsăm pe Deslauriers la fort, ca să poarte de grijă vehiculului şi celor mai mulţi cai, în vreme ce cu noi n-aveam să luăm decât armele şi animalele cele mai prăpădite. Existau toate şansele ca în sânul unei asemenea mulţimi de oameni duri şi nestăpâniţi să se işte certuri şi invidii mai ales atunci când, strânşi cu toţi laolaltă, nu aveau nici un fel de căpetenie comună şi mulţi dintre ei erau în fapt străini, veniţi de prin munţi şi câmpii îndepărtate. Prudenţa cea mai elementară ne obliga să luăm seama ca nu cumva să trezim nici cea mai vagă lăcomie. Aşa ne era planul; dar din nefericire n-am avut niciodată parte să vedem tabăra „La Bonte”, după cum am fi dorit, fiindcă într-o bună dimineaţă sosi la fort un tânăr indian cu veşti dintre cele mai proaste. Noul sosit era un fel de secătură înfumurată. Chipul urât îi era boit tot cu roşu; pe cap îi flutura o coadă de cocoş de prerie (o specie de fazan mare cum nu se găseşte, după câte am auzit, la răsărit de Munţii Stâncoşi); în urechi îi atârnau pandantive de scoici şi-n jurul trupului avea înfăşurată o pătură de un roşu aprins. Avea şi o sabie de cavalerist pe care-o purta doar de fudulie, de vreme ce cuţitul, săgeata şi puşca sunt suveranele oricărei lupte în prerie; şi cum pe meleagurile acelea nimeni nu umblă neînarmat, secătura avea şi el arc şi săgeţi, păstrate pe spinare, într-o tolbă din piele de vidră. Cu asemenea înfăţişare şi încălărat cu nespusă gravitate pe bidiviul lui şarg, Calul, fiindcă aşa îl chema, pătrunse călare în fort fără să se întoarcă nici la stânga şi nici la dreapta, dar aruncând priviri

piezişe spre grupurile de *squaws* aşezate la soare în faţa locuinţelor şi înconjurate de nenumăraţi plozi de toate rasele. Veştile proaste aduse de Calul erau, cam următoarele: *Squaw* a lui Henry Chatillon, o femeie cu care el avusese de ani de zile legăturile cele mai strânse ce pot exista între sexe în regiunea aceea, era foarte rău bolnavă. Ea şi copiii ei se aflau în satul lui Vifor, cale de câteva zile de la fort. Henry dorea nespus s-o vadă pe femeia aceea încă înainte ca ea să-şi dea sufletul, după cum nu mai puţin era dornic să ia toate măsurile pentru îngrijirea şi traiul copiilor lui, la care ţinea tare mult. A nu-i respecta asemenea dorinţă ar fi fost o dovadă de neomenie. Aşa că am lăsat baltă planul de a ne alătura la satul lui Smoke şi de a ne duce împreună cu el la adunare, iar în schimb am hotărât să ne alăturăm lui Vifor şi să ne facem sălaş în satul său.

De câteva săptămâni nu mă simţisem prea bine, dar în a treia noapte după ce ajunsesem la Fort Laramie, am fost trezit din somn de nişte dureri atroce, şi mi-am dat seamă că eram lovit de aceeaşi boală[66] care pricinuise atât de grele pierderi armatei pe Rio Grande. Într-o zi şi jumătate fusesem adus într-un hal de nemaipomenită slăbiciune, şi nu eram în stare să merg fără eforturi deosebite şi fără să înfrunt durerile. Neavând de unde primi nici un sfat medical şi nici cum să ţin regim, am hotărât să las toată grija însănătoşirii pe seama Providenţei şi să folosesc, fără a lua seama la tulburări, orice strop de vlagă ar mai rămâne în mine. Aşa că în ziua de douăzeci iunie am plecat de la Fort Laramie ca să ajungem la satul lui Vifor. Deşi ajutat de oblâncul şi spatele înalte ale „şeii de munte”, de-abia mă puteam ţine pe cal. Înainte de a pleca de la fort am angajat un alt om, un canadian cu plete lungi, pe nume Raymond, cu un chip ca de cucuvea şi în contrast destul de ciudat cu înfăţişarea isteaţă a lui Deslauriers. Şi n-a fost singura întărire a grupului nostru. Un neguţător ambulant indian, cu numele de Reynal ni s-a alăturat şi el, dimpreună cu *squaw* a lui, Margot, doi nepoţi de-ai ei, prietenul nostru spilcuit, Calul, şi fratele lui mai

[66] O varietate de holeră.

tânăr, Grindină. În această formaţie am pornit cu toţii peste prerie, dar nu pe calea bătătorită, ci luând-o peste colinele golaşe şi triste de pe malul celălalt al văii lui Laramie Creek. Cu totul, indieni şi albi, eram opt bărbaţi şi o femeie.

Reynal, negustorul, întruchipare a mulţumirii de sine găunoase şi vane, ducea în mână sabia de cavalerist a Calului, foarte încântat fiind de inutila dar arătoasa lui podoabă; petrecându-şi jumătate din viaţă printre indieni, adoptase nu numai obiceiurile, ci şi modul de a gândi al acestora. Margot, o matahală de femeie de peste două sute de funturi greutate, stătea în coşul unui *traineau* de felul celor pe care le-am descris mai înainte; alături de trupul ei uluitor de masiv se aflau felurite alte articole casnice, iar după ea venea tras de funie un cal de povară, încărcat cu acoperământul cortului lui Reynal. Deslauriers păşea sprinten pe lângă căruţă şi Raymond venea în urmă înjurând de mama focului caii de rezervă a căror grijă cădea în sarcina lui. Tinerii indieni neastâmpăraţi ca argintul viu, cu tolbele de săgeţi pe spate şi arcurile în mână, alergau galopând peste coline şi speriau din când în când câte un lup sau o antilopă, ascunse prin tufărişurile dese de pe costişe. Shaw şi cu mine eram întru totul pe potriva acestei cete pestriţe şi în lipsă de altceva mai de soi ne făcusem rost de îmbrăcăminte din piele de căprioară, la fel cu puitorii de capcane. În fruntea tuturor mergea Henry Chatillon. Şi aşa am trecut deal după deal şi vale după vale printr-un ţinut sterp, prăpăstios şi atât de rău pârjolit de soare că nici una dintre plantele obişnuite pe pământurile noastre blagoslovite nu se arăta pe acolo, cu toate că existau foarte multe ierburi medicinale ciudate, mai cu seamă pelin, ce acopereau fiecare coastă în tovărăşia cactuşilor întinşi ca nişte reptile pe marginile tuturor vâlcelelor. În cele din urmă am urcat pe o colină înaltă şi caii călcau pe sfărâmături de cremene, de agat sau de jasp până ce, ajungând pe culme, am privit în jos la malurile sălbatice ale lui Laramie Creek care şerpuieşte pe valea adâncă, parcă la mari depărtări, şi trece dintr-un mal într-altul al dealurilor apropiate, printre pâlcurile de arţari şi frasini. Râpe înalte, albe ca varul şi înşiruite una după alta mărginesc şuviţa de

crânguri şi verdeaţă, către care am coborât ca să aşezăm tabără pentru noapte. A doua zi dimineaţa am străbătut o întindere largă, de iarbă bogată ce se desfăşura pe malul râului, iar la capătul el am dat de un pilc de copaci la umbra cărora se aflau ruinele unui vechi punct de negoţ, cu clădirile durate din bârne. Crângul era înspuzit de trandafiri sălbatici, şi aromele lor suave ne făceau să ne-aducem aminte de casă. Când am ieşit dintre copaci, un şarpe cu clopoţei gros cât braţul unui bărbat şi lung de mai bine de patru picioare care stătea încolăcit pe-o stâncă, înălţă capul şi şuieră ameninţător înspre noi; un iepure cenuşiu, de două ori mai mare decât cei din Noua Anglie a zbughit-o în sărituri prelungi de sub ferigile bogate; ploieri zburau ţipând pe deasupra capetelor noastre şi o haită de câini de prerie începură să urle straşnic la noi din gurile vizuinilor răspândite pe câmpia aridă de la marginea pajiştilor. Deodată, o antilopă sări dintre tufişuri şi căscă ochii mari înspre noi, apoi îşi înălţă codiţa albă şi-o zbughi în goană, ca un ogar. Cei doi tineri indieni dădură într-o vâlcea peste un lup alb mare cât un viţel şi, scoţând strigăte ascuţite, se luară după el în galop, dar lupul sări în apă şi trecu înot către malul celălalt. Pe urmă se auzi trosnetul unei împuşcături şi glonţul şuieră fără să-l atingă peste capul lupului care se căţăra iute pe malul abrupt aruncând în urmă pământ şi pietre ce se rostogoleau în apă. Am mai înaintat puţin şi am avut prilej să vedem, pe malul de dincolo, un spectacol puţin obişnuit chiar şi pentru locurile acelea; căci, ieşind din mijlocul copacilor, o turmă de vreo două sute de elani se revărsă în poiană pocănind din coarne pe când se buluceau grămadă către lărgime. De cum dădură cu ochii de noi o luară la goană umplând poiana şi pierzându-se în crângul şi tufărişurile din marginea cealaltă. Către stânga, cât vedeai cu ochii, se arăta o întindere golaşă; înspre dreapta se căsca o râpă prăpăstioasă şi la poalele ei curgea Laramie Creek. Nu peste multă vreme ne-am trezit în capul unui pripor abrupt deschis asupra unei văi înguste şi lungi de cel puţin o milă pe marginea râului, acoperită cu iarbă grasă şi înaltă şi copaci răzleţi. Când am ajuns la capătul ei, ne-am oprit şi am aşezat tabăra. Un plop bătrân şi uriaş îşi întindea orizontal

ramurile pe deasupra cortului nostru. În locul acela Laramie Creek făcea un cot larg şi aproape că ne înconjura tabăra; curgea pe la poalele unui şir de râpe înalte şi albe care se uitau maiestuoase la noi de pe malul dimpotrivă. Pâlcuri dese de copaci se răsfirau la dreapta noastră; râpele erau şi ele pe jumătate acoperite de tufărişuri, iar în spate câţiva plopi punctau preria ici şi colo, aşa că oricine ar fi venit din partea aceea, prieten sau vrăjmaş, putea fi văzut de la o milă depărtare. Aici am hotărât să rămânem şi să aşteptăm sosirea lui Vifor, fiindcă fără îndoială ăsta trebuia să-i fie drumul către tabăra de la La Bonte. N-ar fi avut nici un rost să plecăm în căutarea lui, atât din pricina terenului foarte accidentat şi greu de străbătut, cât şi din pricină că nu ştiam unde anume se află şi dincotro are să vină; pe deasupra, caii erau aproape istoviţi de puteri, iar starea mea numai pentru drum nu era potrivită. Aveam la îndemână iarbă bună, apă din belşug, peşte din râu şi destul vânat mărunt, adică antilope şi căprioare, deşi de bizoni nu se arăta nici urmă. Un singur lucru ne stânjenea deplina mulţumire: destul de aproape de noi se afla o întindere de pământ acoperit cu tufişuri şi iarbă uscată pe unde n-ar fi fost deloc înţelept să umblăm, căci mişuna de şerpi cu clopoţei. Henry Chatillon l-a trimis din nou pe Calul către aşezarea ştiută de el, cu vorbă pentru *squaw* a lui ca ea şi rudele ei să părăsească numaidecât aşezarea şi să vină cu toată graba înspre locul unde ne aflam noi.

Viaţa noastră de toate zilele a devenit curând la fel de rânduită ca a unei gospodării statornic aşezate. În mijloc se afla copacul cel bătrân şi ostenit de vremuri; puştile şedeau de obicei sprijinite de trunchiul lui masiv şi şeile pe pământ, în jur; rădăcinile îi erau încâlcite şi aşa fel întreţesute încât alcătuiau câteva fotolii pe care puteai foarte bine sta să citeşti ori să fumezi; dar, în general, ceasurile cele mai interesante ale zilei erau cele ale meselor, pentru că adunasem provizii îmbelşugate. Din tufişuri ieşea mereu câte o antilopă ori o căprioară, iar trunchiul plopului se vedea numaidecât împodobit cu hălci de carne. Tabăra aceea o am limpede zugrăvită în minte: copacul bătrân, cortul alb cu

Shaw adormit la umbra lui, şi prăpăditul de cort al lui Reynal ridicat chiar pe malul apei. Cortul acesta era o biată alcătuire cu formă de cuptor făcută din piei de bizon murdare şi hărtănite aşezate pe nişte pari îmbinaţi; una din părţi era liberă şi într-o parte a deschizăturii atârnau cornul cu praf de puşcă şi punga cu gloanţe a proprietarului, dimpreună cu pipa lui lungă şi roşie, o tolbă masivă din piele de vidră, arcul şi săgeţile; fiindcă Reynal, indian în aproape toate în afară de culoarea pielei, prefera să vâneze bizoni cu asemenea arme rudimentare. În întunecimea acestei locuinţe cu aspect de peşteră putea fi observată doamna Margot cu silueta sa supramasivă rătăcită printre instrumentele sale casnice, printre blănuri, piei, pături şi traistele de piele vopsită, unde se păstrează carnea uscată. Aici îşi făcea veacul de la răsăritul şi până la apusul soarelui, icoană vie a lăcomiei şi puturoşeniei, în vreme ce drăgăstosul ei proprietar fuma, cerşea de la noi fel de fel de fleacuri, sau minţea de-ngheţa apele povestind isprăvi de-ale lui, ori se întâmpla să fie ocupat cu mult mai folositoarea îndeletnicire a pregătirii unor delicatese de prerie. La treaba asta din urmă era el mare meşter; îşi unea forţele cu ale lui Deslauriers şi numai ce-i vedeai trebăluind în jurul focului în vreme ce Raymond rânduia în chip de faţă de masă, pe iarba de dinaintea cortului, o piele de bizon frumos vopsită cu lut alb. Pe ea aranja grijuliu ceştile şi farfuriile; pe urmă venea în patru labe, ca un câine. Şi vira capul prin deschizătura cortului. Numaidecât îi vedeam chipul şi ochii rotunzi, ca de bufniţă, rostogolindu-se în orbite ca şi cum ce avea să ne spună, abia atunci îi trecuse prin minte făcând parcă un imens efort să-şi adune gândurile, ne vestea că cina e gata şi în aceeaşi clipită se şi retrăgea. La apusul soarelui, vreme când întreg ţinutul sălbatic şi pustiu căpăta altă înfăţişare, erau aduşi caii la tabără. Toată ziua păscuseră pe pajiştile din jur, dar la căderea serii îi priponeam aproape de cort. În vreme ce întunericul se înstăpânea peste prerie, stăteam la taifas în jurul focului până când ne cuprindea moleşeala somnului, iar atunci ne aşterneam şeile căpătâi, ne înfăşuram în pături şi ne culcam. La vremea aceea devenisem prea lenevoşi ca să

mai punem strajă; Henry Chatillon însă îşi lua în fiecare seară cu el în pătură arma încărcată, obicei de la care nu s-a abătut niciodată, câtă vreme am făcut tabără acolo. Şi Henry era un om mult prea îndrăzneţ ca să-şi ia asemenea măsuri de prevedere fără motiv temeinic. Din când în când câte un semn ne arăta că situaţia noastră nu era dintre cele mai sigure; ştiam că mai multe cete războinice ale indienilor Crow se aflau prin împrejurimi şi una dintre ele, trecând pe acolo cu câtva timp înaintea noastră, jupuise coaja de pe un copac din apropiere şi pe lemnul alb desenaseră un fel de ieroglife ca să dea astfel de veste că şi cotropiseră pământurile vrăjmaşului, sfidându-i în acest chip pe cei din neamul Dahcotah. Într-o dimineaţă, o negură deasă se lăsase asupra ţinutului. Shaw şi cu Henry plecaseră să dea o raită călare, dar se întoarseră numaidecât cu o veste neaşteptată: nu prea departe de tabără, la o bătaie de puşcă, dăduseră peste urmele proaspete ale unei cete de vreo treizeci de călăreţi. Nu puteau fi albi şi nu puteau fi indieni Dahcotah, deoarece ştiam că nici o ceată a acestora nu se afla prin împrejurimi; prin urmare nu puteau fi decât indieni Crow. Mulţumită ceţii groase şi binevenite scăpasem de o bătălie grea; dacă ne-ar fi zărit tabăra nu încape îndoială că ne-ar fi atacat, pe noi şi pe tovarăşii noştri indieni. Chiar dacă am mai fi avut vreo îndoială în privinţa asta, ea ne-a fost risipită peste o zi sau două de către doi sau trei indieni Dahcotah care au venit la noi şi ne-au povestit că în dimineaţa aceea stătuseră ascunşi într-o văiugă de unde îi văzuseră şi îi număraseră pe indienii Crow; ne-au mai spus că îi urmăriseră, având grijă să nu fie observaţi, până ce au trecut dincolo de Chugwater; că acei indieni Crow descoperiseră cinci cadavre Dahcotah ridicate, după datină, în copaci, le-aruncaseră jos, lipiseră ţevile puştilor de ele şi trăseseră până le făcuseră fărâme.

Chiar dacă nu era prea sigură, tabăra noastră era în schimb destul de confortabilă; cel puţin pentru Shaw, fiindcă pe mine mă chinuia boala şi mă supăra amânarea îndeplinirii planurilor ce ni le făcuserăm. Când mă mai lăsa boala şi puteam aduna ceva puteri, plecam călare bine înarmat şi dădeam câte o raită prin prerie, mă scăldam în râu împreună

cu Shaw sau porneam la război împotriva locuitorilor unui sat de câini de prerie aflat în apropiere. Seara, adunaţi în jurul focului, ne întreceam în vorbe de ocară la adresa nestatorniciei şi neseriozităţii indienilor şi-l trimiteam la toţi dracii pe Vifor şi pe ai lui. Până la urmă aşteptarea a ajuns de neîndurat.

— Mâine dimineaţă, am dat eu de veste, mă duc până la fort să văd dacă pot afla ceva noutăţi.

Târziu în aceeaşi noapte, când focul abia mai pâlpâia şi toţi cei din tabără adormiseră, se auzi din întuneric un strigăt puternic. Henry sări numaidecât în picioare, recunoscu glasul, dădu răspuns, şi prietenul nostru spilcuit, Calul, veni călare în mijlocul taberei; chiar atunci se întorcea din misiunea avută la aşezarea indienilor. Îşi priponi foarte liniştit iapa şi fără să scoată o vorbă se aşeză lângă foc şi începu să mănânce, dar atitudinea lui filosofică, de-un calm cu neputinţă de tulburat, se dovedi a fi prea de tot pentru răbdarea noastră. Unde se afla acea aşezare a indienilor? – la vreo cincizeci de mile spre sud de locul unde era tabăra noastră; se mişcau foarte încet, şi n-aveau să sosească mai devreme de-o săptămână. Şi unde se găsea *squaw* a lui Henry? – venea înspre noi cât de repede putea împreună cu Mahto-Tatonka şi ceilalţi fraţi ai ei, însă noi n-aveam s-o vedem niciodată fiindcă era pe moarte şi toată vremea întreba de Henry. Chipul bărbătesc al lui Henry se înnegură şi se posomorî; ne spuse că dacă eram şi noi de aceeaşi părere, el ar fi plecat dimineaţa să-i iasă în întâmpinare, şi atunci Shaw spuse că e gata să-l însoţească.

La răsăritul soarelui am pus şeile pe cai. Reynal se împotrivi din toate puterile spunând că nu-l putem lăsa singur, fără alt sprijin decât cei doi canadieni şi tinerii indieni, când duşmanii mişunau prin împrejurimi. Fără să luăm în seamă plângerile lui, am plecat şi l-am lăsat, iar când am ajuns la locul de vărsare a râului Chugwater ne-am despărţit, Shaw şi cu Henry luând-o la dreapta pe malul râului, şi eu îndreptându-mă spre fort.

Luându-mi pentru o vreme rămas bun de la prietenul meu şi de la nefericita femeie, am să înscriu aici un episod despre ce am văzut şi ce am făcut la Fort Laramie. Până acolo nu

erau mai mult de optsprezece mile, şi le-am străbătut în trei ceasuri. În poartă am dat peste o siluetă pipernicită înveşmântată din cap până-n picioare într-o manta canadiană de culoare albă dar tare murdară şi ţinând de-o curea de piele crudă o mârţoagă de cal sălbatec prins de el nu demult. Avea trăsăturile ascuţite şi proeminente, ochii sfredelitori şi ca de şarpe licăreau în întunecimea de sub gluga mantii, trasă peste faţă ca un capişon de călugăr capucin. Faţa parcă-i era o bucală de piele veche, iar gura i se lăbărţa de la o ureche la cealaltă. Întinzând spre mine mâna lui ciolănoasă şi lungă, mă întâmpină cu ceva mai mult decât obişnuitul salut de gheaţă indian, fiindcă eram prieteni cât se poate de buni. Spre folosul amândoura făcusem schimb de cai şi Paul, considerându-se tratat cu omenie, răspândise vorba în stângă şi-n dreapta că omul alb are o inimă de aur. Era un indian Dahcotah din Missouri, fiul vestit al tâlmaciului pe jumătate alb pe jumătate indian Pierre Dorion, atât de deseori pomenit în *Astoria* lui Washington Irving[67] îmi spuse că se ducea la aşezarea de negoţ a lui Richard ca să-şi vândă calul unor emigranţi ce făcuseră tabără acolo şi mă rugă să mă duc cu el. Am trecut amândoi prin vad, Paul trăgându-şi după sine sălbăticiunea. De îndată ce-am ajuns pe câmpiile nisipoase de peste râu, i s-a dezlegat limba. În felul său. Paul era un soi de cosmopolit; fusese prin aşezările albilor şi vizitase şi-n vreme de pace şi-n vreme de război cele mai multe triburi aflate pe o rază de o mie de mile. Vorbea un fel de jargon franţuzesc şi un altul englezesc, dar cu toate astea rămăsese indian din creştet şi până-n tălpi; şi când pomenea de isprăvile sângeroase ale conaţionalilor săi împotriva duşmanilor, ochii lui mici păreau că i se aprind în cap, îmi povesti cum cei din tribul Dahcotah măcelăriseră un sat întreg din neamul Hohay de pe cursul superior al fluviului Missouri, ucigând până la unul bărbaţi, femei şi copii; şi cum, fiind cu mult mai numeroşi, înconjuraseră şaisprezece viteji războinici Delaware care se

[67] În *Astoria* (1836, revăzută în 1849), Washington Irving povesteşte istoria aşezării de negoţ cu acelaşi nume, înfiinţată în nord-vestul Oregonului de negustorul şi omul de afaceri *John Jacob Astor* (1763–1840), la 1811.

luptaseră ca nişte lupi, până la ultimul, în mijlocul puhoiului de vrăjmaşi. Mi-a mai spus încă o istorie, căreia nu i-am dat crezare până ce am auzit-o întărită din atâtea izvoare diferite, încât neîncrederea mea aproape că s-a spulberat,

Cu şase ani în urmă, un individ cu numele de Jim Beckworth, o corcitură cu sânge francez, american şi negru, umbla cu treburi de negustorie pe seama lui *Fur Company* printr-un sat mare al indienilor Crow. Vara trecută, Jim Beckworth fusese la Saint Louis. E un ticălos de soiul cel mai josnic; crud şi perfid, nu ştie ce e cinstea sau onoarea – asta e cel puţin faima de care se bucură în prerie. El nu poate fi însă judecat cu măsurile obişnuite în ce priveşte firea oamenilor, fiindcă deşi ar fi în stare să înjunghie un om în somn, este capabil şi de acte de curaj dintre cele mai uluitoare, cum ar fi, de pildă, următorul: Pe când se afla el în aşezarea aceea mare a indienilor Crow, o ceată de război din neamul Blackfoot, între treizeci şi patruzeci la număr, au pornit să prade prin ţinuturile celorlalţi, ucigând pe cei pe care-i întâlneau răzleţi şi furând caii pe unde-i găseau. Războinicii din neamul Crow au dat de urmele lor şi i-au înghesuit aşa de tare, încât n-au mai avut pe unde scăpa; văzând asta, cei din neamul Blackfoot au ridicat la poalele unei prăpăstii o întăritură de buşteni semicirculară, şi cu sânge rece au stat să-şi aştepte acolo vrăjmaşii. Buştenii şi crengile, rânduite într-un fel de zid de patru sau cinci picioare, îi proteguiau în faţă. Cei din neamul Crow ar fi putut să treacă peste parapet şi să-i nimicească pe duşmani; totuşi, deşi erau de zece ori mai numeroşi, nici prin cap nu le-a trecut să ia cu asalt mica redută. Asemenea faptă ar fi fost cu totul nedemnă, după obiceiurile lor de a duce războiul. Ţipând şi urlând, sărind de colo-colo ca nişte diavoli dezlănţuiţi, au descărcat o ploaie de gloanţe şi săgeţi asupra buştenilor; nici unul din neamul Blackfoot n-a fost atins, dar mai mulţi din neamul Crow au fost doborâţi, în ciuda săriturilor şi a mişcărilor bruşte dintr-un loc în altul. În felul acesta copilăresc s-a purtat bătălia vreme de un ceas sau două. Din când în când câte un războinic din neamul Crow, într-o exaltare de vitejie trufaşă dădea glas strigătului său de război, se lăuda că el este cel mai brav şi

cel mai de seamă om de pe lume, înhăţa securea, se repezea şi izbea cu toată puterea în redută şi-apoi se întorcea spre ai lui ca să cadă răpus. De-o ploaie de săgeţi; nici nu se gândeau să organizeze un atac combinat. Indienii Blackfoot stăteau în siguranţă în dosul redutei lor. În cele din urmă Jim Beckworth îşi pierdu răbdarea şi le strigă celor din neamul Crow:

— Sunteţi cu toţii nişte proşti şi nişte babe. Veniţi cu mine, dacă vreunul dintre voi este îndeajuns de viteaz, şi-am să v-arăt eu cum se luptă.

Îşi scoase de pe el bluza de puitor de capcane făcută din piele de căprioară, şi se lăsă gol aşa cum erau şi indienii. Îşi lăsă puşca pe pământ, luă în mână o secure uşoară şi o zbughi la fugă peste prerie către dreapta, ferit de ochii vrăjmaşului de-o ridicătură de pământ. Pe urmă se căţără pe stânci până pe buza prăpăstiei din spatele lor. Patruzeci sau cincizeci de tineri din neamul Crow se luară după el. După strigătele şi gălăgia ce se înălţau de jos şi-a dat seama că indienii Blackfoot sunt chiar dedesubtul lui; şi-a făcut vânt şi a sărit de pe stâncă drept în mijlocul lor. În cădere l-a prins pe unul de plete, l-a trântit la pământ şi l-a răpus cu *tomahawkul;* pe urmă l-a prins pe altul de cureaua de la brâu, l-a tăiat şi pe acesta şi, sărind în picioare, a scos strigătul de război al indienilor Crow. Rotea cu atâta furie securea în jurul său, încât vrăjmaşii uluiţi s-au retras şi i-au făcut loc. Dacă ar fi vrut, ar fi putut numaidecât să sară peste parapet, s-o ia la sănătoasa şi să scape teafăr; dar nu mai era nevoie, căci scoţând strigăte diavoleşti războinicii Crow începură să cadă unul după altul de pe stâncă în vizuina duşmanului. Restul războinicilor Crow răspunseră şi ei strigătului de război auzit de dincolo de întăritură şi dădură năvală cu toţii deodată. Lupta corp la corp din interiorul redutei a fost înfricoşătoare; câteva minute indienii Blackfoot au luptat şi au strigat ca leii; dar măcelul a luat repede sfârşit şi trupurile sfârtecate au fost stivuite unul peste altul la poalele prăpastiei. N-a scăpat nici un singur războinic Blackfoot.

Când Paul îşi termină istorisirea, ne apăru în faţa ochilor şi fortul lui Richard, având în jurul lui o mulţime de bărbaţi

dezordonată şi ceva mai încolo, în faţă, o tabără de emigranţi.

— Ei Paul, îl întrebai eu, unde-s oamenii tăi?

— N-au sosit încă, răspunse el. Poate-or sosi mâine.

Două mari aşezări dintr-o ramură a neamului Dahcotah veniseră tocmai din Missouri, cale de trei sute de mile, ca să se alăture expediţiei războinice şi erau aşteptaţi să sosească la fortul lui Richard în dimineaţa aceea. Deocamdată nu se vedea nici un semn că s-ar afla pe aproape; aşa că, strecurându-mă prin mulţimea gălăgioasă şi cam afumată de băutură, am pătruns într-o încăpere de bârne şi lut, cea mai mare din fort. Era înţesată de bărbaţi de felurite rase şi cu felurite înfăţişări, toţi ciupiţi de băutură mai cu milă sau mai cu nădejde. Se părea că o ceată de emigranţi către California descoperiseră abia acum, în zilele din urmă, că se împovăraseră cu prea multe provizii pentru călătorie. Da aceea o parte din ele o aruncaseră sau o vânduseră în mare pagubă diferiţilor neguţători; dar de bogata lor provizie de whisky din Missouri hotărâseră să se scape numaidecât, bându-l acolo, pe loc. Aşa că puteai vedea în jur destule *squaws* cherchelite întinse pe maldăre de piei de bizon; mexicani jegoşi, înarmaţi cu arcuri şi săgeţi; indieni în stare de beţie potolită; canadieni pletoşi şi puitori de capcane, colonişti din pădurile americane în hainele lor cafenii de stofă ţesută în casă şi purtând în cingătoare, la vedere, mult îndrăgitele pistoale şi cuţite de vânătoare. În mijlocul încăperii, un bărbat înalt şi subţire, îmbrăcat cu o haină largă şi ponosită, vorbea celorlalţi în stilul înflăcărat al oratorilor de bâlci. Cu o mână spinteca aerul, iar în cealaltă ţinea cu nădejde un clondir cafeniu de whisky şi-l ducea în fiecare clipă la gură, urând că dăduse conţinutul de duşcă mai demult. Richard mă prezentă foarte ceremonios acelui personaj, care nu era nimeni altcineva decât colonelul R., odinioară conducător al convoiului. Cum nasturi nu aveam, colonelul, mă apucă numaidecât de franjurile de piele ai bluzei, şi începu să-mi explice în ce situaţie se află. Îmi spuse că oamenii lui se răzvrătiseră şi îi luaseră comanda; dar el încă mai avea asupra lor autoritatea conferită de o minte superioară; în toate privinţele, în afară de titlu, tot el

rămăsese şef al grupului, în timp ce colonelul vorbea, eu mă uitam în jur la adunătura aceea pestriţă şi nu mă puteam împiedica să mă gândesc că bietul colonel era tot ce putea fi mai nepotrivit pentru a conduce astfel de oameni peste deserturi, tocmai până în California. Cu totul deosebiţi de ceilalţi, trei tineri înalţi şi voinici, strănepoţi ai lui Daniel Boone[68], atrăgeau atenţia. Se vedea bine că moşteniseră firea aventuroasă a acelui prinţ al pionerilor; dar n-am putut observa nici un semn al spiritului calm şi cumpănit care îl caracterizase în cea mai mare măsură pe străbun.

La cumplite încercări i-a mai supus soarta, peste câteva luni, pe unii dintre membrii acestui convoi. La ultima sa întoarcere din California, generalul Kearney ne-a povestit cele întâmplate. Ajungând în munţi, calea le-a fost stăvilită de nămeţii de zăpadă şi, înnebuniţi de ger şi de foame, s-au mâncat unii pe alţii!

Harababura aceea m-a plictisit repede şi i-am spus lui Paul:

— Hai, Paul, să plecăm de-aici.

Tovarăşul meu stătea la soare, lângă zidul fortului; Se ridică numaidecât, încăleca, şi plecarăm împreună către Fort Laramie. Când am ajuns acolo, pe poartă tocmai ieşea un bărbat cu o raniţă în spate şi cu puşca pe umăr; alţii se strânseseră roată în jurul său şi dădeau mâna cu el, ca de bun rămas. Mi s-a părut lucru ciudat ca un om să plece în prerie de unul singur şi încă pe jos. Explicaţia am aflat-o repede. Perrault – dacă îmi aduc bine aminte, aşa îl chema pe canadian – se certase cu *bourgeois*, şi fortul devenise un loc prea fierbinte pentru el. Autoritatea lui atât de provizorie îl făcuse pe Bordeaux să-şi piardă capul şi să-l insulte pe Perrault, iar acesta îl pocnise. Cei doi săriseră apoi unul la altul şi se încăieraseră în mijlocul fortului. Într-o clipă Bordeaux a ajuns la pământ, cu totul în puterea canadianului furios; dacă n-ar fi fost acolo un indian bătrân, frate cu *squaw* a lui, care să-l ia în braţe şi să-l potolească pe adversar, nu i-ar fi fost deloc moale lui Bordeaux. Perrault se smulsese din braţele indianului şi amândoi albii dădură fuga la odăile lor să-

[68] Vezi nota de la pag. 46.

şi ia de acolo puştile; văzându-l însă, din uşa odăii, pe canadian cu puşca în mână stând în turte şi strigând la el să iasă afară şi să primească lupta, lui Bordeaux îi pieri tot curajul, aşa că hotărî să rămână unde se afla. Degeaba îi strigase bătrânul indian, cumnatu-său adică, dezgustat de atâta laşitate, să iasă în prerie şi să lupte după obiceiul oamenilor albi; degeaba i se alăturase şi *squaw* a lui Bordeaux, la fel de revoltată, strigând la domnul şi stăpânul ei că e un câine şi o babă neputincioasă., Totul s-a dovedit zadarnic. Bordeaux se arătă a fi mai mult cuminte decât viteaz şi nu se clinti de la locul său. Perrault stătuse o vreme şi revărsase tot soiul de sudalme şi epitete batjocoritoare la adresa mişelului de *bourgeois*, până când ajunse şi el la capătul puterilor, se lăsă păgubaş, umplu o traistă cu carne uscată, o aruncă de-a spinare şi porni de unul singur către Fort Pierre, tocmai pe Missouri, cale de trei sute de mile numai prin ţinuturi pustii şi mişunând de indieni duşmănoşi.

În noaptea aceea am rămas la fort. A doua zi dimineaţa, după ce luasem gustarea, stăteam de vorbă prin curte cu un neguţător cu numele de McCluskey şi am băgat de seamă un indian ciudat stând rezemat de stâlpul porţii. Era un bărbat înalt, voinic, cu trăsături viguroase.

— Cine-o fi indianul de la poartă? am întrebat.

— Asta-i Vifor, mi-a răspuns McCluskey. El e cel care a stârnit tot tărăboiul ăsta despre război. Aşa fac totdeauna cei din tribul Sioux; nu se mai satură să-şi taie unii altora beregăţile; doar la atâta lucru se pricep; în loc să stea la aşezările lor şi să facă rost de piei ca să ni le vândă nouă iarna. Dacă mai ţine mult războiul ăsta, cred că sezonul viitor n-o să facem nici o brânză cu neguţătoria noastră.

Asta era părerea tuturor neguţătorilor, toţi până la unul porniţi împotriva războiului din pricina daunelor de neînlăturat ce-avea să le aducă îndeletnicirii lor. Vifor îşi părăsise aşezarea doar cu o zi înainte, ca să facă o vizită la fort. Setea lui de război ajunsese acum mult mai potolită decât atunci când pusese prima dată la cale planurile pentru răzbunarea feciorului. Pregătirile lungi şi întortocheate în vederea expediţiei depăşeau cu mult posibilităţile firii sale

nestatornice. Iar în dimineaţa aceea Bordeaux a tăbărât pe el, i-a făcut fel de fel de daruri şi i-a explicat răbdător că de s-o ţine numai de războaie are să-şi nenorocească toţi caii şi n-o să mai aibă când vâna bizoni ca să facă negoţ cu oamenii albi; pe scurt, îi spunea că e un prost dacă se gândeşte la asemenea isprăvi şi că mult mai bine ar face dacă s-ar hotărî să rămână cuminte în aşezarea şi în cortul lui şi să-şi fumeze liniştit pipa, ca un om înţelept ce se afla. Se vedea limpede că hotărârea lui Vifor începe să se clatine; începuse să se plictisească, asemenea unui copil, de planurile ce-i stătuseră cel mai aproape de suflet. Nespus de bucuros, Bordeaux începu a proroci că Vifor n-are să mai plece la război. Cum dragostea mea de oameni rămânea mult în urma curiozităţii, eram destul de supărat că până la urmă se putea să pierd rarul prilej de a vedea desfăşurându-se ceremoniile de război. La urma urmei Vifor nu făcuse altceva decât să scapere amnarul, dar vâlvătaia se întinsese pretutindeni. Toate ramurile apusene ale indienilor Dahcotah porniseră la război; şi, după câte îmi spunea McCluskey, şase mari aşezări se şi adunaseră pe malurile unui râuleţ, la vreo patruzeci de mile depărtare de la fort, şi zilnic, înălţau rugi către Marele Spirit să le dea sprijin în greaua lucrare la care porniseră. McCluskey abia se despărţise de ei şi presupunea că se aflau în drum spre tabăra de la La Bonte, unde aveau să ajungă în răstimp de-o săptămână, *dacă nu cumva aveau să afle că pe-acolo nu se găseau bizoni*. Condiţia asta nu-mi plăcea mie deloc, fiindcă la timpul acela prin împrejurimi se găseau foarte puţini bizoni. Mai era vorba şi de cele două sate Minnicongew pomenite de mine mai înainte; numai că înspre prânz veni un indian de la fortul lui Richard şi aduse vestea că s-au certat, că se despart şi pornesc fiecare într-altă parte. Ca să vezi ce urmări putea să aibă whiskyul emigranţilor! Dându-şi seama că nu sunt cu nici un chip în stare să-l bea ei pe tot, vânduseră indienilor ce le rămăsese, şi nu era de fel nevoie să fii proroc ca să prezici urmările; o scânteie aruncată într-o magazie cu praf de puşcă n-ar fi putut avea urmări mai grabnice. Numaidecât invidiile vechi de cine ştie când, duşmăniile şi urile ascunse existente în orice aşezare indiană

au răbufnit în certuri aprinse. Au dat cu totul uitării expediţia de război la care porniseră şi care îi făcuse să străbată până acum trei sute de mile de cale. Păreau nişte copii scăpaţi din frâu şi mistuiţi de cele mai pârjolitoare pasiuni ale oamenilor în toată firea. Mulţi au fost înjunghiaţi în hărmălaia şi îmbulzeala aceea; iar dimineaţa s-au împărţit în cete mărunte şi au pornit fiecare de capul lui înapoi spre Missouri. Mi-era teamă că, până la urma urmei, îndelung pregătita întâlnire şi ceremoniile ce trebuiau s-o însoţească n-aveau să mai aibă niciodată loc iar eu urma să scap acest minunat prilej de a-i vedea pe indieni sub aspectul lor cel mai impresionant şi caracteristic; totuşi, dacă avea să se întâmple aşa, însemna că evit primejdia foarte reală de a fi jefuit şi dezbrăcat, sau poate chiar înjunghiat ori împuşcat în tot iarmarocul ăsta. Mângâindu-mă deci cu asemenea gânduri, am hotărât să mă întorc în tabără cu ce veşti putusem aduna.

Mi-am prins calul şi, spre marele meu necaz, am văzut că pierduse o potcoavă şi-şi zdrelise copita pe pietre. La Fort Laramie pentru potcovitul unui cal se plăteşte modesta sumă de trei dolari potcoava; aşa că l-am legat pe Hendrick de un, par din *corral* şi m-am dus să-l caut pe Roubidou, fierarul. Şi pe când stătea Roubidou cu copita între genunchi şi se îndeletnicea cu ciocanul şi raşpelul; iar eu mă uitam la el cum lucrează, auzii un glas străin adresându-mi-se:

— Aşaa... vasăzică s-au mai dus încă doi! Ei, tot am mai rămas câţiva. Uite că Gingras şi cu mine plecăm mâine-n munţi. Cred că azi-mâine ne vine şi nouă rândul. Îi grea viaţa, n-am ce zice!

Ridicai privirile şi dădui cu ochii de un bărbat nu mult mai înalt de cinci picioare, dar foarte lat în spete şi ciolănos. Arăta ca vai de el; bluza veche, din piele de căprioară era neagră şi lustruită de purtare şi grăsime, iar brâul, cuţitul, punga de gloanţe şi cornul de pulbere arătau limpede că fuseseră puse la trudă grea şi îndelungată. Primele articulaţii de la degetele picioarelor fuseseră demult luate de degerăturile din ierni trecute, şi asta se vedea după forma mocasinilor. Întreaga înfăţişare şi tot echipamentul arătau că aveam de-a face cu un „puitor de capcane liber”. Chipul îi era rotund şi bucălat şi

exprima o nepăsare şi o veselie deloc potrivite cu vorbele abia rostite. Îl întrebai:

— S-au mai dus încă doi? Adică ce vrei să spui?

— Ei, indienii Arapahoe au mai ucis de curând în munţi pe încă doi de-ai noştri. Coadă-de-bivol a venit şi ne-a spus. Pe unul l-au înjunghiat pe la spate, şi pe celălalt l-au împuşcat chiar cu puşca lui. Asta-i viaţa pe-aici! Anul ăsta şi gata, mă las de pus capcane. *Squaw* a mea zice c-ar vrea un cal buiestraş şi nişte panglicuţe roşii; am să strâng destule blăni de castor ca să-i pot face pe placul inimii, şi pe urmă – gata! Mă dau la fund şi trăiesc la o fermă.

— Ba oasele tale pe prerie-au să putrezească, Rouleau! zise un alt puitor de capcane aflat prin preajmă; era un bărbat vânjos, aspru la înfăţişare şi cu chip încruntat ca de câine buldog.

Rouleau se mulţumi să râdă, începu să fredoneze încetişor o melodie şi să schiţeze nişte paşi de dans cu picioarele lui boante.

— O să trecem pe la tabără pe la dumneavoastră destul de curând, mă anunţă celălalt.

— Bine, spusei eu, opriţi-vă la noi să beţi o cană de cafea; şi cum era vremea înaintată, m-am grăbit să părăsesc fortul.

Când să trec râul, m-am întâlnit cu un convoi de emigranţi.

— Încotro te duci, străinule? mă întâmpinară două-trei glasuri deodată.

— Cale de vreo optsprezece mile pe râu în sus.

— E târziu al naibii pentru o treabă ca asta! Ai face bine să te grăbeşti cât poţi, şi fii cu ochii în patru dacă dai de indieni!

Sfatul era prea înţelept ca să nu-l iau în seamă. Aşa că am trecut prin vad şi am pornit în trap întins pe preria de dincolo. Dar cum zice vorba: „porneşti cu graba şi te-ntâlneşti cu zăbava”. Şi am dovedit adevărul zicalei când am ajuns la colinele aflate la trei mile depărtate de fort. Drumul avea semne destul de slabe, şi cum mersesem mai mult cu grăbire decât cu atenţie, l-am pierdut din ochi. Atunci am luat-o de-a dreptul, conducându-mă după Laramie Creek pe care-l zăream din când în când lucind sub soarele scăpătat pe fundul cotului împădurit ce-mi venea către dreapta. Cu o

jumătate de ceas înainte de asfinţit am ieşit chiar pe mal. Singurătatea sălbatică a acelor locuri te făcea să te înfiori. O antilopă ţâşni deodată dintre tufişurile din faţa mea. Pe când sărea graţios la nici treizeci de yarzi înaintea lui Hendrick, am tras şi am văzut-o cum se răsuceşte în loc şi cade. Deplin încredinţat că de-acum a mea era, m-am apropiat lăsând calul la pas şi încărcându-mi puşca în tihnă, când deodată am văzut-o sărind în sus, luând-o la fugă pe trei picioare şi pierzându-se în hăţişul de pe coline, unde nu mai aveam vreme să mă iau după ea. Peste vreo zece minute treceam de-a lungul unei văi adânci şi, uitându-mă întâmplător în urmă, văzui în lumina aceea nesigură că mă urmăreşte ceva. Presupunând c-o fi vreun lup, am coborât din şa, m-am tras în spatele calului, ascunzându-mă ca să-l pot doborî;. Care nu mi-a fost mirarea când mi-am dat seama, după mers, că e vorba de altă antilopă. Se apropie cam până la o sută de yarzi, îşi încordă gâtul şi mă privi cu toată luarea-aminte. Am ochit cu grijă pata albă de pe piept şi eram cât pe-aci să trag, când antilopa tresări deodată, o luă la goană mai întâi într-o parte şi pe urmă în cealaltă, ca un vaporaş ce se împotriveşte furtunii, iar până la urmă o rupse la fugă cât o ţineau picioarele. Dar nu trecu mult şi se opri, întoarse capul, şi se uită lung îndărăt, apoi iar se apropie de mine la trap, aşa cum făcuse şi mai înainte; însă nu chiar atât de vitejeşte, fiindcă după un timp se opri şi se uită la mine. Am tras; antilopa a făcut un salt şi a căzut pe spate. Am pornit spre ea, am măsurat distanţa şi am numărat două sute şi patru paşi. De îndată ce m-a simţit alături, antilopa a întors către mine ochii umbriţi de vălurile morţii. Parcă erau ochi de femeie frumoasă – negri şi strălucitori. „Ce noroc că sunt aşa de grăbit, mi-am spus eu; dac-aş avea timp, te pomeneşti că m-ar chinui remuşcările.”

M-am apucat s-o despic, nu chiar cu cea mai mare pricepere, am atârnat carnea la spatele şeii, am încălecat şi-am pornit mai departe. Colinele (şi nu-mi puteam aduce aminte nici măcar de una dintre ele), mă înconjurau din toate părţile. „S-a făcut prea târziu – mi-am zis atunci – ca să merg mai departe. Noaptea asta rămân aici, iar mâine dimineaţă

am să-ncerc să găsesc drumul.” Totuşi, făcând un ultim efort, am urcat o colină mai înaltă şi de-acolo, spre marea mea bucurie, am zărit panglica împleticită a lui Laramie Creole plimbându-se ba într-o parte ba în cealaltă printre pâlcurile răzleţe de copaci; şi, hăt în depărtare, aproape cu totul ascuns în umbra copacilor am zărit ruinele vechiului fort de negoţ. Am ajuns acolo la căderea serii. La lumina aceea înşelătoare nu era prea plăcut să te strecori printre copacii deşi şi tufişurile încâlcite de dedesubt. Stătui şi ascultai cu auzul încordat, să prind foşnet de pas de om ori de sălbăticiune. Nu se clintea nimic în afara unei biete păsărele cafenii, pornită să ciripească zglobie printre ramuri. Tare m-am bucurat când am ieşit din nou la lărgimea preriei, unde-mi puteam da seama încă de la distanţă ce anume se apropie de mine. Când am ajuns la vărsarea pârâului Chugwater, se făcuse întuneric de-a binelea. Am lăsat dârlogii liberi şi calul să meargă după buna lui voie. Bietul cal o luă în trap mărunt condus de instinctul lui sigur, şi, pe la ceasurile nouă, începu să coboare priporul care ducea spre pajiştea unde ne aşezaserăm tabără. Pe când eu mă uitam zadarnic în toate părţile să văd lumina focului, Hendrick al meu, înzestrat cu simţuri mai agere, necheză o dată cât îl ţineau puterile şi fără întârziere primi răspuns printr-un alt nechezat venit din depărtare. Doar câteva clipe mai trecură şi mă auzii strigat din întuneric de glasul lui Reynal, fiindcă el ieşise, cu puşca în mână, ca să vadă cine se apropie.

Reynal, *squaw* a lui, cei doi canadieni şi flăcăiaşii indieni erau acum singurii locuitori ai taberei, de vreme ce Shaw şi cu Henry Chatillon încă nu se întorseseră. S-au întors a doua zi, pe la prânz, cu caii ajunşi la capătul puterilor, Henry era tare amărât. Femeia murise, iar de acum încolo copiii lui trebuiau să îndure fără nici o ocrotire asprimile şi amarnicele încercări ale vieţii duse de indieni. Dar nici chiar atât de grele necazuri nu-l făcuseră să dea uitării afecţiunea faţă de *bourgeois* ai săi, căci cu ajutorul rudelor lui indiene făcuse rost de două macaturi din piele de bizon, foarte frumos împodobite, pe care ni le puse dinainte ca daruri din partea lui.

Shaw îşi aprinse pipa şi îmi istorisi pe scurt cum se

desfăşurase călătoria lor. După cum am mai spus, când eu mă dusesem la fort ne despărţiserăm la vărsarea Chugwaterului. Ei merseseră toată ziua pe lângă acest mărunt curs de apă, prin nişte locuri sterpe şi pustii. În mai multe rânduri dăduseră peste urmele proaspete ale unei mari cete de război, fiind fără îndoială vorba despre ceata de a cărei înfruntare scăpasem noi doar datorită ceţii. Cu un ceas înainte de asfinţitul soarelui şi fără să fi întâlnit pe cineva pe drum, au dat de corturile femeii lui Henry şi a fraţilor ei care, ascultând de vorba trimisă de el, părăsiseră aşezarea indienilor şi se îndreptau înspre tabăra noastră. Corturile, cinci la număr cu toatele, erau gata ridicate, pe malul râuleţului. Femeia zăcea într-unul din ele, şi nu mai rămăseseră din ea decât pielea şi oasele. De câtăva vreme nu mai era în stare nici să se mişte şi nici să vorbească. N-o mai ţinuse în viaţă decât nădejdea de a-l mai vedea o dată pe Henry, la care ţinea foarte mult şi cu adevărată credinţă. De cum intră el în cort, femeia îşi reveni în fire şi statură amândoi de vorbă aproape toată noaptea. A doua zi dis-de-dimineaţă o aşezaseră într-un *traineau* şi porniseră cu toţii înspre tabăra noastră. Nu erau decât cinci războinici; în rest, doar femei şi copii. Se temeau cumplit de ceata de război a indienilor Crow aflată prin locurile acelea, căci dacă ar fi dat peste ei fără îndoială că i-ar fi ucis până la unul. Nu străbătuseră decât o milă sau două când zăriseră departe de tot, la marginea zării, un călăreţ. Se opriseră şi se adunaseră laolaltă cuprinşi de mare spaimă, şi nu le veni inima la loc decât multă vreme după ce călăreţul se pierduse în zare; pe urmă îşi văzuseră mai departe de drum. Henry mergea împreună cu Shaw puţin înaintea grupului de indieni, când Mahto-Tatonka, un frate mai mic al femeii, îi chemă cu mare grabă. Întorcându-se îndărăt, îi văzură pe toţi indienii înghesuiţi în jurul *traineau*-ului unde zăcea femeia. Abia apucară să-i mai audă gemetele de pe urmă. Căci peste, câteva clipe bolnava îşi dădu duhul în coşul vehicolului. Urmă un moment de linişte deplină; apoi indienii intonară în cor cântările lor de jelire a moartei. Iar printre ele Shaw distinsese limpede acele sunete stranii asemănătoare cuvântului „aleluia” şi care, împreună cu alte

câteva coincidenţe întâmplătoare, au dat naştere ideii absurde că indienii ar fi urmaşi ai celor zece triburi pierdute ale lui Israel.

Datina indiană cerea ca Henry, la fel cu celelalte rude ale răposatei, să facă acesteia daruri de preţ ce urmau să fie aşezate dimpreună cu trupul la locul de veşnică odihnă. Împreună cu Shaw se despărţiseră de indieni şi porniseră către tabăra noastră unde, grăbindu-se cât puteau de mult, au ajuns, după cum am văzut, cam pe la prânz. După ce au luat cele trebuitoare, au făcut numaidecât cale întoarsă. Când au ajuns îndărăt la corturi se făcuse tare târziu şi era întuneric beznă. Au găsit corturile aşezate într-o vale, printre coline golaşe. Patru dintre ele abia puteau fi văzute în întunecime, dar al cincilea, cel mai mare, se afla luminat de flăcările unui foc făcut în interior şi care se vedea bine prin pieile crude aproape transparente. La sosirea lor acolo era linişte deplină. Corturile păreau cu totul pustii. Nu se simţea nici o mişcare şi întreaga scenă avea în sine ceva măreţ. Merseseră călare până aproape de intrarea în cort şi nu auzeau nimic altceva în afara tropotului cailor. O *squaw* ieşi din cort şi, fără să scoată o vorbă, luă în primire caii. Intraseră înăuntru şi găsiseră cortul plin de indieni; în mijloc ardea un foc şi părtaşii la priveghi stăteau pe trei rânduri în jurul lui. S-a făcut loc pentru noii veniţi, o mantie a fost întinsă în capul cortului ca să aibă pe ce se aşeza, s-a aprins o pipă şi le-a fost înmânată în cea mai deplină tăcere. Aşa petrecură cea mai mare parte a nopţii. Din vreme în vreme focul ajungea doar o grămadă de tăciuni şi siluetele întunecate rânduite în jur abia mai puteau fi distinse; atunci o *squaw* se scula şi arunca peste jar o bucată de seu de bizon şi numaidecât se înălţa o flacără vie ce lumina chipurile băştinaşilor, neclintite, ca sculptate în bronz. Şi tăcerea continua, netulburată. Pentru Shaw venirea zorilor a fost o adevărată uşurare, căci atunci a putut să iasă de la acea adunare îndoliată. Şi el şi Henry s-au pregătit pentru întoarcerea acasă; dar nu înainte de a aşeza darurile aduse alături de trupul răposatei care, frumos înveşmântat, stătea aşezat în capul oaselor într-unul din corturi. Aproape de acel cort se afla priponit un cal frumos ce avea să fie ucis

atunci dimineaţa, ca să poată sluji sufletului răposatei; fiindcă femeia fusese prea fără puteri ca să se poată duce peste întinderea preriilor, pustii până la sălaşurile morţilor. Fusese pregătită şi hrană şi câteva lucruri casnice menite să slujească răposatei pe-această din urmă cale.

Henry lăsase toate acestea în grija rudelor şi se întorsese cu Shaw la tabără. Şi a mai durat câtva timp până când i s-a risipit tristeţea.

XI. SCENE DIN TABĂRĂ

Într-o biată zi, Reynal auzi focuri de puşcă la depărtare de o milă sau două de tabăra noastră. Asta îl nelinişti din cale-afară. Începură să i se arate tot felul de năluci de-ale indienilor Crow porniţi în cete de război; iar când ne-am întors (fiindcă toţi fuseserăm plecaţi), a început din nou să se vaite că-l lăsăm singur cu canadienii şi femeia. A doua zi, pricina spaimei lui Reynal s-a arătat în carne şi oase. Patru puitori de capcane – pe nume Morin, Saraphin, Rouleau şi Gingras – veniră la noi la tabără. Ei trăseseră cu puştile şi tulburaseră visele prietenului nostru Reynal. Aşezară tabără tot acolo. Puştile lor rablagite şi trudite de slujbă îndelungă se odihneau acum alături de ale noastre, sprijinite de copacul cel bătrân; şeile rezistente şi grosolane, mantiile de piele de bizon, capcanele şi alte câteva articole simple şi rudimentare din echipamentul lor de călătorie stăteau făcute grămadă lângă cortul nostru. Caii lor munteni păşteau acum pe pajişti împreună cu ai noştri; cei patru bărbaţi, nici ei mai puţin aspri şi grosolani, stăteau câte o jumătate de zi tolăniţi la umbra copacului, pe iarbă, fumau alene sau povesteau felurite isprăvi de-ale lor; şi desfid toate cronicele cavalereşti să cuprindă povestea unei vieţi mai dure şi mai ameninţată de primejdii decât aceea a unui puitor de capcane din Munţii Stâncoşi.

Datorită acestor întăriri cum nu se putea mai de nădejde, neliniştea lui Reynal s-a potolit. Începusem să simţim un soi de dragoste pentru primitorul nostru loc de tabără totuşi trebuia să ne schimbăm aşezarea, fiindcă rămânerea prea îndelungată în acelaşi loc poate duce şi la urmări neplăcute, pe care n-ar avea nici un rost să le înfrunţi, dacă nu e neapărată nevoie. Iarba nu mai avea suprafaţă netedă şi moale: era peste tot amestecată cu noroi şi gloduri. Aşa că ne-am mutat sub un alt copac bătrân, încă şi mai mare, chiar pe malul apei, la mai puţin de un sfert de milă depărtare. Trunchiul acestuia avea şase picioare bune în diametru; pe o parte fusese însemnat, de o ceată de indieni cu tot felul de

ieroglife misterioase care vorbeau probabil de cine ştie ce ispravă războinică, iar sus între ramuri se vedeau resturile unei platforme unde, după obiceiul indienilor, fuseseră aşezate leşurile morţilor.

— Uite că vine Ursoiul, zise Henry într-o. Seară, când şedeam pe iarbă şi ne pregăteam de cină.

Ne uitarăm încotro arăta el şi văzurăm mai mulţi călăreţi coborând pe o colină alăturată şi peste câteva clipe patru tineri voinici ajunseră lângă noi şi descălecară. Unul dintre ei era Ursoiul, sau Mahto-Tatonka, nume moştenit de la taică-său, cea mai de seamă căpetenie din ramura Ogillallah. Era întovărăşit de un frate de-al lui şi de alţi doi tineri. Am strâns mâinile musafirilor, iar când am terminat masa – acesta fiind modul unanim acceptat de a-i ospăta pe indieni, chiar şi pe cei mai de vază – am oferit fiecăruia câte o cană de tablă plină cu cafea şi câte un pesmet, gest la care au răspuns scoţând din adâncul gâtlejului sunetele *Ai! Ai!*, monosilabele acestea slujind indienilor la exprimarea a jumătate din toate emoţiile trăite. Pe urmă am aprins pipa şi le-am înmânat-o în clipa când s-au aşezat turceşte pe pământ.

— Unde e satul?

— Acolo, răspunse Mahto-Tatonka arătând spre sud. Vine peste două zile.

— Şi pornesc la război?

— Da.

Pe prerie nimeni nu e filantrop. Am primit cu bucurie veştile astea şi ne-am felicitat singuri pentru faptul că strădaniile interesate ale lui Bordeaux de a-l abate pe Vifor de la înclinarea lui înnăscută către vărsarea de sânge rămăseseră fără succes şi că nici o altă piedică nu va mai sta în calea planurilor noastre de a ne duce la locul de întâlnire de la La Bonte.

În ziua aceea şi în alte câteva zile următoare, Mahto-Tatonka şi prietenii lui au fost oaspeţii noştri. Zvântau rămăşiţele meselor noastre; ne umpleau pipa şi de asemenea ne ajutau s-o fumăm. Câteodată se întindeau unul lângă altul la umbră şi-şi omorau, vremea cu zeflemele şi glume în doi peri nu chiar potrivite cu demnitatea unor războinici viteji şi

cu pretenţii, aşa cum şi erau de fapt doi dintre ei.

Două zile trecură astfel târâş-grăpiş, iar în dimineaţa celei de a treia aşteptam cu toată încrederea sosirea satului de indieni. Nu sosi însă nimeni; aşa că am încălecat şi am plecat în căutarea lor. În locul celor opt sute de indieni aşteptaţi de noi, întâlnirăm un singur băştinaş ce venea călărind singuratic peste prerie şi care ne spuse că îşi schimbaseră planurile şi n-aveau să sosească nici în următoarele trei zile. Îl luarăm cu noi pe acest aducător de veşti proaste şi pornirăm pe calea întoarsă înspre tabără, făcând haz de necaz şi amuzându-ne pe seama nestatorniciei indienilor. Când dădurăm cu ochii de micul nostru cort alb aşezat la poalele – copacului, văzurăm că nu mai şedea acolo de unul singur. Alături de el se ridica un uriaş cort vechi, obosit de ploi şi de furtuni, putrezit de trecerea vremii şi cu imaginile stângace de cai, oameni şi mâini întinse, aproape cu totul spălăcite. Prăjinile înalte pe care fusese ridicată locuinţa asta prăpădită se înălţau ca nişte ţepi deasupra vârfului ascuţit, iar la intrarea lui spânzurau o „pipă de farmece” şi felurite alte ustensile necesare la arta vrăjitoriei. Încă, din depărtare am băgat de seamă că paşnica noastră aşezare îşi sporise mult populaţia de diverse culori şi mărimi care mişuna prin preajmă. Morin, puitorul de capcane, lipsise vreo două zile şi, după câte se părea, se întorsese aducându-şi cu el întreaga familie. Îşi luase o nevastă şi dăduse pe ea preţul ştiut – un cal. La prima vedere pare ieftin, însă adevărul este că agonisirea unei *squaw* e o treabă la care nici un bărbat n-ar trebui să se înhame fără îndelungă chibzuinţă, de vreme ce aduce după sine nu numai achitarea preţului, ci şi povara hrănirii şi întreţinerii unei întregi liote nesăţioase de rubedenii ale miresei, căci cu toţii se socotesc îndreptăţiţi să trăiască pe spinarea necugetatului om alb. Se agaţă de el ca lipitorile şi-l secătuiesc de tot ce are.

Morin nu-şi luase nevastă de neam mare. În neamul Ogillallah rubedeniile miresei lui aveau o stare neluată în seamă; căci în rândurile acestor democraţi ai preriei, ca şi în alte comunităţi mai avansate, există reale deosebiri de rang şi poziţie. Soaţa lui Morin nu era cea mai frumoasă dintre femei, şi mai avusese el şi prostul gust, de a o găti într-o

rochie lungă de stambă, cumpărată de la o emigrantă, în loc s-o lase să poarte, ca toate indiencele, obişnuitul veşmânt de piele de căprioară albită. Sufletul întregii liote era o babornіţă de optzeci de ani. Închipuirea omenească n-a creat niciodată vreun demon sau vreo gorgonă mai urâtă decât făptura asta. Îi numărai coastele pe sub zbârciturile pieii parcă tăbăcite. Chipul ei uscat semăna mai mult a hârcă străveche decât a cap de fiinţă omenească, şi în străfundul orbitelor întunecoase abia se mai zăreau sticlirile ochilor mici şi negri. Din braţe nu-i mai rămăseseră decât un fel de coarde sau sârme. Părul, jumătate negru şi jumătate cenuşiu, în cumplită neorânduială, îi cădea până aproape de pământ, şi singura ei îmbrăcăminte era o zdreanţă dintr-o fostă mantie de piele de bizon, legată la brâu cu o curea de piele netăbăcită. Trupul acesta atât de împuţinat avea totuşi o forţă uluitoare. Ea ridica totdeauna cortul, ea punea poverile pe cai şi îndeplinea cele mai grele munci din tabără. Din zori şi până-n noapte trebăluia pe lângă cort, ţipând ca o gaiţă când ceva nu-i era pe plac. Fratele ei… vraci de meserie, sau vrăjitor, era la fel de prăpădit şi ciolănos ca şi ea. Gura i se întindea de la o ureche la cealaltă, iar pofta lui de mâncare, după cum avurăm prilejul să vedem, se dovedea a fi cu adevărat de nepotolit. Ceilalţi ocupanţi ai cortului erau un mire şi o mireasă, luaţi de curând, el arătându-se a fi unul din acei lasă-mă să te las, bun la nimic, care viermuiesc prin satele indiene ca şi prin alte aşezări omeneşti. Nu era bun nici de trimis la vânătoare şi nici la război, şi asta se vedea limpede pe faţa lui lipsită de orice expresie. Fericită pereche abia începuse luna de miere. Întindeau pe pari o piele de bizon ca să se apere de razele soarelui, făceau dedesubt un culcuş de blănuri şi stăteau drăgăstoşi unul lângă altul câte o jumătate de zi, deşi n-am putut băga de seamă c-ar fi schimbat între ei multe cuvinte. Probabil că n-aveau nimic să-şi spună; pentru că provizia de subiecte de conversaţie a unui indian e departe de a fi abundentă. Mai era şi vreo jumătate de duzină de copii care se alergau şi ţopăiau prin tabără, vânau păsări cu arcuri şi săgeţi micuţe sau făceau corturi mărunte din crengi şi beţe, cum fac alţi copii case din pământ.

Peste o zi începură să sosească indieni, unii după alţii. Cete de câte doi, trei sau mai mulţi soseau călări şi se aşezau pe iarbă în tăcere. Veni şi ziua a patra când, pe la vremea prânzului, călăreţi se arătară în zare, pe creasta colinei din apropiere. În urma acestora venea un alai întreg, coborând cu grabă şi în mare neorânduială pe coasta dealului şi pe câmpia de la poale; cai, catâri şi câini; *traineau*-uri greu împovărate, războinici călări, *squaws* mergând pe jos prin îngrămădeală şi o liotă de copii. Vreme de o întreagă jumătate de ceas s-au tot scurs la vale; apoi, luând-o de-a dreptul către un cot al râului, la mai puţin de o jumătate de milă depărtare de noi, s-au adunat laolaltă, mulţime împestriţată şi dezordonată, până când, ca prin minune, o sută-şi cincizeci de corturi înalte au răsărit pe malul apei. Pe dată câmpia singuratecă se transformă într-un loc de tabără unde mişuna un furnicar uman. Nu trecu mult şi pe pajiştile din jurul nostru ieşiră la păscut cai fără de număr, preria se însufleţi de siluete neastâmpărate cocoţate pe cai, ori maiestuos neclintite în lungile lor mantii albe. Până la urmă veni şi Vifor. Totuşi mai rămânea de aflat răspunsul la o întrebare: „Oare avea să pornească la război, dându-ne astfel prilejul să plecăm înspre nu puţin primejdioasa întâlnire de la tabăra La Bonte însoţiţi de-un atât de măreţ alai?”

La întrebarea asta încă nu puteam da răspuns. O nehotărâre caracteristică reducea la neputinţă sfaturile indienilor.. Ei nu pot acţiona în grupuri mari. Chiar dacă scopul urmărit e de cea mai mare însemnătate, nu izbutesc să se unească pentru a-l atinge printr-un şir de eforturi

conjugate. Şi regele Filip[69] şi Pontiac[70] şi Tecunseh[71], toţi au simţit pe propria piele acest neajuns. Odinioară indienii din ramura Ogillallah avuseseră o căpetenie de război care ştiuse să-i ţină în mână; dar acesta murise, iar ei se aflau pradă jocului propriilor porniri nestatornice.

Cum acest sat de indieni şi locuitorii lui au să aibă un rol de seamă în urmarea povestirii noastre, poate că n-ar fi de prisos să aruncăm o scurtă privire asupra neamului de băştinaşi din care fac parte. Neamul Dahcotah sau Sioux stăpânea pe un teritoriu foarte întins, aflat între râul Saint Peter şi Munţii Stâncoşi. Ei sunt împărţiţi în mai multe ramuri de sine stătătoare, fără să aibă vreo conducere unitară şi fără să recunoască o căpetenie comună. Singura lor legătură o constituie limba, obiceiurile şi superstiţiile. Nici măcar în caz de război nu se unesc. Ramurile din răsărit luptă împotriva ramurii Objibwa din regiunea Lacurilor Superioare; cei din apus duc război necurmat împotriva indienilor Snake din Munţii Stâncoşi. După cum fiecare neam e împărţit în mai multe ramuri, tot aşa fiece ramură e împărţită în mai multe

---

[69] Regele Filip: denumire dată de colonişti unei căpetenii a indienilor Wampanoag cu numele de Metacomet (mort în 1676). S-a străduit să unească şi să conducă triburile indiene în cursul celui mai important război dus în Noua Anglie împotriva indienilor, cunoscut sub numele de „războiul lui King Philip” (1675–1676). După ce a repurtat mai multe succese însemnate, a murit împuşcat pe la spate de un războinic indian.

[70] Căpetenie indiană născută pe teritoriul actualului stat Ohio. Aliat al Franţei în războiul început în 1763 cu Anglia, a încercat să-i unească pe indieni şi a condus un celebru asediu al Detroitului. Înfrânt în cele din urmă, s-a supus în 1766 regelui Angliei, în schimbul promisiunii că nu va avea de suferit nici un fel de urmări, dar în 1769 a fost asasinat de un ucigaş plătit de englezi. Războiul acesta este cunoscut în istoriografia americană sub denumirea de „războiul lui Pontiac”.

[71] Căpetenie a indienilor Shawnee (1768?–1813). A susţinut că pământul, asemenea aerului, nu poate deveni obiect de proprietate privată. Războinic viteaz şi bun strateg, s-a străduit să-i unească pe indieni în lupta pentru apărarea pământurilor şi drepturilor lor, înfiinţând o confederaţie de triburi. În războiul din 1812 a fost aliat al englezilor, care i-au acordat gradul de general. A murit în bătălia de pe râul Thames (Ontario) la 5 octombrie 1813. Este considerat una dintre cele mai luminoase figuri din istoria indienilor americani.

sate sau aşezări. În fiecare sat ori aşezare există câte o căpetenie, căreia i se dă ascultare doar după măsura fricii şi respectului impuse de însuşirile lui personale. Uneori se întâmplă să nu fie căpetenie decât cu numele; alteori doar puţin lipseşte puterii sale ca să nu devină chiar absolută, faima şi prestigiul lui se întind şi în afara aşezării conduse şi atunci întreaga ramură a neamului său se arată gata să-l recunoască drept căpetenie. Aşa se întâmplase, cu puţini ani mai înainte, în ramura Ogillallahilor. Curajul, iscusinţa şi energia pot ridica pe orice războinic până la rangurile cele mai înalte mai cu seamă dacă se întâmplă să fie feciorul unei foste căpetenii, ori să facă parte dintr-o familie numeroasă, capabilă să-l sprijine în rezolvarea certurilor şi împlinirea ambiţiilor sale; dar să nu se creadă că atunci când a ajuns la rangul de căpetenie şi printr-o solemnitate specială sfatul bătrânilor şi al războinicilor a procedat la înscăunarea lui, acesta ar căpăta vreun însemn deosebit al rangului şi cinstei de care se bucură. Dealtminteri, el însuşi ştie prea bine cât de fragilă e situaţia asta. Necontenit trebuie să aibă grijă de starea de spirit a schimbătorilor lui supuşi. Mulţi locuitori ai aşezării trăiesc mai bine decât el, au mai multe *squaws* şi mai mulţi cai, se îmbracă mai cu fală. Ca şi căpeteniile teutone din vremuri de demult, el se pune bine cu bărbaţii mai tineri făcându-le fel de fel de daruri, sărăcindu-se astfel de multe ori pe sine însuşi. Dacă nu izbuteşte să intre în graţiile acestora, tinerii se vor ridica împotriva autorităţii lui, şi s-ar putea să-l părăsească în orice moment de cumpănă; fiindcă obiceiurile supuşilor nu-i oferă nici o cale de a-şi spori prestigiul. Foarte rar se întâmplă, cel puţin printre ramurile acestea mai apusene, ca o căpetenie să ajungă a dispune de prea mare putere, în afară de cazul când este şi şef al unei familii deosebit de numeroase. De multe ori se întâmplă ca o aşezare să fie alcătuită în primul rând din urmaşi şi rude de ale sale, şi în cazul acosta o asemenea comunitate nomadă capătă un caracter accentuat patriarhal.

Ramurile Dahcotah din apus nu au aşezări statornice. Vânând şi purtând război, umblă fără încetare din loc în loc, atât vara cât şi iarna. Unii dintre ei urmăresc pe întinderile

preriei cirezile de bizoni; alţii străbat înălţimile numite Black Hills, în cete mari, călări sau pe jos, prin prăpăstii întunecoase şi trecători abrupte ajungând în cele din urmă la „Parcuri”, acele tărâmuri de vânătoare cum nu se poate mai frumoase, dar şi pline de cumplite primejdii. Bizonii le oferă tot ce le e trebuitor pentru trai; din ce să-şi clădească locuinţele, cu ce să-şi hrănească familiile, cu ce să se îmbrace, pe ce să doarmă şi cu ce să facă focul; de la bizoni iau corzi pentru arcuri, clei, aţă de cusut, curelărie, funii pentru cai, îmbrăcăminte pentru şei, vase în care să păstreze apa, bărci cu care să treacă peste cursurile de apă şi mijloacele de plată în schimbul cărora să poată cumpăra de la neguţători tot ce le face trebuinţă. Când bizonii n-au să mai fie, au să se împuţineze şi ei.

Pentru indieni, tot ce e mai de seamă pe lume e războiul. Nutresc o ură cumplită împotriva celor mai multe dintre triburile învecinate, ură trecută din tată în fiu şi veşnic aţâţată de necontenite acte de duşmănie şi răzbunare. În fiecare sat, de mai multe ori pe an Marele Spirit este invocat, se ţin posturi, se organizează procesiuni şi războinicii pornesc împotriva vrăjmaşilor în cete nu prea numeroase. Această stare de spirit neînduplecată şi sângeroasă se află la originea celor mai de seamă năzuinţe ale lor şi dezlănţuie cele mai nestăvilite energii. Asta, înainte de orice, îi salvează de la primejdia totalei delăsări şi umilinţe. Lipsiţi de acest puternic stimulator de energie, ar ajunge asemenea triburilor nerăzboinice de dincolo de munţi, împrăştiaţi pe stânci şi prin peşteri, ca sălbăticiunile, şi hrănindu-se doar cu rădăcini şi târâtoare. Aceştia din urmă au în firea lor puţine lucruri omeneşti, în afară de înfăţişare; dar mândrul şi ambiţiosul războinic din neamul Dahcotah se înalţă uneori la adevărate culmi de virtuţi eroice. Printre ei, doar rareori prestigiul şi stima celorlalţi pot fi dobândite pe alte căi decât aceea a armelor. Totuşi, datorită superstiţiilor, unii dintre cei care îşi arogă titlul de „Vrăjitor” ajung să aibă mare putere; şi oratorii, aşa cum sunt ei, îşi au partea lor de cinstire.

Dar să ne întoarcem la ale noastre. Aruncaţi o privire în cortul nostru, sau chiar pătrundeţi înăuntru dacă puteţi

suporta fumul înecăcios şi aerul închis de acolo. Şi în cort, înţepeniţi unul lângă altul, veţi vedea un cerc de războinici vânjoşi trecându-şi din mână în mână. Pipa, glumind, istorisind şi veselindu-se aşa cum se pricep şi ei. Ne năpădiseră şi o mulţime de băieţandri cu trupul gol şi arămiu şi fete cu ochi ca de şarpe. Veneau la noi şi mormăiau anumite cuvinte care corect interpretate duceau la invitaţia lapidară: „Veniţi şi mâncaţi”. Atunci ne sculam blestemând de mama focului îndărătnicia ospitalităţii Dahcotahilor, fiindcă nu ne îngăduia nici un ceas de tihnă de la răsăritul şi până la apusul soarelui şi trebuia neapărat s-o onorăm cum se cuvine, dacă voiam să nu-i jignim pe amfitrionii noştri. Treaba asta era deosebit de plictisitoare mai ales pentru mine, de vreme ce abia mă ţineam pe picioare din pricina bolii, dar să mai fiu în stare să fac faţă la douăzeci de mese pe zi. O ospitalitate atât de generoasă pare un fel de dezlănţuire de bunăvoinţă: nu încape însă nici o îndoială că cel puţin jumătate dintre blândele, noastre gazde, dacă ne-ar fi întâlnit pe prerie singuri şi neînarmaţi, ne-ar fi furat caii şi poate că pe deasupra ne-ar fi îndatorat şi c-o săgeată, două.

Într-o dimineaţă am fost chemaţi la cortul unui bătrân, Nestorul tribului său. L-am găsit pe jumătate şezând şi pe jumătate întins pe un vraf de cuverturi din piele da bizon; deşi era om trecut prin vreo optzeci de ierni, părul lung, negru ca antracitul, îi curgea pe amândouă laturile chipului uscăţiv. Trupul împuţinat dar încă armonios vădea rămăşiţele forţei de odinioară la fel de limpede cum trăsăturile emancipate ale chipului negricios, încă ferme şi poruncitoare, vădeau însemnele energiei şi ascuţimii de minte. În faţa patriarhului stătea nepotul său, ambiţiosul tânăr Mahto-Tatonka; în afară de aceştia doi, se mai aflau în cort o femeie sau două.

Povestea bătrânului este interesantă şi ilustrativă pentru o anume superstiţie care încă dăinuie cu toată forţa printre multe triburi indiene. Aparţinea unei familii foarte puternice, vestită pentru isprăvile de război ale membrilor ei. Când era tânăr de tot se supusese unui ritual bizar, însă respectat de aproape toţi membrii tribului înainte de păşirea în viaţa matură. Îşi vopsise faţa în negru; apoi căutase o peşteră într-o

regiune singuratică din Black Hills şi stătuse acolo mai multe zile, păstrând post negru şi rugându-se duhurilor. În visele şi vedeniile produse de starea lui de slăbiciune şi exaltare îşi închipuia, la fel cu toţi indienii, că este în stare să intre în legătură cu cele mai presus de fire. Mereu şi mereu îi apărea dinainte silueta unei antilope. Pentru Ogillallahi antilopa este gingaşul duh al păcii; numai că arareori graţiosul oaspete se înfăţişează tinerilor în perioada asta de post şi reculegere ce pregăteşte primii paşi în viaţa de războinic. De obicei li se arată înspăimântătorul urs grizzly, zeitatea războiului, venit să le aprindă în suflet avântul în luptă şi setea de glorie. Dar până la urmă, s-a întâmplat ca în cazul nostru antilopa să capete grai. Şi i-a spus tânărului cufundat în vise că el nu era menit să păşească pe calea războaielor; că lui îi fusese sortită o viaţă de pace şi de tihnă; şi prin urmare el trebuia să îndrume norodul cu sfaturile sale, să-l diriguiască şi să-l apere împotriva nenorocirilor aduse de propriile lor duşmănii şi neînţelegeri. Fala de a-şi câştiga renumele în lupta împotriva duşmanului trebuia lăsată pe seama altora; lui îi era menită altfel de strălucire.

De obicei vedeniile avute în perioada de post şi rugăciune stabilesc cursul întregii vieţi a visătorului. Şi de atunci, Le Borgne[72], singurul nume ştiut de noi al bătrânului, se lepădase de orice gânduri de război şi se dăruise cu totul strădaniilor către pace. Spusese norodului ce anume vedenii i se arătaseră. Iar norodul dăduse cinstire menirii lui şi arătase preţuire noii sale însărcinări.

Cu totul altfel de om fusese frate-său, Mahto-Tatonka, acel care lăsase moştenire fiului numele, trăsăturile chipului şi multe dintre însuşirile sale. El fusese tatăl femeii lui Henry Chatillon, împrejurare ce se dovedi în oarecare măsură prielnică nouă, de vreme ce ne asigura prietenia celei mai vestite şi influente familii din ramura Ogillallah. În felul său, Mahto-Tatonka era un erou. Nici o altă căpetenie nu-i putea sta altuia în ce priveşte faima de războinic ori autoritatea ce o avea asupra norodului său. Firea lui nu ştia ce e teama, iar

[72] Chiorul (fr.).

hotărârile sale erau totdeauna îndrăzneţe şi neînduplecate. Voinţa lui era lege. Proceda cu chibzuinţă şi înţelepciune şi, cu o dibăcie autentic indiană, se arăta fără greş prietenos faţă de albi, ştiind bine că în felul acesta putea să tragă mari foloase pentru sine şi ai săi. Când se hotăra pe ce anume cale să îndrume treburile, le făcea războinicilor cinstea de a-i chema pe toţi laolaltă în sfat ca să discute, iar după ce vorbeau toţi, îşi spunea foarte liniştit părerea, şi nu s-a întâmplat niciodată ca vreunul să se ridice împotrivă. Cine îl supăra plătea din greu. Era lovit, sau chiar înjunghiat, acolo pe loc; şi o astfel de faptă, pe care orice altă căpetenie ar fi plătit-o cu viaţa, el şi-o putea îngădui nepedepsit de câte ori îl obligau împrejurările, datorită veneraţiei impuse de numele său. Într-o comunitate în care, din vremuri imemoriale, nimeni nu recunoştea altă lege în afară de propria sa voinţă, Mahto-Tatonka ajunsese să dispună de o putere aproape despotică. Dar până la urmă şi stăpânirea lui a avut un sfârşit. Îşi făcuse o mulţime de duşmani, şi aceştia toţi stăteau şi pândeau momentul prielnic; îl urau din adâncul sufletului mai ales vechiul nostru prieten Fum şi rudele sale. Într-o bună zi, Fum stătea în cort la el şi în mijlocul aşezării neamurilor sale, când Mahto-Tatonka veni de unul singur, se apropie de sălaşul acestuia, şi cu glas mare: îl chemă să iasă afară şi să primească lupta. Fum nici nu se clinti. Atunci Mahto-Tatonka îi strigă în auzul tuturor că e un laş şi o babă nevolnică, apoi, înaintând până la gura cortului, înjunghie cei mai falnic cal al căpeteniei, priponit acolo. Fum era pierit de frică şi nici chiar o asemenea jignire nu izbuti să-l scoată din cort. Atunci Mahto-Tatonka se îndepărtă cu toată semeţia; toţi se trăgeau la o parte din calea lui; dar clipa răfuielilor nu mai era departe.

Într-o zi de arşiţă, acum vreo cinci sau şase ani, multe corturi ale neamurilor lui Fum erau adunate într-un loc unde se aflau câţiva oameni de la *Fur Company* şi făceau negoţ cu diferite articole, printre care şi whisky. Mahto-Tatonka se găsea şi el acolo, dimpreună cu câţiva oameni de-ai lui. Pe când el stătea culcat în cort, se iscă o încăierare între oamenii săi şi cei ai lui Fum. Se auziră strigătele de război, gloanţe şi

săgeţi începură să zboare prin văzduh, neorânduiala se întinse în toată tabăra. Mahto-Tatonka sări în picioare şi ieşind mânios din cortul său, răcni la amândouă cetele să se astâmpere. În aceeaşi clipă – fiindcă totul fusese pregătit cu grijă – se auziră două sau trei pocnete de puşcă şi zbârnâitul a vreo duzină de arcuri, iar falnicul războinic, rănit de moarte, se prăbuşi la pământ. Rouleau era de faţă, şi de la el ştiu amănuntele. Haosul deveni general şi nu se potoli decât după ce mai multe victime căzură şi de o parte şi de cealaltă. La vremea când ne aflam noi pe-acolo, duşmănia dintre cele două familii era încă în toi.

Aşa a murit Mahto-Tatonka; dar lăsase în urma lui o impunătoare armată de urmaşi ca să-l răzbune şi să-i perpetueze fauna. În afară de fiice, avea treizeci de feciori, număr ce nu poate părea de necrezut celor familiarizaţi cu obiceiurile şi modul de viaţă al indienilor. I-am văzut şi noi pe mulţi dintre ei şi toţi se distingeau prin aceeaşi culoare negricioasă a obrazului şi prin aceleaşi trăsături deosebite ale chipului. Dintre aceştia, oaspetele nostru, tânărul Mahto-Tatonka, era cel mai, vârstnic şi unii spuneau despre el că va fi probabil moştenitorul rangului şi faimei tatălui. Deşi nu părea să aibă mai mult de douăzeci şi unul de ani, dăduse mai multe lovituri duşmanilor şi furase mai mulţi căi şi mai multe *squaws* decât oricare alt tânăr din aşezarea aceea. În prerie, furtul cailor este bine cunoscut ca mijloc de dobândire al faimei şi de aceeaşi consideraţie se bucură şi furatul femeilor. Nu fiindcă actul în sine ar aduce faimă prin meritele lui deosebite. Oricine poate să fure o *squaw*, iar în cazul când găseşte cu cale să facă pe urmă un cadou potrivit fostului proprietar, de cele mai multe ori soţul îngăduitor se declară mulţumit, dorinţa de răzbunare i se stinge şi orice primejdie în privinţa asta este înlăturată. Totuşi un asemenea fapt e socotit mărunt şi demn de dispreţ. Primejdia e înlăturată, dar şi fala isprăvii se risipeşte. Mahto-Tatonka proceda într-un chip mult mai spectaculos. Putea să se laude că pentru nici una dintre cele câteva duzini de *squaws* furate de el nu plătise niciodată nimic şi că le râsese în nas bărbaţilor astfel păgubiţi, sfidându-i în văzul lumii, şi totuşi până atunci nici

unul dintre ei nu îndrăznise să ridice baremi un deget împotriva sa. În privinţa asta păşea foarte îndeaproape pe urmele tatălui. Toţi tinerii războinici şi toate tinerele *squaws*, fiecare în felul său, îl admirau. Primii îl urmau fără şovăire în treburi de război, iar în ce priveşte femeile îi mergea vorba că se bucură în rândurile lor de o trecere cu totul deosebită. Cineva ar putea să se mire că asemenea fapte rămâneau nepedepsite. O săgeată trimisă dintr-o râpă sau o lovitură de cuţit pe întuneric nu cer cine ştie ce vitejie şi ar fi cum nu se poate mai potrivite cu modul de a proceda al indienilor; numai că Mahto-Tatonka era apărat de un scut foarte tare. Nu numai curajul şi voinţa lui îndrăzneaţă îi dădeau putinţa să se poarte atât de sfidător cu semenii. Vrăjmaşii săi nu uitau nici o clipă că el era numai unul dintre cei treizeci de fraţi, toţi războinici şi toţi aflaţi în pragul bărbăţiei. Dacă cineva şi-ar fi revărsat mânia asupra lui, mulţi ochi pătrunzători ar fi stat veşnic aţintiţi asupra sa şi multe inimi neînfricate l-ar fi urmărit însetate de sânge. Răzbunarea ar fi umblat pas cu pas pe urmele lui. A-l omorî pe Mahto-Tatonka ar fi însemnat un act de sinucidere.

Deşi se bucura de atâta preţuire în ochii frumoaselor, nu era un filfizon. Gătelile şi podoabele ţipătoare ale tovarăşilor săi n-aveau nici o trecere în ochii lui şi se mulţumea să-şi sprijine toţi sorţii de succes pe însuşirile şi isprăvile sale de războinic. Niciodată nu se gătea cu pături strident colorate sau coliere strălucitoare, ci lăsa pe seama trupului său statuar, alcătuit asemeni unui Apolo de bronz, toată grija izbânzilor. Avea un glas deosebit de profund şi puternic, care-i izvora din piept ca notele viguroase ale unei orgi. Totuşi, la urma urmelor tot indian era. Îl vedeai uneori stând tolănit la soare dinaintea cortului nostru, bătând aerul cu picioarele şi făcând glume cu frate-său. Mai arăta atunci a erou? Dar îl vedeai şi în culmea falei sale, când la apusul soarelui întreaga aşezare rămânea pustie fiindcă toţi se duceau să-l admire, căci a doua zi tânăra lor căpetenie slăvită avea să purceadă la luptă împotriva duşmanului. Pe cap purta podoaba de pene de vultur ce se întindea în valuri mişcătoare de deasupra frunţii şi până departe în urma lui. Pe piept îi atârna scutul alb

şi rotund, împodobit cu pene rânduite din centru ca razele unei stele. Pe spate avea tolba; în mână purta lance pe al cărei vârf de fier se răsfrângeau razele soarelui coborât în asfinţit şi de care fluturau atârnate scalpurile duşmanilor răpuşi. Şi astfel, măreţ ca un cavaler în armură, umbla călare dând mereu roata prin vastul cerc format de corturi, clătinându-se voios după mişcările calului său de război şi, cu o figură plină de solemnitate. Înălţa cântări către Marele Spirit. Tineri războinici roşi de pizmă îl priveau chiorâş; fete cu obraji acoperiţi de vopsea roşie îl contemplau mute de admiraţie; băieţandrii ţopăiau şi urlau într-un cor al bucuriei, babele îi strigau din răsputeri numele şi purtau de la un cort la altul laudele închinate lui.

Mahto-Tatonka era cel mai bun prieten al nostru indian. Ceas după ceas şi zile la rândul, atunci când roiuri de băştinaşi de toate vârstele, de toate sexele şi de toate felurile năpădeau peste noi, el şedea în cortul nostru, cu ochii lui de vultur veşnic treji, ca să ne apere avutul de prădăciune.

Într-o zi, Vifor ne-a poftit la cortul său. Ospăţul a luat sfârşit şi pipa a început să circule. Era o pipă deosebit de mare şi foarte frumoasă, şi mi-am exprimat admiraţia faţă de ea.

— Dacă lui *Meneaska* îi place atât de mult pipa, întrebă atunci Vifor, de ce n-o ia cu el?

Printre indienii din neamul Ogillallah o pipă cum era aceea are valoarea unui cal. Darul ar părea demn de o mare căpetenie şi un războinic cu faimă; însă dărnicia lui Vifor nu se înălţa chiar la asemenea culmi. Dacă îmi dăruia pipa, însemna că aşteaptă cu încredere din partea mea un alt dar tot atât de valoros sau încă mai de preţ. Printre indieni, asta este condiţia de la sine înţeleasă a oricărui dar, iar dacă se întâmplă cumva să nu fie îndeplinită, darul este de obicei cerut îndărăt. Aşa că am ales o foarte arătoasă basma de stambă, dimpreună cu nişte vopsea roşie, nişte tutun, câteva cuţite şi nişte praf de puşcă, am invitat-o pe căpetenie în tabăra noastră, l-am asigurat de toată prietenia şi l-am rugat frumos să le primească drept modest semn de amiciţie. Exclamând de câteva ori *Ai! Ai!*, Vifor le-a strâns numaidecât şi a plecat spre cortul lui.

Într-o după amiază, spre scară, de după şirul de tufişuri întinse pe malul apei apăru pe neaşteptate o ceată de indieni călări care duceau cu ei un catâr şi, călare pe catâr, un biet negru ţinut doar de oblâncul şi spatele înalt al şeii indieni!. Avea obrajii cufundaţi între fălci, ochii dilataţi din cale-afară şi buzele arse şi trase de pe dinţi cum au numai cadavrele. Când l-au adus în faţa cortului nostru şi l-au dat jos din şa, n-a fost în stare nici să stea în picioare şi nici să meargă, ci doar s-a târât pe o mică distanţă şi s-a aşezat pe iarbă, aruncând în jur priviri complet pierdute. De prin corturi au început imediat să se scurgă femeile şi copiii şi făcând cerc în jurul lui se porniră să strige şi să ţipe în tot felul în vreme ce bietul negru stătea sprijinit în mâini şi întorcea ba la stângă ba la dreapta ochii parcă lipsiţi de vedere. Era mort de foame. Treizeci şi trei de zile rătăcise de unul singur prin prerie, fără să aibă la el vreo armă; fără bocanci, mocasini sau orice alt fel de îmbrăcăminte în afara unei bluze şi a unei perechi de pantaloni; fără să cunoască locurile şi să ştie încotro merge şi cum se poate trăi pe prerie. În toată vremea asta trăise hrănindu-se doar cu greieri şi şopârle, ceapa-ciorii, şi trei ouă găsite într-un cuib de porumbel de prerie. Nu zărise picior de om. Rătăcit pe întinderile nemărginite şi în pustietăţile dezolările ce se desfăşurau în jurul său cât vedea cu ochii, mersese în disperare cât îl ţinuseră puterile şi pe urmă se târâse în genunchi până i se dusese toată carnea de pe oase. Preferase să umble numai noaptea şi ziua să zacă întins pe pământ şi să doarmă sub soarele dogoritor, visând mereu – după cum el însuşi spunea – fiertura şi turtele de mălai pe care le mânca de obicei sub acoperământul fostului său stăpân din Missouri. Toată lumea din tabără, albi şi indieni deopotrivă, se minuna de felul cum scăpase nu numai de moarte prin foamete ci şi de urşii grizzly, foarte numeroşi pe acolo, şi de lupii care noapte după noapte urlaseră în jurul lui.

Reynal îl recunoscuse din clipa când indienii îl aduseseră în tabără. Cu aproape un an înainte fugise de la stăpân şi se alăturase cetei lui Richard, care pe atunci se pregătea să părăsească frontiera şi să plece în munţi. Rămăsese cu ei până către sfârşitul lui mai, când împreună cu Reynal şi cu alţi

câţiva plecaseră să caute nişte cai rătăciţi; se pierduse de ceilalţi din pricina unei furtuni, şi de atunci nu se mai aflase nimic de soarta lui. Ştiind, cât era de nepriceput şi lipsit de experienţă, nimeni nu-şi închipuia că ar putea să mai fie încă în viaţă. Indienii îl găsiseră zăcând pe jos, cu totul sleit de puteri.

Aşa cum şedea acolo, cu indienii strânşi roată în jurul lui şi privindu-l mut, era groaznic la vedere. Deslauriers îi pregăti un castron de supă, dar el rămase cu ea dinainte, fără s-o atingă. Abia după o vreme luă lingura şi o duse la buze, parcă în silă; pe urmă o duse din nou, şi încă o dală; după aceea îl cuprinse un fel de nebunie a foamei, fiindcă luă castronul în amândouă mâinile şi în câteva secunde înghiţi tot conţinutul, apoi ceru cu înfrigurare să i se dea carne. Asta n-am vrut s-o facem, şi i-am spus să aştepte până dimineaţa; dar s-a milogit cu atâta disperare, încât i-am dat o bucăţică, pe care a înfulecat-o numaidecât, sfâşiind-o ca un câine. A spus că mai vrea. I-am explicat că-şi riscă viaţa, dacă mănâncă de prima dată cu atâta nesocotinţă. A fost de aceeaşi părere, a recunoscut că e nebun dacă face aşa, dar neapărat mai vrea nişte carne. Lucrul acesta l-am refuzat cu străşnicie, spre nespusa indignare a nesocotitelor *squaws* care, de îndată ce ne luam ochii de la el, aduceau pe furiş carne uscată şi *pommes blanches*[73] şi i le puneau dinainte, pe pământ. Dar pentru el nici atâta nu era de ajuns. De cum s-a lăsat întunericul, a făcut ce-a făcut, s-a furişat printre picioarele cailor şi s-a târât până în tabăra indienilor. Aici s-a ospătat el după pofta inimii şi a fost adus îndărăt abia dimineaţa, când Gingras, puitorul de capcane, l-a suit pe cal şi l-a dus până la fort. A făcut ce-a făcut şi a izbutit să supravieţuiască urmărilor lăcomiei. Când am părăsit noi locurile acelea, deşi nu se restabilise chiar pe deplin, o ducea destul de bine cu sănătatea şi spunea în stângă şi-n dreapta cât de adânc încredinţat era el că nimic n-are să-i mai poată pune vreodată capăt zilelor.

Cam cu un ceas înainte de apusul soarelui, aşezarea căpăta

[73] O varietate de napi (fr.).

o înfăţişare foarte pitorească. Războinicii se plimbau alene printre corturi sau pe malul râului, ori se duceau să vadă cum o mai duc cârdurile de cai lăsaţi să pască pe prerie. Jumătate din populaţia aşezării părăsea corturile strâmte şi zăpuşitoare şi se ducea la scăldat; acolo puteai să vezi băieţi şi fete şi tinere *squaws* bălăcindu-se, înotând şi scufundându-se, cu strigăte de desfătare şi râsete voioase, sub soarele după-amiezii târzii. Dar când soarele ajungea la scăpătat şi se odihnea pe crestele dinţate, iar munţii de purpură îşi azvârleau umbrele cale de mile întregi peste prerie; când bătrânul nostru copac se încălzea cuminte în razele orizontale iar întinderile ondulate şi crângurile risipite pretutindeni primeau acoperământ de încântătoare măreţie – atunci scena din jurul cortului nostru devenea demnă de penelul unui Salvator[74]. Siluete impresionante, cu tolbe în spinare, cu puşti, lăncii sau tomahawkuri în mâini, stăteau pe cai, neclintiţi ca statuile, cu braţele încrucişate pe piept şi ochii imobili, aruncând asupra noastră priviri ce nu cunoşteau şovăirea. Unii stăteau în picioare, drepţi, înveşmântaţi de la cap până la călcâie în lungile lor mantii albe din piele de bizon. Alţii şedeau în grupuri, aşezaţi pe iarbă, ţineau în mâni funiile de care erau legaţi caii lor miţoşi, lăsându-şi la vedere busturile negricioase, atunci când îngăduiau mantiilor să le cadă de pe umeri. În fine alţii stăteau nepăsători în mijlocul mulţimii, neavând pe ei nimic să le ascundă neasemuita armonie a formelor. Mai cu seamă unul dintre ei, un tânăr crunt la înfăţişare, pe nume Lup Turbat, când şedea cu arcul în mână şi tolba pe spate, putea fi luat, dacă nu ţineai seama de chip, drept statuia însufleţită a lui Apolo. O astfel de imagine a apărut în faţa închipuirii lui West[75] atunci când, intrând pentru prima dată în Belvedere[76] la Vatican, a

---

[74] *Salvatore Rosa*, (1615–1673), pictor şi poet italian; a pictat multe scene de război, printre care şi *„Lupta de cavalerie"*.

[75] *Benjamin West* (1738–1820), pictor născut în America, ales în 1792 preşedinte al Academiei Regale din Londra. A pictat mai ales în Anglia, după ce America şi-a cucerit independenţa.

[76] Construcţie ridicată de papa Inocenţiu ai VIII-lea (finele secolului al XV-lea) pentru a-i servi drept palat de vară şi ulterior legată de Vatican

exclamat: „Dumnezeule, un Mohawk!”

Când întunericul se lăsa peste prerie, caii erau aduşi la tabără şi puşi în siguranţă, iar mulţimea începea să dispară. Focurile străluceau peste tot scoţând vag la iveală siluetele mătăhăloase ale puitorilor de capcane şi pe cele graţioase ale indienilor. Una dintre familiile din preajma noastră stătea toată vremea adunată în jurul unui foc mare care lumina interiorul cortului. Bătrâne uscate şi cu aspect de vrăjitoare trebăluiau în lumina flăcărilor; acolo, ceasuri şi ceasuri la rând, stătea un cârd de copii şi de fete tinere, râzând şi sporovăind, cu chipurile lor rotunde şi vesele strălucind în lumina roşiatică. Auzeam din tabăra indienilor notele monotone ale tobei însoţind melopeea cântecului de război stins de depărtare, şi corul tărăgănat şi tremurător al chiuiturilor venit dinspre cortul cel mai încăpător, unde se juca dansul de război. Tot astfel, mai multe seri la rând am auzit bocete prelungi şi triste înălţându-se şi stingându-se în depărtare ca glasul melancolic al unui lup. Ele veneau de la surorile şi rudele din tagma femeiască ale lui Mahto-Tatonka, toate adunate să-şi sfârtece cu cuţitele mâinile şi picioarele şi să jeluiască îndelung moartea femeii lui Henry Chatillon. Liniştea nu cobora peste tabără decât la ore târzii. Şi atunci, în vreme ce tăciunii sticleau stins, oamenii stăteau întinşi pe pământ şi înfăşuraţi în pături şi nu se mai auzea nimic altceva decât foiala necontenită a cailor adunaţi laolaltă.

De scenele acestea îmi aduc aminte cu un simţământ amestecat, de bucurie şi suferinţă. În zilele acelea, din pricina bolii, eram atât de slăbit că doar rareori puteam să merg fără să mă împleticesc ca un om beat, iar când mă ridicam din culcuşul meu de pe pământ, priveliştea numaidecât mi se înnegura în faţa ochilor, copacii şi corturile parcă se clătinau ba la stângă ba la dreapta, şi preria se înălţa şi cobora ca valurile unui ocean. O asemenea stare nu e de invidiat oriunde te-ai afla. Dar într-o regiune în care clipă de clipă viaţa omului poate atârna de forţa braţului său sau de iuţeala

---

prin clădiri proiectate de Bramante. În interiorul său se află numeroase capodopere ale sculpturii antice.

picioarelor, ea devine cu mult mai supărătoare. Nici dormitul pe pământul ud, când se întâmplă să mai fii şi murat de ploaie, nu se arată prea binefăcător în asemenea cazuri. Uneori m-am simţit eu adevărat la capătul puterilor, şi-mi închipuiam că am toate şansele să ispăşesc dragostea mea pentru prerie rămânând pe întinsurile ei până la capătul veacurilor.

Am încercat cu odihna şi cu un regim foarte sever. Cu răbdare de fier trândăveam toată vremea prin tabără, ori cel mult mă târam cum puteam până la aşezarea indiană şi mă plimbam printre corturi, ameţit şi fără puteri. Dar aşa n-a mers; şi-atunci m-am gândit la post negru.

Vreme de cinci zile mi-am întreţinut viaţa doar cu un singur pesmet mic pe zi. La sfârşitul acestui interval eram mai slab decât înainte, dar şi puterea bolii părea că începe să se şubrezească, şi încetul cu încetul am revenit la un regim mai puţin drastic.

Obişnuiam să stau în faţa cortului, sleit de puteri şi dus pe gânduri; cugetam la trecut şi la viitor, iar când simţeam că nu mai pot, de fiecare dată privirile mi se îndreptau către îndepărtaţii Black Hills. Munţii au în făptura lor un fel de duh al energiei pe care îl împărtăşesc tuturor celor ce le vin în preajmă. La vremea aceea nu ştiam câte superstiţii întunecate şi câte poveşti de groază sunt legate în minţile indienilor de aceşti munţi, dar eram stăpânit de-o arzătoare dorinţă de a pătrunde în străfundurile lor tainice, de a le cerceta hăurile şi prăpăstiile, torentele nestăvilite şi pădurile tăcute care îmi închipuiam eu că s-ar ascunde pe acolo.

XII. GHINION

De la Fort Laramie a venit un canadian cu o veste cam ciudată. Un puitor de capcane proaspăt întors din munţi se îndrăgostise de-o fetişcană dintr-o familie venită din Missouri şi care, împreună cu alţi emigranţi, făcuse tabără vreme de câteva zile în preajma fortului. Dacă pentru a câştiga inima unei frumoase nici un alt farmec nu poate trece înaintea curajului şi bărbăţiei, atunci nici un alt peţitor nu are mai mulţi sorţi de izbândă deplină decât un puitor de capcane din Munţii Stâncoşi. În cazul nostru, stăruinţele canadianului n-au fost zadarnice. Îndrăgostiţii au pus la cale un plan şi s-au grăbit să-l ducă la îndeplinire cât mai curând cu putinţă. Convoiul de emigranţi părăsise fortul şi în a doua noapte după plecare făcuseră tabără ca de obicei şi puseseră strajă. Puţin după miezul nopţii, puitorul de capcane cel amorezat se apropie de ei călare pe un cal voinic şi ducând de frâu un altul. După ce îi legă pe amândoi de un copac, se furişă tiptil către căruţe, la fel cum s-ar fi apropiat de o cireadă de bizoni. Ferindu-se ca nu cumva să stârnească atenţia celui pus de strajă, care probabil că dormea buştean, se întâlni cu aleasa inimii lui acolo unde se înţeleseseră, la marginea taberei, o urcă pe calul de rezervă şi porni cu ea prin întuneric. Urmările aventurii acesteia nu ne-au mai ajuns la urechi, şi niciodată n-am aflat cum i-or fi plăcut nesocotitei frumoase un cort indian ca locuinţă şi un cutezător puitor de capcane ca mire.

În cele din urmă, Vifor şi războinicii săi luară hotărârea să plece. De-o vreme încoace, pregătirile lor nu mai aveau în vedere întâlnirea de la La Bonte, ci îşi puseseră în gând să treacă peste munţii Black Hills şi să se ocupe câteva săptămâni cu vânarea bizonilor dincolo de munţi, până când aveau să vâneze destui ca să-şi facă provizii de carne şi piei pentru corturile din iarna viitoare. După aceea aveau să trimită împotriva duşmanului o mică ceată de război de sine stătătoare. Hotărârea asta de ultimă oră ne-a pus în oarecare încurcătură. Am fi putut să ne ducem la tabăra din La Bonte, dar nu era deloc cu neputinţă ca şi celelalte sate indiene să

se arate la fel de şovăitoare ca satul lui Vifor, şi astfel nici un fel de adunare să nu mai aibă vreodată loc. Tovarăşul nostru Reynal prinsese drag de noi, sau mai degrabă de pesmeţii, cafeaua şi măruntele daruri pe care i le făceam din când în când. El dorea foarte mult să mergem şi noi cu indienii, aşa cum avea el de gând să facă. Era convins că nici un grup de băştinaşi n-avea să se ducă la întâlnire, şi, în afară de asta, ne asigura că bagajele şi căruţa noastră au să poată fi trecute fără greutate dincolo de Black Hills. În realitate, habar n-avea cum stau lucrurile. Nici el şi nici vreun, alt alb din ceata noastră nu văzuse vreodată prăpăstioasele şi întunecatele defileuri, pe unde indienii aveau de gând să-şi croiască drum. Mai târziu am trecut prin ele şi am avut mare bătaie de cap până să-l silesc pe nefericitul meu cal să se strecoare prin cheile înguste şi prăpăstiile întunecate pe unde lumina zilei abia dacă izbutea să pătrundă. Cât despre căruţă, tot aşa de uşor am fi putut-o trece peste vârful lui Pike's Peak[77]. Despre toate astea nu ştiam nimic; şi gândindu-ne la greutăţile şi totala lipsă de siguranţă a unei încercări de a vedea o tabără comună a indienilor, ne-am adus aminte de vechiul proverb, cel cu „vrabia din mână”, şi am hotărât să ne ducem cu indienii noştri.

Amândouă taberele, şi a indienilor şi a noastră, au fost ridicate în dimineaţa zilei de întâi iulie. Eu eram atât de slăbit, încât numai ajutorul unei linguri de whisky, sorbită cu încetul la intervale scurte, m-a învrednicit să mă ţin pe cal în cursul scurtului drum străbătut în ziua aceea. Pe o jumătate de milă înaintea noastră şi tot pe atâta în urmă preria era acoperită cât vedeai cu ochii de mulţimea viermuitoare a băştinaşilor. Câmpia golaşă şi accidentată se întindea până în zare de-a dreapta şi de-a stângă, iar departe în faţă se înălţa lanţul prăpăstios al munţilor Black Hills. Am pornit înainte spre capul coloanei dezlânate, trecând pe lângă *traineau*-uri greu încărcate, cai de povară copleşiţi de încărcături, babe sfrijite mergând pe jos, tinere *squaws* voioase cocoţate pe cai, bătrâni păşind cu nădejde, învesmântaţi în mantii albe din

[77] Vârful suliţei. Pisc de peste 4.000 m înălţime.

piele de bizon, şi grupuri de tineri războinici călări pe caii lor cei mai buni. Aruncându-şi odată privirea în urnă pe întinsul preriei, Henry Chatillon ne vesti pe neaşteptate că se apropie un călăreţ, şi într-adevăr, uitându-ne şi noi, abia puturăm distinge o mică pată neagră mişcându-se încet pe coasta unei ridicături din depărtare, aşa cum ar fi umblat o muscă pe un perete. Creştea repede, pe măsură ce se apropia.

— E un alb, cred, zise Henry. Uitaţi-vă la el cum călăreşte. Indienii niciodată nu stau aşa pe cal. Da; are puşca în faţa lui, pe oblânc.

Călăreţul dispăru într-o adâncitură a preriei, dar curând îl zărirăm din nou venind în galop către noi prin mulţimea indienilor, cu părul lung fluturând în urma lui, apoi recunoscurăm chipul roşcovan şi vechea bluză din piele de căprioară a prietenului Gingras, puitorul de capcane. Venea de la Fort Laramie şi ne spuse că are un mesaj pentru noi. Un neguţător cu numele de Bisonette, prieten de-al lui Henry, sosise de curând de la aşezările statornice şi avea de gând să se ducă, împreună cu un grup de oameni, la tabăra Bonte unde, după cum ne asigura Gingras, fără îndoială aveau să se adune zece sau douăsprezece sate de indieni. Bisonette ar fi vrut ca şi noi s-o luăm peste prerie şi să ne întâlnim cu el acolo, făgăduindu-ne că are să lase oamenii lui să ne păzească bagajele şi caii, câtă vreme noi ne vom afla printre indieni. Shaw şi cu mine am oprit caii, ne-am sfătuit, şi, într-un ceas rău, am hotărât să ne ducem.

Pentru restul zilei aceleia drumul nostru era acelaşi cu al indienilor. În mai puţin de un ceas ajunserăm la locul unde preria înaltă şi golaşă se termina cu o coastă înclinată; ne-am oprit pe marginea coastei şi am văzut în vale o pajişte întinsă. Laramie Creek o mărginea pe stânga, trecând prin umbra înălţimilor şi ducându-şi mai departe apele repezi şi puţin adânci, chiar pe la poalele coastei în vârful căreia ne aflam noi. Am rămas pe loc călări, aşteptând şi privind, în vreme ce întregul alai al băştinaşilor se scurgea coborând pe coasta grozav de înclinată şi apoi se împrăştia pe pajiştea de jos. În foarte scurt timp aproape toată pajiştea se acoperi cu o viermuiala de oameni dintre care unii abia se vedeau ca nişte

pete în depărtare, în vreme ce alţii încă se mai grăbeau să coboare şi să treacă dincolo de râu, îngrămădindu-se şi înghesuindu-se. La marginea înălţimii, în vârful coastei, şedea o ceată de războinici mai în vârstă, fumând solemn şi uitându-se cu chipurile neclintite la acel spectacol uimitor şi sălbatic.

Corturile s-au înălţat repede în cerc, pe malul apei. Ca să avem linişte, l-am ridicat pe-al nostru printre nişte copaci, la vreo jumătate de milă depărtare. După-masă ne-am dus în sat. Era o zi minunată, şi toată tabăra părea să freamăte de viaţă, însufleţită de multă voioşie, în faţa corturilor stăteau grupuri de copii şi fete tinere care râdeau din toată inima, plini de voie bună. Scuturile, suliţele şi arcurile lipseau de pe înaltele trepiede unde stau de obicei atârnate, în faţa fiecărui cort. Războinicii încălecau pe cai şi unul câte unul plecau pe prerie, către colinele din apropiere.

Shaw şi cu mine stăteam pe iarbă lângă cortul lui Reynal. Cu adevărată ospitalitate indiană, o bătrână veni şi ne aduse un castron cu fiertură de carne de vânat pe care ni-l puse dinainte. noi ne distram uitându-ne la câteva *squaws* tinere care se jucau alergându-se una pe alta, ba înăuntru, ba în afara cortului. Deodată, crâncenul răsunet al strigătului de război se revărsă dinspre coline. Numaidecât apăru o ceată de călăreţi, aplecându-se pe câte o parte a calului şi venind înspre sat în goană dezlănţuită, şi în urma fiecărui războinic flutura în vânt păru-i lung, cum flutură flamura pe catargul unui vas. Pe măsură ce se apropiau, în mulţimea dezordonată se făcea rânduială, şi trecând în şir doi câte doi pătrunseră în tabără şi îi dădură roată în galop dezlănţuit, fiece războinic intonându-şi cântecul de război. Unii dintre ei purtau îmbrăcăminte extraordinar de frumoasă. Aveau panaşe din pene de vultur, bluze din piele de antilopă strânse pe corp cu franjuri de care atârnau scalpurile duşmanilor; multe dintre scuturile lor erau şi ele împodobite cu pene de vultur. Toţi aveau pe spate arcuri şi săgeţi; câţiva purtau şi suliţe lungi şi doar puţini erau înarmaţi cu puşti. Scut Alb, căpetenia cetei, călărea în frunte, în veşminte de mare fală, pe un cal negru ţintat cu alb. Mahto-Tatonka şi fraţii lui nu luau parte la paradă fiindcă erau în doliu după sora lor şi rămăseseră toţi la

ei în corturi, cu trupurile unse din cap până-n picioare cu lut alb, şi fiecare îşi tăiase o şuviţă de păr de pe frunte.

Războinicii dădură de trei ori roată satului; şi când unul mai de frunte trecea prin faţa cortului său, bătrânele îi strigau numele, ca să-i proslăvească vitejia şi să aţâţe râvna războinicilor mai tineri. Ţânci micuţi, de nici doi ani, priveau cu ochi aprinşi falnica procesiune războinică şi îi admirau cu veneraţie pe vitejii tribului lor.

Alaiul ieşi din sat aşa precum pătrunsese, iar peste o jumătate de ceas toţi războinicii se întorseseră îndărăt, venind tăcuţi, câte unul singur ori în grupuri de doi sau trei.

După încheierea parăzii, ni s-a oferit spectacolul unei scene de viaţă casnică indiană. O *squaw* cu chip cumplit de răutăcios, şi pe deasupra şi înfuriată la culme, îşi ocăra de mama focului bărbatul care, ca şi când nici nu s-ar fi aflat de faţă şi habar n-ar fi avut ce se întâmplă în jur, stătea aşezat turceşte în mijlocul cortului şi pufăia liniştit din lulea. Într-un târziu, scoasă din minţi de nepăsarea bărbatului, femeia se năpusti asupra cortului apucând de parii lui de sprijin şi zgâlţâindu-i din toate puterile, pe unul după altul, până când izbuti să dărâme toată alcătuirea, cu pari şi cu piei laolaltă şi s-o prăvălească peste indian, îngropându-l sub dărâmăturile propriului său adăpost. Bărbatul împinse cu mâna pieile, le dădu la o parte, îşi săltă capul deasupra aşa cum şi-l saltă din carapace broasca ţestoasă şi continuă să tragă liniştit din lulea, la fel ca mai înainte. Doar sticlirile mânioase ce-i jucau în ochi lăsau să se bănuiască furtuna dezlănţuită înlăuntru-i. Fără să tacă o clipă din gură, femeia se apucă să pună şaua pe cal, după care încalecă şi plecă din tabără cu gândul, după câte s-ar fi putut crede, să se întoarcă la aşezarea părinţilor săi, aflată numai Dumnezeu ştie unde. După ce nu-şi învrednicise soaţa nici măcar, cu o privire, războinicul se ridică foarte liniştit de la locul său, se descotorosi de pieile de pe el, legă în chip de frâu o funie din păr pe botul calului, rupse dintr-un par de cort un ciomag zdravăn, de vreo doi metri lungime, încăleca şi porni cu măreţie în galop peste prerie ca să-şi înveţe minte soaţa răzvrătită.

A doua zi dimineaţa, la răsăritul soarelui, ne-am uitat peste

pajişte şi am putut vedea cum indienii îşi strângeau corturile şi se adunau laolaltă pregătindu-se să părăsească tabăra. Calea lor ducea către apus. Noi însă, dimpreună cu cei trei tovarăşi ai noştri, cu cei patru puitori de capcane care ne însoţeau şi cu familia de indieni a lui Morin, aveam s-o apucăm înspre nord. Am tot mers până s-a lăsat noaptea şi am făcut tabără lângă un pilc de copaci, la marginea unui pârâiaş, unde am lâncezit toată ziua următoare aşteptându-l pe Bisonette; dar nu s-a arătat nici urmă de Bisonette. În locul acesta doi dintre prietenii noştri puitori de capcane ne-au părăsit şi au pornit-o către Munţii Stâncoşi. A doua zi dimineaţa, pierzând nădejdea de a-l mai întâlni pe Bisonette, ne-am văzul mai departe de drum şi am străbătut o întindere de câmpii pârjolite de soare, jalnice şi neospitaliere, pe unde nu se arăta nici un fel de vietate în afară de câte e antilopă care din când în când trecea ca vântul pe dinaintea noastră. Pe la prânz, ni s-a arătat o privelişte neaşteptată şi îmbucurătoare: un pâlc de copaci falnici ce se întindea pe malurile unui pârâiaş cu numele de Horseshoe Creek[78]. Copacii nu erau prea deşi, dar pe o suprafaţă destul de mare întindeau un frumos acoperământ de frunze deasupra pajiştii cu iarbă înaltă şi grasă. Pinul curgea sprinţar şi limpede ca lacrima printre copacii din jur, ba licărind voios pe albia de nisip alb, ba întunecându-se atunci când trecea pe sub bolta deasă a ramurilor. Eu ajunsesem la capătul puterilor şi m-am întins pe pământ, abia mai fiind în stare să-mi mişc mădularele.

A doua zi dimineaţa s-a arătat pe cer cel mai strălucitor soare ce-a luminat vreodată necuprinsul acelei sălbăticii. Am pornit mai departe la drum, şi foarte curând ne-am trezit înconjuraţi de coline înalte şi golaşe împânzite de la creste până la poale cu tot soiul de cactuşi ce păreau şerpi nemaivăzuţi atârnaţi în văzduh. Înaintea noastră se arăta o câmpie întinsă, netedă şi scorţoasă, pe care abia ici şi colo se zărea câte un fir de iarbă, mărginită în zare de copaci înalţi şi schimonosiţi. Nici vederii şi nici auzului nu se arăta semn de

[78] Râul potcoavei de cal.

fiinţă omenească, de sălbăticiune sau de orice altfel de făptură însufleţită, cu toate că dincolo de acei copaci schilodiţi trebuia să se afle atât de îndelung năzuitul loc de întâlnire unde noi nădăjduiam să dăm peste miile de indieni adunaţi laolaltă. Neliniştiţi, am cercetat cu privirea şi am tras cu urechea. Ne-am urmat drumul cât am putut mai cu grabă, îndemnându-ne caii să treacă dincolo de copacii aflaţi în faţa noastră pe marginea zării. De acolo se zăreau pâlcuri de copaci destul de întinse şi se părea că un plăpând curs de apă se scurge printre ele; de la o vreme, pe când ne strecuram printre copaci, căprioare începură să ţâşnească pe dinaintea noastră. În cele din urmă zărirăm şi preria ce ni se desfăşura dinainte, dar când am ajuns, în locul acela n-am văzut o întindere acoperită de aşezări omeneşti şi clocotind de viaţă, ci un pustiu fără margini desfăşurat pe nenumărate mile, fără urmă de tufiş ori copac, fără vreo urmă de viaţă. Am tras de dârlogi şi ne-am revărsat tot veninul asupra obiceiurilor şi firii băştinaşilor din America. Toate strădaniile noastre fuseseră mai mult decât zadarnice. Eu, cel puţin, eram cum nu se poate mai furios; îmi dădeam prea bine seama că o cât de mică înrăutăţire a sănătăţii mele avea să transforme această greşeală într-un eveniment cu urmări fatale şi că obiectivul urmărit de mine cu atâta strădanie cale de trei sau patru mii de mile nu va putea fi până la urmă atins.

Dar unde se aflau de fapt indienii? Se aflau adunaţi cu nemiluita la vreo douăzeci de mile depărtare, şi în chiar clipa aceea erau foarte ocupaţi să-şi desfăşoare dansurile lor de război. Lipsa bizonilor din împrejurimile taberei La Bonte putând pune în primejdie aprovizionarea lor cu piei şi carne îi determinase probabil să schimbe locul de întâlnire; dar despre treaba asta n-am aflat decât abia cu vreo câteva săptămâni mai târziu.

Shaw se înverşuna cu biciul împotriva calului şi o zbughi înainte. Eu însă, deşi mult mai furios decât el, nu eram în stare să folosesc acelaşi potrivit mijloc de revărsare a necazului, aşa că am luat-o domol pe urmele lui. Ne-am îndreptat către un copac bătrân şi stingher, care ni s-a părut singurul loc potrivit pentru a aşeza tabără. Era pe jumătate

uscat, şi ce mai rămăsese viu din el abia de-şi mai păstra frunzele, aşa că nu ne oferea decât o biată umbră săracă şi zgârcită. Ne-am aruncat şeile în dunga de umbră oferită de bătrânul şi chinuitul trunchi al copacului şi ne-am odihnit pe ele capetele. Un ceas de vreme, sau mai mult, am stat şi-am fumat în tăcere, mutându-ne şeile după cum se muta şi dunga de umbră, fiindcă năprasnic mai ardea soarele.

XIII. ÎN URMĂRIREA INDIENILOR

În cele din urmă am ajuns şi în tabăra de la La Bonte, înspre care năzuiserăm atâta amar de vreme. Dintre toate ceasurile de trudă şi chin ce mi-au fost sortite, cele petrecute acolo între amiază şi asfinţit pot, pe cea mai sfântă dreptate, dobândi laurii întâietăţii în ce priveşte grijile şi suferinţele. Am stat sub acel copac chinuindu-mi creierii ca să aflu ce cale ar fi fost mai bine de urmat, pândind umbrele ce păreau a nu se mai urni din loc, soarele ce părea înţepenit în neclintire, şi aşteptând cu sufletul la gură să se ivească de undeva oamenii şi caii cetei lui Bisonette. Shaw şi Henry plecaseră călări într-o expediţie de cercetare a împrejurimilor şi nu s-au mai întors decât la apusul soarelui. Nu se afla nimic îmbucurător nici pe chipurile lor şi nici în veştile pe care le aduceau.

— Am bătut cale de zece mile, îmi spuse Shaw. Am urcat pe cea mai înaltă culme pe care am întâlnit-o şi n-am zărit nici urmă de bizon ori de indian. Nimic pe toată preria întinsă de aici şi până la douăzeci de mile de jur-împrejur.

Calul lui Henry se betegise din pricina urcuşurilor şi coborâşurilor pe atâtea coaste de coline iar Shaw era şi ei frânt de oboseală.

În seara aceea, după rână, stând noi în jurul locului, i-am spus lui Shaw c-ar fi bine să mai aşteptăm încă o zi sosirea lui Bisonette, în nădejdea că avea să vină, iar dacă până la urmă asta nu se întâmpla, să-l trimitem pe Deslauriers cu căruţa şi bagajele îndărăt la Fort Laramie, şi noi s-o luăm după ceata lui Vifor, încercând să le ieşim în cale la locul unde aveau să treacă munţii. Neavând aceleaşi motive ca mine de a-i căuta pe indieni, Shaw era împotriva acestui proiect; aşa că am hotărât sa plec singur. Am recurs la soluţia asta cu inima destul de îndoită, deoarece îmi dădeam foarte bine seama că în starea în care mă aflam, o astfel de încercare avea să fie primejdioasă şi plină de riscuri. Trăgeam nădejde că în cursul zilei următoare o să apară totuşi Bisonette, aducând unele veşti, menite să ne limpezească situaţia şi să-mi dea putinţa de a-mi atinge ţinta pe căi ceva mai cuminţi şi mai sigure.

Puşca lui Henry Chatillon era trebuitoare pentru traiul celorlalţi în timpul lipsei mele; aşa că l-am chemat pe Raymond şi i-am poruncit să se pregătească, fiindcă are să plece împreună cu mine. Raymond îşi rostogoli ochii în cap uitându-se pierdut în jur, dar până la urmă izbuti să se împace cu gândul acesta şi se retrase în culcuşul lui de sub căruţă. Era un flăcău mătăhălos şi avea o faţă lătăreaţă pe care de la prima vedere se citea prostie nemărginită şi netulburată mulţumire de sine. În ce priveşte însuşirile valoroase, avea un soi de devotament încăpăţânat, nu ştia deloc ce e teama de primejdie şi dovedea un fel de instinct sau putere de pătrundere ce-l făcea să apuce pe calea cea bună în situaţii când minţi mult mai agere ca a lui ar fi dat greş. Pe lângă astea, era mare meşter în mânuirea puştii şi la priponitul cailor.

Toată ziua următoare, soarele revărsă asupra noastră o arşiţă nemiloasă şi pătrunzătoare. Depărtările albastre ale preriei păreau să tremure sub dogoare. Corturile tovarăşilor noştri indieni se scorojeau sub razele arzătoare, iar puştile rezemate de copac erau atât de fierbinţi că nu puteai pune mâna pe ele. Peste toată tabăra se întinsese o tăcere ca de moarte, tulburată numai de zumzăitul bărzăunilor şi al ţânţarilor. Oamenii dormeau sub căruţă, cu frunţile rezemate pe braţe. Indienii stăteau ascunşi în cort, doar perechea de însurăţei se retrăsese la adăpostul unui umbrar din piei de bizon şi stăteau acolo unul lângă altul, iar vraciul cel bătrân, cu chipul său aspru şi împuţinat de slăbiciune şi coastele ieşite în afară, sta cocoţat ca un cloncan printre ramurile uscate ale unui copac scorburos şi cerceta necontenit zările în căutare de duşmani. Am mâncat de prânz şi pe urmă Shaw şi-a înşeuat calul, zicându-mi:

— Mă reped îndărăt până la Horseshoe Creek să văd dacă Bisonette n-o fi cumva acolo.

— Aş merge şi eu, i-am răspuns; dar trebuie să-mi păstrez cu grijă ce brumă de puteri mi-a mai rămas.

În cele din urmă s-a apropiat şi asfinţitul. Mă îndeletnicii o vreme cu unsul şi curăţatul puştii şi pistoalelor şi cu alte pregătiri în vederea călătoriei. Se tăcuse destul de târziu când

izbutii în sfârşit să mă înfăşor în pătură şi să încerc să dorm, cu capul pe şa. Shaw nu se întorsese, dar asta nu ne neliniştea deloc, fiindcă presupuneam că se întâlnise cu Bisonette şi rămăsese să petreacă noaptea cu el. De vreo două-trei zile mă simţisem mai bine şi mă mai întremasem, dar pe la miezul nopţii mă treziră durerile şi vreo câteva ceasuri nu mai putut să dorm. Razele lunii tremurau peste pieptul vânjos al înălţimilor ce străjuiau râul Platte; nu se auzea nici un zgomot în afara acelor sunete slabe şi inexplicabile ce par şoapte şi paşi tiptili şi care pentru nimeni dintre cei ce au petrecut noaptea în singurătate, în mijlocul pustiurilor ori al pădurilor, nu pot rămâne neînţelese. Tocmai când era gata să adorm din nou, mă trezi un glas cunoscut care striga din depărtare. Paşi grăbiţi se apropiară de tabără şi în graba mare se arătă Shaw, pe jos şi cu puşca în mână.

— Unde ţi-e calul? îl întrebai ridicându-mă proptit în cot.

— L-am pierdut! răspunse Shaw. Unde-i Deslauriers?

— Acolo, îi răspunsei arătând spre un maldăr răvăşit de pături şi piei de bizon.

Shaw scormoni printre ele cu ţeava puştii şi numaidecât credinciosul nostru, canadian se ridică în picioare.

— Hai, Deslauriers, aprinde focul şi dă-mi ceva de mâncare.

— Unde-i Bisonette? întrebai eu.

— Dumnezeu ştie, că la Horseshoe Creek nu e nimeni.

Shaw se întorsese la locul unde făcuserăm noi tabără cu două zile mai înainte şi negăsind nimic altceva decât cenuşa de la focurile noastre, legase calul de copac şi intrase în râu, să se scalde. Calul se speriase de ceva, rupsese legătura, şi două ceasuri încheiate încercase Shaw să-l prindă, fără să izbutească. Se apropia seara, şi el se afla la douăsprezece mile de tabără. Aşa că a lăsat naibii calul şi a pornit-o pe jos ca s-ajungă la noi. Cea mai mare parte din drumul acesta singuratic şi primejdios o făcuse pe întuneric. Mocasinii lui ajunseseră simple zdrenţe şi se rănise serios la picioare. Totuşi se aşeză liniştit să mănânce, fără ca seninătatea lui obişnuită să fie în vreo măsură tulburată de toate cele întâmplate, şi ultima imagine contemplată înainte de a adormi din nou a fost a lui Shaw aşezat turceşte în faţa

focului şi fumându-şi tacticos pipa.

Când m-am trezit, în aer plutea o mireasmă de umezeala şi răcoare, un fel de negură cenuşie se revărsa peste câmpii, iar pe zarea dinspre răsărit se contura o dungă de cer rece şi roşiatic. Am strigat la oameni şi numaidecât un foc mare şi-a aprins strălucirea în lumina nesigură a dimineţii şi s-au pornit pregătirile pentru masă. Ne-am aşezat cu toţii pe iarbă la cea din urmă masă civilizată la care Raymond şi cu mine aveam să luăm parte pentru o anumită vreme.

— Acuma adă caii!

Nu peste mult timp iepşoara mea Pauline se afla în preajma focului. Era un animal ager, robust şi blând şi-o botezasem aşa după numele lui Paul Dorion, de la care o luasem în schimbul lui Pontiac. Se vedea cât de colo că nu e echipată, pentru o simplă plimbare matinală. În faţa oblâncului înalt al şeii negre de modă muntenească se aflau atârnate tocuri mari de piele şi în ele pistoalele cele grele. O pereche de desagi de atârnat la şa, o pătură înfăşurată strâns, un pacheţel cu daruri pentru indieni pus într-o piele de bizon, o traistă de piele plină cu făină şi alta mai mică plină cu ceai erau toate legate cu grijă la spatele şeii, iar pe gât avea înfăşurată o funie lungă. Raymond urma să încalece o catârcă neagră şi vânjoasă, echipată la fel. Ne umplurăm ochi cornurile cu praf de puşcă, şi după aceea încălecarăm.

— Ne întâlnim la Fort Laramie în ziua de întâi august, i-am spus eu lui Shaw.

— Asta dacă nu ne întâlnim mai înainte, îmi răspunse el. Cred c-am s-o iau şi eu pe urmele voastre peste vreo zi două.

De fapt asta a şi încercat să facă, şi ar fi izbutit dacă nu i s-ar fi ivit în cale piedici cu neputinţă de trecut chiar şi pentru un om cu voinţa lui neînduplecată. La două zile după ce m-am despărţit de el, Shaw l-a trimis pe Deslauriers la fort cu căruţa şi bagajele şi a plecat înspre munţi împreună cu Henry Chatillon; numai că o teribilă furtună îşi revărsase potopul peste prerie şi ştersese aproape cu totul nu numai urmele noastre, ci chiar şi pe cele ale indienilor. Făcură tabără la poalele munţilor, iar de acolo nu mai ştiură încotro s-o apuce. Dimineaţa Shaw îşi dădu seama că se intoxicase grav din

pricina plantei numită „oţetar otrăvitor”, în asemenea hal încât îi era cu neputinţă să mai călătorească. Aşa că s-au întors cu chiu cu vai la Fort Laramie. Shaw a zăcut din greu vreme de-o săptămână şi a rămas la fort până l-am găsit eu acolo, ceva mai târziu.

Să ne întoarcem la şirul povestirii mele. Prin urmare Raymond şi cu mine am strâns mâinile prietenilor şi am pornit-o peste prerie căţărându-ne prin văiugile nisipoase săpate de apă pe coastele colinelor şi ajungând în cele din urmă la câmpia cea înaltă. Blestemată de-ar fi fost regiunea aceea şi tot n-ar fi putut să aibă un aspect mai jalnic. Pretutindeni vedeai dealuri sfâşiate de râpe, văi adânci şi câmpuri întinse; şi toate acestea străluceau în acelaşi fel, într-un alb uniform şi insuportabil, pârjolite de soarele arzător. Ca şi cum ar fi fost scorojită din pricina fierbinţelii, faţa pământului se arăta scrijelită în nenumărate crăpături şi văi care, toate, nu puţin ne îngreuiau drumul. Malurile abrupte erau albe, fărâmicioase şi pe fundurile văilor am dat de mai multe ori peste urmele lătăreţe lăsate de urşii grizzly, nicăieri în altă parte mai numeroşi decât în regiunea aceea. Crestele colinelor erau tari ca piatra şi presărate cu sfărâmături de cremene şi jasp roşu şi tăios; privind de pe ele nu puteai zări nimic în stare să mai spargă monotonia acelei pustietăţi, cel mult ici şi colo câte un pin răzleţ cocoţat pe buza unei râpe, cu ramurile întinse în văzduhul arzător, ca nişte braţe descărnate şi urâte. Mirosul lor de răşină mă făcea să mă gândesc la munţii învestmântaţi în codri de brad din Noua Anglie şi, chinuit cum eram de setea pricinuită de boală, să visez cu adâncă nostalgie la comorile cristaline oferite cu dărnicie prin miile de izvoare din munţii noştri cei fără de număr. Auzeam, în închipuire, susurul şi clipoceala apelor printre stâncile umbroase şi le vedeam cu ochii minţii cum licăresc în depărtare pe fundările prăpăstiilor şi cum se aduna strop cu strop picurând de pe firele lungi ale muşchilor înverziţi.

Pe la amiază întâlnirăm un curs mic de apă, străjuit de câţiva copaci şi tufărişuri: acolo ne-am odihnit un ceas. Pe urmă am pornit iar la drum, orientându-ne după soare, până

ce, când se apropiase bine vremea asfinţitului, dădurăm peste alt curs de apă cu numele de Bitter Cottonvood Creek[79]. Pe malurile acestuia creşteau din loc în loc tufărişuri mai dese şi câţiva copaci bătrâni şi chinuiţi de furtuni. La poalele unuia dintre copacii aceştia ne-am aşezat şeile şi, după ce am pus piedicile cailor, le-am dat drumul să se ducă la păscut. Râuleţul acela era limpede şi zglobiu şi cânta lin alunecând peste nisipul cel alb. Păsări mărunte de apă se bălăceau pe acolo din loc în loc şi împânzeau văzduhul cu strigăte şi fâlfâit de aripi. Soarele tocmai începuse să coboare, printre petice de nori roşii şi aurii, dincolo de Mount Laramie. Mă aşezai pe un trunchi de copac aproape de malul apei şi mă uitai îndelung la jocul fără astâmpăr şi fără contenire al peştişorilor dintr-un colţ mai adânc şi mai ferit. Părea ciudat, dar parcă mă simţeam mai în puteri decât dimineaţa şi aproape aş fi putut spune că simt cum îmi revine sănătatea.

Am făcut focul. Se lăsă noaptea şi lupii se dezlănţuiră cu urletele lor. Un glas adânc începea, apoi primea răspunsuri fioroase dinspre coline, dinspre prerie şi dinspre păduri. Priponirăm iapa şi catârca, şi n-am mai deschis ochii decât a doua zi, pe lumină. Îndată am dat drumul cailor, tot cu piedicile la picioare, să mai pască un ceas până la vremea plecării. Aproape isprăvisem pregătirile de masă, când Raymond zări o antilopă la vreo jumătate de milă depărtare şi spuse că se duce s-o vâneze.

— Treaba ta e să ai grijă de cai, i-am spus atunci. Eu sunt prea slăbit ca să fiu în stare de mare lucru dacă se întâmplă ceva cu ei, aşa că nu trebuie să pierzi din ochi tabăra.

Raymond făgădui că aşa va face şi plecă luându-şi puşca. Dragii noştri cai trecuseră apa şi păşteau iarba înaltă de pe malul celălalt, tare chinuiţi de atacurile unor muşte mari şi cu capul verde. Privindu-i, îi văzui coborând domol într-o adâncitură, şi cum se scurseră câteva minute şi nu se mai arătară, trecui apa ca să văd ce-i cu ei. Spre marele meu necaz şi adânca mea îngrijorare îi zării la mare distanţă continuând să se îndepărteze în galop întins. Pauline o luase

[79] Râul plopului amar.

înainte, după ce rupsese piedica, iar catârca, încă împiedecată, se ţinea după ea făcând salturi neîndemânatece. Am tras un foc de puşcă şi am început să strig chemându-l pe Raymond. Veni foarte repede trecând în fugă râuleţul şi cu o basma roşie legată în jurul capului, îi arătai cu mâna pe fugari şi-i poruncii să se ia numaidecât după ei. Mormăind printre dinţi un „sacre”, o rupse îndată la fugă cu puşca bălăbănindu-i-se în mână. Mă urcai pe creasta unei coline de unde, aruncându-mi privirile departe peste prerie, i-am putut zări pe fugari îndepărtându-se tot în galop întins. M-am întors la foc şi m-am aşezat la rădăcina copacului. Cu greu şi pline de amarnic necaz, ceasurile treceau unul după altul. O bucată de coajă desprinsă de pe trunchi dar încă aliniată de copac fâlfâia în vânt la spatele meu, iar ţânţarii îşi continuau zumzetul aromitor; în afară de astea, pe toată întinderea potopită de arşiţă nu se mai vedea nici o mişcare şi nici cel mai slab semn de viaţă. Soarele se înălţa din ce în ce mai sus, până când mi-am dat seama că trebuie să fie vremea amiezii. Părea puţin probabil ca animalele să poată fi prinse şi aduse îndărăt. Iar dacă aşa stăteau lucrurile şi nu mai puteam pune mâna pe cai, mă aflam într-o situaţie cât se poate de primejdioasă. Când mă despărţisem de el, Shaw era hotărât să plece în dimineaţa asta, dar încă nu ştia încotro. Să plec în căutarea lui ar fi fost o încercare cu totul zadarnică. Până la Fort Laramie era cale de patruzeci de mile, şi eu nu eram în stare să străbat o singură milă, fără amarnice eforturi. Cum până la vremea aceea nu deprinsesem filosofia renunţării la lupta împotriva greutăţilor cu neputinţă de biruit, am luat hotărârea ca, fie ce-o fi, să merg mai departe în căutarea indienilor. Nu-mi venea în minte decât un singur plan de acţiune: să-l trimit pe Raymond înapoi la fort cu poruncă să cumpere alţi cai, iar eu să rămân pe loc şi să aştept întoarcerea lui, care s-ar fi putut să se petreacă peste trei zile. Par să rămâi pe loc şi singur vreme de trei zile, într-o regiune bântuită de indieni primejdioşi, nu era chiar cea mai surâzătoare perspectivă; pe de altă parte, dacă se prelungea cu încă trei zile, căutarea indienilor, la care pornisem, avea tot mai puţine şanse să mă

ducă la vreun rezultat îmbucurător. Tot întorcând planurile astea şi pe-o parte şi pe cealaltă, mi se făcu foame; şi cum din stocul nostru de provizii nu mai rămăseseră decât patru sau cinci funturi de făină, plecai din tabără să văd dacă nu pot da de ceva vânat. Nu se zărea nimic în afară de vreo patru-cinci ploieri care se roteau pe deasupra capului meu şi din când în când se mai lăsau şi pe prerie. Împuşcai doi dintre ei şi tocmai mă pregăteam să fac cale întoarsă, când zării ceva ce mă făcu să tresar. Ceva micuţ şi negru la culoare, un cap de om, se iţi şi dispăru numaidecât în tufărişurile dese de pe malul apei, puţin mai jos de locul unde mă aflam eu. Prin locurile acelea, orice străin trebuie luat mai întâi drept un posibil duşman. Am întins într-acolo ţeava puştii. Numaidecât ramurile tufărişului au fost scuturate cu putere şi două capete, dar nu capete de om, s-au arătat la vedere şi care nu mi-a fost bucuria când am dat cu ochii de înfăţişarea smerită şi plină de pocăinţă a catârcei noastre şi înfăţişarea şargă a Paulinei. Călare pe catârcă şedea Raymond, palid şi prăpădit, jeluindu-se din pricina unei dureri ascuţite în coşul pieptului. Am luat eu în primire caii, iar el a îngenunchiat la marginea râuleţului, ca să bea apă. Îi urmărise pe fugari până la un afluent al lui Laramie Creek, pe distanţă de peste zece mile; abia acolo, cu mare greutate, izbutise să pună mâna pe ei. Văzui că e neînarmat şi-l întrebai ce făcuse cu puşca. Îl stânjenise la fugă şi o lepădase pe prerie, cu gândul că are s-o găsească la întoarcere; dar nu mai izbutise să dea de ea. O asemenea pierdere se putea dovedi a fi deosebit de gravă. Eram însă atât de bucuros de redobândirea cailor şi de credinţa dovedită de Raymond, căci dacă n-ar fi fost atât de devotat ar fi putut să fugă cu cai cu tot, încât nu prea m-am mai gândit la pagubă; după ce i-am făcut nişte ceai într-o cană de tablă pe care o luasem cu noi, i-am spus că are un răgaz de două ceasuri de odihnă până la vremea când o să pornim din nou la drum. Nu mâncase nimic toată ziua: nu-i era însă foame, aşa că de îndată se întinse pe pământ ca să doarmă. Am priponit caii într-un loc cu iarbă cât mai bună şi cât mai bogată şi am aprins nişte focuri, de lemne verzi, ca să-i apăr împotriva muştelor; apoi m-am aşezat din nou lângă

rădăcina copacului, am urmărit mersul domol al soarelui pe cer şi am tot bombănit împotriva fiecărei clipe ce trecea fără folos.

Răgazul dat lui Raymond trecuse, aşa că-l trezii din somn. Am înşeuat caii şi ne-am pus din nou în mişcare, dar mai întâi de toate am pornit în căutarea puştii pierdute şi am avut norocul ca într-un ceas s-o găsim. Numaidecât am luat-o către vest şi mergând în pas domol am trecut peste coline şi peste văi îndreptându-ne spre munţii Black Hills. Arşiţa nu ne mai chinuia, căci un nor acoperise faţa soarelui. Aerul era acum proaspăt şi răcoros, munţii din depărtare păreau parcă mai posomorâţi, se auzea duduit îndepărtat de tunete şi mase de nori negri şi grei se ridicau deasupra piscurilor zdrenţuite. La început, soarele după-amiezii îi tivise cu o panglică argintie; curând însă o întunecime grea acoperi tot cerul, iar deşertul din jurul nostru fu învăluit de-o lumină ca de amurg. O măreţie solemnă se revărsa din murmurul din ce în ce mai puternic şi mai aspru al tunetelor, ca şi din umbrele tot mai dese ce învăluiau munţii şi câmpia. Furtuna se dezlănţui printr-un fulger orbitor care despică cerul în zigzag, urmat de un asurzitor bubuit de tunet şi de urletul puternic al vântului ce se năpustea peste câmpie revărsând asupra noastră valuri de apă. Raymond privi în jur şi blestemă stihiile neîndurătoare. Se părea că nu se află nici un fel de adăpost prin preajma noastră, dar până la urmă descoperirăm o vale adâncă săpată în preria netedă şi pe la jumătatea coastei un pin bătrân ale cărui ramuri aproape orizontale alcătuiau un soi de şopron unde puteai găsi puţin adăpost împotriva ploii. Am aflat un loc de trecere potrivit, am dus caii în vale şi pe fundul ei i-am priponit de nişte pietre mari; apoi am urcat pe coastă în sus, ne-am pus păturile în cap şi ne-am aşezat unul lângă altul sub ramurile bătrânului copac. Poate că nu m-am priceput eu să apreciez timpul, dar mi s-a părut c-am stat acolo cel puţin un ceas, vreme în care în jurul nostru se revărsa potop de ploaie atât de deasă încât abia dacă mai puteam zări stâncile de pe cealaltă coastă a văii. Prima furie a furtunii a trecut oarecum repede, numai că ploaia continua să se reverse în valuri. În cele din urmă Raymond şi-a pierdut

răbdarea, s-a căţărat pe coastă şi a ajuns sus, pe preria netedă.

— Cum ţi se mai pare vremea? strigai eu de-acolo, de sub copac.

— Vrăjmaşă tare, răspunse Raymond, întunecime pretutindeni.

Apoi coborî îndărăt şi se aşeză alături de mine. Mai trecură vreo zece minute.

— Ia mai du-te sus şi mai uită-te o dată, zisei eu, şi Raymond iar o porni pe urcuş. Ei, cum mai e?

— Tot la fel, numai că deasupra muntelui se-arată o măruntă pată de lumină.

În vremea asta ploaia începuse să se mai potolească; am coborât pe fundul văii, am găsit bietele animale stând în apă până la genunchi şi le-am dezlegat. Le-am dus de căpăstru până la gura văii şi am ieşit pe preria de deasupra. Pretutindeni în jur era întunecime; dar pata de lumină de deasupra munţilor se lărgea din ce în ce mai mult şi căpăta roşeaţă, până când în cele din urmă norii se sparseră lăsând cale liberă razelor de soare să se reverse asupra povârnişurilor şi să le învăluiască într-o abureală albăstrie la fel de gingaşă ca şi aceea care înveşmântă Apeninii în unele seri de primăvară. Apoi norii se împrăştiară cu grăbire, ca nişte ordii de duhuri rele înfricoşate şi urmărite de biruitori. Câmpia din jurul nostru se scălda iarăşi în razele soarelui; curcubeul îmbrăţişa pustietăţile de la zarea dinspre miazănoapte până la cea dinspre miazăzi şi departe în faţa noastră poalele unei păduri păreau că ne îmbie la odihnă şi înviorare. Când am ajuns acolo, am aflat pădurea spuzită de licăririle boabelor de rouă şi însufleţită de trilurile şi fluturările de aripi ale păsărilor. Amorţite de ploaie, gâze înaripate, cu înfăţişare ciudată, atârnau pe frunzele şi scoarţa copacilor.

Cu mare trudă, Raymond izbuti să aprindă un foc. Caii se grăbiră să se înfrupte din iarba moale şi bogată, iar eu mă înfăşurai în pătură şi mă întinsei pe pământ, cu ochii la priveliştea peste care se lăsa amurgul. Deşi până atunci munţii ni se arătaseră parcă încruntaţi şi neprimitori, păreau acum luminaţi de un zâmbet drăgăstos, iar verdeaţa valurilor

unduitoare ale câmpiei te făcea să te gândeşti că se bucură de dărnicia firii. Aşa cum mă găseam atunci, ud leoarcă, bolnav şi trudit, simţeam totuşi cum cele ce vedeam fac să-mi fie inima uşoară şi voioasă şi luai asta drept un semn prevestitor de bine.

Raymond se trezi dimineaţa tuşind de mama focului, dar eu s-ar fi părut că nu păţisem nimic. Ne urcarăm pe cai şi trecând peste un firişor de apă o luarăm printre copaci, apoi ne continuarăm calea pe întinsul câmpiei. Acum însă mergeam doar la pas şi cercetam cu grijă locurile ca să găsim urme ale indienilor, fiind siguri că pe undeva pe acolo trecuseră; numai că iarba rară şi pipernicită nu era mai înaltă de trei sau patru inci, iar terenul era atât de pietros încât o întreagă armată ar fi putut mărşălui pe acolo fără să lase după ea cine ştie ce urme. Urcând şi coborând, strecurându-se prin văi, ne vedeam mai departe de drum. Pe când treceam pe la poalele unei coline, şi Raymond se afla înaintea mea la oarecare distanţă, îl văzui că smuceşte deodată dârlogii catârului, sare din şa şi, aplecându-se din şale, porneşte în goană pe o văiugă; apoi, doar peste câteva clipe, auzii pocnetul spart al puştii lui. O antilopă rănită trecu peste deal alergând în trei picioare. I-am dat bici Paulinei şi m-am luat după antilopă. Agera mea iepşoară mă duse iute până lângă vânat care, după ce mai făcu vreo câteva salturi inutile, încremeni în loc, renunţând parcă la orice nădejde de scăpare. Ochii ei strălucitori au îndreptat spre chipul meu o privire atât de deznădăjduită, încât cu o crâncenă strângere de inimă am împuşcat-o în cap. Raymond o jupui şi o tranşă, pe urmă am atârnat ciozvârtele la şei, tare încântaţi că stocul nostru de provizii se refăcea la timp atât de potrivit.

Ajungând pe creasta unei coline, văzurăm înaintea noastră şi tocmai la marginile ceţoase ale preriei o dungă de copaci şi crânguri umbroase ce arătau că pe acolo se află albia lui Laramie Creek. În pragul amiezii ajunserăm pe malurile lui şi începurăm să căutăm cu înfrigurare urme lăsate de indieni. Am urmat cursul râului cale de mai multe mile, mergând ba pe mal ba prin apă, cercetând fiece banc de nisip şi fiece loc mlăştinos. Atât de mult înaintasem mergând pe malul apei,

încât începu să ne fie teamă că trecusem peste urme fără să le băgăm de seamă, într-un târziu îl auzii pe Raymond strigând şi-l văzui că sare jos de pe catârcă şi începe să cerceteze ceva de pe malul apei. M-am dus repede lângă el. Era o urmă de mocasin indian. Încurajaţi de descoperirea asta, ne continuarăm cercetările până când în cele din urmă îmi atraseră atenţia nişte semne de pe o porţiune de pământ mai moale, aflată nu departe de mal; ducându-mă să le cercetez mai îndeaproape, găsii mai multe urme de mocasin, unele de oameni în toată firea, altele de copii. Chiar atunci Raymond observă pe malul celălalt gura unui pârâiaş care curgea dinspre sud. Trecu pe malul opus, porni pe lângă pârâiaş şi peste câteva clipe îl auzii din nou strigând, aşa că trecui şi eu dincolo ca să dau de el. Pârâiaşul avea o albie lată şi nisipoasă prin mijlocul căreia se scurgea firul firav de apă; şi pe amândouă malurile tufărişurile erau aşa de dese, că nu vedeai nimic dincolo de ele. Îl găsii pe Raymond aplecat asupra urmelor lăsate de trei sau patru cai. Căutând mai departe, descoperirăm şi urmele unui bărbat, apoi ale unui copil, iar ceva mai încolo altele de cal; până la urmă, în sfârşit, găsirăm tufărişurile călcate în picioare şi cu crengile rupte, atât pe un mal cât şi pe celălalt, pe urmă nisipul răscolit de picioare nenumărate şi străbătut de-a curmezişul de brazdele adânci lăsate de parii de cort târâiţi pe deasupra lui. Acum nu mai încăpea nici o îndoială că dădusem de urma indienilor. M-am strecurat prin tufărişuri şi la o oarecare distanţă, pe preria de dincolo de ele, am dat peste vreo sută cincizeci de grămezi de cenuşă rămasă de la focurile de tabără, oase şi bucăţi de piele de bizon împrăştiate peste tot şi chiar şi ţăruşii de care priponiseră caii încă mai stăteau înfipţi în pământ. Tare bucuroşi de izbândă, am ales un copac cât mai potrivii, am dat drumul cailor şi ne-am apucat să pregătim ceva de mâncare dintr-o ciozvârtă de antilopă.

Greutăţile şi lipsurile vieţii pe prerie îmi priiseră de minune. De când plecasem din tabăra de la La Bonte îmi revenise sănătatea şi îmi sporiseră puterile. Am mâncat atunci împreună cu Raymond aflându-ne amândoi în culmea fericirii; fiindcă nici prin gând nu ne-ar fi trecut că ajungând noi la un

capăt al drumului aveam să mai întâmpinăm cine ştie ce greutăţi până să dăm de celălalt. Dar după ce aduserăm caii de la păscut, văzurăm că ghinioanele nu încetau să se ţină de capul nostru. Pe când o înşeuam pe Pauline, îmi dădui seama că ochii îi sunt întunecaţi ca plumbul, iar luciul părului ei şarg dispăruse cu totul. Pusesem piciorul în scară dând să încalec, când Pauline se împletici şi se prăvăli pe-o parte. Făcu un efort, se săltă iar pe picioare şi rămase lângă foc cu capul atârnând în pământ. Ar fi fost greu de spus dacă fusese muşcată de vreun şarpe, dacă mâncase vreo buruiană rea, ori se îmbolnăvise aşa deodată; în orice caz, boala ci venea la timp cum nu se putea mai nepotrivit şi era o adevărată nenorocire. Încercând din nou, izbutii să încalec şi cu pas domol pornirăm înainte pe urmele indienilor. Urmele acestea ne duseră pe un urcuş şi apoi pe o câmpie întinsă şi monotonă; şi aici, spre marele nostru necaz, urmele aproape dispărură, fiindcă pământul era tare ca stânca, iar dacă stânca asta avusese cumva imprimată pe ea o formă de copită, atunci fusese ştearsă cu totul de potopul de ieri. În înaintarea lui dezordonată, când merge pe prerie un sat de indieni, se lăţeşte deseori şi pe câte o jumătate de milă; aşa că nu lasă nicăieri în urma lui semne lămurite ale trecerii, iar sarcina găsirii lor devine de două ori mai grea şi mai obositoare. Spre norocul nostru, pe câmpie se vedeau împrăştiate numeroase muşuroaie mari de furnici având fiecare câte un yard sau mai bine în diametru, şi multe dintre ele erau acum dărâmate de picioarele oamenilor şi ale cailor, ori de parii da cort. Ne-au ajutat mult şi frunzele zemoase ale cactuşilor, strivite şi ele din aceleaşi pricini; şi aşa, pas cu pas, mergeam înainte. Deseori pierdeam urma cu totul, apoi iar o găseam; dar către sfârşitul zilei o pierdurăm de-a binelea. Stăteam pe loc, şi nu găseam nici un semn în stare să ne îndrume. Câmpia golaşă se întindea împrejurul nostru leghe după leghe cât vedeai cu ochii, iar în faţă se înălţa şirul lung şi întunecat al munţilor, de la miazănoapte către miazăzi. Puţin la dreapta noastră, Mount Laramie se ridica dominând totul în jur şi dintr-o vale întunecoasă, aflată chiar dincolo de unul dintre povârnişurile de la poalele sale, văzurăm

ridicându-se încet fuioare albe de fum.

— Cred, zise Raymond, că în locul acela trebuie să se afle nişte indieni. Poate că n-ar fi rău să ne ducem la ei.

Dar asemenea hotărâre nu era uşor de luat şi până la urmă am preferat să ne îndeletnicim mai departe cu căutarea urmei pierdute. Numai steaua noastră norocoasă ne-a îndemnat să facem aşa, fiindcă mai târziu am avut toate temeiurile să credem, după informaţiile date de indieni, că fumul era folosit ca nadă de o ceată de indieni Crow porniţi la război.

Noaptea se apropia şi din altă parte decât de la poalele munţilor n-aveam cum face rost de apă şi de lemne. Aşa că într-acolo o luarăm, orientându-ne după locul unde Laramie Creek ieşea în prerie. Când ne atinserăm ţinta, piscurile pleşuve ale munţilor încă mai străluceau sub bătaia razelor soarelui. Râul se desprindea printr-un şuvoi furios din neagra lui temniţă de până atunci. Vecinătatea muntelui şi vuietul apei îţi dădeau un minunat simţământ de voioşie şi fericire. Pe malul râului se găsea un locşor acoperit cu iarbă şi înconjurat de tufărişuri numai bune să ne ferească pe noi şi focul de privirile indienilor rătăcitori. Aici, prin iarbă, am găsit o mulţime de cercuri alcătuite din pietre mari, rămăşiţe ale unei tabere de iarnă a indienilor Dahcotah. Ne-am culcat, şi nu ne-am mai trezit până la răsăritul soarelui. O piatră mare se înălţa din malul râului şi la poalele ei apa adâncă se rotea mereu în mici vârtejuri. Ispita era prea puternică. Aruncai hainele de pe mine, sării în apă, mă lăsai purtat de curent într-un cerc larg şi pe urmă, prinzându-mă de-o rădăcină vânjoasă, ieşii pe mal. Efectul fu atât de răcoritor încât îl luai drept semn al însănătoşirii depline. Dar abia apucarăm să încălecăm şi să pornim la drum că şocul de moment îşi şi pierdu efectul. Din nou am atârnat în şa ca de obicei, izbutind doar cu greu să mă ţin drept.

— Ia uită-te colo, îmi spuse Raymond. Vezi cheile acelea? Dacă au trecut vreodată indieni prin locurile astea, atunci pe-acolo trebuie s-o fi luat.

Ajunserăm la locul arătat de Raymond, un fel de spărtură adâncă în trupul muntelui, şi nu peste multă vreme dădurăm de un muşuroi de furnici tăiat de dâra unui par de cort. Atât –

şi ne era prea de ajuns; de data asta nu mai puteam avea nici o îndoială. Şi mergând noi înainte, sosirăm într-un loc unde cheile se îngustau atât de mult încât indienii se văzuseră siliţi să strângă bine rândurile, aşa că descoperirăm urme din ce în ce mai multe şi mai desluşite. Spărtura se termina cu o trecere stâncoasă şi dădea pe urmă într-un defileu foarte înclinat, străjuit de coaste prăpăstioase. Aici buruienile şi tufişurile fuseseră făcute fărâme de gloata celor care trecuseră peste ele. Înaintarăm fără grabă pe calea stâncoasă a cheilor, dar cu tare multă trudă; aşa am mers preţ de-un ceas sau două, printre pereţi stâncoşi şi golaşi, înalţi de sute de picioare. Călare pe catârca lui vânjoasă, Raymond mă întrecuse destul de mult la vremea când ajunsei la poalele unui urcuş mai pieptiş decât cele de până atunci şi care îmi închipuiam că trebuie să fie locul cel mai înalt al trecătorii. Icnind şi împleticindu-se, Pauline se străduia cu greu să mai înainteze. Câţiva paşi pe urcuş în sus, pe urmă înţepeni pe loc, nemaifiind în stare să-şi vadă de drum. Descâlceai şi încercai s-o duc de dârlogi, dar curând se sfârşiră şi slabele mele puteri; atunci i-am desfăcut funia de la gât şi legându-mi-o de mână, am început să mă târăsc în patru labe. Am ajuns pe culme cu totul sleit de puteri şi leoarcă de sudoare, Pauline stătea ca o stană de piatră lângă mine, şi umbra ei cădea peste stâncile arse de soare; şi în umbra asta, neavând alta, am zăcut o vreme, căci nu mai eram în stare să-mi mişc mădularele. De jur-împrejur, steiurile negricioase, cu vârfuri ca acul de ascuţite – se scăldau în soare fără ca vreun copac, vreun tufiş sau vreun firişor de iarbă să le mai îndulcească tristeţea. Întreaga privelişte arăta ca pârjolită de-o arşiţă nemiloasă şi de neîndurat.

Abia după o vreme am izbutit cu greu să încalec şi am pornit mai departe, coborând pe coasta dinspre vest a trecătorii. Ne aflam într-o situaţie cam caraghioasă. Nici om nici cal nu mai erau buni de nimic. Eu nu mai eram în stare să lupt, Pauline nu mai era în stare să alerge.

Lui Raymond i se desfăcuse chinga la şa; aşa că eu o luai înainte şi el a rămas să-şi dreagă chinga. Ajunsei la capătul unei pante şi aici o binevenită privelişte îmi incintă ochii: un

colţişor cu iarba verde şi fragedă se ascundea printre steiuri, mărginit de-o parte de-un ciucure de tufişuri scăldate în soare şi pe alta de câţiva pini bătrâni şi rămuroşi căţăraţi pe stancă. Un glas ascuţit şi binecunoscut îmi ură bun venit şi mă făcu să-mi aduc aminte de vremile copilăriei: acela al gâzei căreia şcolarii din Noua Anglie îi zic „lăcustă” şi care stătea cocoţată pe cetina încălzită de soare a unuia dintre pini. Pe urmă, altă bucurie: de dincolo de tufişuri, susur de apă curgătoare îmi mângâie auzul. Cu de la sine îndemn Pauline porni într-acolo şi pătrunzând sub crengile pinilor dădurăm de-o stancă neagră ascunsă sub perdeaua verde şi răcoroasă a ramurilor. Un firişor de apă rece ca gheaţa ţâşnea din coasta stâncii şi se aduna într-o albie mare de nisip alburiu de unde nu se vedea să aibă vreo ieşire, ci se strecura în terenul de dedesubt. Câtă vreme eu îmi umplui de la izvor cana de tablă, Pauline se repezi să-şi scufunde capul în apa din albie. Mai fuseseră şi alţi musafiri pe acolo, înaintea noastră. De jur-împrejur, în pământul moale, se vedeau urme de elan, de cerb şi de capră sălbatică din Munţii Stâncoşi; ursul grizzly însuşi lăsase de curând acolo urma lătăreaţă a labelor sale şi ale spăimântătoarelor lui gheare. Căci doar aici, în munţii aceştia, îşi avea el sălaşul cel mai îndrăgit.

Nu mult după ce plecarăm de la izvor, dădurăm peste o poieniţă înverzită înconjurată de munţi şi însemnata, spre marea noastră bucurie, cu toate urmele unei tabere indiene. Ochiul ager şi experimentat al lui Raymond găsi chiar unele semne ce-i dădeau putinţa să spună unde anume îşi ridicase Reynal cortul şi unde îşi priponise caii. Mă dădui şi eu mai aproape, ca să mă uit la locul acela. După credinţa mea, între Reynal şi mine nu prea exista vreo trăsătură comună şi tare mă miram de ce oare mă uitam cu atâta interes la cenuşa rămasă de la focurile aprinse de el, când între noi nu se afla de fapt nici o altă legătură în afara celei atât de firave şi nestatornice a înrudirii de rasă.

De aici, peste o jumătate de ceas scăpaserăm de munţi înaintea noastră se întindea o câmpie cu totul golaşă, şi unde la tot pasul dădeai cu ochii peste câini de prerie ocupaţi să stea la gura vizuinilor şi să tot latre la noi. Aşa cum ne-am

închipuit din capul locului, câmpia asta avea vreo şase mile lăţime; numai că ne-au trebuit două ceasuri ca s-o străbatem. Pe urmă am dat peste alt şir de înălţimi. Printre tufişurile care acopereau coastele prăpăstioase înalte de peste o mie de picioare, răsăreau steiuri negre, toate înclinate în aceeaşi parte şi dăltuite de furtuni şi trăsnete în înfăţişări stranii şi înfricoşătoare. Mergând pe urmele indienilor, intrarăm într-un defileu pe unde le vedeam atârnând ameninţătoare deasupra capetelor noastre.

Înaintam acum prin păduri dese, când prin luminişuri, când prin umbra acoperământului de crengi. Coteam mereu pe calea dintre munţi, ca să ocolim tot soiul de piedici, şi mai la fiecare pas vedeam prin desişul copacilor înspăimântătoarele stânci care ne înconjurau din dreapta şi din stângă, din faţă şi din spate.

Într-un luminiş mai larg, mărginit de colţi uriaşi, găsirăm două întărituri de luptă înălţate de indieni în formă de careuri şi durate în grabă din crengi şi trunchiuri de copaci. Arătau cam dărăpănate şi probabil fuseseră ridicate cu cel puţin un an înainte. În fiecare dintre ele ar fi putut să încapă cam douăzeci de oameni. Probabil că în locul acesta întunecos o ceată fusese atrasă de vrăjmaşi şi stâncile ameţitoare din jur, ca şi copacii doborâţi de vânt, fuseseră nu de multă vreme martorii unei bătălii necunoscute şi de nimeni pomenite. Şi chiar dacă ar mai fi dăinuit unele urme ale vărsării de sânge, ele erau ascunse de tufişurile şi bălăriile înalte din jur.

Încet-încet munţii se trăgeau la o parte şi cheile se revărsau într-o câmpie unde din nou dădurăm peste urmele unei tabere de indieni. Aveam chiar în faţa noastră copaci şi tufişuri şi aici am rămas cam un ceas de vreme ca să ne odihnim şi să mâncăm ceva. După ce isprăvirăm cu masa, Raymond îşi aprinse luleaua şi, rezemat de un copac, începu să fumeze. Un timp mă uitai la el cum trage din lulea luând înfăţişare grozav de solemnă. Pe urmă scoase luleaua din gură, se întoarse către mine şi spuse că cel mai bun lucru ar fi să nu mergem mai departe.

— De ce? îl întrebai eu.

Îmi răspunse că regiunea aceea devenea foarte

primejdioasă, că intram prin ţinuturile bântuite de indienii Snake, Arapahoe şi Blackfoot, iar dacă vreuna din cetele lor rătăcitoare ar da peste noi, ne-ar costa viaţa; adăugă însă, cu fidelitate sinceră, că dacă vreau, el merge cu mine oriunde. I-am spus să aducă neîntârziat caii şi după ce am încălecat pornirăm mai departe. Mărturisesc că, în clipele acelea, viitorul îmi părea mai mult decât îndoielnic. Aş fi dat orice să pot avea din nou obişnuita mea agerime de trup şi de minte şi un cal destul de sănătos şi de inimos pe cât s-ar fi cerut pentru o treabă cum era aceea la care pornisem.

Stâncile se strângeau din ce în ce mai mult în jurul nostru, tot mai înalte şi mai abrupte, îngustându-ne tot mai mult calea. Intrarăm în cele din urmă într-un defileu cum nu mai văzusem şi n-aveam să mai văd vreodată. Muntele era crăpat de la pisc până la poale, iar noi ne târâiam pe fundul despicăturii, în întunecime şi umezeală, fără să auzim nimic altceva decât zgomotul copitelor pe prundişul mişcător şi murmurul unui pârâiaş năbădăios ce ne ţinea tovărăşie. Uneori apa se zbătea înspumată printre stânci şi acoperea toată calea; alteori se trăgea pe-o latură şi ne îngăduia să trecem fără să udăm copitele cailor. Dacă înălţăm privirile, zăream o panglică de cer albastru şi luminos între marginile întunecate ale crestelor înalte. Dar asta nu a durat prea mult. Curând trecătoarea se lărgi şi razele soarelui putură pătrunde până jos ca să lucească în apele negre. Trecătoarea avea acum mai multe zeci de metri în lăţime; tufişuri, copaci şi flori îmbrăcau malurile pârâului; coastele prăpăstioase erau acoperite de rugi prinşi în fiece crăpătura a pietrelor şi aveau crestele ajurate cu copaci ce se scăldau în soare. Pe urmă iar pătrunserăm în întunecime. Trecătoarea părea să fie lungă de vreo patru mile şi chiar înainte de a ajunge la capătul ei, copitele fără potcoave ale cailor noştri erau ferfeniţite şi picioarele rănite de pietrele tăioase. Ieşind dintre munţi, dădurăm de alt loc deschis şi neted. De jur-împrejurul lui se înălţau pereţi de piatră şi totul părea a fi întruchiparea Tăcerii şi a Singurătăţii. Aici indienii iarăşi făcuseră tabără, după ce trecuseră cu femeile, copiii şi caii prin spărtura lăsată în urma noastră. Într-o zi noi străbătuserăm o cale pentru care lor le

trebuiseră trei.

Singurul drum de ieşire din acest amfiteatru trecea peste un deal înalt de vreo două sute de picioare, pe care l-am urcat cu destulă greutate. De pe creasta lui ne-am putut da seama că în sfârşit scăpaserăm de munţi. Câmpia se întindea înaintea noastră, dar era atât de sălbatică şi accidentată, încât ori încotro îţi îndreptai privirea, nu puteai să vezi prea departe. La o oarecare distanţă către stângă noastră o colină înaltă se ridica, proiectată pe cer, şi, pe coasta ei lină de un verde-pal, se puteau distinge patru pete negricioase şi mişcătoare. Era limpede că sunt bizoni şi le-am salutat cu bucurie apariţia, socotind-o un semn prevestitor de bine; fiindcă unde erau bizoni era foarte probabil să se afle şi indieni. Nădăjduiam că în seara aceea chiar aveam să dăm de aşezarea lor. Aşteptam cu multă nerăbdare acest eveniment din două pricini: mai întâi fiindcă vroiam să terminăm odată călătoria, iar apoi ştiam bine că deşi a intra în sat ziua în amiaza mare nu presupunea nici un fel de primejdie, a face tabără în preajma lui ar fi putut deveni periculos. Dar în vreme ce noi tot mergeam, soarele îşi urmă cursul lui pe cer şi curând văzurăm că ne-a mai rămas doar jumătate de ceas până la asfinţit. Urcarăm pe o colină şi ne uitarăm în jur ca să găsim un loc bun pentru tabără. Preria era ca o mare agitată şi încremenită într-o clipă când valurile atingeau cea mai mare înălţime, şi rămâneau jumătate în lumină şi jumătate în umbră, în vreme ce razele bogate ale soarelui, galbene ca aurul, se revărsau asupră-le. Tufişurile zbârlite de salvie sălbatică răsăreau peste tot, acoperind dealuri şi văi cu verdeaţa lor spălăcită. Totuşi ceva mai departe de locul unde ne găseam, o dâră de verdeaţă, iarbă bogată şi moale, unduia pe câmpie şi pe ea vedeam din loc în loc câte un ochi de apă. Într-acolo ne duserăm, aprinserăm focul şi dădurăm drumul cailor la păscut. Era vorba de un pârâiaş care pe-o anumită întindere şi pe amândouă malurile transformase preria golaşă şi stearpă în pământ roditor; din loc în loc se revărsa-n nişte lacuri mici dar adânci, acolo unde castori făcuseră stăvilare.

Am pus ultima bucăţică de antilopă la un foc mic şi ne-am gândit cu amărăciune la proviziile noastre care se

terminaseră. Tocmai atunci un iepure mare şi cenuşiu, cum numai prin preriile acelea trăieşte, se apropie în salturi şi se aşeză pe coadă la vreo cincizeci de yarzi depărtare, să se uite la noi. Fără să-mi dau seama ce fac, am ridicat puşca să trag în el, dar Raymond îmi strigă numaidecât să-nu fac una ca asta. De teamă ca nu cumva s-audă indienii detunătura. A fost prima noapte când am socotit că primejdiile ce ne pândeau erau destul de serioase, şi pentru cei care nu cunosc obiceiurile indienilor s-ar putea să pară ciudat că temerile cele mai vii ni le pricinuiau tocmai viitoarele noastre gazde aflate, gândeam noi, pe undeva prin apropiere. Dacă vreo ceată răzleaţă a acestor prieteni de-ai noştri credincioşi ne-ar fi zărit de pe culmea dealului, probabil c-ar fi căzut asupra noastră noaptea, ca să ne ia caii şi poate şi scalpele. Numai că preria nu e prielnică nervozităţii şi grijilor; presupun că în noaptea aceea nici Raymond şi nici cu nu ne-am mai gândit la asemenea treburi.

Vreme de opt ceasuri, cu capetele pe şei, am zăcut neclintiţi, ca nişte buşteni. Când am deschis ochii, am văzut, capul şarg al Paulinei aplecat asupra mea. M-am sculat şi m-am uitat la ea. Picioarele îi erau julite şi umflate de cele îndurate pe drumul străbătut cu o zi înainte, dac ochii îi erau mai luminoşi, mişcările mai vioaie, iar ciudata ei boală se vedea limpede că se mai potolise. Am pornit la drum, cu nădejdea că peste vreun ceas aveam să zărim aşezarea indienilor; dar din nou ne-aştepta dezamăgirea. Pierdurăm iar urmele, pe-o întindere de pământ tare şi pietroasă. Raymond şi cu mine umblarăm dintr-o parte-n cealaltă, cercetând fiecare palmă de pământ, până ce dădu Dumnezeu să găsesc nişte urme de pari de cort la marginea unui şir de stânci. Bineînţeles, ne-am luat după ele.

— Ce-o fi pata aceea neagră de-acolo de pe prerie?

— Parcă-ar fi un bizon mort, îmi răspunse Raymond.

Ne duserăm până în locul acela şi văzurăm că era leşul uriaş al unui taur ucis de vânători în trecere. Peste tot în jur erau risipite ghemotoace de păr şi fâşii de piele, fiindcă lupii nu stătuseră degeaba, ci sfârtecaseră tot leşul. Acum era acoperit de mii şi milioane de gândaci negri şi după cum

arăta, părea să fi zăcut acolo de vreo patru-cinci zile. Era o privelişte dezgustătoare, şi i-am spus lui Raymond că probabil până la indieni o să mai avem încă de mers cincizeci sau şaizeci de mile. Dar el clătină din cap şi-mi spuse că nu îndrăznesc ei să se ducă atât de departe, de teama duşmanilor, adică a celor din neamul Snake..

Curând după aceea am pierdut din nou urmele şi neştiind ce să mai facem, ne-am urcat pe o înălţime din apropiere. Înaintea noastră se arătă o câmpie perfect netedă ce se întindea şi la stânga şi la dreapta fără să i se poată vedea marginile şi doar în faţă străjuită de un şir dinţat de dealuri, la vreo zece sau douăsprezece mila depărtare. Totul era deschis şi la vedere, dar nu se zărea nici urmă de bizon ori de indian.

— Vezi ce-avem în faţă? îmi spuse Raymond. Acuma cel mai cuminte lucru ar fi să facem cale întoarnă.

Numai că *bourgeoisul* lui Raymond avea altă părere, aşa că ne coborârăm de pe acea ridicătură şi pornirăm să străbatem câmpia. Mersesem atât de departe, că nici mădularele Paulinei şi nici ale mele n-ar mai fi fost în stare să ajungă înapoi la Fort Laramie. Am socotit că în cazul nostru cele dorite se potriveau întocmai cu cele folositoare şi că lucrul cel mai înţelept era să mergem înainte. În jurul nostru câmpia era din belşug presărată cu căpăţâni şi oase de bizoni, fiindcă aici făcuseră indienii cu un an sau doi înainte o „împresurare”; şi totuşi nu se zărea nici urmă de vânat. În cele din urmă o antilopă sări în picioare şi rămase pe loc uitându-se la noi. Am tras amândoi odată şi nici unul n-am nimerit, deşi antilopa nemişcată era o ţintă cât toate zilele şi se afla doar la vreo optzeci de yarzi distanţă. Greşeala asta trebuie probabil pusă pe seama marii noastre nerăbdări şi temeri, fiindcă ajunsesem să nu mai avem drept provizii decât o mână de făină. La oarecare depărtare se zăreau nişte ochiuri de apă. La apropierea noastră, lupi şi antilope ţâşniră care încotro prin iarba înaltă şi stoluri de fluieraţi mari şi albi trecură ţipând pe deasupra lor. Cum cu antilopa dăduse greş, Raymond încercă s-o dreagă cu păsările, dar tot cu acelaşi spor. Nici cu apa n-avurăm mai mult noroc. Malurile şi marginile fuseseră în asemenea hal murdărite de cirezile de bizoni, încât bietele

noastre animale înfricoşate se temură să se apropie. Aşa că am cotit şi-am luat-o către dealuri. Pe acolo pe unde nu fusese călcată în picioare de bizoni, iarba îmbelşugată ajungea la gâturile cailor.

Din nou dădurăm peste o întindere de prerie jalnică şi stearpă, pe unde ne era cu neputinţă să găsim vreun semn al trecerii indienilor. Când ne apropiarăm de dealuri, ni se arătă o deschizătură pe unde prietenii noştri trebuiseră neapărat să treacă, dacă fuseseră cumva prin locurile astea. Mergând la pas, apucarăm pe acolo. Mă chinuiau cele mai amare presimţiri de neizbândă când mă uitam. Cu luare-aminte în jur şi nu descopeream nici urmă de copită, nici urmă de picior şi nici urmă de par de cort, deşi calea era împânzită cu căpăţâni de bizoni.

Atunci auzirăm şi huruiala tunetelor; altă furtună venea pe capul nostru.

Când ajunserăm pe culmea trecătorii, priveliştea din faţă începu să se arate la vedere. Mai întâi, apărură pe linia zării un şir de nori negri şi ameninţători, iar deasupra lor înălţându-se piscurile lanţului numit Medicine-Bow[80], avangarda Munţilor Stâncoşi; pe urmă treptat-treptat se arătă câmpia, nesfârşită întindere monotonă de verdeaţa, singuratică şi nelocuită, Laramie Creek sclipea pe cuprinsul ei ca o panglică şerpuitoare, fără să aibă pe maluri măcar un tufiş sau un copac. Deocamdată, umărul rotund al unei înălţimi ne închidea o parte din privelişte. Călăream eu în frunte, când deodată observai pe câmpie câteva pete negre de-a lungul malurilor apei.

— Bizoni! exclamai atunci.

— Doamne-dumnezeule, cai! strigă Raymond dând în acelaşi timp bice catârcei. Câmpia se arăta din ce în ce mai mult la vedere şi în aceeaşi măsură creştea şi numărul cailor risipiţi pe malurile apei sau păscând pe prerie strânşi laolaltă. Pe urmă, rânduite în cerc pe malul apei, mişunând de fiinţe omeneşti, văzurăm la distanţă de ceva mai mult de-o milă corturile înalte ale indienilor din neamul Ogillallah. Nici un

[80] Arc de vrăjitorie.

suflet de pribegit nu s-a bucurat vreodată la vederea casei regăsite, cum s-a bucurat sufletul meu la vederea acelei tabere de indieni.

XIV. SATUL INDIENILOR OGILLALLAH

Nu prea ar fi aici locul să zugrăvesc felul de a judeca şi mentalitatea indienilor. Acelaşi tablou, cu foarte mici modificări de umbre şi colorit, ar putea să reprezinte fidel – doar cu mărunte excepţii – toate triburile aşezate la nord de teritoriile mexicane. Dar, cu toate aceste asemănări în felul de a gândi, triburile din regiunea Marilor Lacuri şi de pe ţărmurile oceanului, din păduri şi de pe prerii, au moduri de viaţă foarte diferite. Dat fiind că am trăit vreme de mai multe săptămâni viaţa de zi cu zi a unuia dintre cele mai neîmblânzite triburi care îşi duc viaţa pe preriile îndepărtate, am avut prilejul cu totul deosebit de a le cerceta obiceiurile şi felul de viaţă şi îmi place să cred că o descriere sumară a scenelor desfăşurate trecute zilnic în faţa mea nu va fi lipsită de interes. Erau oameni cu totul străini de ceea ce înţelegem noi prin civilizaţie. Nici felul de a se purta şi nici ideile lor nu se schimbaseră măcar cu o iotă prin contactul cu civilizaţia. Nu ştiau nimic despre puterea şi despre adevărata fire a oamenilor albi, iar copiii lor ţipau de groază când dădeau cu ochii de mine. Religia, superstiţiile şi prejudecăţile rămăseseră neştirbite, aşa cum fuseseră deprinse din vremuri imemoriale. Luptau cu aceleaşi arme cu care luptaseră şi străbunii lor şi purtau aceleaşi veşminte croite din piele. Erau întruchipare vie a „epocii de piatră”; fiindcă deşi suliţele şi, săgeţile lor aveau acum vârfuri de fier cumpărate de la neguţători, încă foloseau ciocanul rudimentar de piatră din epoca primitivă.

Prin partea aceea de lume se petrec schimbări importante. Odată cu scurgerea puhoaielor de emigranţi înspre Oregon şi California, bizonii se vor împuţina, iar largile comunităţi a căror viaţă se sprijină aproape exclusiv pe existenţa lor vor trebui desfiinţate şi risipite. Indienii au să fie în curând decimaţi şi îndobitociţi de whisky şi de posturile militare; aşa că, nu peste mult timp, drumeţul va putea să treacă în destulă siguranţă prin ţinuturile lor. Primejdiile de pe acele locuri au să dispară odată cu farmecul ce le înconjoară.

Din clipa când, prin despicătura dintre dealuri Raymond şi cu mine zăriserăm satul indian, fuseserăm şi noi, la rândul nostru, observaţi; ochi ageri stăteau necontenit la pândă. Pe când ne apropiam venind călări peste câmpie, partea dinspre noi a taberei se înnegri de mulţimea trupurilor goale. Mai mulţi bărbaţi veniră să ne întâmpine. Printre ei izbutii repede să bag de seamă pătura verde a francezului Reynal. De îndată ce ne întâlnirăm, ceremonia strângerii mâinilor trebuie să se desfăşoare după datină, dar pe urmă toţi se arătară dornici să afle ce se întâmplase cu ceilalţi oameni din ceata mea. În privinţa asta i-am lămurit repede, şi după aceea pornirăm cu toţii spre sat.

— Aţi pierdut ocazia, îmi spuse Reynal. Dacă alaltăieri v-aţi fi aflat aici, aţi fi putut vedea toată preria înnegrită de mulţimea bizonilor, cât cuprindeai cu privirea. Dar bivoliţe nu erau deloc; numai tauri. Până ieri, în fiecare zi am făcut câte o „împresurare". Ia uitaţi-vă cum arată satul; nu-i aşa că traiul îmbelşugat se vede cât de colo?

Într-adevăr, chiar de la distanţa aceea puteam vedea funii lungi întinse de la un cort la altul şi carnea, tăiată de *squaws* în şuviţe subţiri, atârnată pe ele ca să se usuce la soare. Tot atunci am băgat de seamă că aşezarea părea ceva mai mică decât pe vremea când o văzusem eu ultima dată şi l-am întrebat pe Reynal care să fie pricina. Îmi răspunse că bătrânul Le Borgne se simţise prea slăbit ca să mai poată trece peste munţi, aşa că rămăsese de partea cealaltă dimpreună cu toate rubedeniile lui, adică Mahto-Tatonka şi fraţii acestuia. Nici Vifor nu voise să vină atât de departe din pricină că, după câte spunea Reynal, i-ar fi fost teamă. Numai vreo jumătate de duzină de corturi se luaseră după ei, cea mai mare parte a satului nu ţinuse seama de părerea căpeteniei şi alesese soluţia cea mai potrivită cu dorinţele lor.

— Şi-acuma ce căpetenii mai sunt în sat? l-am întrebat eu pe Reynal.

— Păi, îmi răspunse el, în sat sunt Apă Roşie, Pană de Vultur, şi Cioroi Mare, şi Lup Turbat, şi Pantera, şi Pavăză Albă şi – cum îi spune? – corcitura din neamul Cheyenne.

În vremea asta ajunseserăm aproape de sat şi băgai de

seamă că pe câtă vreme cele mai multe corturi erau foarte mari, curate şi arătoase la înfăţişare, pe o latură a aşezării se afla un grup de colibe mici şi prăpădite. M-am uitat înspre acelea şi am spus ceva privitor la starea lor jalnică. Numai că atinsesem o chestiune cam delicată.

— În corturile acelea stau neamurile nevestei mele, îmi spuse Reynal cu înflăcărare. În tot satul n-ai să găseşti adăposturi mai pe cinste.

— Şi pe-acolo stă şi vreo căpetenie?

— Căpetenii? făcu Reynal. Sigur că da. Câte vrei.

— Dar cum le cheamă?

— Cum le cheamă? Păi, acolo stă Vârf de Săgeată. Dacă nu-i căpetenie, s-ar cuveni să fie. Mai e şi Grindină. Asta nu-i decât un băietan, ce-i drept e drept; da' n-are să treacă mult şi ajunge el căpetenie.

Chiar atunci ne strecurarăm printre două corturi şi pătrunserăm în vatra mare a satului. Siluete semeţe, goale, stăteau tăcute şi ne priveau.

— Unde-i cortul lui Rană Adâncă? îl întrebai pe Reynal.

— Ei, nici aici n-ai nimerit-o! Rană Adâncă a plecat cu Vifor. Dacă l-ai fi putut găsi aici şi-ai fi stat la el în cort, s-ar fi purtat cu tine mai bine decât orice alt om din sat, Da' uite colo cortul lui Cioroi Mare, chiar lângă al lui Apă Roşie. El e un indian care se poartă frumos cu albii şi la el te-aş sfătui să te duci să cauţi găzduire

— Da' la el în cort sunt mulţi copii şi *squaws?* îl întrebai.

— Nu. Doar o *squaw* şi vreo doi-trei copii. Ceilalţi stau într-alt cort, numai al lor.

Şi astfel, urmăriţi în continuare de un cârd de indieni, Raymond şi cu mine ne-am dus călări până la intrarea în cortul lui Cioroi Mare. Din cort ieşi numaidecât o *squaw* şi ne luă în primire caii. Am dat deoparte bucata de piele atârnată la intrarea cortului şi aplecându-mă am intrat în adăpostul lui Cioroi Mare. În lumina săracă am putut-o zări pe căpetenie aşezată pe-o latură, peste un vraf de piei de bizon. Mă salută cu un sunet scos din străfundurile gâtlejului. Îi cerui lui Reynal să-i spună că Raymond şi cu mine vrem să venim şi să stăm în cort la el. Cioroi Mare scoase iar câteva sunete guturale.

Anunţarea intenţiei noastre putea să lase impresia c-am căzut nechemaţi pe capul omului dar, de fapt, orice indian din sat s-ar fi socotit onorat că nişte albi jinduiesc tocmai la tovărăşia şi ospeţia lui.

Squaw, care ne luase caii întinse o piele de bizon pe locul rezervat oaspeţilor, adică la ieşirea cortului. Şeile ne fură aduse înăuntru şi nici n-apucarăm bine să ne aşezăm pe ele, că se şi umplu cortul de lume venită să se uite la noi. Cioroi Mare scoase pipa şi o umplu cu amestecătură de tutun şi *shongsasha*, adică nişte coajă de salcie roşie. Pipa trecu de jur-împrejur de la unul la altul şi se încinse o discuţie destul de însufleţită. Între timp, o altă *squaw* aşeză dinaintea oaspeţilor un castron de lemn cu carne de bizon fiartă; dar din nefericire acesta nu era singurul ospăţ la care aveam să fim supuşi. Băieţandri şi tinere *squaws* vârau rând pe rând capul prin deschizătura cortului ca să ne poftească la felurite ospeţe în diverse părţi ale satului. Vreme de o jumătate de ceas sau chiar mai bine am fost tare ocupaţi să trecem din cort în cort şi în fiecare să gustăm din castronul cu carne ce ni se punea dinainte şi să tragem un fum sau două din pipa gazdei. O furtună cu tunete şi trăsnete, care de mai multă vreme ne ameninţa, se dezlănţui în sfârşit cu toată puterea. Ne repezirăm către cortul lui Reynal, deşi doar cu multă îngăduinţă l-am putut numi astfel, fiindcă era alcătuit doar din câteva vechi piei de bizon rânduite pe pari şi deschis complet pe o latură. Totuşi acolo ne-am aşezat şi indienii s-au îngrămădit ciotcă în jurul nostru.

— De unde credeţi, am întrebat eu, că vine tunetul?

— După câte gândesc eu, spuse Reynal, e vorba de-o piatră cât toate zilele care se rostogoleşte în cer.

— S-ar prea putea să fie aşa, i-am răspuns, dar eu aş vrea să aflu ce cred indienii.

Aşa că Reynal lămuri întrebarea, iar după aceea urmară nişte discuţii. Părerile erau împărţite. În cele din urmă bătrânul Mene-Sila, sau Apă Roşie, aşezat răzleţ pe o latură a cortului îşi înălţă chipul boit cu alb şi anunţă că întotdeauna a ştiut ce este tunetul. Este o pasăre mare şi neagră; el chiar o văzuse o dată, în vis, cum se avânta dinspre Black Hills cu

aripile ei uriaşe huind în văzduh; iar când a bătut o dată din aripi deasupra lacului, atunci din apă a şi ţâşnit fulgerul.

— Fulgerul e lucru rău, spuse un alt bătrân, înfofolit în mantia din piele de bizon. Vara trecută l-a omorât pe fratele meu.

Îndemnat de mine, Reynal ceru şi alte lămuriri, dar bătrânul păstră o tăcere îndărătnică şi nici măcar nu mai înălţă capul. Ceva mai târziu aflai cum anume se petrecuse întâmplarea. Omul ucis de trăsnet făcea parte dintr-o tagmă care, printre alte îndeletniciri mistice, declarau că dispun de privilegiul şi puterea unică pe lume de a lupta împotriva tunetelor şi trăsnetelor. Ori de câte ori se apropia o furtună de care erau doritori să scape, luptătorii împotriva tunetelor şi trăsnetelor îşi luau arcurile şi săgeţile, puştile, tobele de vrăjitorie şi un soi de fluiere făcute din osul aripii vulturului de război şi, astfel înarmaţi, ieşeau pe câmpie şi începeau să tragă asupra norilor ce se apropiau şi tot ţopăiau întruna, strigau, şuierau şi băteau tobele ca să înspăimânte norii şi să-i pună pe fugă. Într-o după-amiază se apropiaseră nori negri şi ameninţători, şi-atunci vracii se adunaseră pe vârful unei coline de unde dezlănţuiseră focul întregii lor artilerii vrăjitoreşti. Numai că nepotolitul tunet, refuzând să se lase înspăimântat, slobozi o săgeată înflăcărată care îl lovi şi îl ucise pe unul dintre luptători chiar în clipa când el înălţa suliţa cu vârf de fier ca s-o arunce împotriva vrăjmaşului. Înnebuniţi de groază superstiţioasă, ceilalţi se împrăştiaseră şi o luaseră la goană urlând, înapoi către corturi.

Cortul gazdei mele, al lui Kongra Tonga sau Cioroi Mare, înfăţişa seara un spectacol foarte pitoresc. Câte douăzeci sau mai bine de indieni se aşezau roată pe marginile lui şi trupurile tuciurii şi goale abia dacă se vedeau la lumina slabă a focului mocnit aflat în mijloc. Pipa strălucea cu tărie în întuneric, trecând mereu din mână în mână. Pe urmă venea o *squaw* şi arunca o bucată de seu de bizon peste tăciunii aproape stinşi. Şi într-o clipă izbucnea o flacără luminoasă ridicându-şi fulgerarea până în partea de sus a înaltei alcătuiri conice, unde se adunau vârfurile parilor subţiri ce susţineau acoperământul de piei. Lumina sufla cu aur chipurile

indienilor adunaţi în jur şi ocupaţi să-şi povestească la nesfârşit, însoţindu-le cu gesturi largi, grozavele isprăvi de război ori de vânătoare şi tot ea scotea la iveală nenumăratele obiecte de piele risipite pretutindeni în jur; se vedeau arcul, tolba şi lancea atârnate deasupra locului de odihnă al căpeteniei, puştile şi cornurile cu pulbere ale celor doi oaspeţi albi. Ai săi. Pentru o clipă, totul se vedea limpede ca la lumina zilei; apoi flacăra dispărea; scânteieri întâmplătoare ale tăciunilor mai luminau din când în când cortul, pe urmă totul se scufunda iarăşi în întunecime. În sfârşit lumina dispărea cu totul, iar cortul şi cele ce se aflau în el rămâneau în întuneric.

A doua zi dimineaţă, de cum am ieşit din cort am fost salutat prin tot satul de urlete şi lătrături şi aproape jumătate din populaţia canină a pornit la atac împotriva mea. Fiind tot pe atât de fricoşi pe cât erau de gălăgioşi, toţi ţopăiau în jurul meu la distanţă de câţiva yarzi, şi doar o cotarlă mică, ceva mai lungă de-o palmă, avu destulă inimă în el să mă atace direct. Se azvârli cu străşnicie asupra unui ciucure de piele care după moda indienilor Dahcotah atârna în urma mocasinului meu şi, smuncind şi mârâind, nu vroia să-i dea drumul cu nici un chip, cu toate că la fiece pas al meu aproape că venea peste cap. Ştiind bine că privirile întregului sat stau aţintite asupra mea ca să vadă de nu cumva dau vreun semn de teamă, mergeam falnic înainte fără să întorc capul nici la stânga nici la dreapta, înconjurat toată vremea de cercul magic al câinilor. Când am ajuns la cortul lui Reynal m-am aşezat jos dinaintea lui, iar atunci toţi câinii s-au împrăştiat mârâind, ducându-se fiecare la casa cui îl avea. Nu rămase pe loc decât unul singur, unul mare şi alb, care tot sărea prin faţa mea şi-şi arăta colţii. L-am chemat cu vorbă bună, dar el începu să mârâie şi mai tare. Atunci m-am uitat bine la el. Era dolofan, tânăr şi cu părul lucios; tocmai cânele pe care mi l-aş fi dorit. Şi mi-am zis în sinea mea: „Bine, amice! Ai să plăteşti pentru socoteala asta! O să te înfulecăm chiar azi de dimineaţă!”

Aveam de gând ca în ziua aceea să le ofer indienilor un ospăţ, pentru ca astfel să le fac de la început o impresie bună

despre demnitatea şi felul meu de a fi; iar un câine alb e tocmai delicatesa cea mai recomandată, după obiceiurile indienilor Dahcotah, de câte ori e vorba de o împrejurare importantă şi de cea mai mare fală. M-am sfătuit cu Reynal; şi el numaidecât a aflat că stăpână a câinelui alb era o babă dintr-un cort învecinat. Ara luat o basma de bumbac viu colorată, am întins-o pe jos şi am, pus pe ea nişte mărgele roşii şi alte fleacuri. Pe urmă am chemat-o pe bătrâna *squaw*. Am făcut semn înspre basma şi înspre câine. Bătrâna a scos un strigăt de încântare, a înşfăcat numaidecât darurile şi a dispărut cu ele în întunecimea cortului. Cu preţul altor câtorva nimicuri mi-am asigurat ajutorul a încă două *squaws* care au luat câinele cel alb de câte o labă de dinainte şi s-au dus cu el în spatele cortului. După ce l-au omorât, l-au dus la un foc şi l-au pârlit; pe urmă nu le-a mai rămas decât să-l taie în bucăţele şi să-l pună la fiert în două oale mari. Între timp eu îi spusei lui Raymond să prăjească în seu de bizon ce brumă de făină mai aveam şi să mai facă şi o oală de ceai, ca să fie ospăţul şi mai îmbelşugat.

Nevasta lui Cioroi Mare se îndeletnicea de zor cu dereticatul cortului pentru ospăţul ce-avea să vie. Sarcina de a-i invita pe oaspeţi, am încredinţat-o însăşi gazdei, gândindu-mă că în felul acesta îmi puteam lua de pe cap grija de-a nu trece cu vederea pe cineva.

Când e vorba de ospeţe, pentru indieni oricare ceas al zilei e la fel de potrivit. Cel oferit de mine a avut loc pe la unsprezece. Pentru început, Reynal şi Raymond au dat roată vetrei satului ducând pe o prăjină, întru marea admiraţie a tuturor celor de faţă, cele două oale cu carne de câine fiartă. Au aşezat oalele în mijlocul cortului, şi pe urmă au plecat să aducă pâinea şi ceaiul. În vremea asta eu am încălţat o pereche de mocasini noi frumos împodobiţi şi în locul vechii bluze de piele am îmbrăcat o haină luată cu mine tocmai pentru asemenea festivităţi. De asemenea am avut grijă să mă slujesc de brici cu cât mai multă îndemânare şi stăruinţă, treabă pe care nimeni nu trebuie s-o dea uitării, dacă vrea să câştige cât mai multă preţuire din partea indienilor. Şi astfel gătit, m-am aşezat între Reynal şi Raymond lângă intrarea în

cort. În câteva minute toţi oaspeţii au sosit şi s-au adunat în cerc strâns, aşezându-se de-a dreptul pe pământ. Fiecare avusese grijă să-şi ia cu el castronul de lemn, ca să aibă în ce-şi primi porţia ce i se cuvenea ca invitat la ospăţ. Când toată lumea s-a aflat de faţă, cele două persoane cărora albii le-ar fi spus acum „majordomi”, au luat câte un polonic făcut din corn de capră din Munţii Stâncoşi şi au început să împartă bucatele, având grijă ca bătrânilor şi căpeteniilor să le dea porţie dublă. Câinele a dispărut cu iuţeală de neînchipuit şi fiecare musafir şi-a întors castronul cu fundul în sus, ca să dovedească limpede că nu mai lăsase nimic. Pe urmă a fost împărţită pâinea, iar la sfârşit ceaiul. Cinci „majordomii” l-au turnat în aceleaşi castroane în care se servise şi partea consistentă a ospăţului, mi-am dat seama că are o culoare cu totul stranie şi neîmbietoare.

— Ei, îmi spuse Reynal, n-am avut destul ceai, aşa că am amestecat în oală şi nişte funingine, ca să pară ceaiul mai tare.

Din fericire, gusturile indienilor nu sunt prea rafinate. Ceaiul era bine îndulcit, şi pe ei doar asta îi interesa.

Iar acum, ospăţul luând sfârşit, venise vremea cuvântărilor. Cioroi Mare luă un fund de lemn şi tocă pe el tutun şi *shongsasha*, apoi le amestecă în proporţiile cuvenite. Pipele fură umplute şi trecură din mână în mână pe la fiecare. După aceea mi-am început cuvântarea şi i Reynal traducea frază cu frază pe măsură ce vorbeam, fiecare dintre ele fiind întâmpinată de întreaga asistenţă cu exclamaţii de îndemn şi aprobare. După câte îmi mai amintesc, lucrurile s-au desfăşurat cam aşa:

— Sunt venit, le spusei, dintr-o ţară atât de îndepărtată încât, aşa cum obişnuiţi voi să călătoriţi, nici într-un an n-aţi putea ajunge pe pământurile ei.

— Ai! Ai!

— Acolo *Meneaska* sunt mai mulţi decât firele de iarbă pe întinsul preriei. *Squaws* din ţara aceea sunt cu mult mai frumoase decât orice altă femeie aţi putut voi să vedeţi vreodată şi toţi bărbaţii sunt războinici neînfricaţi.

— Ai! Ai! Ai!

Când am rostit aceste din urmă cuvinte m-au copleşit mustrările de conştiinţă. Dar mi-am revenit şi am urmat mai departe:

— Şi în vremea când trăiam eu în corturile oamenilor *Meneaska*, am auzit vorbindu-se despre neamul Ogillallah, despre mândreţea şi vitejia acestei seminţii, despre cât de multă dragoste aveau pentru oamenii albi şi despre cât de mare iscusinţă dovedeau la vânatul bizonilor şi la frângerea cerbiciei vrăşmaşilor. Şi auzind eu aşa, m-am hotărât să vin şi să văd cât de adevărate erau cele auzite.

— Ai! Ai! Ai! Ai!

— Dar cum a trebuit să trec peste culmile munţilor doar pe spinarea calului, n-am fost în stare să vă aduc decât sărace şi puţine daruri.

— Ai!

— Am însă destul tutun ca să vă pot dărui fiecăruia câte puţin. O să puteţi fuma din el şi-o să vedeţi cât de bun este faţă de cel pe care îl luaţi de la neguţători.

— Ai! Ai! Ai!

— La Fort Laramie am din belşug praf de puşcă, plumb, cuţite şi tutun. Pe toate astea de-abia aştept să vi le dau iar dacă vreunul dintre voi trece pe la fort până nu vine vremea să plec eu de acolo, frumoase daruri am să vi mai fac.

— Ai! Ai! Ai! Ai!

În momentul acela Raymond tocă mărunt vreo două-trei funturi de tutun şi le împărţi, iar bătrânul Mene-Sila se pregăti să ţină o cuvântare de răspuns. A fost o cuvântare lungă, dar în esenţă a spus următoarele:

„El întotdeauna i-a iubit pe albi. Albii erau cei mai înţelepţi oameni de pe faţa pământului. După credinţi lui sunt în stare să facă orice i-ar trece cuiva prin cap, şi el a fost totdeauna bucuros când vreunul dintre ei a venit să trăiască în corturile neamului Ogillallah. E adevărat că nu le făcusem multe daruri, dar pricina lucrului ăstuia era limpede. Se vedea bine că mi-s dragi, fiindcă altminteri n-aş fi străbătut atâta cale ca să ajung până la satul lor.”

Urmară câteva alte cuvântări cu un conţinut asemănător şi mai târziu, încheindu-se şi această însemnată ceremonie,

veni un răstimp în care se fumă, se râse şi se pălăvrăgi în voie. Bătrânul Mene-Sila îl curmă rostind cu glas tare:

— Acum, când toţi bătrânii şi căpeteniile se află adunate laolaltă, e timpul potrivit să hotărâm ce urmează sa facă oamenii. Am trecut peste munţi ca să ne pregătim corturile pentru anul ce stă să vină. Bătrânii noştri nu mai sunt buni de nimic, au ajuns neputincioşi şi sleiţi de puteri. Dar nădejdile noastre au fost înşelate. Tauri am ucis cu grămada, dar cirezi de bivoliţe n-am găsit defel, iar pieile taurilor sunt prea groase şi prea grele ca femeile noastre să poată face din ele corturi. Trebuie să se găsească bivoliţe cu duiumul pe lângă muntele Medicine Bow. Acolo ar trebui să ne ducem. Fără îndoială, locurile acelea se află mult mai la apus decât am ajuns noi vreodată până acum şi probabil că oamenii din neamul Snake au să se ridice cu război împotriva noastră, fiindcă acelea sunt meleagurile lor de vânătoare. Dar corturi noi trebuie să ne facem cu orice preţ, fiindcă cele vechi nu ne vor mai sluji încă un an. Nu trebuie să ne temem de cei din neamul Snake. Războinicii noştri sunt viteji şi toţi sunt gata de luptă. Ba pe deasupra mai avem şi trei bărbaţi albi dornici să ne ajute cu puştile lor.

Discursul acesta a stârnit dezbateri aprinse. Cum Reynal nu se grăbea să-mi traducă, nu puteam înţelege ce se spune decât după înfăţişarea şi gesturile vorbitorilor. La sfârşit însă, se părea că cei mai mulţi trecuseră de partea lui Mene-Sila. Urmă o scurtă perioadă de tăcere, după care bătrânul porni să intoneze un cântec dezarmonios, şi mi se spuse că e un imn de mulţumire pentru ospăţul oferit de mine.

— Acum, a zis pe urmă bătrânul, e vremea să plecăm şi să-l mai lăsăm pe omul alb să răsufle.

Apoi toţi se risipiră pe afară şi bătrâna căpetenie se mai plimbă un timp prin sat, continuând să cânte imnul de mulţumire pentru ospăţul oferit de mine, după cum cerea datina neamului său.

În cele din urmă se apropie sfârşitul zilei, iar la apusul soarelui caii sosiră buluc de pe câmpiile din jur şi fură priponiţi în faţa cortului fiecărui stăpân. Curând, înlăuntrul marelui cerc alcătuit de corturi se formă un alt cerc

concentric de cai neastâmpăraţi; ici şi colo începură să licărească focuri, scoţând la iveală din întunecime siluetele vagi ale celor din jur. Mă dusei atunci şi mă aşezai lângă cortul lui Reynal. Acolo îl găsii şi pe Pană de Vultur care era fecior al lui Mene-Sila şi frate cu Cioroi Mare, gazda mea, şi îl întrebai dacă a doua zi de dimineaţă tabăra avea să fie ridicată. El clătină din cap şi îmi spuse că asta n-o ştie nimeni, fiindcă de la moartea bătrânului Mahto-Tatonka oamenii se purtau ca nişte copii care nici ei nu ştiu ce vor. În zilele de acum ajunseseră ca un trup fără cap. Aşa că şi eu, ca şi indienii, am adormit în seara aceea fără să ştiu dacă a doua zi dimineaţa aveam să pornim către ţinuturile indienilor Snake.

Totuşi în zori, când mă întorceam de la râu, unde mă dusesem să mă spăl, am observat că se pregăteşte o anumită schimbare. Din câteva corturi nu mai rămăsese decât scheletul de pari; pieile de acoperământ ale altora fluturau în vânt, smulse de la locul lor de către *squaws*. După câte se părea, una sau două dintre căpeteniile cele mai de frunte hotărâseră să plece; şi punându-le acestea pe *squaws* la treabă, pilda lor era urmată şi de restul satului. Unul după altul corturile dispăreau cu iuţeală, şi pe locul unde doar cu câteva clipe mai înainte se aflase marele cerc al satului, acum nu mai rămânea decât o horă de cai şi indieni îngrămădiţi în neorânduială. Rămăşiţele corturilor zăceau împrăştiate pe jos laolaltă cu oale, ciocane de piatră, polonice mari de corn, piei de bizon şi saci de piele vopsită, plini cu carne uscată. Femeile se agitau pretutindeni în zorul pregătirilor, iar babele ţipau una la alta cât le ţineau bojocii. Caii miţoşi stăteau cuminţi în vreme ce li se legau pe laturi parii corturilor şi bagajele li se îngrămădeau în spinare. Cu limbile bălăbănindu-se, câinii gâfâiau lenevos, aşteptând momentul plecării. Fiecare războinic stătea aşezat pe pământ lângă rămăşiţele focului, neclintit în mijlocul întregii vânzoleli şi ţinea în mână lunga funie de care era legat calul.

De îndată ce se încheiau pregătirile, fiecare familie pornea la drum. Mulţimea începea să se topească repede, îi vedeam cum trec râul şi cum se înşiruiesc repede ceată după ceată, profilaţi pe silueta dealului din zare. După ce plecară toţi,

încâlceai şi eu şi o luai după ei urmat de Raymond, iar când ajunserăm pe culmea dealului, văzurăm dintr-odată întreg satul, răspândit pe o milă sau poate mai mult, târându-se încetişor peste întinderea de câmpie stearpă ce-o aveam dinainte. Pretutindeni sticleau vârfurile de fier ale suliţelor. Soarele n-a luminat niciodată o mai stranie adunătură de oameni şi vietăţi. Se vedeau acolo cai de povară încărcaţi din greu, duşi de funie de câte o bătrână pricăjită şi purtând câte doi-trei copii cocoţaţi deasupra poverii. Puteai să vezi catâri sau căluţi acoperiţi de la cap până la coadă cu valtrapuri bogat împodobite, călăriţi de câte o tânără şi voioasă *squaw* care zâmbea sfioasă şi încântată dacă vreun *meneaska* se uita la dânsa. Băieţandri cu arcuri pitice şi săgeţi la fel rătăceau pe câmpie, copilandri goi-goluţi alergau pe jos şi câini fără de număr se vânzoleau printre picioarele cailor. În mijlocul mulţimii, gătiţi nevoie mare cu vopseli şi pene, călăreau în grup războinicii cei tineri, deseori desprinzându-se câte doi sau trei şi pornind în goană pe laturi, ca să pună la încercare iuţeala cailor. Ici şi colo puteai vedea câte un grup de vajnici pedestraşi înaintând solemn, înveşmântaţi în mantiile lor albe din piele de bizon. Aceştia erau dregătorii satului, bărbaţi şi războinici în vârstă, faţă de a căror etate şi experienţă democraţia acestor triburi rătăcitoare păstra o tăcută preţuire. Toate acestea, desfăşurate pe preria sălbatecă şi pe fundalul dealurilor prăpăstioase, alcătuiau un tablou viu de-o ciudăţenie şi de-un pitoresc cu neputinţă de descris. Zilele şi săptămânile următoare m-au făcut să mă obişnuiesc cu el, dar n-au micşorat întru nimic adânca emoţie cu care îl contemplam.

Pe măsură ce înaintam, coloana dezordonată se amesteca şi se învălmăşea încă şi mai tare până când, ajungând la poalele unei coline, îi văzui pe bătrânii despre care am vorbit mai înainte că trec în faţă şi se aşază, în şir, jos pe pământ. Au aprins o pipă şi au început să fumeze, să râdă şi să depene la snoave în vreme ce ceilalţi se opreau de îndată ce ajungeau în dreptul lor, în felul acesta întreaga mulţime adunându-se laolaltă. Pe urmă bătrânii se ridicară în picioare, îşi potriviră pe umeri mantiile din piele de bizon şi porniră la

drum la fel ca mai înainte. Ajungând pe culmea dealului, dădurăm peste un pripor abrupt. Nu s-au oprit nici măcar o clipă. Au coborât cu toţii grămadă, stârnind praful şi în cea mai mare neorânduială. Caii se propteau pe picioarele dinapoi şi alunecau la vale, femeile şi copiii ţipau, câinii schelălăiau călcaţi de picioare, bolovanii şi bulgării de pământ se rostogoleau înspre poale. Nu peste multă vreme, privind de pe culme, am văzut întregul sat răspândindu-se iar în lung şi în lat pe câmpia din vale.

În după-amiaza aceea, pe când făceam popas, mă apucă din nou vechea mea suferinţă. Într-o jumătate de ceas, toată puterea pe care o mai agonisisem de-o săptămână încoace se duse pe apa sâmbetei, şi parcă trăiam în vis, nu aievea. La asfinţitul soarelui m-am culcat în cortul lui Cioroi Mare şi am dormit, fără să mai ştiu de mine, până dimineaţa. Cel dintâi lucru care mă trezi fu o fluturare zgomotoasă deasupra capului meu şi apoi o lumină puternică. Se ridica tabăra şi femeile desfăceau corturile. M-am sculat în picioare şi mi-am scuturat pătura cu simţământul că sunt perfect sănătos; asta n-a durat însă decât vreo câteva clipe şi din nou am simţit că mă lasă puterile şi abia mai sunt în stare să mă ţin pe picioare. Raymond venise lângă mine cu Pauline şi cu catârca, şi-atunci m-am aplecat să-mi iau şaua de jos. Dar n-aveam destulă putere ca să fac treaba asta. „Trebuie să pui tu şaua pe Pauline”, i-am spus lui Raymond şi m-am aşezat iar jos, pe un maldăr de piei de bizon. Raymond a făcut ce-l rugasem şi cu mare trudă am izbutit să încalec. Treceam acum peste o câmpie întinsă, mărginită de înălţimi prăpăstioase, şi am luat-o domol înaintea indienilor, cu gândurile rătăcind departe de locul şi de timpul acela. Pe neaşteptate cerul se întunecă şi huruiala tunetelor începu să se facă auzită. Norii se înălţau de după dealuri, posomorâţi cum sunt cele dintâi semne prevestitoare ale unei nenorociri ce se apropie. Cu iuţeală de necrezut, totul se întunecă în jur. Mă uitai în urmă. Indienii se opriseră ca să se pregătească pentru a face faţă furtunii şi mulţimea băştinaşilor se risipise pe mare întindere, către stângă şi către dreapta. Încă de la primele accese ale bolii, urmările ploii asupra mea fuseseră cât se poate de

dăunătoare. Nu-mi puteam îngădui să risipesc puţinele puteri ce-mi mai rămăseseră, căci în momentele acelea abia dacă mă mai puteam ţine în şa. Şi atunci, pentru prima oară m-a străfulgerat gândul că e foarte probabil să nu mai părăsesc niciodată pustietăţile ce mă înconjurau. „Şi, mi-am spus în sinea mea, preria lucrează cu iuţeală şi cu îndemânare. Mai bine să mori aici, ridicat în şa până în clipa cea din urmă, decât să te sufoci în aerul dogoritor al unei odăi de zăcere; şi-i de o mie de ori mai bine decât să-ţi târâi viaţa, aşa cum au făcut atâţia, în jalnica neputinţă adusă de o boală îndelungată.” Nutrind asemenea gânduri, am tras de la spate pielea de bizon pe care o aveam, mi-am pus-o în cap, şi am aşteptat venirea furtunii. În cele din urmă s-a dezlănţuit într-o răbufnire furioasă, dar trecu la fel de repede precum venise şi lăsă în urmă cerul iarăşi limpede. Gândurile mele de mai înainte nu mi-au slujit la nimic, ci doar m-au făcut să le consider un soi de experienţă bizară; fiindcă ploaia n-a avut asupra mea urmările dăunătoare de care mă temusem. Peste un ceas am aşezat tabăra. Neavând haine de schimb, m-am văzut silit să împrumut de la Reynal o seamă de lucruri ce-ar fi putut trece drept îmbrăcăminte; după ce am făcut treaba asta, m-am dus acasă, adică în cortul lui Cioroi Mare, ca să procedez, la schimbările de cuviinţă. Vreo jumătate de duzină de *squaws* se aflau în cort şi una dintre ele îmi luă mâna şi o alătură de a sa stârnind astfel hohote de râs şi strigăte de admiraţie iscate de contrastul dintre culoarea pielii mele şi a ei.

Locul unde făcurăm tabără în după-amiaza aceea se afla nu departe de un pinten al munţilor Black Hills ale cărui coaste împânzite de brazi se ridicau din câmpie la vreo milă sau două către dreapta noastră. Ca să poată călători mai repede înspre câmpiile de vânătoare căutate, indienii hotărâră să lase în locurile acelea carnea uscată şi alte lucruri care nu le făceau imediat trebuinţă. Unii îşi lăsară acolo chiar şi corturile, mulţumindu-se să ia cu ei doar câteva piei ca să aibă cu ce se apăra de soare şi de ploaie. În cursul după-amiezii, jumătate dintre ei porniră cu caii de povară către pintenul acela de munte. Acolo atârnară în copaci carnea

uscată, aşa fel ca lupii sau urşii grizzly să nu poată ajunge la ea. Până pe seară toţi se întorseseră înapoi în tabără. Unii dintre tineri spuseră că au auzit detunături de puşcă în munţii dinspre răsărit, şi se făcură multe presupuneri în legătură cu posibila lor sursă. În ce mă priveşte, eu trăgeam nădejde că e vorba de Shaw şi de Henry Chatillon, cu care deci ar fi urmat să ne întâlnim în curând. Nici măcar nu visam că tocmai în acele clipe sărmanul meu tovarăş zăcea pe-o piele de bizon la Fort Laramie, chinuit de febră din pricina oţetarului otrăvitor şi alinându-şi suferinţa cu Shakespeare şi cu tutun.

A doua zi dimineaţa, pe când mergeam încă pe câmpie, mai mulţi tineri plecară ca iscoade prin împrejurimi; după o vreme începurăm să zărim din când în când, pe culmile înălţimilor, mantiile pe care le fluturau ca semn că dăduseră peste bizoni. Puţin mai târziu, chiar văzurăm câţiva. Călăreţii se repeziră după ei şi din depărtare puturăm vedea că au răpus vreo doi. Raymond deveni deodată visător.

— Aici e de mine, spuse el. Dacă aş putea cu să duc până la Saint Louis câţi bizoni sunt vânaţi aici în fiecare lună, într-o singură iarnă aş fi un om făcut. Aş ajunge la fel de bogat ca Papin ori chiar Mackenzie. Aici e de trai pentru oamenii nevoiaşi. Dacă mi se face foame, n-am decât să-mi iau puşca şi să pornesc pe coclauri şi fac rost de carne mult mai bună decât ar putea să capete bogătanii de-acolo pe toate porcoaiele lor de bănet. Nu mă mai prinde nimeni pe mine încă o iarnă la Saint Louis

— Aha, zise Reynal, vasăzică acuma ţi-a venit mintea la cap. Cred şi eu, după ce tu şi cu spanioloaica ta era să muriţi de foame acolo. Ce prostie ai făcut, s-o iei şi s-o duci în aşezările statornice!

— Spanioloaica ta? îl întrebai eu pe Raymond. Până acum n-am mai auzit de treaba asta. Eşti însurat cu ea?

— Da’ de unde, răspunse Raymond. Popii nu se-nsoară cu muierile lor, aşa că eu de ce m-aş însura?

Această înaltă cinstire arătată clerului mexican ne împinse către treburile religioase şi discutând cu cei doi tovarăşi ai mei mi-am dat seama că amândoi, la fel ca şi alţi albi care trăiau pe acolo, erau cu totul indiferenţi faţă de viaţa viitoare,

cum pot fi doar oamenii aflaţi în fiece clipă la un pas de moarte. Raymond nu auzise în viaţa lui că ar exista vreun papă. Un oarecare episcop, cu reşedinţa la Taos ori la Santa Fe, reprezenta pentru el cea mai înaltă demnitate ecleziastică. Reynal îşi aduse aminte cum cu vreo doi ani în urmă trecuse pe la Fort Laramie un preot aflat în drum către misiunea de la indienii Nez Perce şi cum îi spovedise pe toţi bărbaţii, dându-le izbăvire de păcate.

— Atuncea m-am spălat eu zdravăn de păcate, zise Reynal, şi cred că asta are să mă ţină până când oi ajunge din nou în vreo aşezare statornică. Îşi curmă însă vorba cu o înjurătură, şi strigă: Ia uitaţi-vă! Ia uitaţi-vă! Pantera aleargă după o antilopă!

Călare pe calul lui negru bălţat cu alb, unul dintre cei mai buni cai din sat, Pantera urmărea în goană mare, pe o coastă de deal, o antilopă care ţâşnea ca săgeata dinaintea lui. Încercarea o făcea doar din fală şi de dragul vânătorii, fiindcă rareori e vreun cal în stare să se ţină, fie şi doar pentru câteva clipe, în pas cu vietatea aceea gingaşă. Antilopa gonea la vale pe coasta dealului, înspre locul unde se afla grosul indienilor care mergeau peste câmpie. Strigăte ascuţite izbucniră din mijlocul lor şi câţiva călăreţi porniră la galop, ca să-i iasă în cale. Atunci antilopa o coti brusc spre stângă şi se aşternu pe o asemenea goană, că se distanţă repede de toţi urmăritorii, chiar şi de mult lăudatul cal al Panterei. Peste scurt timp furăm martorii unei isprăvi de vânătoare mult mai serioasă. Un taur păros apăru dintr-o adâncitură fugind de rupea pământul şi repede în urma lui venea un indian tânăr şi zvelt la trup, călărind pe deşelate şi îndemnându-şi calul întruna, cu biciul, la galop cât mai întins. Pas cu pas se apropia tot mai mult de mătăhăloasa lui victimă, deşi bizonul, cu coada scurtă înălţată în vânt şi! limba bălăbănindu-i-se de doi coţi dintre fălcile înspumate, fugea din răsputeri. În câteva clipe, băieţandrul ajunse să galopeze alături de el. Era prietenul nostru Grindină. Lăsă dârlogii pe gâtul calului şi cu iuţeala fulgerului trase o săgeată din tolba de pe umăr.

— Ascultaţi ce vă spun eu, zise Reynal, peste un an

băieţandrul ăsta are să se poată lua la întrecere cu cei mai buni vânători din sat. Uite că l-a şi lovit cu o săgeată! – şi cu încă una! O duci bine acuma, nu, tăuraşule, cu două săgeţi în tine! Ei, uite că l-a nimerit cu încă una! Ia ascultaţi ce strigăt scoate Grindină de câte ori sloboade săgeata! Aşa, năvală asupra lui; încă o dată, flăcăule! Poţi sări tu toată ziua, că tot n-ai s-ajungi să-ţi vâri coarnele în burta căluţului ăla!

Bizonul se repezea mereu împotriva atacatorului, dar calul se ferea cu minunată agerime. În cele din urmă bizonul îşi continuă atacurile repezi transformându-le într-o urmărire furioasă şi Grindină se văzu silit s-o ia la fugă, cu monstrul păros la doi paşi în urma lui. Băieţandrul stătea prins pe cal ca o lipitoare şi cunoscându-i iuţeala era fără grijă, aşa că se întoarse cu faţa spre noi şi începu să râdă. Peste puţin, era din nou în coasta bizonului ajuns acum la disperare. Ochii îi sticleau aprins prin părul coamei bogate şi sângele îi curgea pe gură şi pe nări. Şi astfel, continuând lupta aceea îndârjită, cei doi vrăjmaşi dispărură dincolo de creasta dealului.

Mulţi indieni se luară după ei, în goana mare. Îi urmăream şi noi mergând ceva mai încet, şi curând dădurăm peste bizonul căzut fără viaţă pe coasta dealului. Indienii stăteau strânşi în jurul lui, şi câteva cuţite îşi şi începuseră treaba. Uneltele acestea micuţe erau mânuite cu o minunată dibăcie şi în mare grabă tendoanele încâlcite erau desfăcute, oasele grele se descărnau ca printr-o vrajă şi, în curând, din namila aceea uriaşă nu se mai vedea decât un morman de rămăşiţe însângerate. Băştinaşii strânşi acolo grămadă nu ofereau un spectacol prea atrăgător pentru ochiul unui om civilizat. Unii spărgeau oasele uriaşe ale coapselor şi înfulecau măduva din ele; alţii tăiau felii de ficat sau din alte organe mai preţuite şi le hăpăiau acolo, pe loc, cu o foame ca de lup. Chipurile celor mai mulţi dintre ei, mânjite cu sânge de la o ureche la cealaltă, arătau sinistru şi destul de hidos. Prietenul meu Pavăză Albă îmi oferi un os cu măduvă şi-l despică dovedind atâta dibăcie, încât toată materia aceea grasă apăru numaidecât la vedere. Un alt indian îmi întinse o bucată mare de burtă; m-am rugat însă frumos să-mi fie îngăduit a nu mă folosi de asemenea binevoitoare daruri. Văzui şi un băieţel

meşterind de zor cu cuţitul la fălcile şi gâtlejul bizonului, de unde îşi alegea nişte bucăţele deosebit de gustoase. Trebuie însă să recunosc, ce-i drept, că numai anumite părţi din trupul bizonului sunt considerate demne de luat în seamă la asemenea ospeţe ocazionale.

În noaptea aceea am făcut tabără, iar în cea mai mare parte a zilei următoare am mers tot către vest. În dimineaţa zilei de-a treia ne-am reluat iarăşi călătoria. La prânz ne-am oprit lângă nişte bălţi strânse din apele ploilor, iar după-amiază am pornit mai departe. Acest fel de a călători era potrivnic practicei obişnuite a indienilor, dar toţi erau foarte nerăbdători s-ajungă cât mai curând la câmpurile de vânătoare, să vâneze bizoni câţi le făcea trebuinţă şi apoi să se retragă cât mai în grabă de pe meleagurile acelea primejdioase. Deocamdată am sa las deoparte câteva întâmplări ciudate petrecute în zilele acelea atât în timpul marşului cât şi în tabere. Târziu în după-amiaza ultimei zile pomenite am ajuns pe malurile nisipoase ale unui curs mic de apă al cărui nume indienii nu-l cunoşteau, căci locurile acelea nu prea le erau familiare. Câmpiile din jur erau atât de aride şi scorojite de soare, încât nu se putea găsi destulă iarbă pentru hrana cailor, aşa că ne văzurăm siliţi să mergem cale lungă în susul apei să căutăm loc potrivit pentru tabără. Ţinutul era mult mai sălbatic decât cele pe unde trecusem până atunci. Câmpiile erau crestate de văi şi scobite de adâncituri şi coaste abrupte care ne înconjurau de-o parte şi de alta, aşa cum mergeam împrăştiaţi pe mare distanţă de-a lungul apei. Mene-Sila recurse la ajutorul unei oracol neobişnuit, ca să poată afla încotro sunt locurile pe unde hălăduiesc bizonii. Când împreună cu celelalte căpetenii se aşezară pe iarbă, aşa cum făceau adesea în timpul marşului, ca să fumeze şi să stea la taclale, bătrânul prinse un gândac dintr-aceia uriaşi, negri şi pătaţi cu verde, cărora indienii Dahcotah le-au dat un nume ce înseamnă „cei care arată bizonii". „Scormonitorii după rădăcini", un trib nefericit aflat dincolo de munţi, ţin aceşti gândaci în mare preţuire şi fac din ei un fel de fiertură, considerată de unii puitori de capcane cu vederi mai largi ca deosebit de gustoasă. Ţinând între degere

gândacul dolofan, bătrânul indian îl cercetă cu luare-aminte şi îl întrebă: „Spune-mi, părinte al meu, încotro trebuie s-o apucăm mâine ca să dăm peste turmele de bizoni?” Gândacul îşi răsuci în toate părţile coarnele lui lungi, dând astfel semn că se află în mare încurcătură. Până la urmă şi le îndreptă, sau păru că şi le îndreaptă, către vest. Mene-Sila îl puse încetişor pe iarbă şi începu să râdă în culmea veseliei, anunţând că dacă într-acolo o s-o apucăm, a doua zi dimineaţa, putem fi siguri c-o să dăm peste mare mulţime de vânat.

Către seară, dădurăm de o vale pe care se vedeau pajişti cu iarbă verde şi fragedă, străbătute de cursul de apă şi străjuite pe laturi de stânci înalte şi golaşe. Indienii începură să coboare pantele abrupte; şi cum eu mă aflam la coadă, am ajuns printre ultimii pe buza povârnişului. Am văzut atunci, în vale şi pe coastă, mulţime de suliţe, mulţime de pene fluturând şi apa din vale acoperită de oameni şi cai porniţi să treacă dincolo de ea, în vreme ce pe pajiştile de alături se întinsese furnicarul indienilor ce nu cunoşteau astâmpăr. Soarele tocmai stătea să apună şi îşi revărsa asupra tuturor, printr-o despicătură dintre dealuri, lumina potolită.

Îi spusei lui Reynal că în sfârşit găsisem şi noi un loc într-adevăr potrivit pentru aşezat tabăra.

— Da, e grozăvie mare, îmi spuse el în batjocură. Mai cu seamă dacă s-o găsi prin apropiere vreo ceată de războinici Snake şi le-o da în gând să înceapă a trage în noi de pe înălţimile astea. Eu, unul, n-am nici o dragoste pentru planul ăsta de a aşeza tabăra într-o asemenea fundătură.

Indienii păreau şi ei îngrijoraţi. Nu prea departe, pe buza râpei celei mai înalte, se vedea limpede, în lumina blândă a asfinţitului, un războinic gol, călare, şi care cerceta cu grijă toate împrejurimile; iar Raymond îmi spuse că mulţi războinici tineri plecaseră ca iscoade în diferite direcţii.

Până să se înalţe corturile, umbrele ajunseseră la buza prăpăstiilor şi-abia atunci se înstăpâni în sat liniştea şi rânduiala. Deodată se auzi un strigăt şi bărbaţi, femei şi copii o luară la fugă cu chipuri neliniştite şi se duseră să vadă mai bine prin despicătură dinspre prăpăstii pe unde pârâul răzbea

dinspre vest. Putui şi eu zări în depărtare un soi de grămezi negre şi greoaie scurgându-se pe coastele unui deal scund. Acestea dispărură şi apoi urmară altele. Erau cirezi de bivoliţe. Ajunsesem în sfârşit la locurile căutate, şi toate păreau să fie promiţătoare în ce priveşte vânatul pe-a doua zi. Fiind trudit şi istovit, stăteam întins în cortul lui Kongra Tonga când Raymond băgă capul înăuntru şi mă chemă afară să văd ceva ce merita văzut. Câţiva indieni se adunaseră foarte veseli de-a lungul şirului de corturi din partea de vest a satului, şi nu prea departe putui vedea limpede, în lumina amurgului, două namile negre înaintând la pas, greoi, a maiestuos, de-a dreptul spre noi. Erau bizoni tauri. Vântul bătea dinspre ei înspre tabără, şi-atât de slabă le era vederea şi-atât de necuprinsă prostia, încât se apropiau de duşman fără să-i bănuiască în vreun fel prezenţa. Raymond îmi spuse că doi tineri războinici, cu puşti, se ascunseseră într-o văiugă, la vreo douăzeci de yarzi în faţa noastră. Cei doi bizoni se apropiau în pas domol, clătinându-se greoi într-o parte şi-n cealaltă, cu mersul lor specific de tâmpă solemnitate. Veniră până la patruzeci sau cincizeci de yarzi de văiuga unde stăteau la pândă indienii. Abia aici părură să-şi dea seama că ceva se petrece totuşi, fiindcă amândoi se opriră şi rămaseră ca de piatră, fără să se uite nici la dreapta nici la stângă. Nu se vedea la ei altceva decât două caiere uriaşe de coamă miţoasă cu coame, ochi şi bot la mijloc şi două copite dedesubt, în cele din urmă cel mai isteţ dintre ei păru a da semn că hotărâse c-ar fi vremea să se retragă. Cu mare încetineală şi luând o înfăţişare cât mai gravă şi solemnă, începu să se întoarcă în loc, ca şi cum s-ar fi răsucit pe un pivot, încet-încet latura lui mare, urâtă şi cafenie se arăta la vedere. Un ghemotoc de fum alb ţâşni deodată, ca şi cum ar fi ieşit din pământ; în acelaşi timp se auzi şi un trosnet ascuţit. Bătrânul bizon făcu o săritură cu totul lipsită de solemnitate şi porni în galop. Văzând aşa, tovarăşul său ce roti în loc cu deosebită agerimi. Celălalt indian din văiugă trase asupra lui şi pe urmă amândoi bizonii fugiră în goana mare, în vreme ce jumătate din populaţia tânără a satului scoase un strigăt şi porni după ei. Curând, bizonul dintâi se

opri şi, pe când mulţimea făcea roată în jurul lui şi-l privea de la o distanţă respectuoasă, se clătină de câteva ori apoi se prăbuşi pe-o parte. Celălalt, lovit probabil într-o regiune mai puţin gingaşă, îşi continuă galopul şi scăpă printre dealuri.

Peste o jumătate de oră se făcuse întuneric deplin. M-am culcat şi, aşa bolnav cum eram, trăiam o înfrigurare deosebită la gândul vânătorii obşteşti ce avea să se desfăşoare a doua zi.

XV. TABĂRA DE VÂNĂTOARE

Cu mult înainte de revărsatul zorilor, indienii, au ridicat tabăra. Femeile de la cortul lui Mene-Sila fură ca de obicei printre cele dintâi gata de plecare şi chiar şi pe bătrân l-am găsit aşezat lângă cărbunii focului aproape stins şi, încălzindu-și deasupra lor degetele uscate, fiindcă dimineaţa era tare răcoroasă şi umedă. Pregătirile de plecare se arătau a fi de data asta mai haotice şi mai dezordonate decât de obicei. În vreme ce unele familii părăseau locul taberei, corturile altora rămâneau încă în picioare, neatinse. Văzând asta, Mene-Sila îşi pierdu răbdarea, ieşi cu pas solemn în mijlocul satului, se opri pe loc strângându-şi bine mantia în jurul trupului şi se adresă oamenilor săi cu glas puternic şi ascuţit. Acum, le spuse el, când se aflau pe câmpiile de vânătoare ale vrăşmaşilor, nu era un timp potrivit să se poarte ca nişte copii: acum se cuvine să fie mai harnici şi mai uniţi ca niciodată. Cuvântarea lui a avut oarecare efect. Cei aflaţi în greşeală îşi desfăcură corturile şi îşi încărcară caii de povară; la răsăritul soarelui, ultimii bărbaţi, femei şi copii părăsiseră tabăra.

De data asta marşul urmărea doar să găsească un loc de tabără mai prielnic şi mai sigur. Aşa că mai merserăm doar vreo trei-patru mile de-a lungul pârâului şi pe urmă fiecare familie îşi luă locul cuvenit în marele cerc al satului, iar *squaws* se puseră cu nădejde pe treabă ca să rânduiască tabăra. Dar nici un singur războinic nu coborî de pe cal. Toţi bărbaţii încălecaseră acum cai mai de mâna a doua, pe cei mai buni ducându-i de căpăstru sau lăsându-i în seama băieţilor. În grupuri mici plecară de acolo gonind peşte prerie şi îndreptându-se toţi către apus. Nu mâncasem nimic, şi, neavând nici urmă de ambiţie să prelungesc postul, m-am dus în cortul gazdei mele, înălţat de către *squaws* cu minunată iuţeală, şi m-am aşezat în mijlocul lui, dând astfel semn delicat cum că mi-e foame. Repede mi s-a pus dinainte un castron de lemn plin cu acel hrănitor fel de mâncare din carne uscată numit *pemmican* de drumeţii din nord şi *wasna*

de indienii Dahcotah. Luând din el un pumn de bucăţele cu care să-mi întrerup postul, am ieşit din cort chiar în clipa când ultimul grup de vânătorii trecea dincolo de culmea dealului învecinat. Încălceai pe Pauline şi pornii la galop pe urmele lor, ţinându-mă în şa mai mult în virtutea legilor echilibrului decât prin vreo urmă de forţă a muşchilor ce mi-ar mai fi rămas. De pe culmea dealului putui vedea o largă întindere de prerie stearpă peste care, şi în depărtare şi mai în apropiere, cete de călăreţi goi treceau cu iuţeală. Curând ajunsei din urmă ceata mai apropiată, şi cam după vreo milă ne văzurăm adunaţi cu toţii laolaltă într-o singură ceată mare. Peste tot nu vedeai decât grabă şi neastâmpăr. Fiecare vânător îşi biciuia de zor calul, ca şi când tare ar mai fi dorit să fie el cel dintâi care să dea peste vânat. În astfel de împrejurări, indienii procedează întotdeauna mai mult sau mai puţin la fel; acum însă era oricum un caz special, fiindcă principala căpetenie a satului nu se afla de faţă şi aveam puţini „soldaţi”, un fel de poliţie indiană, care în afară de alte sarcini o are de obicei şi pe aceea de a conduce vânătorile de bizoni. Nimeni n-o lua nici la dreapta, nici la stângă. Mergeam tot înainte în galop mărunt, urcând pe dealuri, coborând în văi, prin desişul fără sfârşit al tufelor de salvie sălbatică băţoasă şi îndărătnică. Vreme de un ceas şi jumătate n-am văzut în faţa mea decât aceiaşi umeri arămii şi acelaşi păr negru şi lung ridicându-se şi coborând după mersul cailor. Se vorbea foarte puţin, deşi o dată am observat cum un bătrân îl ceartă cu asprime pe Raymond din pricină că nu-şi luase cu el puşca, tocmai când exista posibilitatea ca până la sfârşitul zilei să dăm ochi cu vrăjmaşii. Pe când galopam peste o câmpie acoperită cu tufe dese de salvie, călăreţii din frunte dispărură, ca şi cum tu fi intrat în pământ. Solul arid era tăiat acolo de o vale adâncă. Am coborât cu toţii pe rând şi într-un lung şirag am continuat să galopăm pe fundul văii, până ce am ajuns la un loc unde caii puteau să se strecoare doar unul câte unul. La scurt timp, dădurăm peste un curs de apă lată şi puţin adâncă şi câtă vreme am călărit iute peste nisipul întărit sau prin pânzele subţiri, de apă, mulţi dintre călăreţii băştinaşi săreau de pe cal, îngenuncheau pe nisip, sorbeau în grabă câteva

înghiţituri şi, încălecând din nou, porneau în galop la fel ca mai înainte.

În timpul acesta, iscoadele umblau înaintea noastră şi de la o vreme începurăm să le zărim pe crestele dealurilor fluturându-şi mantiile, în semn că dăduseră peste bizoni. Se dovedi însă că nu era vorba de nimic mai mult decât de nişte bătrâni tauri răzleţiţi care păşteau pe câmpiile din împrejurimi, stăteau o vreme să se uite la mulţimea aceea duşmănoasă şi pe urmă porneau în galop trudit. Peste o vreme văzurăm mai multe asemenea iscoade făcându-ne semne toţi deodată; dar de rândul ăsta nu-şi mai fluturau mantiile deschis, de pe culme, ci stând mai jos pe coastă, ca să nu poată fi văzuţi de pe câmpiile din partea cealaltă. Era limpede că descoperiseră vânat demn de luat în seamă. Cuprinşi de nerăbdare, indienii îşi siliră caii obosiţi să gonească şi mai repede decât până atunci, încă bolnavă şi fără puteri, Pauline începu să geamă din greu; pe laturi, părul ei şarg se făcuse negru de sudoare. Pe când ne îngrămădeam cu toţii peste un deal mai scund ce ne ieşise în cale, îi auzii pe Reynal şi Raymond strigându-mă dinspre stângă; mă uitai într-acolo şi îi văzui depărtându-se pe urmele unei cete de vreo douăzeci de indieni cu înfăţişare nu prea plăcută. Erau neamurile nevestei lui Reynal, Margot, şi care, nevrând să ia parte la vânătoarea obştească, porniseră către o adâncitură din depărtare unde văzuseră o mică cireadă de bizoni, cu gândul de a-i vina şi împărţi numai între ei. Am răspuns la chemare poruncindu-i lui Raymond să se întoarcă şi să vină după mine. Cu oarecare şovăire mă ascultă totuşi, deşi Reynal, care îşi punea multă nădejde în ajutorul lui la jupuitul, tranşatul şi căratul la tabără al bizonilor ce aveau să fie răpuşi, protestă în gura mare şi ne spuse că n-avem să vedem nici un fel de vânătoare dacă ne luam după indienii ceilalţi. Am pornit, urmat de Raymond, după ceata cea mare a vânătorilor, iar Reynal, furios la culme, începu să-şi biciuiască îndârjit calul şi o luă peste deal, pe urmele haimanalelor lui de neamuri. Indienii, încă tot cam vreo sută la număr, galopau în grup strâns la oarecare depărtare în faţa noastră, ridicând în urma lor un nor de praf. Nu i-am putut

ajunge până nu s-au oprit pe coasta dealului, unde se strânseseră iscoadele. Fiecare vânător sări cu mare grabă de pe calul obosit, pe care călărise până atunci, şi încalecă pe cel odihnit, adus cu el de funie. În toată ceata nu exista nici o singură şa şi nici un singur frâu. Câte o bucată de piele de bizon, prinsă cu chingă de spinarea calului, slujea drept şa, iar o funie de păr împletit, legată de falca de jos a calului, slujea drept frâu. În fiecare coamă şi fiecare coadă de cal erau atârnate pene de vultur, drept semne ale curajului şi agerimii la fugă. Cât despre călăreţi, n-aveau pe ei nici o altă îmbrăcăminte în afară de o cingătoare uşoară la brâu şi mocasini în picioare. Fiecare avea câte un bici greu, cu coadă scurtă din corn de elan, şi o cravaşă din fâşii înnodate de piele de bizon, legată cu o curea la încheietura mâinii. Toţi aveau arcul în mână şi tolba din piele de vidră sau de panteră atârnată la umăr. Astfel echipaţi, vreo treizeci dintre vânători porniră în galop către stânga, cu gândul ca la adăpostul dealurilor să poată da nevăzuţi ocol cirezii, şi astfel să pornească atacul din două părţi de-odată. Ceilalţi rămaseră nerăbdători pe loc să aştepte atâta timp cât le trebuia celor plecaţi ca să ajungă la locul hotărât. La vremea potrivită, pornirăm în grup strâns către creastă, iar când ajunserăm acolo, dădurăm pentru prima dată cu ochii de bizonii aflaţi pe câmpia din vale.

Era o cireada de bivoliţe, patru sau cinci sute la număr, strânse grămadă pe malurile unui curs larg de apă ce uda întinderile nisipoase de pe fundul văii. Valea era un fel de bazin circular, accident at şi scorojit de soare, acoperit cu iarbă săracă şi rară. Înconjurat de dealuri înalte şi golaşe, cu o spărtură pe unde-i văzurăm acum pe aliaţii noştri trecând şi galopând peste câmpie, Vântul sufla dintr-acolo. Avertizaţi de apropierea lor, bizonii începură să se pună în mişcare. Despre vânătoare n-am amintiri decât de după ce m-am trezit în toiul ei, fiindcă alte lucruri mi-au absorbit atenţia în vreme ce coboram coasta dealului. Numeroşi tauri bătrâni cam risipiţi pe câmpie şi la apropierea noastră dezertau ruşinos de la datorie repezindu-se să traverseze cu greu prin nisipul moale de pe fundul apei şi pe urmă s-o ia la goană înspre dealuri. Un

bătrân veteran, se târa greoi în urma celorlalţi, cu unul dintre picioarele dinainte, rupt în cine ştie ce accident, bălăbănindu-i-se jalnic. Aşa cum arăta, chinuindu-se amarnic să tot sară pe trei-picioare, era atât de grotesc încât n-am putut să nu mă opresc puţin şi să mă uit la el. Când am ajuns mai aproape, încercă să se repeadă asupra mea, dar fiece încercare neputincioasă îl făcea să se dezechilibreze şi aproape să se prăbuşească. Ridicai privirea şi văzui că întreaga ceată de indieni mi-o luase înainte cu cel puţin o sută de yarzi. I-am dat bici Paulinei şi i-am ajuns din urmă chiar la momentul potrivit; fiindcă în clipa aceea, ca sub puterea unui impuls comun, toţi vânătorii dădură cu înverşunare bice cailor care ţâşniră înainte, apoi, risipindu-ne în goană ca să asaltăm cireada din toate părţile, am năvălit cu toţii asupra bizonilor. Într-o clipă ne-am aflat în mijlocul lor. Înconjurat din toate părţile de tropote şi strigăte, desluşeam siluetele întunecate ale bizonilor năpustindu-se încoace şi încolo prin mijlocul norilor de praf şi pe cele ale călăreţilor repezindu-se în urmărirea lor. Şi în vreme ce noi atacam pe o parte, tovarăşii noştri atacau din partea cealaltă cireada năucită şi înnebunită de spaimă. Vacarmul şi neorânduiala se terminară repede. Praful se risipi, şi atunci bizonii putură fi văzuţi împrăştiindu-se ca porniţi dintr-un acelaşi centru, alergând răzleţiţi pe câmpie, în şiruri lungi sau mici grămezi strânse, în vreme ce pe urmele lor veneau indienii, alergând în goana dezlănţuită a cailor şi scoţând ţipete în timp ce azvârleau asupra lor săgeată după săgeată. Leşurile zăceau împrăştiate pe tot întinsul câmpiei. Din loc în loc se vedeau bizoni răniţi, cu coastele însângerate împănate de săgeţi; şi pe când treceam pe lângă ei ochii le sticleau duşmănos, se zbârleau ca nişte pisici uriaşe şi încercau fără puteri să se repeadă asupra mea şi să-mi ia calul în coarne.

În dimineaţa aceea plecasem din tabără cu o foarte înţelepţească hotărâre. Nici mie şi nici calului meu nu ne îngăduiau puterile să luăm parte la asemenea îndeletnicire şi de aceea decisesem că n-aveam să fiu decât simplu spectator; dar când s-a dezlănţuit goana cailor şi a bizonilor, vacarmul şi prăfăraia, am văzut că îmi este cu neputinţă să

stau cu mâinile încrucişate; şi cum vreo patru-cinci bizoni trecură gonind în şir prin apropierea mea, i-am dat bici Paulinei şi m-am luat după ei. Am trecut prin apă şi nisip moale, ne-am căţărat pe mal şi i-am urmărit prin tufişurile de salvie care acopereau terenul ceva mai ridicat de pe malul celălalt. Numai că nici firea ei ageră nici loviturile dese ale cravaşei din fâşii înnodate de piele de bizon nu puteau ţine locul puterilor sleite ale bietei Pauline. Nu izbuteam să micşorăm nici baremi cu un deget distanţa dintre noi şi fugari. În cele din urmă, totuşi, bizonii dădură peste o crăpătură prea largă ca să poată sări peste ea; şi cum asta i-a silit s-o ia brusc la stânga, am izbutit să ajung la zece sau doisprezece yarzi de cel mai din urmă. Văzând asta, bivoliţa se întoarse spre noi, se zbârli cu mânie şi păru că vrea să se arunce asupra noastră. Am tras şi am lovit-o undeva în regiunea gâtului. Atunci sări în crăpătură, unde celelalte coborâseră înaintea ei. Le văzui pe urmă spinările negre apărând şi dispărând pe fundul văgăunii, pe unde galopau mai departe; după aceea, una câte una s-au urcat pe malul celalalt şi şi-au continuat mai departe goana, la fel ca înainte, şi cu bivoliţa rănită printre ele.

Făcui calea întoarsă şi îl văzui pe Raymond că-mi iese înainte călare pe catârca lui neagră; şi mergând împreună peste câmpie, numărarăm zeci de leşuri zăcând pe pământ, în văiugi şi pe albia nisipoasă a pârâului. În depărtare încă se mai vedeau călăreţi alergând după bizoni şi nori de praf înălţându-se în urma lor; şiruri lungi de animale înspăimântate urcau repede pe coastele dealurilor. Vânătorii începură să se înapoieze. Băieţii însărcinaţi cu paza cailor pe coasta cealaltă a dealului se arătară şi ei şi munca de jupuire şi tranşare începu cu grabă pe toată câmpia. Îl văzui pe gazda mea, Kongra Tonga, pe malul celălalt al râului, tocmai când descăleca lângă o bivoliţă ucisă de el. Mă dusei călare până acolo şi-l găsii trudindu-se să smulgă o săgeată care intrase toată în trupul vietăţii şi nu mai lăsase afară decât crăcana de pus în coardă. L-am rugat să mi-o dea mie şi încă o mai păstrez ca pe o dovada, deşi nici pe departe cea mai grăitoare ce-ar putea fi folosită, a forţei şi îndemânării

arcaşilor indieni.

Pieile şi carnea fură încărcate pe cai şi vânătorii începură să părăsească locul acela. Raymond şi cu mine, la rândul nostru, sătui de ce vedeam în jur, pornirăm către tabără, tăind calea de-a dreptul peste câmpiile pustii. Nu exista nici un fel de cărare, şi, după câte puteam eu să-mi dau seama, nici destule semne după care să ne putem orienta; se părea însă că Raymond era înzestrat cu o putere instinctivă de a stabili locul de pe zare ce trebuia să ne slujească drept ţintă. Antilopele se arătau pretutindeni, şi aşa cum se întâmplă totdeauna pe acolo pe unde se găsesc bizoni, păreau să-şi fi pierdut sfiiciunea lor proverbială. Cârduri întregi alergau cu uşurinţă pe coastele bolovănoase, ori se strângeau pe piscuri şi stăteau să se uite la noi. În cele din urmă am dat cu ochii şi de stâncile înalte şi albe şi de pinii bătrâni cunoscuţi bine de noi, fiindcă se aflau chiar deasupra locului de tabără. Totuşi, tabăra însăşi nu izbuteam deloc s-o zărim până când, ajunşi pe culmea unui deal cu iarbă bogată, văzurăm roata corturilor, întunecată, acoperită de rotocoale de fum şi întinsă pe câmpia, de la picioarele noastre.

Am intrat, în cortul gazdei mele. *Squaw* a sa s-a grăbit numaidecât, să-mi aducă mâncare şi apă şi a întins o piele de bizon ca să am pe ce mă culca; şi fiind mort de oboseală, m-am culcat şi am adormit. Peste vreun ceas; intrarea în cort a lui Kongra Tonga, cu mâinile mânjite de sânge până la coate, m-a făcut să mă trezesc s-a aşezat la locul lui. Obişnuit, în partea din stânga a cortului. *Squaw* i-a dat un vas cu apă ca să se spele, i-a pus dinainte un castron cu carne fiartă şi, câtă vreme el mânca, i-a scos mocasinii plini de sânge şi i-a pus în picioare alţii noi; după care, întinzându-şi trudit mădularele, gazda mea se pregăti-să se culce.

La ceasul acela vânătorii începură să apară repede în tabără, în grupuri, de câte doi sau trei, şi fiecare îşi preda caii în grija femeilor sale şi pătrundea în cort cu aerul unui bărbat mândru că a dus cu bine la capăt o zi de muncă. *Squaws* dădeau jos încărcătura de pe spinarea cailor, şi numaidecât în faţa cortului fiecăruia se strângeau mari grămezi de carne şi piei. Între timp întunericul se îndesise şi întreaga tabără

strălucea la lumina focurilor. *Squaws* şi copiii tăbărâseră cu toţii pe mormanele de carne şi le cercetau în căutarea bucăţilor celor mai gustoase. Pe unele dintre acestea le frigeau la foc înfipte în frigări, însă deseori se lipseau de operaţia asta fără mare rost. Până târziu în noapte au ars focurile înconjurate de cetele celor ce se ospătau bucuroşi de roadele acelei zile.

Mai mulţi vânători se aşezară în jurul focului din cortul lui Kongra Tonga ca să discute despre isprăvile de peste zi. Împreună cu ceilalţi veni şi Mene-Sila. Deşi trebuie să fi văzut mai bine de optzeci de ierni, luase şi el parte activă la vânătoare. Spuse cu mândrie că ucisese două bivoliţe şi ar mai fi ucis încă una, dacă nu i-ar fi intrat praf în ochi şi n-ar fi fost astfel silit să lase arcul şi săgeţile şi să-şi ducă amândouă mâinile la ochi ca să alunge durerea. Lumina focului cădea asupra chipului său zbârcit şi a trupului împuţinat, iar el îşi istorisea isprăvile însoţind vorbele cu o gesticulaţie de neimitat, care îi făcu pe toţi cei de faţă să izbucnească în hohote de râs.

Bătrânul Mene-Sila era unul dintre puţinii indieni din sat: cu care m-aş fi încumetat să stau singur fără nici un fel de teamă, şi unicul de la care aş fi fost gata să primesc un dar ori un serviciu fără certitudinea că urmăreşte un anumit interes. Era un mare prieten al albilor. Îi făcea plăcere să se afle în societatea lor, şi era grozav de mândru de trecerea pe care o avea pe lângă ei. Într-o după-amiază, pe când stăteam împreună în cortul fiului său, îmi spuse că după câte socotea el, castorii şi albii erau cele mai înţelepte fiinţe de pe lume; şi într-adevăr, era încredinţat că sunt tot una; o întâmplare petrecută cu multă, multă vreme în urmă îl încredinţase de treaba asta. Şi astfel începu el povestea următoare, iar în clipele când îi venea lui rândul să tragă din pipă. Reynal folosea aceste întreruperi ca să-mi traducă ce spusese mai înainte. Însă bătrânul îşi însoţea spusele cu o pantomimi atât de desăvârşită, încât nici nu prea mai era nevoie de traducere.

Spunea că pe vremea când era el foarte tânăr şi încă nici nu văzuse vreun om alb, plecase împreună cu trei sau patru

prieteni de-ai săi la vânătoare de castori şi se strecurase într-o aşezare de-a lor ca să vadă ce e acolo. Uneori trebuia să meargă de-a buşilea, alteori să înoate şi alteori să se târască pe burtă ca să poată înainta. În felul ăsta pătrunsese la mare distanţă sub pământ. Era acolo foarte întuneric, frig şi strâmtoare, aşa că până la urmă se văzuse aproape sufocat şi căzuse în leşin. Când începuse să-şi revină în fire, abia dacă mai fusese în stare să distingă glasurile tovarăşilor săi de pe mal care îl credeau mort şi-i cântau acum cântecele de îngropăciune. La început nu putuse vedea nimic, apoi văzuse dinaintea lui ceva alb, iar în cele din urmă îşi dăduse seama că sunt trei oameni, un bărbat şi două femei, albi din cap până-n picioare şi aşezaţi pe malul unui ochi de apă neagră. Începuse să-l cuprindă teama şi se gândise că tare ar fi vremea să se retragă. După ce numai cu mare trudă izbutise să iasă iarăşi la lumina zilei, se dusese de-a dreptul la locul unde ştia că se află sub pământ ochiul de apă neagră pe malurile căruia văzuse misterioasele făpturi. Acolo săpase o groapă în pământ şi pe urmă se aşezase la pândă. Peste puţin, un castor mare şi bătrân îşi arătase botul. Mene-Sila îl înhăţase numaidecât şi-l trăsese afară, când iată că alţi doi castori, amândoi femele, îşi arătaseră capetele iar el făcuse cu ele ce făcuse şi cu castorul dintâi. Şi bătrânul îşi încheie astfel povestirea celor ce i se arătaseră probabil în vis:

— Castorii ăştia erau de bună seamă cel trei oameni albi văzuţi de mine pe malul apei.

Mene-Sila e marele cunoscător al legendelor şi tradiţiilor satului. N-am izbutit totuşi să aflu de la el decât vreo câteva fragmente. Ca toţi indienii, era teribil de superstiţios şi totdeauna găsea câte o pricină pentru a nu-şi depăna poveştile. Spunea de pildă:

— Vara nu-i bine să istoriseşti poveşti. Rămâi la noi până iarna viitoare şi-ţi spun toate câte le ştiu; acuma cetele noastre de război stau să plece şi tinerii noştri au să cadă în luptă, dac-oi sta să-ţi spun poveşti înainte de venirea îngheţului.

Dar să încheiem aici această digresiune. Am rămas în tabăra de acolo vreme de cinci zile, dintre care în trei

vânătorii au fost neîncetat la treabă şi au adus uriaşe cantităţi de piei şi de carne. Totuşi, o mare îngrijorare domnea în tabără. Toţi erau în alarmă. Tinerii cutreierau împrejurimile ca iscoade, iar bătrânii luau aminte cu multă grijă la semne şi prevestiri, mai cu seamă la vise. Pentru a-i da semn vrăjmaşului (care, dacă se afla pe aproape, nu se putea să nu ştie de prezenţa noastră) că suntem toată vremea la pândă, se ridicară grămezi de pari şi pietre pe toate dealurile înconjurătoare, aşa fel ca din depărtare să pară a fi santinele. Deseori, până şi în ceasul de-acum, scena îmi revine în minte de parcă aş avea-o aievea în faţa ochilor; stâncile înalte şi albe; bătrânii pini de pe crestele lor; pârâul nisipos şerpuind pe la poalele stâncilor şi încercuind pe jumătate tabăra; tufişurile de salvie sălbatică, coloritul lor de un verde spălăcit, cu mirosul lor de medicament, răspândite pe toate văile învecinate. Ceas după ceas *squaws* se duceau şi veneau cu vasele lor de apă, străbătând de nenumărate ori calea dintre pârâu şi corturi. De cele mai multe ori, prin tabără nu se zărea nimeni în afară de femei şi copii, doi sau trei bărbaţi bătrâni prea împovăraţi de ani şi câţiva tineri leneşi şi buni de nimic. Aceştia, dimpreună cu câinii acum graşi şi blânzi de pe urma belşugului din tabără, erau singurii locuitori ai taberei. Totuşi, tabăra alcătuia o scenă de agitaţie şi activitate intensă. Pretutindeni hălci de carne atârnate pe corzi de piele de bizon se uscau la soare, iar în jurul corturilor nenumărate *squaws*, tinere şi bătrâne, se îndeletniceau cu pieile proaspete de bizon întinse pe pământ, răzuind părul de pe o parte, resturile de carne de pe cealaltă, şi ungându-le cu creier de bizon ca să fie moi şi flexibile.

Fiindu-mi milă şi de mine şi de calul meu, în celelalte zile n-am mai plecat cu vânătorii. De-o vreme, totuşi, începuseră să-mi revină puterile văzând cu ochii, aşa cum se întâmpla totdeauna când boala mă mai cruţa. Curând am fost în stare să umblu fără efort, Raymond şi cu mine plecam pe jos prin preriile din apropiere: ca să vânăm antilope ori câteodată şi vreun bizon stingher, dar fără să avem cine ştie ce succes, într-o dimineaţă, când ieşii din cortul lui Kongra Tonga, Reynal mă strigă tocmai din celălalt capăt ai satului şi mă pofti la

gustarea de dimineaţă. A fost o gustare foarte îmbelşugată, adică o bucată de carne fragedă şi mustoasa de la greabănul unei bivoliţe grase; e un fel de mâncare cu totul şi cu totul fără pereche, în felul, său. Tocmai se frigea la focul din faţa cortului lui Reynal, înfiptă într-un par bătut în pământ; Reynal, Raymond şi cu mine ne-am aşezat în jurul focului, am scos cuţitele din teci, şi, plini de voie bună, ne-am pus pe treabă. În ciuda tuturor prescripţiilor medicale, masa asta consistentă, fără sare şi fără pline, îmi pria de minune.

— Până diseară o s-avem vizitatori, ne vesti Reynal.

— De unde ştii? îl întrebai eu.

— Aşa am visat eu. Când e vorba de vise, sunt la fel de înzestrat ca un indian. Să vă spună şi Grindină; şi el a visat acelaşi lucru, şi împreună cu prietenul lui cel mai bun, Iepurele, a plecat în iscoadă.

Am râs de Reynal şi de naivitatea lui, apoi mă dusei la cortul gazdei mele, îmi luai puşca şi pornii pe prerie cale de vreo două mile, văzui un bizon bătrân şi singuratic, trecui peste o râpă, trăsei în el şi pe urmă îl urmării cu privirea cum fuge. După isprava asta, obosit şi cam prost dispus, m-am întors îndărăt în sat. Printr-o stranie coincidenţă, previziunea lui Reynal se împlinise; primii oameni cu care dădui ochi fură cei doi puitori de capcane, Rouleau şi Saraphin, veniţi să mă întâmpine. Aceştia doi, după cum poate îşi mai aminteşte cititorul, se despărţiseră de grupul nostru cu vreo două săptămâni mai înainte. Fuseseră să pună capcane prin Black Hills şi acum erau în drum spre Munţii Stâncoşi, având de gând ca într-o zi sau două s-ajungă la Medicine Bow, până unde nu era prea departe. N-or fi fost ei cei mai eleganţi şi mai distinşi tovarăşi cu putinţă, dar cu toate astea constituiau un foarte binevenit adaos la numărul mic de oameni din sat. Restul acelei zile l-am petrecut în cort la Reynal, fumând şi stând la palavre. Cortul lui nu era decât o biată colibă, alcătuită din piei întinse pe pari şi cu partea dinspre ieşire complet liberă. Era însă bine podit cu piei moi de bizon şi acolo am stat, adăpostiţi de soare şi înconjuraţi de uneltele casnice ale gospodăriei lui madam Margot. În sat domnea linişte deplină. În ziua aceea vânătorii nu plecaseră la treabă

şi dormeau prin corturi, iar femeile îşi vedeau în tăcere de trudnicele lor îndeletniciri. Doar în vatra satului câţiva tineri jucau cu mingea un joc domol; după ce aceştia se plictisiră, le luară locul câteva fete cu un joc ceva mai vioi. Puţin mai încolo, printre corturi, câţiva băieţi şi fetiţe mai mărişoare se jucau aruncând în sus pe unul dintre ei cu o piele de bizon, copie fidelă a acelei petreceri de pe urma căreia Sancho Panza avusese atâta de suferit. Mai departe, pe prerie, se vedea hoinărind o ceată de băieţaşi goi, angajaţi în cine ştie ce jocuri sau trăgând cu arcurile şi săgeţile lor micuţe în păsări ori veveriţe de câmpie; şi vai de nefericitele vietăţi mărunte ce apucau să cadă în mâinile lor care nu cunoşteau mila şi îndrăgeau tortura. O *squaw* dintr-un cort vecin, gospodină renumită, cu numele de Weah Washtay, adică Femeie Bună ne aduse un castron mare cu *wasna* şi fu în culmea fericirii când îi dădui în dar un inel de sticlă verde, dintre acelea pe care le am totdeauna la mine tocmai pentru astfel de prilejuri.

Soarele coborî către asfinţit şi jumătate din întinderea cerului se coloră în roşu aprins, oglindindu-se în apa ce şerpuia printre tufişurile de salvie. Câţiva tineri părăsiră sătul şi nu peste mult se întoarseră mânând din urmă toţi caii, sute la număr, de toate mărimile, de toate vârstele şi toate culorile. Vânătorii ieşiră din corturi şi fiecare lua în primire pe ai lui, îi cerceta să vadă în ce stare se află şi îi priponea cu funii lungi de ţăruşi înfipţi dinaintea cortului său. Trecu o jumătate de ceas până să se potolească zarva şi să se aştearnă din nou liniştea. Între timp se făcuse aproape întuneric. Oalele erau atârnate deasupra focurilor înconjurate de *squaws* şi de copii care râdeau şi sporovăiau cu voie bună. În mijlocul satului se alcătuia un alt fel de cerc. Acesta era format din bătrâni şi războinici cu faimă adunaţi laolaltă şi cu mantiile lor albe din piele de bizon strânse bine pe umeri; şi în vreme ce pipa trecea din mână în mână, discuţiile lor n-aveau nici urmă din gravitatea şi stăpânirea de sine puse îndeobşte pe seama indienilor. Ca de obicei, m-am aşezat şi eu alături de ei. Aveam în mână o jumătate de duzină de artificii făcute într-o zi, când mă găseam pe la Laramie Creek, din praf de

puşcă şi cărbune puse în foile din Frémont's Expedition[81] făcute sul pe un creion. Am aşteptat până ce am putut pune mâna pe bucata aceea mare de *bois-da-vache* încinsă pe care indienii o ţineau pe jos ca să aibă cu ce-şi aprinde pipa. Cu ea am dat foc tuturor artificiilor deodată şi le-am aruncat vâjâind şi pocnind în aer pe deasupra capetelor celor aflaţi de faţă. Toţi au sărit în picioare şi au rupt-o de fugă scoţând strigăte de mirare şi de groază. După câteva momente îndrăzniră să se întoarcă unul câte unul şi câţiva dintre cei mai curajoşi luară de pe jos bucăţile de hârtie arsă şi le cercetară cu multă luare-aminte, ca să descopere taina lor ascunsă. De atunci înainte mi-am asigurat o trainică faimă de „vraci al focului".

Tabăra era toată plină de murmurul stins al glasurilor voioase. Dar se mai auzeau totuşi şi alte zgomote, de un soi diferit; căci dinspre un cort mare, luminat ca un felinar uriaş de focul aprins înlăuntrul lui, se auzea un cor de bocete şi strigăte îndurerate, mult prelungite, ca urletele lupilor, iar o femeie aproape goală stătea turceşte în faţa cortului şi îşi cresta picioarele cu cuţitul până şi le umplu complet de sânge. Chiar cu un an înainte, un tânăr din acea familie fusese ucis de vrăjmaşi, iar rudele îi jeleau astfel pierderea. Se mai puteau auzi încă şi alte sunete; strigăte puternice şi înverşunate veneau repetându-se mereu din întuneric, de la oarecare depărtare de tabără. Erau scoase de o ceată de tineri care se pregăteau să plece peste câteva zile într-o expediţie războinică şi acum se adunaseră pe coama unui deal şi cu glasuri puternice se adresau Marelui Spirit, implorându-l să le stea într-ajutor. În vreme ce eu ascultam, mă strigă Rouleau şi, cu zâmbetul lungit pe toată faţa lui nepăsătoare, îmi atrase atenţia în altă parte. În faţa cortului unde locuia Weah Washtay, o altă *squaw* stătea în picioare şi cu aprigă înfocare ocăra un câine bătrân cu păr gălbui, întins

---

[81] *Expediţia lui Frémont*. Autorul acestei cărţi, John Charles Frémont (1813–1890), ofiţer comandant al „Corpului Topografic" organizat de guvernul american, a publicat o primă carte întitulată *Report of the Exploring Expedition to the Rocky Mountains* (1843), urmată de altele similare cu privire la numeroasele expediţii de explorare pe care le-a condus.

pe pământ, cu botul pe labe şi ochii pirotind de somn îndreptaţi către chipul ei, ca şi cum s-ar fi prefăcut că o ascultă cu multă supunere, dar hotărî să adoarmă de îndată ce s-ar fi terminat predica.

— Nu ţi-ar fi ruşine! spunea bătrâna. Te-am hrănit bine şi ţi-am purtat de grijă încă de când erai cât pumnul şi nici nu făcuseşi ochi şi de abia te târâiai pe jos şi scheunai încetişor, în loc să latri, cum latri acuma. Când ai crescut mare, am zis că eşti un câine de nădejde. Te arătai voinic şi blând când ţi se punea povară pe spinare şi niciodată nu te virai printre picioarele cailor dacă porneam cu toţii împreună peste prerie. Da' la suflet, negru crai! Ori de câte ori ţâşnea vreun iepure de prin tufişuri, tu totdeauna erai cel dintâi să te iei după el şi să-i tragi după tine pe toţi câinii ceilalţi. Ar fi trebuit să ştii bine că e lucru cu primejdie să faci aşa. Dacă ajungeai cine ştie unde departe pe prerie şi nu se găsea nimeni pe-aproape să-ţi stea într-ajutor, s-ar fi putut prea bine să iasă din vreo văiugă un lup şi să sară la tine. Ei, atunci ce te-ai fi făcut? Nici vorbă că te-ar fi mâncat, fiindcă nici un câine nu poate să lupte cum se cuvine dacă are povară în spinare. Acum trei zile, nu mai departe, tot aşa ai făcut şi ai pierdut traista cu ace de lemn cu care prindeam învelitoarea din faţa cortului. Ia te uită la ea acum şi vezi cum flutură abia aninată la intrarea în cort. Şi acuma, în seara asta, ai furat o halcă grasă de carne pe care o pusesem la fript să am ce da copiilor de mâncare. Ascultă ce-ţi spun eu, eşti negru la suflet şi se cade să mori. Şi zicând astfel, bătrâna intră în cort, ieşi de acolo cu un ciocan mare de piatră, şi îl omorî pe bietul câine dintr-o singură lovitură. Cuvântarea asta merită să fie luată în seamă, fiindcă ilustrează un element ciudat din mentalitatea indienilor: credinţa că şi animalele inferioare sunt înzestrate cu inteligenţă şi anumită putere de înţelegere; cu acestea, de altfel, după datinile lor străvechi, sunt îndeaproape înrudiţi; uneori chiar afirmă cu multă mândrie că s-ar trage direct din urşi, lupi, cerbi sau broaşte ţestoase.

Cum se făcuse târziu, ara străbătut tot salul şi m-am întors la cortul gazdei mele, Kongra Tonga. De cum intrai, îl văzui la lumina focului din mijloc stând pe-o rână la locul lui obişnuit,

gata-gata să adoarmă. Culcuşul său, era departe de-a fi neprimitor. Alcătuit din piei de bizon întinse pe pământ una peste uita, avea la căpătâi o pernă din piele de căprioară înălbită, umplută cu fulgi şi împodobită cu mărgele. În spate se găsea o alcătuire uşoară de beţe şi trestie subţire de care putea să se rezeme comod când şedea în capul oaselor; la marginea acesteia, chiar deasupra sa, erau atârnate arcul şi tolba de săgeţi. *Squaw* a lui, o femeie zâmbăreaţă şi lată la chip, probabil că nu-şi terminase încă treburile gospodăreşti, fiindcă se foia pe-acolo prin cort, aranjând cât mai frumos cu putinţă uneltele şi maldărele de carne uscată. Din nefericire, ea şi bărbatul ei nu erau singuri acolo în cort; încă vreo cinci-şase copii se vedeau împrăştiaţi peste tot, dormind în toate poziţiile imaginabile. Şaua mea se afla la locul ei, lângă intrarea cortului, şi dinaintea ei era întinsă pe pământ o piele de bizon. M-am înfăşurat în pătură şi m-am culcat; dar dacă n-aş fi fost mort de oboseală, din pricina gălăgie ce venea din cortul alăturat probabil că n-aş fi putut închide ochii. Se auzea de acolo duduitul monoton al tobei indiene însoţit din când în când de strigăte pătrunzătoare şi de acordurile unui cor de vreo douăzeci de glasuri. Înfocate jocuri de noroc se desfăşurau în cortul acela, însoţite de tot dichisul obişnuit. Jucătorii puneau la bătaie ori podoabele, ori caii, iar dacă lucrurile se înteţeau, până şi îmbrăcămintea şi chiar armele; fiindcă jocurile de noroc nu se desfăşoară numai în speluncile Parisului. Oamenii preriilor şi ai pădurilor nu le folosesc mai puţin pentru a alunga ucigătoarea monotonie a vieţii pe care o duc, mişcându-se continuu între primejdii de moarte şi plictiseală înnebunitoare. Am adormit având în auz răpăitul monoton al tobelor; chiolhanul de acolo a ţinut însă până la ziuă, fără întrerupere. M-ă trezit curând unul dintre copii care mergea de-a buşilea peste mine şi un altul mai măricel care trăgea de pătura mea şi încerca să se oploşească lângă mine, într-o foarte neplăcută apropiere. M-am grăbit să resping asemenea avansuri lovindu-i pe miniaturalii băştinaşi cu un beţişor scurt pe care îl aveam totdeauna la îndemână tocmai pentru asemenea prilejuri; şi cum dumnealor, după ce dormeau jumătate din zi şi mâncau peste măsură de mult, cu

greu îşi mai găseau odihnă, operaţia asta trebuia s-o repet de obicei de câte patru sau cinci ori în fiecare noapte. Gazda mea însăşi îmi pricinuia şi ea cumplite neajunsuri. Toţi indienii aceştia, şi el mai abitir decât ceilalţi, se consideră obligaţi să se îndeletnicească mereu cu anumite treburi, ca un soi de condiţie de care atârnă succesul în viaţă, fie el în război, în dragoste, la vânătoare, sau în orice altceva. Asemenea „vrăji”, cum li se spune, care se fac de obicei cunoscute prin vise, sunt deseori cât se poate de absurde. Ai să-i vezi pe unii indieni bătând în pământ cu muştiucul pipei după ce trage fiecare fum; alţii au să stăruie cu tărie ca orice vorbă să le fie înţeleasă exact de-a-ndoaselea; ba Shaw a avut de-a face cu un bătrân încredinţat că totul ar fi fost pierdut dacă nu izbutea să silească orice alb întâlnit în cale să bea o cană de apă rece. În privinţa asta, gazda mea o făcea chiar de oaie. Lui îi spuseseră spiritele în vis că are îndatorirea să cânte un anume cântec în fiecare miez de noapte; şi noapte de noapte, fără greş, pe la douăsprezece, cântecul lui deprimant mă trezea din somn, şi-l vedeam cum stă în capul oaselor în culcuş, drept ca lumânarea şi-şi intonează jalnica litanie cu aerul cel mai serios din lume. Se mai auzeau în noapte şi alte glasuri, încă şi mai dezarmonioase. De două sau de trei ori, între înserat şi faptul dimineţii, toţi câinii satului – şi erau cu sutele – începeau să latre şi să urle în cor; era un zgomot îngrozitor, fără asemănare cu nici un fel de alt zgomot ce l-am auzit vreodată, poate cu excepţia înfiorătorului urlet al lupilor pe care îl auzeam uneori, mult timp mai târziu, când coboram dinspre Arkansas, pe urmele armatei generalului Kearney. Vacarmul câinilor era, dacă se poate aşa ceva, chiar mai dizgraţios decât urletele lupilor. Auzite de la oarecare distanţă, aşa cum se înalţă treptat în noapte, răsună parcă de pe alte tărâmuri şi ar putea să bântuie într-un chip înfiorător visele unui om cu nervii mai slabi; dar când eşti silit să dormi în mijlocul lor, zarva devine ceva de neînchipuit, începe cu un urlet puternic şi prelung şi după aceea glas după glas vine să-repete cam acelaşi sunet care se răspândeşte pe întreaga întindere a satului, şi văzduhul se umple de strigăte amestecate şi dezordonate, fioroase şi în acelaşi timp jalnice.

Durează câteva minute, apoi se sting în tăcere deplină.

Veni dimineaţa, şi Kongra Tonga încalecă pe cal şi plecă împreună cu vânătorii. Poate că n-ar fi nepotrivit să cercetăm puţin mai îndeaproape felul lui de-a fi, ca bărbat şi ca tată de copii. Şi el şi *squaw* a lui erau tare mândri de copiii lor, îi răsfăţau din cale-afară şi nu-i pedepseau decât în cazuri foarte grave, când aruncau asupra lor câte o oală cu apă rece. Ca urmare a acestui sistem de educaţie, copiii deveniseră destul de dezordonaţi şi neascultători, ceea ce explică nu în mică măsură acea necuprinsă dorinţă de libertate deplină şi incapacitatea de a se supune opreliștilor, care constituie piatra de temelie a firii indienilor. Ar fi fost greu să găseşti un tată mai iubitor decât Kongra Tonga. Mai ales un mucos micuţ, nalt de-o şchioapă, era marea lui slăbiciune; uneori lua o piele de bizon, o întindea pe pământ în cort şi se aşeza pe ea, îl punea pe nevârstnicul său favorit drept în faţa lui şi îi cânta cu glas domol câteva dintre cuvintele ce însoţesc dansul de război. Iar micuţul, care ca să-şi poată ţine echilibrul trebuia să întindă în lături amândouă braţele, bătea din picioare şi se învârtea în loc în ritmul muzicii intonate de tatăl său, în vreme ce gazda mea râdea în culmea fericirii şi se uita la mine să vadă dacă ştiu să admir dovezile de precocitate ale îndrăgitei lui progenituri. Ca soţ, era mai puţin duios. *Squaw* care trăia cu el în cort îi fusese tovarăşă de viaţă vreme de mai mulţi ani şi se îngrijea cu luare-aminte şi pricepere de copii şi de ale casei. Kongra Tonga ţinea destul de mult la ea şi, după câte am putut vedea eu, nu se certau, niciodată; dar gesturile lui cu adevărat tandre erau rezervate favoritelor mai tinere şi mai de curând cunoscute. Dintre acestea, nu exista la vremea de-atunci decât una, care trăia în alt cort. Într-o zi când ne aflam în tabăra de acolo se supără pe ea, îi dădu brânci afară din cort, aruncă după ea gătelile, veşmintele şi tot ce era al ei şi îi porunci să se ducă la taică-său. Isprăvind această sumară procedură de divorţ, pentru care probabil că avea motive bine întemeiate, se întoarse în cort, se aşeză la locul lui obişnuit:, şi începu să fumeze cu un aer de totală seninătate şi adâncă mulţumire de sine.

Chiar în după-amiaza aceea stăteam cu el în cort, când m-a îmboldit deodată curiozitatea să aflu povestea numeroaselor cicatrice ce se vedeau pe trupul lui gol. Despre unele dintre ele, totuşi, nu m-am hazardat să întreb, întrucât înţelegeam singur. Ambele sale braţe erau însemnate ca şi cum ar fi fost adânc crestate cu cuţitul, la intervale egale, şi mai avea încă multe alte cicatrice, de altfel. Pe spate şi pe amândouă părţile pieptului. Erau urmele torturilor la care aceşti indieni, ca şi alte triburi de-altminteri, se supun de bună voie în anumite perioade; poate că într-o măsură pentru a căpăta faima de oameni curajoşi şi nepăsători la durere, dar în prunul rând ca un sacrificiu de sine menit să le câştige bunăvoinţa spiritelor. Cicatricele de pe piept şi de pe spate fuseseră făcute prin vârârea în carne a unor aşchii tari de lemn de care se leagă cu funii de piele căpăţâni de bizon grele, iar nefericitul o ia la fugă cu ţoală puterea, sprijinit şi de doi tovarăşi ce-l ţin de mâini, până ce carnea se rupe şi căpățânile rămân în urmă. Alte cicatrice de pe trapul lui Kongra Tonga se datorau unor accidente; dar multe dintre ele fuseseră căpătate în război. Era unul dintre cei mai de seamă războinici din satul acela. În cursul vieţii sale ucisese, după câte se fălea el faţă de mine, paisprezece oameni şi cu toate că, asemenea altor indieni, era un fanfaron şi un mincinos, de data asta toate mărturiile veneau în sprijinul său. Măgulit de întrebările mele, îmi spuse la poveşti, una după alta, despre isprăvile lui războinice; una dintre ele poate ilustra o trăsătură dintre cele mai regretabile ale firii indienilor, şi o socotesc prea grăitoare pentru a o lăsa deoparte. Arătându-mi cu mâna prin deschizătura cortului înspre Medicine Bow Mountain, aflat la nu prea multe mile depărtare, îmi spuse că fusese pe acolo cu câteva veri mai înainte, împreună cu o ceată de războinici tineri. Dăduseră atunci peste indieni din neamul Snake, porniţi la vânătoare. Pe unul îl răpuseseră cu săgeţi, iar pe celălalt îl fugăriseră pe coasta muntelui până ce izbutiseră să-l înconjoare şi Kongra Tonga însuşi se repezise printre copaci şi-l apucase de mâini. După aceea doi tineri din ceata sa veniseră să-i dea ajutor şi îl imobilizaseră pe nefericit, iar el îl scalpase de viu. Pe urmă făcuseră un foc mare şi după ce îi tăiaseră prinsului

tendoanele de la mâini şi de la picioare, îl aruncaseră în foc şi îl ţinuseră acolo, cu nişte pari lungi, până când arsese cu totul. Poveştile astea le înfierea cu amănunte mult prea revoltătoare pentru a fi redate. Trăsăturile omului erau deosebit de blânde şi deschise, lipsite de acea duritate de expresie atât de obişnuită printre neamurile acestea de indieni, şi pe când îmi vorbea despre asemenea cruzimi înspăimântătoare, mă privea deschis în ochi, cu cea mai desăvârşită seninătate, de parcă ar fi fost un copil care îi povesteşte maică-sii cine ştie ce năzbâtie.

Cortul bătrânului Mene-Sila putea oferi o altă pildă a cruzimii metodelor de război indiene. Trăia acolo un băieţaş ager şi cu ochi luminoşi care se născuse într-un sat al indienilor Gros-Ventre Blackfeet, o adunătură puţin numeroasă, dar alcătuită din oameni sângeroşi şi perfizi, înrudiţi îndeaproape cu indienii Arapahoes. Cam cu vreun an înainte, Kongra Tonga şi o ceată de războinici dăduseră în câmpie, într-un loc aflat puţin mai către răsărit de tabăra noastră, peste vreo douăzeci de corturi ale acestor indieni; le înconjuraseră noaptea şi măcelăriseră toţi bărbaţii, femeile şi copiii, nelăsându-l în viaţă decât pe băieţaşul acela. Fusese adoptat în familia bătrânului şi acum devenea repede întru totul asemenea copiilor Ogillallah, cu care se împrietenise de la egal la egal. În sat se mai găsea şi un războinic Crow, un bărbat cu statură de uriaş şi trup admirabil proporţional. Fiind luat prizonier cu mulţi ani în urmă şi apoi adoptat de o *squaw* în locul unui fiu răposat, uitase cu totul de vechiul său neam şi acum devenise pe deplin Ogillallah, atât în fapte cât şi în preferinţe.

Să ne aducem aminte că planul marii expediţii de război împotriva indienilor Snake şi Crow în satul acesta luase naştere; şi cu toate că proiectul se dusese de râpă, tăciunii ardoarei războinice încă mai mocneau. Unsprezece tineri se pregătiseră să plece împotriva vrăjmaşului, şi cea de a patra zi a popasului nostru acolo fu stabilită ca dată a plecării. În fruntea cetei se afla un tânăr indian foarte bine clădit şi foarte ager, Pavăză Albă pe nume, pe care totdeauna îl remarcasem pentru aspectul îngrijit al îmbrăcămintei şi al întregii sale

înfăţişări. Până şi cortul lui, deşi nu mare, era cel mai bun din toată tabăra, *squaw* a sa una dintre cele mai drăguţe şi încă de pe atunci locuinţa lui devenise model de rânduială casnică după obiceiurile neamului Ogillallah. Am fost deseori oaspetele lor, fiindcă Pavăză Albă îi simpatiza pe albi şi obişnuia să mă poftească la interminabile ospeţe, la oricare ceas al zilei se nimerea. O dată, după ce partea cea mai importantă a ospăţului luase sfârşit şi stăteam amândoi aşezaţi turceşte pe pielea de bizon, fumând într-o atmosferă de cea mai caldă prietenie, şi-a adunat echipamentul de război atârnat prin cort şi mi l-a arătat, cu mare mândrie, ba chiar cu înfumurare. Printre altele, avea acolo şi o superbă glugă din pene de vultur pregătită ca podoabă pentru cap. Scoţând-o din punga ei, şi-o puse pe cap şi rămase ţanţoş în faţa mea, pe deplin conştient de înfăţişarea impunătoare pe care podoaba o dădea obrazului său smead şi trupului viguros şi plin de graţie. Îmi spuse că gluga fusese făcută din penele a trei vulturi de război, egali ca valoare cu tot atâţia cai buni. Luă de asemenea şi o pavăză zugrăvită în culori vii şi împodobită cu pene. Impresia produsă de podoabele astea primitive era într-adevăr extraordinară. Drept tolbă îi slujea blana bălţată a unui pui de panteră, vietate obişnuită prin Black Hills, iar coada şi labele cu ghearele scoase nu fuseseră tăiate şi atârnau de ea. Pavăză Albă încheie întâlnirea într-un chip tipic pentru indieni. Mă rugă să-i dau puţin praf de puşcă şi câteva gloanţe, fiindcă el avea şi puşcă nu numai arc şi săgeţi; am fost însă nevoit să-l refuz, căci nici pentru mine n-aveam îndeajuns. I-am făcut, totuşi, cadou la plecare o hârtie roşie cu care se putea vopsi, aşa că a rămas întru totul mulţumit.

Până a doua zi dimineaţă Pavăză Albă răci şi se umflă în gât. Numaidecât se părea că îşi pierduse întreagă ardoarea, şi cu toate că până atunci nici un alt războinic din sat nu se purtase cu mai multă falā, acum abia se târa de la un cort la saltul, cu o înfăţişare de om pierdut şi deprimat. În cele din urmă îşi strânse bine mantia în jurul trupului şi se aşeză în faţa cortului lui Reynal, dar când văzu că nici Reynal şi nici eu nu ne pricepem să-l ajutăm în vreun fel, se ridică şi se duse

încet la unul dintre vracii satului. Bătrânul şarlatan îl înghionti o vreme cu amândoi pumnii, urlă şi latră asupra lui şi îi bătu dintr-o tobă chiar lângă ureche, ca să alunge spiritul rău. Dar cum tratamentul acesta nu dădu rezultatele dorite, Pavăză Albă se retrase la el în cort unde zăcu vreo câteva ceasuri, nespus de amărât. După amiază îşi făcu din nou apariţia şi îşi luă locul pe pământ, în faţa cortului lui Reynal, ținându-se cu mâna de gât. O vreme rămase tăcut, cu privirile triste pironite în pământ. În cele din urmă începu să vorbească, dar cu glas stins.

— Sunt un bărbat viteaz, spuse el. Toţi tinerii mă socotesc un mare războinic, şi zece dintre ei se arată gata să plece cu mine la război. Am să mă duc şi-am să li-l arăt pe duşman. Vara trecută cei din neamul Snake mi-au ucis fratele. Nu mai pot trăi dacă nu îl răzbun. Mâine o sa plecăm şi am să le iau scalpurile.

În timp ce dădea astfel glas hotărârii sale, lui Pavăză Albă părea să-i fi pierit cu totul din priviri obişnuitul său avânt şi înfocarea ce nu-l părăsise până atunci. Stătea cu capul în piept şi ai fi zis că e copleşit de descurajare.

În seara aceea, pe când stăteam aşezat lângă un foc, îl văzui cum trece înveşmântat în superba lui ţinută de război şi cu obrajii vopsiţi în roşu şi îşi conduce calul favorit în faţa cortului. Apoi încăleca şi dădu roată vetrei satului cântându-şi cu glas mare cântecele de război şi însoţit toată vremea de aclamaţiile asurzitoare ale femeilor. Pe urmă descălecă şi rămase o vreme prosternat la pământ, ca într-un act de închinăciune. A doua zi de dimineaţă zadarnic m-arm uitat să văd cum pleacă războinicii. Liniştea deplină a domnit în tabără până târziu către amiază, când Pavăză Albă veni şi se aşeză în faţa noastră, la locul lui obişnuit. Reynal îl întrebă pentru ce n-a plecat în căutarea vrăjmaşilor.

— N-am cum să mă duc, răspunse el cu glas îndurerat. I-am dat săgeţile de război lui *Meneaska*.

— De dat nu i-ai dat decât două, spuse Reynal. Şi dacă i le ceri, ţi le dă înapoi.

O vreme, Pavăză Albă nu scoase nici o vorbă. Într-un târziu, zise cu glas plin de tristeţe:

— Unul dintre războinicii mei tineri a avut visuri rău prevestitoare. Spiritele morţilor au venit şi au aruncat cu pietre în el pe când dormea.

Un astfel de vis, dacă într-adevăr s-ar fi arătat cuiva, putea să zădărnicească nu numai plecarea oamenilor noştri ci oricare proiect similar, numai că atât Reynal cât şi eu eram în cazul de faţă încredinţaţi că totul nu e decât o scorneală menită să-i justifice rămânerea acasă.

Pavăză Albă era un războinic a cărui bravură nu putea fi pusă la îndoială. Este foarte probabil că de-ar fi fost rănit de moarte, n-ar fi lăsat să se vadă nici un semn de suferinţă, şi ar fi fost în stare să îndure fără a clipi cele mai înfiorătoare torturi la care l-ar fi supus un duşman. Pentru astfel de isprăvi se adună toate puterile ce se află ascunse în firea unui indian; toate înrâuririle educaţiei primite din frageda copilărie trebuie să-l pregătească pentru aşa ceva; cauzele suferinţelor pot să-i apară prea bine dinaintea ochilor, vizibile şi palpabile, dar spiritul lui tot se va ridica să-l sfideze pe vrăjmaş, pentru ca astfel să aibă parte de cea mai înaltă glorie menită unui războinic – să stea cu dârzenie şi neînduplecat în faţa morţii. Însă atunci când se simte pândit de forţe rele şi tainice, în faţa cărora întreaga lui vitejie s-ar risipi fără folos, când oricâtă tărie ar arăta el tot la nimic n-ar folosi, când nu este în stare să vadă cu ochii săi un duşman împotriva căruia să reziste şi pe care să-l sfideze, cel mai viteaz dintre războinici îşi pierde într-o clipă orice urmă de vlagă. E încredinţat că un spirit rău a pus stăpânire pe el, sau că a căzut victimă cine ştie căror farmece. Dacă se întâmplă cumva să se îmbolnăvească pentru timp maiîndelungat, indianul deseori se va lăsa doar în grija presupusului său destin, se va topi încetul cu încetul şi va muri, victimă a propriei sale imaginaţii. Aceleaşi urmări le au adesea câte un şir de calamităţi, ori ghinioane venite unul după altul, şi s-au văzut indieni care s-au năpustit cu bună ştiinţă în mijlocul unei tabere duşmane, ori au atacat de unul singur şi cu mâna goală un urs grizzly, ca să se poată elibera de o viaţă ce li se părea a fi pusă sub semnul unui destin vrăjmaş.

Şi astfel, după atâtea ospeţe, vise şi invocări ale Marelui

Spirit, din planurile cetei de război conduse de Pavăză Albă nu s-a ales chiar nimic.

XVI. PUITORII DE CAPCANE

Tot vorbind despre indieni, aproape c-am uitat de doi îndrăzneţi vântură-lume de altă rasă, adică puitorii de capcane Rouleau şi Saraphin. Aceştia doi îşi puseră în cap să pornească la o treabă cum nu se poate mai primejdioasă. Se îndreptau acum către regiunile bântuite de indienii Arapahoes şi aflate la o zi de drum, spre vest, de tabăra noastră. Shaw şi cu mine am cunoscut mai târziu mulţi indieni Arapahoes şi sunt nişte oameni teribil de cruzi, care de curând s-au declarat deschis duşmani ai albilor şi au făgăduit că îi vor da morţii de îndată ce-i vor prinde pe pământurile lor. Prilejul acestei ameninţări fusese următorul:

În primăvara precedentă, a anului 1845, colonelul Kearney plecase de la Fort Leavenworth cu mai multe companii de dragoni, ajunsese până la Fort Laramie, trecuse pe lângă poalele munţilor până la Bent’s Fort şi apoi, cotind iar către răsărit, se întorsese în locul de unde plecase. Câtă vreme se aflase la Fort Laramie, trimisese o parte din trupele de sub comanda lui să meargă înspre vest tocmai până la Swertwater[82] – el rămânând la fort – şi trimisese mesaje către indienii din regiune, invitându-i să vină şi să stea la sfat cu el. Atunci i-au văzut pentru prima dată triburile din acele ţinuturi pe războinicii albi şi, după cum era şi de aşteptat, au rămas amuţiţi de mirare văzând ce rânduială strictă păstrau, cât de frumoase le erau veşmintele, cât de bogat echipamentul de luptă, şi cât de mari şi voinici cai aveau. Printre alţii, au venit la fort şi mulţime mare de indieni Arapahoes. În ultima vreme omorâseră mulţi oameni albi, iar colonelul Kearney îi ameninţă că dacă aveau să mai ucidă oameni albi, el se va vedea silit să-şi asmută dragonii asupra lor, ca să-i şteargă de pe faţa pământului. Pentru a-şi întări ameninţarea, dădu ordin să se tragă un foc de obuzier şi să se arunce o rachetă. Mulţi dintre indienii Arapahoes se aruncară cu faţa la pământ, în vreme ce alţii o luară la goană urlând înfricoşaţi. A doua zi se retraseră către munţii lor, buimăciţi şi intimidaţi de înfăţişarea

[82] Apă dulce.

dragonilor, de puşca lor cea mare care trăgea două focuri la o singură împuşcătură şi de mândrul mesaj pe care îl trimiseseră în văzduh, la Marele Spirit. Multe luni la rând, băştinaşii au stat liniştiţi şi n-au mai făcut nici o blestemăţie. Dar până la urmă, cu puţin înainte de sosirea noastră pe acele locuri, folosindu-se de un act de perfidie, un om de-al lor ucise doi albi, pe Boot şi pe May, care puneau capcane prin munţi. Pentru asemenea faptă era cu neputinţă să găseşti vreo justificare. Părea să fie doar o izbucnire a uneia dintre acele inexplicabile porniri ce adeseori pun stăpânire pe indieni, şi care nu sunt decât răbufniri ale firii lor crude. De abia fură comise cele două omoruri, şi întregul trib fu cuprins de panică. Aşteptau din zi în zi sosirea dragonilor răzbunători, fără că se gândească prea mult că între ei şi duşman se întindea de data asta un deşert de nouă sute de mile. Primiseră atunci o numeroasă delegaţie la Fort Laramie aducând ca răscumpărare un preţios dar în cai. Bordeaux refuză să primească răscumpărarea. Atunci indienii îl întrebară dacă ar fi mulţumit să-l predea chiar pe făptaş; dar şi oferta asta fu respinsă. Indienii Arapahoes se întoarseră acasă mai înspăimântaţi decât oricând. Treceau săptămânile la rând şi dragonii tot nu se arătau. Situaţia aceasta avu urmările prevăzute de cei care îi cunoşteau cu adevărat bine pe indieni. Şi-au închipuit că numai de teamă nu primise Bordeaux, darurile şi ofertele lor şi, că nici nu trebuia să le pese de răzbunarea albilor. De la teamă, trecură la o aroganţă fără margini. Spuneau că oamenii albi nu sunt decât nişte laşi şi nişte babe; şi un indian Dahcotah, prietenos faţă de albi aduse la Fort Laramie vestea că erau hotărâţi să ucidă cel dintâi câine alb, care avea să le cadă în mână.

Dacă la Fort Laramie s-ar fi aflat un ofiţer cu împuterniciri corespunzătoare; dacă acesta ar fi acceptat propunerea indienilor Arapahoes de a-l preda pe vinovat şi ar fi ordonat scoaterea lui în faţa întregului trib şi împuşcarea pe loc, atunci ar fi fost impresionaţi. Şi cuminţiţi, evitându-se astfel numeroase primejdii aşa însă, împrejurimile lui Medicine Bow Mountain, deveniseră primejdioase la culme. Bătrânul Mene-Sila, un prieten, sincer al albilor… ca şi mulţi alţi indieni, se

adunară în jurul celor doi puitori de capcane şi se străduiră zadarnic să-i facă să-şi schimbe planurile; dar când auzeau de primejdie, Rouleau şi Saraphin se mulţumeau să râdă cu haz. În dimineaţa dinaintea celei când aveau de gând să părăsească tabăra, am putut vedea cu toţii coloane rare de fum alb înălţându-se la poalele întunecate ale lui Medicine Bow. Numaidecât iscoade fură trimise într-acolo, şi se întoarseră spunând că era vorba de focurile dintr-o tabără a indienilor Arapahoes, ridicată doar cu câteva ceasuri mai înainte. Totuşi, cei doi puitori de capcane îşi continuau pregătirile de plecare.

Saraphin era un flăcău înalt şi voinic, cu înfăţişare încruntată şi fioroasă. Probabil că puşca sa vărsase şi altfel de sânge decât de indian sau de bizon. Rouleau avea o faţă lată şi roşcovană, pe care se puteau citi la fel de puţine gânduri sau griji ca şi pe faţa unui copil neştiutor. Avea trup masiv şi era lat în spate, dar degetele ambelor picioare îi căzuseră, degerate, şi era rău rănit la piept din pricină că nu demult calul îl trântise şi îl călcase în picioare. Dar nimic nu putea să-i alunge voia bună. Umbla toată ziulica prin sat pe picioarele lui boante pălăvrăgind, cântând şi glumind cu femeile indiene. Avea el o păguboasă slăbiciune pentru *squaws*. Mereu găsea câte una, şi neapărat se simţea dator s-o gătească şi s-o înzorzoneze cu tot soiul de mărgele, panglicuţe şi felurite fineţuri ale garderobei indiene; şi cu toate că era obligat s-o părăsească şi s-o lase singură de câte ori pleca în expediţii, o asemenea situaţie plină de primejdii nu-l neliniştea în nici un fel, fiindcă firea sa era tot ce poate fi mai opus geloziei. Dacă se întâmpla cumva vreodată să nu izbutească a-şi risipi pentru arămia slăbiciune a inimii sale, tot puţinul ce-l aduna cu primejdioasa-i îndeletnicire, atunci îşi ospăta prietenii. De se nimerea să nu aibă la îndemână băutură – şi de obicei aşa stăteau lucrurile – o înlocuiau cu cât mai multă cafea tare. Cum oamenii de pe meleagurile acelea nu se disting nici pe departe prin spirit de economie şi cumpătare, tot ce li se punea dinainte în astfel de prilejuri, indiferent cât de mare ar fi fost preţul şi cât de uriaşe cantităţile, era sigur că totul trebuia terminat la o singură reuniune. La fel cu a celorlalţi

puitori de capcane, viaţa lui Rouleau era plină de contraste şi schimbări neaşteptate. Numai în anumite perioade şi pentru scurt timp era plecat în expediţiile lui vânătoreşti. Restul timpului şi-l petrecea trândăvind prin preajma fortului sau făcând prin apropiere tabără împreună cu prietenii, vânând sau desfătându-se cu toate deliciile oferite de tăierea frunzei la câini; dar de îndată ce pornea la vânătoare de castori, trăia împresurat de cele mai mari primejdii şi cele mai aspre lipsuri. Mâinile şi picioarele, ochii şi urechile trebuiau să-i fie toată vremea în stare de alarmă. Deseori era nevoit să se mulţumească doar cu hrană crudă, pentru ca nu cumva focul să atragă atenţia vreunui indian rătăcitor; în alte rânduri, după ce-şi pregătea şi înfuleca hrana aceea sărăcăcioasă, trebuia să plece, să lase focul încă arzând şi să se tragă mai departe, la adăpostul întunecimii, pentru ca duşmanul înşelat, atras într-acolo de lumina focului, să-şi afle victima plecată şi să nu fie în stare a i se lua pe urme, din pricina întunericului. Viaţa asta o duc zeci de oameni prin Munţii Stâncoşi. Am întâlnit cândva un puitor de capcane cu pieptul scrijelat de cicatricile a şase gloanţe şi săgeţi, cu un braţ schilodit de glonţ şi cu un genunchi zdrobit; şi cu toate astea, având tăria de caracter a celor din Noua Anglie, de unde se trăgea, continua să-şi urmeze mai departe primejdioasa-i chemare.

În cea din urmă zi a şederii noastre în acea tabără, puitorii de capcane erau gata de plecare. Cât umblaseră prin Black Hills, prinseseră şapte castori şi, acum lăsară blănile în grija lui Reynal, ca să le păstreze până aveau să vină ei îndărăt. Caii lor voinici, dar slabi de li se vedeau coastele, purtau zăbale spanioleşti ruginite şi şei mexicane rudimentare la care fuseseră legate scări de lemn, câte o piele de bizon se vedea înfăşurată la spatele şeilor şi capcane de castor atârnau de oblânc. Acestea, dimpreună cu puştile, cuţitele, cornurile cu praf de puşcă şi pungile cu gloanţe, amnar şi cremene şi o cană de tablă alcătuiau întregul lor echipament de călătorie. Au dat mâna cu noi şi au plecat; Saraphin, cu înfăţişarea lui încruntată, o luă înainte; dar Rouleau, căţărându-se voios în şa, dădu pinteni calului, folosi biciul şi porni iute la trap peste prerie, hăulind cât îl ţinea gura un

cântec canadian. Reynal se uita după ei cu mutra lui ce trăda egoism nemilos.

— Păi, spuse el, dacă au să fie omorâţi, am să rămân cu pieile de castor. La fort iau pe ele cincizeci de dolari ca nimic.

A fost ultima oară când i-am mai văzut

Stătusem cinci zile în tabăra de vânătoare şi carnea, ţinută toată vremea la soare că să se usuce, era acum numai bună de transportat. Şi piei se adunaseră destule pentru pregătirea corturilor din vara viitoare; mai rămânea de făcut rost numai de parii cei lungi pe care aveau să fie întinse. Aşa ceva nu se putea găsi decât în pădurile înalte de molid de pe Black Hills, şi prin urmare într-acolo trebuia să se îndrepte următorul nostru marş. În mijlocul belşugului ce domnise în tabără în vremea din urmă, nu se întâmplase să aibă cineva de făcut faţă vreunor lipsuri; fiindcă deşi pielea şi limba bizonului aparţin de plin drept celui ce l-a vânat şi numai lui, oricine altcineva are dreptul să ia din rest tot ce-i place. Astfel că slăbănogii, bătrânii şi chiar şi cei buni de nimic aveau dreptul la partea lor din pradă şi multe femei bătrâne şi neajutorate, care altminteri ar muri de foame, primesc atâta cât să nu ducă nici o grijă.

Pe douăzeci şi cinci iulie, după-amiaza târziu, se ridică tabăra cu obişnuitul vacarm şi obişnuita neorânduială şi iarăşi pornirăm la drum cu toţii peste prerie, care pe jos, care călare. N-am străbătut totuşi decât vreo câteva mile. După ce merseră cu nădejde şi spor, tot timpul pe jos şi în fruntea tuturor, bătrânii se aşezară. Roată pe pământ pe când familiile, ridicându-şi corturile în ordinea dinainte ştiută, alcătuiră în jurai lor cercul cel mare al taberei; între timp, patriarhii satului stăteau liniştiţi, ocupaţi să fumeze şi să depene la palavre. I-am dat dârlogii lui Raymond, şi m-am aşezat ca de obicei printre dânșii. Nu-mi arătau nici un semn al acelei rezerve şi demnităţi forţate afişată totdeauna de indieni când stau la sfat ori când se află de faţă albi socotiţi nu tocmai demni de încredere. Dimpotrivă, întreaga adunare părea să fie cum nu se poate mai voioasă, sau, cum se obişnuieşte a se spune la reuniuni de cu totul alt caracter – „dacă nu era prea mult spirit, erau în schimb destule râsete”.

După ce s-a terminat tutunul din prima pipă... m-am sculat şi m-am retras către cortul gazdei mele. Aici în cort, pe când mă aplecam pentru a-mi scoate cornul de pulbere şi punga de gloanţe, auzii deodată, şi foarte de aproape, înălţându-se puternic şi pătrunzător, cu toată convingerea şi toată hotărârea, înspăimântătorul strigăt de război. Nevasta lui Kongra Tonga înşfăcă pe cel mai mic dintre copii şi fugi repede afară din cort. Ieşi şi eu după ea şi văzui satul în cea mai mare neorânduială, răsunând de la un capăt la altul de strigăte şi urlete. Din cercul bătrânilor care fusese până de curând în mijloc nu se mai vedea nici urmă. Războinicii, cu ochi aprinşi de furie, dădeau năvală, cu armele în mâini, ţâşnind pe ieşirile joase ale corturilor, şi alergau, scoţând întruna ţipete furioase, către, celălalt capăt al satului. M-am îndreptat şi cu într-acolo, şi după câteva zeci de paşi am văzut o mulţime de oameni aflată în mare fierbere; Chiar atunci desluşii glasurile lui Reynal şi Raymond strigându-mi ceva din depărtare şi uitându-mă îndărăt îl văzui pe primul cu puşca în mână pe celălalt mal al pârâului de la marginea taberei. Striga la Raymond şi la mine să ne ducem acolo la el, iar Raymond, cu mersul lui şovăitor şi obişnuita-i nepăsare, şi pornise să răspundă chemării.

Era limpede că n-aveam altă cale mai înţeleaptă, dacă doream să nu fim şi noi amestecaţi în încăierare; aşa că m-am întors să pornesc şi eu înspre ceilalţi doi şi chiar în clipa aceea prin deschizătura unui cort din apropiere se arătară doi ochi lucitori ca ochii de şarpe, o faţă bătrână şi cunoscută, şi însuşi Mene-Sila ţâşni afară gata de luptă, cu arcul şi săgeţile într-o mână şi cuţitul în cealaltă. Se împiedică însă şi căzu în nas cât era de lung, iar armele i se risipiră pe jos. Ţipând în gura mare, femeile alergau cu copiii în braţe să-i îndepărteze de primejdie şi observai pe câteva cum se grăbeau, să împiedice vreo nenorocire adunând toate armele aflate la îndemână. Pe o ridicătură din apropierea taberei se vedea un şir de femei bătrâne care intonau un cântec de vrajă menit să potolească spiritele învrăjbite. Când ajunsei aproape de malul pârului, auzii în spate împuşcături şi întorcând capul văzui că mulţimea se împărţise în două lungi şiruri de războinici goi

care se înfruntau unii pe alţii la o distanţă respectabilă, ţipau şi ţopăiau ca să se ferească de loviturile adversarilor şi tot slobozeau unii împotriva altora săgeţi şi focuri de puşcă. În acelaşi timp auzii pe deasupra capului nişte sunete ascuţite şi şuierătoare, cam ca zumzetul gâzelor într-o noapte de vară, iar asta îmi dădu de veste că primejdia nu era chiar cu totul restrânsă la imediata apropiere a terenului de luptă. Aşa că mă grăbii să trec prin apa pârâului, mă alăturai lui Reynal şi lui Raymond şi ne aşezarăm cu toţii pe iarbă, adoptând o atitudine de neutralitate armată, ca să vedem rezultatul.

Spre marea noastră bucurie, deşi contrar aşteptărilor, tulburarea s-a potolit tot atât de repede precum începuse. Când m-am uitat din nou, i-am văzut pe luptători adunaţi iarăşi grămadă. Deşi strigăte mai izbucneau câteodată din mijlocul mulţimii, focurile de puşcă încetaseră cu totul, şi băgai atunci de seamă vreo cinci sau şase persoane discutând şi plimbându-se foarte preocupate, ca şi când ar fi jucat rolul de împăciuitori. Unul dintre crainicii sau strigătorii satului vesti cu glas tare ceva ce tovarăşii mei nu-mi traduseră, fiind prea preocupaţi să urmărească desfăşurarea lucrurilor. Mulţimea începu să se împrăştie, deşi mulţi ochi negri adânc cufundaţi în orbite tot mai aruncau sclipiri ciudate în vreme ce războinicii se retrăgeau cu încetul la corturile lor. Fericita potolire a vrajbei se datora unor bătrâni mai puţin bătăioşi decât Mene-Sila şi care avură curajul de a alerga între cele două grupuri şi cu ajutorul câtorva „soldaţi”, poliţia indienilor, reuşiră să aducă pacea.

Mie mi se părea foarte ciudat că deşi se trăseseră multe focuri de puşcă şi multe săgeţi, nimeni nu fusese rănit de moarte şi nu-mi puteam explica treaba asta decât prin faptul că atât ochitorii cât şi ţintele ţopăiseră fără contenire. Cu mult mai mult de jumătate din sat luase parte la încăierare, fiindcă deşi în întreaga tabără nu se aflau mai mult de o duzină de puşti, auzisem cel puţin opt sau zece împuşcături. Peste un sfert de ceas, toată zarva se potolise oarecum. Un grup de războinici şedeau din nou aşezaţi în mijlocul satului, dar de data asta nu m-am mai încumetat să mă duc şi eu acolo, deoarece am văzut că pipa, contrar obiceiului stabilit, trecea

de la stânga la dreapta în jurul cercului; semn sigur că era vorba de o „pipă de vrajă” închinată împăcării, şi deci orice alb ar fi fost un nepoftit. Când m-am întors în satul încă tulburat, se făcuse aproape întuneric şi se auzeau multe strigăte de jale, urlete şi bocete intonate de glasuri femeieşti. N-am putut afla cu siguranţă dacă erau prilejuite de ultimele întâmplări, ori doar bocete închinate unor rude pierdute în vreo expediţie de război de mai înainte.

N-ar fi fost deloc cuminte să mă interesez prea îndeaproape de pricinile certei, şi abia după câtva timp am aflat ce se întâmplase. Printre indienii Dahcotah există multe asociaţii sau frăţii formate pe baza superstiţiilor, a treburilor de război sau a criteriilor sociale. Printre acestea se număra şi una numită „Frângătorii de săgeţi”, la vremea aceea în mare măsură dezmembrată şi risipită. În sat mai existau însă membri ai ei, deosebiţi de ceilalţi prin felul cum îşi aranjau părul, adică ridicându-l pe frunte într-o coamă ţepoasă care îi făcea să pară mult mai înalţi decât erau şi le dădea o înfăţişare cât se poate de sălbatică. Cel mai de seamă dintre ei era Lup Turbat, un războinic înalt şi voinic, foarte curajos şi rău ca un diavol. Totdeauna l-am socotit drept cel mai primejdios om din acea aşezare; deşi m-a invitat de multe ori la ospeţe, în cortul lui niciodată n-am păşit neînarmat. Lup Turbat pusese ochii pe un cal grozav al altui indian, cu numele de Urs Înalt; arzând de nerăbdare să-l ia cât mai repede în stăpânire, îi dădu în dar lui Urs Înalt un cal aproape la fel de bun. După datinile indienilor Dahcotah, primirea unui asemenea dar aducea după sine îndatorirea de a nu te lăsa mai prejos; Urs Înalt înţelegea prea bine că celălalt se gândeşte la calul său de vânătoare favorit. Totuşi acceptă darul fără vreo vorbă de mulţumire şi după ce priponi calul în faţa cortului său, lăsă să treacă zile în şir fără să facă la rândul lui darul aşteptat. Lup Turbat îşi pierdu răbdarea; şi în cele din urmă, văzând că dărnicia lui nu prea pare să-şi atingă scopul urmărit, se hotărî să şi-l ia înapoi. Aşa că seara, când se mai potoli zarva din tabără, se duse până la cortul lui Urs Înalt, luă calul pe care-l dăruise şi plecă ducându-l de funie. Văzând asta, pe Urs Înalt îl cuprinse unul din acele

încrâncenate accese de furie deseori întâlnite la indieni, alergă până la bietul cal şi îl răpuse cu trei lovituri de cuţit. Iute ca fulgerul, Lup Turbat încorda arcul cât putu de tare şi duse săgeata tremurătoare până aproape de pieptul adversarului. După câte spuneau indienii aflaţi în preajmă, Urs Înalt rămăsese cu cuţitul însingurat în mână şi îşi înfruntase atacatorul cu cea mai desăvârşită nepăsare. Văzând primejdia, câţiva prieteni şi neamuri îi săriră grabnic în ajutor. Ceilalţi „frângători de săgeţi” trecuseră numaidecât de partea tovarăşului lor. Prietenii săriră şi ei, răsună strigătul de război şi vacarmul deveni general.

„Soldaţii”, cei care săriră primii să domolească lucrurile, sunt într-un sat indian, cele mai de seamă organe executive. Funcţia e una de mare cinste şi e încredinţată numai oamenilor cu curaj şi cu faimă. Autoritatea le este conferită de bătrâni şi de căpeteniile războinicilor din sat, care îi aleg în cadrul unor sfaturi întrunite din când în când tocmai cu asemenea scop, astfel încât îşi pot asuma sarcini pe care nimeni altcineva n-ar îndrăzni să şi le asume. Pe câtă vreme foarte puţine dintre căpeteniile indienilor Ogillallah s-ar putea încumeta, fără a-şi pune viaţa în primejdie, să lovească ori să bruscheze pe cel mai neînsemnat dintre oamenii săi, în exerciţiul specific al funcţiei lor, „soldaţii” dispun de toată libertatea de a recurge la astfel de gesturi sau al alte mijloace de constrângere asemănătoare.

XVII. MUNŢII BLACK HILLS

După ce am mers cale de două zile înspre răsărit, ni s-au ridicat în faţă coastele întunecate ale munţilor Black Hills. Pe distanţă de câteva mile convoiul trecu pe la poalele povârnişurilor, întinzându-se mult pe preria stearpă ori şerpuind printre mici coline stinghere, cu forme chinuite. Pornind drept la stângă am intrat prin nişte chei înalte prin care şerpuia un pârâu cu malurile acoperite de iarbă înaltă şi crânguri dese pe unde se ascundeau multe stăvilare şi adăposturi ale castorilor. Trecurăm printre două şiruri de prăpăstii înalte şi stânci aşezate în dezordine una deasupra alteia, pe unde cu greu puteai zări vreun copac, vreun tufiş sau baremi un fir de iarbă. Neastâmpăraţii copii indieni se risipeau pe crestele lor şi se căţărau în sus şi-n jos pe coastele colţuroase, iar câteodată puteai vedea un grup cocoţat pe buza unei râpe şi privind cum trecea convoiul pe la poalele ei. Pe măsură ce înaintam, trecătoarea devenea tot mai strâmtă; apoi deodată se lărgi într-o pajişte rotundă şi cu iarbă bogată, înconjurată de munţi din toate părţile; aici familiile se opriră rând pe rând, de îndată ce soseau, şi tabăra apăru ca prin minune.

Nici nu se ridicaseră bine carturile şi indienii, cu obişnuita lor nerăbdare, se şi apucară să îndeplinească treaba pentru care veniseră până aici; adică să facă rost de pari pentru corturile cele noi. Jumătate din populaţia satului, bărbaţi, femei şi băieţandri încălecară şi porniră să cerceteze adâncurile munţilor. Era un spectacol ciudat să vezi ce soi de cavalcadă se desfăşura pe când goneau la galop peste pietre şi se pierdeau în spărtura întunecoasă a cheilor de dincolo. Trecurăm printre coaste prăpăstioase, cu creste ascuţite şi dinţate, aplecate asupra trecătorii, sau coborând în văi prăpăstioase acoperite de brazi. Pe partea stângă se ridicau foarte aproape de noi, ca un zid, dar pe partea dimpotrivă şerpuia un pârâiaş de care ne despărţea o fâşie îngustă de teren mocirlos. Din loc în loc calea îi era tăiată de vechi stăvilare ridicate de castori şi-atunci se răspundea în largi

ochiuri de apă. De-a lungul malurilor creşteau tufişuri dese şi zăceau multe trunchiuri de copaci uscaţi şi doborâţi, deşi deseori nu se mai vedeau din ei decât cioturi tăiate drept de la faţa pământului de către castori şi însemnate de urmele dinţilor ca nişte dălţi ai acelor truditori ce nu ştiu ce-i odihna. Se întâmpla să ne cufundăm printre copaci şi apoi iar să ajungem la luminişuri unde, după obiceiul indienilor, toţi porneam în galop întins. Pe când Pauline sărea peste stânci, am simţit că s-a slăbit chinga la şa şi am descălecat ca s-o strâng; atunci toată cavalcada trecu într-o clipă prin faţa mea, femeile cu podoabele lor ţipătoare zăngănind în goana cailor, bărbaţii scoţând strigăte, râzând şi îndemnându-şi caii. Două căprioare cu cozile negre ţâşniră sărind în goană peste pietre; Raymond trase în ele de-a călare; trosnetului pătrunzător al puştii lui îi răspunse un altul, tot atât de pătrunzător, dinspre pereţii de stâncă opuşi, şi apoi ecourile, gonindu-se cu repeziciune dintr-o parte în cealaltă se stinseră întinzându-se până departe peste crestele munţilor.

După ce străbăturăm călărind în felul acesta vreo şase sau opt mile, peisajul se schimbă şi acum toate coastele erau acoperite cu păduri de molifţi înalţi şi zvelţi. Indienii începură să se împrăştie la stânga şi la dreapta, pornind cu securile şi cuţitele să taie parii pe care veniseră să-i caute. În curând rămăsei aproape singur; numai că în liniştea acelor munţi singuratici, loviturile de secure şi zvonul glasurilor se auzeau şi de departe şi de aproape.

Reynal, după cum obişnuia el să-i imite pe indieni în obiceiuri la fel ca şi în cele mai regretabile trăsături ale firii lor, ucisese destui bizoni ca să-şi poată face un cort numai pentru el şi *squaw* a lui, iar acum era tare dornic să facă rost de toţi parii ce-i erau de trebuinţă. Îmi spuse să-l las pe Raymond să se ducă împreună cu el şi să-i dea o mână de ajutor. N-am avut nimic împotrivă, şi atunci amândoi au intrat în partea cea mai deasă a pădurii. Cum calul îl lăsasem în grija lui Raymond, pornii să mă urc pe munte. Eram obosit şi fără vlagă şi mergeam cu multă încetineală, oprindu-mă deseori ca să mă odihnesc, dar după un ceas tot am ajuns la o înălţime de unde mica vale din care pornisem urcuşul îmi

apărea ca o spărtură adâncă şi întunecată, deşi piscul inaccesibil al muntelui se înălţa maiestuos deasupra la o înălţime mult mai mare. Mă vedeam înconjurat de lucruri ce-mi erau familiare încă din copilărie; bolovăniș şi steiuri de stâncă, un pârâiaș întunecat şi trist ce clipocea cu glas sec departe la poalele prăpăstiilor, o pădure de copaci strâmbaţi şi acoperiţi, de muşchi şi biete trunchiuri prăvălite de vreme şi de furtuni, risipite printre stânci sau aşezate grămadă în îndiguirile din apa înspumată a pârâului.

Oricât de sălbatici arătau, munţii aceştia colcăiau de viaţă. Urcând mai departe, dădui peste şleaurile largi şi prăfoase lăsate de elani când trecuseră în şir pe coasta muntelui. Pe toate terasele iarba era călcată de picioarele căprioarelor; se vedeau şi multe urme de lupi, iar în locurile mai pietroase şi mai prăpăstioase am dat de nişte urme cum nu mai văzusem niciodată în viaţa mea şi mi-am zis că trebuie să fie ale caprelor din Munţii Stâncoşi. M-am aşezat pe o piatră; domnea linişte deplină. Nu se simţea nici o adiere de vânt şi nici măcar un țârâit de insectă. Mi-am adus aminte de primejdia de-a te rătăci prin asemenea locuri, şi mi-am fixat ochii pe unul din piscurile cele mai înalte ale şirului de înălţimi de pe partea cealaltă a văii. Se înălţa drept în sus din pădurile de pe coastă şi, printr-un extraordinar capriciu al naturii, ţinea chiar pe vârful său o uriaşă stâncă nelegată de trupul piscului. Un asemenea punct de reper nu poate fi confundat, şi simţindu-mă din nou în siguranţă, am pornit iar înainte. Un lup alb ţâşni dintre tufişuri şi se îndepărtă în salturi stângace; pe urmă se opri o clipă şi îndreptă spre mine ochii lui inteligenţi şi botul negru şi ţepos. Aş fi fost tare bucuros să-i pot lua scalpul şi să-l duc cu mine acasă ca trofeu de vânătoare din Munţii Stâncoşi, dar până s-apuc eu să trag a dispărut printre stânci. Nu peste multă vreme auzii freamăt şi trosnet de vreascuri rupte, nu departe de locul unde mă aflam, şi, uitându-mă, văzui pe deasupra tufişurilor înalte ramificaţiile coarnelor unui elan. Mă găseam în inima unui rai al vânătorilor.

Aşa arată munţii Black Hills în iunie, vremea când i-am văzut eu; dar îşi schimbă înfăţişarea când se lasă iarna, când

ramurile viguroase ale brazilor s-apleacă până-n pământ sub povara zăpezii şi munţii cei întunecaţi se îmbracă în alb. Pe asemenea vreme, puitorii de capcane, întorşi din expediţiile lor de toamnă, îşi durează adesea colibe prin aceste pustietăţi şi trăiesc în belşug şi desfătare pe seama vânatului care hălăduieşte pe acolo. I-am auzit povestind cum, împreună cu arămia aleasă a inimii lor şi probabil cu alţi câţiva tineri indieni, petrecuseră luni întregi în totală sihăstrie. Puneau capcane pentru lupi albi, zibeline, jderi şi cu toate că noaptea întreagă îngrozitorul cor al lupilor răsuna fără încetare dinspre munţii îngheţaţi din jur, lor nici nu le păsa ci stăteau în coliba cu pereţi masivi de bârne. În jurul unui foc zdravăn, iar dimineaţă împuşcau elani şi căprioare chiar din pragul casei.

XVIII. VÂNĂTOARE ÎN MUNŢI

Tabăra era acum plină de pari pentru corturi proaspăt tăiaţi, unii gata pregătiţi, albi şi lucioşi, fuseseră făcuţi stivă ca să se usuce şi să se întărească la soare; alţii zăceau pe jos lăsaţi încă în grija femeilor, a băieţandrilor şi chiar a unor războinici care lucrau de zor să-i jupuiască de coajă şi să-i fasoneze, folosind cuţitele, după dimensiunile dorite. Cea mai mare parte din pieile dobândite în ultima tabără erau pregătite şi răzuite până ajungeau destul de subţiri ca să poată fi folosite şi multe *squaws* se îndeletniceau cu sortatul şi cusutul lor, folosind tendoane drept aţă, ca să alcătuiască învelişuri de cort. Bărbaţii umblau printre tufişurile de pe malul pârâului şi din preajma taberei, tăind crengi de salcie roşie, sau *shongsasha*, a căror coajă, amestecată cu tutun, o folosesc la fumat. *Squaw* a lui Reynal trudea de mama focului, cu sula şi cu tendoanele de bizon, la acoperământul viitorului lor cort, în vreme ce proprietarul ei, care tocmai sfârşise lupta cu o uriaşă gustare de dimineaţă alcătuită din carne, fuma în tihnă o pipă prietenească împreună cu Raymond şi cu mine. La o vreme, îmi propuse să mergem împreună la vânătoare.

— Du-te la cortul lui Cioroi Mare şi i-aţi puşca, îmi spuse. Pun rămăşag căluţul meu sur de neam wyandot contra iepei tale că nu apucăm să ne depărtăm nici două mile de tabără şi dăm peste vreun elan, vreo căprioară cu coadă neagră sau, foarte cu putinţă, vreun ţap de munte. Eu am să iau șargul cel bătrân al nevestei; poţi să-l omori şi nu face mai mult de patru mile pe ceas, dar la munte merită tot atâtea parale cât un catâr.

Eu am încălecat pe catârca neagră pe care încăleca de obicei Raymond. Din fire, era un animal puternic, cuminte şi destul de ascultător; în vremea din urmă însă se cam schimbase, din pricina unei mari suferinţe. Cam eu o săptămână înainte, se întâmplase să jignesc fără voie vreun indian care, ca să se răzbune, se dusese pe furiş la locul unde păşteau caii, şi, cu cuţitul, îi făcuse o rană adâncă în crupă. Deşi se mai vindecase puţin, rana rămânea încă deschisă şi o

făcea să fie chiar mai mofturoasă şi mai încăpăţânată decât ceilalţi semeni ai ei.

Era o dimineaţă superbă, iar eu mă simţeam mai bine decât mă simţisem vreodată în ultimele două luni. Părăsirăm valea aceea şi urcarăm pe-o spărtură stâncoasă din munte. Foarte curând pierdurăm tabăra din vedere şi nu mai zăream nici vreo altă făptură însufleţită, om, animal, pasăre sau insectă. Niciodată până atunci nu trecusem, altfel decât cu piciorul, peste locuri atât de îngrozitoare, şi nici n-aş vrea să mai repet vreodată asemenea experienţă. Catârca cea neagră îşi ieşi din fire, şi până şi şargul cel teribil se împiedica la fiece pas şi gemea înfundat fiindcă mereu îşi scrijelea copitele şi picioarele în stânci ascuţite.

Ne aflam într-un ţinut al tăcerii şi pustiului. Nu se vedea mai nimic altceva decât steiuri de stâncă aplecate şi coastele pleşuve şi pline de pietriş ale munţilor, acoperite doar de urme slabe de vegetaţie. Totuşi, până la urmă dădurăm de o întindere împădurită, dar n-apucarăm bine să pătrundem în ea, că şi începurăm a ne dori din tot sufletul să fi fost iarăşi printre stânci; fiindcă ne găseam pe un povârniş abrupt şi printre copaci atât de deşi, că de jur-împrejur abia dacă puteam zări la câţiva paşi.

Dacă cineva ar fi dornic să se afle într-o situaţie în care primejdia să se îmbine cam în părţi egale cu ridicolul, atunci n-are decât să încalece pe un catâr îndrăcit, cu frâu fără zăbală, şi să încerce a trece cu el prin pădure, pe un povârniş înclinat la 45 de grade. Dar neapărat să aibă asupra lui o puşcă lungă, să fie îmbrăcat într-o tunică din piele de căprioară cu franjuri lungi şi să poarte păr lung. Acestea din urmă au să fie prinse şi smulse în fiecare clipă de ramurile mărunte care or să aibă grijă să-l şi biciuiască usturător peste faţă, în vreme ce crengile mai groase de deasupra au să-l pocnească în moalele capului. Catârul, dacă e catâr adevărat, ba se va opri brusc în loc, ba va sări iute înainte, schimbând astfel mereu poziţia celui aflat în spinarea lui. Călăreţul, la rândul său, ba îi va îmbrăţişa drăgăstos coama, ca să se ferească de izbitura unei crengi de deasupra capului, ba se va lăsa pe spate, zvâcnindu-şi genunchii înainte până pe gâtul

lui, ca să nu-i fie striviţi între coaja aspră a unui copac şi coastele animalului. Câtă vreme a durat coborâşul, Reynal n-a mai contenit cu înjurăturile. Nici unul dintre noi n-avea habar încotro ne ducem; deşi am mai călărit nu o dată în condiţii foarte vitrege, toată viaţa am să-mi aduc aminte cu groază de câte am îndurat în acele cinci minute.

Până la urmă am dat toate necazurile la spate şi am ieşit în albia unui pârâu care înconjura poalele povârnişului; iar aici, luând-o foarte bucuroşi către stângă, merserăm în tihnă peste pietricelele albe şi prin undele apei, feriţi împotriva soarelui arzător de transparenţa verzuie a ţesăturii ramurilor. Dar clipele acestea fericite luară degrabă sfârşit. Pârâul cel prietenos, cotind scurt într-o parte, se arunca huruitor şi înspumat într-o prăpastie stâncoasă care, după câte vedeam noi, părea să nu aibă fund; aşa că din nou ne întoarserăm la calvarul pădurii blestemate. Când ieşirăm încă o dată din întunecimile ei şi dădurăm de lumina soarelui ne trezirăm pe o proeminenţă înaltă a muntelui, scăldaţi de toată bogăţia de lumină a zilei. În faţa noastră se întindea o vale lungă, largă şi pustie, ce se strecura până hăt departe pe la poalele înălţimilor. Reynal o privea cu mult interes; până la urmă începu să vorbească:

— De multe ori, pe vremea când trăiam printre indieni, am umblat să căutăm aur de-a lungul şi de-a latul munţilor Black Hills. Se găseşte pe aici aur cu nemiluita, de asta poţi să fii încredinţat. De zeci de ori am visat despre aurul de aici, şi mie nu mi s-a întâmplat să am vreun vis care să nu se adeverească. Uită-te la stâncile alea negre de colo, îngrămădite la picioarele stâncii celei mari. Nu ţi se pare că prin locul acela s-ar putea să se afle ceva? Un alb nu s-ar cuveni să scotocească prea îndelung prin munţii ăştia; indienii spun că mişună de spirite rele; şi eu cred la fel: nu înseamnă că eşti norocos dacă te apuci să scotoceşti pe aici după aur. Cu toate astea, tare aş mai vrea să am cu mine pe unul dintre meşterii ăia rămaşi în vale, meşterii de umblă cu beţele de alun fermecate, să-l pun să lucreze cu ele, şi garantez că nu peste multă vreme ar scoate la iveală o mină de aur. Da' s-o lăsăm baltă; azi nu ne ţinem după aur. Ia uită-te la copacii ăia

de jos, de pe scobitură; acolo o să coborâm, şi, după câte cred eu, o s-avem parte de-o căprioară cu coadă neagră.

Numai că prezicerile lui Reynal nu s-au adeverit. Am străbătut munte după munte şi vale după vale; am cercetat prin văiugi adânci; şi cu toate astea, spre marele necaz şi marea uimire a tovarăşului meu, n-am putut da de vreo urmă de vânat. Aşa că, nerămânându-ne altceva mai bun de făcut, ne-am hotărât să ieşim înspre câmpii şi să căutăm o antilopă. Cu gândul ăsta am pornit în jos pe o vale îngustă cu fundul acoperit în întregime de tufişuri băţoase de salvie sălbatică şi brăzdat de şleauri adânci făcute de bizoni, care cine ştie din ce pricină greu de înţeles, obişnuiesc să pătrundă, cu lungile lor procesiuni solemne, până în adâncul cheilor acestor munţi sterpi.

Ochii lui Reynal iscodeau fără încetare printre stânci şi de-a lungul marginilor prăpăstiilor, în nădejdea că va descoperi vreo capră de munte uitându-se în jos la noi de la înălţimile acelea ameţitoare. O bună bucată de vreme nu s-a zărit nimic. Dar până în cele din urmă amândoi văzurăm ceva mişcând la poalele unei înălţimi, iar câteva clipe după aceea o căprioară cu coada neagră se uită la noi de pe creasta unei stânci, apoi se întoarse încet în loc şi dispăru dincolo de stâncă. Într-o clipă Reynal sări din şa şi alergă într-acolo. Eu, fiind prea lipsit de puteri ca să mă pot ţine după el, am rămas să-i ţin calul şi să aştept rezultatul. Dispăru din vedere; apoi auzii printre stânci trosnetul înăbuşit al puştii şi în cele din urmă îl văzui şi pe el reapărând, cu înfăţişare tare plouată, ceea ce arăta limpede că dăduse greş. Pornirăm iar la drum pe valea cea lungă, şi nu peste multă vreme dădurăm de-a dreptul peste ceva ce părea a fi un şanţ larg şi puţin adânc, pardosit cu o crustă de lut alb, arsă de soare şi crăpată. Dincolo de aparenţa plăcută, ochiul lui Reynal desluşi semnele nenorocirii ce stătea la pândă. Strigă la mine să stau pe loc, se dădu jos de pe cal, ridică o piatră şi o aruncă în şanţ. Spre marea mea uimire, piatra căzu cu un plescăit înfundat, sparse numaidecât crusta subţire şi împroşcând în jurul spărturii un lichid gălbui şi gros, se scufundă şi dispăru. Un băţ lung de vreo cinci sau şase picioare, luat de pe jos, ne

ajută să sondăm hăul acela perfid, chiar la margine. De abia izbutirăm să-i dăm de fund. Prin Munţii Stâncoşi se găsesc numeroase asemenea locuri. Bizonul, cu mersul lui orbesc şi aiurit, adesea cade în ele fără să-şi dea seama. Şi se duce la fund; un sforăit de groază, o zbatere convulsivă, şi mâlul se revarsă lin peste capul miţos, şi doar unduirile domoale ale suprafeței lucioase şi liniştite trădează zvârcolirile de dedesubt ale uriaşului animal prins în ghearele morţii.

După ceva trudă, am găsit un loc pe unde să putem trece peste hău; de aici încolo valea începea să se lărgească, deschizându-se către timpii întinse până la zariştea din faţa noastră. Pe o ridicătură din depărtare observarăm trei sau patru pete negre, iar Reynal fu de părere că trebuie să fie bizoni.

— Hai repede, îmi spuse el, pe unul dintre ei trebuie să-l răpunem. *Squaw* a mea zice că mai are nevoie de nişte vine de bizon ca să poată isprăvi cortul, şi mai am şi eu nevoie de ceva clei.

Fără întârziere îşi sili calul să alerge în cel mai întins galop de care era în stare, dar şi eu mi-am înfipt pintenii în burta catârcei şi repede o luarăm cu mult înaintea rivalilor. Nenorocirea făcu astfel ca după ce gonisem o milă sau două, un iepure cât toate zilele să ţâşnească chiar printre picioarele catârcei, care sări în lături brusc şi cu violenţă. Slăbit cum eram, m-am trezit aruncat la pământ cu toată puterea, iar puşca, izbită şi ea de pământ undeva aproape de capul meu, se descarcă singură. Trosnitura puternică şi rău prevestitoare îmi vui câteva clipe în urechi. Fiind cam năucit, a trebuit să zac un moment în neclintire, iar Reynal, crezând că m-am împuşcat, veni până lângă mine şi începu să înjure catârca. Numai că eu repede mi-am revenit, m-am ridicat în picioare, mi-am luat de jos puşca şi am cercetat-o cu atenţie. Era paradită rău de tot. Patul crăpase şi şurubul central se rupsese, aşa încât magazia trebuia legată cu sârmă ca să stea la locul ei; din fericire, totuşi, nu ajunsese chiar de nefolosit. Am şters-o cu grijă, am încărcat-o din nou, şi, după ce i-am încredinţat-o pentru scurtă vreme lui Reynal, care între timp prinsese catârca şi mi-o adusese, am urcat din nou

în şa. Însă de îndată ce m-am aflat acolo, catârca a început să zvârle şi să ţopăie cât o ţineau puterile; dar cum de data asta mă aşteptam la o asemenea treabă, şi alte lucruri să mă stingherească nu mai aveam, am izbutit să o aduc curând la supunere! După care mi-am luat puşca de la Reynal şi am pornit mai departe la galop, la fel ca înainte.

Acum ieşiserăm dintre munţi şi ne aflam departe, pe preria deschisă. Bizonii se găseau tot la vreo două mile înaintea noastră. Când ne-am mai apropiat de ei, ne-am oprit în dosul unei ridicături a preriei după care ne puteam ascunde, şi, lăsându-şi calul în grija mea, Reynal alergă peste câmpie cu puşca în mână, până ce se pierdu dincolo de ridicătură. Trecură câteva minute, auzii trosnetul puştii lui Reynal şi văzui bizonii luând-o la fugă cu toată iuţeala înspre partea dreaptă; curând după aceea se arătă şi vânătorul la fel de nenorocos ca şi mai înainte şi furios nevoie mare; n-avu încotro şi trebui să încalece din nou. Înjura munţii Black Hills şi bizonii, se jura că e un vânător cum rar se află – ceea ce, cu drept cuvânt, era adevărat – şi spunea că niciodată până atunci nu mai fusese în munţii ăştia fără să împuşte cel puţin două sau trei căprioare.

Venise vremea să pornim înapoi, către îndepărtata noastră tabără. Şi în drumul nostru vedeam o mulţime de antilope alergând cu vioiciune pretutindeni pe întinsul preriei, dar nici una nu se arăta dispusă să stea pe loc ca să tragem în ea. Când ajunserăm la poalele masivului muntos ce stătea între noi şi tabără, eram prea grăbiţi ca să apucăm pe drumul neted dar de ocol; aşa că luând-o noi îndată la stângă, îndemnarăm caii obosiţi s-o ia în sus, iarăşi printre stânci. Pe coastele stâncoase vedeam alergând încă şi mai multe antilope. Amândoi am tras în câte una – ce-i drept de la mare distanţă – şi amândoi am dat greş. În cele din urmă ajunserăm pe ultima creastă. Uitându-ne în jos, vedeam viermuiala taberei din valea de la picioarele noastre, aşa că am coborât într-acolo cam dezamăgiţi. Pe când treceam printre corturi, indienii se uitau zadarnic să vadă carnea proaspătă ce-ar fi trebuit să atârne la spatele şeilor noastre, iar *squaws* scoteau tot felul de exclamaţii înăbușite, spre

marea indignare a lui Reynal. Ruşinea noastră spori şi mai mult când ajunserăm la cortul lui. Aici văzurăm cum tânăra lui rudă indiană, Grindină, stătea cu trupul lui zvelt şi graţios întins alene pe-o coastă şi dimpreună cu prietenul său, Iepurele, întins şi el alături, se ospătau îmbelşugat dintr-un vas mare de lemn plin cu *wasna*, pe care *squaws* li-l puseseră dinainte. În preajma lor se vedea pielea proaspătă a unei femele de elan, vânată de Grindină prin munţi, pe la vreo milă sau două depărtare de tabără. Nu încape îndoială că inima flăcăului stătea să plesnească de mândrie, dar el nu se trăda nici prin cel mai mic semn. Ba chiar se făcu a nu băga de seamă apropierea noastră, şi pe chipul său frumos se oglindea deplina pace a stăpânirii de sine indiene; dar o stăpânire de sine care te împiedică să-ţi arăţi emoţia, fără s-o împuţineze cu ceva. Trecuseră vreo două luni de când îl cunoscusem prima dată pe Grindină şi în vremea asta băiatul crescuse simţitor. Când îl cunoscusem eu, abia începuse să se desprindă de purtările şi simţămintele unui băieţandru, pentru a le schimba cu demnitatea şi ambiţiile unui vânător şi războinic. De curând ucisese prima căprioară, iar asta îi aţâţase şi mai mult dorinţa de a se face luat în seamă. De atunci umblase mereu după vânat, şi nici un alt tânăr din sat nu fusese la fel de activ sau la fel de norocos ca el. Succesele astea produseseră în firea lui schimbări evidente. Aşa cum mi-l aminteam eu din primele zile, se ferea cu grijă de tovărăşia tinerelor *squaws* şi în prezenţa lor se arăta ruşinos şi timid; acum însă, bizuindu-se pe proaspăta lui faimă, începea să deprindă aerele şi vicleşugurile unui curtezan. Purta cu fală pe umărul stâng pătura roşie, în fiecare zi îşi vopsea cu roşu obrajii şi îşi atârna de urechi cercei de scoici. Dacă am observat eu bine, obţinea destul succes în noile sale îndeletniciri; şi totuşi Grindină mai avea multe de îndeplinit până să ajungă la starea de adevărat războinic. Oricât de curtenitor începuse să se poarte în mijlocul femeilor şi fetelor, era încă reţinut şi sfios faţă de bătrâni şi căpetenii; fiindcă nu ucisese încă nici un om şi nici nu lovise pe câmpul de luptă trupul unui vrăjmaş mort. Nu mă îndoiesc că băiatul acela frumos şi cu chip senin ardea de dorinţa de a-şi însângera

virginul cuţit de scalpat, şi eu n-aş fi stat singur, în cort cu el fără să-i urmăresc cu ochi atent toate mişcările.

Fratele lui mai mare, Calul, se dovedea a fi altfel de om. Nimic mai mult decât un filfizon trândav. Se pricepea foarte bine la vânat, dar prefera să trăiască din ce vânau ceilalţi. N-avea nici un chef să se distingă prin ceva şi Grindină îl întrecuse demult în toate privinţele. Era negru şi urât la chip şi îşi petrecea o mare parte din vreme boindu-se cu roşu şi admirându-se într-o mică oglindă de buzunar dăruită de mine. Restul zilei şi-l împărţea între mâncat, dormit şi stat la soare dinaintea cortului. Rămânea acolo ceasuri întregi împopoţonat cu toate podoabele, ţinând în mână o veche sabie de dragon, şi se vedea cât de colo că se socoteşte obiect al admiraţiei tuturor femeilor din preajmă. Stătea neclintit şi privea drept înainte luându-şi o înfăţişare de înaltă solemnitate, ca şi când ar fi fost cufundat în adânci cugetări, şi numai după privirile piezişe pe care le furişa din când în când către presupusele lui admiratoare îţi puteai da seama încotro i se îndreaptă cu adevărat gândurile.

Şi el şi fratele său pot fi consideraţi elite ale comunităţii indiene; tot la fel stăteau lucrurile şi cu prietenul lui Grindină, Iepurele, care nici el nu poate fi trecut cu vederea. Grindină şi Iepurele erau nedespărţiţi: mâncau, dormeau şi vânau împreună şi împărţeau frăţeşte aproape tot ce aveau. Dacă există în firea indienilor vreo trăsătură demnă de a fi numită romantică, atunci trebuie căutată în prietenii de felul acesta, aşa cum pot fi aflate la multe triburi de pe prerie.

Ceasurile acelei mohorâte după-amiezi păreau să sa târâie cu încetineală unul după celălalt. Zăceam în cortul lui Reynal, copleşit de apatia ce se înstăpânise peste întreaga tabără. Treburile din ziua aceea se sfârşiseră, ori dacă nu, atunci se părea că toţi se hotărâseră să nici nu le mai sfârşească, aşa că moţăiau în tihnă la adăpostul corturilor. O adâncă amorţeală. Însuşi duhul leneviei părea a se fi abătut peste sat. Din când în când prindeam în auz râsul reţinut al vreunei fete dintr-un cort apropiat sau glasurile subţiri şi zglobii ale câtorva copii neastâmpăraţi, singurii încă netoropiţi în acea lume parcă lipsită de viaţă. Căzui şi eu în starea generală a

celor ce mă înconjurau; nu-mi mai puteam urma şirul gândurilor, nu mai eram bun decât pentru gânduri vagi şi visare, până când, asemeni tuturor celorlalţi, am căzut şi eu pradă somnului.

La venirea serii, când focurile începură să răsară roată prin faţa corturilor, un ales cerc de familie se adună în apropiere de domiciliul lui Reynal. Nu se aflau de faţă decât rude ale neveste-si, o deplorabilă şi josnică strânsură, din sânul căreia doar Grindină promitea că se va alege ceva de el în viitor. Chiar şi perspectivele lui erau umbrite într-o oarecare măsură de calitatea acestei familii, nu atât din pricina vreunor consideraţii de rang social, cât din cauză că avea să fie lipsit de orice sprijin serios în acţiunile sale viitoare şi de ajutor în cazul vreunor neînţelegeri. Raymond şi cu mine ne aflam printre ei. Erau vreo opt sau zece bărbaţi strânşi în jurul focului, dimpreună cu cam tot atâtea femei şi tinere şi bătrâne, dintre care unele arătau destul de bine. Şi în vreme ce pipa trecea de la bărbat la bărbat, se încinse o discuţie vie, mai mult veselă decât distinsă, iar până la urmă vreo două sau trei femei dintre cele mai în vârstă (fiindcă fetele erau mai rezervate şi mai sfioase) începură să-l încolţească pe Raymond cu tot felul de glume piperate. Li se alăturară şi câţiva bărbaţi, iar o bătrână *squaw* încheie cadorisindu-l cu o poreclă hazoasă şi indecentă, urmată de râsete pe seama lui. Raymond rânji strâmb şi se hlizi şi el, făcând câteva zadarnice încercări de a-şi lua revanşa. Ştiind bine cât de imprudent şi chiar primejdios ar fi fost să apar şi eu într-o postură caraghioasă faţă de indieni, am păstrat o atitudine rigidă şi încruntată, şi am scăpat astfel de orice împunsătură.

Spre marea mea neplăcere, dimineaţa aflat că tabăra avea să rămână pe loc încă o zi. Îmi era o silă cumplită de lincezeala şi monotonia de acolo, aşa că, pentru a scăpa de ele. Am plecat să cercetez munţii din împrejurimi. N-am plecat singur, ci întovărăşit de un prieten credincios, puşca, unicul prieten adevărat, pe al cărui sprijin neîntârziat mă puteam cu siguranţă bizui la caz de nevoie. Ce-i drept, aproape toţi indienii din sat mărturiseau simpatie faţă de albi, dar păţaniile altora şi propria mea experienţă îmi arătau cât

de nebunească ar putea fi încrederea oarbă şi că e absolut imposibil de prevăzut la ce gesturi neaşteptate îl pot împinge pe un indian pornirile sale stranii şi nestăpânite. Atunci când te afli printre aceşti oameni, primejdia nu e niciodată mai aproape decât în cazul când nu eşti pregătit s-o înfrunţi şi niciodată mai îndepărtată decât în momentele când eşti înarmat şi gata să-i faci faţă în orice situaţie. Nimic nu poate aţâţa instinctele lor sângeroase cu mai multă putere decât dovezile de timiditate, slăbiciune, sau nesiguranţă.

Printre înălţimi se deschideau multe văi întunecate şi adânci, năpădite de copaci şi de tufărişuri, fiindcă pretutindeni era pădure deasă, acolo unde stâncile îngăduiau apariţia vegetaţiei. Mulţime mare de indieni cutreierau pe la poalele pădurilor şi prin tot locul auzeai băieţandri strigând şi râzând pe coastele de munte pe unde îşi exersau ochiul şi mâna şi dădeau frâu liber înclinării lor sângeroase ucigând păsări şi animale mărunte cu arcurile şi săgeţile făcute pe măsură. Exista şi o viroagă îngustă ce se întindea printre pereţi drepţi de stâncă până departe în pieptul muntelui. Pe fundul ei am apucat-o în sus, croindu-mi drum printre stâncile, copacii şi tufişurile ce-l acopereau. Se prelingea pe acolo un firişor plăpând de apă care încă de la locul lui de baştină, de sub stâncă, cu greu putea fi mângâiat ori înveselit de vreo rază de soare. După ce am înaintat o vreme, am crezut că mă aflu în deplină singurătate; dar ajungând într-un loc unde viroaga era mai mult golaşă, aproape lipsită de copaci şi de tufişuri, am zărit la oarecare distanţă capul negru şi umerii arămii ai unui indian răsărind dintre tufele de pe coastă. Nu-i nevoie ca cititorul să se pregătească pentru cine ştie ce aventură, fiindcă n-am nici una de povestit. Capul şi umerii erau ai lui Mene-Sila, cei mai bun prieten al meu din sat. Cum mă apropiasem fără să fac vreun zgomot, fiind încălţat cu mocasini, bătrânul habar nu avea de prezenţa mea; trăgându-mă într-un loc de unde nimic nu-mi împiedeca vederea, l-am zărit așezat jos, singur şi neclintit ca o statuie printre stânci şi copaci.. Stătea cu faţa ridicată şi privirile îi păreau aţintite asupra unui pin cocoţat într-o crestătură a prăpăstiei stâncoase. Vârful pinului se clătina încoace şi

încolo împins de vânt şi crengile-i lungi unduiau în sus şi în jos, de parcă ar fi fost însufleţit. După ce mă uitai o vreme la bătrân, mă convinsei că era cufundat într-un act de veneraţie, de rugăciune ori de comuniune de cine ştie ce fel cu vreo făptură supranaturală. Tare aş fi vrut să-i pătrund gândurile, dar eram silit să mă mulţumesc cu bănuieli şi presupuneri. Ştiam, că deşi intelectul unui indian este capabil să conceapă ideea unui spirit atotştiutor, atotputernic, stăpânitor suprem al universului, totuşi mintea lui nu se poate ridica întotdeauna până la comuniunea cu o făptură ce i se pare atât de uriaşă, atât de îndepărtată şi atât de greu de înţeles; iar atunci când ameninţă primejdia, când speranţele îi sunt spulberate şi vicisitudinile îl copleşesc, este gata să caute alinare la forţe mai mărunte, mai puţin îndepărtate de orizonturile sale. Îşi alege câte un duh ocrotitor, de la care aşteaptă sprijin şi îndrumare. Pentru el întreaga natură e îmbibată de influenţe mistice. Prin munţii aceia nu păşea nici o sălbăticiune, nu cânta nici o pasăre, nu flutura nici o frunză care să nu-i poată influenţa destinul, sau să nu-i poată da de veste ce îl aşteaptă; indianul cercetează natura înconjurătoare la fel cum astrologul cercetează stelele. E atât de strâns legat de natură, încât duhul lui ocrotitor, departe de a fi o imaterială creaţie a închipuirii, este de obicei întruchipat într-o făptură vie: un urs, un lup, un vultur sau un şarpe; iar Mene-Sila, după cum şedea şi se uita cu încordare la bătrânul pin, se prea poate să fi văzut în el venerabilul sălaş al închipuitului duh ce-i diriguia şi-i ocrotea viaţa.

Dar orice ar fi fost în mintea bătrânului, n-avea nici un rost să-i tulbur reculegerea. M-am retras deci în linişte şi am coborât pe viroagă până ce am dat de un loc unde puteam trece peste marginile prăpăstioase, ca să ajung pe coasta muntelui, înălțând privirile, am văzut un vârf înalt ridicat din mijlocul pădurilor. Ceva mă îndemna să urc; de multe zile nu-mi mai simţisem mădularele atât de puternice şi elastice. Un ceas şi jumătate de trudă înceată şi deseori întreruptă m-au făcut să ajung chiar pe pisc; şi atunci, scăpat din umbra neagră a stâncilor şi pinilor, am păşit la lumină şi am mers pe buza scăldată în soare a prăpăstiei şi m-am aşezat jos la

capătul ei cel mai îndepărtat. Privind către vest printre culmile munţilor, vedeam albastrul palid al câmpiei întinzându-se până în zariştea cea mai îndepărtată, asemenea unui ocean potolit şi senin. Munţii din jur erau şi aşa destul de impresionanţi şi maiestuoşi, însă contrastul dubla efectul adânc tulburător al înfăţişării lor sălbatice.

XIX. TRECEREA MUNŢILOR

Când mă despărţisem de Shaw în tabăra de la La Bonte, îi făgăduisem c-o să ne reîntâlnim la Fort Laramie pe întâi august. Indienii aveau şi ei de gând să treacă munţii şi să se îndrepte către fort. Dar aşa ceva nu era posibil acolo unde ne aflam, fiindcă nu exista trecătoare; ca să ajungem la una, trebuia să coborâm înspre sud cale de douăsprezece sau cincisprezece mile. După-amiaza târziu tabăra s-a pus în mişcare. Eu mergeam la urmă, împreună cu vreo trei-patru tineri indieni, şi vedeam în faţă furnicarul ce înainta în lumina roşiatică a asfinţitului ori la umbra deasă a crestelor de munte, întinzându-se până hăt departe, unde nu se mai vedea capul coloanei. Au ales pentru aşezarea taberei un loc cu ghinion. Exact cu un an înainte, când aşezaseră tot acolo tabăra, o ceată de război condusă de feciorul lui Vifor plecase împotriva duşmanului şi din cei zece războinici nici unul nu se mai întorsese. Tocmai asta era cauza nemijlocită a pregătirilor de război din acest an. Când am ajuns la tabără, nu mică mi-a fost mirarea pricinuită de larma îngrozitoare care mă întâmpină: urlete, strigăte şi bocete scoase de toate femeile satului; multe dintre ele, nemulţumite cu aceste dovezi de suferinţă pentru pierderea prietenilor şi rudelor, îşi crestau adânc picioarele cu cuţitul. Un războinic din sat, care îşi pierduse fratele în acea expediţie, găsi o alta cale de a-şi arăta durerea. Deşi de cele mai multe ori indienii sunt socotiţi hrăpăreţi, ei dau totuşi dovadă, atunci când sunt în doliu ori cu alte prilejuri solemne, că nu ştiu ce înseamnă zgârcenia şi sunt în stare să dea tot ce au, condamnându-se singuri la goliciune şi lipsuri. Războinicul despre care e vorba luă doi dintre cei mai buni cai ai săi şi ieşi cu ei în mijlocul satului, unde îi dărui prietenilor; îndată după aceea cântece şi ovaţii înălţate în cinstea dărniciei sale se amestecară cu strigătele femeilor.

În dimineaţa următoare pătrunserăm iarăşi în munţi, în înfăţişarea acestora nu exista nimic măreţ sau pitoresc, aveau un aspect cât se poate de deprimant, căci ori-încotro te uitai

nu vedeai decât mormane de stânci negre şi colţuroase îngrămădite unele peste altele, fără urmă de copac sau altă vegetaţie. Pe când treceam printre ele de-a lungul unei văi largi, îl văzui pe Raymond cum călăreşte alături de o tânără *squaw* şi îi spune tot felul de vorbe măgulitoare. Toate bătrânele din jur se uitau la el cu adâncă admiraţie, iar fata întorcea mereu capul într-o parte şi se prăpădea de râs. Tocmai atunci catârca lui găsi cu cale să-şi arate năbădăile şi începu să se ridice în două picioare şi să sară ca berbecul, parcă ieşită din minţi. Raymond era foarte bun călăreţ şi la început se ţinu zdravăn în şa; dar peste câteva clipe văzui picioarele de dinapoi ale catârcei fluturând în aer şi pe bietul meu însoţitor zburând cu capul înainte peste urechile ei. Toate femeile izbucniră în ţipete şi hohote de râs la care lua parte şi drăguţa lui, iar asupra lui Raymond se revărsă asemenea potop de glume, încât preferă să se îndepărteze, ca să nu le mai audă.

Nu mult mai târziu, când pornisem să mă apropii de el, îl auzii că-mi strigă ceva. Îmi arăta cu mâna către o colină stâncoasă ce se ridica singuratică în mijlocul văii dinaintea noastră, iar din spatele ei ieşi un lung şir de elani şi pătrunse în goana mare printr-o despicătură a muntelui. Abia dispăruseră elanii, când urlete şi strigăte izbucniră în jurul meu din cincizeci de gâtlejuri. Tinerii săriră de pe cai, aruncară de pe ei mantiile grele de piele de bizon şi alergară cu toată graba către poalele înălţimii celei mai apropiate. Reynal o luă şi el la galop, în aceeaşi direcţie, strigând către noi:

— Vedeţi turma aceea de coarne rămuroase? Dacă nu-s o sută nu-i nici unul!

Într-adevăr, pe aproape de creasta muntelui se vedea un mare număr de pete albe urcând iute printre prăpăstii, în vreme ce altele înaintau în şir chiar pe profilul stâncos al crestei. Dornic să văd vânătoarea, o pornii înainte la galop, pătrunsei pe o spărtură din coasta muntelui şi urcai, mergând pe stânci desprinse din munte, atât de sus cât mă putea duce calul. Acolo îl legai de un pin bătrân. În clipa aceea mă strigă Raymond din dreapta şi îmi spuse că o altă turmă de capre se

afla în apropiere, înspre partea aceea. Urcai repede până pe creasta spărturii, de unde se putea vedea bine toată trecătoarea aceea stâncoasă; văzui atunci desluşit, aproape în bătaia puştii, vreo cincizeci sau şaizeci de capre tropăind în sus pe stânci şi silindu-se, după obiceiul lor dintotdeauna, să ajungă pe piscurile cele mai înalte. Indienii goi săreau cu uşurinţă pe stânci, urmărindu-le. Cât ai clipi, vânatul şi vânătorii dispărură din vedere. Nu se zărea şi nu se auzea nimic în afară de câte o împuşcătură răzleaţă, din ce în ce mai îndepărtată, care îşi revărsa ecourile printre stânci.

M-am întors în loc ca să cobor şi atunci am văzut valea de dedesubt mişunând de indieni grăbiţi s-o străbată cât mai repede, şi călare şi pe jos. Dar într-un anumit loc se opreau cu toţii şi se adunau grămadă pe măsură ce soseau; se pregătea tabăra şi se ridicau corturile. M-am dus la locul acela şi nu mult mai târziu se întoarseră şi Reynal cu Raymond. Duceau între ei o capră pe care o uciseseră cu pietre aruncate de pe marginea unei prăpăstii pe unde biata vietate încercase să scape. Unul câte unul, vânătorii începeau să sosească; dar atât de agere sunt caprele Munţilor Stâncoşi, că deşi vreo şaizeci sau şaptezeci porniseră pe urmele lor, nu putuseră vâna decât vreo jumătate de duzină. Dintre acestea, doar unul singur era un mascul mai în vârstă. Avea nişte coarne de dimensiuni aproape incredibile. Mai văzusem pe la indieni polonice cu cozi lungi şi cu capacitate de peste doi litri făcute din astfel de coarne.

A doua zi, toată dimineaţa am înaintat printre coline, în ziua următoare înălţimile începură să se strângă în jurul nostru şi pornirăm din plin adevărata trecere a munţilor. Înainte ca satul să părăsească locul de tabără, am luat-o înainte împreună cu Pană de Vultur, un bărbat bine făcut la trup, dar cu chip viclean şi neplăcut. Fiul său, un băieţandru cu braţe subţiri, călărea împreună cu noi şi încă un indian, cu numele de Panteră, ni se alăturase. Lăsarăm satul în urma noastră, pierzându-l din ochi, şi începurăm să urcăm cu toţii un defileu stâncos. Nu după multă vreme, Pană de Vultur descoperi în depărtare nişte semne de vânat şi împreună cu fecioru-său porni în urmărirea lui, lăsându-mă pe mine să-mi

continui calea împreună cu Panteră. Acesta nu era decât un *nom de guerre;*[83] căci, după cum fac mulţi indieni, adevăratul nume şi-l ţinea ascuns, din pricina cine ştie căror superstiţii. Era un flăcău cu înfăţişare aleasă. Aşa cum lăsa mantia împodobită din piele de bizon să-i cadă în falduri în jurul şoldurilor, silueta lui falnică şi graţioasă ieşea pe deplin la vedere; şi cum stătea pe cal într-o atitudine total degajată, lăsând lungile pene de cocoş de prerie să-i fluture de pe creştetul capului, arăta ca însuşi simbolul adevăratului călăreţ băştinaş de pe întinsul preriilor. Nu avea aceeaşi fire ca şi ceilalţi indieni. Aşa cum se putea citi pe chip, nu avea nimic din gelozia, firea bănuitoare şi şiretenia duşmănoasă ale celor din neamul său. În cele mai multe privinţe, un alb civilizat poate descoperi foarte puţine puncte de asemănare între firea sa şi firea unui indian. Oricât de dispus ar fi să preţuiască la justa lor valoare însuşirile preţioase ale acestora, un alb nu se poate să nu-şi dea seama că o prăpastie se cască între el şi fraţii lui arămii. Ba mai mult, după ce va respira câteva luni sau câteva săptămâni aerul preriilor, va vedea că greu izbuteşte să micşoreze această prăpastie. Totuşi, în felul de a fi al lui Panteră descoperisem cu bucurie cel puţin câteva trăsături în stare să trezească o simpatie reciprocă între mine şi el. Eram foarte buni prieteni şi în vreme ce mergeam alături călare prin locuri stâncoase, văi adânci şi mici întinderi de şesuri sterpe, se străduia cu foarte multă tragere de inimă să mă înveţe limba indienilor Dahcotah. După un timp, ajunserăm la un locşor acoperit de iarbă unde câteva tufişuri de agrişe creşteau la poalele unei stânci; agrişile astea erau atât de ispititoare pentru tovarăşul meu, încât trecu peste poruncile pe care le avea şi se opri să le culeagă, risipind aşa de mult timp, că înainte de plecarea noastră convoiul ne ajunse din urmă. Cea dintâi apăru o bătrână, ducându-şi de funie printre stânci calul de povară. Băştinaşii sosiră unii după alţii şi în scurt timp locuşorul acela strâmt se umplu de lume.

Marşul din dimineaţa aceea a fost ceva de neuitat.

---

[83] Poreclă (fr.).

Străbăteam grandioase întinderi de munţi şi păduri de pini de-o măreaţă sălbăticie, aflate toate sub vraja duhului singurătăţii şi al tăcerii. Fie că ridicai privirile, fie că le coborai, nu puteai zări altceva decât verdele întunecat al frunzișurilor. Se revărsa peste văi şi înveşmânta munţii; de la stâncile negre ce încoronau crestele, până la cursurile de apă ce curgeau ocolind poalele. Am urcat sus pe culmea unei înălţimi de unde puteam să mă uit la întreaga cohortă a băştinaşilor înşiruită la picioarele mele şi, hăt departe la stânga, vedeam linia ei subţire întreruptă, arătându-se numai din loc în loc şi întinsă printre munţi pe distanţă de mile întregi. Pe coasta cea mai îndepărtată, încă mai coborau călăreţi care de departe se zăreau ca nişte boabe mărunte.

Am rămas acolo pe înălţime până când au trecut toţi, apoi am coborât şi m-am luat pe urmele lor. Ceva mai departe am dat peste o mică pajişte vârâtă adânc între înălţimi abrupte; aici făcuse tabără întreg satul. Locul acela îngust mişuna de mulţimea dezordonată şi fără astâmpăr. Unele corturi erau gata ridicate, la altele *squaws* se chinuiau să tragă acoperămintele grele peste parii goi. Altele nu erau deocamdată decât simple schelete şi încă multe zăceau pe pământ cu parii, acoperămintele şi toate celelalte risipite în neorânduială printre mantii din piele de bizon, baloturi de carne, unelte casnice, piese de harnaşament şi arme. *Squaws* ţipau una la alta, caii zvârleau şi băteau din picioare, câinii lătrau nerăbdători să li se ia poverile din spinare şi în toată hărmălaia fluturatul penelor şi strălucirea podoabelor purtate de băştinaşi venea să aducă o notă de voioşie. Copiii mici se zbenguiau peste tot prin mulţime şi mulţi dintre băieţii mai răsăriţi se şi căţăraseră pe stânci, stăteau cu arcurile lor micuţe în mână şi priveau neastâmpărul mulţimii de dedesubt. În contrast cu harababura generală, în mijloc se alcătuise o roată de bătrâni şi războinici care fumau în deplină linişte şi nepăsare. Până la urmă vânzoleala se potoli. Caii fură duşi la păscut pe o vale alăturată şi în tabără se înstăpâni o atmosferă de odihnă şi apatie. Abia trecuse de ceasul amiezii; din pădurea ce ardea undeva înspre răsărit se ridica o uriaşă coloană de fum ce atârna deasupra acelor

locuri ascunzând în bună măsură razele soarelui: cu toate astea, arşiţa era aproape de neîndurat. Corturile stăteau îngrămădite laolaltă pe locul acela strâmt, fără nici o rânduială. Fiecare era ca un soi de seră unde proprietarul dormea în lenevie. În tabără domnea o linişte ca de moarte. Nimic nu se clintea din loc, doar vreo bătrână poate că trecea din când în când de la un cort la altul. Fetele şi flăcăii tineri se împărţiseră în grupuri şi stăteau la umbra pinilor pe înălţimile din apropiere. Câinii gâfâiau întinşi pe pământ, prea toropiţi de lene ca măcar să mai mârâie la oamenii albi. La intrarea pe pajişte se găsea un izvor rece ascuns între stânci, cu totul acoperit de copaci înalţi şi de lăstăriş des. În acel colţ răcoros şi umbrit se adunaseră câteva fete şi se aşezaseră laolaltă pe stânci şi trunchiuri de copaci căzuţi, iar acum erau ocupate să povestească ultimele bârfe din sat, să râdă şi să arunce cu apă în *Meneaska* cel nepoftit. Minutele păreau a se lungi devenind ceasuri. Am stat multă vreme întins la umbra unui copac şi am studiat limba indienilor Ogillallah, cu ajutorul prietenului meu Panteră. După ce ne-am plictisit amândoi de îndeletnicirea asta, m-am întins pe malul unui ochi de apă adânc şi limpede, format nu departe de izvor. Prin apă se jucau o sumedenie de peştişori, cam cât boldul de mari, care se amuzau împreună, după câte se părea în chipul cel mai prietenesc; dar uitându-mă eu mai cu luare-aminte, îmi dădui seama că, de fapt, erau angajaţi într-un război sângeros unii împotriva altora. Din când în când câte unul mai mărunţel cădea victimă şi dispărea numaidecât în gura cuceritorului. Foarte adesea însă, tiranul bălţii, un monstru cu ochii bulbucaţi, lung cam de-o şchioapă, ieșea domol din ascunzătorile de la mal şi dădea roată bălţii fluturând din coadă şi din aripioare. În clipa aceea se punea brusc capăt războiului cel mărunt şi toţi peştişorii fugeau îngroziţi din faţa forţei copleşitoare.

„Filantropi buni la inimă, mi-am spus eu atunci, puteţi voi să suspinaţi îndelung după mileniul vostru de pace; căci de la plevuşcă şi până la oameni, viaţa este un necontenit război.”

În cele din urmă se făcu şi seară; culmile munţilor încă erau scăldate în soare, când asupra pajiştei noastre se lăsaseră

umbrele tot mai dese ale amurgului. Am plecat din tabără şi m-am urcat pe o înălţime din apropiere. Soarele tot îşi mai strecura câte o rază printre pinii ţepeni de pe crestele dinspre apus. Peste o clipă dispăru şi, văzând că întreg peisajul se acoperă de umbre, am pornit iar îndărăt către sat. La coborâre, auzeam urletele lupilor şi lătratul vulpilor din întunecoasele păduri din apropiere sau de mai departe. Tabăra strălucea de mulţimea focurilor şi mişuna de siluete goale şi negricioase ale căror umbre înalte lunecau în zbor peste stâncile din preajmă, ca spectrele unor strigoi.

Găsii cercul de fumători aşezat la locul lui dinainte ştiut; adică pe jos, dinaintea cortului unui anume războinic, care părea să aibă faima de gazdă primitoare. M-am aşezat şi eu să fumez o pipă de rămas bun cu prietenii mei băştinaşi. Eram atunci în ziua de întâi august, zi în care îi făgăduisem lui Shaw să-l întâlnesc la Fort Laramie. Fortul se afla acum la mai puţin de două zile de drum, şi pentru ca prietenul meu să fie scutit de a-şi face griji în legătură cu soarta mea, mă hotărâsem s-o iau înainte şi să ajung cât voi putea mai repede la locul de întâlnire. Mă dusei mai întâi să-l caut pe Grindină, şi după ce îl găsii, îi dădui un pumn de fleacuri de care poartă marchitanii şi o hârtie înroşită, cu condiţia ca a doua zi dimineaţă să-mi fie călăuză prin munţi.

Grindină făcu o dată „Ai!” şi primi darul. Nici unul dintre noi nu mai spuse nimic; chestiunea se aranjase, şi m-am dus să mă culc în cortul lui Kongra Tonga.

Cu mult înainte de revărsarea zorilor, Raymond veni şi mă scutură de umăr, spunând:

— Gata, totu-i pregătit.

Am ieşit afară. Era o dimineaţă răcoroasă, umedă şi întunecoasă şi întreaga tabără părea cufundată în somn. Grindină se găsea în faţa cortului călare pe cal, iar iapa mea Pauline şi catârca lui Raymond stăteau priponite în apropiere. Am pus şeile pe cai şi am mai aranjat câteva lucruri trebuitoare pentru călătorie, dar înainte de a apuca noi să terminăm tabăra începu să se agite şi acoperământurile corturilor fluturau şi foşneau fiind trase de pe pari de către *squaws* care începuseră pregătirile de plecare. Chiar când se

crăpa de ziuă, părăsirăm locul acela trecând printr-o îngustă despicătură dintre stânci, pe unde era ieşirea de pe pajişte înspre răsărit. Când ajunserăm pe culmea trecătorii, mă întorsei şi mă mai uitat o dată îndărăt către tabără, desluşind-o cu greu în lumina puţină şi cenuşie a dimineţii. Totul fremăta din pricina pregătirilor de plecare. Mi-am mutat privirile de acolo, ca şi cum aş fi fost doar pe jumătate hotărât să-mi iau rămas bun pentru totdeauna de la tovarăşii mei băştinaşi. Trecurăm printre stânci şi pini atât de întunecaţi, încât o vreme abia puturăm desluşi pe unde mergem. Ţinutul din faţa noastră era sălbatic şi accidentat, jumătate coline jumătate loc întins, în parte golaş şi în parte acoperit cu păduri de pin şi stejar. Stavile de munţi semeţi îl înconjurau, pădurile erau înviorătoare şi răcoroase atunci în faptul dimineţii, piscurile munţilor purtau ghirlande de ceţuri şi aburi alunecau alene peste pădurile de pe coaste, agăţându-se în vârfurile copacilor. Ceva mai târziu, piscul ascuţit şi negru al celui mai semeţ munte fu poleit cu aur de razele soarelui. Grindină mergea înainte şi îl auzirăm scoţând o exclamaţie. Un animal mare sări dintre tufişuri şi un elan, aşa am crezut atunci, cu coarnele mult pe spate, trecu ca o vijelie pe lângă noi de-a curmezişul locului deschis şi în salturi nebuneşti se îndreptă către pinii din apropiere. Raymond sări numaidecât din şa, dar până să apuce el să tragă, animalul şi ajunsese la peste două sute de yarzi depărtare. Glonţul îşi atinse ţinta, dar prea jos ca să fie dătător de moarte. Totuşi elanul îşi schimbă direcţia fugit şi o luă la goană cu toată puterea printre copaci, făcându-şi drum aproape în unghi drept faţă de cel dinainte. Am tras şi eu şi i-am zdrobit umărul; dar încă îşi continuă fuga şi coborî şchiopătând într-o vale împădurită unde tânărul indian îl urmări şi îl ucise. La întoarcerea lui, văzurăm că nu era vorba de un elan, ci de un cerb cu coada neagră, un animal aproape de două ori mai mare decât un cerb obişnuit şi cu totul necunoscut în răsărit. Trosnetele împuşcăturilor ajunseseră la urechile indienilor şi câţiva dintre ei veniră până la noi. I-am lăsat lui Grindină pielea cerbului, am atârnat la spatele şeilor noastre câtă carne pofteam, lăsând restul în seama indienilor, şi ne-am văzut de cale. Între

timp satul înaintase şi el, ba chiar atât de mult că n-ar mai fi fost cu putinţă să le-o luăm înainte. Ne schimbarăm atunci, direcţia aşa fel ca să le ieşim înainte într-un punct cât mai apropiat. În scurtă vreme am putut distinge, printre tulpinile negre ale pinilor, siluetele indienilor porniţi la drum. Din nou făceam parte din convoiul lor. Mergeau acum chiar mai repede decât cu graba lor obişnuită, îngrămădiţi laolaltă într-o trecătoare îngustă, printre stânci şi pini bătrâni. Ajunsesem pe versantul răsăritean al munţilor şi foarte curând dădurăm peste un defileu accidentat şi anevoie de străbătut, coborând în pantă foarte înclinată. Tot furnicarul acela se scurse deodată la vale, umplând trecătoarea stâncoasă asemeni unui năvalnic torent de munte. Pădurile de pe munţii din faţa noastră ardeau şi incendiul se stârnise cu săptămâni înainte. Vederea ne era împiedecată de o uriaşă mare de fum şi pe amândouă părţile se înălţau pereţi gigantici de stâncă ce-şi ridicau parcă până în înaltul cerului coamele de pini de pe creste, iar piscurile ascuţite şi culmile dinţate ale munţilor de dincolo abia puteau fi zărite ca printr-un văl. Peisajul în sine era grandios şi impresionant, dar cu mulţimea aceea dezordonată, cu războinicii înarmaţi, cu copiii goi şi fetele gătite ca de sărbătoare ce năboiau înspre vale, ar fi oferit un model nepreţuit pentru pictor, şi numai pana unui Walter Scott s-ar fi putut încumeta s-o descrie în tot pitorescul ei.

Trecurăm peste o porţiune pârjolită pe unde pământul era fierbinte sub copitele cailor şi printre coastele cuprinse parcă de flăcări a doi munţi. De câtăva vreme coborâsem într-o regiune mai puţin pietroasă, unde dădurăm peste un şir de văi mărunte udate de un curs de apă pe ale cărui maluri creşteau puzderii de agrişe sălbatice şi pomuşoare, iar copiii şi chiar mulţi bărbaţi în toată firea se răzleţiră de convoi ca să le adune, în vreme ce noi treceam mai departe. Continuarăm să coborâm, şi peisajul se schimba cu repeziciune. Munţii cuprinşi de flăcări rămăseseră în urmă şi prin văile deschise ce se aflau în faţa noastră puteam zări preria întinzându-se ca un ocean până dincolo de zare. După ce trecurăm de un şir de copaci de pe malurile apei, indienii se grăbiră să iasă cât mai repede la lărgimea câmpiei. Mi-era sete şi am îngenunchiat

pe malul râului ca să beau apă. Când am încălecat din nou, ca o culme a indolenţei mi-am lăsat puşca în iarbă şi cu gândurile hoinărind pe cine ştie unde, am mers o bucată bună de drum până să-i observ lipsa. Bineînţeles că n-am pierdut nici o clipă şi am pornit la galop întins în căutarea ei. Trecând pe lângă şirul de indieni, mă uitam cu luare-aminte la fiecare războinic care trecea în trap domol pe lângă mine şi până la urmă mi-am descoperit puşca în mâna unuia dintre ei, iar când m-am dus să i-o cer mi-a dat-o imediat, fără nici un fel de codeală. Neavând alt mijloc de a-mi dovedi recunoştinţa, mi-am scos un pinten şi i l-am oferit. A fost în culmea fericirii, privind gestul acesta ca pe un semn de aleasă preţuire şi numaidecât mi-a întins piciorul ca să-i prind pintenul. De îndată ce am isprăvit treaba asta l-a înfipt cu toată puterea în burta calului, care a sărit brusc şi violent înainte. Indianul izbucni în râs şi înfipse pintenul cu şi mai multă îndârjire. Atunci calul ţâşni ca o săgeată drept înainte, însoţit de strigătele şi râsetele scoase de *squaws* şi de exclamaţiile bărbaţilor – *„Uaştai!* – Grozav!” – încântaţi de efectele spectaculoase ale pintenului dăruit. Indianul nu avea nici şa şi nici ceva care să ţină loc de frâu, în afară de o fâşie de piele legată de falca de jos a calului. Prin urmare calul lui nu mai putea fi în nici un fel stăpânit şi o apucă în goana mare peste prerie, până când cal şi călăreţ dispărură peste muchea unei coline. După aceea nu l-am mai văzut niciodată în viaţa mea, dar presupun că nu i s-a întâmplat nimic rău. Un indian aflat pe spinarea unui cal are mai multe, vieţi decât o pisică.

Satul aşeză tabără fie preria pârjolită de soare, chiar lângă poalele munţilor. Arşiţa era cumplită şi copleşitoare. Indienii ridicară acoperămintele corturilor la un picior sau chiar mai mult de la pământ, ca să lase aerul să circule; Reynal găsi şi el cu cale să-şi scoată veşmântul de puitor de capcane din piele de căprioară, şi să se mulţumească cu cele foarte sumare purtate de indieni, în ţinuta asta elegantă se întinse în cortul lui pe o piele de bizon, şi pe rând ba înjura căldura, ba trăgea din pipa pe care o fumam împreună. Se mai afla de faţă un cerc select de prieteni şi rude indiene. Se servi o fiertură de căţel ca piesă de bază a ospăţului de rămas bun şi

apoi. Ca desert, un castron mare de lemn cu agrişe culese la munte.

— Ia uită-te colo, spuse Reynal arătând cu mâna pe deschizătura cortului. Vezi cocoaşele acelea aşezate la rând la vreo cincisprezece mile de aici? Aşa, acuma uită-te la cea din margine, o vezi, aia de parcă are o pată albă pe ea. Ce zici, ai mai văzut-o vreodată?

— Aş zice că e colina la poalele căreia am făcut noi tabără când eram pe Laramie Creek, acum vreo şase sau opt săptămâni.

— Ai brodit-o, îmi răspunse Reynal.

— Dă fuga şi adu caii, Raymond, îmi îndemnai eu tovarăşul. Dormim aici în tabără la noapte, iar mâine dimineaţă pornim de-a dreptul către fort.

În curând iapa şi catârca se aflau dinaintea cortului. Puserăm şeile şi între timp în junii nostru se adună o ceată de indieni. Calităţile Paulinei, iepşoara mea vânjoasă, ageră şi rezistentă, ajunseseră bine cunoscute în tabără şi mai mulţi musafiri veniseră călări pe caii lor cei buni pe care mi-i ofereau în dar. M-am grăbit să spun că nu merit asemenea cinste, ştiind prea bine că a accepta darurile însemna totodată a o lăsa pe Pauline în mâinile lor care nu prea ştiau ce e mila. Ne-am luat rămas bun de la Reynal, dar nu şi de la indieni, fiindcă ei sunt obişnuiţi să treacă peste astfel de ceremonii inutile. Părăsirăm tabăra şi pornirăm peste prerie de-a dreptul către râpa cea albă ale cărei margini pale se înălţau domol asupra zării, asemeni unui nor. Veni cu noi şi un indian al cărui nume l-am uitat, deşi sluţenia chipului său şi groaznica lăţime a gurii mi-au rămas viu întipărite în memorie. Antilope erau cu duiumul pe acolo, dar nu le-am luat în seamă. Călăream întins către ţinta noastră, peste câmpiile sterpe şi colinele pleşuve până când, spre sfârşitul după-amiezii, istoviţi de căldură, sete şi oboseală, dădurăm cu ochii de o privelişte ce ne umplu sufletele de bucurie: lungul şir de copaci şi valea adâncă ce arată locul pe unde curge Laramie Creek. Trecând prin crângul de bătrâni plopi uriaşi şi plini de uscături ce mărginesc firul apei, am ieşit pe malul celălalt. În apele repezi şi înspumate mişunau peştii,

jucându-se şi sărind pe deasupra în locurile mai puţin adânci. De îndată ce am ajuns pe celălalt mal, caii s-au întors să bea apă iar noi, îngenunchind pe nisip, le-am urmat pilda. Nu mai merserăm mult şi dădurăm peste locuri binecunoscute.

— Ne-apropiem de casa, Raymond, dădui eu de veste.

Văzurăm copacul cel mare la poalele căruia făcusem atâta amar de vreme tabără; văzurăm râpele care priviseră cortul nostru când se aflase la cotul râului; văzurăm pajiştea pe care caii noştri păscuseră săptămâni la rând şi ceva mai departe aşezarea de câini de prerie unde îmi omorâsem timpul în atâtea ceasuri îndelungi de trândăvie trăgând cu puşca în nefericitele vietăţi.

— Acum vine peste noi, spuse la o vreme Raymond, întorcându-şi spre cer chipul lătăreţ.

Şi într-adevăr, râpele şi pajiştea, râul şi pâlcurile de copaci se întunecau cu repeziciune. Nori negri uriaşi se înălţau dinspre sud şi tunetele începuseră să huruie ameninţător.

— Uite acolo facem tabără, spusei eu arătând înspre un pilc de copaci deşi, în josul apei. Raymond şi cu mine pornirăm într-acolo, dar indianul se opri pe loc şi începu să strige la noi cu înfrigurare. Când îl întrebarăm ce se întâmplase, ne spuse că printre copacii de acolo bântuie totdeauna duhurile a doi războinici şi dacă ne vom culca în locul acela, toată noaptea au să ţipe şi-au s-azvârle cu pietre în noi, ba poate până în dimineaţă au să ne fure şi caii. Socotind că n-avem de ce să nu-i facem pe plac tovarăşului nostru, am lăsat în urmă sălaşul acelor strigoi atât de neobişnuiţi şi ne-am îndreptat spre Chugwater, pornind însă în galop întins, fiindcă picături grele şi începuseră să cadă. Curând dădurăm cu ochii de puieţii de plop crescuţi la gura pârâiaşului. Sărirăm de pe cai, scoaserăm iute şeile, dădurăm drumul cailor şi scoţând cuţitele ne apucarăm să ferfeniţim tufişurile tăind crengi şi lăstari ca să ne facem adăpost împotriva ploii. Aplecarăm puieţii de plop fără să le pricinuim nici o vătămare, puserăm crengile şi lăstarii pe deasupra şi ne alcătuirăm astfel un adăpost bunişor; numai că toată truda nu ne-a fost de nici un folos. Furtuna abia dacă ne-a atins. Dar la o jumătate de milă spre dreapta noastră, ploaia se revărsa ca o cascadă, iar

tunetele bubuiau peste prerie ca o întreagă baterie de artilerie; noi avurăm norocul să ne-ajungă doar câţiva stropi mari, scuturaţi de pe o margine de nor. Furtuna trecu şi soarele străluci din nou cu întreaga lui putere. Stând adunaţi sub umbrarul nostru de ramuri, ne-am apucat să ne înfruptăm dintr-o zdravănă porţie de *wasna* pe, care mi-o dăduse Weah Washtay. Indianul adusese cu sine pipa şi o pungă de *shongsasha;* aşa că până a ne lăsa furaţi de somn, am stat o vreme şi am fumat tustrei. Totuşi, mai înainte de asta, prietenul nostru cu gura cât o şură avu prevederea de a cerceta cu luare-aminte împrejurimile. Numărând pe degete, ne aduse vestea că opt bărbaţi făcuseră nu de prea multă vreme tabără pe acolo – Bisonette, Paul Dorion, Antoine Le Rouge, Richardson şi încă alţi patru ale căror nume nu ni le putea spune. Toate astea se dovediră apoi întru totul exacte. Datorită cărui instinct ajunsese indianul la concluzii atât de exacte, mi-e absolut cu neputinţă să-mi dau seama.

Era încă întuneric deplin când m-am trezit şi l-am sculat pe Raymond. Indianul apucase să plece, hotărându-se să ajungă la fort înaintea noastră. Ne luarăm după el şi o vreme merserăm pe întuneric, iar când soarele în sfârşit răsări, strălucind ca un glob de aramă cuprins de flăcări, ne aflam la zece mile depărtare de fort. În cele din urmă, de pe buza unui mal nisipos, zărirăm şi Fort Laramie, la câteva mile în faţa noastră, stând la marginea râului ca o micuţă pată cenuşie în mijlocul unei pustietăţi fură margini. Mi-am oprit calul şi am stat o clipă să-l privesc de acolo de sus. Mi se părea că e însăşi culmea cea mai înaltă a civilizaţiei şi confortului. N-a mai durat mult până am ajuns în apropierea lui, fiindcă am străbătut în goana mare cea mai întinsă parte a drumului. Laramie Creek încă se mai afla între noi şi zidurile cele primitoare şi prieteneşti. Intrând în apă prin locul unde ne înţepenisem în bancul de nisip, ne-am indicat picioarele până în spatele şeilor şi astfel îngenunchiaţi pe spinările cailor am trecut fără să ne udăm nici un pic prin şuvoaiele repezi de apă. De îndată ce urcarăm malul, mai mulţi bărbaţi apărură în poartă. Trei dintre ei porniră în întâmpinarea noastră. Peste câteva clipe putui să-mi dau seama că e vorba de Shaw; îl

urma Henry Chatillon, cu faţa lui de bărbătească simplicitate şi sinceritate deplină, iar la urmă venea Deslauriers cu tot chipul iluminat de un zâmbet larg ce ne ura bun venit. Întâlnirea n-a fost pentru nimeni o simplă ceremonie. Cel puţin pentru mine evenimentul putea fi socotit cum nu se poate mai plăcut, căci treceam de la tovărăşia unor oameni primitivi, sau aproape primitivi, la aceea a nobilului, înţeleptului şi atât neînvăţatului meu prieten şi a călăuzei noastre cu suflet şi însuşiri atât de alese. Şi prezenţa mea era tot atât de binevenită pentru Shaw, fiindcă începuse să aibă anumite bănuieli foarte neplăcute în legătură cu soarta mea.

Bordeaux mă întâmpină cu cea mai mare bunăvoinţă şi strigă să vie numaidecât bucătarul. Slujbaşul acesta era o achiziţie nouă şi sosise doar în ultima vreme de la Fort Pierre cu căruţele neguţătorilor. Dar cu oricâtă iscusinţă s-ar fi putut lăuda el, n-avusese la îndemână cele mai alese articole cu ajutorul cărora să şi-o poată dovedi. Totuşi îmi puse dinainte o gustare de dimineaţă alcătuită din pesmeţi, cafea şi carne de porc la saramură. Mi se părea că încep o nouă viaţă din clipa când puteam să stau pe o bancă, să am la îndemână cuţit şi furculiţă, farfurie şi ceaşcă de cafea, iar dinainte ceva ce semăna a masă. Cafeaua mi se păru delicioasă şi pâinea o noutate cum nu se poate mai binevenită, după ce trei săptămâni în şir nu ştiu dacă gustasem altceva decât carne, şi asta de cele mai multe ori fără sare. Bucatele se adăugau la bucuriile produse de cei din jur, fiindcă exact în faţa mea stătea Shaw în îmbrăcăminte elegantă de interior. Dacă cineva ar fi tare dornic să aprecieze cum se cuvine însemnătatea unei tovărăşii plăcute, n-are decât să petreacă vreo câteva săptămâni, singur, într-un sat al indienilor Ogillallah. Iar dacă ar putea face în aşa fel încât să adauge acelui soi de sihăstrie o boală epuizantă şi destul de gravă, impresiile lui asupra acestui subiect ar putea deveni unele dintre cele mai vii.

Shaw se afla la fort de vreo două-trei săptămâni. L-am găsit instalat în vechea lui locuinţă, un apartament mare ocupat de obicei de *bourgeoisul* care nu se găsea atunci la faţa locului. Într-un colţ dădui peste un culcuş moale de piei de bizon de

cea mai bună calitate, şi acolo mă întinsei. Shaw îmi aduse trei cărţi şi-mi spuse:

— Uite, ai aicea pe Shakespeare şi pe Byron, iar dincoace *Vechiul Testament*, care cuprinde în el tot atâta poezie cât celelalte două la un loc.

Am ales pe cea mai slabă dintre ele, şi cea mai mare parte a zilei am petrecut-o stând întins pe mantiile din piele de bizon şi desfătându-mă în cel mai înalt grad cu plăsmuirile strălucitului geniu ce n-a obţinut alt triumf mai impresionant decât acela de a ne face aproape să trecem cu vederea firea deloc bărbătească a omului care a avut acel geniu[84].

[84] Aluzii la Byron.

XX. CĂLĂTORIA SINGURATICĂ

În ziua sosirii mele la Fort Laramie,. Stăteam împreună cu Shaw întinşi pe nişte mantii din piele de bizon în apartamentul ce ne fusese pus la dispoziţie cu atâta ospitalitate; Henry Chatillon se afla şi el de faţă, trebăluind ceva pe la harnaşamente şi pe la armele aduse la noi în odaie, dimpreună cu vreo doi sau trei indieni care stăteau turceşte pe duşumea şi-şi ţineau aţintite asupra noastră privirile neclintite.

— Aici am dus-o bine în toate privinţele, spuse Shaw, în afară de una. Cu bani este imposibil să găseşti nişte *shongsasha* ca lumea.

L-am întins atunci o pungă de piele cu *shongsasha* de cea mai bună calitate, căpătată încă de când mă aflam prin Black Hills. Shaw continuă:

— Henry, te rog, dă-mi fundul de tocat al lui Papin, sau mai degrabă dă asta indianului de colo şi lasă-l pe el să toace amestecul; indienii se pricep mai bine decât orice alb.

Fără să scoată o vorbă, indianul amestecă tutunul şi scoarţa de salcie în proporţiile cuvenite, umplu pipa şi o aprinse. După ce am îndeplinit şi treaba asta, tovarăşul meu şi cu mine am început să discutăm despre cele ce ne rămâneau de făcut în viitor; dar mai înainte de toate, Shaw mă înştiinţă despre unele întâmplări petrecute la fort în timpul absenţei mele.

Cu vreo săptămână mai înainte, sosiseră de dincolo de munţi patru bărbaţi: Sublette, Reddick şi încă doi. La foarte mică depărtare de fort, se întâlniseră cu o ceată mare de indieni alcătuită mai cu seamă din tineri. Toţi erau din satul vechiului nostru prieten Fum care, dimpreună cu cei ce ziceau că sunt de partea lui, se declarau mari prieteni ai albilor. De aceea, călătorii se apropiaseră şi începuseră să stea de vorbă cu indienii fără nici un fel de temere. Totuşi, la un moment dat băştinaşii înşfăcaseră caii de frâie, poruncind călăreţilor să descalece. Aceştia, în loc să se supună, dăduseră bice cailor şi o rupseseră la fugă. Pe când fugeau din răsputeri,

auziseră în urma lor urlete şi hohote de râs batjocoritor, însoţite de câteva pocnete de puşcă. Nu-l nimeriseră pe nici unul dintre ei, deşi dârlogii lui Reddick fuseseră retezaţi de glonţ la un deget de mâna lui. După ce făcuseră astfel cunoştinţă cu politeţurile indienilor, cel puţin pentru o vreme nu mai erau dornici să înfrunte şi alte riscuri. Aveau de gând să-şi urmeze calea către sud, pe lângă poalele munţilor, până la Bent's Fort; şi cum planurile noastre se potriveau cu ale lor, propuseseră să ne unim forţele. Cu toate astea, văzând că eu nu mă întorc, îşi pierduseră răbdarea şi se saturaseră de stat cu mâinile încrucişate, uitaseră primejdia de care abia scăpaseră şi plecaseră fără noi, făgăduind să ne aştepte la Bent's Fort. De aici urma să facem împreună lunga călătorie până la aşezările statornice, mai ales că era vorba de o regiune unde primejdiile nu erau deloc de neluat în seamă, fiind împânzită de indieni duşmănoşi din triburile Pawnee şi Comanche.

Mai trăgeam nădejde că, ajungând la Bent's Fort. O să dăm acolo şi de alte întăriri. Un tânăr din Kentucky venise şi el înspre munţi împreună cu ceata de emigranţi spre California a lui Russel. Unul dintre scopurile cele mai de seamă urmărite de acest tânăr, după câte spusese el însuşi, era acela de a omorî un indian; scop pe care mai târziu izbutise să şi-l atingă sporind astfel foarte mult primejdia ce aveam s-o întâmpinăm noi şi alţii aflaţi în trecere prin locurile unde sălăşluiau neamurile mânioase ale indianului ucis. Certându-se cu confraţii săi emigranţi, tânărul se despărţise de ei şi cu câtva timp înainte plecase cu o altă ceată către izvoarele Arkansasului. Ne lăsase o scrisoare spunându-ne că are să ne aştepte la Bont's Fort şi pe urmă are să meargă cu noi până la aşezările statornice. Totuşi, când ajunse la fort găsi acolo o ceată de patruzeci de oameni gata pregătiţi să înceapă călătoria către casă şi, dând dovadă de înţelepciune, preferă sa tragă foloase de pe urma unei atât de puternice escorte. Sublette şi ai săi s-au alăturat şi ei cetei acesteia; aşa că atunci când am ajuns noi la Bent's Fort, cu vreo şase săptămâni mai târziu, ne-am trezit părăsiţi de aliaţi şi lăsaţi încă o dată să ne descurcăm după cum ne-o tăia capul şi ne-

or ţine puterile.

În ziua de patru august, după-amiaza devreme, ne-am luat pentru ultima oară adio de la primitoarele porţi ale fortului Laramie. Shaw şi cu mine călăream din nou unul lângă altul pe prerie. Pe primele cincizeci de mile, am fost întovărăşiţi de Troche, un puitor de capcane, şi Rouville, un slujbaş oarecare de la *Fur Company*, aflaţi în drum spre izvoarele lui Horse Creek, unde trebuiau să-l întâlnească pe neguţătorul Bisonette. În după-amiaza aceea am străbătut doar şase sau opt mile, până am ajuns la un pârâiaş ce curgea peste preria stearpă. De-a lungul malurilor lui creşteau pâlcuri de tineri cireşi sălbatici încărcaţi de fructe coapte şi ascunzând cu desimea lor aproape în întregime luciul firului de apă. Aici aşezarăm tabăra; şi fiindu-ne lene să mai ridicăm cortul, am aruncat şeile pe pământ, am aşternut câteva piei de bizon, ne-am întins pe ele şi ne-am pus pe fumat. Între timp, Deslauriers se îndeletnicea cu cratiţa, iar Raymond păzea caii lăsaţi la păscut. Deslauriers găsise un foarte activ ajutor în persoana lui Rouville, care se declara mare meşter în arta culinară şi, punând mâna pe o furculiţă, se apucă să-şi facă simţită prezenţa la pregătirea cinei. Ce-i drept, după câte credea el despre sine, Rouville ştia tot ce se poate şti pe lumea asta şi nu pierdea nici un prilej de a-şi face cunoscute nenumăratele lui îndemânări şi priceperi. Fusese călăreţ de circ la Saint Louis şi, într-o zi, la Fort Laramie, dăduse roată curţii mergând călare în cap, spre nemărginita uimire a indienilor. Se remarcase de asemenea ca fiind cel mai poznaş hâtru din fort şi cum avea foarte mult haz şi o voioşie neistovită, în noaptea aceea contribui la buna dispoziţie din tabără mai mult decât toţi ceilalţi luaţi la un loc. Ba se lăsa în genunchi lângă Deslauriers şi-l dădăcea explicându-i cum se fac la tigaie cele mai gustoase cotlete de căprioară, ba venea şi se aşeza lângă noi şi ne spunea cu de-amănuntul cum se împletesc cât mai frumos cozile cailor, ori depăna la istorii năstruşnice, povestindu-ne cum ucisese el un bizon numai cu cuţitul după ce mai întâi îi tăiase coada din goana mare, ori ne relata tot felul de snoave fanteziste în legătură cu *bourgeois* Papin. În cele din urmă luă de pe iarbă un volum de

Shakespeare şi începu să se bâlbâie şi să se împleticească în vorbe ca să ne arate că ştie să citească. Ţopăia prin tabără şi turuia din gură ca o maimuţă poznaşă; şi orice ar fi făcut într-o anumită clipă, puteai fi sigur că nu acelaşi lucru avea să-l facă în cea următoare. Tovarăşul său Troche stătea întins pe iarbă, nu scotea un cuvânt, dar urmărea cu ochi plini de grijă o mică şi grozav de urâtă *squaw* din Utah, pe care era amarnic de gelos.

A doua zi pornirăm mai departe şi traversarăm marea vale rotundă numită „Goche's Hole"[85]. Către seară ne încurcarăm într-o ţesătură de vâlcele; şi cum nu dădeam de apă, a trebuit să umblăm până la ore târzii. A doua zi dimineaţa avurăm de trecut un lung şir de râpe ale căror, coaste dezgolite, roase de ploi şi de vânturi, erau de… o albeaţă de necrezut, foarte chinuitoare pentru ochi. Pe când treceam printr-o deschizătură dintre râpele astea, văzurăm pe pământ nişte enorme urme de picior, parcă lăsate de un uriaş. Erau urme de urşi grizzly, din care văzuserăm o mulţime şi în ziua dinainte, imediat după asta trecurăm peste o câmpie stearpă ce se întindea în ondulări domoale până la marginea zării. Deşi soarele strălucea pe cei, în văzduh plutea o ceaţă uşoară. Din pricina ei colinele din depărtare luau forme ciudate, schimonosite, iar linia orizontului îşi schimba mereu înfăţişarea. Shaw şi cu mine călăream alături, iar Henry Chatillon la oarecare distanţă înaintea noastră, când îl văzurăm că-şi struneşte deodată calul, se întoarce spre noi având pe chip expresia aceea încordată pe care o căpăta numai atunci când era stăpânit de o emoţie puternică, şi ne strigă să venim mai repede. Am ajuns lângă el în galop. Henry ne arătă o pată neagră pe cenuşiul unei ridicături a preriei, după câte se părea cam la o milă depărtare.

— Urs trebuie să fie, ne spuse el. Haideţi, acuma o să ne apucam de o vânătoare adevărată. Fiindcă lupta cu ursul grizzly are alt haz decât cu un biet bizon; ursul grizzly e mult mai tare şi mai deştept.

Aşa că pornirăm cu toţii la galop într-acolo, pregătiţi de

[85] Văgăuna lui Goche.

luptă grea; fiindcă urşii aceştia, deşi la prima vedere par cam stângaci şi neajutoraţi, sunt de o ferocitate şi agilitate de necrezut. Ondulările preriei ne ascunseră pata cea neagră, dar numaidecât după aceea o văzurăm din nou. Numai că de data asta părea să fie foarte aproape; şi pe când ne uitam noi la ea cu mirare, o văzurăm cum se desface în două părţi şi fiecare din ele îşi ia zborul şi se tot duce. Oprirăm caii şi îl privirăm pe Henry, pe faţa căruia se putea limpede citi un ciudat amestec de veselie şi amărăciune plină de umilinţă. Ochii îi fuseseră în asemenea măsură înşelaţi de starea deosebită a atmosferei. Încât de la distanţă de vreo jumătate de milă luase două ciori cât toate zilele drept un urs grizzly aflat la depărtare de o milă. Până la capătul călătoriei i-am tot amintit lui Henry de acel urs grizzly cu aripi.

După-amiaza am ajuns la poalele unei coline mari. În vreme ce urcam pe coasta ei, Rouville începu să pună tot felul de întrebări cu privire la starea noastră de acasă şi la planurile de viitor, iar Shaw îl mulţumi cu scorneli despre o nevastă şi un copil, care fură ascultate şi crezute fără nici o şovăială. Când ajunserăm pe culme, văzurăm în vale panglica şerpuită a lui Horse Creek şi ceva mai spre stângă puturăm zări tabăra lui Bisonette aşezată printre copacii şi desişurile de pe malul apei. Chipul lui Rouville luă deodată o expresie caraghios de uluită. Bineînţeles, îl întrebarăm ce se întâmplase; şi atunci ieşi la iveală că Bisonette îl trimisese din tabără până la Fort Laramie cu singurul scop de a înnoi proviziile de tutun. Numai că din momentul când ajunsese la Fort Laramie şi până în clipa de faţă, aiuritul nostru prieten uitase, cu totul de rostul călătoriei sale şi străbătuse de pomană cale de o sută de mile printr-o regiune primejdioasă. Coborârăm până la Horse Creek, îl trecurăm prin vad şi pe malul celălalt dădurăm peste un indian singuratic stând pe cal la umbra unui copac. Fără să scoată vreo vorbă, cârmi calul şi porni să ne arate drumul până la tabără. Bisonette îşi alesese o poziţie minunată. Râul, înconjurat de porni deşi, împrejmuia pe trei laturi o pajişte verde şi largă unde vreo patruzeci de corturi ale indienilor Dahcotah stăteau rânduite în cerc, iar dincolo de ele se mai vedeau şi vreo câteva ale prietenoşilor Shiennes. Bisonette

însuşi trăia după chipul indienilor. Înaintând călări până la cortul lui, îl găsirăm aşezat la intrare şi înconjurat de câteva obiecte de confort neobişnuite pe prerie. *Squaw* a lui stătea alături de el şi copii bucălaţi se hârjoneau prin jur, îmbrăcaţi în rochiţe de stambă imprimată; tot acolo se afla şi Paul Dorion, cu faţa lui ca de piele tăbăcită şi vechea lui manta albă, dimpreună cu Antoine Le Rouge, o corcitură de indian Pawnee, Sibille, un neguţător şi mai mulţi alţi albi.

— N-are să vă prindă rău, ne spuse Bisonette, dacă o să rămâneţi aici cu noi vreo zi-două, înainte de a pleca spre Pueblo.

Am acceptat invitaţia şi ne-am ridicat cortul pe un loc mai înalt din preajma taberei, alături de copaci. Nu peste mult timp, Bisonette ne pofti la un ospăţ şi furăm ţinta a numeroase asemenea atenţii din partea tovarăşilor săi indieni. Poate că cititorul îşi mai aduce aminte cum, atunci când mă alăturasem satului indian, de partea cealaltă a munţilor Black Hills, aflasem că vreo câteva familii nu se mai aflau acolo, fiindcă refuzaseră să treacă munţii împreună cu ceilalţi. Indienii din tabăra lui Bisonette erau tocmai acele familii, şi mulţi dintre ei veniră în seara aceea la mine ca să mă întrebe despre neamurile şi prietenii lor. Nici nu se sinchisiră când aflară că în vreme ce ei, datorită propriei lor indolenţe şi lipse de curaj, ajunseseră la un pas de înfometare, ceilalţi consăteni îşi procuraseră cele trebuitoare pentru anul următor, adunaseră mari cantităţi de provizii şi trăiau în belşug. Tovarăşii lui Bisonette se hrăniseră o vreme cu cireşe sălbatece pe care *squaws* le pisau cu sâmburi cu tot şi le întindeau pe piei de bizon ca să se usuce la soare.; pe urmă le mâncau fără să le mai pregătească în vreun fel, ori le foloseau ca adaos la diferite amestecuri pentru bucate mai alese.

A doua zi, în tabără se iscă zarvă din pricina altor nou-veniţi. Un indian stingher sosise cu familia de pe Arkansas. Trecând printre corturi, îşi luă o înfăţişare de neobişnuită demnitate şi înaltă importanţă, şi anunţă că aduce veşti de cea mai mare însemnătate pentru albi. Curând după ce *squaws* îi ridicară cortul, îl trimise pe băiatul lui cel mic ca să

invite la ospăţ pe toţi albii şi pe cele mai de seamă căpetenii. Musafirii sosiră şi se îngrămădiră umăr lângă umăr în cortul unde aerul fierbinte abia mai putea fi respirat. Cuţitarul, acesta era numele gazdei noastre, vânase pe drum un bizon bătrân. Măruntaiele fierte ale veteranului, mai tari ca pielea, alcătuiau principalul fel de mâncare al ospăţului. Afară de asta, mai aveam cireşe fierte cu grăsime într-o oală mare de aramă. Bucatele fură împărţite şi o vreme domni tăcerea, toţi având aceeaşi preocupare intensă; pe urmă fiecare oaspete, doar cu una sau două excepţii, îşi întoarse castronul de lemn cu fundul în sus, pentru a dovedi astfel că ştiuse să preţuiască aşa cum se cuvenea ospitalitatea amfitrionului. După aceea, Cuţitarul scoase fundul de tocat, pe care pregăti amestecul de tutun şi umplu mai multe pipe, dându-le să circule printre cei de faţă. Când isprăvi, îşi îndreptă spinarea stând turceşte în culcuşul său şi cu multe gesturi începu să-şi depene povestea. N-am să repet vorbirea lui copilărească. Era atât de încâlcită cum sunt de-altminteri cea mai mare. Parte din povestirile indienilor, plină de amănunte absurde şi contradictorii, încât ar fi fost aproape cu neputinţă să desprinzi din ea măcar o fărâmă de adevăr. Tot ce am putut încropi din spusele lui au fost următoarele:

El fusese prin Arkansas, şi pe acolo văzuse şase mari cete de război ale albilor. Nu-şi închipuise niciodată până atunci că lumea ar putea să cuprindă atâţia albi. Şi toţi aveau cai mari, cuţite tare lungi şi puşti foarte scurte, iar unii dintre ei erau îmbrăcaţi la fel, în celei mai minunate veştminte de război văzute de el vreodată. Din tot ce spunea Cuţitarul reieşea limpede că unităţi de dragoni şi probabil şi de voluntari cavalerişti ajunseseră în Arkansas. Mai văzuse el pe acolo mulţime mare de corturi albe cum au *Meneaska*, trase de bizonii lor cu coarne lungi. Astea nu puteau să fie nimic altceva decât căruţe cu coviltir trase de boi şi folosite fără îndoială pentru aprovizionarea armatei. Curând după ce văzuse toate astea, gazda noastră se întâlnise cu un indian care se întorsese nu demult de la Comanşi, iar acesta îi povestise cum toţi mexicanii porniseră la o mare vânătoare de bizoni; cum americanii se ascunseseră într-o văiugă: şi

cum de îndată ce mexicanii trăseseră toate săgeţile pe care le aveau, americanii scoseseră strigătul lor de război, ieşiseră din ascunzătoare. Începuseră să tragă cu puştile şi îi uciseseră pe toţi. Din asta nu puteam trage decât concluzia că se declarase război Mexicului şi avusese loc o bătălie câştigată de americani. Câteva săptămâni mai târziu, când am ajuns la Pueblo, am aflat despre marşul generalului Kearney în Arkansas şi victoriile repurtate de generalul Taylor la Matamoros.

În seara aceea, către apusul soarelui, o ceată se adună pe câmpie aproape de cortul nostru, ca să încerce iuţeala cailor. Erau cai de toate mărimile, de toate soiurile şi de toate culorile. Unii veneau din California, alţii din Statele Unite, alţii din munţi şi câţiva erau chiar cai sălbatici de pe prerie. Puteai vedea cât de toate nuanţele, albi, negri, roibi, suri sau bălţaţi şi acoperiţi cu ciudate combinaţii de culori. Toţi aveau înfăţişare sălbatică şi speriată, foarte deosebită de înfăţişarea demnă a unui fugar crescut la oraş. Cel care se remarcau prin iuţeală şi ambiţie erau împodobiţi cu pene de vultur atârnate în coamă şi în coadă. Se aflau acolo şi vreo cincizeci-şaizeci de indieni Dahcotah, înveșmântați din cap până-n picioare în mantiile lor grele de piele albită. Mai erau de asemenea un număr însemnat de indieni Shiennes, mulţi dintre ei îmbrăcaţi în ponchouri mexicane ţipător colorate, înfăşurate peste umeri aşa fel ca să le lase mâna dreaptă liberă. Amestecaţi la gloata indienilor se găseau şi un număr de canadieni, cei mai mulţi fiind în slujba lui Bisonette; oameni al căror cămin sunt ţinuturile sălbatece şi cărora focul de tabără le place mai mult decât vatra de acasă. Mulţumirea şi fericirea acestora vine doar de la traiul în miezul greutăţilor, al lipsurilor şi al primejdiei. Voioşia şi veselia lor sunt de neînfrânat, şi nu există pe lume alţi oameni în stare să înţeleagă mai bine ce înseamnă „să nu iei lumea în seamă şi s-o laşi să-şi vadă de-ale sale”**[86]**. În afară de aceştia, mai erau şi vreo două sau trei corcituri, care sunt de obicei un soi cu totul aparte de oameni, în sensul zicalei cunoscute: jumătate indian, jumătate alb şi

[86] Citat din Shakespeare, *Henric al IV-lea*, Partea I, act. IV, scena 1.

jumătate diavol. Dintre ei, Antoine Le Rouge atrăgea cel mai mult atenţia, cu pantalonii lui largi şi cămaşa de stambă ce-i flutura în vânt. În jurul capului avea legată o basma, ca să-i ţină părul cu şuviţe ca nişte şerpi, iar dedesubtul basmalei îi sticleau ochii mici cu luciu răutăcios. Avea un cal minunat, cu părul de culoarea untului, şi trebuia neapărat să-i încerce iuţeala luându-se la întrecere cu ai celorlalţi. Aşa că azvârli jos şaua grosolană cu oblânc înalt şi înlocuind-o cu o bucată de piele de bizon, sări sprinten pe cal. Se eliberă locul şi se dădu semnalul, după care el şi potrivnicul său indian ţâşniră ca fulgerul din mijlocul mulţimii, amândoi mult aplecaţi pe gâturile cailor şi folosind din răsputeri biciuştile grele indiene. În câteva clipe dispărură din vedere; dar Antoine se întoarse curând victorios, bătându-şi triumfător pe gât calul care tremura şi gâfâia.

Pe la miezul nopţii, pe când dormeam pe pământ lângă căruţa noastră, înfăşurat într-o mantie de piele de bizon, Raymond veni să mă trezească. Îmi spuse că se petrecea ceva ce mi-ar fi făcut plăcere să privesc. Uitându-mă peste tabără, văzui în cealaltă parte a ei un mare număr de indieni adunaţi în jurul unui foc a cărui puternică strălucire îmi îngăduia să-i disting chiar şi prin întunericul acela dens; din mijlocul grupului de indieni se înălţa un cântec puternic şi ritmic, care într-o clipă l-ar fi ucis pe însuşi Paganini, şi întrerupt din când în când de câte o izbucnire de strigăte pătrunzătoare. Mi-am strâns mantia în jurul trupului, fiindcă era o noapte rece, şi m-am dus şi eu acolo. Indienii stăteau atât de înghesuiţi unul într-altul, încât stăvileau aproape cu totul lumina flăcărilor. Pe când îmi făceam loc cu coatele printre ei fără prea multă ceremonie, o căpetenie mi se propti în faţă, dându-mi astfel a înţelege că un om alb nu se cuvine să se apropie prea mult de locul unde se oficiază. Am dat roată cetei până în partea cealaltă, unde se făcuse o mică deschizătură în mulţime, şi atunci am putut vedea limpede ce se petrece, fără a mă strecura cu nelegiuita mea prezenţă în cercul dinăuntru. Asociaţia „Inimile Tari”, era ocupată cu executarea unui dans de-al lor. „Inimile Tari” era o asociaţie războinică cuprinzând bărbaţi atât din neamul Dahcotah cât şi

din neamul Shiennes ai cărei membri erau, sau se presupunea că sunt, tineri războinici dintre cei mai viteji şi mai curajoşi. Porunca ce stătea la baza asociaţiei era acel minunat principiu de a nu da înapoi niciodată într-o acţiune, dacă ai apucat s-o porneşti. Toate asociaţiile astea ale indienilor au câte un duh păzitor. Cel al „Inimilor Tari” era întruchipat în vulpe, animal pe care numai cu greu se poate presupune că l-ar fi ales oamenii albi pentru asemenea rol, dar adevărul este că însuşirile caracteristice ale acestei vietăţi se potrivesc destul de bine cu ceea ce indienii socotesc a fi metode cavalereşti de ducere a războiului. Dansatorii dădeau mereu roată focului, fiecare siluetă fiind când puternic luminată de flăcări, când cufundată în bezna cea mai deplină, după cum se întâmpla să se afle între sursa de lumină şi privitor. Imitau cu cea mai caraghioasă fidelitate mişcările şi glasul vicleanului lor patron, vulpea. Apoi, deodată, izbucneau în strigăte pătrunzătoare. Mulţi alţi războinici săreau în horă şi, cu feţe înălţate către cerul fără stele, urlau şi băteau din picioare mânuindu-şi armele în fel şi chip, ca nişte diavoli dezlănţuiţi.

Am rămas acolo până a doua zi după-amiaza. Tovarăşul meu şi cu mine, dimpreună cu cele trei ajutoare, pornirăm înspre Pueblo, cale de trei sute de mile pe care presupuneam c-o să le străbatem în vreo două săptămâni. Toţi trăgeam nădejde că în acest răstimp n-o să dăm ochi cu nici o fiinţă omenească, fiindcă de am fi întâlnit vreuna, existau toate probabilităţile că avea să fie vorba de duşmani faţă de care numai puştile puteau deveni hârtiile noastre de liberă trecere. În primele două zile nu s-a întâmplat nimic demn de luat în seamă. În cea de a treia dimineaţă, însă, se petrecu o întâmplare neplăcută. Făcusem tabără lângă un pârâiaş, pe-o scobitură largă a câmpiei. Deslauriers se sculase cu mult înainte de a se crăpa de ziuă şi, înainte de a se apuca de pregătirea mesei de dimineaţă, dăduse drumul cailor la păscut, aşa cum avea datoria. O ceaţă rece plutea chiar pe deasupra pământului, şi la vremea când şi noi ceilalţi ne sculărăm, caii nu se mai vedeau nicăieri. Abia după o lungă şi trudnică cercetare le puturăm descoperi urmele şi afla astfel

încotro o luaseră. Lăsându-se conduşi de un bătrân catâr răzvrătit, porniseră în cârd către Fort Laramie, şi cu toate că multora dintre ei li se puseseră piedicile, izbutiseră să străbată trei mile până să fie ajunşi din urmă şi mânaţi înapoi.

Vreo două-trei zile străbăturăm un deşert sterp. Singura vegetaţie erau câteva smocuri de iarbă măruntă, uscată şi închircită de arşiţă. În schimb, mişuna de insecte şi reptile ciudate. Un fel de greieri uriaşi, negri şi bălţaţi cu verde închis, lăcuste fără aripi de cele mai neaşteptate dimensiuni săreau printre picioarele cailor, nenumărate şopârle ţâşneau ca fulgerul printre smocurile de iarbă. Totuşi, cea mai ciudată vietate era cea căreia i se spune îndeobşte broască cu corn. Am prins una şi i-am dat-o în grijă lui Deslauriers, iar el a legat-o înfăşurată într-un mocasin. Cam la o lună după aceea, m-am uitat să văd în ce stare se află captivul, şi văzând că e sănătos şi vioi, l-am transferat într-o cuşcă din piele de bizon şi l-am atârnat de coviltir. Aşa a ajuns bine sănătos până la aşezările statornice. De aici a străbătut tot drumul până la Boston, închis bine într-o ladă unde în fiecare seară i se îngăduia să se delecteze cu aer proaspăt. După ce a ajuns la destinaţie, a fost pus sub un clopot de sticlă unde a stat foarte cuminte vreme de câteva luni, tot umflându-şi şi dezumflându-şi guşa albă, întru marea desfătare a vizitatorilor. Până la urmă, într-o dimineaţă de pe la jumătatea iernii, şi-a dat obştescul sfârşit, iar astăzi ocupă un borcan cu spirt de la muzeul Agassiz. S-a presupus că moartea a provenit de pe urma inaniţiei şi e mai mult decât probabil că aşa stau lucrurile, de vreme ce şase luni încheiate nu a gustat nici un fel de hrană, deşi tinerii săi admiratori îl ispitiseră cu tot felul de bunătăţi. Am dat şi de animale de talie ceva mai mare. Câini de prerie erau în număr uluitor de mare. Deseori vedeam pământul uscat şi tare al câmpiei acoperit, pe întindere de mile întregi, cu muşuroaiele făcute de ei în faţa vizuniei, iar glasuri slabe şi chiţăitoare lătrau la noi când treceam pe acolo. Boturile locuitorilor abia se zăreau la gura vizuniei şi de îndată ce curiozitatea le era satisfăcută, dispăreau cu totul. Unii câini mai îndrăzneţi – deşi de fapt nu sunt deloc câini, ci marmote mici, ceva mai mărunte decât

iepurii – stăteau şi lătrau la noi din vârful muşuroaielor, zvâcnind cu mândrie din coadă la fiecare sunet ascuţit pe care îi scoteau. Dacă primejdia se apropia prea mult, atunci se răsuceau pe loc, îşi aruncau în aer picioarele dindărăt şi, dintr-o zvâcnire, dispăreau în vizuină. Către asfinţit, şi mai cu seamă dacă ameninţă ploaia, toată comunitatea iese afară la lărgime. Îi vedeam adunaţi ca nişte mari noduri strânse în jurul vizuniei vreunui cetăţean mai de vază. Şedeau proptiţi în fund, cu cozile întinse pe pământ şi lăbuţele atârnând în faţa piepturilor albe, boscorodind şi chiţăind cu cea mai mare înfocare despre cine ştie ce chestiune de interes obştesc, în vreme ce proprietarul vizuniei stătea cocoţat pe muşuroi, uitându-se de sus, cu înfăţişare care trăda deplină mulţumire de sine în faţa felului cum îşi petreceau vremea musafirii lui. În acelaşi timp, unii alergau de la o vizuină la alta, ca şi când ar fi avut de dus veşti de cea mai mare însemnătate pentru comunitatea lor subpământeană. Şerpii par a fi cei mai de temut duşmani ai câinilor de prerie; în orice caz, am prea bună părere despre aceştia din urmă, ca să-mi închipui că se au ca fraţii cu acele nesuferite târâtoare pe care le poţi vedea pretutindeni prăjindu-se la soare aproape de găurile lor unde se retrag de fiecare dată când se iveşte primejdia. Bufniţe micuţe, cu înfăţişare înţeleaptă şi gravă, fac şi ele casă bună cu câinii de prerie, deşi în ce anume termeni se desfăşoară convieţuirea lor n-aş putea în nici un caz să spun cu siguranţă.

În a cincea zi de la plecarea din tabăra lui Bisonette, văzurăm de departe, după-amiaza târziu, ceva ce bănuiam că este un curs însemnat de apă, dar apropiindu-ne nu găsirăm, spre marele nostru necaz, decât o albie de nisip uscată unde şi ultima picătură de apă se infiltrase şi dispăruse. Ne despărţirăm şi apucarăm unii în susul şi alţii în josul albiei. Dar tot nu dădurăm de nici o urmă de apă, nici măcar de un petic cu nisip umed. Plopii bătrâni crescuţi pe marginea albiei, crâncen hărţuiţi de trăsnete şi furtuni, începuseră să pălească din pricina secetei şi pe crengile uscate, în vârful celui mai înalt dintre ei, vreo jumătate de duzină de ciori croncăneau dizgraţios, ca nişte păsări prevestitoare de rău. N-aveam de

ales, trebuia să mergem înainte. Locul cel mai apropiat unde puteam găsi apă se afla pe ramura de sud a lui Platte, cam la vreo zece mile depărtare. Pornirăm mai departe, tăcuţi şi amărâţi, peste un deşert tot atât de neted ca şi întinderea nesfârşită a mării.

Încă de dimineaţă cerul fusese umbrit de aburi şi ceţuri subţiri, iar acum mase de nori uriaşi se adunau înspre vest. Se ridicau până la mari înălţimi deasupra zării şi, privind într-acolo, observai o porţiune mai întunecată decât celelalte şi cu o ciudată formă conică. Din întâmplare m-am mai uitat o dată, şi am văzut acelaşi lucru. Uneori abia o desluşeam, alteori contururile ei apăreau limpezi şi bine distincte; dar pe câtă vreme norii din jur lunecau, se schimbau la înfăţişare şi dispăreau, porţiunea aceea se înălţa mult în mijlocul norilor, masivă şi neclintită. Mă gândii atunci că trebuie să fie vârful unui munte; mi se părea însă că e prea înalt şi aveam îndoieli. Şi totuşi presupunerea mea fusese întemeiată. Era vorba de vârful Long's Peak[87] considerat cândva a fi unul dintre cele mai înalte din şirul Munţilor Stâncoşi, dar descoperiri mai recente au dovedit că nu este aşa. Întunecimea din ce în ce mai densă mi-l ascunse curând vederii şi pe urmă nu l-am mai zărit vreodată, fiindcă în ziua următoare şi câtva timp după aceea aerul a fost aşa de încărcat de ceţuri, că obiectele îndepărtate nu mai puteau, fi zărite deloc.

Se făcuse foarte târziu. Părăsind drumul nostru drept, o luarăm către punctul cel mai apropiat al râului, deşi prin bezna aceea cumplită nu era de fel uşor să păstrezi cu precizie direcţia bună. Raymond călărea pe-o latură şi Henry pe cealaltă. Îi auzirăm pe amândoi strigând că au dat peste o vale adâncă. Am mers la întâmplare printre Scilla şi Caribda şi curând ne dădurăm seama că după câte se părea ajunsesem într-un loc înconjurat numai de prăpăstii înalte, iar întunericul cu totul de nepătruns nu ne îngăduia să vedem nici la zece paşi, într-o direcţie sau alta. De bine de rău ne-am mai smuls de acolo căţărându-ne, cu căruţă cu tot, pe o văiugă nu prea adâncă. Pe urmă ajunserăm la un coborâş abrupt şi am

---

[87] Piscul lui Long (peste 4.500 m. înălţime).

apucat pe el fără să ştim bine ce anume se află la capăt. Auzeam doar o mulţime de trosnete de crengi şi ramuri uscate. Deasupra capetelor noastre zăream ceva mare şi întunecat; iar în faţa noastră parcă se vedea lucirea stinsă a unei întunecate pânze de apă. Raymond se izbi cu calul de un copac; Henry descălecă şi pipăind cu mâna pe pământ, ne spuse că e destulă iarbă pentru cai. Înainte de a lua şeile de pe ei. Fiecare şi-l duse cum se pricepu mai bine pe al său la adăpat. Pe urmă, după ce îi priponirăm pe doi sau trei dintre cei mai puşi pe rele, le dădurăm celorlalţi drumul să pască în voie şi ne întinserăm pe vreascurile uscate, ca să dormim. Dimineaţa văzurăm că ne aflăm aproape de ramura de sud a lui Platte, într-un loc înconjurat de tufişuri şi cu belşug de iarbă. După ce cu ajutorul unei mese foarte consistente ne luarăm revanşa asupra necazurilor întâmpinate în timpul nopţii, pornirăm iarăşi la drum. Abia apucaserăm să ne urnim din loc, când îl văzui pe Shaw că-şi opreşte calul, scoate pistolul şi trage în ceva din iarbă. Numaidecât Deslauriers sări într-acolo şi începu să joace pe loc, înverşunându-se cu biciul împotriva duşmanului nevăzut. Pe urmă se aplecă şi scoase din iarbă, ţinându-l de gât, un şarpe cu clopoţei cât toate zilele, cu capul complet zdrobit de glonţul lui Shaw. Când Deslauriers îl ridică întinzând tot braţul în sus şi nemaiputând de bucurie, coada şarpelui, care încă se mai zvârcolea încet, ajungea până la pământ; acolo unde era cel mai gros, corpul era cât un braţ de om voinic. Avea în coadă paisprezece clopoţei, dar capătul cozii era bont, lăsând astfel a se bănui că într-o vreme e posibil să se fi putut mândri cu încă şi mai mulţi. De atunci şi până am ajuns la Pueblo am ucis în fiecare zi cel puţin patru sau cinci şerpi dintre-ăștia, aşa cum îi găseam încolăciți pe nisipul cald şi şuierând din coadă. Shaw a fost sfântul Patrick al cetei noastre şi de câte ori omora vreunul îi tăia coada şi o punea deoparte în punga lui de gloanţe, care iute s-a umplut cu o grăitoare colecţie de şerpi şi mari şi mici. Deslauriers a luat şi el parte la asemenea isprăvi. O zi sau două mai târziu, ne arătă triumfător un şarpe mic, lung cam de-o palmă şi-o şchioapă, cu un pui atârnând la capătul cozii.

Ramura dinspre sud a râului Platte am trecut-o prin vad. Pe celălalt mal dădurăm de urmele unei foarte mari tabere de indieni Arapahoe. Printre copacii risipiţi pe marginea apei se vedea cenuşa a vreo trei sute de focuri, dimpreună cu rămăşiţe de corturi şi toate celelalte semne ce rămân pe locul unei aşezări de tabără mai îndelungată. Totuşi, tabăra fusese ridicată cu câteva luni în urmă. După ce mai merserăm o vreme, găsirăm semne mai proaspete lăsate de indieni: urmele a două sau trei corturi, după care se vedea bine că trecuseră pe acolo abia cu o zi înainte; fiecare urmă de picior apărea cum nu se poate mai desluşit pe pământul uscat şi prăfos. Luarăm mai cu seamă aminte la urma unui mocasin pe talpa căruia cumpătatul lui proprietar cususe un petic mare. Semnele astea nu ne neliniştiră mai deloc, de vreme ce numărul războinicilor poate nici nu l-ar fi întrecut pe al nostru. La prânz ne aşezarăm la umbra zidurilor unui fort mare, ridicat în pustietăţile astea cu câţiva ani în urmă de M. St. Vrain[88]. Acum fusese părăsit şi se vedea limpede cum se ruinează cu iuţeală. Zidurile de cărămidă nearsă erau crăpate de sus până jos. Caii se retraseră cu spaimă de la intrarea căzută în paragină, cu porţile cele grele smulse din ţâţâni şi aruncate pe jos. În interior, incinta fortului fusese năpădită de bălării şi lungul şir de locuinţe pline cândva de adunătura pestriţă de neguţători, canadieni şi *squaws*, nu mai erau acum decât o jalnică dărăpănătură. La douăsprezece mile mai departe, în apropiere de locul unde aşezarăm tabără, se găseau rămăşiţele altui fort, cufundate în jalnică pustietate şi părăsire.

A doua zi dimineaţa, devreme, descoperirăm ceva la care nu ne aşteptam. Ne aflaserăm în apropierea unei mari tabere de indieni Arapahoe. Erau acolo vreo cincizeci de focuri în care tăciunii încă mocneau, şi după numeroase semne se vedea limpede că indienii trebuie să fi părăsit tabăra doar cu un ceas ori două înainte de sosirea noastră. Urmele lor se întretăiau în unghi drept cu ale noastre şi duceau către un şir

---

[88] *Saint Vrain, Ceran* (1802–1870), negustor de blănuri, unul dintre cei dintâi care au deschis calea către Santa Fe.

de coline aflate la o jumătate de milă spre stângă. Printre ei se găseau şi femei şi copii, ceea ce micşora mult primejdia de a ne întâlni cu ceata lor. Henry Chatillon cercetă tabăra şi urmele cu un aer profesional şi foarte metodic;

— Ce-ar fi fost dacă îi întâlneam, Henry? îl întrebai eu.

— Ei, răspunse Henry, îi întâmpinam cu mâinile deschise şi dădeam tot ce avem; ei iau tot, şi pe urmă cred că nu omoară pe noi. Da' poate, continuă el, înălţând capul fără să-şi schimbe câtuşi de puţin expresia, poate nu lăsăm să jefuiască pe noi. Poate până să ajungă ei pe noi avem noroc găsim o văiugă ori dăm de malul râului; şi-atunci, ştiţi bine, atunci luptăm.

În ziua aceea, cam pe la prânz, am ajuns la Cherry Creek[89]. Aici găsirăm mare belşug de cireşe sălbatece, prune, agrişe şi coacăze. Pârâul însă, asemenea celor mai multe peste care trecusem, secase din pricina arşiţei şi a trebuit să săpăm gropi în nisip ca să putem face rost de apă pentru noi şi pentru cai. Două zile mai târziu am părăsit malurile pârâului, după ce mersesem de-a lungul lor vreo câteva zile, şi am pornit să trecem înălţimile mari dintre apele râului Platte şi cele ale lui Arkansas. Peisajul se schimbă cu totul. În locul câmpiilor pârjolite, străbăteam chei aspre şi sălbatice şi treceam printre înălţimi acoperite de întunecoase păduri de pini. În asemenea pustietăţi am făcut tabără în seara zilei de şaisprezece august. Se apropia o furtună ameninţătoare. Soarele coborî între nori negri ca de smoală, tiviţi cu roşu ca sângele. În ciuda unor semne atât de limpezi, nu ne-am învrednicit să înălţăm cortul şi fiind morţi de oboseală, ne-am întina pe pământ şi am adormit. Furtuna s-a dezlănţuit pe la miezul nopţii şi am fost nevoiţi să ridicăm cortul pe întuneric şi în neorânduiala. Dimineaţa se făcuse iarăşi frumos, şi Pike's Peak, albit de zăpadă, trona maiestuos deasupra pustietăţilor din depărtare.

Trecurăm printr-o întinsă regiune acoperită cu păduri de pin. Veveriţe mari cu păr negru săreau printre ramuri. De la marginea pădurilor străbătute văzurăm din nou preria întinsă

[89] Râul cireşului.

pe fundul unei scobituri uriaşe, iar cam la o milă depărtare observarăm o pată neagră mișcându-se pe faţa ei. Nu putea fi decât un bizon. Henry îşi încarcă din nou puşca şi porni la galop. Către stângă locului unde se afla bizonul, era o mică ridicătură stâncoasă de care Henry se folosi pentru a putea să se apropie. După scurt timp, auzirăm pocnetul înfundat al puştii. Rănit mortal de la o distanţă de aproape trei sute de yarzi, bizonul alerga în cerc, înnebunit. Văzând aşa, Shaw şi cu mine pornirăm şi noi la galop şi trecând pe lângă el în timp ce gonea făcând spume de furie şi durere, ne descărnarăm şi noi pistoalele în coastele lui. De câteva ori se năpusti furios asupra noastră, dar puterile începuseră să-l părăsească repede. Căzu în genunchi. Câteva clipe se uită, cu ochi arzători, la vrăjmaşii săi prin coama neagră şi încurcată, apoi se prăvăli pe o parte. Deşi slab şi puţin la trup, era totuşi mai mare şi mai greu decât cel mai greu bou. Sânge amestecat cu spumă îi curgea pe nări în timp ce zăcea mugind şi scormonind pământul cu copitele, răzuind bucăţi întregi de pământ şi iarbă. Coastele i se înălţau şi coborau ca nişte foaie uriaşe, iar şuvoaie de sânge îi ţâşneau prin găurile făcute de gloanţe. Deodată, ochii strălucitori i se făcură ca un fel de gelatină lipsită de viaţă. Rămase neclintit. Henry se aplecă asupra lui şi făcând o tăietură cu cuţitul, ne vesti că nu-i puteam folosi în nici un fel carnea, fiind prea slabă şi prea tare; aşa că foarte dezamăgiţi în nădejdea noastră de a ne spori proviziile, am plecat mai departe şi am lăsat leşul pe seama lupilor.

După-amiază zărirăm în dreapta noastră, nu prea departe, munţii înălţându-se ea un zid gigantic. *Des sauvages! Des sauvages!*[90] strigă Deslauriers uitându-se cu spaimă în jur şi arătând cu biciul înspre poalele munţilor. De fapt nu puteam vedea în depărtare decât un număr de pete negre ce păreau a fi nişte călăreţi în goană. Henry Chatillon, Shaw şi cu mine pornirăm iute la galop ca să vedem mai bine despre ce este vorba şi curând ne puturăm da seama, spre marea noastră uşurare şi veselie, că presupuşii Arapahoes se transformă în

[90] Sălbatici, sălbatici! (fr.).

vârfurile negre ale unor pini de pe vale. Vârfurile acestor pini răzbeau doar cu puţin peste coasta văii şi pălind să se mişte fiindcă noi înşine ne mişcăm, arătau întocmai ca un şir de călăreţi.

Aşezarăm tabără într-un loc înconjurat de râpi şi văi, pe unde curgea un pârâu înspumat şi mânios. Dimineaţa, înainte de răsăritul soarelui, munţii cu piscuri acoperite de zăpadă se îmbujorau cu un roşu gingaş. Un spectacol şi mai încântător ne aştepta mai încolo în drumul nostru. La vreo şase sau opt mile pe dreapta noastră, Pike's Peak şi fraţii lui cei uriaşi se înălţau din preria întinsă ca şi cum ar fi răsărit deodată din cuprinsul oceanului. De la piscuri şi până în câmpia de la poale se arătau înveşmântaţi într-o mantie de nori necontenit mişcători, ca şi când ar fi fost alungaţi de vânturi înverşunate. Câte un pisc acoperit de zăpezi, tronând în cutremurătoarea lui singurătate, se înfăţişa vederii doar o clipă. Şi, pe măsură ce norii se risipeau de-a lungul coastelor, puteam să vedem întunecatele păduri, înfricoșătoarele prăpăstii, petele albe de zăpadă, zidurile verticale şi abisurile negre ca noaptea – pe toate le vedeam câteva clipe, iar pe urmă ne erau furate privirii.

În ziua următoare ne găseam la oarecare distanţă de munţi. Un nor negru coborî asupra lor şi curând după aceea tunetul izbucni într-o înfricoşătoare bubuitură cu prelungi ecouri printre prăpăstii. În câteva minute totul se întunecă în jur şi ploaia se revărsă ca o adevărată cascadă. Ne-am retras la adăpostul unui plop bătrân de pe malul unui curs de apă şi am aşteptat acolo până ce furtuna şi-a potolit urgia.

Norii se sparseră tot în locul unde se adunaseră întâi, iar după aceea măreaţa cetate a munţilor fu din nou scăldată de razele calde ale soarelui. Păreau mai degrabă a fi o viziune dintr-o romantică baladă din răsărit, decât o realitate a acelor pustietăţi; totul parcă se topea laolaltă într-un albastru gingaş şi încântător, având frumuseţea unică a cerului la Napoli şi a mării diafane ce scaldă falezele însorite de la Capri. Către partea stângă, cerul era încă negru ca cerneala; dar două curcubee concentrice străluceau cu putere deasupra munţilor, în vreme ce norii zdrenţuiţi de pe margine se retrăgeau

împinşi de vânt, iar tunetele din ce în ce mai îndepărtate mugeau cu furie.

În după-amiaza aceea şi a doua zi dimineaţa am mers tot pe malurile râului cu numele de „Boiling Spring Creek”[91], după izvorul cu apă fierbinte ce se varsă în el. Când am făcut popas la amiază, ne găseam la vreo şapte mile de Pueblo. După ce plecarăm din nou, văzurăm urme proaspete şi ne dădurăm seama că un călăreţ plecase în căutarea noastră; dăduse pe jumătate roată taberei noastre, apoi o luase la galop întins înspre Pueblo. Ce anume îl făcuse să se ferească atâta de noi, nu ne puteam da seama. După încă un ceas, ajunserăm pe creasta unei coline, de unde ne întâmpină o multaşteptata privelişte. Arkansasul curgea prin valea de dedesubt, printre păduri şi crânguri, iar adunate în mijlocul unor întinse lanuri de semănături şi pajişti verzi pe care păşteau vitele, se ridicau zidurile joase de lut ale aşezării Pueblo.

[91] Pârâul izvorului clocotitor.

XXI. PUEBLO ŞI BENT'S FORT

Ne apropiam de porţile de la Pueblo. Era un soi de fort ca vai de lume, o construcţie cât se poate de primitivă, nefiind altceva decât o incintă mare şi pătrată înconjurată de un zid de lut crăpat şi dărăpănat. Şubredele posturi de pază ce se ridicau deasupra lor erau pe jumătate dărâmate, iar porţile aveau balamalele de lemn atât de stricate, încât a le deschide sau a le închide părea să fie totuna ca a le trânti definitiv la pământ. Vreo doi-trei mexicani zdrenţăroşi, cu pălăriile lor largi şi chipurile vulgare invadate de păr, leneveau pe malul, din preajma fortului. Dispărură de îndată ce ne zăriră venind; iar când ne apropiarăm de porţi, o siluetă măruntă, agilă şi energică ne ieşi în întâmpinare. Era vechiul nostru prieten Richard. Venise de la Fort Laramie şi se ducea la Taos, cu un convoi de negoţ; dar dându-şi seama, când ajunsese la Pueblo. Că din pricina războiului n-avea să-şi poată continuo călătoria, stătea liniştit să aştepte până ce cucerirea acelui ţinut i-ar fi îngăduit să meargă mai departe. Părea că se simte îndatorat să facă onorurile casei. După ce ne strânse călduros mâinile, ne conduse în incinta fortului.

Aici văzurăm uriaşele lui căruţe ca la Santa Fe rânduite una lângă alta. Câteva *squaws* şi femei spaniole şi câţiva mexicani, la fel de jalnici şi prăpădiţi ca şi aşezarea însăşi, umblau alene de colo până colo. Richard ne conduse la încăperea oficială de la Pueblo, o odaie făcută numai din lut, dar finisată foarte îngrijit, dacă ne gândim la material, şi împodobită cu un crucifix, o oglindă, o imagine a Fecioarei şi un pistol mare şi ruginit. Scaune nu erau, dar în locul lor rânduiseră prin odaie nişte cufere şi nişte lăzi. Mai aveau o încăpere, dincolo de asta, nu atât de somptuos împodobită, şi aici vreo trei-patru tinere spaniole, dintre care una foarte drăguţă, coceau turte la o sobă de lut aşezată într-un colţ. O fată dintre ele aduse un poncho şi îl aşternu pe jos în chip de faţă de masă. O cină, care nouă ni se păru chiar aleasă, fu numaidecât întinsă pe ea. Şi piei de bizon împăturite fură rânduite pe margini, ca să-i primească pe oaspeţi. În afară de

noi, se mai găseau acolo doi sau trei americani. Ne aşezarăm după moda turcească şi începurăm să ne interesăm de noutăţi. Richard ne spuse că armata generalului Kearney părăsise cu vreo două sau trei săptămâni în urmă Bent’s Fort şi pornise împotriva oraşului Santa Fe; ultimele veşti despre ei spuneau că se apropie de defileul care ducea într-acolo. Unul dintre americani scoase un jurnal soios în care se găsea o relatare a bătăliilor de la Palo Alto şi Resaca de la Palma[92]. În vreme ce noi discutam despre treburile astea, cadrul uşii fu astupat de un flăcău înalt şi mătăhălos, care se oprise acolo, cu mâinile în buzunare, ca să cerceteze pe îndelete încăperea înainte de a intra. Purta pantaloni cafenii de postav făcut în casă, mult prea scurţi pentru picioarele lui, şi la brâu avea înfipte un pistol şi un cuţit de vânătoare. Capul şi un ochi îi erau acoperite de un uriaş bandaj de pânză. După ce văzu ce avea de văzut, intră pleoştit înăuntru şi se aşeză pe un cufăr. Urmară vreo alţi opt sau zece de aceeaşi teapă, care se aşezară foarte senini prin odaie şi începură să se uite la cei din jur. Fără să vrem a trebuit să ne aducem aminte de emigranţii către Oregon, deşi aceşti musafiri nepoftiţi aveau în ochi anumite sclipiri şi îşi ţineau buzele strânse într-un fel care îi făcea să se deosebească de vechile noastre cunoştinţe de pe prerie. Nu trecu mult şi începură să ne supună la tot felul de întrebări: ba dincotro venim, ba ce avem de gând să facem de acum încolo, ba ce anume urmăream în viaţă.

Cu câteva zile în urmă, cel cu capul bandajat trecuse printr-o foarte nefericită încercare. Se dusese la râu să ia apă şi croindu-şi anevoie drum printre puieţii de salcie ce acopereau tot malul, se trezise că dă cu ochii peste un urs grizzly care, după ce mâncase un bizon, se retrăsese acolo să-şi facă siesta. Ursul se ridicase pe picioarele dindărăt şi-i trăsese nechematului o asemenea lovitură de labă, încât îi jupuise în întregime fruntea, îi luase jumătatea din faţă a scalpului şi puţin lipsise să-i scoată şi un ochi. Din fericire ursul nu se afla

---

[92] La Palo Alto, în Texas, s-a desfăşurat la 8 mai 1816 prima bătălie din războiul mexican. Bătălia s-a încheiat cu victoria trupelor S.U.A. comandate de generalul Zachary Taylor, izbânda fiind desăvârşită în ziua următoare la Resaca de la Palma.

într-o dispoziţie prea bătăioasă, fiindcă prea se îndopase la ultimul ospăţ. Tovarăşii celui rănit, aflaţi puţin în urma lui, începură să strige, iar ursul plecă în pas domol, zdrobind sub labe puieţii de salcie.

Oamenii aceştia făceau parte dintr-o ceată de mormoni care, temându-se pe bună dreptate de ceilalţi emigranţi, amânaseră plecarea de la aşezările statornice, aşteptând să plece mai întâi toţi ceilalţi. Din pricina acestei întârzieri, nu putuseră ajunge la Fort Laramie decât atunci când era prea târziu ca să-şi mai poată continua drumul spre California. Auzind însă că pe la izvoarele Arkansasului se găseşte pământ bun şi rodnic, veniseră până aici avându-l pe Richard drept călăuză, iar acum se pregăteau să ierneze într-un loc aflat la vreo jumătate de milă de Pueblo.

Ne-am despărţit de Richard către apusul soarelui. Ieşind pe poartă am putut să ne uităm de-a lungul mici văi a Arkansasului. Privelişte încântătoare şi cu atât mai mult pentru noi care petrecuserăm atâta vreme numai prin munţi şi deşerturi. Păduri înalte ţineau tovărăşie râului şi pajişti verzi se întindeau pe amândouă malurile; râpe înalte se prăjeau tihnite la soare şi străjuiau pe amândouă părţile valea cea îngustă. Un mexican călare mâna către poartă o cireadă de vite, şi micuţul nostru cort alb, ridicat de Henry şi Raymond pe pajişte în preajma unui copac, alcătuia un amănunt plăcut al priveliştii. Când ajunserăm acolo, văzurăm că Richard trimisese un indian să ne aducă porumb dat în lapte şi felurite legume, dimpreună cu invitaţia de a ne îndestula cu orice ne-ar face trebuinţă din lanurile de lângă Pueblo.

Locuitorii aşteptau cu teamă, de la o zi la alta, năvălirea unor consumatori cu mult mai de temut decât am fi putut fi noi. În fiecare an, la vremea când bucatele încep să dea în pârg, indienii Arapahoe vin cu miile şi aşază tabere pe aproape de Pueblo. Cei câţiva albi sunt atunci cu totul la discreţia puhoiului de năvălitori, aşa că s-au hotărât să fie mărinimoşi, fiindcă altfel n-aveau cum face; îi întâmpină pe indieni cu multă prietenie, le strâng mâinile şi îi vestesc că recolta se află în întregime la dispoziţia lor. Indienii o iau de bună, culeg cât sunt în stare şi de obicei dau şi drumul cailor

în lanurile culese. Totuşi au atâta simţ de prevedere încât să lase destule grâne neculese ca să servească drept momeală pentru lucrarea pământului în folosul lor şi primăvara viitoare.

Prin părţile acelea de lume, neamul omenesc e împărţit în trei categorii aşezate în ordine după meritele fiecăreia: oameni albi, indieni şi mexicani; celei de pe urmă nu-i este în nici un fel recunoscut onorabilul titlu de „albi”.

În ciuda asfinţitului călduros din acea seară, dimineaţa următoare a fost închisă şi posomorâtă. A plouat într-una şi norii coborâseră până deasupra copacilor. Am trecut dincolo de râu, ca să vedem şi aşezarea mormonilor. Tocmai când treceam noi prin apă, mai mulţi puitori de capcane intrau călări în râu de pe malul dimpotrivă. Bluzele lor din piele de căprioară erau ude leoarcă din pricina ploii şi stăteau lipite pe ei în chipul cel mai neplăcut. Apa li se scurgea şiroaie pe feţe şi picura de pe paturile puştilor şi de pe capcanele atârnate la oblâncul fiecăruia. Caii nu arătau nici ei mai acătării şi aveau o înfăţişare atât de jalnică şi tristă, încât nu ne-am putut stăpâni râsul, uitând de câte ori noi înşine ne aflaserăm în aceeaşi stare.

După ce merserăm vreo jumătate de ceas, văzurăm căruţele albe ale mormonilor trase printre copaci. Răsunau lovituri de topor, se prăvăleau copaci şi cabane de bârne se ridicau de-a lungul poalelor pădurii şi pe pajiştile apropiate. De cum ne arătarăm noi, mormonii lăsară lucrul, se aşezară pe lemnele din jurul nostru şi începură să discute chestii teologicele, să se plângă de felul câinos în care „necredincioşii” se purtaseră cu ei, şi să se jefuiască pentru pierderea marelui lor templu de la Nauvoo. După ce am stat cu ei un ceas am plecat îndărăt, către tabăra noastră, fericiţi că aşezările statornice scăpaseră de prezenţa unor fanatici atât de orbi şi de primejdioşi.

În dimineaţa următoare am lăsat în urmă Pueblo şi ne-am îndreptat către Bent’s Fort. Purtarea lui Raymond devenise în ultima vreme mai puţin mulţumitoare decât înainte, aşa că îi dădusem drumul de cum ajunsesem la Pueblo; de aceea tot grupul nostru, cu noi cu tot, se redusese acum la patru oameni. Existau nişte lucruri încă nesigure în ce priveşte

viitoarea noastră cale. Cea obişnuită între Bent’s Fort şi aşezările statornice – o distanţă de şase sute de mile – devenise la vremea aceea primejdioasă; căci după trecerea armatei generalului Kearney, un mare număr de indieni duşmănoşi, mai cu seamă din triburile Pawnee şi Comanche, se adunaseră pe undeva prin regiune. Curând după aceea se văzu că sunt atât de numeroşi şi deveniseră atât de îndrăzneţi, încât nu se ştie dacă se întâmplase ca vreo singură ceată, oricât de mare ar fi fost ea, izbutise să parcurgă calea de la fort şi până la frontieră fără să aibă de făcut faţă vreunui semn de duşmănie din partea lor. Jurnalele de pe atunci înfăţişează destul de pe larg această stare de lucruri. Mulţi oameni au fost omorâţi şi puzderie de cai şi catâri au fost pierduţi. Nu cu mult înainte mă întâlnisem cu un tânăr care în cursul toamnei venise de la Santa Fe la Bent’s Fort şi găsise acolo un grup de şaptezeci de oameni ce se considerau prea puţini ca să pornească numai ei către aşezările statornice, aşa că stăteau acolo şi aşteptau să mai vină întăriri. Deşi această excesivă prudenţă dovedeşte ignoranţa oamenilor, ea poate totodată arăta ce stare de panică domnea prin locurile acelea. Când eram noi acolo, în luna lui august, primejdia nu devenise atât de mare. Prin împrejurimi nu se găsea nimic foarte ispititor, ca să atragă oamenii într-acolo. Chiar ne gândeam că s-ar putea să aşteptăm la Bent’s Ford jumătate din iarnă, fără să găsim un alt grup dispus să ne însoţească; fiindcă Sublette şi ceilalţi pe care ne bizuisem erau demult, după câte ne spuse Richard, plecaţi de la Bent’s Ford. Până acum, în cursul călătoriei Fortuna binevoise să ţină cu noi. De aceea hotărârăm să tragem foloase de pe urma graţioasei sale bune dispoziţii, şi încrezători în statornicia acesteia, să pornim împreună cu Henry şi Deslauriers şi să trecem printre şirurile ameninţătoare ale indienilor cum ne-om pricepe mai bine.

Bent’s Fort e aşezat pe Arkansas, cam la şaptezeci şi cinci de mile mai jos de Pueblo. La amiaza celei de a treia zile, ajunserăm la vreo trei-patru mile distantă de fort, înălţarăm cortul sub un copac, atârnarăm oglinzile pe trunchiul lui şi, după ce ne făcurăm în chip cam grosolan toaleta, pornirăm

într-acolo. Am dat repede cu ochii de el fiindcă se vede de departe, aşa cum stă cu pereţii lui înalţi de lut în mijlocul câmpiilor pârjolite de arşiţă. Ai fi zis că un roi de lăcuste trecuse pe acolo. Pe distanţă de mile de jur-împrejur iarba fusese retezată de la pământ de caii soldăţimii generalului Kearney. Când am ajuns la fort, am văzut că nu numai caii roseseră iarba, ci şi stăpânii lor potopiseră magaziile micului post de negoţ; aşa că am avut de luptat cu mari greutăţi ca să ne putem procura cele câteva lucruri de care aveam nevoie pentru drumul către casă. Armata plecase, agitaţia şi zarva trecuseră, iar fortul rămăsese leagăn al unei linişti monotone şi lenevoase. Câţiva ofiţeri şi soldaţi suferinzi păşeau alene prin incintă, unde era îngrozitor de cald, fiindcă soarele arzător îşi arunca razele peste pereţii albi şi înalţi, iar aceştia le reflectau în jos, asupra incintei şi a celor din jur. Proprietarii nu se aflau acolo şi atunci am fost primiţi de domnul Holt, fiindcă ei fusese lăsat mai mare peste fort. Ne invită să mâncăm la el şi acolo, spre marea noastră admiraţie, găsirăm masa îmbrăcată în alb, cu oliviera aşezată la mijloc şi scaune puse în jur. Acest extraordinar banchet luând sfârşit, ne întoarserăm îndărăt la tabăra noastră.

Acolo, pe când stăteam noi întinşi în jurul focului şi fumam după cină, văzurăm prin întuneric trei oameni apropiindu-se dinspre fort. Veniră până la cort, descălecară şi se aşezară lângă noi, pe jos. Primul dintre ei era un bărbat înalt, bine făcut, cu chip şi purtări dintre acelea care îţi inspiră încredere încă din capul locului, purta pălărie de fetru cu boruri late, pleoştite şi cam ferfeniţite, restul îmbrăcăminţii fiind alcătuit din bluză şi jambiere de piele de căprioară, frecate cu lutul galben găsit prin munţi. La călcâiul unuia dintre mocasini avea legat un uriaş pinten de fier cu rotiţă de cinci sau şase inci în diametru. Calul lui stătea cuminte şi se uita peste capul stăpânului; avea în spate o şa mexicană rudimentară, acoperită cu o blană de urs păroasă şi împodobită cu scări de lemn de proporţii neînchipuite. Al doilea era un omuleţ sprinten şi vioi, înalt de vreo cinci picioare şi un sfert, dar foarte îndesat şi voinic. Chipul îi era oacheş ca de mexican şi năpădit de-o barbă deasă, neagră şi cârlionţată. În jurul

capului purta o basma de stambă veche şi slinoasă, iar bluza lungă şi strâmtă din piele de căprioară era înnegrită şi lucioasă de grăsime şi de slujbă grea şi îndelungată. Cel din urmă sosit era un bărbat voinic şi mătăhălos, îmbrăcat în postav grosolan de casă, cum se poartă pe frontieră, iar când mergea îşi târa pe pământ picioarele lungi, de parcă i-ar fi fost lene să şi le ducă. Avea ochii cenuşii cam adormiţi, bărbia trasă îndărăt, gura mereu deschisă şi buza de sus ieşită în afară, ceea ce îi dădea un desăvârșit aer de om trândav şi neisprăvit. Drept armă ducea o puşcă veche folosită cândva în armata Statelor Unite, armă aşa de înfricoşătoare încât, deşi nu izbutea niciodată să nimerească ţinta cu ea, obişnuia s-o laude socotind-o suveranul necontestat al tuturor armelor de foc.

Primii doi făceau parte dintr-un grup proaspăt sosit din California – cu un cârd mare de cai pe care îi vânduseră la Bent’s Fort. Munroe, cel mai înalt de statură, era de fel din Iowa. Un om minunat, fire deschisă, inimă caldă şi minte ageră. Jim Gurney, cel scund, era un marinar din Boston venit în California cu un vas comercial şi căruia îi intrase în cap să se întoarcă acasă traversând continentul. Călătoria asta îl şi făcuse un „om de la munte” cât se poate de priceput şi mai prezenta şi cazul extrem de neobişnuit al unui marinar care se pricepe să strunească un cal. Cel de al treilea musafir al nostru, Elis pe nume, era din Missouri; plecase cu un convoi de emigranţi către Oregon, dar când ajunsese pe la Bridger’s Fort, se îmbolnăvise brusc de dor de-acasă sau, cum ne atrăgea atenţia Jim, se îmbolnăvise de dragoste. Aşa încât găsi cu cale să se alăture oamenilor acestora din California, şi să se întoarcă spre casă în tovărăşia lor.

Acum veniseră să întrebe dacă pot merge împreună cu noi ca să ne însoţească tot drumul până la aşezările statornice. Acceptarăm numaidecât, fiindcă ne plăcea cum arătau primit doi sosiţi şi eram foarte bucuroşi de întăriri cu adevărat de nădejde. Le spuserăm să vină să ne întâlnească a doua zi seara, într-un loc de pe malul râului, cam la vreo şase mile mai jos de fort. Am fumat cu toţii o pipă, apoi noii noştri aliaţi au plecat, iar noi ne-am aşternut pe somn.

XXII. TÊTE ROUGE[93], VOLUNTARUL

A doua zi dimineaţa, după ce l-am trimes pe Deslauriers cu căruţa la locul de întâlnire, ne-am dus din nou la fort să mai punem la punct unele lucruri în legătură cu călătoria. După ce terminarăm cu astea, ne-am aşezat jos sub un fel de umbrar, ca să fumăm cu nişte indieni Shiennes găsiţi de noi acolo. Peste câteva minute văzurăm că se apropie un ins mărunt şi cu înfăţişare ciudată, îmbrăcat în haine militare. Avea un chip mic şi rotund, însemnat pe lângă ochi cu acel soi de creţuri cărora li se spune de obicei labă de gâscă, şi având deasupra o claie de cârlionţi roşii peste care şedea o şapcă mică. Luat în totul, avea aparenţa unui om mult mai potrivit pentru mese cu stridii şi lichioruri fine, decât pentru vitregiile vieţii în prerie. Se apropie de noi şi ne rugă fierbinte să-l luăm şi pe el spre casă, la aşezările statornice, spunând că dacă nu pleacă împreună cu noi, va trebui să rămână la fort toată iarna. Atât de puţin ne plăcuse înfăţişarea solicitantului, încât ne cerurăm scuze pentru faptul că nu-i putem îndeplini dorinţa. Dar aşa de stăruitor ne rugă să avem milă de el, se arătă aşa de nenorocit şi ne spuse o poveste atât de tristă, că până la urmă acceptarăm, deşi cu inimile nu puţin îndoite.

Bolovănosul nume anglo-saxon al proaspătului nostru recrut se dovedi cu desăvârşire imposibil de folosit de către buzele ajutoarelor noastre franceze; aşa că Henry Chatillon, după mai multe încercări nereuşite de a-l pronunţa, îl boteză într-o bună zi fără cea mai mică emoţie, şi orientându-se după cârlionții lui roşii, Tête Rouge. Dumnealui fusese, la date diferite, contabil al unui vas cu aburi pe Mississippi, agent al unei case de comerţ din Nauvoo, în afară de diverse alte îndeletniciri, şi în toate astea văzuse din „viaţă” mult mai multe decât ar fi fost bine pentru el. În primăvară, gândindu-se că o campanie de vară ar fi fost o foarte potrivită vacanţă, se alăturase unei companii de voluntari din Saint Louis.

— Am fost trei, ne spuse Tête Rouge. Eu, Bill Stephens şi cu John Hopkins. Noi ziceam că doar o să plecăm cu armata, şi

[93] Cap roşu (fr.).

după ce om cuceri ţara au să ne dea drumul şi solda, înţelegeţi, şi o să ne ducem în Mexic. Acolo cică poţi să te distrezi de minune. Pe urmă aveam de gând să ne întoarcem la New Orleans prin Vera Cruz.

Numai că Tête Rouge, ca şi alţi voluntari mult mai de nădejde, îşi făcuse socotelile fără să ia în seamă şi alte posibilităţi. A te bate cu mexicanii se dovedi a fi o ocupaţie mult mai puţin plăcută decât îşi închipuise el, iar călătoria de plăcere îi fu în chip dureros întreruptă de febra cerebrală, de care se îmbolnăvi când ajunsese pe la jumătatea drumului către Bent's Fort. Cealaltă jumătate o făcuse hurducat într-un furgon de bagaje. La Bent's Fort fusese dat jos din furgon şi lăsat acolo împreună cu ceilalţi bolnavi. Pentru un suferind, Bent's Fort nu e chiar cel mai potrivit loc. Camera de spital a lui Tête Rouge fusese o odăiţă mică, numai din lut, unde avusese şi un tovarăş, suferind de aceeaşi boală, şi fuseseră puşi acolo fără altceva între ei şi podele decât o piele de bizon. Asistentul doctorului le făcea câte o vizită pe zi şi le aducea fiecăruia câte o uriaşă doză de calomel, singura doctorie, după spusele supravieţuitorului, care i se administrase.

Tête Rouge se sculase într-o dimineaţă şi întorcându-se către camaradul său, îl văzuse fixând tavanul cu ochii sticloşi ai unui mort. În clipa aceea, nefericitul voluntar îşi ieşise cu totul din minţi. Fără să mai asculte de doctor, se făcuse totuşi bine până la urmă, deşi, după ce trecuse prin febră cerebrală şi calomel, mintea lui – care de la bun început nu era dintre cele mai viguroase – fusese aşa de rău zdruncinată, că nici când sosiserăm noi la fort nu-şi recăpătase pe deplin echilibrul. În ciuda tragicei poveşti a bietului om, exista ceva atât de caraghios în înfăţişarea sa şi de hazliu în contrastul dintre îmbrăcămintea militară şi purtarea sa cât se poate de nemilitară, încât nu ne puteam împiedica să nu zâmbim. Îl întrebarăm dacă are armă. Răspunse că îi luaseră arma în timp ce zăcuse bolnav, şi de atunci n-o mai văzuse; dar „poate”, îmi spuse privindu-mă rugător, „o să-mi împrumuţi unul dintre pistoalele dumitale cele mari, dacă o fi să ne întâlnim cu nişte indieni”, îndată după aceea l-am întrebat

dacă are cal; îmi răspunse că are un cal minunat, iar la cererea lui Shaw de a vedea şi el calul, un mexican îl conduse ca să poată face dorita cercetare. Părea să fie un cal bun, dar ochii îi erau cufundaţi în orbite, şi fără nici o greutate îi puteai număra coastele. Pe la greabăn avea nişte semne a căror explicaţie ar fi putut fi aceea că, în timpul bolii lui Tête Rouge. Camarazii lui puseseră mâna pe bietul cal de trupă şi-l înhămaseră la vreun tun, alături de caii de tracţiune. Spre marea uimire a lui Tête Rouge, îl sfătuirăm să facă tot ce i-o sta în putinţă şi să schimbe calul, cel mai bun lucru fiind să găsească un catâr. Din fericire cei de la fort erau grozav de nerăbdători să scape de el, aşa că se arătară gata de unele sacrificii pentru a-şi atinge scopul, şi astfel reuşi să capete o catârcă bunişoară în schimbul calului sleit de puteri.

Destul de curând, în poartă apăru un om care ducea de funie un catâr; puse funia în mâna lui Tête Rouge, iar acesta, fiind cam speriat de noua lui achiziţie, încercă prin tot soiul de cuvinte măgulitoare şi mângâieri s-o înduplece să înainteze. Pricepând ce anume se aşteaptă din partea ei, catârca se opri deodată şi rămase încremenită pe loc, uitându-se drept înainte şi fără să-şi clintească nici măcar urechile. Primind o lovitură zdravănă în partea de dinapoi se simţi stimulată să se urnească şi merse până aproape de cealaltă latură a fortului, după care încremeni din nou. Din pricină că îi auzea pe cei de pe margini râzând, Tête Rouge îşi luă inima în dinţi şi începu să smuncească zdravăn de funie. Catârca sări îndărăt, se roti în loc şi o zbughi către poartă. Tête Rouge se ţinea bărbăteşte de funie, aşa că se zbătu mai mult prin aer o bucată de vreme, iar în cele din urmă trebui să dea drumul funiei şi rămase cu gura căscată, uitându-se lung după catârcă şi urmărindu-i goana întinsă peste prerie. Fu însă repede prinsă şi adusă înapoi de un mexican rugat să încalece şi să-şi ia cu el şi lasoul.

După ce arătă astfel cât de pregătit era ca să facă faţa vieţii de prerie, Tête Rouge începu să-şi adune proviziile pentru drum, adresându-se în scopul acesta unuia dintre ajutoarele şefului intendenţei, prezent atunci la fort. Ofiţerul ăsta avea o mutră acră ca lămâia, fiind el de multă vreme

profund indignat că armata plecase şi tocmai pe el îl însărcinaseră să rămână şi să lâncezească la fort. Dar era tot atât de dornic ca şi ceilalţi să scape de Tête Rouge. Aşa că scoase o cheie ruginită şi descuie o uşă joasă ce dădea într-o încăpere semisubterană unde cei doi dispărură împreună. După o vreme ieşiră de acolo. Tête Rouge fiind încărcat cu o mulţime de pachete înfăşurate în hârtie, care cuprindeau feluritele articole ale raţiei lui pe patruzeci de zile. Toate astea fură date în grija lui Deslauriers, trecând el tocmai pe la ora aceea cu căruţa către locul de întâlnire stabilit cu Munroe şi tovarăşii săi.

Pe urmă l-am zorit pe Tête Rouge să încerce să vadă dacă nu se poate căpătui cu o puşcă. Drept urmare adresă cele mai călduroase apeluri către mila mai multor oameni de la fort, dar fără nici un fel de rezultat, ceea ce nu ne necăjea prea mult de vreme ce în cazul unei încăierări ar fi fost în stare să-şi facă sieşi şi amicilor săi mai multă pagubă decât duşmanului. După ce isprăvirăm cu toate mărunţişurile, puserăm şeile pe cai şi ne pregăteam de plecare, numai că uitându-ne în jur, văzurăm că proaspătul nostru tovarăş dăduse de alte necazuri. În mijlocul fortului cineva îi ţinea catârca şi el încerca să-i pună şaua în spinare, dar îndrăcită lighioaie făcea mereu câte un pas în lături şi se învârtea roată, aducându-l pe bietul om până în pragul disperării. A fost nevoie de ajutor, nu glumă, până ce toate greutăţile astea să fie trecute cu bine. În cele din urmă izbuti să se caţere în şaua cazonă de culoare neagră, din care îşi făcuse socoteala să bage groaza în rândurile mexicanilor.

— Hai, îşi îndemnă Tête Rouge catârca. Dă-i drumul, mergi, n-auzi.

Catârca porni cu hotărâre înainte, ieşind pe porţile fortului. Isprăvile ei băgaseră asemenea groază în bietul Tête Rouge, încât nu îndrăznea nici măcar s-o atingă cu biciul. Merserăm la trap către locul de întâlnire, dar n-apucarăm să ajungem prea departe şi văzurăm cum catârca lui Tête Rouge, înţelegând pe deplin cu cine are de-a face, se oprise la oarecare distanţă în urma noastră şi păştea în tihnă, fără să-i pese de protestele celui pe care îl purta în spinare. Atunci i-

am luat noi de dinapoi, şi pe Tête Rouge şi catârca lui cea îndărătnică, şi am mers aşa până ce în lumina amurgului am zărit în depărtare licăririle unui foc. Munroe, Jim şi Ellis stăteau tolăniţi în jurul lui; şeile şi traistele zăceau trântite pe jos, iar caii erau priponiţi în apropiere. Şi Deslauriers ajunsese, cu mica noastră căruţă. Curând se aprinse alt foc. Îi poftirăm pe noii noştri aliaţi la o cană de cafea. După ce ceilalţi doi se retrăseseră în colţul lor de tabără, Jim Gurney încă mai stătea lângă foc şi trăgea de zor din mica lui pipă neagră, la fel de scurtă şi de uzată la înfăţişare ca şi el.

— Aşa, spuse Jim, vasăzică suntem opt; da’ mai degrabă să zicem şase – că tontălăii ăia doi, Ellis, cel de colo, şi cu omul vostru cel nou, n-au cum să intre la socoteală. Trecem cu bine, n-ai nici o teamă, numai să nu se ia comanşii de noi.

XXIII. PRIMEJDII DIN PARTEA INDIENILOR

Am pornit la drum către aşezările statornice în ziua de douăzeci şi şapte august, şi nu încape îndoială că niciodată nu se mai văzuse pe malurile cursului superior al Arkansasului un mai trenţăros alai de călăreţi. Dintre caii mari şi frumoşi cu care părăsisem frontiera în primăvară, nu mai rămăsese nici unul: în locul lor fuseserăm nevoiţi să folosim exemplare ale raselor sălbatice din prerie, tot aşa de rezistente ca şi catârii şi aproape tot atât de urâte; aveam de asemenea cu noi şi câţiva reprezentanţi ai acestor nesuferite vietăţi. Cu toată puterea şi rezistenţa lor, unii dintre catâri erau de pe acum epuizaţi de trudă grea şi îndelungă şi din pricina hranei neîndestulătoare, şi cum nici unul nu era potcovit, începuseră să-i doară din ce în ce mai rău picioarele. Fiecare cal ori catâr avea înfăşurată pe gât o funie împletită din şuviţe de piele de bizon, ceea ce era departe de a le spori frumuseţea înfăţişării. Şeile şi întregul nostru echipament erau roase şi ponosite. Îmbrăcămintea călăreţilor se asemăna cu harnaşamentul prăpădit al cailor, şi din toată ceata nimeni nu arăta mai jalnic la înfăţişare decât eu şi prietenul meu, Shaw avea drept acoperământ al trunchiului o veche cămaşă de flanel, deschisă pe piept şi legată la brâu ca o rasă de călugăr; la rândul meu, nemaiavând altceva de îmbrăcat, purtam veşminte de piele de căprioară, crunt măcinate de vreme.

Şi astfel, veseli şi fără griji cum le sade îndeobşte bine cerşetorilor, ne târam domol zi după zi pe malurile monotone ale Arkansasului. Tête Rouge pricinuia mereu alte necazuri, fiindcă nu era niciodată în stare să-şi prindă catârca, să pună şaua pe ea, sau să facă vreodată ceva fără ajutorul celorlalţi. În fiecare zi găsea altă suferinţă, reală ori închipuită, de care să se plângă. Acum era copleşit de durere şi amărăciune, pentru ca scurtă vreme după aceea să-l apuce o veselie fără margini, pe care nu şi-o putea exprima altfel decât râzând într-una, fluierând, ori depănând la poveşti. Când nu izbuteam în alt chip, ne distram necăjindu-l; o merita din plin, pentru câtă bătaie de cap ne dădea. Lui Tête Rouge aproape că-i

plăcea să se facă haz pe socoteala lui, fiindcă de fapt era un ciudat amestec de neajutorare, extravaganţă şi bunătate sufletească. Alcătuia o imagine demnă de un pictor, aşa cum mergea înaintea noastră, cocoţat în spinarea catârcei lui negre şi învăluit într-un imens surtuc din piele de bizon cu care îl miluise vreo inimă caritabilă de la fort. Din cine ştie ce motive mult mai bine cunoscute de el, hotărâse ca îmbrăcămintea asta cu totul ieşită din comun, în care ar fi încăput doi oameni de mărimea lui, s-o poarte întoarsă pe dos, şi pentru nimic în lume n-ar fi scos-o de pe el, nici pe vremea cea mai călduroasă. Peste tot îi fluturau zdrenţele şi resturile de cusături, iar pielea era atât de veche şi de putrezită, că în fiece zi se rupea în alt loc. Chiar deasupra acestui fălos veşmânt, se vedea o claie de cârlionţi roşii şi peste ea şapca, trasă într-o parte ca să-i dea înfăţişare mai milităroasă. Poziţia lui în şa nu era mai puţin uimitoare decât persoana şi îmbrăcămintea. Un picior şi-l ţinea strâns proptit pe coastele catârcei, iar pe celălalt îl întindea în lături într-un unghi de patruzeci şi cinci de grade. Pantalonii îi erau împodobiţi cu o dungă roşie de uniformă militară, cu care se fălea nevoie mare; fiind însă mult prea scurţi, lăsau de obicei să se vadă la capătul lor întreagă lungimea carâmbilor. Pătura, înfăşurată neglijent şi alcătuind un balot cât toate zilele, se bălăbănea la spatele şeii, unde o ţinea legată cu o sfoară. De patru-cinci ori pe zi sfoara se rupea şi pătura cădea pe pământ. Mai la fiecare pas scăpa jos ba pipa, ba cuţitul, ba cremenea şi amnarul, ba vreun ghemotoc de tutun, şi era nevoit să descalece ca să şi le ridice. În felul acesta izbutea să-i stingherească pe toţi; şi cum cei mai mulţi dintre noi nu luau nici de departe seama la fineţea limbajului folosit, potop de blesteme şi vorbe urâte, rostite jumătate în glumă şi jumătate cu furie, se abăteau asupra capului său, până ce bietul Tête Rouge ajunse să spună că viaţa nu mai merită să fie trăită şi că el nu mai întâlnise niciodată asemenea oameni.

Doar la o zi sau două după ce plecaserăm de la Bent’s Fort, Henry Chatillon se duse să caute ceva vânat şi îl luă cu el şi pe Ellis. După un timp îi văzurăm coborând pe coasta unui deal şi mânând din urmă trei cai de trupă care probabil

scăpaseră ori ajunseseră la capătul puterilor şi fuseseră lăsaţi în plata domnului. Unul dintre ei arăta cum mai arăta, însă ceilalţi doi erau într-un hal fără hal şi fuseseră rău muşcaţi de lupi. Aşa prăpădiţi cum se aflau, pe doi i-am dus cu noi până la aşezările statornice, iar pe al treilea l-a dat Henry indienilor Arapahoe în schimbul unui catâr de toată frumuseţea.

În ziua următoare, când ne opriserăm să facem popas de amiază, trecu pe lângă noi un lung şir de căruţe ca la Santa Fe. Făcându-ne martori la o pitorească procesiune. Erau căruţele unui neguţător cu numele de Magoffin, şi fratele acestuia, împreună cu alţii, veniră şi se aşezară pe iarbă alături de noi. Veştile aduse de ei nu erau dintre cele mai promiţătoare. După câte spuneau, calea urmată de noi era deosebit de primejdioasă. Indienii dăduseră nu o dată târcoale prin jurul taberei lor în timpul nopţii, iar ceata cea mare plecată de la Bent’s Fort cu câteva săptămâni mai înainte fusese atacată de indieni şi un bărbat, cu numele de Swan, din Massachusetts, fusese omorât. Tovarăşii săi îl îngropaseră; dar atunci când Magoffin ajunsese la mormânt, aproape de un loc numit Ascunzătorile, văzuse că indienii îl dezgropaseră ca să-l scalpeze şi rămăşiţele îi fuseseră cumplit sfârtecate de lupi. În schimb, ne oferea drept compensaţie vestea că la vreo câteva zile de cale se găseau bizoni cu duiumul.

A doua zi după-amiază, pe când înaintam pe malul râului, văzurăm în zare coviltirele albe ale unui convoi de căruţe. Trecură câteva ceasuri până să ne întâlnim cu ele, şi-atunci se dovediră a fi nişte biete căruţe greoaie trase de boi, deosebite ca cerul de pământ de cele ale neguţătorilor de la Santa Fe, şi încărcate cu provizii pentru armată. Toate se opriră şi căruţaşii se strânseră grămadă în jurul nostru. Mulţi dintre ei erau doar băieţandri, luaţi direct de la coarnele plugului. În ce priveşte starea căii pe care o aveam de parcurs, întăriră întru totul cele spuse de oamenii de la Santa Fe. Când trecuseră printre Pawnee Fork şi Ascunzători, caraulele lor în fiece noapte trăseseră împotriva indienilor adevăraţi ori închipuiţi. Ba mai adăugară că Ewing, un tânăr din Kentucky şi care făcea parte din ceata ce trecuse pe acolo

înaintea noastră, împuşcase pe seară un indian chiar în preajma taberei. Câţiva dintre ei ne sfătuiră să facem cale întoarsă, iar alţii, să mergem înainte cât de repede ne-or ţine puterile; însă cu toţii păreau a fi cuprinşi de o asemenea spaimă şi atât de puţin în stare să judece lucrurile la rece, încât n-am prea luat în seamă cele ce ne spuneau. Pe urmă ne-au dat o veste mult mai lămurită: în josul râului se găsea un sat mare de indieni Arapahoe. Spuneau despre ei că ar fi prietenoşi; numai că trebuia făcută neapărat deosebirea dintre un convoi de treizeci de căruţe trase de boi, animale pe care indienii nici nu le iau în seamă, şi o mână de oameni, cum eram noi, cu un număr oarecum însemnat de catâri şi cai ispititori.

A doua zi după-amiaza, destul de devreme, cercetând linia zării din faţa noastră, văzurăm că într-un anume loc era însemnată de un fel de crestături cam nedesluşite, ca dinţii fierăstrăului. Corturile indienilor Arapahoe, aşezate la mare distanţă între noi şi zare, ne dădeau impresia aceea ciudată. Când ajunserăm în dreptul satului, mai erau vreo două sau trei ceasuri până la apusul soarelui. Mai bine de două sute de corturi se aflau aşezate în mijlocul unei pajişti cu iarbă bogată, la oarecare depărtare de râu, în vreme ce pe rază de vreo milă şi pe amândouă malurile Arkansasului erau risipiţi cam o mie şi cinci sute de cai şi catâri care păşteau stingheri sau în grupuri pe întinsul preriei. Totul se vedea dintr-o singură ochire, fiindcă pe toată întinderea nu se ridica nici o colină, şi nici un copac sau tufiş nu împiedica vederea.

Ici şi colo se zărea câte un indian dintre cei puşi să aibă grijă de cai. De îndată ce dădurăm cu ochii de corturile indienilor, Tête Rouge începu să se roage de Deslauriers să oprească puţin căruţa şi să-i dea tunica militară pe care o lepădase el acolo. O îmbrăcă numaidecât, scoţând pentru prima dată de pe el haina din piele de bizon, se înţepeni în şa luând o poziţie marţială, îşi trase şapca pe urechea stângă pentru a părea cât mai ameninţător şi se rugă fierbinte să-i dea cineva o puşcă sau un pistol, numai pentru o jumătate de ceas. Când îl puserăm să ne lămurească ce rost au toate astea, Tête Rouge ne răspunse că ştia din propria lui

experienţă ce impresie făcea întotdeauna asupra indienilor vederea unui militar în uniformă, iar el socotea că se cuvine ca şi cei din satul acesta să ştie bine că printre noi se găseşte şi un ostaş.

A da peste indieni Arapahoe aici pe Arkansas era cu totul altceva decât a-i întâlni la locurile lor de baştină din munţi. Încă un lucru ne mai venea în ajutor. Generalul Kearney stătuse de vorbă cu ei câteva săptămâni înainte, când trecuse cu armata pe malurile râului şi, reînnoind ameninţările din anul trecut, le spusese că dacă au să se mai atingă de un fir de păr din capul vreunui alb, are să le nimicească întreaga seminţie. Pentru un timp, asta îi făcuse să judece lucrurile cu multă grijă şi pe atunci încă nu uitaseră ameninţările. Tare vroiam să văd satul şi pe locuitorii lui. De asemenea socoteam cu toţii că cel mai cuminte lucru din partea noastră ar fi să ne ducem la ei în chip cât mai deschis cu putinţă, ca şi când n-am fi presupus din partea lor nici cea mai slabă duşmănie; astfel Shaw, cu mine şi cu Henry Chatillon ne pregătirăm să trecem pe malul opus al râului. Între timp ceilalţi trebuiau să meargă înainte cu cea mai mare grabă, ca să ajungă până la căderea nopţii cât mai departe cu putinţă de bănuitorii noştri vecini.

În locul acela şi pe încă vreo câteva sute de mile mai în jos, Arkansasul nu e decât o largă albie nisipoasă peste care curg o seamă de firave şuvoaie de apă, împreunate ici şi colo în cursuri late şi foarte puţin adânci. Prin unele locuri se întâmplă, toamna, ca toată apa să se infiltreze în nisip. În acest anotimp, dacă n-ar mai fi vorba şi de nisipurile mişcătoare, râul poate fi trecut aproape pe oriunde fără nici o greutate, deşi prin unele locuri e adeseori lat de un sfert de milă. Caii noştri coborâră uşor în vad şi trecând prin apă sau galopând pe bancurile de nisip uscate ajunserăm repede pe celălalt mal. Acolo, călărind prin iarba înaltă, văzurăm în depărtare mai mulţi indieni; unul dintre ei aşteptă până ajunserăm la el, şi stătu câteva clipe în faţa noastră fără să scoată un cuvânt, dar privindu-ne chiondorâş cu ochii lui ca de şarpe. Henry îi explică prin semne ce anume vroiam, iar indianul, strângându-și pe umeri mantia din piele de bizon, ne

conduse până la sat fără să deschidă vreodată gura.

Limba indienilor Arapahoe e atât de grea, pronunţia atât de dificilă şi gutturală, încât se spune că nici un alb nu a izbutit vreodată s-o înveţe. Până şi Maxwell, neguţătorul care a stat cea mai îndelungă vreme în mijlocul lor, se vedea nevoit să recurgă la ciudatul limbaj al semnelor folosit de cele mai multe triburi de pe prerie. Cu acest limbaj de semne Henry Chatillon se descurca foarte bine.

Apropiindu-ne de sat, văzurăm că pământul e acoperit cu grămezi de carne de bizon aruncată, în nişte cantităţi de necrezut. Corturile erau rânduite în cerc. Semănau cu cele ale indienilor Dahcotah în toate privinţele, în afară de curăţenie. Trecând printre două dintre ele, pătrunserăm în incinta rotundă a taberei şi într-o clipă sute de indieni, bărbaţi, femei şi copii se arătară, ieşind grămadă de prin corturi ca să se uite la noi; în acelaşi timp, de prin toate colţurile aşezării se înălţa un dezarmonios cor de lătrături. Călăuza noastră indiană, se îndreptă înspre cortul căpeteniei. Descălecarăm dinaintea cortului său; şi după ce desfăcurăm funiile de la gâturile cailor ţinându-le straşnic în mâini, ne aşezarăm turceşte pe pământ, cu puştile în poală. Căpetenia ieşi afară şi ne strânse mâinile. Era un bărbat cu înfăţişare destul de jalnică, foarte înalt, cu chip ascuţit, vânos ca toţi cei din neamul lui, şi purta pe trup doar vagi urme de îmbrăcăminte. De abia apucaserăm să ne aşezăm, când o mulţime de indieni de prin toate colţurile satului veniră să se îngrămădească în jurul nostru, şi curând ne trezirăm încercuiţi de un zid dens de băştinaşi. Câţiva dintre ei se aşezară pe pământ în jurul nostru; alţii în spatele lor; dincolo de aceştia, nu puţini, se aplecau şi ne priveau peste capetele celorlalţi; în vreme ce încă şi mai mulţi se aflau mai departe de cei din urmă. Şi îşi tot mişcau capetele ca să ne zărească printre umerii consătenilor. Zadarnic am cercetat mulţimea aceea de chipuri ca să găsesc unul cu trăsături mai atrăgătoare şi mai senine; toate erau încruntate, reci şi răutăcioase, iar întreaga lor înfăţişare, spre deosebire de cea a indienilor Dahcotah, n-avea nimic atrăgător. Căpetenia se aşeză chiar la intrarea cortului şi strigă la o *squaw* dinăuntru, care curând apăru din

cort şi ne puse dinainte un castron de lemn plin cu bucăţi de carne. Totuşi, spre mirarea noastră, nu ni se oferi nici o pipă. După ce gustarăm, de formă, câteva înghiţituri de carne, începui să desfac o legătură cu daruri – tutun, hârtie colorată în roşu, cuţite şi alte mărunţişuri pe care le adusesem cu mine. Văzând asta, un zâmbet pofticios se răspândi pe feţele celor din jur; ochii începură să le sticlească şi nenumărate braţe lungi şi subţiri se întinseră din toate părţile către noi, ca să primească darurile.

Indienii Arapahoe ţin în mare preţuire pavezele şi le trec cu multă cinstire din tată în fiu. Aş fi dorit mult să am şi eu una; aşa că desfăşurând o bucată mare de pânză roşie şi adăugând nişte tutun şi un cuţit, le-am oferit oricui s-ar fi arătat dispus să-mi dea în schimb ceea ce doream. După oarecare codeală, căpătai una destul de bunişoară. Indienii mureau de curiozitate să afle ce anume aveam de gând să facem cu ea, şi Henry le spuse că ne ducem să luptăm împotriva duşmanilor lor, indienii Pawnee. Asta avu pe loc un efect evident favorabil nouă, sporit şi mai mult de împărţirea darurilor. Printre altele, aveam şi o hârtie mare cu sule de felurite mărimi, dar foarte potrivit pentru femei; şi cum eram şi noi dornici să vedem frumoasele satului, Henry le spuse că ar trebui chemate ca să le primească. Un războinic începu să strige ca şi cum ar fi vrut să adune o haită de câini. *Squaws* tinere şi bătrâne, de la babornițe de optzeci şi până la fetişcane de şaisprezece ani, ieşiră din corturi şi veniră în fugă strigând şi râzând; după ce bărbaţii le făcură loc, se adunară în jurul nostru şi întinseră mâinile, zâmbind cu încântare, urâţenia lor de la natură fiindu-le şi mai mult sporită de emoţie şi curiozitate.

Urcarăm pe caii ţinuţi în tot timpul întâlnirii cât mai aproape de noi, şi eram astfel gata să părăsim satul indienilor Arapahoe. Mulţimea se dădu la o parte ca să ne facă loc şi rămase adunată pe două şiruri, cu ochii aţintiţi asupra noastră. Când ajunseserăm pe la jumătatea taberei, ne veni o idee. Indienii Pawnee se găseau probabil prin vecinătatea Ascunzătorilor; s-ar fi putut să le spunem gazdelor noastre treaba asta şi să-i aţâţăm să trimită o ceată de război ca să-i

alunge, iar noi în timpul ăsta să rămânem mai în urmă şi să vânăm ceva bizoni. La prima vedere, planul de a-i pune pe vrăjmaşii noştri să se măcelărească unii pe alţii părea o capodoperă politică; însă numaidecât ne-am dat seama că dacă mergând în jos pe malurile râului ne-am fi întâlnit cu războinicii Arapahoe, s-ar fi putut prea bine să se dovedească tot atât de primejdioşi ca şi cei Pawnee. Astfel că lăsând baltă acest plan la fel de iute precum îl concepusem, ieşirăm din sat. Am zorit cât mai mult caii prin iarba înaltă până la gâtul lor. La oarecare distanţă umblau nişte indieni prin iarbă şi nu li se vedeau decât capetele deasupra valurilor de verdeaţă. Iarba asta făcea un soi de seminţe la fel de dulci şi de hrănitoare ca şi ovăzul; şi caii noştri flămânzi nu mai ascultau nici de bici nici de dârlogi, fiindcă nu puteau rezista ispitei de a smulge în trecere, ici şi colo, câte o gură din această rară delicatesă. Când am ajuns cam la vreo milă depărtare de sat, m-am întors şi am privit înapoi peste unduitorul ocean de iarbă. Soarele tocmai asfinţea; cerul dinspre vest era tot o mare de lumină şi, bine conturat pe el, la marginea din zare a câmpiei, se vedea ciorchinele de corturi ale taberei indienilor Arapahoe.

După ce ajunserăm pe malul râului, pornirăm pe el la vale o bucată de vreme, până când zărirăm, prin lumina înşelătoare a amurgului, coviltirul alb al căruţei noastre de pe malul celălalt. Când ajunserăm acolo, dădurăm de un număr destul de mare de indieni. Patru sau cinci dintre ei stăteau în şir, aşezaţi pe pământ, arătând ca tot atâţia vulturi pe jumătate morţi de foame. Tête Rouge, îmbrăcat în uniforma lui militară, vorbea înfocat cu un altul lângă căruţă. Văzând că nu ajunge nicăieri cu semnele şi gesturile, încercă să-l facă pe indian să priceapă repetându-i de nenumărate ori, foarte desluşit şi în gura mare, cuvintele englezeşti. Indianul stătea neclintit şi cu ochii aţintiţi asupra lui, dar cu toate că nici un muşchi al feţei nu tresărea câtuşi de puţin, se vedea limpede şi de la prima ochire că-l înţelege foarte bine şi că-l dispreţuieşte pe oponentul său militar. Spectacolul devenise mai mult amuzant decât prielnic nouă, aşa că îi cerurăm lui Tête Rouge să termine cât mai curând cu putinţă cele ce avea de spus.

Văzându-se mustrat astfel, se băgă sub căruţă şi se aşeză acolo; Henry Chatillon se aplecă să vadă ce face el în ascunzătoare şi, în felul lui potolit, observă că un indian ar fi în stare să omoare zece oameni de teapa lui, fără ca zâmbetul să-i dispară vreo clipă de pe faţă.

Musafirii noştri se ridicară unul câte unul şi plecară. Pe măsură ce se îndesea întunericul, eram tot mai des salutaţi de sunete lugubre. Prin părţile acelea lupii sunt neînchipuit de numeroşi, iar gunoaiele din jurul taberei indienilor îi făcuseră să se adune în număr atât de mare, încât urlau cu sutele la un loc, în imediata noastră vecinătate. Pe râu se afla o insulă, sau mai degrabă o oază în mijlocul nisipurilor, la distanţă de o bătaie de puşcă, şi în locul acela se părea că se adunaseră cei mai mulţi. După apusul soarelui, vreme de mai multe ceasuri, s-au înălţat fără încetare dintr-acolo fioroase vaiete discordante şi jalnice, amestecate cu urlete sinistre. Fără nici o greutate puteam vedea lupii alergând pe prerie destul de aproape de tocul de tabără, săltând peste bancurile de nisip de pe albie sau împroşcând apa râului. Nu constituiau pentru noi nici un fel de primejdie, fiindcă sunt cele mai laşe vieţuitoare de pe prerie.

În ce priveşte însă oamenii de prin împrejurimi, eram mult mai puţin liniştiţi. În noaptea aceea fiecare şi-a întins pe pământ mantia din piele de bizon şi a dormit cu puşca încărcată alături de el, sau chiar cu ea strânsă în braţe. Caii îi priponiserăm atât de aproape de noi, încât unul dintre ei a călcat de mai multe ori peste culcuşul meu. Nu obişnuiam să punem pe nimeni de strajă, dar toţi dormeam cu grijă şi cu urechile ciulite; în tabăra aceea aproape că n-a existat somn adânc, şi cea mai mare parte din noapte s-a aflat câte cineva în picioare. Cât despre mine, până către miezul nopţii am fost mai mult treaz sau doar am moţăit câte puţin. Tête Rouge îşi alesese loc aproape de malul râului şi în vremea asta, cât am fost pe jumătate treaz şi pe jumătate adormit, l-am văzut că se tot foieşte în culcuş şi adeseori se ridică în patru labe sub căruţă. Pe urmă însă m-a cuprins un somn adânc, din care am fost trezit de o mână ce mă scutura de umăr. Deschizând ochii, îl văzui pe Tête Rouge aplecat asupra mea, palid la faţă

şi cu ochii cât cepele.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebai eu.

Tête Rouge îmi răspunse că pe când stătea el întins pe malul râului, ceva îi atrăsese atenţia şi îi trezise bănuielile. Aşa că, strecurându-se sub căruţă pentru mai multă siguranţă, stătuse acolo un timp la pândă şi la o vreme văzuse cum doi indieni, înfăşuraţi în mantii albe, se strecuraseră pe mal, luaseră doi cai şi plecaseră cu ei. Arăta aşa de speriat şi spunea ce avea de spus în chip aşa de dezlânat că nu l-am crezut şi n-aveam de gând să-i trezesc şi pe ceilalţi din tabără. Totuşi s-ar fi putut să fie adevărat, iar în cazul acesta chestiunea merita să i se dea neîntârziată atenţie. Îl pusei deci pe Tête Rouge să-mi arate pe unde o apucaseră indienii, îmi luai puşca, dând astfel urmare unei porniri necugetate, şi plecai din tabără. După ce înaintai pe malul râului vreo două-trei sute de yarzi, mă oprii continuând să ascult şi să privesc în toate părţile şi cu mare încordare. Pe preria întunecată dinspre dreapta nu puteam să văd nimic ce-ar fi avut darul să mă neliniştească; în albia ceva mai luminoasă a râului, un lup sălta în fugă, într-un fel cu neputinţă de imitat de nici un indian. Mă întorsei către tabără şi când ajunsei să dau cu ochii de ea. Văzui că se sculaseră cu toţii. Shaw strigă la mine că numărase caii şi că nu lipsea nici unul; întrebat mai îndeaproape ce anume văzuse, Tête Rouge nu făcu decât să repete aceeaşi poveste de mai înainte, susţinând-o cu toată tăria şi stăruind în afirmaţia că fără nici o îndoială doi dintre cai ne fuseseră luaţi. Văzând aşa, Jim Gurney îi spuse că-i nebun; Tête Rouge respinse cu indignare asemenea afirmaţie, iar Jim Gurney făcu apel la noi. Cum noi refuzarăm să ne pronunţăm într-o chestiune atât de delicată, se iscă o ceartă înverşunată între Tête Rouge şi acuzatorul său, până când primului i se puse în vedere să se întoarcă la culcuşul său şi să nu mai trezească pe nimeni, chiar dacă i-ar vedea venind pe toţi indienii Arapahoe din sat.

XXIV. VÂNATOAREA

Prin locurile ce le aveam acum în faţa noastră mişunau bizonii şi o descriere fugară a felului în care sunt vânaţi n-ar fi nepotrivită. De obicei sunt practicate două metode: „alergarea” şi „atacarea”. Vânătoarea de-a călare, căreia i se spune „alergare”, este cea mai brutală şi mai îndrăzneaţă dintre cele două, pentru că atunci bizonii sunt furioşi; altminteri sunt destul de blânzi. Un vânător îndemânatec şi cu experienţă, cu un cal bun, izbuteşte câteodată să vâneze cinci sau şase bivoliţe la o singură ieşire, încărcându-şi şi reîncărcându-şi mereu puşca în vreme ce calul goneşte prin învălmăşeală. A ataca un grup mic de bizoni, sau a răzleţi pe unul singur de cireadă şi a-l ataca pe urmă e o treabă mai puţin amuzantă şi mai puţin primejdioasă. De fapt, sunt nişte animale uneori atât de proaste şi de greoaie, că nici nu prea e cine ştie ce scofală să le vânezi. Cu un cal îndrăzneţ şi bine antrenat, vânătorul se poate apropia de bizon până într-atât încât galopând alăturea, e în stare chiar să-l atingă cu mâna; asemenea isprăvii nici nu presupune cine ştie, ce primejdie, atâta vreme cât puterea şi răsuflarea bizonului nu încep să se împuţineze; însă după ce a început să obosească şi nu mai poate fugi cu uşurinţă, când limba îi atârnă din gură şi spumele îi zboară de pe fălci, atunci vânătorul ar face mai bine să se ţină la oarecare distanţă; animalul ajuns la disperare se poate întoarce în orice clipă împotriva sa; mai cu seamă atunci când descarcă puşca. Calul sare în lături şi vânătorul trebuie să se ţină foarte zdravăn înţepenit în şa, căci de s-ar întâmpla să cadă, nu-i mai rămâne nici o speranţă. Dacă vede că atacul lui a fost zadarnic, bizonul îşi reia goana, dar când împuşcătura a fost bine ţintită, nu trece mult şi se opreşte în loc; câteva momente rămâne neclintit, apoi începe să se clatine şi în cele din urmă se prăvăleşte pe o parte.

După câte mi se pare mie, cea mai mare greutate în alergarea bizonilor este să încarci pistolul sau puşca mergând în plin galop. Ca să le vină mai uşor, mulţi vânători ţin în gură

câte trei sau patru gloanţe; se toarnă praf de puşcă pe ţeava armei, se dă drumul glontelui să cadă deasupra, se bate bine sprijinind patul pe oblânc şi treaba e făcută. Dar se vede cât de colo ce primejdioasă este. Dacă s-ar întâmpla ca bătaia pe oblânc să nu ajungă să aşeze glontele acolo unde trebuie, sau dacă în timpul ochirii s-ar întâmpla ca glontele să plece de la locul său şi să rămână pe ţeavă, se prea poate ca arma să plesnească atunci când tragi. Multe mâini zdrobite sau alte răni mai grave s-au văzut de pe urma unor asemenea întâmplări. Pentru a se feri de aşa ceva, unii vânători se folosesc de o vergea atârnată de obicei cu un şnur la gât, numai că asta îngreunează şi mai mult încărcarea. Arcurile şi săgeţile folosite de indieni la alergarea bizonilor au multe avantaje faţă de armele de foc. Şi chiar şi albii le folosesc câteodată.

Primejdia unei astfel de vânători nu vine atât de la atacurile bizonului rănit, cât de la felul terenului peste oare trebuie să alerge călăreţul. Preria nu are totdeauna o suprafaţă netedă, întinsă şi uniformă; foarte adesea e întreruptă de coline şi văi întretăiate de surpături şi în locurile mai depărtate acoperită de tufe băţoase de salvie sălbatică. Cele mai înfiorătoare piedici sunt însă vizuinile săpate de sălbăticiuni, lupi, bursuci, vulpi şi mai cu seamă câinii de prerie, cu ale căror găuri săpate în pământ preria e pe foarte mari întinderi bortită ca un fagure. În furia urmăririi, vânătorul se avântă peste asemenea întinderi fără să bănuiască primejdia; din goana mare, piciorul calului se afundă adânc într-o astfel de vizuină; osul se rupe, călăreţul este azvârlit cât colo pe pământ şi probabil omorât. Totuşi, asemenea accidente se întâmplă la alergarea bizonilor mai rar decât s-ar putea crede. Prins în febra vânătorii, omul se bucură de aceleaşi favoruri ca şi atunci când e beat, şi e în stare să gonească în deplină siguranţă peste râpe şi prăpăstii pe unde, dacă ar încerca să treacă în starea lui normală, fără îndoială că şi-ar rupe gâtul.

Metoda „atacării” are multe avantaje faţă de aceea a „alergării”, întrucât de data asta vânătorul merge pe propriile lui picioare; folosind-o, el nici nu-şi omoară calul cu goana, nici nu-şi pune în primejdie propria viaţă; nu i se cere decât să

aibă sânge rece, să se concentreze şi să fie ager; trebuie să cunoască firea bizonilor, să ia seama la configuraţia terenului şi la direcţia vântului şi să fie meşter în mânuirea puştii. Bizonii sunt animale ciudate; uneori se dovedesc atât de proşti şi încrezători, încât te poţi apropia de ei fără ascunzişuri şi mergând liniştit pe întinderea preriei, ba chiar să împuşti câţiva înainte ca restul turmei să-şi dea seama că ar fi cazul s-o rupă la fugă. Alteori sunt atât de sperioşi şi vicleni, încât ea să te poţi apropia de ei e neapărată nevoie de cea mai deosebită pricepere, experienţă şi dibăcie. După câte cred eu, la alergarea bizonilor Kit Carson[94] este de departe cel mai priceput; în ce priveşte atacarea, nimeni dintre toţi oamenii în viaţă nu poate trage nădejde să ia laurii de pe fruntea lui Henry Chatillon.

După ce Tête Rouge sculase în picioare toată tabăra, nimic nu mai veni să ne tulbure liniştea în noaptea aceea. Indienii Arapahoe nu încercaseră să ne facă nici un rău, sau dacă avuseseră de gând, starea de veghe, a taberi noastre îi făcuse să se lase păgubaşi. Ziua următoare a fost o zi de activitate intensă şi de mare agitaţie, fiindcă pe la ceasurile zece călăreţul aflat în fruntea coloanei scoase strigătul mult aşteptat şi cât se poate de îmbucurător: *Bizoni! Bizoni!* Şi în scobitura preriei aflată chiar dinaintea noastră, se arătă o cireadă de tauri păscând în linişte. Nu era cu putinţă să rezişti ispitei, şi Shaw împreună cu mine ne repezirăm spre ei. În ce priveşte caii, nu prea stăteam bine cu cei folosiţi până atunci zi de zi în timpul călătoriei, însă cu ajutorul stăruitor al biciului izbutirăm să le-o luăm înainte celorlalţi şi Shaw, gonind alături de un bizon, reuşi să descarce în el amândouă gloanţele puştii sale cu două ţevi. Uitându-mă spre el în vreme ce galopam de zor, văzui bizonul rănit de moarte înverşunându-se de mai multe ori împotriva vrăjmaşului său şi calul sărind tot de atâtea ori în lături şi scăpând de primejdia coarnelor. Goana

[94] *Christopher Carson* (1809–1868), călăuză în regiunile de frontieră americane. L-a însoţit pe Frémont în expediţiile sale şi a ajuns vestit datorită laudelor aduse curajului şi destoiniciei sale în scrierile acestuia. A săvârşit multe faimoase fapte de arme în cursul războiului mexican şi a fost făcut general după Războiul de Secesiune (1861–1865).

mea a durat mai mult, dar până la urmă am izbutit să mă apropii de bizon şi să-l răpun trăgând în el cu amândouă pistoalele. Mai întâi tăiarăm cozile celor doua victime, ca să le păstrăm drept trofeu, apoi ne întoarserăm la convoi cam la un sfert de ceas după ce îl părăsisem. În dimineața aceea mereu a răsunat acelaşi strigăt de bucurie: *Bizoni! Bizoni!* Aproape la fiecare pas zăream cirezi de bizoni răspândite prin pajiştile întinse de pe malul râului, şi de fiecare dată taurii îşi înălţau capetele pletoase privind timpi şi nedumeriţi la călăreţii ce se apropiau de ei, iar la o vreme porneau în galop anevoios şi stângaci pe şleaul dinainte bătătorit, în şiruri lungi ce se îndreptau înspre înălţimile preriei din partea stângă. Către amiază, pe toată câmpia din faţa noastră mişunau bizonii – tauri, bivoliţe şi viţei – toţi alergând cât mai cu înfocare, pe măsură ce ne apropiam noi, iar în depărtare, dincolo de malurile râului, unduirile preriei se întunecaseră de mulţimea lor. Întreaga noastră ceată era mai bine dispusă ca oricând. Şi atunci am făcut popas de prânz lângă un pilc de copaci de pe malul râului.

— Limbile şi muşchiuleţii le mâncăm mâine, spuse Shaw uitându-se cu dispreţ la cotletele de căprioară pe care ni le pusese dinainte Deslauriers.

Masa odată terminată, ne întinseserăm în culcuşurile noastre să ne odihnim, când un strigăt de-al lui Henry Chatillon ne trezi pe toţi. Îl văzurăm cocoţat tocmai pe roata căruţii, întinzându-se cât era de lung înspre câmpiile de dincolo de râu şi arătându-ne ceva într-acolo. Uitându-ne încotro ne arăta el, puturăm cu uşurinţă vedea numaidecât ceva negru şi mare, ca umbra unui nor întunecat trecând grabnic peste ridicăturile preriei de la marginea zării; în urma petei aceleia întunecate se scurgea o alta asemănătoare dar mai mică şi care se apropia de cea dintâi. Erau vânătorii Arapahoe porniţi pe urmele unei cirezi de bizoni. Shaw şi cu mine înşeuarăm numaidecât caii cei mai buni şi pornirăm în goană peste nisip şi apă către celălalt mal. Ajunserăm însă prea târziu. Vânătorii se şi întâlniseră cu cireada şi măcelărirea era aproape de sfârşit. Când am ajuns noi acolo am găsit preria semănată cu nenumărate leşuri, în vreme ce

restul cirezii se împrăştiase în toate părţile şi goneau pretutindeni speriaţi de moarte şi urmăriţi de indieni călări. Totuşi, mulţi dintre vânători se opriseră pe lângă pradă, iar printre ei se afla şi fosta noastră gazdă din ziua trecută, căpetenia satului. Descălecase lângă o bivoliţă răpusă în care trăsese vreo cinci sau şase săgeţi, iar *squaw* a sa, după ce se ţinuse călare pe urmele lui în timpul vânătorii, îi dădea să tragă o gură de apă dintr-o gamelă cumpărată ori furată de la vreun voluntar. Nu ne-a rămas altceva de făcut decât să trecem îndărăt peste apă şi să-i ajungem din urmă pe ceilalţi, care între timp îşi văzuseră de drum.

N-am mai făcut pe urmă mai mult de o milă şi am dat peste un spectacol impresionant. Pe partea dreaptă a râului, până departe către stânga şi în faţă cât vedeai cu ochii, se întindea o cireadă mare de bizoni. Marginile i se vedeau pe lături cam la câte un sfert de milă depărtare. În multe părţi erau atât de strâns înghesuiţi, încât spinările lor încheboşate văzute de la depărtare păreau o unică suprafaţă netedă şi neagră; prin altele însă erau mai risipiţi şi din loc în loc se vedeau ieşind din cireadă coloane de praf, pe acolo pe unde vreunul dintre ei se tăvălea. Ici şi colo se zăreau şi tauri încăieraţi. Îi puteam vedea limpede cum se năpustesc unul împotriva altuia, auzeam pocnetul coarnelor ciocnite şi mugetele scoase în toiul încordării. Shaw călărea puţin mai înainte, împreună cu Henry Chatillon; îl văzui cum se opreşte şi scoate de pe puşcă îmbrăcămintea de piele. Având în faţa ochilor asemenea privelişte, nu-ţi putea veni în minte decât un singur gând. În dimineaţa aceea folosisem pistoalele. Acum însă mă gândeam să văd ce treabă pot face şi cu puşca. Deslauriers avea una la el şi atunci m-am apropiat repede de o margine a căruţii; l-am găsit întins sub acoperământul alb al coviltirului, cu luleaua între dinţi şi rânjind de satisfacţie.

— Dă-mi puşca ta, Deslauriers.

— *Oui, Monsieur, oui*, îmi răspunse Deslauriers trăgând din răsputeri de hăţurile catârilor ce păreau hotărâţi să meargă neapărat înainte. Pe urmă nu i se mai văzură decât mocasinii ieşind din căruţă, în vreme ce se trudea să scoată puşca dintre tot felul de bulendre.

— E încărcată? l-am întrebat.

— *Oui, bien chargé;* o să nimeriţi în plin, *mon bourgeois;* da, în plin o să nimeriţi – *c'est un bon fusil*.[95]

I-am dat puşca mea şi m-am grăbit să-l ajung din urmă pe Shaw.

— Eşti gata? mă întrebă el.

— Hai, hai să mergem repede, îi răspunsei.

— Luaţi-o pe văiuga de colo, ne sfătui Henry. C-aşa n-au să vă simtă până o să ajungeţi aproape de ei.

Văiuga era un soi de deschizătură destul de largă ce ducea pieziş către locurile unde se aflau bizonii şi pe fundul ei am mers o vreme la trap uşor, până ce s-a îngustat şi s-a săltat către câmpie; atunci ne-am aplecat mult pe gâturile cailor şi în cele din urmă, văzând că aşa nu ne mai putem ascunde, ne-am îndreptat în şei după cum se cuvine şi am pornit de-a dreptul înspre cireadă. Acum bizonii se găseau în bătaia puştii; pe de margini se aflau risipiţi din loc în loc mulţi bizoni bătrâni şi încărunţiţi care trebuiau să aibă grijă de bivoliţe. Paznicii aceştia se uitară la noi mânioşi şi cu uimire, făcură câţiva paşi în întimpinarea noastră, apoi se întoarseră fără grabă în loc şi porniră să se îndepărteze la trap, pe urmă într-un galop domol. Numaidecât grosul cirezii simţi primejdia. Bizonii începură să se îngrămădească îndepărtându-se de locul unde ne aflam noi, şi astfel se desfăcu o spărtură pe margine. Pe acolo ne vârârăm, încercând să ţinem mai departe în frâu caii speriaţi. Clipă de clipă vacarmul creştea tot mai mult. Înghesuindu-se unii într-alţii, bizonii goneau grămadă pe lângă noi. Pe amândouă părţile vedeam cum înaintează coloane compacte şi negre, pe jumătate ascunse de praful stârnit şi gonind din ce în ce mai repede, îngrozite şi în poare neorânduială; auzeam limpede tropotul şi bocănitul a zece mii de copite. Numărul acesta uriaş de sălbăticiuni înzestrate cu puteri de nestăpânit, neştiutoare de propria lor forţă, goneau înnebunite de spaimă la apropierea a doi bieţi călăreţi. Ar fi fost peste putinţă să mai stăm cu mâinile încrucişate.

---

[95] Da, e încărcată… domnule… e o puşca pe cinste. (fr.).

— Ia-te după ăştia din stânga, îmi spuse Shaw. Eu mă ţin de ăştia din faţă.

Ţâşni înainte şi îl pierdui din ochi. Aveam legat cu o curea de încheietura mâinii un bici greu indian; l-am înălţat în aer şi am pornit să lovesc cu toată puterea în coastele calului. Se avântă ca săgeata înainte, aproape atingând pământul cu burta. Nu vedeam în faţă decât un imens nor de praf, dar ştiam că dincolo de el se ascunde o cireadă de sute de bizoni. Peste o clipă mă trezii în mijlocul norului, aproape sufocat din pricina prafului şi asurzit de tropotul infernal al hoardei dezlănţuite; mă îmbătase însă vânătoarea şi nu mai ştiam decât că mă aflu pe urmele bizonilor. Foarte curând mi se desluşi dinainte o masă neagră şi prelungă, prin multe părţi ascunsă de norii de praf; după aceea putut să văd limpede fiecare trup înghebośat, copitele care zburau în aer dedesubt şi cozile scurte ridicate drept în sus. Peste câteva clipe eram atât de aproape încât i-aş fi putut atinge cu ţeava pustii. Şi dintr-odată, spre marea mea nedumerire, copitele se înălţară în văzduh şi printre norii de praf bizonii părură să intre în pământ dinaintea ochilor mei. Impresia puternică din clipa aceea n-am s-o uit toată viaţa. Îmi aduc aminte că mă uitam în jos şi vedeam spinările negre ale unui cârd de bizoni, prin înceţoşările norilor de praf. Fără să-mi dau seama, gonisem peste o văiugă.

În momentul acela nu eram în stare să apreciez chiar cu exactitate adâncimile şi lăţimile, dar la întoarcere, când am trecut din nou pe acolo, am văzut că era adâncă de vreo douăsprezece picioare şi pe fund cam de două ori mai largă. Să mă opresc ar fi fost cu neputinţă; dacă s-ar fi putut, aş fi făcut-o bucuros; aşa însă, pe jumătate alunecând şi pe jumătate sărind, sărmana mea iepşoară începu să coboare. Pe fundul văiugii dădu de nisip prăfos şi căzu în genunchi; mă trezii aruncat pe gâtul ei şi aproape azvârlit peste cap în mijlocul mulţimii de bizoni care prin praf şi în mare neorânduială năvăleau din toate părţile. Iapa se ridică într-o clipă şi ca o pisică se căţără pe malul celălalt. Mai întâi am crezut că are să cadă pe spate şi are să mă strivească, dar cu un efort disperat se săltă deasupra şi ajunse pe întinderea

lină a preriei. Privind în urmă văzui capul lăţos al unui taur aburcându-se cu picioarele dinainte înfipte pe marginea râpei. În cele din urmă mă trezii în mijlocul potopului de bizoni. Erau mai puţin îngrămădiţi decât înainte şi vedeam în jurul meu numai tauri, fiindcă se aţin totdeauna la coada cârdului, ca să proteguiască bivoliţele. În vreme ce treceam printre ei, întorceau capetele şi dădeau să o împungă pe Pauline din goană; din goană însă n-aveau cine ştie ce putere, şi cum iapa fugea mai iute decât ei, nimereau totdeauna cu loviturile în urma noastră. Nu trecu mult şi începui să deosebesc şi bivoliţe în cârd. Una din faţă mi se păru mai acătării, şi-atunci căutai să mă apropii, ajungând până la urmă chiar alături de ea. Dădui drumul dârlogilor şi trăsei ţinând ţeava puştii la un picior de greabănul ei. Repede ca fulgerul se azvârli cu coarnele împotriva Paulinei, care sări imediat în lături şi atunci pierdui din ochi bivoliţa rănită. Fără întârziere am ales e alta şi îmboldind-o pe Pauline m-am apropiat de ea şi am descărcat asupră-i amândouă pistoalele. O vreme o urmării cu privirea, dar încercând să-mi încarc pistoalele am pierdut-o şi pe asta în gloata cirezii. Închipuindu-mi că o rănisem de moarte şi că n-are să mai poată ţine pasul cu restul cirezii, am strâns dârlogii. Puhoiul se revărsă pe lângă mine. Praful şi vacarmul se sfârșiră, iar pe prerie, mult în urma celorlalţi, alerga în galop greoi un bizon stingher. Peste o clipă eu şi victima mea goneam unul lângă celălalt. Armele mele de foc erau toate goale, iar în pungă nu mai aveam decât nişte gloanţe prea mari pentru pistoale şi prea mici pentru puşcă. Am încărcat totuşi arma, dar cum o puneam la ochi. Glonţul se rostogolea pe ţeavă şi puşca doar fâsâia ca focurile de artificii, când pulberea exploda de pomană. Atunci trecui în faţa bivoliţei şi încercai s-o întorc din drum; dar ochii îi sticliră, coama i se zbârli şi, lăsând capul în jos, se repezi împotriva mea cu cea mai turbată furie şi îndârjire. De mai multe ori trecui în faţa ei, şi de fiecare dată se aruncă asupra mea cu aceeaşi înverşunare. Numai că micuţa Pauline era acum în elementul ei. La fiecare asalt sărea în lături, până când în cele din urmă bivoliţa rămase pe loc neclintită, sleită de propriile ei eforturi, cu limba atârnându-i dintre fălci.

Trecui cu calul ceva mai încolo şi descălecai cu gând să adun nişte iarbă uscată şi s-o folosesc ca fultuială pentru a-mi încărca puşca aşa cum trebuie. Dar nici nu pusesem bine piciorul pe pământ, că bivoliţa porni asupra mea în salturi mari şi cu cea mai cumplită înverşunare, aşa că am sărit repede înapoi în şa, cât de iute am fost în stare. După ce am mai aşteptat câteva minute, am încercat să o răpun cu pumnalul; însă rezultatul a fost că Pauline era cât pe-aci să fie sfârtecată de coarnele bivoliţei. Până la urmă mi-a dat în gând să rup nişte ciucuri de la cusăturile pantalonilor mei din piele de căprioară, mi-am încărcat din nou puşca bătându-i bine pe ţeavă ca să ţină glonţul acolo unde trebuie; după aceea m-am apropiat de bivoliţa rănită şi am împuşcat-o drept în inimă. A căzut în genunchi şi s-a prăvălit la pământ. Dar spre marea mea mirare mi-am dat seama că nu o bivoliţă împuşcasem, ci un tăuraş de vreun an. Atunci n-am mai avut cum să mă minunez de furia şi îndârjirea lui; i-am tăiat beregata, i-am scos limba şi am atârnat-o la spatele şeii. Aceeaşi greşeală ar fi putut fi făcută chiar şi de un ochi mult mai experimentat decât al meu, dacă ţinem seama de norii de praf şi de învălmăşeala cumplită a goanei bizonilor.

Şi atunci avui pentru prima oară prilej să privesc în tihnă la cele din jur. Înaintea mea, preria era înnegrită de mulţimea animalelor ce se retrăgeau în goană şi pe amândouă laturile se scurgeau şirurile de bizoni veniţi de pe câmpiile ce se întindeau pe malurile râului. Arkansasul se afla la vreo trei sau patru mile depărtare. Am întors calul şi am pornit încet înspre malurile lui. Trecu mult timp până izbutii să zăresc, la mare distanţă, coviltirul alb al căruţei şi micile pete întunecate ale călăreţilor de dinaintea şi din urma ei. Când ajunsei mai aproape, recunoscui limpede îmbrăcămintea elegantă a lui Shaw, vreau să spun cămaşa lui roşie, uşor de observat de la distanţă. I-am ajuns din urmă şi l-am întrebat pe Shaw ce ispravă făcuse. Se luase după o bivoliţă grasă, trăsese în ea două gloanţe şi o rănise de moarte. Numai că nimeni dintre noi nu fusese pregătit de vânătoare în după-amiaza aceea şi n-avusese destule gloanţe în punga cu muniţii, nici Shaw şi nici eu însumi; aşa că şi el lăsase în grija

lui Henry Chatillon vânatul rănit, iar acesta din urmă îl răpusese şi încărcase toată carnea pe calul său.

Am aşezat tabără pe malul râului. Era o noapte întunecoasă şi când ne-am culcat auzeam într-una, întreţesute cu urletele lupilor, mugetele prelungi ale bizonilor, asemenea valurilor mării rostogolite pe un ţărm îndepărtat.

XXV. TABĂRA DE VÂNĂTOARE

În tabăra noastră nu era nimeni atât de harnic ca Jim Gurney şi nimeni nici măcar pe jumătate atât de trândav ca Ellis. Ăştia doi nu se puteau suferi unul pe celălalt. Ellis nu se clintea din culcuş până ce nu-l silea cineva, iar Jim era totdeauna în picioare înainte de revărsatul zorilor; şi în dimineaţa aceea, cum se întâmpla de obicei, glasul lui îi trezi pe toţi cei din tabără:

— Hai, băieţi, scularea! Hai, că nu sunteţi buni decât de băgat pe sub nas şi de tras la aghioase. Ia isprăviţi cu mormăitul şi sculaţi-vă din culcuş, că dacă nu vă scol eu cât ai zice pâs!

Vorbele îi erau totdeauna presărate cu fel de fel de ocări, care le dădeau mult mai multă culoare. Ellis fornăia câteva cuvinte nedesluşite şi se foia în mantia lui din piele de bizon; pe urmă dădea alene mantia la o parte, se ridica în capul oaselor, îşi întindea mădularele lungi, căsca înfiorător şi de abia după aceea se ridica în picioare cât era de lung şi-şi îndrepta privirea către toate cele patru puncte cardinale. Nu trecea mult şi focul aprins de Deslauriers începea să ardă voios, iar caii şi catârii liberaţi din pripon porneau să pască pe pajiştile din jur. La vremea când ne aşezam să luăm gustarea de dimineaţă, preria încă era acoperită de lumina îndoielnică a dimineţii; iar ivirea soarelui deasupra zării ne găsea pe toţi călări şi gata porniţi la drum.

— Uite-un bizon alb! strigă Munroe.

— Ăstuia îi vin de hac, chiar de-ar fi să crape calul sub mine, răcni Shaw înspre noi.

Trase îmbrăcămintea de piele de pe puşcă, i-o aruncă lui Deslauriers şi o zbughi la galop peste prerie.

— Staţi, domnu’ Shaw, staţi! strigă după el Henry Chatillon. Vă omorâţi calul de pomană, nu-i decât un bou bălan.

Dar Shaw nu mai avea urechi să audă. Boul, fără îndoială rătăcit din vreun convoi militar, se afla acum ascuns vederii de nişte coline mărunte ridicate la oarecare distanţă pe întinderea preriei. Nu departe de locul unde se afla el,

păşteau nişte bizoni adevăraţi; speriaţi de apropierea lui Shaw, aceştia o luară la goană pe coasta unei înălţimi ca să ajungă pe preria întinsă de deasupra. Unul dintre ei, în graba şi neorânduiala stârnite de spaimă, căzu într-o cumplită capcană. De-a lungul poalelor colinei era o dungă destul de îngustă de pământ mocirlos peste care bizonul se avântă şi se scufundă fără nădejde de scăpare. Ne repezirăm cu toţii înspre locul acela. Trupul uriaş al bizonului era pe jumătate scufundat în nămolul care îi ajungea până la bărbii, lăsând doar coama bogată să-i fluture pe deasupra. Când ajunserăm noi la faţa locului, bizonul începu să se zbată cu disperare; se zvârcolea încoace şi încolo şi cu mişcările acestea deznădăjduite izbuti pentru o clipă să se salte pe jumătate la suprafaţa mocirlei, în vreme ce mâlul clipocea cu zgomote ca de sorbitură de câte ori bizonul izbutea să-şi scoată câte un picior din încleştarea lipicioasă. Am încercat şi noi să-l ajutăm apropiindu-ne de el şi răsucindu-i coada; dar nu mai era nimic de făcut.

Se vedea limpede că nu mai e nici o nădejde de scăpare. Cu fiece mişcare trupul i se scufunda tot mai adânc, şi nămolul ajunsese aproape să-i acopere nările; în cele din urmă se linişti, încetă să se mai zbată, şi privea cu furie în jur, părând totuşi să se fi împăcat cu soarta. Ellis descălecă alene şi ducând la ochi mult lăudata lui flintă, o descărcă în capul bizonului cu gândul să-l scape de chin; apoi tot atât de alene se urcă pe cal fălindu-se, fără îndoială, că într-adevăr ucisese şi el un bizon. Pentru prima şi ultima dată în cursul călătoriei, străvechea şi neîntrecuta lui flintă a făcut să curgă sânge.

Era-o dimineaţă senină şi voioasă, iar văzduhul devenise atât de limpede, încât pe marginea cea mai depărtată a zării linia verde-palidă a preriei se desena limpede pe întinderea cerului. Lui Shaw îi ardea neapărat de vânătoare; porni călare înaintea celorlalţi şi nu după multă vreme văzurăm un şir de bizoni alergând în goana mare peste o ridicătură verde a preriei de dinaintea noastră. Shaw înainta năvalnic pe urmele lor, îmbrăcat în cămaşa lui roşie care de departe părea tare arătoasă; se vedea limpede cum clipă de clipă se apropia de fugari şi, pe când bizonul din frunte dispărea dincolo de

culmea colinei, el îl atacă pe cel din coada şirului; un norişor de fum ţâşni pe ţeava puştii şi se risipi uşor în bătaia vântului; bizonul se întoarse şi se aruncă asupra lui, însă chiar în clipa aceea trecură amândoi de cealaltă parte a crestei.

Am tot mers înainte până către prânz, când am făcut popas pe marginea Arkansasului. Atunci s-a arătat şi Shaw, coborând fără grabă pe coasta unei coline din depărtare; calul îi era tare ostenit şi abia se mai ţinea pe picioare, iar când şi-a aruncat şaua pe pământ am văzut că la spatele ei atârnau două cozi de bizon. Îndată după ce se dădu drumul cailor la păscut, Henry îi spuse lui Munroe să vină cu el, îşi luă puşca şi porni agale peste prerie. Shaw, Tête Rouge şi cu mine ni aşezarăm lângă căruţă şi stăteam la taclale înfruptându-ne din ce ne pusese Deslauriers dinainte şi nici n-apucarăm bine să terminăm de mâncat, când îl văzurăm pe Munroe apropiindu-se de noi pe malul râului, Henry, ne spuse el, împuşcase patru bivoliţe grase şi îl trimisese la tabără să ia cai ca să poată aduce carnea. Shaw luă un cal pentru el şi un altul pentru Henry. Şi plecă împreună cu Munroe. Nu trecu mult şi apărură toţi trei, cu caii încărcaţi de cele mai alese bucăţi de carne. Două dintre bivoliţe le-am păstrat pentru noi, iar pe celelalte le-am dat lui Munroe şi tovarăşilor săi. Deslauriers se aşează pe iarbă dinaintea mormanului de carne şi se îndeletnici multă vreme cu tăierea ei în bucăţi late şi subţiri pentru fript, treabă la care se dovedea tot atât de îndemânatic ca şi o *squaw* indiană. Cu mult înaintea înserării, funii de piele crudă fură întinse în jurul taberei şi fâşii de carne atârnate pe ele ca să se usuce în bătaia soarelui şi a aerului curat de pe prerie. Tovarăşii noştri californieni avură mai puţin succes în aceeaşi îndeletnicire; dar făcură şi ei treaba aşa cum erau deprinşi, şi nu după multă vreme partea lor de tabără arăta împodobită cam la fel cu a noastră.

Aveam de gând să rămânem pe loc atâta vreme cât ar fi fost nevoie ca să ne agonisim provizii pentru călătoria până la frontieră care, după socotelile noastre, ar fi trebuit să dureze cam o lună de zile. În două zile puşca lui Henry Chatillon avea să facă rost de prea îndestulă carne, chiar dacă am fi fost de două ori pe atâţia şi călătoria de două ori mai lungă; trebuia

însă să rămânem pe loc atâta vreme cât era nevoie ca să se usuce carnea şi s-o putem lua cu noi fără grijă; aşa că ridicarăm cortul şi făcurăm toate cele de trebuinţă pentru o tabără mai statornică. Cei din California, neavând la îndemână asemenea adăpost, se mulţumiră să-şi rânduiască lucrurile pe iarbă, împrejurul vetrei unde făceau foc. Între timp n-aveam altă treabă decât să ne petrecem vremea în chip cât mai plăcut. Cortul nu se afla prea departe de râu, dacă întinderea largă de nisipuri şi puţina apă ce se scurgea ici şi colo pe suprafaţa lor meritau să li se dea numele de râu. Vastele cuprinsuri de câmpie ce se desfăşurau pe toate părţile erau aproape la nivelul bancurilor de nisip şi doar în depărtare se zăreau pe de margine nişte coline mărunte şi uniforme, paralele cu albia pe unde se scurgea apa. Pretutindeni se vedea doar o întindere nemărginită şi acoperită cu iarbă; nu se zărea nici urmă de pădure, ci doar câţiva copaci răzleţi şi câteva tufişuri pipernicite adunate în două insule ce răsăreau pe nisipul umed de pe albia râului. Totuşi, departe de a fi plictisitor şi pustiu, peisajul devenea de multe ori sălbatic şi însufleţit; fiindcă, de două ori pe zi, la răsăritul soarelui şi la amiază, bizonii se iveau dinspre coline şi veneau domol, cu solemnitatea lor de totdeauna, ca să se adape la râu. Toate distracţiile noastre, pe pielea lor se petreceau. Un bivol bătrân e o arătare de neînchipuită urâţenie. Cum dai cu ochii de el, cum îţi trece orice urmă de milă. Bivoliţele sunt mult mai mici şi au şi o înfăţişare mai plăcută, cum se şi cuvine unor făpturi de sex feminin. În zilele petrecute în tabăra de acolo, am făcut legământ să nu atacăm bivoliţe, lăsând grija de a vâna câte ne făceau nouă trebuinţă pe seama lui Henry Chatillon, care se şi pricepea mai bine să le aprecieze calitatea; însă împotriva taurilor am dus un război necruţător. Mii de bivoli pot fi ucişi fără a primejdui în nici un fel specia, fiindcă sunt cu mult mai numeroşi decât bivoliţele; numai pieile acestora din urmă sunt folosite pentru vânzare şi ca acoperământ la corturile indienilor; de asta şi uciderea lor se face în număr mult mai mare decât ar fi cu socotinţă.

Caii erau tare obosiţi şi acum vânam de obicei umblând pe

jos. După ce mâncam şi stăteam întinşi pe iarbă fumând, tăifăsuind ori făcând haz pe socoteala lui Tête Rouge, se întâmpla ca vreunul dintre noi să se uite în depărtare şi să vadă, mult dincolo de râu pe întinsul câmpiilor, câteva pete negre venind alene înspre noi. Atunci trăgea tihnit şi adânc din lulea ca semn de rămas bun, se ridica de jos fără grabă, îşi lua puşca proptită de marginea căruţii, îşi arunca pe umăr cureaua de care erau legate punga cu gloanţe şi cornul de pulbere, şi cu mocasinii în mână o pornea peste nisip către malul celălalt al râului. Urma o treabă uşoară; fiindcă deşi nisipul se întindea pe vreo jumătate de milă, apa nu era nicăieri mai adâncă de două picioare. Malul dimpotrivă avea o înălţime de cam patru sau cinci picioare şi se ridica perpendicular pe întinderea nisipoasă, fiind săpat de apele din acea primăvară. Pe marginea malului creştea iarbă înaltă şi deasă. Dând-o la o parte cu mâna şi uitându-se cu grijă prin desişul ei, vânătorul putea să observe spinarea masivă şi miţoasă a bizonilor săltând încoace şi încolo în mersul lor anevoios şi clătinat către apa râului. Bizonii au poteci bine stabilite pe unde vin să se adape. După ce vedea limpede şi dintr-o singură ochire pe care potecă anume apucase viitoarea lui victimă, vânătorul se întindea lângă mal la patruzeci sau cincizeci de yarzi, să zicem, de locul unde poteca dădea în albie. Acolo stătea cuminte întins pe nisip. Ascultând cu încordare, auzea tropăitul greoi şi monoton al bizonului ce se apropia. Curând după aceea, vedea bălăriile şi iarba înaltă mişcându-se chiar în locul unde poteca iese la albia râului. Un cap uriaş se arăta, şi coarnele abia dacă ieşeau din caierul coamei încâlcite. Pe jumătate alunecând şi pe jumătate păşind, bizonul cobora către râu. Păşea peste nisip, arătându-şi trupul în întregime. Chiar în faţa lui curgea un fir de apă, şi el într-acolo îşi înclina capul ca să bea. Se auzea apa cum bolboroseşte pe beregăţile lui cuprinzătoare. Înălţa capul şi vedeai cum îi picură stropii de apă de pe barba udă. Stătea o vreme, cufundat parcă într-o tâmpă cugetare şi neştiutor de primejdia ce-l pândea. Fără să facă nici un zgomot, vânătorul înălţa cocoşul puştii. Se ridica în capul oaselor pe nisip, îşi sprijinea cotul pe genunchi, ca să poată

cumpăni cât mai în voie greutatea puştii şi să ochească mai cu siguranţă. Ţinta se afla pe umărul bizonului; într-acolo trăgea. N-avea nici o grabă. În toată tihna, bizonul se hotăra să se îndrepte către malul celălalt, peste faţa nisipului. Întindea un picior de dinainte şi scotea la vedere un locşor mic, neacoperit de păr, puţin îndărătul osului cel mare de la umăr; înspre locul acela îşi îndrepta vânătorul cătarea puştii; apoi, încet, cu grijă, apăsa degetul pe trăgaci. O detunătură îndârjită răspundea apăsării, şi în aceeaşi clipă pe locul lipsit de păr se ivea o mică pată roşie. Bizonul tresărea şi tot trupul i se cutremura; moartea se năpustise asupra lui, şi nu ştia de unde; dar nu cădea, ci se târa cu greu mai departe, de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Totuşi, înainte de a apuca să meargă mult pe întinderea de nisip, îl vedeai că se opreşte; începea să se clatine pe picioare; genunchii i se îndoiau şi capul i se lăsa în pământ. Pe urmă întreg trupul lui uriaş se apleca pe o parte, se prăvălea pe nisip şi îşi dădea sufletul aproape fără să se zbată.

Pândirea asta a bizonilor şi împuşcarea lor atunci când vin să se adape este cea mai lesnicioasă metodă de a-i vâna. Te poţi apropia de ei şi căţărându-te pe râpe sau venind tiptil de pe partea cealaltă a colinei, ori chiar pe câmpie deschisă. Uneori asemenea treabă e surprinzător de uşor de dus la bun sfârşit; alteori însă, cere cea mai ageră iscusinţă din partea celui mai experimentat vânător. Henry Chatillon era un om înzestrat cu o rezistenţă şi un curaj nemaipomenite; l-am văzut însă întorcându-se la tabără cu totul sleit de puteri de pe urma eforturilor, cu mâinile şi picioarele zgâriate şi rănite, cu îmbrăcămintea din piele de căprioară plină de ţepii cactuşilor printre care fusese nevoit, să se târască. Uneori trebuia să se întindă pe burtă şi să se târâiască aşa pe multe zeci de paşi fără să se ridice.

În cea de a doua zi a şederii noastre acolo, Henry plecă la o vânătoare de după-amiază. Shaw şi cu mine rămaserăm în tabără până când văzurăm câţiva bizoni apropiindu-se de râu pe malul celălalt, şi atunci plecarăm şi noi să ne încercăm norocul. Veniseră însă atât de aproape, încât până să apucăm noi să ne ascundem la adăpostul malului, ivirea noastră pe

nisipul albiei îi făcu să se sperie. Atunci cotiră din drum, înainte de a ajunge în bătaia puştii, şi o luară spre dreapta, pe o direcţie paralelă cu râul. M-am suit pe mal şi am rupt-o la fugă pe urmele lor. Mergeau repede şi nu izbutisem încă să-i iau în bătaia puştii, când se întoarseră domol şi porniră înspre mine. Până să se apropie ei la o distanţă de la care să mă poată vedea, mă culcai pe burtă. Pentru câteva clipe se opriră să se uite la ciudăţenia aceea întinsă în iarbă; apoi iarăşi se întoarseră în loc şi porniră în direcţia cea veche. La rândul meu, mă ridicai numaidecât de jos şi fugii din nou în urmărirea lor. Iarăşi făcură cale întoarsă şi eu iarăşi mă culcai la pământ. După ce făcui treaba asta de vreo trei-patru ori, izbutii până la urmă să ajung la cam o sută de yarzi de fugari, iar când văzui că se pregătesc încă o dată să se întoarcă din drum, mă aşezai jos şi luai puşca la ochi. Cel din mijloc era cel mai mare bizon văzut de mine vreodată. Am ochit partea dindărăt a umărului. Ceilalţi doi care îl însoţeau, au rupt-o la fugă. Încercă şi el să-i urmeze, dar curând se opri în loc şi până la urmă se lăsă pe pământ, la fel de lin ca un bou care se întinde să rumege. Mă apropiai de el binişor şi cu luare-aminte, şi după ochii întunecaţi şi ca de gelatină îmi dădui seama că murise.

Când începusem vânătoarea, preria fusese aproape cu desăvârșire pustie; acum însă o mulţime mare de bizoni se arătau pe întinsul ei apăruţi ca din senin, şi, ridicându-mi privirile, zării cirezi întregi răspândite şi pe stânga şi pe dreapta, cât vedeam cu ochii. Mă îndreptai către ei. Nu păreau să ia de fel în seamă faptul că mă aflam prin preajmă. Toată cireada era alcătuită aproape numai din bivoliţe şi viţei, însă mulţi tauri bătrâni mergeau peste prerie, pe laturi, iar când au venit mai aproape de mine au început să-mi arunce priviri atât de fioroase şi crâncene, încât am găsit de cuviinţă să nu mai înaintez. Mă aflam, ce-i drept, la o bătaie scurtă de puşcă faţă de cireadă, şi atunci m-am aşezat jos ca să văd ce au de gând să facă. Din când în când se opreau cu toţii pe loc şi îndreptau capetele în aceeaşi parte; pe urmă iarăşi o luau la trap, ca şi cum tuturor le-ar fi venit deodată acelaşi gând, şi auzeam cum li se lovesc în învălmăşeală copitele şi coarnele.

Nu trecu mult şi auzii în depărtare, dinspre stânga, trosnete de puşcă repetate de mai multe ori; curând după aceea, răsunară una după alta şi împuşcături puternice, înfundate, în care recunoscui fără greutate glasul familiar al puştii cu două ţevi a lui Shaw. Când se auzea puşca lui Henry, totdeauna era rost de carne proaspătă. Am trecut dincolo de râu ca să iau un cal şi, întorcându-mă, dădui peste locul unde se găseau vânătorii. Bizonii abia se mai zăreau departe, pe prerie. Cei încă vii fugiseră de prin locurile acelea, dar pretutindeni prin preajmă se vedeau risipite vreo zece-douăsprezece leşuri. Cu cuţitul în mână, Henry stătea aplecat deasupra unei bivoliţe ucise şi alegea bucăţile de carne cele mai grase şi gustoase.

După ce se despărţise de mine, Shaw străbătuse pe jos o anumită distanţă pe lângă malul râului, cu gând că poate o da de vreun bizon. Mai pe urmă văzuse preria năpădită de puzderia bizonilor, şi curând după aceea auzise glasul puştii lui Henry. Se urcase pe mal şi trecuse prin iarba înaltă şi băţoasă întinsă acolo pe-o distanţă apreciabilă lângă malul apei. Nu mersese mult şi spre marea lui mirare îl văzuse pe Henry stând în picioare pe întinsul preriei, înconjurat de bizoni, aproape din toate părţile. Atunci era Henry în elementul său. Fără să aibă habar că cineva se uită la el, stătea neclintit în picioare cu trupul lui înalt şi zvelt, ţinând o mână în şold şi pe cealaltă aşezată nepăsător pe ţeava puştii. Ochii lui cercetau şi alegeau din mulţimea ciudată strânsă împrejurul său. Din când în când punea ochii pe câte o bivoliţă care îi era lui pe plac, ridica puşca la umăr şi o împuşca omorând-o pe loc; după aceea îşi încărca liniştit puşca, şi revenea calm la poziţia de mai înainte. Bizonii parcă nici nu luau în seamă prezenţa lui, şi-l socoteau pur şi simplu unul de-ai lor; taurii mugeau şi se împungeau între ei sau se tăvăleau în ţărână. Câţiva se adunaseră pe lângă o bivoliţă ucisă şi îi miroseau rănile; alţii se trăgeau dinapoia uneia care abia se mai ţinea pe picioare şi o împingeau ca să se mişte din loc. Din vreme în vreme câte unul se întorcea cu faţa către Henry şi se uita la el cu tâmpă mirare, dar nici unuia nu-i trecea prin gând să sară asupra lui sau să fugă de el. Un timp Shaw stătuse întins în iarbă contemplând cu uimire

scena aceasta nemaivăzută; în cele din urmă se târâse cu precauţie mai aproape şi îi spusese lui Henry cu glas scăzut câteva cuvinte. Dar acesta îl îndemnase să se ridice în picioare şi să vină lângă el. Nici atunci bizonii nu arătară vreun semn de spaimă; stăteau acolo, adunaţi ciorchine în jurul celor morţi. Henry vânase până la vremea aceea câte bivoliţe credea el că ne-ar fi de folos, aşa că Shaw se adăposti după un leş şi împuşcă cinci tauri până când ceilalți găsiră de cuviinţă să plece din locul acela.

Deseori bizonii se arată de o prostie şi o indolenţă ce par încă şi mai surprinzătoare în comparaţie cu sălbăticia şi prudenţa dovedită cu alte prilejuri. Henry le cunoştea bine toate ciudăţeniile le cercetase aşa cum îşi cercetează un savant cărţile, şi în îndeletnicirea asta găsise tot atâtea satisfacţii. Bizonii parcă i-ar fi fost un soi de prieteni şi când se aflau prin preajmă, după cum singur mărturisea, nu se simţea niciodată stingher. Se arăta şi foarte mândru de iscusinţa lui la vânat. În mod obişnuit era un om cum nu se poate mai modest; totuşi, cu firea lui deschisă şi cinstită, lăsa să se înţeleagă în ce măsură socoteşte această remarcabilă însuşire drept ceva prea evident şi prea îndeobşte cunoscut pentru a putea fi pusă vreodată la îndoială. Însă oricât de mult şi-ar fi preţuit el îndemânarea proprie, nu încape îndoială că tot mai mult i-o preţuiau ceilalţi. Singura dată când am putut vedea vreo umbră de dispreţ întunecându-i chipul, a fost atunci când doi ostaşi înrolaţi ca voluntari, care tocmai uciseseră şi ei cel dintâi bizon din viaţa lor, au încercat să-l înveţe cum anume trebuie să lucrezi când porneşti la vânătoare de bizoni. Se părea că Henry e convins de întâietatea lui în privinţa bizonilor, şi îi socotea ca pe un fel de proprietate particulară. Nimic nu-l putea scoate din fire mai mult decât măcelărirea fără rost a bivoliţelor, iar în ochii lui împuşcarea unui viţel nu era nici mai mult nici mai puţin decât un păcat de moarte.

Henry Chatillon şi Tête Rouge erau amândoi de aceeaşi vârstă; adică de vreo treizeci de ani. Henry era însă de două ori mai trupeş şi de vreo şase ori mai voinic decât Tête Rouge. Chipul lui Henry era bătucit de vânturi şi de furtuni; al

lui Tête Rouge buhăit de băutură şi lâncezeală. Henry vorbea despre indieni şi despre bizoni; Tête Rouge despre cabarete şi zaiafeturi cu stridii. Henry dusese o viaţă plină de greutăţi şi privaţiuni; lui Tête Rouge nu-i trecuse prin cap nici o toană pe care să nu şi-o satisfacă la primul prilej ivit în cale. Iar afară de toate acestea, Henry era omul cel mai dezinteresat dintre câţi mi-a fost mie dat să întâlnesc în viaţă; pe câtă vreme lui Tête Rouge, deşi în felul său avea o inimă tot atât de largă, nu-i păsa de nimeni şi de nimic în afară de propria sa făptură. Şi cu toate astea, nu ne-am fi lipsit de el pentru nimic în lume; avea rolul jucat de bufon într-un castel medieval; fără Tête Rouge, taberele noastre ar fi fost lipsite de viaţă. În ultima vreme se îngrăşase de mai mare mirarea; deşi, de fapt, n-am fi avut de ce să ne mirăm, fiindcă pofta lui de mâncare se dovedea cu adevărat nemărginită. Mânca într-una, de dimineaţă şi până la lăsatul nopţii; jumătate din timp şi-o petrecea pregătindu-şi câte ceva de mâncare numai pentru sine. Iar cu ibricul de cafea avea de lucru de câte opt sau zece ori pe zi. Chipul său copleşit de tristeţe şi amărăciune luase o înfăţişare cu totul voioasă şi bucălată, ochii îi ieşiseră din găvane de parcă ar fi fost de rac, iar starea lui, jalnică şi de nemângâiat odinioară, se schimbase şi ea cam pe aceeaşi măsură; cât era ziua de lungă cânta, fluiera, râdea ori istorisea la snoave. Fiindu-i o frică de moarte de Jim Gurney, se aţinea de obicei pe lângă cortul nostru. Cum în toată viaţa lui de până atunci dusese un trai de pierde-vară şi avea foarte mult haz la povestit, snoavele lui erau teribil de amuzante, mai cu seamă că niciodată nu se sfia să se plaseze pe sine însuşi în culmea ridicolului, cu condiţia ca astfel să poată stârni hohote de râs. Cu toate acestea. Tête Rouge ne pricinuia şi multe necazuri; avea obicei, să şterpelească toată ziua de-ale mâncării. Nu ştia de ruşine; şi nu se lăsa de năravurile lui, chiar dacă prin asta îşi atrăgea dispreţul tuturor celor din grupul nostru. Din când în când, ce-i drept, se întâmpla să aibă parte şi de lucruri mai puţin plăcute decât hazul nostru; în asemenea cazuri dădea dovadă de necuprinsă smerenie şi pocăinţă, numai că peste o jumătate de ceas de obicei iar îl vedeam cotrobăind prin lada de la

fundul căruţii şi luând pe furiş câte ceva din merindele puse acolo de Deslauriers pentru cină. Îi plăcea grozav să fumeze; dar cum tutun nu avea, îi dădeam noi de obicei cât poftea, însă numai câte puţin deodată. La început îl aprovizionasem cu o întreagă jumătate de funt; dar treaba asta se arătase a fi o greşeală grosolană, fiindcă pierduse nu numai tutunul ci şi cuţitul pe care i-l încredinţasem ca să-l toace, iar peste câteva minute venise la noi cu mii de scuze şi ceruse să-i dăm altul.

Stăteam de vreo două zile în tabăra aceea şi carnea era aproape bună de cărat, când o furtună se abătu pe neaşteptate asupra noastră. Către asfinţitul soarelui întreg cerul se făcu negru că cerneala şi iarba înaltă de pe malurile râului începu să se aplece şi să se înalţe cu îndârjire sub bătaia celor dintâi rafale ale furtunii ce se apropia. Munroe şi tovarăşii săi îşi luară puştile şi le puseră la loc ferit sub cortul nostru. Cum n-aveau nici un fel de adăpost, făcură un foc mare de uscături, în stare să ţină piept oricărui potop după care, înfăşurându-se în mantiile lor din piele de bizon, se aşezară pe pământ în preajma flăcărilor, gata să înfrunte furiile furtunii. Deslauriers se băgă şi el la adăpostul căruţii. Shaw şi cu mine, dimpreună cu Tête Rouge şi cu Henry, ne îngrămădirăm în cortul cam neîncăpător; înainte de toate avuseserăm totuşi grijă să punem la adăpost carnea uscată, tot sub cort, şi s-o acoperim cu piei de bizon bine priponite în pământ. Pe la ceasurile nouă furtuna se dezlănţui în întunecimea de nepătruns; veni o suflare de vânt năprasnică. Şi potop de apă se revărsa peste întinderea nemărginită a preriei. Cortul nostru se umplu numaidecât de aburi şi spume ce treceau prin pânză şi în câteva clipe ajunseră să inunde tot ce se afla înăuntru. Nu ne puteam vedea lămurit la faţă decât din când în când, la intervale scurte, în lumina strălucitoare a fulgerelor ce dezvăluiau întinderile până în depărtare. Ne era şi teamă să nu se dărâme cortul; un ceas sau două rezistă cu tărie, dar după aceea foaia se prăbuşi sub apăsarea unei puternice rafale de vânt; parul din mijloc rămase singur şi gol în ploaie, şi numaidecât ne trezirăm pe jumătate sufocaţi de faldurile reci şi umede ale pânzei căzute peste noi. Puserăm mâna pe puşti şi le ridicarăm în sus ca să înălţăm deasupra

capetelor foaia de cort îmbibată cu apă. În starea asta foarte plăcută, înconjuraţi di pături şi mantii de bizon ude, petrecurăm mai multe ceasuri din noapte, în cursul cărora furtuna nu se potoli nici o clipită, ci continuă să se abată asupra noastră cu toată furia. Nu trecu mult şi apa se strânse pe jos într-o băltoacă adâncă de doi-trei inci; aşa că mare parte din noapte am stat cu picioarele cufundate într-o baie rece. În ciuda tuturor necazurilor, veselia lui Tête Rouge se dovedea inepuizabilă; sfida furtuna râzând, fluierând şi cântând, iar în noaptea aceea îşi plăti bună parte din datoriile ce le făcuse faţă de noi prin purtările lui caraghioase. Ceasuri întregi, Tête Rouge nu mai conteni cu glumele pe seama noastră, de parcă veselia îi era mereu aţâţată de furtuna care pe noi ne reducea la tăcere şi ne obliga s-o înfruntăm cu toată filosofia de care eram fiecare capabil. Pe la ceasurile trei dimineaţa, dând preferinţă „tiraniei cerului liber”, ne strecurarăm afară din jalnicul nostru adăpost. Vântul se mai potolise, dar ploaia continua să bată cu străşnicie. Focul aprins de californieni încă ardea cu vâlvătăi în întunericul nopţii şi ne-am aşezat şi noi alături de ei. Am vrut să ne mai întremăm cu nişte cafea fierbinte; numai că atunci când unii dintre noi au dat să-şi umple cănile, au văzut că după ce-şi consumase porţia, Tête Rouge băuse pe furiş şi tot ce se mai afla în oală.

Spre marea noastră bucurie, dimineaţa soarele apăru pe un cer fără nori. Arătam cu toţii destul de caraghios, fiindcă hainele, cele mai multe din piele de căprioară, erau reci, lipicioase şi îmbibate de apă şi ni se lipeau strâns de trup. Nu trecu mult şi vântul domol şi razele calde ale soarelui le făcură să se usuce, dar atunci, ne trezirăm ca încorsetaţi în armuri ţepene. După ce colindarăm însă toată ziua peste prerie şi împuşcarăm vreo câţiva bizoni, izbutirăm să le facem iarăşi moi şi plăcute la pipăit, din scorţoase cum fuseseră.

În afară de Henry Chatillon, n-am mai vânat decât Shaw şi cu mine. În dimineaţa ceea Munroe încercase şi el să „alerge” un bizon, dar calul lui nu-l putuse ajunge din urmă. Îl însoţise şi Shaw, care având cal mai bun se trezise curând în mijlocul cirezii. Cum însă nu văzu în jurul său decât bivoliţe şi viţei, se

oprise. La oarecare distanţă în urma sa, un bizon bătrân galopa peste prerie şi atunci Shaw se întoarse, îi taie calea, duse puşca la ochi şi îl împuşcă prin şoldul de dinainte, direct în inimă.

Prin cei câţiva copaci de pe insula din dreptul taberei noastre, bântuiau de obicei o mulţime de ulii şoricari în tot cursul zilei trecute stătuse amestecat printre ei şi un vultur; şi a doua zi tot acolo se afla; atunci Tête Rouge spuse că el are să ucidă pasărea simbol al Americii, împrumută puşca lui Deslauriers şi plecă să îndeplinească isprava asta lipsită de patriotism. După cum era şi de aşteptat, vulturul n-avu de suferit nici un neajuns de pe urma lui Tête Rouge. Se întoarse degrabă îndărăt spunând că nu-l putuse zări nicăieri, aşa că se mulţumişi să împuşte un uliu. Dacă îi cerurăm să ni-l arate, ne spuse că după câte credea el uliul nu murise chiar de tot, ci fusese doar rănit, fiindcă altminteri n-avea de ce să zboare de acolo cu atâta grabă.

— Dacă vreţi, ne spuse Tête Rouge, mă duc şi vă aduc nişte pene; o mulţime au zburat de pe el când l-am lovit.

Tot prin dreptul taberei mai era o insulă acoperită de tufişuri, iar dincolo de ea un ochi adânc de apă şi vreo două sau trei cursuri destul de mărişoare se scurgeau pe nisip dinspre el. După-amiaza mă dusesem acolo să mă scald şi dădui cu ochii de un lup alb, mai mare decât cel mai voinic câine din Newfoundland, care ieşise de la capătul insulei şi sărea fără grabă peste nisip la nici o aruncătură de piatră de locul unde mă aflam. Îi vedeam limpede ochii roşii şi perii ţepoşi din jurul botului; era un exemplar urât, cu coadă stufoasă şi cap cât baniţa, nesuferit la înfăţişare. Neavând nici puşca la mine şi nici măcar o piatră la îndemână ca să arunc după el, căutam înfrigurat în jur ceva de azvârlit, când auzii o împuşcătură dinspre tabără şi glonţul veni să scurme nisipul de la picioarele fiarei; atunci făcu un uşor salt înainte şi o rupse de fugă în goana mare, aşa de repede că numaidecât ajunse o mică pată pe întinsul nisipurilor din depărtare. Mulţimea hoiturilor risipite în ultimul timp prin împrejurimi ispitise lupii de pretutindeni; locul unde Shaw şi Henry vânaseră împreună câştigase în ultima vreme marea lor

simpatie, căci acolo se găseau vreo douăsprezece leşuri care putrezeau sub arşiţa soarelui. Mă duceam deseori dincolo de râu ca să mă uit la ei cum se ospătează. Erau de trei feluri deosebite: lupi albi şi lupi cenuşii, amândouă soiurile fiind foarte mari, şi în afară de ei lupi mici de prerie, nu mult mai trupeşi decât un prepelicar. Urlau şi se încăierau grămadă în jurul câte unui hoit, însă rămâneau totuşi destul de atenţi şi simţurile le erau atât de ascuţite, încât niciodată nu m-am putut strecura până la o distanţă convenabilă ca să pot trage în ei; ori de câte ori am încercat, dintr-odată se risipeau furişându-se cu iuţeală prin iarba înaltă. Pe deasupra locului acela văzduhul era toată vremea plin de păsări de pradă de felurite soiuri; de îndată ce lupii se depărtau de vreun hoit, vulturii se năpusteau asupra lui şi se îngrămădeau atâţia, încât cu un singur foc de puşcă tras la nimereală în stolul cuprins de lăcomie, răpuneai cel puţin doi sau trei. Păsările astea zburau adeseori cu zecile pe deasupra taberei, iar aripile lor negre şi imense păreau pe jumătate transparente când le vedeai proiectate pe cerul strălucitor. Mulţime de păsări şi de lupi ne înconjurau toată vremea, ba mai veniră la ospăţ şi câţiva vulturi pleşuvi, vreo doi sau trei. Am împuşcat un taur la o bătaie de puşcă departe de tabără; în noaptea următoare lupii urlară înfiorător chiar în preajma noastră, iar până a doua zi dimineaţa oasele fuseseră curăţate de orice bucăţică de carne, datorită acestor hulpave lighioi veşnic nesătule.

După ce stătuserăm patru zile în tabăra aceea, începurăm să ne pregătim de plecare. Agonisisem, partea noastră, vreo cinci sute de funturi de carne uscată, iar californienii strânseseră şi ei încă vreo trei sute; erau cele mai grase şi mai gustoase părţi din trupurile a vreo opt sau nouă bivoliţe, şi de la fiecare luasem relativ foarte puţin, restul lăsându-l în seama lupilor. Caii de povară fură încărcaţi, cei de drum înşeuaţi şi catârii înhămaţi la căruţă. În cele din urmă până şi Tête Rouge fu gata de drum, aşa că ne desprinserăm încetişor din loc şi ne reluarăm călătoria înspre răsărit. După ce străbăturăm cam vreo milă, Shaw îşi dădu seama că îi lipsea un preţios cuţit de vânătoare şi se întoarse la locul

taberei, încredinţat fiind că îl uitase acolo. Era o zi întunecată şi posomorâtă. Focurile încă mai fumegau pe malul râului; iarba din jurul lor era călcată în picioare de cai şi de oameni şi peste tot locul se vedeau risipite resturile ce rumân de obicei într-un loc unde s-a aflat tabără. Plecarea noastră fusese un adevărat semnal de adunare pentru păsări şi celelalte vietăţi de pe prerie. Zeci şi zeci de lupi foiau împrejurul focurilor fumegânde şi alte haite întregi mişunau în apropiere, pe întinsul preriei; la apropierea lui Shaw toţi o rupseră la fugă, care peste nesfârşitele bancuri de nisip, care pe câmpiile acoperite de iarbă. Vulturi fără număr se roteau pe deasupra ca nişte nori negri şi hoiturile bizonilor din apropiere arătau ca o îngrămădeală mare de păsări; îşi întindeau din când aripile lungi şi late şi îşi săltau capetele cu creastă şi gâturile golaşe şi lungi, temându-se să mai stea pe loc dar în acelaşi timp neîndurându-se să se despartă de dezgustătorul lor ospăţ. Pe când căuta pe jos printre focuri, văzu lupii care stăteau pe culmile colinelor din jur şi aşteptau să-l vadă odată plecat. După ce căută zadarnic cuţitul, încalecă şi lăsă lupii şi vulturii să-şi vadă în tihnă de benchetui ala lor.

XXVI. PE ARKANSAS ÎN JOS

În vara lui 1846, malurile sălbatice şi pustii de pe cursul superior al Arkansasului văzuseră pentru prima oară trecând de-a lungul lor o armată. În marşul său către Santa Fe, generalul Kearney alesese această cale şi nu calea veche de pe teritoriul Cimarron[96]. Când ne aflam noi pe Arkansas, grosul trupelor trecuseră; trebuia totuşi să mai treacă regimentul din Missouri, comandat de Price[97], care părăsise frontiera mult mai târziu decât ceilalţi; cam pe la vremea aceea începurăm şi noi să ne întâlnim cu câte o companie sau două dintre cele pornite la drum. Nimeni nu pornise vreodată într-o expediţie militară cu mai multă dragoste şi ataşament pentru cauza slujită decât aceşti oameni din Missouri; dar dacă disciplina şi subordonarea sunt cumva criterii de valoare militară, atunci soldaţii ăştia nu erau într-adevăr buni de nimic. Cum însă isprăvile lor şi-au câştigat faimă pe cuprinsul întregii Americi, ar fi absurd să nu recunoaştem că alcătuiau nişte excelente trupe neregulate. Victoriile lor au fost câştigate în pofida tuturor regulilor războiului cunoscute până atunci şi de fapt se datorau calităţilor de luptător ale fiecărui om luat în parte. Regimentul lui Doniphan[98] a străbătut New Mexico mai degrabă ca o ceată de oameni independenţi unul de celălalt decât ca soldaţi plătiţi şi aflaţi în slujba unui stat modern. Când generalul Taylor i-a vorbit elogios despre succesele sale dobândite la Sacramento[99] şi în alte părţi, colonelul i-a dat un răspuns care ilustrează de minune natura relaţiilor dintre ofiţerii şi soldaţii aflaţi sub comanda sa:

— Nu cunosc absolut nimic despre cine ştie ce manevre.

---

[96] Vechiul nume al „cozii de aratită” a Oklahomei.

[97] *Price, Sterling* (1809–1867), om politic şi general american. În cursul războiului mexican a comandat un regiment de voluntari. A fost guvernator militar în New Mexico, guvernator al statului Missouri şi general sudist în timpul războiului de secesiune.

[98] *Doniphan, Alexander William* (1808–1887), avocat şi militar american. A organizat şi comandat un regiment de cavalerie, alcătuit din voluntari missourieni, aflat în subordinea generalului Taylor.

[99] Bătălia de la Sacramento a avut loc la 18 februarie 1847.

Băieţii veneau întruna la mine şi mă rugau să-i las să pornească la atac; când mi s-a părut mie că ar fi un moment mai potrivit, le-am spus că pot să pornească. S-au repezit ca din puşcă, şi asta-i tot ce ştiu eu despre bătălie.

Acest avocat de prin ţinuturi de curând populate era mult mai priceput să câştige bunăvoinţa oamenilor, decât să dea ordine şi să impună supunere. Mulţi dintre cei aflaţi sub comanda sa ar fi fost mai potriviţi decât el şi ca fire şi ca pricepere.

În bătălia de la Sacramento, oamenii lui de pe frontieră au avut de făcut faţă tuturor neajunsurilor posibile. Mexicanii îşi aleseseră de mai înainte poziţia; se întăriseră pe valea ce ducea la Chihuahua, oraşul lor de baştină; săpaseră tranşee şi instalaseră tunuri, iar pe deasupra mai erau şi superiori ca număr în proporţie de cinci la unul. Un vultur zbură peste şirurile americanilor şi zvon de glasuri se auzi de pretutindeni. Bateriile duşmanilor deschiseră focul; rămaseră multă vreme pe loc, sub bombardament, dar când veni vorba să plece la atac, izbucniseră în strigăte şi se avântaseră înainte. Într-un anume sector, la jumătatea distanţei până la poziţiile inamice, un ofiţer beat dădu ordin de oprire; nedumeriţi, oamenii şovăiau să se supună.

— Înainte, băieţi! strigă un ostaş oarecare şi atunci americanii se repeziră ca nişte lei asupra duşmanului. Patru sute de mexicani şi-au pierdut acolo viaţa, iar restul au luat-o la fugă, împrăştiindu-se pe câmpie ca potârnichile. Au fost capturate drapele, tunuri şi provizii, printre altele şi o căruţă plină cu funii, pregătite special de mexicani ca să aibă cu ce lega prizonierii americani, atât de încrezători în victorie fuseseră.

Voluntarii lui Doniphan, care obţinuseră victoria asta, trecuseră demult pe acolo împreună cu grosul armatei; dar soldaţii întâlniţi de noi acum, din regimentul lui Price, erau cam tot de prin aceleaşi locuri, întru totul asemănători şi la fire, şi la obiceiuri, şi la înfăţişare. Într-o dimineaţă, pe când coboram către o pajişte întinsă unde aveam de gând să facem un popas de un ceas sau două, văzurăm o ceată de călăreţi venind înspre noi din depărtare. Ca să găsim apă,

trebuia să părăsim drumul şi să ne apropiem de râu, la distanţă de-o bună jumătate de milă. Pe malul râului făcurăm un fel de umbrar, întinserăm pe jos piei de bizon şi Shaw şi cu mine ne aşezarăm să fumăm.

— Acum o să dăm de dracu, îmi spuse Shaw. Ia uite-i pe ăia; s-a terminat cu liniştea noastră.

Şi într-adevăr, cam jumătate dintre voluntari se desprinseră din coloană şi veniră către noi peste pajişte.

— Ce faceţi, fraţilor? ne întrebă întâiul sosit, descălecând de pe cal şi lungindu-se pe pământ. Ceilalţi îl urmară îndeaproape şi nu peste mult timp se strânseră vreo douăzeci în jurul nostru, unii întinzându-se pe pământ, alţii rămânând în spinările cailor. Cu toţii făceau parte dintr-o ceată de oameni recrutaţi la Saint Louis. Câţiva dintre ei aveau chipuri de tâlhari, iar alţii se vedea cât de colo ce mare dragoste aveau pentru sticlă; în general însă arătau foarte bine şi erau mult mai făţoşi decât grosul obişnuit al trupei din oricare armată. Atâta doar că aveau cizme înalte până la genunchi şi purtau centura şi celelalte însemne militare peste hainele lor obişnuite. În afară de săbii şi pistoale vârâte în tocuri de piele, mai aveau atârnate la şei acele minunate carabine Sprihgfield, care se încarcă folosind închizătorul. Vroiau să afle ce fel de ceată suntem şi erau tare nerăbdători să ştie dacă aveau vreo şansă să dea peste bizoni şi ce nădejde exista pentru caii lor să reziste atâta cale câtă îi aştepta până la Santa Fe. În privinţa acestora n-aveam de ce ne plânge, dar peste câteva clipe primirăm şi o vizită mai puţin plăcută.

— Ce e cu voi, străinilor? Încotro vă duceţi şi de unde sunteţi? ne întrebă un vlăjgan cu o pălărie veche de pai pe cap, după ce se apropiase de noi la trap. Era îmbrăcat în haine din cel mai grosolan postav cafeniu făcut în casă. După gălbejeala obrajilor se vedea limpede că suferă de friguri şi statura lui înaltă, deşi bine clădită şi musculoasă, părea toată ca tăiată din topor, ceea ce, împreună cu făptui că se ţinea în şa ca un ţărănoi, îi dădea o înfăţişare cu totul lipsită de graţie. În urma lui se mai găseau şi alţii de aceeaşi teapă. Grupul fusese recrutat dintr-un ţinut de la frontieră şi curând ne dădură din plin şi alte dovezi despre provenienţa lor strict

rurală; se îngrămădeau cu zecile printre cei sosiţi mai înainte şi se zgâiau la noi fără urmă de jenă.

— Tu eşti căpitanul? mă întrebă unul.

— Ce dracu' învârtiţi voi pe-aicea? se interesă altul.

— Şi acasă la voi cu ce vă îndeletniciţi? vru să afle un al treilea.

— Eu zic că neguţători sunteţi, îşi dădu cu părerea cel de al patrulea. Şi ca să puie capac la toate, un altul dintre ei se apropie tiptil de mine şi mă întrebă cu glas scăzut:

— Da' tovarăşului ăsta al tău cum îi zice?

Mai fiecare nou sosit punea cam tot acelaşi soi de întrebări, aşa că începură să ne plictisească de moarte. Musafirii noştri cazoni se dezgustară repede de răspunsurile laconice pe care le primeau, şi îi auzeam limpede cum mârâiau tot soiul de înjurături la adresa noastră. Însă în vreme ce noi stăteam aşezaţi pe jos şi fumam, limba lui Tête Rouge n-avea clipită de odihnă. Doar nu era să-şi uite el tocmai calitatea de ostaş, aşa că toată vremea îşi găsi cu înfocare de lucru printre neaşteptaţii săi camarazi. Până la urmă ne gândirăm să-l aşezăm la oarecare distanţă în faţa noastră şi să-l investim cu funcţia de purtător de cuvânt. Prilej de mai mare încântare nici nu se putea iscodi pentru Tête Rouge, şi, la scurt timp după aceea, avurăm satisfacţia să-l auzim sporovăind de mama focului şi abătând astfel de pe capul nostru mare parte din potopul de întrebări. Peste câtăva vreme se arătă şi un tun tras de patru cai târându-se cu greu în coada coloanei; iar conducătorul, cocoţat pe spinarea unuia dintre cai, îşi întinse gâtul ca să ne vadă pe deasupra celorlalţi şi strigă la noi:

— De unde sunteţi, măi aceştia, şi ce învârtiţi pe-aicea?

Printre musafiri se afla şi căpitanul comandant al unei companii, mânat de aceeaşi curiozitate care îi adusese şi pe ceilalţi. Dacă feţele lor nu erau prea înşelătoare, mulţi dintre cei adunaţi acolo grămadă ar fi putut, foarte bine lua locul comandantului de companie.

— Ei, băieţi, spuse el ridicându-se alene de pe locul unde stătuse până atunci întins pe pământ, uite că se face târziu. Eu zic c-ar fi bine să ne vedem de drum.

— Eu deocamdată nu mă mişc de-aicea nici mort, zise un

ostaș întins pe iarbă cu capul pe braţ şi pe jumătate adormit.

— Nu vă grăbiţi, domnule căpitan, adăugă locotenentul.

— Bine, fie cum vreţi voi, mai stăm o vreme, conveni ascultătorul comandant.

Totuşi, până în cele din urmă musafirii noştri plecară unul câte unul, la fel precum veniseră, şi spre marea noastră mulţumire ne lăsară singuri.

Nimeni nu fu mai încântat decât Deslauriers de plecarea voluntarilor, fiindcă bucatele se răceau cu fiecare clipă tot mai tare. Întinse pe iarbă o mantie de bizon bine albită, aşeză în mijlocul ei o ciozvârtă mare de greabăn de bivoliţă grasă şi tânără, rândui în jurul ei farfurii şi căni de tablă, apoi dădu de veste că totul e gata. Cu agerimea dovedită totdeauna în asemenea prilejuri, Tête Rouge fu cel dintâi care se aşeză la masă. De pe vremea când fusese funcţionar pe un vas cu aburi, se obişnuise să folosească vorba de reverenţă *domnu'* înaintea fiecărui nume propriu, fără să ia în vreun fel seama de situaţia respectivului; aşa că Jim Gurney devenise domnu' Gurney, Henry era domnu' Henry, ba până şi Deslauriers, pentru prima oară în viaţa lui, auzi cum i se spune domnu' Deslauriers. Asta nu-l împiedica însă să nutrească o duşmănie înverşunată împotriva lui Tête Rouge care, în zadarnicele deşi lăudabilele sale sforţări de a se face util, se amesteca totdeauna la pregătitul meselor. Firea lui Deslauriers nu cunoştea cale de mijloc între surâs şi cer însorit şi dezlănţuirea nestăvilită a furtunii de mânie; nu-l mustrase nici cu o vorbă pe Tête Rouge, dar boacănele acestuia făceau să-i clocotească sufletul. Cum am spus, Tête Rouge se şi aşezase la masă; astea erau cele mai fericite clipe din viaţa lui; şedea înveşmântat în străvechea lui haină din piele de bizon, cu mânicile suflecate ca să fie mai ager la treabă şi picioarele-i scurte adunate în faţa lui pe iarbă; avea alături o cană pentru cafea şi ţinea în mână cuţitul gata pregătit, se uita ţintă la halca de greabăn şi ochii aproape că-i ieşeau din orbite de nerăbdător ce era. Deslauriers stătea drept în faţa lui şi apucasem să ne aşezăm şi noi ceilalţi la masă.

— Ce-ai făcut, Deslauriers? Ne-ai dat prea puţină pâine.

În clipa aceea chipul de obicei inexpresiv al lui Deslauriers

se schimonosi groaznic de furie. Rânji cu ură, bolborosi ceva şi începu să gesticuleze aprig dând drumul unui şuvoi de vorbe englezeşti nedesluşite, toate adresate uluitului Tête Rouge. Abia puturăm înţelege acuzaţiile aruncate împotriva acestuia din urmă, pentru vina de a fi furat şi înfulecat patru turte mari puse deoparte pentru masa aceea. Buimăcit de descărcarea aceasta de furie, Tête Rouge, rămase cu gura căscată şi se uita lung şi amuţit de mirare la celălalt. Până la urmă îşi regăsi graiul şi protestă, afirmând că e învinuit pe nedrept şi că nu poate înţelege ce anume l-a făcut pe domnu' Deslauriers să-şi iasă cu totul din fire şi să folosească la adresa lui cuvinte atât de puţin potrivite cu un gentleman. Numai că furtuna vorbelor grele ale lui Deslauriers continua cu asemenea furie, încât nu se mai putea auzi altceva. Tête Rouge avea un avantaj evident asupra lui Deslauriers prin aceea că vorbea mai bine englezeşte; acesta din urmă, după ce mai bodogăni şi se mai strâmbă o vreme, găsi că nu mai are la îndemână cuvinte potrivite să-şi exprime indignarea. Sări în picioare şi plecă de acolo, după ce mai scuipă printre dinţi un *sacré enfant de garce!*, un titlu de onoare canadian care de obicei îşi sporea prestigiul, atunci când era întovărăşit de plesnete de bici pe spinările catârilor sau cailor îndărătnici.

În dimineaţa următoare văzurăm un bizon bătrân escortându-şi pe prerie bivoliţa şi doi viţei mici. Imediat în urma lor veneau patru sau cinci lupi mari şi albi strecurându-se pe furiş prin iarba înaltă a pajiştei, pândind clipa când vreunul dintre nevârstnici avea să rămână în urma părinţilor. Bizonul cel bătrân îşi făcea treaba cu multă luare-aminte şi din vreme în vreme se mai întorcea către ei, ca să-i ţină la distanţă pe banditii porniţi după pradă.

În timp ce ne apropiam de locul unde aveam să facem popas pentru prânz, văzurăm pe buza unei râpe înalte cinci sau şase bizoni. M-am dus în trap până la locul unde aveam de gând să ne oprim, am luat şaua şi am trântit-o pe jos şi calului i-am dat drumul să pască. Am făcut un ocol pe după o ridicătură şi am ajuns fără să fiu văzut la poalele râpei, apoi m-am căţărat pe coasta ei abruptă. Ajungând la buza râpei, mă pregătii să trag în bizonul aflat pe întinderea plată de

deasupra, la nici cinci yarzi depărtare. Sticlirea razelor soarelui pe ţeava puştii ridicată deasupra le atrase atenţia şi atunci se întoarseră în loc şi o luară la fugă. Oricât de aproape erau, n-aş fi izbutit în nici un caz să ucid vreunul din poziţia în care mă aflam; ieşii deci din râpă şi mă luai după ei pe întinderea stearpă şi plată. Era un loc foarte accidentat şi mâncat de ape; se vedea şi o văiugă nisipoasă, săpată pe acolo de şuvoaie şi mărginită de altele mai mici care dădeau în ea, ca nişte afluenţi. Bizonii se împrăştiaseră şi pe cei mai mulţi îi pierdui repede din ochi, căci goneau prin tot soiul de despicături nisipoase; nu mai zăream decât un bizon şi o bivoliţă. O vreme alergară pe marginea văiugii mari, apărând şi dispărând după cum coborau în vreo râpă şi apoi din nou ieșeau de acolo. În cele din urmă începură să gonească pe preria deschisă, o câmpie aproape complet netedă şi lipsită de orice urmă de vegetaţie, căci până şi cel mai mărunt firişor de iarbă se uscase şi se scorojise sub arşiţa soarelui. Din timp în timp bizonul se mai oprea şi se întorcea cu faţa spre mine; ori de câte ori făcea aşa, mă trânteam la pământ şi stăteam nemişcat. În felul acesta i-am urmărit vreo două mile, până când în cele din urmă auzii în faţa mea un muget gros şi puternic. O clipă mai târziu dădui cu ochii de o cireadă de vreo sută de bizoni ce-mi fuseseră ascunşi vederii de o mică ridicătură a preriei.

Fugarii alergară înspre cireadă. Dar în loc să se amestece în ea, cum mă aşteptasem, îi văzui că trec prin mijloc şi îşi continuă fuga. Atunci mă lăsai păgubaş de urmărire, mă târâi până la o bătaie de puşcă de bizoni şi mă aşezai jos să văd ce au să facă. Prezenţa mea nu-i tulbura câtuşi de puţin. Nu păşteau, fiindcă n-aveau ce să pască; s-ar fi zis că îşi aleseseră locul acela uscat, scorojit şi sterp ca teren de joacă. Unii se tăvăleau ridicând nori de praf; alţii mugeau aspru din fundul gâtlejului şi se împungeau în joacă alăturându-şi capetele imense, în vreme ce mulţi stăteau înţepeniţi pe loc de parcă ar fi fost stane de piatră, în afară de coamele monstruoase şi încâlcite, aproape cenuşii la culoare, nu mai aveau păr; blana veche o lepădaseră în primăvară şi cea nouă încă nu le crescuse. Uneori câte un taur bătrân se apropia de

mine şi mă privea cu căutătura lor încruntată şi prostească; pe urmă se întorcea şi dădea cu capul în tovarăşul lui cel mai apropiat; după care se lăsa pe pământ şi se tăvălea bătând aerul cu copitele. Când se sătura de asemenea joacă, îşi sălta în sus capul şi greabănul, şi sprijinit în picioarele de dinainte, se uita fix la mine, pe jumătate orbit de coamă şi murdar de nămol pe bot; pe urmă se ridica pe toate patru picioarele, îşi scutura trupul plin de praf, se întorcea pe jumătate şi rămânea aşa pe loc, cu barba atingând pământul, într-o atitudine de adâncă meditaţie, de parcă s-ar fi gândit cât de copilăreşte se purtase. „Eşti prea urât ca să trăieşti”, îmi zisei în sinea mea; ochii asupra celui mai urât şi apoi împuşcai trei la rând. Ceilalţi nu se pierdură deloc cu firea; îşi vedeau mai departe de mugit, de împuns şi de tăvălit, la fel ca înainte. Henry Chatillon ne avertizase totdeauna în chip foarte serios că atunci când ne aflăm în preajma unui bizon rănit să stăm absolut nemişcaţi, fiindcă orice mişcare îl poate îmboldi să treacă la atac; aşa că am rămas aşezat pe pământ, mi-am încărcat puşca şi am tras făcând cât mai puţine mişcări cu putinţă. Pe când mă îndeletniceam eu cu cele arătate, un nou spectator îşi făcu apariţia: o antilopă gingaşă veni în goană şi se opri la cincizeci de yarzi de mine; rămase nemişcată, cu gâtul ei subţire frumos arcuit, corniţele date pe spate şi ochii negri şi imenşi îndreptând spre mine priviri pline de curiozitate. Alături de monştrii păroşi şi dizgraţioşi din faţa mea, apariţia asta părea o fată tânără, gingaşă şi drăguţă într-o vizuină de tâlhari sau în ascunzătoarea unor piraţi bărboşi. Bizonii mi se păreau acum mai urâţi ca niciodată. „Hai, că vă mai vin de hac unuia dintre voi” mă gândii eu căutând în pungă o capsă. Nu mai aveam nici una. Puşca mea cea bună devenise la fel de inutilă ca o bucată de fier vechi. Unul dintre bizonii răniţi încă nu căzuse şi atunci mai aşteptat o vreme, cu nădejdea că foarte curând îl vor părăsi puterile. Tot se mai ţinea tare pe picioare şi se uita încruntat la mine, iar atunci, nemaiţinând seamă de sfatul lui Henry, mă ridicai de jos şi plecai. Mulţi bizoni se întoarseră şi se uitară după mine, dar cel rănit nu se repezi să mă atace. În scurt timp dădui peste o văiugă adâncă şi îngustă, care mi-ar fi putut

sluji de adăpost la caz de primejdie; mă întorsei în loc şi aruncai cu o piatră înspre bizoni. Nici nu se sinchisiră. Simţindu-mă oarecum jignit că nu izbutisem să-i sperii, îmi luai pălăria de pe cap şi începui s-o învârtesc prin aer şi să strig cât mă ţinea gura, prefăcându-mă că mă reped spre ei; atunci se adunară grămadă şi o zbughiră la galop, lăsându-şi în urmă morţii şi răniţii. Pe când mă îndreptam către tabără, îl văzui şi pe ultimul supravieţuitor clătinându-se şi căzând din picioare. Viteza cu care mă înapoiai în tabără fu în chip minunat sporită de gândul că indienii Pawnee mişunau pe acolo şi că în cazul când m-aş fi întâlnit cu vreun vrăjmaş, m-aş fi găsit cu desăvârşire lipsit de apărare. Totuşi n-am zărit nici o vietate pe întinsul preriei, în afară de câţiva bizoni ca vai de ei aburcându-se greoi pe colinele nisipoase din jurul văiugii. Când ajunsei la tabără, îi găsii pe ceilalţi aproape gata pentru etapa de după-amiază.

În seara aceea am aşezat tabăra foarte aproape de malul râului. Pe la miezul nopţii, în timp ce toţi dormeam întinşi pe pământ, cel aflat chiar lângă mine mă bătu pe umăr şi totodată îmi făcu semn să nu cumva să mă mişc. Cerul era luminos şi spuzit de stele. Deschisei ochii, mă răsucii domol în loc şi atunci văzui un lup alb cât toate zilele dând tiptil târcoale tăciunilor rămaşi de la focul nostru şi cu nasul aproape lipit de pământ. Îmi trăsei mâna de sub pătură şi scosei învelitoarea de pe puşca pe care o păstram totdeauna la îndemână; mişcările acestea îl speriară pe lup, şi atunci porni în salturi prelungi, fugind din tabără. Sării în picioare şi trăsei după el când ajunsese la vreo treizeci de yarzi depărtare; sunetul melancolic şi prelung al detunăturii se revărsă în depărtări şi făcu să tremure văzduhul nopţii. La auzul împuşcăturii ce spărsese pe neaşteptate liniştea, toţi ceilalţi săriră şi ei din culcuşuri.

— L-ai nimerit, spuse unul.

— Nu, nu l-am nimerit, răspunsei eu. Uile-l cum aleargă pe malul apei.

— Atunci înseamnă că au fost doi. Nu-l vezi pe ăla de colo doborât la pământ?

Ne-am îndreptat înspre pata cu pricina, dar în locul unui lup

alb doborât, dădurăm peste o căpăţână de bizon uscată. Greşisem ţinta, dar mult mai rău era că încălcasem în chip grosolan una dintre cele mai de seamă legi ale preriei. Când te afli într-o regiune primejdioasă, e o nesocotinţă cât se poate de mare să tragi cu puşca după ce s-a aşezat tabără, pentru ca nu cumva detunătura să ajungă la urechile indienilor.

A doua zi dimineaţă puserăm şeile pe cai şi până şi cei mai codaşi îşi aprinseseră pipele cu tăciunii ce încă mai mocneau în vatra focului. Splendoarea zilei ne făcea pe toţi să fim mai vioi. Până şi Ellis îşi mai venise în fire şi din când în când spunea şi el câte ceva în timp ce ne vedeam de drum, iar Jim Gurney istorisi poveşti nesfârşite de pe vremea când navigase el sub pavilionul Statelor Unite. Bizoni se zăreau din belșug, şi în cele din urmă o cireadă mare se arătă gonind pe coastele colinelor din stângă noastră.

— Unui asemenea noroc nu-i putem da cu piciorul, zise Shaw.

Ne îndemnarăm caii folosind cu stăruinţă bicele şi pornirăm în goană pe urmele lor. Cu fiecare ţeavă a puştii, Shaw răpuse câte unul. Eu izbutii să-mi desprind un singur taur din cireadă şi să-l împuşc. Glonţul mărunt al pistolului tras de prea departe nu-şi vădi deîndată efectele, şi bizonul îşi continuă goana, nici câtuşi de puţin stânjenit. De mai multe ori încercai să mă slujesc şi de celălalt pistol! Ridicai la loc cocoşul de trei sau patru ori, şi de fiecare dată nu luă foc, fiindcă se înfundase canalul de contact, îl vârâi atunci pe acesta îndărăt în toc şi începui să-l încarc din nou pe cel dintâi, continuând să gonesc în galop întins alături de bizon. Tocmai în vremea asta bizonul ajunse la disperare. Spume îi zburau de pe fălci şi limba îi atârna din gură. Până s-apuc eu să încarc pistolul, se întoarse împotriva mea şi îşi continuă atacul cu toată furia. Nu-mi rămânea de ales decât să fug ori să mă las omorât. Mă hotărâi pentru fugă iar bizonul, cu coama zbârlită ca peria, mă urmărea îndeaproape. Izbutii în fine să încarc pistolul şi uitându-mă în urmă îi văzui capul la vreo cinci-şase yarzi în urma cozii calului. Dacă trăgeam atunci, însemna că n-am făcut nici o ispravă, fiindcă glonţul avea să se turtească în

fruntea de nepătruns a bizonului şi atâta tot. Aplecându-mă către stângă, am smucit şi calul în aceeaşi parte, cât de în scurt era cu putinţă la asemenea iuţeală. Bizonul goni orbeşte mai departe şi din pricina vitezei şi a greutăţii trupului său nu se putu întoarce tot atât de repede ca mine. Când m-am uitat la el, i-am văzut gâtul şi greabănul descoperite la vedere; atunci, întorcându-mă puţin în şa, am tras pieziş în locul unde se aflau măruntaiele sale cele mai gingaşe. Bizonul îşi conteni alergarea şi nu peste mult timp se prăbuşi la pământ. Un turist englez ar spune că o asemenea situaţie e una nespus de primejdioasă; n-ar avea dreptate; bizonul niciodată nu continuă prea multă vreme o astfel de cursă, şi un cal ar trebui să fie cu adevărat chiar bun de nimic dacă n-ar fi în stare să-l întreacă în iuţeală vreme de două sau trei minute.

Ne găseam atunci într-o regiune pe unde până şi cel mai mic strop de prevedere ne-ar fi obligat să fim cât se poate de precauţi. Stăteam de strajă în timpul nopţii, fiecare la rândul său; nimeni dintre noi nu adormea vreodată fără să-şi pună puşca alături de culcuş ori chiar să şi-o ia cu el sub pătură. Într-o dimineaţă, urmele unei mari taberi de indieni Comanche ne făcură să fim încă şi mai grijulii. Din fericire pentru noi, însă, tabăra fusese părăsită de aproape o săptămână. În seara următoare dădurăm peste resturile unui foc stins de foarte curând, ceea ce ne puse şi mai mult pe gânduri. Aşa ajunserăm şi la Ascunzători, loc cu faimă de cea mai mare primejdie; de-altminteri şi înfăţişarea peisajului din preajma lor părea ameninţătoare, fiind alcătuită numai din coline nisipoase pretutindeni crestate de văi şi prăpăstii adânci. Aici dădurăm şi peste mormântul lui Swan, ucis chiar pe locul acela, probabil de indieni Pawnee, cu două sau trei săptămâni mai înainte. Rămăşiţele lui pământeşti, în repetate rânduri profanate de indieni şi de lupi, fuseseră în cele din urmă lăsate, să se odihnească în pace şi fără tulburare în lăcaşul lor de veci de pe sălbatica întindere a preriei.

De-a lungul mai multor zile ne întâlnirăm cu cete răzleţe din regimentul lui Price. Adeseori caii scăpau noaptea din taberele acestora. Într-o după-amiază, culeserăm trei dintre răzleţiţii ăştia, pe care îi găsisem păscând fără grijă pe

malurile râului. După ce făcuserăm tabără în seara aceleaşi zile, Jim Gurney ne aduse vestea că se mai zăreau şi alţi asemenea răzleţiţi. Se făcuse aproape întuneric şi o burniţă rece începuse să se cearnă; am pornit însă cu toţii la treabă şi după o vânătoare de un ceas izbutirăm să prindem şi să aducem în tabără nouă cai. Unul dintre aceştia purta încă pe el şaua şi frâul; pistoalele stăteau atârnate la oblânc şi carabina rămăsese înfiptă în tocul ei pe partea dreaptă a şeii, iar pătura era înfăşurată şi legată la spate. Dimineaţa, când pornirăm din nou la drum, convoiul nostru de călăreţi arăta cu mult mai impozant decât oricând. Am mers întins până pe la amiază când, la mare distantă în urma noastră, zărirăm pe linia zării trei călăreţi. Mergând mereu la galop, călăreţii aceia ne ajunseră curând din urmă şi ne cerură să le dăm îndată toţi caii, întrucât ar fi fost ai lor şi ai altora din acelaşi grup. Bineînţeles că i-am înapoiat numaidecât, spre marele necaz al lui Ellis şi al lui Jim Gurney.

Caii noştri dădeau acum vădite semne de oboseală, şi am hotărât ca vreme de o jumătate de zi să-i lăsăm să se odihnească. La amiază ne oprirăm pe un loc bogat în iarbă, de pe marginea râului. După-prânz, Shaw şi Henry porniră la vânătoare; şi în vreme ce ceilalţi se învârteau prin tabără, eu mă întinsei la umbra căruţii cu gând să citesc o vreme. Dar când îmi ridicai privirile, văzui un bizon păscând singuratic pe prerie la mai bine de o milă distanţă, şi-atunci îmi luai puşca şi plecai într-acolo. După ce m-am apropiat, mă târâi pe pământ până ajunsei la vreo sută de yarzi de el, apoi mă aşezai pe iarbă şi aşteptai să se întoarcă într-o poziţie bună pentru mine, ca să-i pot trimite glonţul ucigaş.

Era un veteran posac şi bătrân. Sfârşise cu dragostele şi luptele din sezonul acela, iar acum, sleit de puteri şi sătul de războaie, se răzleţise de cireadă şi plecase să pască de unul singur şi să-şi mai întremeze puterile. Se vedea cât de colo că e mort de slab; coama îi era toată numai zdrenţe; pielea nu mai avea pic de păr pe ea şi arăta solzoasă, zbârcită ca pielea de elefant şi acoperită cu pete de nămol uscat de prin locurile pe unde se tăvălise. La fiece mişcare i se vedeau toate coastele. Era aidoma cu un tâlhar bătrân şi încărunţit de o

viaţă întreagă bălăcită în sânge şi nelegiuiri, şi care, sihăstrit acum în neagra lui mizantropie, arunca lumii priviri duşmănoase. La apropierea mea, bătrâna sălbăticiune înălţă capul şi se uită la mine cu ochi injectaţi de furie; apoi îşi văzu din nou de păscut, cu un aer de dispreţuitoare şi totală indiferenţă. Dar peste câteva clipe, ca şi cum şi-ar fi revenit deodată în fire. Săltă capul în sus, privi iute în jur, şi spre marea mea uimire porni în trap grăbit drept către mine. Simţeam o cumplită dorinţă de a mă ridica de jos şi a o rupe la fugă, dar asta ar fi însemnat să înfrunt o mare primejdie. Rămăsei deci pe loc şi, pe când el tot înainta, ţintii partea cea mai subţire a căpăţânii, drept deasupra botului, cu nădejdea că o astfel de împuşcătură îl va face să se întoarcă. După ce străbătu mai bine de trei sferturi din distanţa ce ne despărţise şi tocmai eram gata să trag, cu multă bucurie îl văzui că se opreşte scurt în loc. Îi puteam acum cerceta pe îndelete înfăţişarea; fruntea întreagă îi era acoperită de o masă uriaşă de păr aspru şi încâlcit, care atârna atât de jos, încât nu mai lăsa să se vadă decât picioarele de dinainte; coarnele scurte şi groase aveau vârfurile rupte şi erau sparte până la rădăcină de pe urma cine ştie câtor lupte, iar pe bot şi pe frunte avea câteva cicatrice albe, care îi dădeau o înfăţişare de fantasmă fioroasă. Mie mi se păru că un întreg sfert de ceas rămâne acolo neclintit şi se uită la mine prin şuviţele încâlcite ale coamei. În ce mă priveşte, stăteam şi eu la fel de împietrit şi îl priveam tot atât de încruntat. Aş fi fost tare dornic să cad cu el la înţelegere. „Prietene, ziceam în gândul meu, dacă tu mă laşi în pace, te las şi eu pe tine”. În cele din urmă păru că se leapădă de orice intenţii duşmănoase. Foarte încet dar cu hotărâre, începu să se întoarcă în loc; încet-încet îmi arătă întreaga parte stângă a trupului, toată acoperită cu pete de nămol uscat. Era o privelişte prea ispititoare. Am dat uitării intenţiile mele cele cuminţi şi am tras; la distanţa asta şi un pistol ar fi fost de ajuns. Taurul cel bătrân se răsuci ca sfârleaza şi porni în galop peste prerie. Goni o distanţă bună şi chiar urcă un deal destul de mare până să cadă jos şi să-şi dea suflarea. După ce am mai împuşcat încă unul printre dealuri, m-am întors la tabără.

În ziua de paisprezece septembrie, la prânz, se arătă o foarte mare caravană de la Santa Fe. Câmpia se umpluse de şirurile lungi ale căruţelor cu coviltire albe şi de căruţe negre, mai mici, în care dorm şi călătoresc neguţătorii. De cârdurile mari de cai şi catâri, de călăreţi şi pedeştri. Cu toţii se opriră lângă tabăra noastră, pe pajişte. Biata noastră căruţă şi mâna aceea de oameni care eram noi parcă nici nu mai puteau fi luate în seamă, alături de tabăra lor întinsă cu furnicarul de oameni dinăuntrul ei. Tête Rouge se duse neîntârziat să le facă o vizită şi nu peste mult timp se întoarse cu o jumătate de duzină de pesmeţi într-o mână şi o sticlă de rachiu în cealaltă. Bineînţeles, îl întrebai de unde le are.

— Ei, răspunse Tête Rouge, păi îi cunosc pe unii dintre neguţătorii ăştia. Şi doctorul Dobbs e printre ei.

— Cine mai e şi doctorul Dobbs ăsta?

— Un doctor de-al nostru, de la Saint Louis, îmi răspunse Tête Rouge.

În ultimele două zile suferisem din nou un atac al aceleiaşi boli care în munţi mă făcuse să-mi pierd atât de mult puterile; şi de data asta durerile şi slăbiciunea mă chinuiau la fel de rău. Răspunzând la întrebările mele, Tête Rouge îmi spuse că doctorul Dobbs era un medic de mâna întâi. Fără să cred măcar o iotă din ce spunea el, mă hotărâi să mă arăt acestui minunat practician lăudat de Tête Rouge. Când ajunsei în tabăra cealaltă, îl găsii dormind buştean sub o căruţă. Propria lui înfăţişare nu putea constitui în nici un fel vreo dovadă privitoare la iscusinţa sa profesională, căci trecuseră cinci luni de când nu mai pusesem ochii pe un chip atât de cadaveric. Pălăria îi căzuse din cap şi părul gălbui îi era în grozavă neorânduială; un braţ îi ţinea loc de pernă; pantalonii i se ridicaseră până aproape de genunchi şi era tot acoperit cu o mulţime de firişoare de iarbă şi paie pe care se răsucise în somnul său nu prea comod. Pe aproape se afla un mexican şi îi făcu semn să-l zgâlţâie pe doctor. Învăţatul Dobbs sări numaidecât în sus, se ridică în capul oaselor, se frecă la ochi şi privi nedumerit în jurul său. Îi spusei cât de rău îmi pare că sunt nevoit să-l deranjez, şi că vreau să-i cer un sfat de specialitate.

— Organismul dumitale, domnule, se află în stare de suferinţă, îmi spuse Dobbs foarte grav, după o scurtă cercetare.

Îl întrebai de ce anume suferinţă ar putea fi vorba.

— Fără îndoială că este vorba de o stare proastă a ficatului, îmi răspunse slujitorul lui Esculap. Lasă că îţi fac eu o reţetă.

Se duse la o căruţă cu coviltir şi se căţără înăuntru; câteva clipe nu i-am mai zărit decât cizmele. Până la urmă ieşi cu o cutie scoasă din cine ştie ce cotlon întunecat al căruţii, deschise cutia şi îmi înmână un pacheţel de hârtie:

— Ce-i asta? întrebai eu.

— Calomel, răspunse doctorul.

În situaţia mea de atunci aş fi fost în stare să înghit aproape orice. Nu era prea mult, ca să-mi poată face vreun rău deosebit, şi n-ar fi fost cu neputinţă să-mi mai aline suferinţele; aşa că în tabăra din seara aceea am luat otravă în loc de cină.

Tabăra merită luată în seamă. Neguţătorii ne sfătuiră stăruitor să nu mergem mai departe pe şleaul principal de pe malul râului, dacă – după vorba unuia dintre ei – „nu vreţi cumva să vă treziţi cu beregăţile crestate!” în locul acela râul face un cot, şi un şleau mult mai puţin umblat, cunoscut sub numele de „Calea de pe plai”, duce direct peste prerie, din culme în culme, pe o întindere de şaizeci sau şaptezeci de mile.

Pe şleaul ăsta am apucat-o noi, iar după ce am mers vreo şapte-opt mile am dat peste un pârâiaş şi acolo am aşezat tabără. Nu alesesem locul după matură gândire ori cu pricepere militărească. Apa curgea printr-o adâncitură mare, străjuită de râpe înalte şi abrupte; pe fundul bogat în iarbă al acelei adâncituri ne priponirăm caii, în timp ce noi aşezarăm tabăra chiar deasupra, pe preria întinsă şi golaşă. Era o poziţie minunată pentru oricine ar fi avut de gând fie să ne atace pe noi, fie să ne ia caii. După ce se lăsă întunericul şi Tête Rouge încă mai zăbovea la cină, îl văzurăm că se uită cu o mutră amuţită de spaimă şi arată spre ceva din spatele lui Henry, care stătea chiar în faţa lui. La oarecare distanţă, în întuneric apăru o arătare mătăhăloasă şi neagră ce se clătina

la stângă şi la dreapta în timp ce înainta neabătut către noi. Pe jumătate enervat şi pe jumătate amuzat, Henry sări în picioare, întinse braţele în lături şi începu să strige cât îl ţinea gura. Invadatorul era un taur bătrân care, cu prostia de pomină a spiţei sale venea de-a dreptul peste tabără. Ne-a costat multe strigăte şi multe fluturări de pălării până a-l putea încredinţa întâi că e mai bine să se oprească, şi pe urmă să se retragă în mare grabă.

Luna plină strălucea cu putere; cum însă nori negri se alungau cu grăbire prin faţa ei, ne aflam când în lumină, când în adâncă întunecime. Mai înspre toiul nopţii, se abătu asupra noastră o furtună dezlănţuită cu atâta furie, încât cortul ar fi fost luat cu totul, dacă n-am fi aşezat căruţa acolo unde trebuia, ca să stea în calea vijeliei. După o vreme, furtuna se transformă în ploaie aşezată. Stătui treaz aproape toată noaptea, ascultând răpăitul monoton de pe pânza cortului. Apa, care pătrundea în cort şi picura de pe fiecare lucruşor dinăuntru, nu ne îmbunătăţea în nici un caz situaţia. Pe la ceasurile douăsprezece, Shaw ieşi din cort ca să stea de strajă în bătaia ploii şi sub apăsarea întunericului. Munroe îi ţinea tovărăşie. După vreo două ceasuri, Shaw intră tiptil înăuntru, îl trezi pe Henry şi îi spuse în şoaptă grăbită să vină până afară.

— Ce s-a întâmplat? întrebai eu.

— Indieni, cred, şopti Shaw. Dar stai liniştit; dacă se întâmplă ceva o să te chemăm.

Ieşiră afară împreună, şi el şi Henry. Am scos îmbrăcămintea de pe puşcă, i-am pus o capsă nouă, iar pe urmă, chinuit de dureri, m-am întins din nou. Peste vreo cinci minute, Shaw se întoarse.

— Nu-i nimic, e-n regulă, îmi spuse şi fără întârziere se întinse la loc, să-şi continue somnul.

Acum rămăsese Henry să facă de strajă în locul lui. A doua zi dimineaţă, Shaw îmi spuse cu amănuntul ce anume se întâmplase. Ochiul de vultur al lui Munroe descoperise pe fundul adânciturii nişte umbre negre strecurându-se printre cai, asemenea unor oameni care ar umbla în patru labe. Târându-se pe burtă, el şi cu Shaw ajunseseră până pe buza

râpei şi privind de acolo, curând se încredinţară că umbrele acelea întunecate nu erau altceva decât indieni, Shaw se retrăsese tiptil ca să-l trezească pe Henry şi tustrei stătuseră întinşi pe burtă şi se uitaseră în vale. Ochii lui Henry erau unii dintre cei mai ageri de pe tot întinsul preriei. Nu trecu mult şi îşi dădu seama cine erau de fapt nechemaţii aceia; nimic altceva decât lupi care se furişau printre cai.

Oricât ar părea de ciudat, atunci când sunt priponiţi în preajma unei tabere, caii nu se sperie decât rareori de lupii de pe prerie. Lupii înşişi par a nu avea alt gând în afara aceluia de a roade funiile din piele de bizon cu care sunt legaţi caii. De mai multe ori în cursul călătoriei aceşti musafiri nocturni mi-au tăiat în două funia calului.

XXVII. AŞEZĂRILE STATORNICE

În ziua următoare am avut de îndurat o arşiţă cumplită şi am mers de dimineaţa până în noapte fără să zărim baremi un singur copac, vreun tufiş ori vreun strop de apă. Caii şi catârii sufereau mult mai amarnic decât noi, dar la apropierea asfinţitului începură să ciulească urechile şi să grăbească pasul. Apa nu se mai afla departe. Când ajunserăm la coborâşul în valea largă şi puţin adâncă pe fundul căreia o puteam găsi, ni se arătă o privelişte cu totul neaşteptată. Apa sticlea prin mijlocul văii şi pe malurile ei se înălţa mulţime mare de corturi, iar pe pajiştile din preajmă păşteau sute de vite. Cete de ostaşi, călăreţi şi pedeştri, dimpreună cu lungi convoaie de căruţe cu bărbaţi, femei şi copii mişunau pe înălţimea de dincolo de apă şi coborau panta largă din faţa noastră. Era vorba de batalionul de mormoni angajat în slujba guvernului, dimpreună cu un mare număr de voluntari din Missouri. Mormonii urmau să-şi primească plata abia în California şi li se îngăduise să-şi ia cu ei familiile şi avutul. Mulţimea asta de fanatici aflaţi sub arme, pe jumătate militari şi pe jumătate cum nu se poate mai paşnici şi cu purtări din vremuri de demult, porniţi cu neveste şi copii, cu căţel şi purcel să întemeieze, după câte s-ar fi zis, o împărăţie mormonă în California, înfăţişa o privelişte într-adevăr uluitoare. În orice caz, nouă vederea, lor ne-a pricinuit mai multă uimire decât bucurie. Ca să putem găsi un loc liber unde să aşezăm tabără, a trebuit să mai mergem încă un sfert de milă în susul râului, şi chiar aici am fost repede năpădiţi de un roi de mormoni şi missourieni. Ofiţerul pus de guvernul Statelor Unite în fruntea acestui întreg alai a venit şi el să ne viziteze şi a rămas o vreme la noi în tabără.

Dimineaţa se lăsase ceaţă. Noi ne sculam totdeauna cu noaptea în cap, dar înainte de-a apuca să fim gata de plecare, ne trezirăm înconjuraţi de larma celor care îndemnau vitele la drum. Când trecurăm pe lângă tabăra lor, zărirăm prin negură cum îşi strângeau în grabă corturile şi începeau alcătuirea convoaielor; de asemenea, prin zarva glasurilor de femei şi

copii, răzbăteau din ceaţă răpăitul de tobe ale mormonilor şi glasul limpede al trâmbiţelor.

Din ziua aceea şi până la sfârşitul călătoriei, mereu ne-am întâlnit cu lungi convoaie de căruţe ale statului încărcate cu provizii pentru armată, şi care înaintau în pas de melc către Sânte Fe.

Tête Rouge avea o silă de moarte faţă de orice primejdie, dar într-o seară trăi o aventură mai periculoasă decât toate acelea prin care trecuse oricare dintre noi ceilalţi. A doua zi după ce părăsiserăm Calea de pe plai, făcurăm tabără pe marginea râului şi către asfinţitul soarelui zărirăm un şir de căruţe aşezând tabără chiar pe şleau, la vreo trei mile depărtare. Cu toate că noi îi vedeam pe ei foarte lămurit, mica noastră căruţă, după cum se dovedi mai apoi, nu fusese observată de nimeni. De câteva zile, Tête Rouge tânjea amarnic după o duşcă de whisky. Socotind deci că n-ar fi cu cale să scape un asemenea prilej, încălecă pe James, calul lui căpătat de la voluntari în schimbul catârcei, puse gamela pe umăr şi porni în căutarea licorii celei mult îndrăgite. Trecură câteva ceasuri şi Tête Rouge nu se întoarse. Ne gândeam că s-o fi rătăcit sau poate că vreun indian stingher îi făcuse de petrecanie. Ceilalţi se culcară, iar eu rămăsei de strajă. Târziu în toiul nopţii, un glas tremurător mă salută din întunecime şi curând se arătară Tête Rouge şi James, venind către tabără. Tête Rouge era agitat la culme şi încărcat de veşti importante. Se aşeză pe inima căruţei şi îmi istorisi următoarele:

Când plecase din tabără, zicea el, nu-şi dăduse seama cât e de târziu. La vremea când ajunsese lângă tabăra căruţaşilor, era întuneric de-a binelea; şi zărindu-i pe toţi adunaţi în jurul focurilor dinăuntrul cercului de căruţe, cu puştile alături, se gândise că n-ar fi rău să-şi vestească sosirea, pentru a preveni cine ştie ce neînţelegere supărătoare. Ascuţindu-şi glasul cât îl ţineau puterile, începuse să strige prelungind gutural sunetele: *Ahoi! Ahoi!* Vestirea asta cu totul neobişnuită avusese drept urmare orice pe lume, în afară de ce se aştepta de la ea. Auzind astfel de strigăte aducătoare de spaimă ţâşnind din hăul întunecimii, căruţaşii îşi

închipuiseră că întreg neamul Pawnee tăbărâse peste ei. Cu toţii săriseră în picioare, înfricoşaţi ca de moarte. Fiecare bărbat îşi înşfăcase puşca; unii se adăpostiseră în dosul căruţelor; alţii se aruncaseră întinşi pe burtă şi astfel într-o clipă douăzeci de flinte cu cocoaşele ridicate stătură aţintite asupra înspăimântatului Tête Rouge, care chiar în clipa aceea începea să se ivească din întuneric.

— Uite-i că vin, strigase din toate puterile mai marele taberei. Foc, foc, trageţi în plin!

— Nu, nu! răcnise Tête Rouge înnebunit de groază. Nu trageţi! Nu trageţi! Sunt de-ai noştri! Prieten! American!

— Prieten eşti, lua-te-ar dracu să te ia, se răstise un glas dinspre căruţe. Atuncea de ce te-apuci să urli cum urlă indienii? Ia fă-te-ncoa să te vedem mai de aproape, dacă ai curaj.

— Ţineţi puştile aţintite asupra lui, adăugase mai marele taberei. S-ar putea să nu fie decât un şiretlic, ia să vedem!

Uluit din cale-afară, Tête Rouge se apropiase întâlnind în faţa ochilor mulţimea ţevilor de puşcă îndreptate asupra lui. Până în cele din urmă izbutise să arate cine anume, era, şi missourienii îl primiseră în tabără. De whisky nu făcuse rost; însă dându-se drept greu rănit în război şi în mare lipsă de provizii, căpătase de la ei orez, pesmeţi şi zahăr pe care oamenii le adunaseră contribuind fiecare din propria lui raţie.

A doua zi dimineaţa, la gustare, Tête Rouge ne spuse din nou povestea asta. Nu prea ştiam cât anume să credem din istorisirea lui, deşi punându-i o sumă de întrebări nu izbutisem să găsim nici o meteahnă în tot ce ne spusese. Când trecurăm pe lângă tabăra căruţaşilor, aceştia întăriră în fiecare amănunt relatarea făcută de Tête Rouge.

— N-aş fi vrut să fiu în pielea flăcăului ăla, nici pentru cel mai mare porcoi de bani din Missouri, ne spuse unul dintre ei.

Vreo două-trei zile mai târziu, trăirăm o aventură de alt soi cu un grup de căruţaşi. Henry şi cu mine porniserăm înainte, ca să căutăm ceva vânat. De acum încolo nu prea mai era nădejde să dăm de bizoni, şi tare am fi vrut să găsim unul ca să facem rost de carne proaspătă, începuseră să se împuţineze atât de mult prin locurile acelea, încât toată

dimineaţa căutarăm zadarnic, însă către prânz, când ne apropiarăm de Cow Creek[100] văzurăm o cireadă mare păscând pe lângă malurile acestuia. Cow Creek e străjuit de crânguri dese dincolo de care nu se mai poate vedea nimic şi curge, cum aveam să ne dăm seama mai târziu, în adâncul unei văi cu maluri înalte. Ne apropiarăm de bizoni luând-o pe fundul unei adâncituri. Când crezurăm că ne aflăm destul de aproape, eu rămăsei la cai, iar Henry se strecură către bizoni. Îl văzui cum îşi găseşte loc potrivit, cum îşi pregăteşte puşca şi încearcă să aleagă vânatul cel mai bun. Părea aproape sigur că o să facem rost de o bivoliţă grasă, când deodată se zări un nor de fum şi se auzi o rafală lungă de împuşcături dinspre albia râului. Vreo douăzeci de missourieni cu picioare cât toate zilele ţâşniră dintre copaci şi porniră în goană pe urmele bizonilor care într-o clipă o rupseră la fugă şi se făcură nevăzuţi. Flăcăii aceştia se strecuraseră pe malurile râului până la o sută de yarzi depărtare de cireadă. Nici mi se putea mai prielnică poziţie de tras. Erau ţintaşi de mână întâi; trăseseră cu toţii odată, şi totuşi nici un bizon nu căzuse. Adevărul e că vietatea asta are atâta putere de viaţă, încât ţi se cere să-i cunoşti bine anatomia, ca să izbuteşti s-o răpui, şi rareori se întâmplă ea un necunoscător să izbândească de la prima încercare. Nu mic fu necazul dezamăgiţilor missourieni, mai cu seamă când Henry le spuse că dacă ar fi stat liniştiţi, el ar fi împuşcat în zece minute destui bizoni ca să îndestuleze cu carne întreaga lor ceată. Auzind rafala de împuşcături, ai noştri, aflaţi undeva nu prea departe, îşi închipuiră că indienii o trăseseră întru binele şi spre folosul nostru. Shaw veni în goana mare să vadă ce anume se întâmplase şi dacă ne mai aflăm printre cei vii.

La Cow Creek dădurăm peste lucruri noi şi binevenite prune şi struguri copţi se aflau din belşug pe acolo. Pe Micul Arkansas, nu mult mai departe, am văzut cel de pe urmă bizon, un taur bătrân şi prăpădit, rătăcind pe prerie trist şi singuratic.

De acum încolo înfăţişarea peisajului începu să fie în fiecare

[100] Pârâul vacii.

zi alta. Lăsasem în urma noastră marile pustiuri sterpe sărăcăcios acoperite doar cu smocuri de iarba bizonului, cu verdele lor palid şi firele scurte şi ofilite. Câmpiile din faţa noastră erau acum acoperite cu covoare bogate de iarbă spuzită de flori. În loc de bizoni, aveam în jur mulţime de găinuşi de prerie, din care puneam la traistă cu zecile fără să ne abatem din drum. Peste trei sau patru zile zărirăm înaintea noastră pădurile şi pajiştile de pe Council Grove[101]. Trecând pe sub arcadele răsunătoare ale acelor minunate păduri, trăiam simţăminte parcă niciodată până atunci cunoscute; vedeam în jur frasini, stejari, ulmi, arţari şi tot felul da arbori tiviţi cu uriaşe viţe încărcate de belşugul roadelor roşii. Strigătele cu care ne adresam de departe unul altuia şi din când în când trosnetul vreunei puşti răsunau în liniştea adâncă a pădurii. Dar nu peste multă vreme am ieşit iarăşi, cu părere de rău, la luminişul preriei. Numai o sută şi ceva de mile ne mai despărţeau acum de aşezările statornice de la frontieră. Pe toată întinderea aceasta se afla doar un şir de prerii înverzite, ondulate, cu coline joase şi prelungi, mângâiate de crânguri strânse ca nişte oaze în jurul câte unui izvor, sau urmând cursul vreunei ape ce curge pe fundul unei văi roditoare. Acestea sunt preriile poetului şi romancierului. Primejdiile rămăseseră în urma noastră. N-aveam nici o pricină să ne temem de indienii din regiunea aceea, indieni din neamurile Sac şi Fox, Kanza şi Osage. Avusesem un noroc rar întâlnit. Cu toate că vreme de cinci luni călătorisem cu forţe neîndestulătoare prin regiuni pe unde în fiece clipă am fi putut fi prădaţi, nu ni se furase nici un singur cal sau catâr, singura noastră pierdere fiind un catâr bătrân muşcat de un şarpe cu clopoţei. La trei săptămâni după ce ajunseserăm noi pe frontieră, indienii din neamurile Pawnee şi Comanche începură o serie de campanii organizate prin regiunea Arkansasului, omorând oameni şi prădând cai. În următoarele şase luni au atacat orişicare ceată, mare sau mică, întâlnită în cale, fără nici o excepţie.

Am trecut repede pe la Diamond Spring, Rock Creek, Elder

---

[101] Crângul sfatului.

Grove[102] şi încă alte locuri de popas. La Rock Creek întâlnirăm un convoi de căruţe de-ale statului încărcate cu provizii, pus sub comanda unui bătrân împuţinat la trup şi ajuns în al şaptezeci şi unulea an al vieţii. Numai vreun demon neastâmpărat al americanilor îl putuse împinge în pustietate şi sălbăticie la o vârstă când s-ar fi cuvenit să stea cuminte la gura sobei cu nepoţeii pe genunchi. Sunt încredinţat că niciodată nu s-a mai întors; în noaptea aceea se plângea de o suferinţă ale cărei urmări chinuitoare chiar pentru un om mai tânăr şi mai voinic le cunoscusem din păcate pe propria mea piele. Fără îndoială că de multă vreme lupii şi-au intonat sub clar de lună corul lor de urlete, ospătându-se cu firavele rămăşiţe pământeşti ale bietului bătrân.

Nu mult după aceea, dădurăm peste şleaul puţin bătătorit ce ducea către Fort Leavenworth, aflat doar la o zi depărtare. Aici îşi luă Tête Rouge rămas bun de la noi. Se grăbea nevoie mare să ajungă la fort ca să-şi primească plata pentru preţioasele sale servicii aduse armatei. Şi astfel Tête Rouge şi calul său James, după un călduros rămas bun, plecară împreună luând cu ei câte provizii puteau duce, printre care şi o substanţială cantitate de zahăr nerafinat. Într-o seară mohorâtă şi ploioasă, ajunserăm la locul ultimei noastre tabere.

Dimineaţa încălecarăm din nou. Cu toate că ziua dinainte fusese posomorâtă şi plouase mărunt, nu s-a arătat vreodată dimineaţă de toamnă mai strălucitoare decât aceea în care am pornit noi pe ultima părticică de drum către aşezările statornice. Ne găseam acum pe pământurile indienilor aproape civilizaţi din neamul Shawanoe. Ne încântau priveliştile schimbătoare de câmpii mănoase şi crânguri ce începeau să îmbrace culorile toamnei, ca şi casele de bârne ale fermierilor indieni. Fiecare lan şi fiece pajişte vorbea convingător despre nemaipomenita rodnicie a pământului. Porumbul fâșâia în bătaia vântului, copt şi uscat, cu ştiuleţii lucind ca aurul printre pănuşele desfăcute. Bostani galbeni şi imenşi se scăldau în soare printre vrejii şi frunzele cafenii şi

[102] Izvorul de diamant, Pârâul stâncii, Crângul de soc.

scorojite. Păsări de toate felurile zburau zglobii peste garduri, şi toate cele. Întâlnite în cale ne vesteau că ne apropiem de casă şi de binefacerile civilizaţiei. Curând ni se arătară şi pădurile ce străjuiesc malurile fluviului Missouri şi pătrunserăm în vasta întindere de tufişuri ce le îmbracă marginile. Tot pe acolo trecuserăm şi la plecare, când se arăta primăvara, însă priveliştea ce ni se înfăţişa se schimbase cu totul. Puieții de meri pădureți pe atunci împodobiţi de muguri gingaşi, erau acum greu încărcaţi de fructe roşietice. Iarbă înaltă se ridica pe marginile drumului, prin locurile pe unde în primăvară nu se arătau decât firişoare firave ce-şi săltau capetele din pământul cald şi mustind de umezeală. Curpenii se vedeau peste tot încărcaţi de ciorchini roşii, iar mlăjile zvelte ale răchitelor, pe atunci acoperite de muguri grei şi de mulţimea florilor roşcate, se arătau acum viguroase şi purtau cu uşurinţă mulţimea frunzelor pătate de arămiul toamnei. Pretutindeni vedeam semne de împlinire ori veştejeală prin locurile pe unde înainte nu văzusem decât mugurii vieţii abia începute. Pătrunserăm în pădure, şi pe tot întinsul drumului nostru vedeam petele de lumină ale razelor strecurate printre ramurile tufişurilor mai sărace în frunze. Totuşi, pe amândouă părţile drumului desimea frunzişurilor ne ascundea soarele, deşi din loc în loc razele lui izbuteau să răzbată strecurându-se printre frunzele late a căror verdeaţă devenise transparentă. Veveriţele chiţăiau la noi de prin crengile copacilor; cârduri de pui de potârniche alergau stârnind foşnetul frunzelor căzute şi grangurii, codobaturile şi tot neamul păsăretului săgetau printre ramurile umbroase. Cu bucurie neţărmurită am întâmpinat aceste privelişti şi sunete încărcate de frumuseţe. Oricât de multe şi de atrăgătoare ar fi fost înlesnirile aşezărilor statornice, regretam sălbăticia lăsată în urmă.

În cele din urmă, printre copacii răriţi zărirăm acoperişul unei case de om aşezat. Şi peste puţin timp, treceam prăpăditul pod de bârne dincolo de care ştiam că se află Westportul. Westportul acesta văzuse multe şi de toate, dar nici măcar el nu avusese parte de priveliştea unui grup de oameni atât de ponosiţi şi de cai în asemenea hal de istovire.

Trecurăm prin faţa neuitatei cafenele, a băcăniei lui Boone şi a cârciumii lui Vogel, după care făcurăm popas pe o pajişte din apropiere. N-avurăm parte de răgaz, fiindcă numaidecât se înfăţişară oameni dornici să ne cumpere caii şi harnaşamentul. După ce făcurăm şi treaba asta, tocmirăm o căruţă care să ne ducă până la cheiul de la Kanzas. Aici din nou ne-am adăpostit sub acoperământ-ul primitor al vechiului nostru prieten, colonelul Chick, din nou ne-am aşezat pe prag şi iarăşi am privit vârtejurile bătrânului Missouri.

Deslauriers se arătă dimineaţa, dar cu o înfăţişare ciudat de schimbată din pricina unei pălării, a unui surtuc şi a unui brici. Căsuţa lui de bârne se afla prin pădurile din apropiere. S-ar fi zis că se gândise să facă o petrecere în cinstea întoarcerii, iar în legătură cu asta îi ceruse şi sfatul lui Henry Chatillon, ca să afle dacă s-ar fi cuvenit sau nu să-i poftească şi pe *bourgeois*. Henry îi spusese că fără nici o îndoială nu se poate ca noi să-l refuzăm, aşa încât acum venise să facă invitaţia cuvenită, adăugând ca amănunt deosebit de ispititor faptul că Antoine Lajeunesse avea să ne cânte din vioară. I-am spus, bineînţeles că o să venim negreşit, dar sosirea înainte de lăsatul serii a unui vas cu aburi dinspre Fort Leavenworth ne-a împiedicat să luăm parte la sărbătorirea pregătită. Deslauriers se afla însă la debarcader şi aştepta să-şi ia rămas bun de la noi.

— *Adieu, mes bourgeois, adieu, adieu!* ne strigă în clipa când vasul se desprinse de ţărm. Când o să vă mai duceţi din nou înspre *Rocky Montagnes,* merg şi eu cu voi; da, zău că merg!

Asigurările acestea le întări prin ţopăieli, prin fluturări ale pălăriei şi prin zâmbetul care îi întindea gura de la o ureche la cealaltă. Când vaporul coti într-un loc destul de îndepărtat, cel din urmă lucru pe care îi văzurăm a fost tot Deslauriers fluturându-şi pălăria şi ţopăind pe debarcader. De la Munroe şi de la Jim Gurney ne luaserăm rămas bun încă de la Westport, iar Henry Chatillon plecase împreună cu noi pe acelaşi vapor.

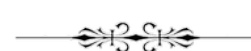
Până la Saint Louis am făcut opt zile, din care aproximativ o treime le-am petrecut înţepeniţi un bancurile de nisip. Ne-am

întâlnit şi cu alt vapor „Amelia”, încărcat cu o gloată gălăgioasă de voluntari lăsaţi la vatră şi acum puşi de zor pe înjurat, pe băut, pe jucat cărţi şi pe trânteală. În cele din urmă a dat Dumnezeu şi am ajuns şi la debarcaderul plin de lume de la Saint Louis. Îndreptându-ne spre Planters’ House[103], am pricinuit îndelungi strădanii pentru căutarea cuferelor noastre găsite într-un târziu tocmai în colţul cel mai ascuns al magaziei. Dimineaţa, prefăcuţi datorită vrăjitoriei croitorului, doar cu greu ne mai puteam recunoaşte unul pe celălalt.

În seara dinaintea plecării, Henry Chatillon ne vizită în camerele noastre de la Planters’ House, ca să ne luăm rămas bun. Oricine l-ar fi întâlnit pe străzile din Saint Louis, pentru nimic în lume n-ar fi spus că e un vânător abia întors din Munţii Stâncoși. Era îmbrăcat într-un foarte curăţel dar simplu costum de stofă neagră; fiindcă deşi de la şaisprezece ani încoace cu greu s-ar fi putut spune că trăise o lună întreagă zi cu zi sub acoperământ făcut, de om, era înzestrat cu un bun-gust înnăscut, care totdeauna îl făcea să dea mare atenţie înfăţişării sale exterioare. Silueta lui înaltă şi atletică, dimpreună cu mişcările şi gesturile foarte degajate, se potriveau de minune şi au îmbrăcămintea ce-a nouă: iar chipul frumos, deşi înăsprit de nenumărate furtuni, nu făcea în nici un fel notă discordantă cu restul. Ne stătuse într-ajutor cu un devotament şi o hărnicie mai presus de orice laudă. Ne-am despărţit de el cu multă părere de rău; iar dacă cumva emoţia zugrăvită pe chipul său în vreme ce ne strângeam mâinile nu era înşelătoare, simţămintele lui nu erau deloc deosebite de ale noastre. Puşca mea, o piesă excepţională şi pe care era întotdeauna încântat s-o folosească, se află acum în mâinile lui şi poate că în clipa de faţă glasul ei sonor trezeşte ecourile prăpăstiilor de prin Munţii Stâncoşi. În dimineaţa următoare am părăsit oraşul şi după două săptămâni de umblat cu trenul, cu diligenţele şi cu vapoarele, am regăsit lucrurile dragi de acasă.

---

[103] Casa plantatorilor.

LIBERTY
UNITED STATES OF AMERICA
FIVE CENTS

CUPRINS

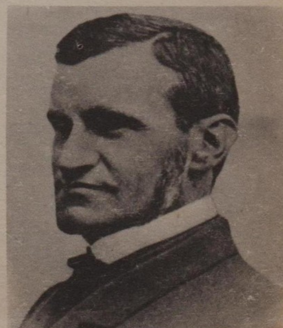
fondată în 1895
bpt
serie nouă

francis parkman

pe calea oregonului

francis parkman

«Povestea Drumului spre Vest are, în istoria americană, semnificația pe care, în epoca formării națiunilor europene, o avuseseră faptele narate în *Cîntecul lui Roland*, în *Nibelungii* sau în *Cidul*.»

(DAN GRIGORESCU)

«Sobrietatea și claritatea arhitecturii narative combină talentul explicit al istoricului cu cel al romancierului... E un stilist, e un portretist, narator și peisagist dintre cei mai vrednici de stimă din cîți are America.»

(WILLIAM DEAN HOWELLS)

Lei 5

editura minerva